Regeringens proposition 1987/88: 31

om ny organisation på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan, m. m.

Prop.
1987/88: 31

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag ur regeringsprotokollet den 29 oktober 1987.

På regeringens vägnar

Ingvar Carlsson

Bo Holmberg

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen redovisas efter hörande av kyrkomötet regeringens förslag till reformer med anledning av förslag från 1982 års kyrkokommitté och kyrkoförfattningsutredningen.

Kompetensfördelningen mellan församlingar och pastorat ändras så att ansvaret för alla mera kostnadskrävande församlingsangelägenheter – underhåll av fast egendom, skötseln av begravningsplatser, personal – läggs på pastoraten.

Obligatoriska stiftssamfälligheter bildas med kompetens att sköta vissa för stiftets församlingar gemensamma angelägenheter. Stiftsfullmäktige väljer en stiftsstyrelse. Den får överta förvaltningsuppgifter från bl. a. domkapitlet. Biskopen är självskriven ordförande. Domkapitlen behålls för ärenden rörande kyrkans lära och det kyrkliga ämbetet. Lekmannaledamöterna i domkapitlet väljs av stiftsfullmäktige. En obligatorisk nämnd hos stiftssamfälligheten – egendomsnämnden – ersätter de nuvarande stifts- och boställsnämnderna och övertar deras uppgifter. Stiftssamfälligheten skall hålla stiftsorganen med ett gemensamt kansli.

Rätten att besluta om ändringar i församlingsindelningen och pastoratsindelningen m. m. delegeras till kammarkollegiet respektive de nya stiftsstyrelserna. De senare får också besluta om samfällighetsbildning och ändringar i kontraktsindelningen.

Den prästerliga tjänsteorganisationen förenklas. Prästvalen ersätts av tillsättning genom kyrkorådet eller – i flerförsamlingspastorat – en tillsättningsnämnd, sedan domkapitlet prövat de sökandes behörighet och yttrat sig över de sökande. Domkapitlens s. k. tredjegångstillsättning av kyrkoherdar behålls. Flertalet arbetsgivarfunktioner för prästerna flyttas över

från domkapitlen till de nya stiftsstyrelserna, som också får besluta om inrättande av prästtjänster i pastoraten. Inrättande av tjänster som stifts- och kontraktsadjunkter beslutas av svenska kyrkans centralstyrelse. Regeringen fastställer en ram för antalet prästtjänster i riket. Centralstyrelsen bestämmer årligen det totala antalet prästtjänster i varje stift.

Statens kostnader för domkapitlen upphör. Kyrkofonden lämnar allmänt utjämningsbidrag till pastorat och samfälligheter. Församlingarna i flerförsamlingspastorat får inte längre rätt till sådant bidrag. Stiftsbidrag ur kyrkofonden skall utgå till stiftskansliernas verksamhet m. m. Ur fonden kan också betalas dels sådant bidrag som stiftsstyrelsen kan dela ut till pastorat och kyrkliga samfälligheter med särskilda behov av stöd för sin verksamhet, dels bidrag till underhåll av kulturhistoriskt värdefulla kyrkobyggnader.

Normgivningen i fråga om det kyrkliga ämbetet förs över till kyrkomötets kompetensområde.

Domkapitlens och ansvarsnämndens för biskopar beslut i frågor om att skilja någon från det kyrkliga ämbetet eller om att för viss tid förklara någon obehörig att utöva ämbetet får överklagas hos kyrkomötets besvärsnämnd.

Reformerna, som medför ändringar i bl. a. regeringsformen och lagen (1982: 942) om svenska kyrkan, avses träda i kraft under år 1989.

Propositionens lagförslag

1 Förslag till

Lag om ändring i regeringsformen

Härigenom föreskrivs att punkterna 9, 10 och 12 övergångsbestämmelserna till regeringsformen[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
9. Grundläggande föreskrifter om svenska kyrkan som trossamfund och om kyrkomötet som en församling av valda ombud för svenska kyrkan meddelas i lagen om svenska kyrkan. Denna lag stiftas på samma sätt som huvudbestämmelserna i riksdagsordningen. Innan lagen stiftas skall yttrande av kyrkomötet inhämtas.	
Föreskrifter om medlemskap i svenska kyrkan meddelas genom lag, som stiftas av riksdagen med samtycke av kyrkomötet.	
Grundläggande föreskrifter om *prästerliga tjänster* i svenska kyrkan och om *stiftsmyndigheter* samt andra föreskrifter om kyrkomötet än som avses i första stycket meddelas i lagen om svenska kyrkan eller i annan lag som stiftas av riksdagen efter yttrande av kyrkomötet. Detsamma gäller grundläggande föreskrifter om organisationen av myndigheter under kyrkomötet och om den kyrkliga egendom som är avsedd för svenska kyrkans verksamhet. Föreskrifter som innebär ändring av det ändamål för vilket den kyrkliga egendomen är avsedd meddelas dock genom lag, som stiftas på samma sätt som lagen om svenska kyrkan.	Grundläggande föreskrifter om *prästtjänster* i svenska kyrkan och om *biskopar och domkapitel* samt andra föreskrifter om kyrkomötet än som avses i första stycket meddelas i lagen om svenska kyrkan eller i annan lag som stiftas av riksdagen efter yttrande av kyrkomötet. Detsamma gäller grundläggande föreskrifter om organisationen av myndigheter under kyrkomötet och om den kyrkliga egendom som är avsedd för svenska kyrkans verksamhet. Föreskrifter som innebär ändring av det ändamål för vilket den kyrkliga egendomen är avsedd meddelas dock genom lag, som stiftas på samma sätt som lagen om svenska kyrkan.
I fråga om ändring eller upphävande av lag som avses i första–tredje styckena gäller vad som är föreskrivet om stiftande av sådan lag.	
10. Kyrkomötet får med stöd av föreskrifter i lagen om svenska kyrkan genom kyrklig kungörelse meddela föreskrifter i följande ämnen:	
svenska kyrkans lära,	svenska kyrkans lära,
svenska kyrkans böcker,	*det kyrkliga ämbetet,*
svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar,	svenska kyrkans böcker,
kollekter,	svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar,
central verksamhet för evangelisation, mission och övrigt utlandsarbete samt diakoni,	kollekter,
kyrkomötets arbetssätt samt verksamheten hos myndigheter under kyrkomötet.	central verksamhet för evangelisation, mission och övrigt utlandsarbete samt diakoni,

[1] Regeringsformen omtryckt 1985: 866.

kyrkomötets arbetssätt samt verksamheten hos myndigheter under kyrkomötet.

Bemyndigar riksdagen kyrkomötet att meddela föreskrifter i ett visst ämne, kan riksdagen därvid medge att kyrkomötet genom kyrklig kungörelse överlåter åt myndigheter under kyrkomötet att i sådan kungörelse meddela bestämmelser i ämnet. I fråga om svenska kyrkans böcker, svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar samt kollekter kan riksdagen också medge att kyrkomötet genom kyrklig kungörelse överlåter åt *stiftsmyndigheter*, kyrkliga kommuner eller kyrkokommunala förvaltningsmyndigheter att meddela bestämmelser.

Bemyndigar riksdagen kyrkomötet att meddela föreskrifter i ett visst ämne, kan riksdagen därvid medge att kyrkomötet genom kyrklig kungörelse överlåter åt myndigheter under kyrkomötet att i sådan kungörelse meddela bestämmelser i ämnet. I fråga om svenska kyrkans böcker, svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar samt kollekter kan riksdagen också medge att kyrkomötet genom kyrklig kungörelse överlåter åt *domkapitel*, kyrkliga kommuner eller kyrkokommunala förvaltningsmyndigheter att meddela bestämmelser.

Riksdagen kan i lagen om svenska kyrkan meddela föreskrifter i de ämnen som anges i första stycket. Detta gäller även om kyrkomötet har bemyndigats att besluta föreskrifter i ämnet. Regeringen får inte besluta föreskrifter i dessa ämnen.

12. När regeringen skall avgöra ärenden som angår svenska kyrkans religionsvård eller religionsundervisning, *utövning* av prästämbetet, *befordring eller* ämbetsansvar inom kyrkan, skall föredraganden tillhöra svenska kyrkan.

12. När regeringen skall avgöra ärenden som angår svenska kyrkans religionsvård eller religionsundervisning, *utövande* av prästämbetet *eller prästtjänster, befordran*, ämbetsansvar *eller tjänsteansvar* inom kyrkan, skall föredraganden tillhöra svenska kyrkan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1982: 942) om svenska kyrkan

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1982: 942) om svenska kyrkan
dels att 7 § skall ha följande lydelse,
dels att det i lagen skall införas sju nya paragrafer, 12–18 §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
7 §[1]	
Kyrkomötet får genom kyrklig kungörelse meddela föreskrifter i följande ämnen:	
1. svenska kyrkans lära,	1. svenska kyrkans lära,
2. svenska kyrkans böcker,	2. *det kyrkliga ämbetet,*
3. svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar,	3. svenska kyrkans böcker,
4. kollekter,	4. svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar,
5. central verksamhet för evangelisation, mission och övrigt utlandsarbete samt diakoni,	5. kollekter,
6. kyrkomötets arbetssätt samt verksamheten hos myndigheter under kyrkomötet.	6. central verksamhet för evangelisation, mission och övrigt utlandsarbete samt diakoni,
	7. kyrkomötets arbetssätt samt verksamheten hos myndigheter under kyrkomötet.

Kyrkomötet får genom kyrklig kungörelse överlåta åt svenska kyrkans centralstyrelse att i sådan kungörelse meddela föreskrifter om kollekter. Kyrkomötet får också genom kyrklig kungörelse överlåta åt domkapitel, kyrkliga kommuner och kyrkokommunala förvaltningsmyndigheter att meddela föreskrifter om svenska kyrkans böcker, svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar samt kollekter.

Föreslagen lydelse

12 § Frågor om en prästkandidats inträde i det kyrkliga ämbetet prövas av domkapitlet i det stift där kandidaten söker en anställning som präst. I andra fall prövas frågorna av domkapitlet i det stift där kandidaten är kyrkobokförd eller, om han inte är kyrkobokförd inom riket, av domkapitlet i Uppsala stift.

13 § En präst, som genom lagakraftägande dom eller beslut har blivit avskedad från sin anställning som präst, kan skiljas från prästämbetet eller för viss tid, som inte överstiger ett år, förklaras obehörig att utöva detta. Detsamma gäller för den präst, som inte innehar eller uppehåller en prästtjänst och som på grund av sitt levnadssätt eller annars har i avsevärd mån skadat det anseende en präst bör ha.

14 § En präst, som genom lagakraftägande dom eller beslut har ålagts diciplinpåföljd, kan förklaras obehörig att utöva prästämbetet för viss tid,

[1] Senaste lydelse 1985: 868.

som inte överstiger ett år, om han i anslutning till domen eller beslutet på grund av sin sinnesbeskaffenhet har erhållit tjänstledighet. Under tiden får han inte utöva sin tjänst. Detsamma gäller för den präst som innehar eller uppehåller en prästtjänst och som genom lagakraftägande dom funnits ha begått brott.

En präst kan även förklaras obehörig att utöva prästämbetet under den tid då han är avstängd från sin anställning som präst.

15 § En präst som har övergett svenska kyrkans lära skall skiljas från prästämbetet. Den som innehar en anställning som präst får dock skiljas från ämbetet först sedan han har slutat sin anställning.

16 § Frågor om att skilja någon från det kyrkliga ämbetet eller för viss tid förklara denne obehörig att utöva ämbetet prövas enligt följande:

Innehavare	*Prövas av*
1. biskopar	*ansvarsnämnden för biskopar*
2. andra präster än biskopar	
a) präster som är kyrkobokförda i Sverige	
– präster som är anställda i ett stift	*domkapitlet i det stift där prästen har sin anställning*
– präster som tjänstgör i svensk församling i utlandet	*domkapitlet i Uppsala stift*
– präster som är anställda inom Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet eller av styrelsen för Svenska kyrkan i utlandet	*domkapitlet i Uppsala stift*
– övriga präster	*domkapitlet i det stift där prästen är kyrkobokförd*
b) präster som inte är kyrkobokförda i Sverige	*domkapitlet i Uppsala stift*

17 § Domkapitlets och ansvarsnämndens för biskopar beslut i ärenden enligt 16 § gäller omedelbart.

Besluten får överklagas hos kyrkomötets besvärsnämnd. Besvärsnämndens beslut får inte överklagas.

18 § Domkapitlen skall se till att den för svenska kyrkan gällande ordningen med avseende på svenska kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar iakttas i församlingarna. Domkapitlen skall vidare ha tillsyn över hur innehavarna av det kyrkliga ämbetet förvaltar detta och efterlever sina angivna vigningslöften.

Ytterligare föreskrifter om domkapitlen och deras uppgifter finns i lag eller annan författning.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

3 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1982: 943) om kyrkomötet

Härigenom föreskrivs att 47 och 48 §§ lagen (1982: 943) om kyrkomötet[1] skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
47 §[2]	
Besvärsnämnden består av en ordförande, som skall vara eller ha varit ordinarie domare, och fyra *inom kyrkomötet valda* ledamöter. Ordföranden väljs särskilt.	Besvärsnämnden består av en ordförande *och en vice ordförande*, som skall vara eller ha varit ordinarie domare, och fyra *övriga* ledamöter. Ordföranden *och vice ordföranden* väljs särskilt. *För de övriga ledamöterna skall utses lika många ersättare.*
För ordföranden skall finnas en ersättare. Vad som föreskrivs om ordföranden gäller också ersättaren. För övriga ledamöter skall inom kyrkomötet utses lika många ersättare.	*Endast den som är medlem av svenska kyrkan och är myndig får vara ledamot eller ersättare.*
48 §[3]	
Besvärsnämnden är beslutför när ordföranden och minst tre andra ledamöter är närvarande. En ledamot eller ersättare i nämnden får handlägga vissa slag av ärenden i den utsträckning som kyrkomötet kan ha föreskrivit.	
Om det framkommer skiljaktiga meningar vid en överläggning tillämpas föreskrifterna i 16 kap. rättegångsbalken om omröstning i tvistemål.	Om det framkommer skiljaktiga meningar vid en överläggning tillämpas föreskrifterna i 16 kap. rättegångsbalken om omröstning i tvistemål. *Bestämmelserna i 29 kap. rättegångsbalken om omröstning i brottmål skall dock tillämpas i frågor om att skilja någon från det kyrkliga ämbetet eller om att för viss tid förklara någon obehörig att utöva ämbetet.*

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

[1] Lagen omtryckt 1985: 892.
[2] Senaste lydelse 1985: 892.
[3] Med nuvarande lydelse avses den i prop. 1987/88:5 föreslagna lydelsen.

Domkapitelslag

Härigenom föreskrivs följande.

Domkapitlet och dess uppgifter

1 § I varje stift skall det finnas ett domkapitel.

Domkapitlet skall utföra de uppgifter som enligt lagen (1982: 942) om svenska kyrkan eller annan författning ankommer på det.

Ledamöter och suppleanter

2 § Domkapitlet består av följande ledamöter:

1. biskopen som ordförande,
2. domprosten eller, där det inte finns någon domprost, en av regeringen för sex år i sänder bland stiftets kyrkoherdar förordnad ledamot som vice ordförande,
3. en präst vald av stiftets präster,
4. tre lekmän valda av stiftsfullmäktige.

För ledamöterna enligt första stycket 3 och 4 skall det finnas lika många suppleanter. De utses på samma sätt som ledamöterna.

Vid handläggning av de ärenden om det kyrkliga ämbetet som enligt 16 § lagen (1982: 942) om svenska kyrkan ankommer på domkapitlet, skall dess sekreterare ingå som ledamot.

Sekreteraren

3 § För domkapitlet skall det finnas en sekreterare. Stiftsstyrelsen förordnar sekreteraren efter yttrande av domkapitlet.

Behörig att vara domkapitlets sekreterare är den som är medlem av svenska kyrkan och har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen.

Personal och lokaler m. m.

4 § Stiftssamfälligheten skall tillhandahålla domkapitlet sekreteraren och annan personal, kontorslokaler, inventarier, materiel samt det som i övrigt behövs för att domkapitlet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Valbarhet

5 § Valbar till prästledamot eller suppleant för denne är den som innehar en anställning som präst inom stiftet.

Valbar till lekmannaledamot eller suppleant för denne är den som är kyrkobokförd inom stiftet, är medlem av svenska kyrkan och som är myndig på valdagen.

Om en ledamot eller suppleant inte längre är valbar, upphör hans uppdrag genast.

Valet av prästledamot och suppleant för denne

Rösträtt vid valet

6 § Rösträtt vid val av prästledamot och suppleant för denne har den

präst som innehar en anställning som präst inom stiftet och som är behörig att utöva prästämbetet.

Valperiodens längd m. m.

7 § Valet av prästledamoten och dennes suppleant gäller för en tid av sex år räknat från och med den 1 januari året efter det år valet har skett. Valet sker vid möte med stiftets präster inför biskopen som valförrättare. Kan inte möte med stiftets präster sammankallas före en valperiods utgång, får valet förrättas på det sätt som anges i andra stycket.

Om ledamoten eller suppleanten avgår under tjänstgöringstiden och mer än sex månader återstår av denna, skall fyllnadsval förrättas för den återstående tiden. Valet förrättas kontraktsvis med kontraktsprosten som valförrättare.

Kungörelse om valet

8 § Tid och plats för valet beslutas av domkapitlet. Kungörelsen om beslutet skall i god tid före valet tillställas de röstberättigade genom kontraktsprostarna.

Förfarandet vid valet

9 § Valet sker med slutna sedlar. Vid lika röstetal avgörs utgången av valet genom lottning.

10 § Röstberättigad som är förhindrad att personligen närvara vid valet får sända in sina valsedlar till valförrättaren i slutna kuvert. Kuvertet skall förses med egenhändigt undertecknad, av två vittnen styrkt påskrift om innehållet. Valsedlarna för valet av ledamoten respektive suppleanten skall läggas i olika kuvert.

De insända kuverten öppnas vid valförrättningen. Valsedlarna tas ut, utan att läsas, och blandas med de valsedlar som lämnats personligen vid valtillfället. Sedan räknas rösterna samman.

11 § Protokoll skall föras över valet. I detta anges vilka röstberättigade som lämnat sina valsedlar personligen vid valtillfället och vilka som sänt in sina valsedlar. Protokollet justeras samt skrivs under av valförrättaren och minst två röstberättigade. Det skall sedan omedelbart sändas till domkapitlet.

Röstsammanräkning

12 § När valet förrättas på möte med stiftets präster, tillkännager valförrättaren valets utgång efter det att rösterna har räknats samman. Om valet förrättas kontraktsvis, skall domkapitlet räkna samman rösterna på den dag som angetts i kungörelsen om valet och tillkännage valets utgång genom anslag. Genom tillkännagivandet är valet avslutat.

Förvaring av valhandlingar

13 § Valsedlar och annat valmaterial skall förvaras på betryggande sätt till dess att valet har vunnit laga kraft.

Valet av lekmannaledamöter och suppleanter för dessa

Tidpunkt för valet

14 § Stiftsfullmäktige skall snarast efter sin valperiods början förrätta val av lekmannaledamöter och suppleanter för dessa. Valet gäller till dess att stiftsfullmäktige förrättar nytt val under sin nästa valperiod.

Om en ledamot eller suppleant avgår under tjänstgöringstiden och mer än sex månader återstår av denna, skall fyllnadsval förrättas för den återstående tiden.

Förfarandet vid valet

15 § Valet skall ske på samma sätt som val av ledamöter i stiftsstyrelsen.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

16 § Sedan protokollet över valet har justerats skall det omedelbart sändas till domkapitlet.

Hur man överklagar valen

17 § Val av prästledamot och suppleant för denne får överklagas hos kammarrätten. Skrivelsen med överklagandet skall ges in till domkapitlet inom tio dagar efter det att valet avslutades.

Domkapitlet skall infordra valförrättarens förklaring över överklagandet samt valsedlar och övriga valhandlingar. Domkapitlet skall sända dessa handlingar och överklagandet med eget yttrande till kammarrätten. Bestämmelserna i 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986: 223) om omprövning av beslut skall inte tillämpas. Kammarrätten prövar om skrivelsen med överklagandet har kommit in i rätt tid.

Den som har valts till prästledamot utövar sitt uppdrag utan hinder av att valet har överklagats. Om valet ändras, skall den nya ledamoten inta sin plats så snart ändringen har kungjorts. Vad som nu har sagts om ledamot gäller också för suppleant.

Bestämmelserna om inhibition i 29 § förvaltningslagen gäller inte beslut som avses i denna paragraf.

18 § Val av lekmannaledamöter och suppleanter för dessa får överklagas enligt 13 kap. församlingslagen (1988: 000).

Förhinder för biskopen

19 § När biskopen är förhindrad att utöva sin tjänst eller när biskopstjänsten är ledig får domkapitlet

1. utse kontraktsprostar och vikarier för dessa,
2. besluta om vem som skall fullgöra de uppgifter som biskopen får lämna över till annan,
3. anlita annan biskop för prästvigning och de övriga ämbetsuppgifter som måste fullgöras av biskop.

Hovkonsistoriet

20 § I Stockholm skall det finnas ett hovkonsistorium. Detta skall ha samma befogenheter med avseende på hovförsamlingen som domkapitlen har mot församlingarna.

21 § Hovkonsistoriet består av följande ledamöter:

1. överhovpredikanten som ordförande,
2. de ordinarie hovpredikanterna,
3. två lekmän utsedda av konungen efter förslag av hovförsamlingens kyrkostämma.

För lekmannaledamöterna skall på samma sätt utses lika många suppleanter.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

2. Genom lagen upphävs

Kungl. Maj:ts instruktion den 28 juni 1681, varefter dess consistorium aulicum vid de där förefallande ärender skall hava sig att rätta, samt

lagen (1936: 567) om domkapitel.

3. Uppdraget för prästledamöter och suppleanter för dessa som har utsetts enligt äldre bestämmelser gäller till och med utgången av sjätte året efter valet.

4. Uppdraget för lekmannaledamöter och suppleanter för dessa som har utsetts enligt äldre bestämmelser upphör när stiftsfullmäktige har valt lekmannaledamöter och suppleanter enligt de nya bestämmelserna och valet har vunnit laga kraft.

Kyrkofondslag

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelser

1 § Genom kyrkofonden skall kostnader för svenska kyrkans verksamhet fördelas enligt bestämmelserna i denna lag.

2 § Vad som i denna lag sägs om pastorat skall tillämpas på
1. territoriella pastorat,
2. pastoratssamfälligheter,
3. flerpastoratssamfälligheter.

Regeringen får förordna att lagen skall tillämpas också på icke-territoriella pastorat.

3 § I lagen avses med
bidragsår det år under vilket bidrag betalas ut enligt 13–18 §§,
skatteunderlag antalet skattekronor enligt taxeringsnämnds beslut om taxering till kommunal inkomstskatt året före bidragsåret, minskat med det antal skattekronor som har påförts andra skattskyldiga än sådana som avses i 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt,
skattekraft skatteunderlaget per kyrkobokförd invånare vid ingången av året före bidragsåret,
medelskattekraft skatteunderlaget för riket per kyrkobokförd invånare vid ingången av året före bidragsåret.

Statistiska centralbyrån fastställer medelskattekraften senast den 31 december året före bidragsåret.

Kyrkofondens styrelse och förvaltning

4 § För kyrkofonden skall det finnas en styrelse. Denna skall bestå av en ordförande och sex andra ledamöter.

Ordföranden och tre av de övriga ledamöterna utses för tre år av regeringen.

Tre ledamöter utses av kyrkomötet. Dessa ledamöter väljs för kyrkomötets valperiod snarast efter valperiodens början. Valet gäller till dess att kyrkomötet förrättar nytt val under nästa valperiod.

För styrelsens ledamöter skall det finnas lika många ersättare. De utses på samma sätt som ledamöterna.

5 § Regeringen får meddela föreskrifter om förvaltningen av kyrkofonden.

Hur kyrkofonden tillförs medel

6 § Till kyrkofonden betalas
1. allmän och särskild kyrkoavgift enligt 10–12 §§,
2. statsbidrag som beviljas för ändamålet.

Till kyrkofonden skall även föras avkastning och ersättning från fondens tillgångar och från andra kapitaltillgångar enligt regeringens bestämmande.

7 § Om det behövs får kyrkofonden ta upp lån i den omfattning som regeringen bestämmer.

8 § Ur kyrkofonden betalas

1. allmänt och extra utjämningsbidrag enligt 13–16 §§,
2. stiftsbidrag och kyrkobyggnadsbidrag enligt 17–18 §§,
3. kostnader för avlöningsförmåner till biskopar och sådana präster som är anställda i de svenska utlandsförsamlingarna,
4. kostnader för pensionsförmåner till präster eller efterlevande till präster enligt föreskrifter som regeringen meddelar eller enligt avtal samt för försäkringsförmåner som enligt statlig grupplivförsäkring utgår för präster eller andra kyrkomusiker än skolkantorer,
5. kostnader för kyrkomötet och dess myndigheter enligt regeringens bestämmande,
6. kostnader för arvoden och annan ersättning till ledamöter och suppleanter i domkapitlen enligt regeringens bestämmande,
7. förvaltningskostnader enligt regeringens bestämmande för ärkebiskopsämbetet och departement eller myndigheter där kyrkliga frågor handläggs,
8. kostnader för verksamhet, som bedrivs av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet, enligt regeringens bestämmande,
9. andra kostnader för kyrkliga ändamål enligt regeringens bestämmande,
10. kostnader för kyrkofondsstyrelsens kansli och kyrkofondens förvaltning i övrigt.

9 § Ur kyrkofonden får lån lämnas för åtgärder som syftar till att rationalisera driften av löneboställer eller prästlönefondsfastigheter. Lån får också lämnas för förvärv av jordbruksfastighet som löneboställe eller prästlönefondsfastighet, om förvärvet syftar till en rationalisering av det kyrkliga jordinnehavet i stiftet.

Lån får också lämnas om ett löneboställe eller en prästlönefondsfastighet skall belastas med kostnader till följd av fastighetsbildningsförrättning eller företag enligt lagen (1939: 608) om enskilda vägar, anläggningslagen (1973: 1149) eller vattenlagen (1983: 291).

Regeringen får meddela föreskrifter om lån ur kyrkofonden.

Kyrkoavgifter

Allmän kyrkoavgift

10 § Pastoraten skall varje år betala allmän kyrkoavgift till kyrkofonden. Avgiften beräknas på skatteunderlaget och är 16 öre per skattekrona.

11 § Vid beräkningen av den allmänna kyrkoavgiften enligt 10 § skall det antal skattekronor som hänför sig till personer som inte är medlemmar av svenska kyrkan minskas med 70 procent.

Särskild kyrkoavgift

12 § Pastorat som har lönetillgångar skall varje år också betala särskild kyrkoavgift till kyrkofonden. Pastoratens lönetillgångar är löneboställer och prästlönefonder samt andelar i prästlönejordsfonder och prästlönefondsfastigheter.

Särskild kyrkoavgift beräknas

1. för egendom som taxeras enligt fastighetstaxeringslagen (1979: 1152) till två procent av taxeringsvärdet,

2. för aktier och andelar i aktiefonder till två procent av marknadsvärdet,

3. för obligationer, förlagsbevis och konvertibla skuldebrev till åtta procent av marknadsvärdet,

4. för bankmedel och andra fordringar till åtta procent av det nominella värdet.

Till den del taxeringsvärdet enligt andra stycket 1 består av skogsbruksvärde skall i stället för vad som där sägs gälla att avgiften skall beräknas till sex procent av skogsbruksvärdet.

Underlaget för avgiften bestäms med hänsyn till förhållandena den 31 december året före det år som närmast föregår bidragsåret.

För lönetillgångar som utgörs av andel i fast egendom skall avgiften beräknas i proportion till andelstalet.

Utjämningsbidrag

Allmänt utjämningsbidrag

13 § Pastoraten och stiftssamfälligheterna får ett allmänt utjämningsbidrag om skatteunderlaget understiger det skatteunderlag som motsvarar den garanterade skattekraften enligt 15 §. Bidraget utgår med ett belopp som motsvarar produkten av det enligt 14 § beräknade tillskottet av skatteunderlag och skattesatsen för bidragsåret.

14 § Tillskottet av skatteunderlag utgör skillnaden mellan det skatteunderlag som motsvarar den garanterade skattekraften enligt 15 § och skatteunderlaget.

För kyrkliga samfälligheter skall tillskottet av skatteunderlag utgöra summan av de tillskott som utgår eller skulle ha utgått till de i samfälligheten ingående pastoraten enligt första stycket.

Tillskottet av skatteunderlag avrundas till närmaste hela tusental skattekronor, varvid 500 skattekronor avrundas uppåt.

15 § För pastoraten och stiftssamfälligheterna gäller som garanti följande skattekraft i procent av medelskattekraften.

Pastoraten och stiftssamfälligheterna i	*Garanterad skattekraft*
Stockholms län	98
Uppsala län	95
Södermanlands län	95
Östergötlands län	95
Jönköpings län	95
Kronobergs län	95
Kalmar län utom Mörbylånga och Borgholms kommuner	95
Mörbylånga och Borgholms kommuner	98
Gotlands län	104
Blekinge län	95
Kristianstads län	95
Malmöhus län	95
Hallands län	95
Göteborgs och Bohus län	95
Älvsborgs län	95
Skaraborgs län	95
Värmlands län	95

Pastoraten och stiftssamfälligheterna i	*Garanterad skattekraft*
Örebro län	95
Västmanlands län	95
Kopparbergs län	98
Gävleborgs län	98
Västernorrlands län	101
Jämtlands län	104
Västerbottens län utom Dorotea, Sorsele, Storumans, Vilhelmina och Åsele kommuner	107
Dorotea, Sorsele, Storumans, Vilhelmina och Åsele kommuner	110
Norrbottens län:	
Bodens, Haparanda, Kalix, Luleå, Piteå och Älvsbyns kommuner	107
Arvidsjaurs kommun	110
Arjeplogs kommun	113
Gällivare, Jokkmokks, Kiruna, Pajala, Överkalix och Övertorneå kommuner	116

Extra utjämningsbidrag

16 § Kyrkofondens styrelse får bevilja pastorat och stiftssamfälligheter extra utjämningsbidrag enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

Övriga bidrag

Stiftsbidrag

17 § Kyrkofondens styrelse får enligt föreskrifter som regeringen meddelar bevilja stiftssamfälligheter bidrag ur kyrkofonden *(stiftsbidrag)* för betalning av följande kostnader:

1. domkapitlets, stiftsstyrelsens och egendomsnämndens förvaltningskostnader,
2. lönekostnader för sekreterare till biskopen,
3. lönekostnader för stiftsadjunkter, kontraktsadjunkter, pastorsadjunkter, garnisonspastorn i Boden och kyrkoherdar för samer,
4. arvoden till kontraktsprostar samt till praktikanter och handledare för dessa,
5. kostnader i samband med möte med stiftets präster,
6. kostnader för särskilda bidrag (strukturbidrag) som stiftsstyrelsen skall fördela mellan pastoraten för särskilda behov.

Kyrkobyggnadsbidrag

18 § Kyrkofondens styrelse får bevilja ett pastorat bidrag till kostnadskrävande underhåll och restaurering av församlingskyrka enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

Övriga bestämmelser

Fördelning av bidragsbelopp vid indelningsändring

19 § När ett beviljat bidrag behöver uppdelas på flera mottagare till följd av en indelningsändring, skall kyrkofondens styrelse besluta om bidragets fördelning.

20 § Kyrkofondens styrelse får bestämma att ett beviljat utjämningsbidrag skall sättas ner eller upphöra att utgå, om utbetalningen av bidraget kan leda till en sänkning av ett pastorats utdebitering av församlingsskatt under en nivå som fastställs av regeringen. Nivån får inte med mer än 20 öre överstiga medelutdebiteringen av församlingsskatt i riket.

Hur tillskott av skatteunderlag samt allmän och särskild kyrkoavgift fastställs

21 § Kyrkofondens styrelse fastställer för varje pastorat tillskottet av skatteunderlag samt vad som skall utgå i allmän och särskild kyrkoavgift. Styrelsen skall meddela dessa uppgifter senast den 25 januari bidragsåret.

Till ledning för det kyrkokommunala budgetarbetet skall kyrkofondens styrelse senast den 10 september året före bidragsåret meddela pastoraten och stiftssamfälligheterna preliminära uppgifter om tillskott av skatteunderlag, stiftsbidrag samt belopp för allmän och särskild kyrkoavgift.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.
2. Genom lagen upphävs lagen (1970: 940) om kyrkliga kostnader.
3. Om det i en lag eller annan författning hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en föreskrift i denna lag, tillämpas i stället den nya föreskriften.
4. Beslut som har meddelats enligt äldre bestämmelser om att ur kyrkofonden skall betalas kostnader för avlöningsförmåner till stifts-, kontrakts- och pastoratsadjunkter, militärpastorer, garnisonspastorn i Boden och kyrkoherden för samer samt för prosttillägg och vissa bidrag till andlig vård vid sjukvårdsinrättningar gäller till utgången av juni 1989.
5. Vid bestämmande av stiftsbidrag enligt 17 § skall till utgången av juni 1991 med pastorsadjunkt också förstås pastoratsadjunkt.
6. Beslut som har meddelats enligt äldre bestämmelser om förvaltningskostnader för domkapitel, stiftsnämnd och boställsnämnd gäller till utgången av juni 1989.
7. Till stiftssamfälligheter lämnas inga allmänna eller extra utjämningsbidrag för år 1989.
8. Kyrkofondens styrelse skall senast den 10 september 1988 meddela pastoraten de preliminära uppgifter som anges i 21 § till ledning för det kyrkokommunala arbetet med 1989 års budget.

6 Förslag till

Lag om förvaltningen av kyrklig jord

Härigenom föreskrivs följande.

Definitioner m. m.

1 § Kyrklig jord är sådan fast egendom eller tomträtt

1. vars avkastning är avsedd för avlöning åt kyrkoherde eller komminister i visst pastorat (*löneboställe*),
2. där tjänstebostad är anvisad åt en kyrkoherde eller komminister (*prästgård*),
3. vars avkastning är avsedd för en församlingskyrkas behov (*församlingskyrkas fastighet*),
4. som förvärvats för medel ur prästlönefonder från flera pastorat och vars avkastning är avsedd för avlöning åt kyrkoherde eller komminister i dessa pastorat (*prästlönefondsfastighet*),
5. vars avkastning tillförs kyrkofonden (*kyrkofondsfastighet*),
6. vars avkastning är avsedd för en domkyrkas behov (*domkyrkas fastighet*), eller
7. där tjänstebostad är anvisad åt en biskop (*biskopsgård*).

Om tjänstebostad inte längre är anvisad på en prästgård blir denna löneboställe.

Vid tillämpning av 21 och 23 §§ skall även sådan fast egendom på vilken en församlingskyrka eller domkyrka av stiftelsekaraktär är uppförd anses som församlingskyrkas fastighet respektive domkyrkas fastighet.

2 § Bestämmelser i lag eller annan författning om fast egendom eller tomträtt som tillhör staten tillämpas inte på kyrklig jord.

3 § Vad som enligt lag eller annan författning åligger fastighetsägare skall fullgöras av den som förvaltar den kyrkliga jorden.

Den som förvaltar den kyrkliga jorden företräder denna om annat inte sägs i denna lag.

Egendomsnämnden

4 § I varje stiftssamfällighet skall det finnas en egendomsnämnd. Nämnden skall ha hand om de uppgifter i fråga om kyrklig jord inom stiftet som ankommer på nämnden enligt denna lag eller bestämmelser som har meddelats med stöd av lagen.

5 § Ledamöter och suppleanter i egendomsnämnden väljs av stiftsfullmäktige till det antal som fullmäktige bestämmer. Antalet ledamöter får dock inte vara mindre än fem. Antalet suppleanter bör vara minst lika stort som antalet ledamöter.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

6 § Följande bestämmelser i församlingslagen (1988: 000) tillämpas på egendomsnämnden:

7 kap. 8 § om rätt till ledighet för uppdraget,
7 kap. 10 § om ordförandeskapet,
7 kap. 11 § om sammanträden,

7 kap. 12 § om suppleanternas tjänstgöring,
7 kap. 13 § första stycket om beslutförhet,
7 kap. 14 § om val av särskild avdelning samt krav på beslut och protokoll,
7 kap. 15 § om mottagande av framställningar m. m.,
7 kap. 17 § om reglemente,
7 kap. 21 § om förvaring av arkivhandlingar,
7 kap. 22 § första stycket om ersättning till ledamöter och suppleanter,
9 kap. 4 § om valbarhet,
9 kap. 5 § om valperiodens längd.

Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om stiftsstyrelsen skall avse egendomsnämnden.

2. Bestämmelserna om församlingen, kyrkofullmäktige och kyrkostämman skall avse stiftssamfälligheten och stiftsfullmäktige.

3. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att egendomsnämndens protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv.

Förvaltningen

Allmänna bestämmelser

7 § Pastoratet skall förvalta löneboställen och församlingskyrkors fastigheter, med undantag av tillhörande skog, samt prästgårdar.

Församlingen skall förvalta skogen på församlingskyrkas fastigheter.

Egendomsnämnden skall förvalta prästlönefondsfastigheter, domkyrkas fastigheter och biskopsgården samt skogen på löneboställen. Lunds domkyrkas fastigheter skall dock förvaltas av ett särskilt domkyrkoråd enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Kammarkollegiet skall förvalta kyrkofondsfastigheter. Egendomsnämnden skall dock förvalta en kyrkofondsfastighet, om kammarkollegiet beslutar att överlämna förvaltningen av fastigheten åt nämnden. Kammarkollegiet kan också överlämna förvaltningen åt någon annan förvaltare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får efter ansökan av den som förvaltar den kyrkliga jorden besluta att denna skall förvaltas på annat sätt.

Särskilda bestämmelser om prästgårdar och biskopsgårdar

8 § Vid förvaltningen av prästgårdar och biskopsgårdar skall naturvårdens och kulturminnesvårdens intressen beaktas i skälig omfattning.

Egendomsnämnden får meddela bestämmelser för vården och användningen av prästgårdar som utgör en särpräglad miljö. Detsamma gäller sådana byggnader på prästgårdar som har ett särskilt värde som exempel på en viss tids byggnadsskick.

Vad som sägs om prästgård i första och andra styckena skall även gälla vid förvaltningen av ett löneboställe, som tidigare har varit prästgård.

9 § Har ett pastorat enligt 48 § prästanställningslagen (1988: 000) anvisat kyrkoherden eller en komminister tjänstebostad på en prästgård, skall pastoratet anordna prästgården.

Pastoratet skall underhålla prästgården och vid behov bygga nya hus på den. Pastoratet svarar för prästgårdens skötsel, om detta inte enligt föreskrifter som regeringen meddelar eller enligt avtal skall ankomma på innehavaren av tjänstebostaden.

10 § Egendomsnämnden skall svara för löpande underhåll, skötsel och uppvärmning av biskopsgården, om detta inte enligt avtal skall ankomma på någon annan. Behöver husen på biskopsgården byggas om eller en ny biskopsgård byggas, skall egendomsnämnden föreslå det hos regeringen. För biskopsgården i Lunds stift gäller dock de bestämmelser som regeringen meddelar.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, kammarkollegiet får meddela ytterligare föreskrifter om hur egendomsnämndens åligganden enligt första stycket skall utföras.

Särskilda bestämmelser om annan kyrklig jord

11 § Förvaltningen av löneboställen, församlingskyrkors fastigheter, prästlönefondsfastigheter, domkyrkors fastigheter och kyrkofondsfastigheter skall inriktas på att egendomens avkastningsförmåga tas tillvara på ekonomiskt bästa sätt. Naturvårdens och kulturminnesvårdens intressen skall beaktas i skälig omfattning.

12 § Ett pastorat får endast efter medgivande av egendomsnämnden företa en mera omfattande värdebeständig rationalisering med avseende på ett löneboställes jordbruk. Detsamma gäller i fråga om nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av hus på ett löneboställes jordbruk.

Innan egendomsnämnden avgör en fråga om sådant medgivande, skall nämnden begära in yttrande från lantbruksnämnden och bereda kommunen där egendomen finns tillfälle att yttra sig, om det inte är obehövligt.

13 § När ett löneboställe eller en församlingskyrkas fastighet skall upplåtas på jordbruksarrende, skall egendomsnämnden bestämma villkoren för upplåtelsen. När en arrendenämnd eller en domstol handlägger frågor om sådana villkor företräds den kyrkliga jorden av egendomsnämnden.

14 § Rätt till jakt på kyrklig jord upplåts av den som förvaltar egendomen, om inte annat följer av andra stycket.

Egendomsnämnden upplåter rätt till jakt på ett löneboställe, om nämnden förvaltar skogen på fastigheten. Pastoratet får dock med egendomsnämndens medgivande besluta om upplåtelse i fråga om sådan mark som inte är skogsmark och som ligger avskilt i förhållande till skogen. Sådant medgivande får inte lämnas om det med hänsyn till jaktvården finns skäl för gemensam upplåtelse.

15 § Rätt till fiske i vatten som hör till kyrklig jord upplåts av den som förvaltar egendomen. Pastoratet upplåter dock rätt till fiske i vatten som hör till ett löneboställe eller en församlingskyrkas fastighet.

16 § Egendomsnämnden skall företräda kyrklig jord med undantag för kyrkofondsfastigheter i ärenden om upplåtelse av följande rättigheter:

1. nyttjanderätt till mark för församlingsändamål, kommunalt behov, bostadsbebyggelse, industri eller annat liknande ändamål,
2. tomträtt,
3. rätt till annan naturtillgång än vattenkraft,
4. servitut.

Detsamma gäller ärenden som rör ledningsrätt eller vägrätt samt, om regeringen inte föreskriver att annan myndighet skall företräda den kyrkliga jorden, ärenden som rör byggnadsminnen, naturvårdsområden, naturreservat, naturminnen eller bestämmelser till skydd för djurlivet.

17 § Kammarkollegiet skall företräda kyrklig jord i ärenden som rör upplåtelse av rätt till vattenkraft.

18 § En dispositionsändring, som inte avser en sådan upplåtelse eller sådant godkännande som anges i 16 eller 17 §, skall i fråga om löneboställe prövas av egendomsnämnden och för annan kyrklig jord av den som förvaltar egendomen. Föranleds ändringen av att ett självständigt jordbruk inte längre är bärkraftigt eller kan ändringen leda till att ett sådant jordbruk inte kan bestå, skall frågan alltid prövas av egendomsnämnden.

19 § Den vinst eller förlust som uppkommer vid förvaltningen av prästlönefondsfastigheter skall egendomsnämnden fördela på pastoraten i förhållande till deras andelar i fastigheterna. Detsamma gäller för vinst eller förlust vid förvaltningen av skogen på löneboställena.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur andelarna skall beräknas.

Tillsynen över förvaltningen

20 § Egendomsnämnden skall ha tillsyn över sådan förvaltning av kyrklig jord som pastoraten och församlingarna enligt 7 § första och andra styckena har hand om. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får dock i enskilda fall besluta att sådan egendom inte skall stå under nämndens tillsyn.

Försäljning eller byte av kyrklig jord

21 § Försäljning eller byte av kyrklig jord får ske

1. för att tillgodose bostadsbehovet i orten,
2. för att bilda lämpliga enheter för jordbruk eller skogsbruk,
3. för att främja annat syfte liknande det som avses i 1 eller 2,
4. för att tillgodose ändamål som avses i 2 kap. expropriationslagen (1972: 719), eller
5. när jorden på grund av särskilda omständigheter inte lämpligen bör behållas för sitt ändamål.

Kyrklig jord får endast överlåtas om det kan ske utan olägenhet för det allmänna och om det sker mot ersättning som, om annat inte föreskrivs särskilt, motsvarar fastighetens marknadsvärde.

Om det finns särskilda skäl får sådan överlåtelse av kyrklig jord ske som medför att denna blir kyrklig jord av annat slag.

22 § Frågor enligt 21 § skall prövas av kammarkollegiet eller egendomsnämnden enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

Om prästlönefonder m. m.

23 § Ersättning för kyrklig jord på grund av försäljning, expropriation, upplåtelse av naturtillgång eller liknande skall fonderas. Avkastningen skall användas för samma ändamål som jorden har varit avsedd för.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket skall ersättning som härrör från löneboställe eller prästlönefondsfastighet användas till betalning av sådant lån ur kyrkofonden som upptagits för lönebostället eller prästlönefondsfastigheten.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten att fondera medel. Frågor om sådana undantag prövas efter regeringens bestämmande av kammarkollegiet eller egendomsnämnden.

24 § Ersättning som skall fonderas enligt 23 § och som kommer från ett löneboställe eller en prästgård skall utgöra prästlönefond för pastoratet. Även annan fond vars avkastning är avsedd för avlöning åt en kyrkoherde eller komminister utgör prästlönefond.

Prästlönefonderna skall förvaltas av pastoraten. De skall göras räntebärande på samma sätt som föreskrivs om omyndigs medel. Regeringen får meddela föreskrifter om att fondernas tillgångar används på annat sätt. Frågor om sådana undantag prövas efter regeringens bestämmande av kammarkollegiet eller egendomsnämnden.

Av medel ur prästlönefonder från flera pastorat får prästlönejordsfond bildas för inköp av prästlönefondsfastigheter. Prästlönejordsfonderna skall förvaltas av egendomsnämnderna.

25 § Ersättning som skall fonderas enligt 23 § och som kommer från en prästlönefondsfastighet får behållas i en prästlönejordsfond i stiftet och användas till köp av fast egendom, om det kan antas att köp kan komma till stånd inom en nära framtid. Bestämmelser om sådant köp finns i 28 §.

I annat fall än som avses i första stycket skall sådan ersättning som anges där tillföras pastoratens prästlönefonder i förhållande till pastoratens andelar i fastigheten.

26 § Ersättning som skall fonderas enligt 23 § och som kommer från en församlingskyrkas eller en domkyrkas fastighet utgör fastighetsfond för församlingskyrkan respektive domkyrkan.

Ersättning som skall fonderas enligt 23 § och som kommer från biskopsgården i Lunds stift skall tillföras fastighetsfonden för Lunds domkyrka.

Församlingskyrkas fastighetsfond förvaltas av pastoratet. Domkyrkas fastighetsfond förvaltas av den som förvaltar domkyrkan.

En församlingskyrkas eller domkyrkas fastighetsfond skall göras räntebärande på samma sätt som föreskrivs om omyndigas medel. Regeringen får meddela föreskrifter om att fondernas tillgångar används på annat sätt. Frågor om sådana undantag prövas efter regeringens bestämmande av kammarkollegiet eller egendomsnämnden.

27 § Ersättning som avses i 23 § och som kommer från en kyrkofondsfastighet eller från annan biskopsgård än biskopsgårdarna i Lunds och Visby stift skall tillföras kyrkofonden.

Köp av fast egendom eller tomträtt

28 § Kammarkollegiet eller egendomsnämnden skall enligt bestämmelser som regeringen meddelar pröva frågor om köp av fast egendom eller tomträtt för medel ur prästlönefond, prästlönejordsfond eller församlingskyrkas fastighetsfond samt frågor om ur vilka prästlönefonder medel skall tillskjutas till prästlönejordsfond.

Överklagande m. m.

29 § Pastoratets och egendomsnämndens beslut enligt denna lag får överklagas hos kammarkollegiet. Egendomsnämndens beslut enligt 13 § får endast överklagas av den som förvaltar egendomen.

Kammarkollegiet får överlämna ett ärende till regeringens avgörande, om kollegiet anser att särskilda skäl motiverar det. Kammarkollegiet skall då bifoga eget yttrande i ärendet.

Kammarkollegiets beslut i en dit överklagad fråga får inte överklagas. I övrigt får kammarkollegiets beslut med undantag av beslut enligt 7 § fjärde stycket överklagas hos regeringen.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989, då lagen (1970: 939) om förvaltning av kyrklig jord skall upphöra att gälla.

2. Stiftsfullmäktige skall före utgången av juni 1989 välja ledamöter i egendomsnämnden. Valet gäller från och med den 1 juli 1989 till dess stiftsfullmäktige förrättar nytt val under nästa valperiod.

3. Räkenskapsåret för egendomsnämndens förvaltning under dess första verksamhetsår skall utgöras av tiden den 1 juli – den 31 december 1989.

Prästanställningslag

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde m. m.

1 § Denna lag är tillämplig på biskopar och andra präster i svenska kyrkan som har anställning i territoriella pastorat och stiftssamfälligheter.

Avlöningsförmånerna i prästernas anställningar fastställs under medverkan av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (*statligt reglerade anställningar*).

Prästtjänsternas antal och fördelning

2 § Regeringen fastställer hur många statligt reglerade prästtjänster som får finnas inrättade i riket.

Svenska kyrkans centralstyrelse skall årligen besluta hur många prästtjänster som får finnas inrättade i varje stift.

Pastoratstjänster

3 § I varje pastorat skall det finnas en tjänst som kyrkoherde. I det pastorat där stiftets domkyrka är belägen skall det i stället finnas en tjänst som domprost, om inte regeringen bestämmer annat. Domprosten är kyrkoherde i pastoratet.

I ett pastorat får det också finnas tjänster som komminister.

Tillsättning av pastoratstjänster

Tjänster som domprost

4 § Tjänster som domprost tillsätts av regeringen.

En tjänst som domprost söks hos domkapitlet. Domkapitlet skall pröva vilka sökande som är behöriga och ge kyrkoråden i varje församling i pastoratet tillfälle att yttra sig över dessa.

Domkapitlet skall därefter med eget yttrande lämna över handlingarna avseende behöriga sökande till regeringen.

Tjänster som kyrkoherde

5 § Första och andra gången av tre, när en tjänst som kyrkoherde blir ledig i ett pastorat, tillsätts den i ett enförsamlingspastorat av kyrkorådet och i ett flerförsamlingspastorat av en tillsättningsnämnd, om inte annat följer av 10 eller 12 §.

En tjänst som kyrkoherde söks hos domkapitlet. Domkapitlet skall pröva vilka sökande som är behöriga och sedan med eget yttrande lämna över ansökningshandlingarna från dessa till kyrkorådet eller tillsättningsnämnden.

Kyrkorådet eller tillsättningsnämnden skall underrätta stiftsstyrelsen om sina tillsättningsbeslut. När ett beslut har vunnit laga kraft, skall stiftsstyrelsen utfärda ett anställningsbevis för den som har fått tjänsten.

6 § Finns det inte tre behöriga sökande till en tjänst som kyrkoherde, får kyrkorådet eller tillsättningsnämnden tillsätta tjänsten eller lämna över

tillsättningsärendet till domkapitlet. Domkapitlet får därvid tillsätta tjänsten eller besluta att tjänsten skall hållas vakant, om inte annat följer av 21 § tredje stycket.

7 § I varje flerförsamlingspastorat skall det finnas en tillsättningsnämnd.

Kyrkorådet i varje församling i pastoratet väljer inom sig ledamöter i nämnden. Antalet ledamöter och hur många av dem som varje församlingskyrkoråd skall utse bestäms genom överenskommelse mellan kyrkoråden. Varje kyrkoråd skall dock välja minst en ledamot. Om församlingarna inte kan enas avgörs frågan av stiftsstyrelsen. För ledamöterna i nämnden skall väljas lika många suppleanter.

Val av ledamöter och suppleanter i nämnden skall ske på samma sätt som val av ledamöter i församlingskyrkoråd. Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

Beträffande tillsättningsnämnden tillämpas i övrigt bestämmelserna om kyrkoråd i 7 kap. 8 §, 9 §, 10 § första stycket tredje meningen, 11–13 §§, 14 § andra stycket samt 21 och 22 §§ församlingslagen (1988: 000).

8 § Var tredje gång tjänsten som kyrkoherde blir ledig i ett pastorat tillsätts den av domkapitlet, om inte annat följer av 10 eller 12 §. Innan tjänsten tillsätts skall kyrkorådet i varje församling ges tillfälle att yttra sig över de behöriga sökandena.

Domkapitlet skall underrätta stiftsstyrelsen om sina tillsättningbeslut. När ett beslut har vunnit laga kraft, skall stiftsstyrelsen utfärda ett anställningsbesvis för den som har fått tjänsten.

Tjänster som komminister

9 § Tjänster som komminister tillsätts på det sätt som enligt 5 och 6 §§ gäller vid tillsättning av tjänster som kyrkoherde.

Tillsättning av tjänster genom förflyttning

10 § En präst som innehar en tjänst som komminister får av stiftsstyrelsen förflyttas till en annan sådan tjänst. Förflyttning får ske endast om den tjänst prästen innehar dras in eller när det annars finns synnerliga skäl för det.

Det nu sagda gäller också en präst som innehar en tjänst som kyrkoherde. Synnerliga skäl får dock åberopas bara när det annars är domkapitlet som enligt 8 § skulle ha tillsatt den kyrkoherdetjänst till vilken förflyttningen avses ske.

11 § Stiftsstyrelsen skall bereda kyrkorådet eller tillsättningsnämnden i berörda pastorat tillfälle att yttra sig i en fråga om förflyttning.

Tjänster i samarbetskyrka

12 § Tjänster som komminister i en samarbetskyrka mellan svenska kyrkan och annat samfund eller liknande tillsätts av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Stiftstjänster

13 § I varje stift skall det finnas en tjänst som biskop. I Uppsala stift är ärkebiskopen biskop.

I en stiftssamfällighet får det finnas tjänster som stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt och pastorsadjunkt.

Tillsättning av stiftstjänster

Tjänster som biskop

14 § Val av biskop förrättas enligt bestämmelserna i lagen (1963: 633) om biskopsval.

Enligt lagen (1982: 942) om svenska kyrkan utnämner regeringen till biskop en av de tre som har föreslagits vid biskopsvalet.

Tjänster som stifts-, kontrakts- och pastorsadjunkt

15 § Tjänster som stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt och pastorsadjunkt tillsätts av stiftsstyrelsen.

Tjänsterna som stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt söks hos domkapitlet. Domkapitlet skall pröva vilka sökande som är behöriga och sedan med eget yttrande lämna över ansökningshandlingarna från dessa till stiftsstyrelsen.

Domkapitlet prövar också vilka som är behöriga till en tjänst som pastorsadjunkt.

Tillsättning av vikariat

16 § Vikariat på tjänster som domprost, kyrkoherde, komminister, stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt tillsätts av stiftsstyrelsen. Långtidsvikariat som domprost tillsätts dock i samma ordning som tjänsten.

Vikariaten söks hos domkapitlet. Domkapitlet skall pröva vilka sökande som är behöriga och sedan med eget yttrande lämna över ansökningshandlingarna från dessa till stiftsstyrelsen.

Vikariat på tjänster som komminister får tillsättas endast efter begäran av pastoratet, om regeringen inte föreskriver något annat.

Behörighet och befordringsgrunder

17 § Av lagen (1982: 942) om svenska kyrkan framgår att endast den som bekänner svenska kyrkans lära får tillsättas på en prästtjänst.

En prästtjänst får tillsättas endast med den som får utöva det kyrkliga ämbetet.

18 § Av regeringsformen följer att svenskt medborgarskap gäller som särskilt villkor för innehav och utövande av tjänst som biskop.

19 § Regeringen får meddela föreskrifter om de särskilda villkor som i övrigt skall gälla för behörighet till annan prästtjänst än biskopstjänst.

20 § Vid tillsättning av en prästtjänst skall avseende fästas endast vid sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet. Bland de grunder som sålunda skall beaktas skall skickligheten sättas främst, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

Närmare föreskrifter om vad som sägs i första stycket meddelas av regeringen.

21 § Prästtjänster och vikariat på sådana tjänster skall av domkapitlet kungöras lediga till ansökan. Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från denna skyldighet.

Ansökan skall ges in till domkapitlet inom föreskriven tid. Om det finns särskilda skäl, får dock domkapitlet vid sin prövning av de sökandes behörighet även beakta ansökningar som har kommit in för sent.

Har en tjänst som kyrkoherde, vilken skall tillsättas i den ordning som anges i 5 och 6 §§, eller en tjänst som komminister kungjorts ledig till ansökan, skall den kungöras ledig ytterligare en gång om det inte finns tre behöriga sökande till tjänsten och om kyrkorådet eller tillsättningsnämnden begär det.

Vad som nu har sagts gäller inte tjänst som biskop eller, såvitt avser första och andra styckena, tjänst som pastorsadjunkt.

Anställningsformer

22 § Tjänst som biskop tillsätts med fullmakt. Övriga prästtjänster samt vikariat tillsätts med förordnande.

23 § Förordnanden gäller tills vidare utan tidsbegränsning.

Förordnanden får dock tidsbegränsas om det föranleds av arbetets särskilda beskaffenhet eller om anställningen gäller vikariat.

Har ett förordnande meddelats i strid med vad som sägs i andra stycket, skall förordnandet på talan av prästen förklaras gälla tills vidare utan tidsbegränsning.

Inrättande av prästtjänster

24 § Frågor om inrättande av tjänster som biskop och domprost prövas av regeringen.

Frågor om inrättande av tjänster som stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt prövas av svenska kyrkans centralstyrelse. Enligt föreskrifter som regeringen meddelar prövar centralstyrelsen också frågor om inrättande av personliga tjänster för präst eller tjänster för präst med tjänstgöring i flera stift.

Frågor om inrättande av tjänster som kyrkoherde, komminister och pastorsadjunkt prövas av stiftsstyrelsen.

Vakanthållning och indragning av prästtjänster

25 § När en prästtjänst blir ledig, skall stiftsstyrelsen pröva om den behöver tillsättas.

Om tjänsten inte behöver tillsättas skall den hållas vakant eller dras in.

I fråga om en domprosttjänst ankommer prövningen dock på regeringen.

26 § När stiftsstyrelsen finner att en tjänst som stiftsadjunkt eller kontraktsadjunkt bör dras in, skall stiftsstyrelsen föreslå det hos svenska kyrkans centralstyrelse.

Disciplinansvar m. m.

Disciplinpåföljd

27 § Om en präst uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter vad som

åligger honom i hans anställning och felet inte är ringa, får disciplinpåföljd åläggas honom för *tjänsteförseelse*.

Disciplinpåföljd får inte i något fall åläggas en präst därför att han har deltagit i strejk eller därmed jämförlig stridsåtgärd.

28 § Disciplinpåföljder är varning och löneavdrag.

Mer än en disciplinpåföljd får inte åläggas samtidigt.

Löneavdrag får göras för minst en och högst trettio dagar. Om storleken av löneavdrag föreskriver regeringen.

29 § Innehåller kollektivavtal någon bestämmelse som avviker från 28 § eller från regeringens föreskrifter om löneavdragets storlek, gäller i stället den bestämmelsen för präster som är sysselsatta inom det område som avtalet avser.

Avskedande

30 § Om en präst har begått brott, som visar att han uppenbarligen är olämplig att inneha sin anställning, får han avskedas.

31 § Har en präst genom annan gärning än brott begått grov tjänsteförseelse som visar att han uppenbarligen är olämplig att inneha sin anställning, får han avskedas i stället för att åläggas disciplinpåföljd. Detsamma skall gälla, om en präst, som ålagts disciplinpåföljd, inom två år därefter i anställning inom samma stift på nytt har begått tjänsteförseelse och därigenom visat sig uppenbarligen olämplig att inneha sin anställning.

32 § En präst som har rätt till statlig pension men inte har uppnått pensioneringsperiodens nedre gräns får inte avskedas enligt 30 eller 31 §, om han har begått brottet eller tjänsteförseelsen under inflytande av själslig abnormitet som avses i 33 kap. 2 § brottsbalken och han lämpligen kan förflyttas eller annars omplaceras till en annan prästtjänst som är förenad med sådan pensionsrätt.

33 § Avskedande får inte grundas enbart på omständigheter som stiftsstyrelsen har känt till mer än en månad före prövningen.

När frågan om avskedande prövas av ansvarsnämnden för biskopar får avskedande inte grundas enbart på en omständighet som den myndighet biskopen lyder under har känt till mer än två månader före prövningen.

Första och andra styckena gäller inte när beslutet om avskedande begärs av riksdagens ombudsmän eller justitiekanslern inom sex månader efter det att omständigheten har inträffat.

Åtalsanmälan

34 § En präst som är skäligen misstänkt för att i tjänsteutövningen ha begått brott enligt 20 kap. 1–3 §§ brottsbalken eller annat brott varigenom han har åsidosatt åligganden i tjänsteutövningen, skall anmälas till åtal, om fängelse är föreskrivet för brottet eller om det finns anledning anta att talan om enskilt anspråk kommer att föras.

35 § I fråga om allmänfarlig vårdslöshet som avses i 13 kap. 6 § första stycket brottsbalken får regeringen medge undantag från anmälningsskyldigheten enligt 34 §.

36 § Inleds enligt denna lag ett förfarande som syftar till att avskeda en präst, får han avstängas från arbetet.

Vidtas en åtgärd för att anställa åtal mot en präst, får han avstängas från arbetet, om gärningen i fråga kan antas medföra uppsägning eller avskedande.

En avstängning enligt första eller andra stycket gäller längst till dess att anställningen upphör.

37 § Om en präst inte fullgör sina arbetsuppgifter tillfredsställande, får han avstängas från sitt arbete, om den bristande tjänstdugligheten beror på sjukdom eller därmed jämförligt förhållande.

Saknas tillräcklig utredning om att den bristande tjänstdugligheten beror på sjukdom eller därmed jämförligt förhållande men framstår detta ändå som sannolikt, får prästen åläggas att låta sig undersökas av läkare som anvisas honom.

Följer prästen inte åläggandet får han avstängas från arbetet.

38 § Upphör grunden för avstängning enligt 36 eller 37 §, skall avstängningen omedelbart hävas.

39 § Närmare föreskrifter för tillämpningen av 36 och 37 §§ meddelas av regeringen.

Handläggningen av frågor som avses i 27–39 §§

40 § Bestämmelserna i 14 kap. lagen (1976: 600) om offentlig anställning skall tillämpas vid handläggningen av frågor enligt 27–39 §§.

41 § Bestämmmelserna i 11–14 §§ lagen (1976: 580) om medbestämmande i arbetslivet skall inte tillämpas i fråga om beslut som meddelas med stöd av 27–39 §§.

Beslutande myndighet

42 § Frågor om disciplinansvar, avskedande, åtalsanmälan, avstängning och läkarundersökning prövas av stiftsstyrelsen i det stift där prästen har sin anställning.

För biskopen prövas dock frågorna av ansvarsnämnden för biskopar.

43 § Bestämmelser om rätt för riksdagens ombudsmän och för justitiekanslern att göra anmälan i ärenden om disciplinansvar, avskedande eller avstängning och om handläggning av sådana ärenden finns i 6 § lagen (1986: 765) med instruktion för riksdagens ombudsmän och i 6 § lagen (1975: 1339) om justitiekanslerns tillsyn.

Ansvarsnämnden för biskopar

44 § Ansvarsnämnden för biskopen består av fem ledamöter. Ledamöterna skall vara medlemmar av svenska kyrkan. Ordföranden skall vara lagfaren och erfaren i domarvärv. Av de övriga ledamöterna skall en vara biskop. De återstående ledamöterna skall vara lekmän som är förtrogna med det kyrkliga församlingslivet.

Närmare bestämmelser om nämndens sammansättning och verksamhet meddelas av regeringen.

Ansvar för avlöningsförmåner m. m.

45 § Stiftssamfälligheten skall svara för följande kostnader:

1. avlöningsförmåner till stifts- och kontraktsadjunkter, vikarier på sådana tjänster samt pastorsadjunkter,
2. arvoden till praktikanter och handledare för dessa,
3. prosttillägg.

46 § Pastoratet skall svara för kostnader för avlöningsförmåner till innehavare av prästtjänster i pastoratet och vikarier på sådana tjänster samt för tjänstebiträden åt präster.

47 § Stiftsstyrelsen skall bestämma hur kostnaderna för en präst avlöningsförmåner skall fördelas mellan pastoraten, när prästen tjänstgör i flera pastorat eller i ett pastorat och stiftssamfälligheten.

Stiftsstyrelsen skall pröva frågan om tillämpningen av föreskrifter om skyldighet att utöva en annan tjänst.

Tjänstebostäder

48 § Regeringen får besluta att innehavaren av en biskopstjänst skall anvisas tjänstebostad.

I fråga om innehavaren av en tjänst som kyrkoherde eller komminister får pastoratet besluta att prästen skall anvisas tjänstebostad. Om tjänsten är tillsatt får pastoratet meddela eller upphäva ett sådant beslut endast med samtycke av den som innehar tjänsten. Pastoratet skall underrätta domkapitlet och egendomsnämnden om beslutet.

Kostnaderna för en tjänstebostad åt en kyrkoherde eller komminister skall betalas av pastoratet.

Egendomsnämnden fastställer hyran för tjänstebostaden. Hyran tillfaller pastoratet.

49 § När en tjänstebostad har anvisats är prästen skyldig att bo i den.

Beslut om befrielse från skyldigheten att bo i tjänstebostad fattas av regeringen om beslutet rör en biskop och i andra fall av domkapitlet.

Domkapitlet skall medge en ansökan om befrielse om pastoratet har tillstyrkt den eller om det på grund av prästens eller någon familjemedlems hälsa eller bostadsförhållanden eller andra särskilda omständigheter framstår som skäligt.

Tjänstgöringsföreskrifter

50 § Stiftsstyrelsen skall meddela tjänstgöringsföreskrifter för andra präster i stiftet än biskopen, i den mån regeringen inte bestämmer annat. Därvid skall i fråga om pastoratspräster beaktas vad domkapitlet har föreskrivit om gudstjänsthållningen i pastoratet.

Rättegång och överklagande m. m.

51 § Den som är missnöjd med en myndighets beslut om förflyttning, tidsbegränsning av förordnande, disciplinpåföljd, avskedande, avstängning eller läkarundersökning får väcka talan hos tingsrätten eller arbetsdomstolen enligt bestämmelser i lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister.

52 § Talan som avses i 23 § tredje stycket skall väckas senast två månader efter förordnandetidens utgång.

Om en präst vill söka ändring i ett beslut om förflyttning, disciplinpåföljd, avskedande eller läkarundersökning, skall han väcka talan inom fyra veckor från den dag han fick del av beslutet.

Väcks inte talan inom den föreskrivna tiden, är rätten till talan förlorad.

53 § I fråga om rätt för riksdagens ombudsmän och justitiekanslern att söka ändring i beslut om disciplinansvar, avskedande eller avstängning tillämpas bestämmelserna i 16 kap. 3 § lagen (1976: 600) om offentlig anställning.

54 § Bestämmelserna om skadestånd i 38, 41 och 42 §§ lagen (1982: 80) om anställningsskydd skall tillämpas, om en myndighet i ärenden om disciplinansvar, avskedande, avstängning eller läkarundersökning bryter mot någon av följande bestämmelser:

1. 40 §, såvitt gäller tillämpningen av 14 kap. 1 eller 3–9 § lagen (1976: 600) om offentlig anställning,
2. 42 §,
3. föreskrifter enligt 39 § om handläggning av ärende om avstängning eller läkarundersökning.

I fråga om avvikelser i kollektivavtal från vad som sägs i 41 § lagen om anställningsskydd tillämpas 2 § andra stycket samma lag.

55 § Beslut om förflyttning eller avskedande får inte verkställas förrän beslutet har prövats slutligt efter talan som avses i 51 § eller förrän rätten till sådan talan har förlorats.

56 § Beslut om avstängning gäller omedelbart. I tvist om avstängningen får domstolen dock för tiden intill dess lagakraftägande dom eller beslut föreligger bestämma, att avstängningen tills vidare inte skall gälla.

57 § Kyrkorådets, tillsättningsnämndens eller stiftsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas enligt bestämmelserna i 13 kap. 1–7 §§ församlingslagen (1988: 000), om inte annat följer av 51 eller 59 §.

58 § Domkapitlets beslut enligt 49 § får överklagas hos kammarkollegiet. Kammarkollegiets beslut får inte överklagas.

Domkapitlets beslut i övrigt enligt denna lag får överklagas hos regeringen.

Domkapitlets beslut om tillsättning av en prästtjänst får överklagas endast av den som har sökt tjänsten. Överklagandet skall ha kommit in till domkapitlet inom tre veckor från den dag då beslutet tillkännagavs genom anslag på domkapitlets anslagstavla.

59 § Svenska kyrkans centralstyrelses och stiftsstyrelsens beslut om inrättande eller indragning av en prästtjänst får inte överklagas.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.
2. Genom lagen upphävs lagen (1957: 577) om prästval.
3. Om förfarandet för tillsättning av tjänst som avses i denna lag har påbörjats före den 1 juli 1989 skall tillsättningsärendet handläggas enligt äldre bestämmelser.

4. Den turordning som enligt äldre bestämmelser varit avgörande för hur en kyrkoherdetjänst tillsätts ändras inte genom denna lag.

5. Utan hinder av bestämmelserna i denna lag får regeringen var tredje gång en kyrkoherdetjänst är ledig i ett pastorat tillsätta tjänsten genom att till denna förflytta en präst som är anställd med fullmakt. Sådan förflyttning får ske endast om det är nödvändigt av organisatoriska eller andra synnerliga skäl. Vid tillsättning som nu sagts skall i övrigt alltjämt tillämpas bestämmelserna i 37–39 §§ lagen (1957: 577) om prästval.

6. Äldre bestämmelser gäller fortfarande vid tillsättning av tjänster som präst i icke-territoriella pastorat.

7. Den som med fullmakt innehar en statlig tjänst som kyrkoherde för döva skall utöva sin tjänst genom att fullgöra motsvarande arbetsuppgifter hos Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet.

8 Förslag till Församlingslag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Kyrkliga kommuner m. m.

1 § Denna lag gäller för församlingar och kyrkliga samfälligheter inom svenska kyrkan. Dessa är kyrkliga kommuner.

2 § Riket är indelat i församlingar (territoriella församlingar).

Om ändring i församlingsindelningen finns bestämmelser i kyrkliga indelningslagen (1988: 000).

I riket finns även icke-territoriella församlingar. Denna lag gäller i tillämpliga delar också för sådana församlingar.

Församlingsangelägenheter

3 § En församling får själv eller i samverkan med andra församlingar sköta sina angelägenheter.

Med församlingsangelägenheter avses frågor om

1. främjande av kyrkans gudstjänstliv och undervisning samt diakoni och evangelisation,
2. anskaffande och underhåll av lös egendom som, utan att vara byggnadstillbehör, är avsedd för kyrkobyggnad, församlingshus och andra församlingslokaler eller annars för kyrkliga ändamål,
3. anskaffande och underhåll av kyrkobyggnad, församlingshus och andra församlingslokaler,
4. anskaffande och underhåll av andra byggnader och lokaler samt annan mark för kyrkligt ändamål än som anges i 3,
5. anskaffande av lös egendom, som inte är byggnadstillbehör, för kyrkligt ändamål till de byggnader och lokaler som anges i 4,
6. anläggande och underhåll av begravningsplatser, om inte regeringen för särskilt fall beslutar att uppgiften skall ankomma på en borgerlig kommun, och underhåll av kyrkotomt,
7. avlöningsförmåner för arbetstagare hos församlingen.

Om vissa angelägenheter som ankommer på församlingarna finns särskilda bestämmelser.

Församlingar i enförsamlingspastorat

4 § När en församling utgör ett pastorat (enförsamlingspastorat), sköter församlingen själv de församlingsangelägenheter som anges i 3 § andra stycket. Församlingen skall också sköta de angelägenheter som annars enligt lag eller annan författning ankommer på pastoratet.

5 § När flera församlingar utgör ett pastorat (flerförsamlingspastorat) sköter varje församling själv de församlingsangelägenheter som anges i 3 § andra stycket 1 och 2.

De församlingsangelägenheter som anges i 3 § andra stycket 3–7 skall skötas av en kyrklig samfällighet, som består av samtliga församlingar i pastoratet (pastoratssamfällighet). Stiftsstyrelsen får dock besluta att angelägenheterna skall skötas av en sådan kyrklig samfällighet som anges i 6 §.

Pastoratssamfälligheten skall också sköta de angelägenheter som annars enligt lag eller annan författning ankommer på pastoratet.

6 § En pastoratssamfällighet kan även få sköta de ekonomiska församlingsangelägenheter som anges i 3 § andra stycket 1 och 2 (total pastoratssamfällighet).

Församlingarna inom flera pastorat får bilda kyrklig samfällighet för att sköta en eller flera av de ekonomiska församlingsangelägenheter som anges i 3 § andra stycket 1–7 (flerpastoratssamfällighet) eller alla sådana angelägenheter (total flerpastoratssamfällighet). Sådana samfälligheter får även bildas för angelägenheter som annars enligt lag eller annan författning ankommer på pastoraten.

Överlämnas en eller flera av de ekonomiska församlingsangelägenheter som anges i 3 § andra stycket 1–7 till en flerpastoratssamfällighet, får ändå en total pastoratssamfällighet bildas eller bestå för att sköta de återstående ekonomiska församlingsangelägenheterna.

Kyrkliga samfälligheter som avses i andra stycket får inte ha hand om sådana angelägenheter som skall skötas av stiftssamfälligheten.

Bestämmelser om hur de olika pastoratssamfälligheterna bildas finns i kyrkliga indelningslagen (1988: 000).

7 § En kyrklig samfällighet får inte besluta om ändringar i kyrkorummet utan att församlingen först har godkänt dessa.

En församling får hos samfälligheten väcka ärenden om underhåll eller andra åtgärder avseende kyrkobyggnad, församlingshus och andra församlingslokaler.

Stiftssamfälligheter

8 § De territoriella församlingarna inom ett stift skall utgöra en kyrklig samfällighet (stiftssamfällighet) för att sköta följande gemensamma församlingsangelägenheter:

1. främjande av församlingslivets utveckling inom stiftet,
2. främjande av församlingsarbete bland finskspråkiga och samer, andlig vård vid sjukhus och andra större vårdinrättningar samt vid kriminalvårdsanstalter och militära förband i fredstid,
3. avlöningsförmåner för arbetstagare hos stiftssamfälligheten.

Stiftssamfälligheten får även ha hand om andra ekonomiska angelägen-

heter än som avses i första stycket 2 och 3, om de är gemensamma för församlingarna inom stiftet. Ett förslag om sådan utvidgad verksamhet skall, om det inte förkastas av stiftsfullmäktige, på yrkande av minst en tiondel av dess ledamöter vila tills nästa nyvalda stiftsfullmäktige sammanträder. Utan hinder av detta kan stiftsfullmäktige anta förslaget, om minst två tredjedelar av de röstande enar sig om beslutet.

Om vissa angelägenheter som ankommer på stiftssamfälligheter finns särskilda bestämmelser.

Även en icke-territoriell församling får ingå i stiftssamfälligheten, om den beslutar det.

Beslutanderätten i församlingar och kyrkliga samfälligheter

9 § I en församling utövas beslutanderätten av kyrkofullmäktige eller på kyrkostämma, om inte annat följer av 10 §.

I församlingar med över 500 röstberättigade kyrkomedlemmar skall beslutanderätten utövas av kyrkofullmäktige.

Om antalet röstberättigade kyrkomedlemmar i en församling med kyrkofullmäktige har gått ned till 500 eller därunder, skall beslutanderätten fortfarande utövas av kyrkofullmäktige. Fullmäktige får dock besluta att församlingens beslutanderätt skall utövas på kyrkostämma.

Kyrkostämman får uppdra beslutanderätten åt kyrkofullmäktige. Förslag om att upphäva ett sådant beslut får inte väckas i kyrkofullmäktige förrän tre år har förflutit sedan ledamöterna i fullmäktige började sin tjänstgöring.

10 § Om en församling med över 500 röstberättigade kyrkomedlemmar ingår i en total pastoratssamfällighet eller en total flerpastoratssamfällighet, får stiftsstyrelsen besluta att församlingens beslutanderätt skall utövas av ett direktvalt kyrkoråd, om församlingen begär det.

11 § Beslut om att införa eller avskaffa kyrkofullmäktige enligt 9 § eller att beslutanderätten skall utövas av ett direktvalt kyrkoråd skall tillämpas från och med året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet, liksom stiftsstyrelsen vid beslut enligt 9 §.

12 § I en pastorats- eller flerpastoratssamfällighet utövas beslutanderätten av församlingsdelegerade eller, om samfälligheten är total, av kyrkofullmäktige.

I en stiftssamfällighet utövas beslutanderätten av stiftsfullmäktige.

Förvaltningen och verkställigheten i församlingar och kyrkliga samfälligheter

13 § I en församling ankommer förvaltningen och verkställigheten på kyrkorådet och övriga nämnder. Nämnderna bereder även ärenden som

skall avgöras av fullmäktige eller stämman. För en sådan uppgift kan fullmäktige tillsätta en särskild beredning bestående av en eller flera personer.

Fullmäktige eller stämman får uppdra åt kyrkorådet eller någon annan nämnd att i fullmäktiges eller stämmans ställe fatta beslut i vissa grupper av ärenden, om inte något annat följer av lag eller annan författning. Ett sådant uppdrag får inte avse ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

14 § I annan samfällighet än stiftssamfällighet ankommer förvaltningen och verkställigheten på kyrkorådet och övriga nämnder.

I en stiftssamfällighet sköts dessa uppgifter av stiftsstyrelsen och övriga nämnder.

Nämnderna bereder även ärenden som skall avgöras av fullmäktige eller församlingsdelegerade. Bestämmelserna i 13 § om en särskild beredning och om uppdrag att i fullmäktiges eller kyrkostämmans ställe fatta beslut i vissa frågor tillämpas även i samfälligheten.

2 kap. Kyrkofullmäktige i församling

Grundläggande bestämmelser om val av kyrkofullmäktige

1 § I lagen (1972: 704) om kyrkofullmäktigval och om val av kyrkoråd i vissa fall finns bestämmelser om

1. indelning i valdistrikt,
2. valdag, röstlängd, förrättande och avslutande av val,
3. utseende av suppleanter samt
4. förfarandet när en ledamot i fullmäktige har avgått under tjänstgöringstiden och när en suppleant har inträtt som ordinarie ledamot i fullmäktige eller av annan anledning har avgått som suppleant.

Antalet ledamöter och suppleanter

2 § Kyrkofullmäktige fastställer antalet ledamöter i fullmäktige. Antalet skall bestämmas till ett udda tal och till minst

15 i församling med 5 000 röstberättigade kyrkomedlemmar eller därunder,

19 i församling med över 5 000 till och med 10 000 röstberättigade kyrkomedlemmar,

25 i församling med över 10 000 röstberättigade kyrkomedlemmar.

När fullmäktige skall utses första gången, beslutar kyrkostämman om antalet ledamöter i fullmäktige. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Vid tillämpningen av första stycket skall som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd.

Beslutar fullmäktige om ändring av antalet ledamöter, tillämpas beslutet först när val i hela riket av fullmäktige förrättas nästa gång. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

3 § För ledamöterna skall suppleanter utses till det antal som kyrkofullmäktige bestämmer. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i församlingen. Om det därvid uppkommer ett brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal.

Beslutar fullmäktige om ändring av antalet suppleanter tillämpas 2 § fjärde stycket.

När fullmäktige skall utses första gången, beslutar kyrkostämman om antalet suppleanter. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Rösträtt vid valet

4 § Rösträtt vid val av kyrkofullmäktige har den som är kyrkobokförd i församlingen, är medlem av svenska kyrkan och som är myndig på valdagen. Den som inte är svensk medborgare har rösträtt endast om han har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje rösträttigad har en röst.

Den som är kyrkobokförd i en icke-territoriell församling har inte rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige i annan församling.

Frågan om rösträtt enligt första och andra styckena föreligger avgörs på grundval av en före valet upprättad röstlängd.

Valbarhet

5 § Ledamöter och suppleanter väljs bland dem som har rösträtt enligt 4 §.

Den som innehar tjänst som biskop är inte valbar till ledamot eller suppleant. Kyrkoherde eller annan präst som är ledamot i församlingens kyrkoråd samt den som är anställd hos församlingen och som i egenskap av föredragande hos kyrkorådet eller på grund av andra uppgifter som hör till tjänsten har den ledande ställningen bland församlingens tjänstemän är inte heller valbar.

Om en ledamot eller en suppleant inte längre är valbar upphör hans uppdrag genast utan särskilt beslut. Kyrkofullmäktige skall befria en ledamot eller en suppleant från uppdraget, om han vill avgå och särskilda skäl inte talar emot det.

Rätt till ledighet för uppdraget

6 § Ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige eller beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Valperiodens längd

7 § Ledamöter väljs för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då valet har skett. Suppleanter utses för samma tid.

8 § Kyrkofullmäktige väljer bland sina ledamöter en ordförande och en eller två vice ordförande. Fullmäktige bestämmer tiden för uppdragen. Till dess valen har förrättats utövas ordförandeskapet av den som har varit ledamot längst tid. Om två eller flera har varit ledamöter lika länge, har den som är äldst företräde.

Om varken ordföranden eller någon vice ordförande kan närvara vid ett sammanträde, utser fullmäktige en annan ledamot att för tillfället vara ordförande.

När sammanträdena skall hållas m. m.

9 § Kyrkofullmäktige sammanträder enligt den ordning som fullmäktige bestämmer med iakttagande av föreskrifterna i andra stycket samt i 10 kap. 4 § och 11 kap. 6 § om tid för handläggning av vissa ärenden. Sammanträde skall även hållas, när kyrkorådet eller minst en tredjedel av fullmäktiges ledamöter begär det eller ordföranden anser att det behövs.

Vid sammanträde före december månads utgång förrättas val till de befattningar inom församlingen som blir lediga vid årets slut. Det år då val i hela riket av fullmäktige har ägt rum skall valen förrättas av de nyvalda fullmäktige. Dessa förrättar även andra val som ankommer på fullmäktige och avser tid efter utgången av det nämnda året.

Hur sammanträdena kungörs

10 § Ordföranden utfärdar kungörelse om när kyrkofullmäktige skall sammanträda.

Kungörelsen skall innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet samt om de ärenden som skall behandlas. När sammanträde skall hållas första gången, sedan beslutanderätten har uppdragits åt fullmäktige, utfärdas kungörelsen av den senast valda ordföranden i kyrkostämman.

Kungörelsen skall anslås minst en vecka före sammanträdesdagen på församlingens anslagstavla. Den skall inom samma tid tillställas varje ledamot och suppleant på lämpligt sätt.

Uppgift om tid och plats för sammanträdet samt, om fullmäktige har bestämt det, uppgift om de ärenden som skall behandlas skall minst en vecka före sammanträdesdagen införas i en eller flera ortstidningar. Vid sammanträde före december månads utgång avgörs för det följande kalenderåret i vilken eller vilka tidningar sådana tillkännagivanden skall införas. Därvid bör sådana tidningar väljas som genom sin spridning inom olika grupper av församlingsmedlemmar når så många som möjligt. Om ett förslag om att införa uppgiften i en viss ortstidning får minst en tredjedel av rösterna, skall uppgiften införas i den tidningen.

Om ett ärende fordrar så skyndsam handläggning att det inte hinner kungöras på det sätt som föreskrivs i andra och tredje styckena, skall kungörelsen med uppgift om ärendet anslås senast vardagen före sammanträdesdagen. Dessutom skall kungörelsen inom samma tid på lämpligt sätt tillställas varje ledamot och suppleant.

11 § Om en ledamot är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde, inträder i hans ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra. Vad som har sagts om ledamot gäller även suppleant som har kallats att tjänstgöra eller som tjänstgör i stället för ledamot.

En ledamot som inställer sig under pågående sammanträde eller till fortsatt sammanträde, har rätt att tjänstgöra även om en suppleant har inträtt i hans ställe. En ledamot som har avbrutit tjänstgöringen vid ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får dock därefter under samma dag inte tjänstgöra vid sammanträdet.

En suppleant som har börjat tjänstgöra med stöd av första stycket har företräde framför en annan suppleant, även om denne står i tur att tjänstgöra enligt den för suppleanterna bestämda ordningen. En suppleant som på grund av att han är jävig i ett ärende avbryter tjänstgöringen vid sammanträdet, får åter tjänstgöra sedan ärendet har handlagts.

Om samtliga suppleanter för en ledamot är förhindrade att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde, inträder i ledamotens ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den första platsen för partiet. Om en sådan suppleant inte kan tjänstgöra, inträder den suppleant som står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den andra platsen för partiet och så vidare efter samma grund.

Beslutförhet

12 § Kyrkofullmäktige får handlägga ärenden endast om mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Fullmäktige kan dock föreskriva att interpellationer och frågor får besvaras även om antalet närvarande är lägre än vad som nu har sagts.

Om en närvarande ledamot enligt 13 § eller 11 kap. 2 § är jävig i ett ärende, får fullmäktige handlägga detta även om antalet deltagande på grund av jävet inte uppgår till vad som föreskrivs i första stycket.

Jäv

13 § En ledamot får inte delta i handläggningen av ett ärende som personligen rör honom själv eller hans make, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående. Bestämmelser om jäv i samband med revision finns i 11 kap. 2 §.

Rätt att rösta och närvara

14 § Varje ledamot har en röst.

Rätt att delta i överläggningarna men inte i besluten har även

1. ordföranden eller vice ordföranden i kyrkorådet samt kyrkoherden,
2. ordföranden eller vice ordföranden i en annan nämnd eller i en

beredning vid handläggning av ärenden som har beretts av nämnden eller beredningen och vid besvarande av interpellationer eller frågor som har framställts till ordföranden i nämnden eller beredningen,

3. ledamot i kyrkorådet vid besvarande av en interpellation som enligt 24 § tredje stycket har överlämnats för att besvaras av honom,

4. revisor hos församlingen vid behandling av revisionsberättelsen för den verksamhet som hans uppdrag avser,

5. sådan tjänsteman hos församlingen som avses i 5 § andra stycket, samt

6. i den mån kyrkofullmäktige har beslutat det, ledamot eller suppleant i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning.

Fullmäktige får kalla tjänstemän hos församlingen eller särskilda sakkunniga för att meddela upplysningar vid ett sammanträde.

Ärendenas art och beredning

15 § Kyrkofullmäktige skall besluta i ärenden som väckts av

1. kyrkorådet eller annan nämnd, om inte något annat är föreskrivet i lag,

2. ledamot genom motion,

3. regeringen, central förvaltningsmyndighet, länsstyrelsen, domkapitlet, stiftsstyrelsen eller egendomsnämnden,

4. revisorerna, om ärendet avser förvaltning som har samband med revisionsuppdraget, eller

5. beredning, om fullmäktige har föreskrivit det.

16 § Ett ärende skall beredas av den nämnd eller beredning dit ärendet efter sin beskaffenhet hör eller av en beredning som kyrkofullmäktige särskilt har utsett för ändamålet.

Om ett ärende har beretts av någon annan än den nämnd eller beredning dit ärendet efter sin beskaffenhet hör, skall nämnden eller beredningen få tillfälle att avge yttrande i ärendet innan det avgörs. Kyrkorådet skall alltid få tillfälle att yttra sig i ett ärende som har beretts av någon annan än rådet.

Val får förrättas utan föregående beredning. Beredning behövs inte heller för ärenden som avser ändring av antalet ledamöter eller suppleanter i kyrkorådet eller annan nämnd eller avsägelse från uppdrag som ledamot eller suppleant i fullmäktige, i rådet eller i annan nämnd eller som revisor eller revisorssuppleant.

17 § En motion bör beredas så, att kyrkofullmäktige kan fatta beslut om den senast inom ett år från det att motionen väcktes. Om beredningen inte kan avslutas inom denna tid, skall detta och vad som har framkommit vid beredningen anmälas till fullmäktige vid sammanträde inom den angivna tiden. Fullmäktige får då avskriva motionen från vidare handläggning.

18 § Kyrkofullmäktige får besluta att det som ett led i beredningen av ett ärende som tillhör fullmäktiges handläggning skall inhämtas synpunkter från röstberättigade i församlingen. Detta kan ske genom omröstning, opinionsundersökning eller liknande förfarande. Därvid får valnämnden i kommunen anlitas, om nämndens verksamhet i övrigt inte hindras och om kommunfullmäktige beslutar det. Kommunen har rätt att få ersättning för de kostnader som föranleds av att en församling anlitar valnämnden.

Avbrutna sammanträden

19 § Om ett sammanträde inte kan slutföras på utsatt dag, skall det fortsätta genast eller vid en senare tidpunkt. Om sammanträdet skall fortsätta vid en senare tidpunkt, bestämmer och tillkännager ordföranden genast tid och plats för det fortsatta sammanträdet.

Om fortsättande och avslutande av valförrättning, när valet är proportionellt, finns bestämmelser i lagen (1955: 138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m.

Bordläggning

20 § Ett ärende skall bordläggas, om det begärs av minst en tredjedel av de närvarande ledamöterna. För bordläggning i fråga om val eller av ett tidigare bordlagt ärende krävs beslut av kyrkofullmäktige med enkel majoritet.

Om bordläggning beslutas, bestämmer och tillkännager ordföranden innan sammanträdet avslutas till vilken dag ärendet skall uppskjutas.

Ärendenas avgörande m. m.

21 § Ordföranden leder sammanträdena och föredrar ärendena. Ordföranden skall se till att ett ärende inte avgörs utan att föreskrifterna i 10 § om kungörelse och i 16 § om beredning har iakttagits.

Ett ärende som fordrar skyndsam handläggning får, även om föreskrifterna i 10 § om kungörande inte har iakttagits, avgöras vid sammanträdet, om samtliga närvarande ledamöter beslutar det. Ett sådant ärende får, även om föreskrifterna i 16 § om beredning inte har iakttagits, avgöras vid sammanträdet, om samtliga närvarande ledamöter är ense om beslutet.

22 § Kan kyrkofullmäktige inte enas i ett ärende, lägger ordföranden fram de olika förslag till beslut som har väckts. Varje förslag läggs fram så att det kan besvaras med antingen ja eller nej. Sedan ledamöterna har tagit ställning till förslagen, anger ordföranden vad som enligt hans uppfattning har beslutats. Detta blir beslutet, om inte omröstning begärs.

Om omröstning begärs, skall den verkställas efter upprop och ske öppet utom i ärenden som avser val eller tillsättning av tjänst. Vid öppen omröst-

ning får dock omröstningsapparat användas. Utgången bestäms genom enkel majoritet, om inte något annat är föreskrivet för särskilda fall. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst utom i ärenden som avser val eller tillsättning av tjänst, där avgörandet sker genom lottning.

Proportionella val

23 § Val av ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade, kyrkoråd, annan nämnd och beredning, av elektorer och deras ersättare för val av stiftsfullmäktige samt av revisorer och revisorssuppleanter som avses i 11 kap. 1 § skall vara proportionellt, om det begärs av minst så många ledamöter som motsvarar den kvot som erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, skall den avrundas till närmast högre hela tal. Bestämmelser om förfarandet vid ett sådant proportionellt val finns i lagen (1955: 138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m.

Interpellationer och frågor

24 § En ledamot får till ordföranden i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning framställa interpellation i ämnen som tillhör kyrkofullmäktiges handläggning.

Fullmäktige beslutar utan föregående överläggning om en interpellation får framställas. Interpellationen skall vara tillgänglig för varje ledamot, innan fullmäktige fattar ett sådant beslut.

Fullmäktige kan bestämma att ordföranden i kyrkorådet får överlämna en interpellation som har framställts till honom att besvaras av någon annan ledamot i rådet som på grund av sitt uppdrag har särskilda förutsättningar att besvara interpellationen.

Om fullmäktige bestämmer det, får en ledamot till ordföranden i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning framställa fråga i ämnen som hör till fullmäktiges handläggning.

Krav på protokollet

25 § Vid sammanträdena skall protokoll föras på ordförandens ansvar. Av protokollet skall framgå vilka ledamöter som har varit närvarande. Protokollet skall för varje ärende innehålla en kortfattad redogörelse för ärendets beskaffenhet, uppgift om de förslag och yrkanden i ärendet som inte har återkallats och kyrkofullmäktiges beslut i ärendet. Om omröstning har ägt rum, skall protokollet innehålla en redogörelse för förslagsordningen och uppgift om hur omröstningen har utfallit. När omröstningen har skett öppet, skall det i protokollet anges hur var och en har röstat. Om avvikande mening som avses i 26 § har anmälts, skall protokollet innehålla uppgift om detta.

Protokollet skall justeras av ordföranden och ytterligare minst två ledamöter som fullmäktige för varje gång utser bland de närvarande. Justering-

en skall äga rum senast fjorton dagar efter sammanträdesdagen på tid som ordföranden bestämmer och tillkännager vid sammanträdet. Justeringen får också verkställas av fullmäktige antingen genast eller vid nästa sammanträde.

Senast på andra dagen efter justeringen skall denna samt uppgift om den plats där protokollet finns tillgängligt tillkännages på anslagstavlan. Tillkännagivandet skall innehålla uppgift om vilken dag det har anslagits. Det får inte avlägsnas före överklagandetidens utgång. Bevis om dagen för anslaget skall tecknas på protokollet eller utfärdas särskilt.

26 § Den som vid ett sammanträde har deltagit i avgörandet av ett ärende får reservera sig mot det fattade beslutet genom att låta anteckna avvikande mening. Den skall anmälas innan sammanträdet avslutas samt, om den utvecklas närmare, avfattas skriftligen och lämnas senast när protokollet justeras.

27 § Protokoll och andra arkivhandlingar skall förvaras i kyrkoarkiv. Om kyrkoarkiv finns särskilda bestämmelser.

Offentlighet och ordning vid sammanträdena

28 § Sammanträdena skall vara offentliga. Kyrkofullmäktige får dock besluta att överläggningen i ett visst ärende skall hållas inom stängda dörrar. Suppleanterna får närvara vid en sådan överläggning.

Ordföranden vakar över ordningen vid sammanträdet. Han kan visa ut den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse. Om det uppstår oordning som ordföranden inte kan avstyra, får han upplösa sammanträdet.

Ersättning till ledamöter och suppleanter i fullmäktige eller beredning

29 § Kyrkofullmäktige får besluta att det till ledamöter och suppleanter i fullmäktige eller beredning skall betalas skäligt arvode samt skälig ersättning för resekostnader, förlorad arbetsförtjänst och andra utgifter som föranleds av uppdraget. Arvode skall bestämmas till lika belopp för lika uppdrag.

Arbetsordningens innehåll

30 § Kyrkofullmäktige skall i en arbetsordning meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för fullmäktiges sammanträden och ärendenas handläggning.

Arbetsordningen skall innehålla bestämmelser om

1. vem som skall föra ordet till dess tillfällig ordförande som avses i 8 § andra stycket har utsetts,
2. utsändning av handlingar inför sammanträde,
3. anmälan av hinder för tjänstgöring vid sammanträde,
4. inkallande av suppleanter,

5. handläggningen av motioner,
6. handläggningen av interpellationer och frågor,
7. förfarandet vid omröstning samt
8. underrättelser om val av ordförande och vice ordförande i fullmäktige och kyrkorådet.

3 kap. Kyrkostämma

Rösträtt

1 § Rösträtt på kyrkostämma har den som enligt 2 kap. 4 § har rösträtt vid val av ledamöter i kyrkofullmäktige i församling.

Ordförandeskapet

2 § Kyrkostämman väljer för tre kalenderår bland de röstberättigade en ordförande och en eller två vice ordförande.

Om ordföranden eller någon vice ordförande avgår under tjänstgöringstiden, väljs en annan för återstoden av denna tid.

3 § I fråga om valbarhet till ordförande och vice ordförande, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 5 §.

Rätt till ledighet för uppdraget

4 § Ordförande och vice ordförande i kyrkostämman samt ledamöter och suppleanter i beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Hur bestämmelserna om kyrkofullmäktige i församling tillämpas på kyrkostämma

5 § Beträffande kyrkostämman tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 9 § första stycket första meningen och andra stycket första meningen, 10 § första–tredje styckena samt 13–17, 19–28 och 30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Om en kyrkostämma skall utöva beslutanderätten i en församling där den tidigare har utövats av kyrkofullmäktige, skall den senast valda ordföranden i fullmäktige sammankalla kyrkostämman första gången. Om en ny församling bildas, i vilken beslutanderätten skall utövas på kyrkostämma, skall stiftsstyrelsen före den 1 juli året innan församlingen bildas förordna en person att hålla kyrkostämma för val av ordförande och vice ordförande samt kyrkoråd.

2. Bestämmelserna om ledamot i kyrkofullmäktige skall i stället avse röstberättigad kyrkomedlem.

3. Kyrkostämma skall hållas när kyrkorådet begär det eller när ordföranden anser att det behövs.

4. Kungörelse om kyrkostämma behöver inte tillställas de röstberättiga-

de i församlingen. Beslut om i vilken eller vilka ortstidningar kyrkostämmans sammanträden skall tillkännages får fattas för flera kalenderår, dock inte för längre tid än till utgången av det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång.

5. Om ett ärende fordrar så skyndsam handläggning att kungörande på det sätt som föreskrivs i 2 kap. 10 § första–tredje styckena inte hinns med, skall kungörelsen med uppgift om ärendet anslås senast fyra vardagar före stämman.

6. Kyrkostämmans sammanträden skall alltid vara offentliga.

7. Omröstning skall vara sluten även i annat ärende än ärende om val eller tillsättning av tjänst, om någon röstberättigad kyrkomedlem begär det.

8. Av kyrkostämmans protokoll behöver inte framgå vilka som har deltagit i stämman. Inte heller behövs uppgift om hur var och en har röstat vid öppen omröstning.

9. Arbetsordningen för kyrkostämman behöver inte innehålla bestämmelser som anges i 2 kap. 30 § andra stycket 2, 3 och 4.

Ersättning till ordförande samt till ledamöter och suppleanter i beredning

6 § Kyrkostämman får besluta att det till stämmans ordförande samt till ledamöter och suppleanter i beredning skall betalas skäligt arvode samt skälig ersättning för resekostnader, förlorad arbetsförtjänst och andra utgifter som föranleds av uppdraget.

4 kap. Församlingsdelegerade

Antalet ledamöter och suppleanter

1 § Antalet ledamöter i församlingsdelegerade skall bestämmas till ett udda tal och till minst

15 i samfällighet med 5 000 röstberättigade kyrkomedlemmar eller därunder,

25 i samfällighet med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade kyrkomedlemmar,

35 i samfällighet med över 20 000 till och med 40 000 röstberättigade kyrkomedlemmar,

45 i samfällighet med över 40 000 röstberättigade kyrkomedlemmar.

När delegerade skall utses första gången, bör församlingarna träffa överenskommelse om antalet ledamöter med ledning av första stycket. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet. Om församlingarna inte kan enas, bestämmer länsstyrelsen antalet ledamöter.

Församlingsdelegerade beslutar själva om ändring av antalet ledamöter. Ett sådant beslut skall tillämpas från och med året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Församlingsdelegerade får besluta att suppleanter skall utses för ledamöterna i delegerade. Suppleanterna skall därvid utses till lika stort antal

som ledamöterna. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Länsstyrelsen bestämmer, med tillämpning av bestämmelserna i 4 a § första stycket lagen (1972: 704) om kyrkofullmäktigval och om val av kyrkoråd i vissa fall, hur många ledamöter i församlingsdelegerade som varje församling skall utse. Beslutet får överklagas hos valprövningsnämnden. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas.

Val av ledamöter och suppleanter

2 § Ledamöter och suppleanter väljs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman i varje församling.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

Valbarhet

3 § I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 5 §. Dessa bestämmelser tillämpas också på den kyrkoherde som är ledamot och hans ersättare i samfällighetens kyrkoråd.

Rätt till ledighet för uppdraget

4 § Ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade eller ledamöter och suppleanter i beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Valperiodens längd m. m.

5 § Ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade väljs för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats. När val av ledamöter och suppleanter inte äger rum under år då val i hela riket av fullmäktige förrättas, skall valet dock inte avse längre tid än till utgången av det år då sådana val av fullmäktige skall äga rum nästa gång.

Om val till kyrkofullmäktige, som har utsett ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade, har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna därvid har ändrats, upphör uppdragen för ledamöterna och suppleanterna två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats. När omvalet eller sammanräkningen har avslutats, skall fullmäktige förrätta nytt val av ledamöter och suppleanter för återstoden av tjänsgöringstiden.

Val av ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade förrättas före december månads utgång året före det år då tjänstgöringstiden börjar.

Om en ledamot i församlingsdelegerade avgår under tjänstgöringstiden, förrättas fyllnadsval för återstoden av denna tid. I en samfällighet där

suppleanter har utsetts, skall dock för en ledamot som har utsetts vid proportionellt val inträda en suppleant, enligt den ordning mellan suppleanterna som har bestämts vid valet, i ledamotens ställe för återstoden av tjänstgöringstiden.

Hur bestämmelserna om kyrkofullmäktige i församling tillämpas på församlingsdelegerade

6 § Beträffande församlingsdelegerade tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 8–30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om kyrkoråd skall avse samfällighetens kyrkoråd.

2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.

3. När sammanträde med delegerade skall hållas första gången, utfärdas kungörelse om sammanträdet av ordföranden i kyrkofullmäktige i den församling i samfälligheten som har flest röstberättigade kyrkomedlemmar. Om fullmäktige inte finns i denna församling, utfärdas kungörelsen av ordföranden i församlingens kyrkostämma.

4. Rätt för ordföranden i en församlings kyrkoråd att delta i delegerades överläggningar men inte i besluten föreligger bara vid handläggning av ärenden som angår församlingen särskilt. Om samfälligheten omfattar församlingar i flera pastorat tillkommer rätten för kyrkoherde att delta i överläggningarna bara den kyrkoherde som domkapitlet utser.

5 kap. Kyrkofullmäktige i kyrkliga samfälligheter

Antalet ledamöter och suppleanter

1 § Stiftsstyrelsen fastställer antalet ledamöter i kyrkofullmäktige. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Bestämmelser om kyrkliga samfälligheters indelning i valkretsar och om fastställandet av det antal ledamöter i fullmäktige som skall utses i varje församling finns i lagen (1972: 704) om kyrkofullmäktigval och om val av kyrkoråd i vissa fall.

2 § För ledamöterna skall suppleanter utses till det antal som kyrkofullmäktige bestämmer. Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i samfällighetens fullmäktige eller i varje valkrets, om valbarheten är inskränkt till valkrets. I det senare fallet skall andelen vara densamma i alla valkretsarna. Om det därvid uppkommer ett brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall genast underrättas om fullmäktiges beslut.

När fullmäktige skall utses första gången, fattas beslut enligt första stycket av stiftsstyrelsen, om stiftsstyrelsen inte med stöd av 5 kap. 5 § andra stycket kyrkliga indelningslagen (1988: 000) har bestämt att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade.

3 § Beträffande kyrkofullmäktige i kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 4–30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om kyrkoråd skall avse samfällighetens kyrkoråd.

2. Bestämmelserna i 2 kap. 5 § andra stycket om kyrkoherde skall avse den kyrkoherde som är ledamot och hans ersättare i samfällighetens kyrkoråd.

3. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.

4. När sammanträde med fullmäktige skall hållas första gången, utfärdas kungörelse om sammanträdet av den ordförande som anges i 4 kap. 6 § 3.

5. Om samtliga suppleanter för en ledamot i fullmäktige är förhindrade att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde, inträder i ledamotens ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den första platsen för partiet i församlingen eller i en sådan grupp av församlingar som avses i 4 § lagen (1972: 704) om kyrkofullmäktigval och om val av kyrkoråd i vissa fall. Om en sådan suppleant inte kan tjänstgöra, inträder den suppleant som står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den andra platsen för partiet och så vidare efter samma grund. Om ett partis samtliga suppleanter är förhindrade att i en ledamots ställe inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i sammanträdet, inträder suppleant som har utsetts för partiet i en annan församling eller grupp av församlingar efter den grund som nyss har sagts. Därvid har den suppleant företräde som har utsetts i den församling eller grupp av församlingar där partiets röstetal är högst.

6. Rätt för ordföranden i en församlings kyrkoråd att delta i fullmäktiges överläggningar men inte i besluten föreligger bara vid handläggning av ärenden som angår församlingen särskilt. Om samfälligheten omfattar församlingar i flera pastorat, tillkommer rätten för kyrkoherde att delta i överläggningarna bara den kyrkoherde som domkapitlet utser.

7. Fullmäktige får förvara protokoll och andra arkivhandlingar på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar det.

6 kap. Stiftsfullmäktige

Antalet ledamöter och suppleanter

1 § Stiftsfullmäktige beslutar hur många ledamöter som skall väljas i fullmäktige. Antalet skall bestämmas till ett udda tal och till minst 51.

Beslutar fullmäktige om ändring av antalet ledamöter, tillämpas beslutet från och med året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Den centrala valmyndighet som avses i 1 kap. 2 § vallagen (1972: 620) skall genast underrättas om beslutet.

2 § För ledamöterna skall väljas lika många suppleanter.

Valkretsar

3 § För val av stiftsfullmäktige är varje stift indelat i valkretsar. Varje kontrakt utgör därvid en valkrets, om inte annat beslutas av länsstyrelsen i det län inom vilket kontraktsprosten har sin anställning som präst. För ett sådant beslut tillämpas bestämmelserna i 1 § andra stycket.

Antalet ledamöter i varje valkrets

4 § I varje valkrets skall väljas en ledamot och därutöver så många ledamöter som belöper på valkretsen sedan det återstående antalet ledamöter fördelats på valkretsarna i proportion till antalet röstberättigade kyrkomedlemmar. Antalet röstberättigade kyrkomedlemmar beräknas med ledning av den senast upprättade röstlängden.

Den centrala valmyndigheten skall före september månads utgång det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förättas fastställa det antal ledamöter i stiftsfullmäktige som varje valkrets skall utse. Beslutet får överklagas hos valprövningsnämnden. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas.

Vilka som väljer ledamöter och suppleanter

5 § Ledamöter och suppleanter väljs av elektorer.

Val av elektorer

6 § För val av elektorer är varje valkrets indelad i valdistrikt. Varje församling utgör ett valdistrikt.

7 § Elektorer väljs för varje församling av kyrkofullmäktige eller av kyrkorådet, om kyrkofullmäktige inte finns. Valet förrättas av de nyvalda kyrkofullmäktige eller av de nyvalda kyrkoråden.

Antalet elektorer utgör för församling

	med högst	500 röstberättigade kyrkomedlemmar	1
med mer än	500 men högst	1 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	2
med mer än	1 000 men högst	2 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	3
med mer än	2 000 men högst	4 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	4
med mer än	4 000 men högst	6 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	5
med mer än	6 000 men högst	8 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	6
med mer än	8 000 men högst	10 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	7
med mer än	10 000 men högst	12 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	8
med mer än	12 000 men högst	14 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	9
med mer än	14 000 men högst	16 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	10
med mer än	16 000 men högst	18 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	11
med över	18 000	röstberättigade kyrkomedlemmar	12.

Antalet röstberättigade kyrkomedlemmar beräknas med ledning av den senast upprättade röstlängden.

För elektorerna utses lika många ersättare. Om ersättarna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

8 § I fråga om valbarhet till elektor eller ersättare för elektor, verkan av att valbarheten upphör och rätt att avsäga sig uppdraget tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 5 § om ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige. Den som är myndig på dagen för elektorsvalet är dock valbar.

9 § Elektorer och deras ersättare skall utses före utgången av november det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats.

Protokoll över val av elektorer skall skyndsamt översändas till stiftsstyrelsen.

10 § En elektor har rätt till skälig ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget. Kostnaderna skall betalas av församlingen.

Val av ledamöter och suppleanter

11 § För val av ledamöter och suppleanter i stiftsfullmäktige skall stiftsstyrelsen utse en person i varje valkrets att vara valförrättare. Efter framställning av denne skall stiftsstyrelsen kalla elektorerna inom varje valkrets till ett sammanträde inför honom. Sammanträdet skall hållas före utgången av december det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats.

12 § Valbar är den som är kyrkobokförd inom valkretsen, är medlem av svenska kyrkan och som är myndig på valdagen.

Den som innehar tjänst som biskop är inte valbar till ledamot eller suppleant. Domprosten eller annan kyrkoherde som är biskopens ersättare i stiftsstyrelsen samt den som är anställd hos stiftssamfälligheten och som i egenskap av föredragande hos stiftsstyrelsen eller på grund av andra uppgifter som hör till tjänsten har en ledande ställning bland stiftssamfällighetens tjänstemän är inte heller valbar.

I fråga om verkan av att valbarheten upphör och om rätt att avsäga sig uppdraget tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 5 § tredje stycket om ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige.

13 § Val av ledamöter och suppleanter skall ske inför öppna dörrar och på samma sätt som val av ledamöter och suppleanter i kyrkoråd. Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

Över förrättningen skall föras protokoll som skrivs under av valförrättaren.

14 § Valets utgång skall kungöras genom uppläsning av protokollet. Därmed är valet avslutat.

Protokollet, valsedlarna och annat valmaterial skall av valförrättaren utan dröjsmål sändas in till stiftsstyrelsen, som skall förvara handlingarna på ett betryggande sätt till dess att valet har vunnit laga kraft.

15 § För den som har blivit vald till ledamot eller suppleant skall stiftsstyrelsen genast utfärda ett bevis om detta. I beviset anges den valdes namn samt för vilken tid och valkrets ledamoten eller suppleanten har blivit vald. Beviset skall tillställas den som har blivit vald och stiftsfullmäktiges ordförande.

Utdrag ur protokollet från valförrättningen gäller som bevis.

Valperiodens längd m. m.

16 § Ledamöter och suppleanter väljs för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats.

17 § Om en ledamot avgår under tjänstgöringstiden skall ordföranden skyndsamt anmäla detta till stiftsstyrelsen.

Styrelsen skall därefter till ny ledamot i den avgångnes ställe utse den suppleant som står i tur att tillträda enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen.

Överklagande av val

Beslut som får överklagas

18 § Beslut varigenom elektorer och deras ersättare har utsetts får överklagas endast i samband med överklagande av det beslut varigenom ledamöter och suppleanter har utsetts.

19 § Beslut varigenom ledamöter och suppleanter har utsetts får överklagas hos valprövningsnämnden. Rätt att överklaga har den som uppfyller villkoren för rösträtt vid kyrkofullmäktigval och som är kyrkobokförd inom valkretsen. Partier som har deltagit i valet får också överklaga beslutet.

Skrivelsen med överklagandet skall ges in till stiftsstyrelsen inom tio dagar efter det att valet eller förrättningen avslutades. Har en skrivelse med överklagande kommit in till valprövningsnämnden inom överklagandetiden, skall den omständigheten att skrivelsen har kommit till stiftsstyrelsen först därefter dock inte föranleda att den avvisas. Valprövningsnämnden prövar om skrivelsen har kommit in i rätt tid.

Kungörelse om överklaganden m. m.

20 § Stiftsstyrelsen skall snarast möjligt efter utgången av tiden för överklagande samtidigt kungöra samtliga överklaganden och sända skrivelserna till valprövningsnämnden.

Kungörelsen införs i ortstidning inom valkretsen. I kungörelsen anges viss kort tid inom vilken förklaring över överklagandena skall ha kommit in till valprövningsnämnden. Stiftsstyrelsen skall dessutom skyndsamt yttra sig över överklagandena till valprövningsnämnden. Bestämmelserna i 27

och 28 §§ förvaltningslagen (1986: 223) om omprövning av beslut skall inte tillämpas.

Den som vill överklaga har rätt att hos stiftsstyrelsen genast få utdrag ur protokoll eller annan handling över förrättningen.

Handläggningen av överklaganden

21 § I fråga om handläggningen och prövningen av överklaganden skall 15 kap. 6, 7 och 9 §§ vallagen (1972: 620) tillämpas.

22 § Den som har valts till ledamot utövar sitt uppdrag utan hinder av att valet har överklagats. Om valet ändras, skall den nya ledamoten inta sin plats så snart ändringen har kungjorts. Vad som nu har sagts om ledamot gäller också för suppleant.

Bestämmelserna om inhibition i 29 § förvaltningslagen (1986: 223) gäller inte beslut som avses i denna paragraf.

Hur bestämmelserna om kyrkofullmäktige i församling tillämpas på stiftsfullmäktige

23 § Beträffande stiftsfullmäktige tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 6 och 8–30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om kyrkoråd skall avse stiftsstyrelsen.

2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på stiftssamfällighetens anslagstavla.

3. Om suppleanten för en ledamot i fullmäktige är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde, inträder i ledamotens ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den första platsen för partiet i valkretsen. Om en sådan suppleant inte kan tjänstgöra inträder den suppleant som står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den andra platsen för partiet och så vidare efter samma grund. Om ett partis samtliga suppleanter är förhindrade att i en ledamots ställe inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i sammanträdet, inträder suppleant som har utsetts för partiet i en annan valkrets efter den grund som nyss har sagts. Därvid har den suppleant företräde som har utsetts i den valkrets där partiets röstetal är högst.

4. Rätt att delta i fullmäktiges överläggningar men inte i besluten har de personer som anges i 12 § andra stycket, ledamöter i stiftsstyrelsen samt ordförande i nämnd eller beredning vid handläggning av ärenden som har beretts av nämnden eller beredningen och vid besvarande av interpellation eller fråga som har framställts till ordföranden i nämnden eller beredningen, revisor hos stiftssamfälligheten vid behandling av revisionsberättelsen för den verksamhet som hans uppdrag avser samt ordförande i församlings eller kyrklig samfällighets kyrkoråd i ärenden som rör församlingen eller den kyrkliga samfälligheten särskilt. Stiftsfullmäktige får därtill kalla tjänstemän hos stiftssamfälligheten eller särskilda sakkunniga för att meddela upplysningar vid ett sammanträde.

5. Det är då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum förrättas val till de befattningar inom samfälligheten som blir lediga vid årets slut av de nyvalda stiftsfullmäktige vid sammanträde snarast efter valperiodens början. Dessa förrättar även andra val som ankommer på stiftsfullmäktige och avser tid efter utgången av det nämnda året.

6. Fullmäktige får förvara protokoll och andra arkivhandlingar på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar det.

7 kap. Kyrkorådet och övriga nämnder i församling

Kyrkorådets uppgifter

1 § I varje församling skall det finnas ett kyrkoråd. Kyrkorådet är församlingens styrelse.

Två eller flera församlingar får utse ett gemensamt kyrkoråd för en eller flera angelägenheter.

2 § Kyrkorådet skall ha omsorg om församlingslivet och verka för dess utveckling, leda förvaltningen av församlingens angelägenheter och ha tillsyn över övriga nämnders verksamhet. Rådet skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på församlingens ekonomiska ställning samt hos kyrkofullmäktige eller kyrkostämman och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som rådet anser behövs.

Kyrkorådet skall vidare

1. bereda eller yttra sig i ärenden som skall handläggas av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman,

2. ha hand om den ekonomiska förvaltningen och därvid själv förvalta kyrkans och församlingens egendom i den mån sådan egendomsförvaltning inte har uppdragits åt annan nämnd eller annars ankommer på annan,

3. ha hand om medelsförvaltningen i den mån kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte har medgett någon annan nämnd att helt eller delvis ha hand om sin medelsförvaltning,

4. verkställa kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans beslut i den mån verkställigheten inte har uppdragits åt någon annan,

5. själv eller genom ombud föra församlingens talan i alla mål och ärenden i den mån detta inte på grund av lag eller annan författning eller beslut av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman ankommer på någon annan,

6. ha hand om församlingens informationsverksamhet i den mån kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte har uppdragit denna åt någon annan nämnd,

7. verka för sådana förenklingar i verksamheten som kan underlätta enskildas kontakter med församlingen samt

8. i övrigt fullgöra de uppdrag som kyrkofullmäktige eller kyrkostämman har överlämnat till rådet.

Kyrkorådet skall handlägga de ärenden som enligt särskilda författningar ankommer på rådet.

Kyrkorådet får infordra yttranden och upplysningar från övriga nämnder

och från beredningar och tjänstemän i församlingen, när det behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Om beslutanderätten i en församling utövas av ett direktvalt kyrkoråd tillämpas inte andra stycket 1, 3–6 och 8.

Ledamöter och suppleanter

3 § Kyrkoherden är ledamot i kyrkorådet.

Kyrkoherden får förordna präst som tjänstgör i pastoratet att vara kyrkorådsledamot i annexförsamling i stället för kyrkoherden. Förordnandet skall avse den tid för vilken övriga kyrkorådsledamöter har valts. Kyrkoherden skall underrätta kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans ordförande om förordnandet.

Om församlingar som tillhör olika pastorat har ett gemensamt kyrkoråd, förordnar domkapitlet en av församlingarnas kyrkoherdar att vara ledamot i rådet och en annan att vara suppleant.

4 § Andra ledamöter än den som avses i 3 § samt suppleanter i kyrkorådet väljs, utom i fall som avses i 5 §, av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman till det antal som fullmäktige eller stämman bestämmer. Antalet valda ledamöter får dock inte vara mindre än fyra. Antalet suppleanter bör vara minst lika stort som antalet valda ledamöter.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

5 § Om beslutanderätten i en församling utövas av ett direktvalt kyrkoråd skall andra ledamöter än den som avses i 3 § och suppleanter utses genom direkta val när val i hela riket till kyrkofullmäktige förrättas. Rösträtt vid ett sådant val har den som uppfyller de villkor som anges i 2 kap. 4 §.

I lagen (1972: 704) om kyrkofullmäktigval och om val av kyrkoråd i vissa fall finns bestämmelser om

1. indelning i valdistrikt,
2. valdag, röstlängd, förrättande och avslutande av val,
3. utseende av suppleanter samt
4. förfarandet när en ledamot i kyrkorådet har avgått under tjänstgöringstiden och när en suppleant har inträtt som ordinarie ledamot i kyrkorådet eller av annan anledning har avgått som suppleant.

Kyrkorådet beslutar hur många ledamöter som skall väljas. Antalet valda ledamöter skall vara jämnt och får inte vara mindre än tio.

Beslutar kyrkorådet om ändring av antalet ledamöter tillämpas beslutet först när val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

För de valda ledamöterna skall suppleanter utses till det antal som kyrkorådet bestämmer. Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i församlingen. Om det

därvid uppkommer ett brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall genast underrättas om kyrkorådets beslut.

När kyrkorådet skall utses första gången, beslutar kyrkofullmäktige eller kyrkostämman om antalet ledamöter och suppleanter.

Kyrkorådet skall före utgången av januari månad varje år till samfällighetens fullmäktige avge en berättelse om sin verksamhet under det föregående året.

6 § Antalet ledamöter i ett gemensamt kyrkoråd och det antal ledamöter i rådet som varje församling skall utse bestäms genom överenskommelse mellan församlingarna. Varje församling skall välja minst en ledamot. Om församlingarna inte kan enas, bestämmer länsstyrelsen antalet ledamöter i rådet och det antal som skall utses av varje församling.

Valbarhet m. m.

7 § I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant, verkan av att valbarheten upphör och rätt att avsäga sig uppdraget tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 5 § om ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige. Den som är myndig på dagen för valet till kyrkorådet är dock valbar. Utöver de personer som avses i 2 kap. 5 § andra stycket får inte heller en tjänsteman som förestår någon förvaltning som är underställd rådet väljas till ledamot eller suppleant.

Rätt till ledighet för uppdraget

8 § Valda ledamöter och suppleanter har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Valperiodens längd m. m.

9 § Sådana ledamöter och suppleanter som avses i 4 och 5 §§ väljs för tre år, räknat från och med den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats.

Om valet till kyrkofullmäktige har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna därvid har ändrats, upphör uppdragen för de ledamöter och suppleanter i kyrkorådet som har valts av fullmäktige två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats. När omvalet eller sammanräkningen har avslutats, skall kyrkofullmäktige förrätta nytt val av ledamöter och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden.

Om en sådan ledamot som avses i 4 § och som har utsetts vid proportionellt val avgår under tjänstgöringstiden, inträder en suppleant, enligt den ordning mellan suppleanterna som har bestämts vid valet, i ledamotens ställe för återstoden av tjänstgöringstiden. Om en annan av kyrkofullmäktige eller kyrkostämma vald ledamot avgår, förrättas fyllnadsval för återstoden av tjänstgöringstiden.

10 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman väljer bland kyrkorådets ledamöter en ordförande och en eller två vice ordförande. Fullmäktige eller stämman bestämmer tiden för uppdragen. Direktvalt kyrkoråd och gemensamt kyrkoråd skall dock själva välja ordförande och en eller två vice ordförande bland sina ledamöter.

Om varken ordföranden eller någon vice ordförande kan närvara vid ett sammanträde med kyrkorådet, utser rådet en annan ledamot att för tillfället vara ordförande.

Om ordföranden på grund av sjukdom eller annars för längre tid är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag, får kyrkorådet utse en annan ledamot att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

Bestämmelser om sammanträdena i kyrkorådet

11 § Kyrkorådet bestämmer tid och plats för sina sammanträden. Sammanträde skall även hållas, när minst en tredjedel av rådets ledamöter eller den ledamot som avses i 3 § begär det eller ordföranden anser att det behövs.

Kallelse till sammanträde med kyrkorådet skall anslås minst en vecka före sammanträdesdagen på församlingens anslagstavla. Den skall inom samma tid tillställas varje ledamot och suppleant i rådet på lämpligt sätt. Om ett ärende fordrar så skyndsam handläggning att kallelse inte kan ske på detta sätt, skall kallelsen med uppgift om ärendet anslås senast vardagen före sammanträdesdagen. Dessutom skall kallelsen inom samma tid på lämpligt sätt tillställas varje ledamot och suppleant. Det som sägs i detta stycke gäller bara när det inte finns föreskrifter om kallelse i reglemente för kyrkorådet.

Kyrkorådet får till sina sammanträden kalla en ledamot eller en suppleant i kyrkofullmäktige, ordföranden eller en vice ordförande i kyrkostämman, en ledamot eller en suppleant i annan nämnd eller beredning, en tjänsteman hos församlingen eller en särskild sakkunnig att närvara. Den som har kallats till ett sammanträde får, om rådet beslutar det, delta i överläggningarna men inte i besluten.

Suppleanternas tjänstgöring

12 § I fråga om suppleanternas tjänstgöring i kyrkorådet gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 2 kap. 11 § om suppleanternas tjänstgöring i kyrkofullmäktige. Detta gäller även när en av kyrkofullmäktige eller kyrkostämma utsedd ledamot som inte har utsetts vid proportionellt val har avgått och fyllnadsval ännu inte har ägt rum.

Suppleanterna får närvara vid rådets sammanträden.

Beslutförhet och jäv

13 § Kyrkorådet får handlägga ärenden endast om mer än hälften av ledamöterna är närvarande.

En ledamot eller någon annan som har att handlägga ärenden hos rådet får inte delta i eller närvara vid handläggningen av ett ärende som personligen rör honom själv eller hans make, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående.

Val av särskild avdelning eller utskott inom kyrkorådet samt krav på beslut och protokoll

14 § När kyrkorådet väljer en sådan avdelning som avses i 17 § eller ett organ bestående av ledamöter eller suppleanter i rådet för beredning av ärenden som rådet skall handlägga, tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 23 § om proportionellt val.

I fråga om förfarandet vid fattande av beslut, förande av protokoll, protokollets innehåll, justering av protokoll, tillkännagivande om justering och reservation tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 22, 25 och 26 §§ om kyrkofullmäktige. Protokollet får dock justeras på det sätt som kyrkorådet bestämmer av ordföranden och ytterligare minst en ledamot.

Framställningar till kyrkorådet m. m.

15 § Kyrkorådet skall på lämpligt sätt kungöra var framställningar till rådet tas emot.

Delgivning med kyrkorådet sker med ordföranden eller den som enligt reglemente, instruktion eller särskilt beslut är behörig att ta emot delgivning.

Hur kyrkvärdar, kassaförvaltare och elektorer utses

16 § Kyrkorådet väljer kyrkvärdar bland dem som är röstberättigade i församlingen enligt 2 kap. 4 § första och andra styckena. Minst en av kyrkvärdarna skall utses bland ledamöterna och suppleanterna i kyrkorådet. Kyrkvärdarna utses för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats.

Kyrkorådet utser för varje kalenderår en kassaförvaltare, om rådets medelsförvaltning inte har ordnats på annat sätt.

Det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättats, skall det nyvalda kyrkorådet före december månads utgång utse befattningshavare som avses i första och andra styckena. Det nyvalda kyrkorådet får även före december månads utgång utse elektorer som avses i lagen (1982: 943) om kyrkomötet.

Reglemente om kyrkorådets verksamhet m. m.

17 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får anta reglemente med närmare bestämmelser om kyrkorådets verksamhet.

Kyrkorådet får, om kyrkofullmäktige eller kyrkostämman beslutar det, uppdra åt en särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i rådet, åt en ledamot eller suppleant eller åt en tjänsteman hos församlingen

att på rådets vägnar besluta i vissa grupper av ärenden. Dessa ärendegrupper skall anges i reglementet eller särskilda beslut. Framställningar eller yttranden till fullmäktige eller stämman liksom yttranden med anledning av att rådets beslut har överklagats får dock beslutas endast av rådet samfällt.

Första och andra styckena tillämpas också på direktvalt kyrkoråd. Därvid skall dock vad som sägs om kyrkofullmäktige eller kyrkostämman i stället avse kyrkorådet.

Beslut som har fattats med stöd av uppdrag enligt andra stycket skall anmälas till kyrkorådet, som bestämmer på vilket sätt detta skall ske.

Tillsättning av nämnder

18 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman tillsätter nämnder för den förvaltning och verkställighet som enligt särskilda författningar ankommer på dessa. För sådana nämnder gäller vad som är föreskrivet i författningarna.

För förvaltning och verkställighet i övrigt får fullmäktige eller stämman tillsätta de nämnder som behövs. Ledamöter och suppleanter i sådana nämnder väljs av fullmäktige eller stämman till det antal som fullmäktige eller stämman bestämmer. För dessa nämnder tillämpas bestämmelserna om kyrkorådet i 4 § andra stycket, 7 och 8 §§, 9 § andra och tredje styckena, 10–15 §§, 16 § andra och tredje styckena samt 17 §.

Handläggningen av vissa ärenden

19 § Kyrkofullmäktige och kyrkostämman får, om inte något annat är föreskrivet i lag eller annan författning, besluta att kyrkorådet eller någon annan nämnd skall

1. ha hand om förvaltning och verkställighet i fråga om egendom som annars förvaltas av någon annan nämnd,

2. handlägga frågor om anställning, ledighet, vikariat eller skiljande från anställning samt andra frågor beträffande arbetstagare som är underställda någon annan nämnd.

Närvarorätt vid sammanträdena m. m.

20 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får besluta att en ledamot eller en suppleant i fullmäktige, kyrkorådet, annan nämnd eller beredning får närvara vid rådets eller någon annan nämnds sammanträde, även om han inte är ledamot eller suppleant i rådet eller nämnden, och delta i överläggningarna men inte i besluten samt få sin mening antecknad i protokollet.

Rätt att närvara och delta i överläggningen har dock alltid en kyrkoherde eller hans ersättare beträffande de nämnder till vilka kyrkoherden inte är valbar.

Om beslutanderätten i en församling utövas av ett direktvalt kyrkoråd tillämpas första stycket på sådan församling. Därvid skall dock vad som sägs om kyrkofullmäktige och kyrkostämma i stället avse kyrkofullmäktige i den samfällighet i vilken församlingen ingår.

21 § Kyrkorådets och övriga nämnders protokoll och andra arkivhandlingar skall förvaras i kyrkoarkiv. Om kyrkoarkiv finns särskilda bestämmelser.

Ersättning till ledamöter och suppleanter

22 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får besluta att det till valda ledamöter och suppleanter i kyrkorådet samt till ledamöter och suppleanter i annan nämnd skall betalas skäligt arvode samt skälig ersättning för resekostnader, förlorad arbetsförtjänst och andra utgifter som föranleds av uppdraget. Detsamma gäller annan ledamot i kyrkorådet, om han har utsetts till ordförande. Arvodet skall bestämmas till lika belopp för lika uppdrag.

Om en församling ingår i en total pastoratssamfällighet eller total flerpastoratssamfällighet får kyrkofullmäktige i samfälligheten besluta att arvode och ersättning som avses i första stycket skall utgå till ledamöter och suppleanter i församlingens kyrkoråd. Arvodet skall bestämmas till lika belopp för lika uppdrag.

8 kap. Kyrkorådet och övriga nämnder i annan kyrklig samfällighet än stiftssamfällighet

Kyrkorådets uppgifter

1 § Kyrkorådet i en kyrklig samfällighet skall leda förvaltningen av samfällighetens angelägenheter och ha tillsyn över övriga nämnders verksamhet. Rådet skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på samfällighetens ekonomiska ställning samt hos samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som rådet anser behövs. Beträffande kyrkorådets uppgifter i övrigt tillämpas bestämmelserna i 7 kap. 2 § andra–fjärde styckena. Därvid skall dock vad som sägs om församling och kyrkofullmäktige i stället avse samfälligheten och dess fullmäktige eller församlingsdelegerade.

Hur bestämmelserna om kyrkoråd m. m. i församling tillämpas på kyrkorådet och övriga nämnder i annan kyrklig samfällighet än stiftssamfällighet

2 § Beträffande kyrkliga samfälligheters kyrkoråd och övriga nämnder tillämpas bestämmelserna i 7 kap. 3, 4, 6–15 och 17–21 §§ samt 22 § första stycket om kyrkoråd m. m. i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församling och kyrkofullmäktige skall avse samfälligheten och dess fullmäktige eller församlingsdelegerade.

2. Om samfälligheten utgörs av församlingar som tillhör flera pastorat, förordnar domkapitlet en av kyrkoherdarna att vara ledamot i samfällighetens kyrkoråd och en annan att vara dennes suppleant. Förordnandena skall avse tiden för de valda ledamöternas tjänstgöringsperiod.

3. Vid val av kyrkoråd i samfälligheten bör om möjligt varje församling bli företrädd i rådet genom minst en ledamot eller suppleant.

4. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.

5. Samfällighetens kyrkoråd skall underrätta församlingarna om frågor av större ekonomisk betydelse. Rådet får infordra yttranden och upplysningar från församlingarnas kyrkoråd, när det behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

6. Samfällighetens kyrkoråd får, om inte samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade beslutar något annat, uppdra åt kyrkorådet eller någon annan nämnd i en församling eller åt ett för församlingarna i ett pastorat gemensamt kyrkoråd att verkställa beslut av samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade eller att förvalta anslag som enligt fastställd budget eller särskilt beslut blivit anvisat åt församlingen.

7. Samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade får ge samfällighetens kyrkoråd en annan benämning än kyrkoråd.

8. Protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar det.

9 kap. Stiftsstyrelsen och övriga nämnder i stiftssamfälligheten

Stiftsstyrelsens uppgifter

1 § Stiftsstyrelsen skall leda förvaltningen av stiftssamfällighetens angelägenheter och ha tillsyn över övriga nämnders verksamhet.

Stiftsstyrelsen skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på stiftssamfällighetens ekonomiska ställning samt hos stiftsfullmäktige och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som stiftsstyrelsen anser behövs. Beträffande stiftsstyrelsens uppgifter i övrigt tillämpas bestämmelserna i 7 kap. 2 § andra och fjärde styckena om kyrkorådet i församling. Därvid skall dock vad som sägs om församling och kyrkofullmäktige i stället avse stiftssamfälligheten och stiftsfullmäktige.

Stiftsstyrelsen skall handlägga de ärenden som enligt särskilda författningar ankommer på styrelsen.

Ledamöter och suppleanter

2 § Biskopen är ledamot i stiftsstyrelsen.

Vice ordföranden i domkapitlet är biskopens ersättare.

3 § Andra ledamöter i stiftsstyrelsen än biskopen väljs av stiftsfullmäktige till det antal fullmäktige bestämmer. Antalet valda ledamöter får dock inte vara mindre än åtta. För de valda ledamöterna skall utses lika många suppleanter.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

Valbarhet

4 § Valbar till ledamot eller suppleant är den som är kyrkobokförd inom stiftet, är medlem av svenska kyrkan och som är myndig på valdagen.

Utöver de personer som avses i 6 kap. 12 § andra stycket andra meningen får inte heller en tjänsteman som föreståt någon förvaltning som är underställd stiftsstyrelsen väljas till ledamot eller suppleant.

I fråga om verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 5 § tredje stycket om ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige.

Valperiodens längd

5 § Sådana ledamöter och suppleanter som avses i 3 § väljs snarast efter det att stiftsfullmäktiges valperiod har börjat. Valet gäller till dess att stiftsfullmäktige förrättar nytt val under sin nästa valperiod.

Ordförandeskapet

6 § Biskopen är stiftsstyrelsens ordförande. Bland de valda ledamöterna utser stiftsfullmäktige en vice ordförande.

Hur bestämmelserna om kyrkoråd m. m. i församling tillämpas på stiftsstyrelsen och andra nämnder än egendomsnämnden i stiftssamfälligheten

7 § Beträffande stiftsstyrelsen och andra nämnder än egendomsnämnden tillämpas bestämmelserna i 7 kap. 8 §, 9 § andra och tredje styckena, 11–15 och 17–21 §§ samt 22 § första stycket om kyrkoråd m. m. i församling.

Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församling, kyrkofullmäktige och kyrkoråd skall avse stiftssamfälligheten, stiftsfullmäktige och stiftsstyrelsen.

2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på stiftssamfällighetens anslagstavla.

3. Stiftsstyrelsen skall underrätta församlingarna om frågor av större ekonomisk betydelse. Stiftsstyrelsen får begära upplysningar från församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas kyrkoråd, när det behövs för att stiftsstyrelsen skall kunna fullgöra sina uppgifter.

4. Stiftsstyrelsen får, om inte stiftsfullmäktige beslutar något annat, uppdra åt kyrkorådet eller annan nämnd i en församling eller kyrklig samfällighet att verkställa beslut av stiftsfullmäktige eller att förvalta anslag som enligt fastställd budget eller särskilt beslut blivit anvisat åt församlingen eller den kyrkliga samfälligheten.

5. Bestämmelserna om närvaro- och yttranderätt för kyrkoherde eller hans ersättare skall också avse biskopen och vice ordföranden i stiftsstyrelsen.

6. Protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar det.

Församlingar

1 § Församlingarnas egendom bör förvaltas så att förmögenheten inte minskas.

2 § Församlingens medelsbehov skall, i den mån det inte fylls på annat sätt, täckas med skatt.

3 § Församlingen skall årligen upprätta budget för nästa budgetår. Budgetåret löper per kalenderår.

Budgeten skall, med utgångspunkt i ställningen enligt de avslutade räkenskaperna för året före det år då budgeten upprättas, innehålla en plan för ekonomin under budgetåret. I planen skall redovisas de anslag som skall anvisas och täckningen av medelsbehovet med angivande av skattesatsen.

4 § Förslag till budget skall upprättas av kyrkorådet före oktober månads utgång. Om särskilda förhållanden kräver det, får budgetförslaget göras upp i november månad. I sådant fall skall kyrkorådet före oktober månads utgång föreslå skattesats för den församlingsskatt som ingår i preliminär skatt för inkomst under det följande året. Kyrkorådet bestämmer när övriga nämnder senast skall lämna sina särskilda budgetförslag till rådet.

Kyrkorådet skall samråda med kommunstyrelsen innan budgetförslaget görs upp.

Budgeten fastställs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman före november månads utgång. Om budgeten till följd av särskilda förhållanden inte kan fastställas före november månads utgång, skall fullmäktige eller stämman ändå fastställa skattesatsen inom denna tid. Budgeten skall därefter fastställas före december månads utgång. Därvid får fullmäktige eller stämman, om det finns särskilda skäl för det, fastställa annan skattesats än som har bestämts tidigare.

Kyrkorådets förslag till budget skall från och med kungörandet av det sammanträde med kyrkofullmäktige eller den kyrkostämma då budgeten skall fastställas vara tillgängligt för allmänheten på plats som tillkännages i kungörelsen.

5 § Beslut om anslag skall även innefatta anvisning av medel för att täcka anslaget. Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman kan besluta att ett särskilt anslag, som inte förbrukas under det år för vilket det har beviljats, får användas för samma ändamål under det följande året. Ett sådant beslut får därefter fattas för ett år i sänder.

6 § En församling får avsätta medel till kapitalfonder och driftfonder. Fondmedel får tas i anspråk för annat ändamål än det som fonden avser endast genom beslut i samband med att budgeten fastställs.

7 § Församlingen får ta upp lån och ingå borgen. Församlingen får inte upplåta panträtt i sin egendom till säkerhet för en fordran. Vid förvärv av egendom får församlingen överta betalningsansvaret för lån som tidigare har tagits upp mot säkerhet av panträtt i egendomen.

8 § Kyrkorådet skall fortlöpande föra räkenskaper över de medel som det förvaltar.

Andra nämnder som förvaltar medel skall föra räkenskaper enligt kyrkorådets föreskrifter och årligen, inom den tid som kyrkorådet bestämmer, till rådet lämna redovisning för sin medelsförvaltning under föregående budgetår.

När en sådan redovisning har lämnats, skall kyrkorådet inom den tid som kyrkofullmäktige eller kyrkostämman bestämmer sammanfatta och avsluta räkenskaperna.

Gemensamt kyrkoråd skall årligen senast den 31 mars lämna redovisning till de församlingar som har utsett rådet.

9 § Särskilda bestämmelser finns om

1. vård om och förvaltning av kyrka och kyrkoegendom,
2. förvaltning av medel som myndighet har särskilt inseende över samt
3. kollektmedel.

Kyrkliga samfälligheter

10 § Beträffande kyrkliga samfälligheter tillämpas 1–9 §§. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församlingens kyrkofullmäktige samt om dess kyrkoråd och övriga nämnder skall i stället avse samfällighetens kyrkofullmäktige, församlingsdelegerade eller stiftsfullmäktige samt dess kyrkoråd eller stiftsstyrelse och övriga nämnder.

2. Församlingarnas kyrkoråd skall lämna sina särskilda förslag om anslag för det nästföljande året till samfällighetens kyrkoråd. Detta bestämmer när förslagen skall lämnas.

3. Bestämmelserna om samråd med kommunstyrelsen innan budgetförslaget görs upp skall inte tillämpas på stiftsstyrelsen.

11 kap. Revision

Församlingar

1 § Nyvalda kyrkofullmäktige eller kyrkostämman väljer under år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats tre eller flera revisorer samt minst lika många revisorssuppleanter för granskning av de tre följande årens verksamhet. Fullmäktige eller stämman får därvid välja revisorer och suppleanter för granskning av viss eller vissa nämnders verksamhet. Antalet revisorer, liksom antalet suppleanter, för varje nämnd eller grupp av nämnder skall dock vara minst tre.

Om val till kyrkofullmäktige har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatför-

delningen mellan partierna därvid har ändrats, upphör uppdragen för revisorerna och suppleanterna två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats. När omvalet eller sammanräkningen har avslutats, skall fullmäktige förrätta nytt val av revisorer och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden.

I fråga om valbarhet till revisor och revisorssuppleant, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse skall bestämmelserna i 2 kap. 5 § om ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige tillämpas. Den som inte är kyrkobokförd i församlingen är dock valbar. Detsamma gäller den som är myndig på dagen för valet till revisor eller suppleant.

Om en revisor som inte har utsetts vid proportionellt val avgår under tjänstgöringstiden, får fullmäktige eller stämman förrätta fyllnadsval för återstoden av denna tid.

Revisorer och revisorssuppleanter har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Fullmäktige eller stämman får besluta att det till revisorer och revisorssuppleanter skall betalas skäligt arvode samt skälig ersättning för resekostnader, förlorad arbetsförtjänst och andra utgifter som föranleds av uppdraget. Arvodet skall bestämmas till lika belopp för lika uppdrag.

2 § Den som är ledamot eller suppleant i kyrkorådet eller annars är redovisningsskyldig till församlingen får inte vara revisor eller revisorssuppleant för granskning av verksamhet som omfattas av redovisningsskyldigheten och inte heller delta i val av revisor eller revisorssuppleant för granskning av sådan verksamhet eller i handläggningen av ärende om ansvarsfrihet för verksamheten. Detsamma gäller make, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående till den redovisningsskyldige. Ordföranden och vice ordföranden i kyrkorådet eller andra nämnder vars verksamhet granskningen gäller får, utan hinder av vad som nu har sagts och även om de inte är ledamöter i kyrkofullmäktige, delta i fullmäktiges eller stämmans överläggning, när revisionsberättelsen som avser granskningen behandlas.

3 § Revisorerna granskar kyrkorådets och övriga nämnders verksamhet. De prövar om verksamheten har utövats på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som har utövats inom nämnderna är tillräcklig.

En revisor har rätt att av en nämnd få de uppgifter och upplysningar som behövs för revisionsarbetet. En revisor får när som helst inventera de penningmedel och värdehandlingar som en nämnd förvaltar samt ta del av räkenskaper och andra handlingar som berör nämndens verksamhet.

Vad som har sagts om nämnd gäller även beredning.

4 § Revisorerna utövar, om kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte bestämmer något annat, själva den förvaltning som har samband med revisionsuppdraget. Beslut som revisorerna fattar angående förvaltningen skall upptas i protokoll. I fråga om justering av protokoll och tillkännagivande om justeringen tillämpas bestämmelserna i 7 kap. 14 § andra stycket.

5 § Revisorerna skall årligen till kyrkofullmäktige eller kyrkostämman avge berättelse med redogörelse för resultatet av den revision som avser verksamheten under det föregående året. Av berättelsen skall framgå om anmärkning beträffande den granskade verksamheten föreligger eller inte. Om anmärkning framställs, skall anledningen till den anges i berättelsen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett särskilt uttalande i frågan huruvida ansvarsfrihet tillstyrks eller inte.

6 § Sedan förklaringar har inhämtats över de anmärkningar som har framställts i revisionsberättelsen, skall kyrkofullmäktige eller kyrkostämman vid sammanträde före utgången av året efter det år som revisionen avser besluta om ansvarsfrihet skall beviljas eller om talan eller annan åtgärd för att bevara församlingens rätt skall vidtas. Om talan inte väcks inom ett år från det att revisionsberättelsen lades fram på sammanträde med fullmäktige eller stämman, anses ansvarsfrihet beviljad. Trots att ansvarsfrihet har beviljats får talan dock föras beträffande skada på grund av brottslig handling, om inte ansvarsfriheten uppenbarligen avsåg även den skadan.

7 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får meddela närmare föreskrifter om revisionen.

Kyrkliga samfälligheter

8 § Beträffande kyrkliga samfälligheter tillämpas 1–7 §§. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församlingens kyrkofullmäktige samt om dess kyrkoråd och övriga nämnder skall i stället avse samfällighetens kyrkofullmäktige, församlingsdelegerade eller stiftsfullmäktige samt dess kyrkoråd eller stiftsstyrelse och övriga nämnder.

2. Val av revisorer och revisorssuppleanter i en stiftssamfällighet skall förrättas av de nyvalda stiftsfullmäktige snarast efter valperiodens början.

3. Församlingskyrkoråd som förvaltar medel för samfällighetens räkning eller kyrklig samfällighets kyrkoråd som förvaltar medel för stiftssamfällighetens räkning skall årligen avge redovisning för sin förvaltning under det föregående kalenderåret. Redovisningen skall lämnas till samfällighetens kyrkoråd eller stiftsstyrelsen, som bestämmer när detta skall ske.

12 kap. Församlingsskatt

Församlingar

1 § Bestämmelser om skyldighet att erlägga församlingsskatt finns i kommunalskattelagen (1928: 370).

Den som är kyrkobokförd i en icke-territoriell församling är inte skyldig att erlägga församlingsskatt till den territoriella församling där han är mantalsskriven.

Särskilda bestämmelser om skattskyldighet finns i lagen (1951: 691) om viss lindring i skattskyldigheten för den som icke tillhör svenska kyrkan.

2 § När budgeten har fastställts, skall kyrkorådet genast underrätta den kommun där församlingen är belägen om den skattesats som därvid har bestämts för det följande året.

Om budgeten inte har fastställts före oktober månads utgång, skall kyrkorådet genast underrätta kommunen om rådets förslag till skattesats. Om budgeten inte har fastställts före november månads utgång skall, så snart skattesatsen har bestämts, kommunen underrättas om denna.

3 § Skattesatsen för församlingsskatt bestäms enligt de grunder som anges i lagen (1965: 269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.

Bestämmelser om utbetalning av församlingsskatt finns i samma lag.

4 § Länsskattemyndigheten skall senast den 8 mars till kyrkorådet överlämna redovisning för det föregående året över skatt som tillkommer församlingen och som har betalats ut till denna.

Kyrkliga samfälligheter

5 § Beträffande kyrkliga samfälligheter tillämpas 2–4 §§. Därvid skall beträffande stiftssamfälligheter bestämmelserna om kyrkoråd i stället avse stiftsstyrelsen.

Stiftssamfälligheter samt Stockholms territoriella församlingar och kyrkliga samfälligheter

6 § För stiftssamfälligheter samt för Stockholms territoriella församlingar och kyrkliga samfälligheter gäller också följande.

Stiftsstyrelsen samt varje församlings och samfällighets kyrkoråd i Stockholm skall, sedan budgeten har fastställts, genast underrätta berörda lokala skattemyndigheter, statistiska centralbyrån och riksskatteverket om den skattesats som har bestämts för det följande året.

Om budgeten inte har fastställts före oktober månads utgång, skall stiftsstyrelsen och kyrkorådet i församling eller kyrklig samfällighet i Stockholm genast underrätta berörda lokala skattemyndigheter och statistiska centralbyrån om stiftsstyrelsens eller rådets förslag till skattesats. Om budgeten inte har fastställts före november månads utgång skall, så snart skattesatsen har bestämts, berörda lokala skattemyndigheter, statistiska centralbyrån och riksskatteverket underrättas om denna.

13 kap. Kommunalbesvär

Hur man överklagar beslut av församling

1 § Kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans beslut får, om inte något annat är särskilt föreskrivet, överklagas hos kammarrätten. Överklagandet får grundas endast på omständigheter som innebär att beslutet

1. inte har tillkommit i laga ordning,
2. står i strid mot lag eller annan författning,

3. på annat sätt överskrider kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans befogenhet,

4. kränker klagandens enskilda rätt eller

5. annars vilar på orättvis grund.

Skrivelsen med överklagandet skall ha kommit in till kammarrätten inom tre veckor från den dag då justeringen av det över beslutet förda protokollet tillkännagavs på församlingens anslagstavla. Om skrivelsen före överklagandetidens utgång har kommit in till församlingen, skall överklagandet ändå prövas.

I skrivelsen skall anges det beslut som överklagas och de omständigheter på vilka överklagandet grundas. Klaganden får inte anföra någon ny omständighet till grund för överklagandet efter överklagandetidens utgång.

2 § I fråga om överklagande av beslut av kyrkorådet eller annan nämnd skall bestämmelserna i 1 § tillämpas, om inte något annat är särskilt föreskrivet. Beslut av rent förberedande eller rent verkställande art får inte överklagas.

Bestämmelserna i första stycket gäller även beslut som har fattats med stöd av uppdrag enligt 7 kap. 17 § andra stycket. I fråga om beslut som inte har protokollförts särskilt räknas överklagandetiden från den dag då justeringen av det protokoll, som fördes vid det sammanträde med kyrkorådet eller nämnden då beslutet anmäldes, tillkännagavs på anslagstavlan. Bestämmelserna i första stycket gäller också i fråga om överklagande av sådant beslut av revisorerna som avses i 11 kap. 4 §.

3 § Beslut enligt 1 och 2 §§ får överklagas av den som är kyrkobokförd i församlingen.

4 § Kammarrätten skall inhämta stiftsstyrelsens yttrande över överklagandet, om det behövs.

Vid tillämpning av förvaltningsprocesslagen (1971: 291) anses församlingen som part.

Ett föreläggande enligt 5 § förvaltningsprocesslagen får inte gälla sådan brist i skrivelsen med överklagandet som består i att denna inte anger den eller de omständigheter på vilka överklagandet grundas. Bestämmelsen i 29 § förvaltningsprocesslagen om rätt att utan yrkande besluta till det bättre för enskild tillämpas inte.

5 § Beslut av kammarrätten som har gått klaganden emot får överklagas endast av denne. Ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit ett överklagande eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs, får överklagas av församlingen och av var och en som sägs i 3 §.

6 § Om beslut av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman har blivit upphävt genom avgörande som har vunnit laga kraft och om beslutet redan har verkställts, skall fullmäktige eller stämman föranstalta om rättelse av verkställigheten i den mån det är möjligt.

Första stycket tillämpas även i fråga om beslut av kyrkorådet eller annan nämnd eller av revisorerna.

7 § I fråga om överklagande av beslut av församlingsdelegerade, kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige, kyrkorådet, stiftsstyrelsen eller någon annan nämnd i en kyrklig samfällighet tillämpas 1–6 §§, om inte något annat är särskilt föreskrivet. Beslut får överklagas också av en församling som ingår i samfälligheten.

---

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 6 kap. 3–21 §§ den 1 september 1988, samt i övrigt den 1 januari 1989.

2. Lagen (1982: 1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter upphävs den 1 januari 1989.

3. Om det i en lag eller någon annan författning hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en föreskrift i denna lag tillämpas i stället den nya föreskriften.

4. Beträffande icke-territoriell församling tillämpas den ordning som förut gällt, om församlingen beslutar det.

5. En kyrklig samfällighet som har bildats före den 1 januari 1963 och som omfattar alla de angelägenheter som avses i lagen (1930: 259) om församlingsstyrelse skall från och med den 1 januari 1989 bestå endast för ekonomiska angelägenheter. Den nya lagens bestämmelser om en församlings rätt att själv vårda sina angelägenheter, om beslutanderätten och om kyrkoråd i församling skall tillämpas på de enskilda församlingarna i samfälligheten. I sådana församlingar skall utan hinder av bestämmelserna i 1 kap. 8 § beslutanderätten utövas på kyrkostämma, i församling med över 500 röstberättigade kyrkomedlemmar dock längst till utgången av år 1991. Domkapitlet skall förordna en person att före utgången av december månad år 1988 hålla kyrkostämma för val av ordförande och vice ordförande samt kyrkoråd.

6. Annan kyrklig samfällighet än som avses i 5 och som har bildats före den 1 januari 1989 skall bestå. Om samfälligheten inte omfattar de församlingar och ekonomiska angelägenheter som anges i 1 kap. 5 eller 6 § får den dock bestå längst till utgången av år 1991. I fråga om sådana samfälligheter och församlingar som ingår i dessa tillämpas äldre bestämmelser. Bestämmelserna i kyrkliga indelningslagen (1988: 000) tillämpas i fråga om ändring eller upplösning av sådana samfälligheter.

7. I fråga om förutsättningarna för att en församlings beslutanderätt skall utövas av kyrkofullmäktige tillämpas äldre bestämmelser till utgången av år 1991. Om en församling med över 500 röstberättigade kyrkomedlemmar i vilken beslutanderätten enligt 1 kap. 9 § första stycket skall utövas av kyrkofullmäktige inte har fullmäktige vid ingången av år 1991 och det inte har bestämts att beslutanderätten skall utövas av kyrkorådet enligt 1 kap. 10 §, skall fullmäktige väljas i församlingen detta år. Om det före utgången av år 1991 har bestämts att beslutanderätten i församlingen skall utövas av ett direktvalt kyrkoråd skall utan hinder av bestämmelserna i 7 kap. 5 § sjätte stycket kyrkostämman besluta om antalet ledamöter och suppleanter i rådet.

8. När stiftsfullmäktige skall utses första gången beslutar domkapitlet

efter hörande av stiftstinget och stiftsavdelningen av Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund om antalet ledamöter och suppleanter i stiftsfullmäktige. Beslutet skall fattas före utgången av juni 1988. Centrala valmyndigheten skall genast underrättas om beslutet.

9. Vad som i 6 kap. 9, 11, 14, 15, 19 och 20 §§ sägs om stiftsstyrelsen skall, när stiftsfullmäktige skall utses första gången, avse domkapitlet.

10. När sammanträde med stiftsfullmäktige skall hållas första gången utfärdas kungörelse om sammanträdet av domkapitlet, som också bestämmer i vilken eller vilka tidningar kungörelsen skall införas.

11. Domkapitlet i varje stift skall efter samråd med stiftstinget före utgången av januari 1989 upprätta förslag till stiftsamfällighetens budget för budgetåret 1989. Stiftsfullmäktige skall före februari månads utgång fastställa budgeten för år 1989. Domkapitlets förslag till budget för år 1989 skall från och med kungörandet av det sammanträde med stiftsfullmäktige då budgeten skall fastställas vara tillgängligt för allmänheten på plats som tillkännages i kungörelsen.

12. För varje församling skall kyrkofullmäktige eller kyrkostämman före utgången av december 1988 utse kyrkoråd enligt bestämmelserna i den nya lagen.

13. Förvaltar en församling fonder som avser sådana ändamål som enligt denna lag skall skötas av en pastoratssamfällighet, övertas förvaltningen av samfälligheten.

Kyrklig indelningslag

Härigenom föreskrivs följande.

1 kap. Kyrkliga indelningsenheter m. m.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller rikets indelning i territoriella församlingar och pastorat samt kontrakt och stift. Lagen gäller också förfarandet vid bildande av kyrkliga samfälligheter.

Den lokala indelningen

2 § Församlingen är den grundläggande lokala enheten inom svenska kyrkan.

3 § Pastoratet är tjänstgöringsområde för en kyrkoherde. Ett pastorat består av en församling (*enförsamlingspastorat*) eller flera församlingar (*flerförsamlingspastorat*).

Den regionala indelningen

4 § Kontraktet är tjänstgöringsområde för en kontraktsprost. Ett kontrakt består av flera pastorat i ett stift.

5 § Stiftet är regional enhet inom kyrkan och tjänstgöringsområde för biskopen.

6 § I riket finns tretton stift. Dessa är Uppsala stift, Linköpings stift, Skara stift, Strängnäs stift, Västerås stift, Växjö stift, Lunds stift, Göteborgs stift, Karlstads stift, Härnösands stift, Luleå stift, Visby stift och Stockholms stift.

7 § Varje stift omfattar de församlingar som regeringen bestämmer.

Kyrkliga samfälligheter

8 § Kyrkliga samfälligheter bildas av församlingar för vården av gemensamma ekonomiska angelägenheter.

2 kap. Ändringar i den territoriella församlingsindelningen

Beslut om en ändrad församlingsindelning

1 § Ändring i församlingsindelningen får göras, om ändringen kan antas medföra bestående fördel för en församling eller en del av en församling eller andra fördelar från allmän synpunkt. Därvid får de föreskrifter meddelas som behövs för ändringens genomförande. Har ändringen samband

med en ändring i rikets indelning i kommuner enligt 1 kap. lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner och landstingskommuner skall den beslutas av regeringen. I andra fall fattas beslutet av kammarkollegiet.

När frågan om indelningsändring prövas skall särskild hänsyn tas till önskemål och synpunkter från den eller de församlingar som närmast berörs av ändringen. Om en sådan församling motsätter sig en indelningsändring, får beslut om ändringen meddelas endast om det finns synnerliga skäl. Särskild hänsyn skall också tas till befolkningens önskemål och synpunkter.

2 § Behöver församlingsindelningen ändras på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena, får kammarkollegiet besluta om det.

Om de församlingar som närmast berörs av en sådan indelningsändring är ense om denna och ändringen avser församlingar i samma län, får länsstyrelsen besluta om ändringen. Detta gäller dock inte om ändringen föranleder en ekonomisk reglering mellan församlingarna.

3 § Råder det osäkerhet om gränsen för en församlings område, får kammarkollegiet besluta om gränsens rätta sträckning.

Hur en fråga om ändrad församlingsindelning väcks m. m.

4 § En fråga om ändring i församlingsindelningen får väckas av en församling som skulle beröras av ändringen eller av den som är kyrkobokförd i en sådan församling. Ansökan om en sådan ändring skall ges in till kammarkollegiet.

Kammarkollegiet och länsstyrelsen får självmant ta upp frågor om ändring i församlingsindelningen. En sådan fråga får också väckas av stiftsstyrelsen genom anmälan hos kammarkollegiet.

5 § Om en indelningsändring som länsstyrelsen tar initiativ till inte är av den beskaffenheten att länsstyrelsen enligt 2 § andra stycket får besluta om ändringen, skall länsstyrelsen överlämna ärendet till kammarkollegiet.

Kammarkollegiet skall till länsstyrelsen överlämna sådana ärenden om indelningsändring som får beslutas av länsstyrelsen enligt 2 § andra stycket.

Utredning m. m.

6 § I ärenden om sådana indelningsändringar som avses i 1 § och 2 § första stycket skall kammarkollegiet göra den utredning som behövs eller, när det är lämpligare, överlämna åt länsstyrelsen att göra utredningen. Om det behövs med hänsyn till ärendets omfattning och beskaffenhet, får kammarkollegiet uppdra åt en särskild utredare att göra utredningen.

I ärenden om en sådan indelningsändring som avses i 2 § andra stycket skall utredningen göras av länsstyrelsen.

7 § En utredning skall omfatta alla omständigheter som inverkar på frågan. Vid utredningen skall samråd ske med de berörda församlingarna och med stiftsstyrelsen.

Om den ändring i församlingsindelningen som utredningen avser också bör föranleda en ändring i någon annan indelning, skall utredningen omfatta även en sådan ändring.

8 § Statliga och kommunala myndigheter skall i skälig omfattning lämna upplysningar och hjälp, när det begärs av den som gör utredningen.

9 § När det finns skäl till det, skall en särskild undersökning göras om befolkningens inställning till en indelningsändring. Om en särskild utredare finner skäl till en sådan undersökning, skall han anmäla detta till kammarkollegiet, som beslutar i frågan. Länsstyrelsen beslutar om sådana undersökningar i ärenden som länsstyrelsen utreder.

Undersökningen skall göras av länsstyrelsen. Den kan ske genom omröstning, opinionsundersökning eller liknande förfarande. Länsstyrelsen får därvid anlita valnämnden i kommunen, om inte nämndens verksamhet i övrigt hindras därigenom.

10 § Om utredningen visar att församlingsindelningen bör ändras, skall ett förslag upprättas till ändringen samt till den ekonomiska reglering och de övriga föreskrifter som ändringen kan ge anledning till.

Om även någon annan indelning behöver ändras, skall förslag upprättas också till en sådan ändring.

11 § Den myndighet som har hand om utredningen får besluta huruvida kostnaden för utredningen skall förskotteras av sökanden eller av allmänna medel.

Den myndighet som meddelar det slutliga beslutet i ärendet får förordna att sökanden eller en församling som har fördel av indelningsändringen slutligen skall stå för utredningskostnaden helt eller delvis. I den mån ett sådant förordnande inte meddelas, skall staten svara för utredningskostnaden.

Till utredningskostnaden hör även kostnaden för valnämndens medverkan i en undersökning om befolkningens inställning till en indelningsändring.

Ekonomisk reglering m. m.

12 § När en församling delas, skall de inbördes ekonomiska förhållandena mellan församlingarna enligt den nya indelningen regleras. När en del av en församling överförs till en annan församling, skall en sådan reglering ske, om en församlings tillgångar eller förbindelser som kan hänföras till den delen bör överföras till den andra församlingen eller om det finns särskilda skäl till reglering. Regleringen skall ha till syfte att på ett ändamålsenligt och skäligt sätt fördela församlingens förmögenhet eller en del av denna.

Regleringen fastställs av den som beslutar om indelningsändringen, när beslutet meddelas. Om församlingarna är ense om regleringen, bör deras överenskommelse fastställas.

13 § Ansvaret för en förbindelse får överföras från en församling till en annan även om fordringsägaren inte har lämnat sitt medgivande till det.

14 § Om inte något annat har bestämts vid den ekonomiska regleringen, övergår en församlings ansvarighet för borgensförbindelser och liknande åtaganden, som berör invånare, fastigheter eller verksamheter inom ett område som skall skiljas från församlingen, till den församling som området efter indelningsändringen skall ingå i.

15 § Om fördelningen av tillgångar och förbindelser inte kan följa grunden för regleringen, skall utjämning ske i pengar. Den som beslutar om

indelningsändringen får bestämma att utjämningsbeloppet skall betalas på en gång eller fördelas på två eller flera år.

16 § När församlingar läggs samman, övergår deras tillgångar och ansvarigheten för deras förbindelser till den församling som bildas genom sammanläggningen.

17 § Om en församlings ekonomiska ställning försämras på grund av en indelningsändring, får den som beslutar om ändringen bestämma att en annan församling som har fördel av denna skall bidra till den förstnämnda församlingens utgifter i skälig utsträckning. Detsamma gäller om en församling på grund av en indelningsändring får kostnader för att ordna sin förvaltning, till vilka den eller de andra församlingar som närmast berörs av ändringen skäligen bör bidra. Bidraget skall utgå på en gång eller under en viss övergångstid.

När beslut om ändring i församlingsindelningen träder i kraft m. m.

18 § En indelningsändring träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet om ändringen. Om ändringen är av sådan omfattning att en församling enligt den nya indelningen inte bör företrädas av de gamla kyrkofullmäktige, träder ändringen i kraft den 1 januari året efter det år då val i hela riket av fullmäktige har ägt rum. Detta gäller dock inte om ett förordnande enligt 23 § meddelas.

Ett beslut om indelningsändring enligt 1 § skall meddelas senast ett år innan ändringen skall träda i kraft. Om det finns synnerliga skäl, får beslutet meddelas vid en senare tidpunkt, dock inte senare än åtta månader före ikraftträdandet. Ett beslut om indelningsändring enligt 2 § andra stycket skall meddelas senast tre månader innan ändringen skall träda i kraft.

19 § Sedan en indelningsändring har beslutats eller, om indelningsdelegerade skall utses enligt 22 §, sedan delegerade valts, kan en församling enligt den nya indelningen förvärva rättigheter och ikläda sig skyldigheter.

20 § Under tiden från beslutet om indelningsändring eller, om indelningsdelegerade skall utses enligt 22 §, från valet av delegerade och till dess att ändringen träder i kraft skall den beslutanderätt som tillkommer kyrkofullmäktige, kyrkostämma eller direktvalt kyrkoråd utövas av företrädare för församlingen enligt den nya indelningen, när det är fråga om beslut som har verkan efter den nya indelningens ikraftträdande.

Företrädare för församlingen enligt den äldre indelningen får under samma tid utöva sådan beslutanderätt endast i frågor som uteslutande avser denna församling och som inte har verkan efter den nya indelningens ikraftträdande.

21 § I fråga om rätten att företräda de församlingar som berörs av en indelningsändring skall följande gälla. Till dess ändringen träder i kraft skall kyrkofullmäktige i varje församling där beslutanderätten utövas av fullmäktige företräda denna församling enligt såväl den äldre som den nya indelningen, om inte något annat följer av 22 eller 23 §.

22 § Om en indelningsändring innebär att en ny församling bildas eller om ändringen annars är av sådan omfattning att församlingen inte bör företrädas av de gamla kyrkofullmäktige, får den som beslutar om ändring-

en bestämma att församlingen enligt den nya indelningen skall företrädas av indelningsdelegerade från det att dessa har valts till dess att indelningsändringen träder i kraft. Om sådana delegerade finns bestämmelser i lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade.

23 § Om en ny församling bildas av församlingar som utgör en total kyrklig samfällighet, får den som beslutar om indelningsändringen förordna att samfällighetens fullmäktige skall vara fullmäktige i den nybildade församlingen.

Hur man överklagar beslut om ändrad församlingsindelning

24 § Beslut, som under tiden från beslutet om indelningsändring eller, om indelningsdelegerade skall utses enligt 22 §, från valet av delegerade och till dess att ändringen träder i kraft fattas av kyrkofullmäktige, kyrkostämman, kyrkorådet eller en annan nämnd, överklagas enligt reglerna i 13 kap. 1–3 §§ församlingslagen (1988:000). Även en annan församling som berörs av indelningsändringen och den som är kyrkobokförd i en sådan församling får klaga över beslutet. Beträffande överklagandet tillämpas i övrigt 13 kap. 4–6 §§ församlingslagen. Ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit överklagandet eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs, får likaså överklagas även av en annan församling som berörs av indelningsändringen och av den som är kyrkobokförd i en sådan församling.

25 § Länsstyrelsens beslut enligt 2 § andra stycket får överklagas hos kammarkollegiet.

Kammarkollegiets beslut enligt 1–3 §§ får överklagas hos regeringen. Kollegiets beslut får överklagas även av stiftsstyrelsen. Kollegiets beslut i ärenden som överklagats dit får dock inte överklagas.

3 kap. Ändringar i den territoriella pastoratsindelningen

Hur ändringar i pastoratsindelningen skall ske

1 § Ändring i pastoratsindelningen får göras, om indelningen därmed blir mer ändamålsenlig med hänsyn till pastoratens förmåga att svara för de angelägenheter som enligt författning eller annars skall ankomma på dem. Ett pastorat får inte utan synnerliga skäl ha färre än 2000 kyrkomedlemmar eller vara beläget i mer än en kommun.

Om en ändring i pastoratsindelningen beslutar stiftsstyrelsen.

2 § Stiftsstyrelsen skall verka för en ändamålsenlig pastoratsindelning och får själv ta upp frågor om ändring i indelningen.

En fråga om ändring får också väckas genom en ansökan hos stiftsstyrelsen av en församling eller ett pastorat, som skulle beröras av ändringen.

3 § Om en församling som utgör ett enförsamlingspastorat delas, skall de nybildade församlingarna tillsammans utgöra ett pastorat, om inte stiftsstyrelsen beslutar något annat.

Utredning m. m.

4 § I ett ärende om ändrad pastoratsindelning skall stiftsstyrelsen göra den utredning som behövs. Om en ändrad pastoratsindelning bör föranleda

bildandet av en total pastoratssamfällighet eller annan ändring av kyrkliga samfälligheter, skall utredningen omfatta även därmed sammanhängande frågor.

Ändring får inte göras i pastoratsindelningen utan att varje församling, kyrklig samfällighet, kyrkoherde och kontraktsprost som berörs av ändringen getts tillfälle att yttra sig.

Ekonomisk reglering m. m.

5 § När ett pastorat delas, skall de inbördes ekonomiska förhållandena mellan pastoraten enligt den nya indelningen regleras med iakttagande av vad som föreskrivs i 6 och 7 §§. Fördelningen av tillgångar och förbindelser i övrigt skall grundas på vad som är ändamålsenligt och skäligt. De kyrkliga kommuner som berörs får träffa överenskommelse om hur fördelningen skall göras.

Regleringen fastställs av stiftsstyrelsen i beslutet om indelningsändringen. Är de kyrkliga kommunerna inte överens om fördelningen av förmögenheten, skall stiftsstyrelsen göra fördelningen med förhållandet mellan de berörda församlingarnas skatteunderlag som grund.

Tvister i anledning av den ekonomiska regleringen skall avgöras enligt lagen (1929: 145) om skiljemän, om inte de kyrkliga kommunerna kommit överens om något annat förfarande.

6 § När egendom förvaltas enligt särskild författning, övertas förvaltningen av det pastorat som efter indelningsändringen skall svara för de angelägenheter som egendomen är avsedd för.

Andel i prästlönefondsfastighet eller prästlönejordsfond övertas av det pastorat från vars lönetillgångar andelen härrör.

7 § Betalningsansvaret för en skuld som hänför sig till en prästgård eller ett löneboställe, övertas av den som har övertagit förvaltningen av fastigheten.

8 § Ansvaret för en förbindelse får överföras från ett pastorat till ett annat även om fordringsägaren inte har lämnat sitt medgivande till det.

9 § Om fördelningen av tillgångar och förbindelser inte kan följa grunden för regleringen, skall utjämning ske i pengar. Stiftsstyrelsen får bestämma att utjämningsbeloppet skall betalas på en gång eller fördelas på två eller flera år.

10 § När pastorat läggs samman övergår deras tillgångar och ansvarigheten för deras förbindelser till det pastorat som bildas.

11 § I samband med ett beslut om ändring i pastoratsindelningen skall stiftsstyrelsen fastställa den prästerliga tjänsteorganisationen i varje nybildat pastorat.

12 § Stiftsstyrelsen får i beslutet om indelningsändring meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för att ändringen skall kunna genomföras.

I beslutet får stiftsstyrelsen också bestämma att beslutanderätten i pastoratet skall utövas av indelningsdelegerade enligt lagen (1972: 229) om kyrkliga indelningsdelegerade till dess att indelningsändringen träder i kraft.

13 § En ändring i pastoratsindelningen träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet om ändringen. Om en ändrad pastoratsindelning berör en total pastoratssamfällighet eller en total flerpastoratssamfällighet, skall beslutet dock träda i kraft den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum.

14 § Ett beslut om ändrad pastoratsindelning skall meddelas senast ett år innan det skall träda i kraft. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Hur man överklagar beslut om ändrad pastoratsindelning

15 § Stiftsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarkollegiet av de berörda församlingarna, pastoraten och flerpastoratssamfälligheterna. Kammarkollegiets beslut får inte överklagas. Om ärendet är av principiell betydelse eller annars av särskild vikt, får kammarkollegiet dock med eget yttrande överlämna det till regeringen för avgörande.

Innan kammarkollegiet avgör ett ärende, skall svenska kyrkans centralstyrelse ges tillfälle att yttra sig.

4 kap. Ändringar i kontraktsindelningen

1 § Ändring i kontraktsindelningen får göras om indelningen därmed blir mer ändamålsenlig.

Om ändringar i kontraktsindelningen beslutar stiftsstyrelsen.

2 § Stiftsstyrelsen skall verka för en ändamålsenlig kontraktsindelning och får själv ta upp frågor om ändring i indelningen.

En fråga om ändring får också väckas genom en ansökan hos stiftsstyrelsen av en församling eller en kyrklig samfällighet som skulle beröras av ändringen.

3 § Ändring i kontraktsindelningen får inte göras utan att varje församling, kyrklig samfällighet, kyrkoherde och kontraktsprost som berörs av ändringen getts tillfälle att yttra sig.

4 § Stiftsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarkollegiet av berörda församlingar och kyrkliga samfälligheter. Kammarkollegiets beslut får inte överklagas

Innan kammarkollegiet avgör ett ärende, skall svenska kyrkans centralstyrelse ges tillfälle att yttra sig.

5 kap. Bildande av kyrkliga samfälligheter m. m.

1 § Bestämmelser om pastoratssamfälligheter och om vilka församlingsangelägenheter en sådan samfällighet skall sköta samt om flerpastoratssamfälligheter finns i 1 kap. 5 § andra stycket och 6 § församlingslagen (1988: 000).

2 § En total pastoratssamfällighet bildas genom samfällda beslut av församlingarna i pastoratet. Besluten skall anmälas till stiftsstyrelsen. När de har vunnit laga kraft skall stiftsstyrelsen fastställa samfällighetsbildningen.

En total pastoratssamfällighet kan också bildas genom beslut av stiftsstyrelsen, om det är till övervägande och varaktig fördel för pastoratet som helhet att pastoratssamfälligheten sköter alla ekonomiska angelägenheter. Ett sådant beslut får inte fattas utan att varje församling och kyrklig samfällighet i pastoratet getts tillfälle att yttra sig.

Stiftsstyrelsen får själv ta upp en fråga om att bilda en total pastoratssamfällighet. En sådan fråga får också väckas genom en ansökan hos stiftsstyrelsen av någon av församlingarna i pastoratet.

3 § En flerpastoratssamfällighet får bildas genom beslut av stiftsstyrelsen, om berörda pastorat har samtyckt till åtgärden eller om den är till övervägande och varaktig fördel för pastoraten.

4 § Stiftsstyrelsen får själv ta upp en fråga om att bilda en flerpastoratssamfällighet. En sådan fråga får också väckas genom en ansökan hos stiftsstyrelsen av en församling eller ett pastorat som skulle beröras av samfällighetsbildningen.

Ett beslut om bildande av en flerpastoratssamfällighet får inte fattas utan att varje församling och kyrklig samfällighet som berörs av åtgärden getts tillfälle att yttra sig.

5 § Stiftsstyrelsen får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för att samfällighetsbildningen skall kunna genomföras.

I beslutet får stiftsstyrelsen också bestämma att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade enligt lagen (1972:229) om kyrkliga indelningsdelegerade till dess att indelningsändringen träder i kraft.

6 § Sedan en samfällighetsbildning har beslutats eller, om indelningsdelegerade skall utses, sedan delegerade har valts, kan samfälligheten förvärva rättigheter och ikläda sig skyldigheter.

Ändring eller upplösning av samfälligheter

7 § En kyrklig samfällighet får ändras eller upplösas om sådana ändrade förhållanden inträtt att de angelägenheter samfälligheten har hand om lämpligare sköts på annat sätt.

Vad som anges i 2 och 4 §§ om rätten att besluta om bildande av samfälligheter och väcka fråga därom samt om skyldighet att bereda församling eller kyrklig samfällighet tillfälle att yttra sig skall tillämpas även när det gäller ändring eller upplösning.

Ekonomisk reglering

8 § I fråga om den ekonomiska regleringen vid bildande eller ändringar av kyrkliga samfälligheter skall 3 kap. 5–10 §§ tillämpas.

När beslut om samfällighetsbildning träder i kraft m. m.

9 § Beslut om att bilda en total pastoratssamfällighet eller en total flerpastoratssamfällighet träder i kraft den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum.

Beslut om att bilda en annan flerpastoratssamfällighet träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet om samfällighetsbildningen.

10 § Ett beslut om att bilda en kyrklig samfällighet skall meddelas senast ett år innan det skall träda i kraft. Om beslutet gäller en total samfällighet, skall länsstyrelsen genast underrättas om beslutet.

Hur man överklagar beslut om samfällighetsbildning

11 § Stiftsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarkollegiet av berörda församlingar och pastorat. Kammarkollegiets beslut får inte överklagas. Om ärendet är av principiell betydelse eller annars av särskild vikt, får kammarkollegiet dock med eget yttrande överlämna det till regeringen för avgörande.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.
2. Intill utgången av juni 1989 skall domkapitlet vidta de förberedande åtgärder som behövs för sådan handläggning som enligt denna lag ankommer på stiftsstyrelsen.

Civildepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 29 oktober 1987

Närvarande: statsministern Carlsson, ordförande, och statsråden Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, S. Andersson, Göransson, Gradin, Dahl, R. Carlsson, Holmberg, Hellström, Johansson, Hulterström, Lindqvist, G. Andersson, Lönnqvist, Thalén

Föredragande: statsrådet Holmberg

Proposition om ny organisation på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan, m. m.

1 Inledning

Under den tid av mer än tjugo år, fr. o. m. år 1958, då det omfattande utredningsarbetet i kyrka–statfrågan pågick, rådde i avvaktan på utredningsresultatet nästan totalt stopp för reformer inom den statligt reglerade kyrkliga sektorn. Endast i fråga om förvaltningen av kyrklig jord genomfördes vissa mera genomgripande förändringar år 1972.

När tanken på grundläggande förändringar i kyrka–statrelationerna avvisades genom 1979 års kyrkomötesbeslut, fanns ett stort uppdämt behov av partiella reformer på det kyrkliga området. Genom den kyrkomötesreform som trädde i kraft år 1983 har svenska kyrkan utrustats med beslutande och verkställande organ på riksplanet. Under åren närmast efter år 1979 tillsattes ett antal utredningar för att möta önskemål om reformer också på församlingsplanet i kyrkan. Förutvarande statsrådet Bertil Hansson fick i december 1980 i uppdrag att som särskild utredare (Kn 1980: 04) se över organisationen av kyrkomusikernas verksamhet m. m. (dir. 1980: 85).

I december 1980 tillkallades vidare justitierådet Fredrik Sterzel som särskild utredare (Kn 1980: 05) för frågan om kyrkofondens användning för ekonomisk utjämning mellan kyrkliga kommuner, m. m. (dir. 1980: 91). Kyrkofondsutredningen avgav i oktober 1981 delbetänkandet (1981: 88–89) Ekonomisk utjämning inom svenska kyrkan. Riksdagen beslöt våren 1982 ny lagstiftning om kyrkofonden och den ekonomiska utjämningen (prop. 1981/82: 158, KU 28, rskr. 309).

Sedan f. d. landshövdingen Sven af Geijerstam på chefens för civildepartementet uppdrag tagit fram ett omfattande underlag för bedömning av frågan om hur tillsättning av ordinarie församlingsprästerliga tjänster m. m. i framtiden skall handläggas, tillkallades i maj 1982 en kommitté – prästtjänstkommittén (Kn 1982: 01)[1] – för översyn av grunderna för den prästerliga tjänsteorganisationen i pastoraten m. m. (dir. 1982: 21).

[1] Biskopen Per-Olov Ahrén, ordförande, ingenjören Bengt Gustafsson, studierektorn Gudrun Persson, överförmyndaren Lars Rydje och komministern Anne Strid.

I samband med att 1982 års allmänna kyrkomöte behandlade det i regeringens prop. 1981/82: 158 framlagda förslaget om kyrkofonden och den ekonomiska utjämningen inom svenska kyrkan anhöll kyrkomötet om en skyndsam utredning av de kyrkliga strukturfrågorna på församlingsplanet med sikte på att åstadkomma ekonomiskt mera bärkraftiga enheter. Denna och andra framställningar om utredning av olika delfrågor rörande organisationen på lokalplanet i kyrkan ledde efter regeringsskiftet hösten 1982 till att en parlamentarisk kommitté – 1982 års kyrkokommitté (Kn 1982: 05)[2] – tillkallades för att utreda frågan om svenska kyrkans struktur på lokalplanet m. m. (dir. 1982: 95). Frågan om den prästerliga tjänsteorganisationen ansågs ha ett så nära samband härmed att även den borde – med fullföljande av de för prästtjänstkommittén meddelade särskilda direktiven – utredas av kyrkokommittén. Detsamma gällde de återstående frågorna om det ekonomiska utjämningssystemet för kyrkliga kommuner, som kyrkofondsutredningen hade att behandla. Uppdragen för prästtjänstkommittén och kyrkofondsutredningen återkallades därför.

1982 års kyrkokommitté inledde sitt arbete med att tillsammans med den tidigare nämnda kyrkomusikerutredningen ge ut diskussionsbetänkandet (SOU 1983: 55) Församlingen i framtiden, vilket kommittén själv sände ut på en bred remiss till församlingar och kyrkliga organ på olika plan samt en del statliga myndigheter. Ett omfattande studiearbete genomfördes kring betänkandet, som gick ut i 32 000 exemplar. Ca 2 500 remissvar kom in och kommittén publicerade en sammanställning av dem i betänkandet (SOU 1984: 75) Församlingarna om framtiden.

I sitt fortsatta arbete beaktade kyrkokommittén vad som kommit fram vid remissbehandlingen och i januari 1985 avgav kommittén lägesrapporten (SOU 1985: 1) Församlingar i samverkan, där den redovisade sina ställningstaganden i syfte att få till stånd en förnyad diskussion, bl. a. vid 1985 års kyrkomöte. Regeringen överlämnade rapporten till kyrkomötet, som ingående behandlade kommitténs förslag och ett antal motioner i anslutande ämnen (RegÄr 1985: 1, KO 10, kskr. 34). Vissa statliga myndigheter, centrala kyrkliga nämnder, personalorganisationer m. fl. lämnade också synpunkter på rapporten till kyrkokommittén. Vid utarbetandet av kommitténs författningsförslag har den i stor utsträckning biträtts av kyrkoförfattningsutredningen (se nedan).

Kyrkokommittén har därefter i mars 1986 avlämnat sitt slutförslag till lokal och regional organisation i svenska kyrkan i betänkandet (SOU 1986: 17 och 18) Framtid i samverkan. En sammanfattning av kyrkokommitténs slutförslag bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*. Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av deras yttranden bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

I nära kontakt med kyrkokommittén har som nämnts kyrkomusikerutredningen (Kn 1980: 04) bedrivit sitt arbete. Den lade i november 1985 fram

[2] Sakkunnige Sören Ekström, ordförande, riksdagsledamöterna Georg Andersson, Karl Boo och Wiwi-Anne Cederqvist, direktören Urban Gibson, överförmyndaren Lars Rydje och konsulenten Göran Åstrand.

sitt slutbetänkande (SOU 1985: 55) Musiken i svenska kyrkan, vilket har remissbehandlats. Den 12 mars 1987 tillsattes en arbetsgrupp i civildepartementet (C 1987: A) för att överarbeta förslagen i betänkandet i syfte att ge underlag för ett regeringsförslag om en framtida kyrkomusikerorganisation och en reformerad kyrkomusikerutbildning. I avvaktan på resultaten av detta arbete avstår jag ifrån att i detta sammanhang beröra de frågor som hänger samman med kyrkomusikerorganisationen i svenska kyrkan.

Kyrkokommittén har i sitt slutbetänkande lagt fram vissa förslag om folkbokföringen. Riksdagen beslutade den 28 oktober 1987 om en ny organisation för folkbokföringen från och med den 1 juli 1991 (prop. 1986/87: 158, SkU 1987/88: 2, rskr. 2). Därför finns inte anledning att ta upp kyrkokommitténs förslag i fråga om folkbokföringen till övervägande i detta sammanhang.

Kyrkokommitténs övriga förslag har beretts inom civildepartementet.

Regeringen har den 27 maj 1987 (Reg. Skr. 1987: 1) beslutat dels inhämta kyrkomötets yttrande över inom civildepartementet upprättade förslag till domkapitelslag, kyrkofondslag, lag om förvaltningen av kyrklig jord och prästanställningslag, dels bereda kyrkomötet tillfälle att ta del av inom civildepartementet upprättade förslag till församlingslag och kyrklig indelningslag.

Dessa förslag har upprättats på grundval av kyrkokommitténs slutbetänkande.

Kyrkomötets yttranden (kyrkomötets skrivelse 1987: 20 och organisationsutskottets betänkande KO 1987:3 samt kyrkomötets skrivelse 1987: 22 och kyrkolagsutskottets betänkande KL 1987: 5) bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 3–6*.

Kyrkomötet har i sina yttranden i allt väsentligt godtagit lagförslagen, men framställt erinringar i vissa hänseenden. Jag återkommer till kyrkomötets yttrande i den allmänna motiveringen angående församling och obligatorisk pastoratssamfällighet (avsnitt 3.1.1), församlings- och samfällighetsorganisationen (avsnitt 3.1.4), stiftstyrelsen och domkapitlet (avsnitt 3.2.5), domkapitlets organisation (avsnitt 3.2.6), riktlinjer för pastoratsreglering (avsnitt 3.3.3), tjänstgöring i annat pastorat (avsnitt 3.4.2), kyrkoherdarna för döva (avsnitt 3.4.3), tillsättningsförfarandet (avsnitt 3.5.1), allmänna synpunkter på de ekonomiska konsekvenserna (avsnitt 3.6.1), det allmänna utjämningsbidraget (avsnitt 3.6.3) och förvaltningen av församlingskyrkas fastighet (avsnitt 3.7.3) samt i specialmotiveringen till vissa av lagarna (avsnitt 6). I förhållande till de till kyrkomötet överlämnade lagförslagen kommer jag vidare att föreslå några mindre redaktionella ändringar. De är delvis föranledda av yttrandena från kyrkomötet.

I januari 1983 förordnades kammarrättspresidenten Carl Axel Petri till särskild utredare (kyrkoförfattningsutredningen, Kn 1982: 06) med uppdrag att se över regelbeståndet rörande svenska kyrkan m. m. (Dir. 1982: 88). Utredningen har våren 1987 lagt fram sitt slutbetänkande (SOU 1987: 4 och 5) En ny kyrkolag m. m. Betänkandet har remissbehandlats. Såvitt avser dess avsnitt III, Prästämbetet, bör en sammanfattning av förslaget samt en förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av deras yttranden fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 7*.

Övriga förslag av kyrkoförfattningsutredningen bereds nu i civildepartementet med inriktning på att en proposition om en ny kyrkolag, m. m. – efter hörande av kyrkomötet – skall kunna läggas fram för riksdagen hösten 1988.

Kyrkokommittén har lagt fram vissa förslag om inrättande och tillsättning av prästtjänster i icke-territoriella församlingar. Kyrkoförfattningsutredningen har i sitt slutbetänkande behandlat frågan om medlemskap i dessa församlingar. Jag avser att tillsätta en arbetsgrupp i civildepartementet med uppgift att bl. a. göra en översyn av nu gällande bestämmelser för de icke-territoriella församlingarna. Jag lägger därför inte här fram några förslag i dessa frågor.

Regeringen har den 11 juni 1987 (Reg.Skr. 1987: 5) beslutat inhämta kyrkomötets yttrande över ett inom civildepartementets upprättat förslag till lag om ändring i lagen (1982: 942) om svenska kyrkan. Detta förslag bygger på kyrkoförfattningsutredningens slutbetänkande vad gäller prästämbetet.

Kyrkomötets yttrande (kyrkomötets skrivelse 1987: 12 och kyrkolagsutskottets betänkande KL 1987: 9) bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 8 och 9*.

Kyrkomötet har tillstyrkt förslaget.

2 Allmänna utgångspunkter

2.1 Kyrkokommitténs utgångspunkt

1982 års kyrkokommitté redovisar i sitt slutbetänkande vissa grundläggande principer som jag inledningsvis vill referera och kort kommentera eftersom de är av betydelse för de konkreta ställningstagandena till kommitténs förslag i det följande.

Principerna, som kommittén ursprungligen presenterade i lägesrapporten Församlingar i samverkan, grundar sig på överväganden från främst teologiska synpunkter. Utgångspunkten är att svenska kyrkan är ett evangelisk–lutherskt trossamfund, enligt vars bekännelse kyrkan är "de heligas samfund, i vilket evangeliet rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas". Detta måste då få avspeglas i kyrkans yttre organisation. Kommittén låter också detta komma till uttryck i konkreta förslag.

2.2 Församlingen är den grundläggande enheten i svenska kyrkan

Det är i församlingens gudstjänst och församlingslivet i övrigt som evangelium förkunnas och sakramenten förvaltas. Man kan inte tänka sig en församling utan gudstjänst och en gudstjänstgemenskap, säger kommittén. Församlingsmedlemmarna har det lokala ansvaret för att församlingslivet får denna inriktning och för församlingsverksamhetens utformning. Vilken ekonomisk samarbetsstruktur man än väljer, kan en församling inte fråntas eller frånsäga sig sitt ansvar på denna punkt.

Detta principuttalande får betydelse för kommitténs ställningstaganden till frågan om beslutande och verkställande organ i den enskilda församlingen och till frågan om församlingarnas storlek. Beträffande den senare säger kommittén att en övre gräns för en församlings storlek måste bestämmas med hänsyn till förutsättningarna för att med befintliga resurser nå de människor som bor inom församlingen. I den mån det finns möjlighet att fira gudstjänst, människor som vill utgöra en gudstjänstgemenskap, tillgång till funktionärer, anställda eller frivilliga, samt lokaler kan däremot en församling vara nästan hur liten som helst.

Att församlingen måste vara den grundläggande enheten i svenska kyrkan understryks starkt i remissyttrandena över kommitténs förslag.

Oavsett om man anlägger ett teologiskt, historiskt eller sociologiskt betraktelsesätt, kan man konstatera att den territoriella församlingen utgör grundenheten i svenska kyrkan. Jag är angelägen att understryka att den bör förbli det också i framtiden. Detta får konsekvenser både för församlingens fortsatta självständighet som egen kommun och för de samverkansformer som jag i det följande föreslår. Det bör också leda till att samverkan mellan församlingarna i största möjliga utsträckning får bygga på frivilliga överenskommelser.

2.3 Prästämbetet och den s. k. dubbla ansvarslinjen

Att förkunna evangelium och förvalta sakramenten är kyrkans viktigaste uppgift. Prästtjänsten är därför en förutsättning för församlingsbyggandet. Kyrkokommittén har av remissyttrandena över diskussionsbetänkandet Församlingen i framtiden funnit att man slår vakt om prästtjänsterna och ofta också i detta sammanhang betonar den s. k. dubbla ansvarslinjen i svensk kyrkorättslig tradition. Den innebär en "kombination av prästerlig ämbetsförvaltning och folkligt förankrad självstyrelse". Annorlunda uttryckt innebär den dubbla ansvarslinjen att en demokratiskt uppbyggd församlingsorganisation kombineras med ett prästerligt ämbetsansvar som inte är underställt de demokratiskt valda organen. Motiveringen är att evangeliet och kyrkans lära inte är framsprungna ur en demokratisk process eller kan ändras enligt vanliga demokratiska spelregler.

Organisatoriskt har den dubbla ansvarslinjen i dag kommit till uttryck genom att väsentliga arbetsgivarfunktioner för prästerna utövas av domkapitlet. Kyrkokommittén betonar emellertid att i stort sett samtliga teologiska framställningar om ämbetet i dag har sin utgångspunkt i *församlingen*. Uppdraget att förkunna och gestalta det kristna budskapet är givet åt hela kyrkan, varje församling och enskild troende. Med ett sådant synsätt anser inte kyrkokommittén att dagens prästerliga tjänsteorganisation med arbetsgivarskapet delat mellan domkapitel och pastorat är principiellt nödvändig för att säkerställa det som den s. k. dubbla ansvarslinjen anses garantera. Ett kyrkokommunalt huvudmannaskap för prästerna skulle också gå att förena med svenska kyrkans nuvarande ordning i den mån frågor som berör kyrkans lära och prästtjänsternas användning behandlas för sig. Kyrkokommittén lägger dock inte fram något förslag i detta avseende.

Av remissyttrandena framgår klart att den dubbla ansvarslinjen har starkt stöd i den kyrkliga opinionen. Det anses väsentligt för evangelieförkunnelsens frihet att prästen i sin ämbetsutövning inte är underställd församlingen och dess organ. Svenska kyrkans karaktär av en episkopal kyrka framhålls. Biskopen är prästernas förman och det är inför biskop och domkapitel som de har att svara för sin lära och ämbetsförvaltning. Av yttrandena om utformningen av prästtjänsterna i framtiden framgår också klart att antagningen till präst och prästvigningen anses innebära att prästen träder i hela kyrkans tjänst i ett stift och inte är att betrakta som anställd endast av det pastorat där han eller hon har sin tjänstgöring.

För egen del är jag angelägen att understryka att de organisatoriska reformer som jag föreslår i det följande inte avser att förändra svenska kyrkans grundläggande karaktär av en episkopal kyrka där biskopar och präster har ett självständigt ansvar för kyrkans lära, förkunnelse och sakramentsförvaltning. *Kyrkomötet* (KO 1987: 3 avsnitt 3) ansluter sig också till detta synsätt. Hur detta sedan skall återspeglas i kyrkans yttre organisation och där balanseras mot församlingarnas folkligt förankrade självstyrelse, som är det andra traditionella huvudmomentet i svenska kyrkans uppbyggnad, återkommer jag till i senare sammanhang. Jag delar emellertid kyrkokommitténs uppfattning att denna avvägning inte behöver vara beroende av huvudmannaskapet för prästerna.

2.4 Inomkyrklig frihet

Kyrkokommittén erinrar om att även om de senaste årens kyrkopolitiska reformer har byggt på en politisk överenskommelse om en bibehållen balans mellan omfattningen av offentligrättsligt reglerad och frivillig verksamhet inom svenska kyrkan, så har dock kyrkan även i offentligrättsligt reglerade frågor fått en ökad rätt att själv fatta beslut. Kyrkomötesreformen har enligt kommitténs bedömning lett till en ökad inomkyrklig frihet.

Kyrkomötesreformen har gett kyrkan egna beslutande och verkställande organ på riksplanet och dessa får med statsmakternas medgivande också fungera som organ för Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet, som har till uppgift att tjäna den frivilliga, icke författningsreglerade verksamheten inom kyrkan. Det har tidigare ofta framförts önskemål om att staten genom lagstiftning skulle reglera den på frivillig väg framvuxna verksamhet som numera i samtliga stift bedrivs genom stiftsting och stiftsråd. Sådana förslag har avvisats, eftersom det inte har ansetts önskvärt att utvidga den offentligrättsliga regleringen av kyrkans verksamhet. Kyrkokommittén har emellertid nu funnit en möjlighet för församlingarna att, inom ramen för den vidgade samverkan som kommittén föreslår, till en obligatorisk stiftssamfällighet också knyta sådana frivilliga uppgifter som församlingarna i dag sköter gemensamt genom stiftstinget. Den föreslagna stiftssamfälligheten och dess organ skulle alltså på regional nivå kunna bli en motsvarighet till den sammanhållna rikskyrkliga organisation som tillkommit genom kyrkomötesreformen. Tillkomsten av en stiftssamfällighet skapar också förutsättningar för att till ett representativt kyrkokommunalt organ i stiften flytta över uppgifter som hittills har vilat på statliga myndigheter.

Kyrkokommitténs reformförslag i denna del har vunnit starkt stöd i remissyttrandena. Förslagen, till vilka jag i väsentliga delar ansluter mig, innebär enligt kommitténs egen sammanfattande bedömning i dess förutnämnda lägesrapport att "sammantaget ökar – med bibehållande av det grundläggande sambandet mellan stat och kyrka – den inomkyrkliga friheten att besluta om de resursfrågor som har betydelse för den kyrkliga verksamheten".

2.5 Decentralisering

De senaste årens samhällsutveckling har präglats av en medveten strävan att decentralisera viktiga delar av förvaltningen och att minska det statliga inflytandet på olika områden. Inte minst i fråga om den kyrkliga förvaltningen har åtskilliga grupper av ärenden flyttats från regeringen till underlydande myndigheter, kammarkollegiet eller domkapitlen. Där det har funnits lämpligt har också ramen för de kyrkokommunala organens självbestämmande vidgats.

Kyrkokommitténs förslag går vidare på denna väg. Jag har nyss framhållit att förslagen gör det möjligt att till kyrkokommunala organ i stiften överföra statliga förvaltningsuppgifter som hittills har handhafts av regeringen eller statliga myndigheter på olika nivåer. En överföring av sådana uppgifter till de stiftsstyrelser och egendomsnämnder som kommittén föreslår innebär både att besluten flyttas närmare dem som berörs av dem och att kyrkans egna organ får handlägga förvaltningsuppgifter med stöd av lag som riksdagen stiftar.

Det är enligt min mening angeläget att också inom ramen för ett bevarat samband mellan staten och svenska kyrkan bereda kyrkan ett ökat inflytande på sina egna angelägenheter. Ett fullföljande av kyrkomötesreformen på stiftsplanet ökar förutsättningarna för en utveckling i sådan riktning. Stiften får nu genom i demokratisk ordning utsedda beslutande och verkställande organ en avsevärt starkare ställning i svenska kyrkan. De kommer att, inom vissa givna ramar, få möjlighet att själva besluta om fördelningen av resurserna för den kyrkliga verksamheten i stiften och långsiktigt utforma denna på det sätt som man i varje stift anser bäst gagna församlingslivet. Biskopens ställning i den nya stiftsstyrelse som föreslås ger honom också tillfälle att mera aktivt utöva sin stiftsledande funktion i en nära samverkan med företrädare för stiftets församlingar. Till den konkreta utformningen av ansvarsfördelningen mellan stiftsorganen i olika frågor återkommer jag i det följande.

3 Allmän motivering

3.1 Församlingar och kyrkliga samfälligheter

3.1.1 Församling och obligatorisk pastoratssamfällighet

Mitt förslag: Kompetensen när det gäller församlingsangelägenheterna fördelas i ett flerförsamlingspastorat på följande sätt. Församlingen svarar för främjande av kyrkans gudstjänstliv, undervisning, diakoni och evangelisation. Församlingen får också ha hand om den lösa egendom som inte är byggnadstillbehör i församlingens kyrka och i övriga lokaler för församlingsverksamheten.

Församlingen skall godkänna ändringar av kyrkorummets utseende.

Pastoratssamfälligheten skall ha hand om anskaffning och underhåll av församlingskyrkan och dess fasta inredning och annat byggnadstillbehör, liksom anskaffning och underhåll av övriga lokaler för församlingsverksamhet samt dess fasta inredning och byggnadstillbehör. På samfälligheten faller också kompetensen när det gäller anläggande och underhåll av kyrkogårdar och andra begravningsplatser samt personalen och personaladministrationen.

I ett enförsamlingspastorat sköter församlingen samtliga församlings- och pastoratsangelägenheter.

Kyrkokommitténs förslag: Avviker från mitt (betänkandet del 1 s. 62–69, del 2 s. 7 och 93–97). Kommittén föreslår att i församlingens kompetens också skall ligga fråga om inre underhåll av församlingskyrkan och övriga lokaler för församlingsverksamheten samt för församlingskyrkogårdens underhåll.

Remissinstanserna: Kommitténs grundsyn att pastoratet bör ha det tunga ekonomiska ansvaret delas i huvudsak av remissinstanserna. Flera remissinstanser pekar på risken i kommitténs förslag för att det uppstår kompetenskonflikter mellan församling och pastorat. Denna risk betonas framför allt i fråga om den delade kompetensen i fråga om församlingskyrkan och andra byggnader men förs också fram när det gäller förslaget att församlingen skall ansvara för vissa kyrkogårdar och pastoratet för övriga begravningsplatser.

Skälen för mitt förslag: Församlingarna sköter som regel flertalet församlingsangelägenheter i dag. Hit hör:

– anskaffande och vård av församlingskyrka och andra lokaler för den kyrkliga verksamheten
– begravningsplatser
– främjande av gudstjänstliv och annan församlingsverksamhet
– församlingskommunalt anställd personal.

Flerförsamlingspastoraten är obligatoriska partiella samfälligheter som svarar för:

– vården av prästgårdar, löneboställen och andra prästlönetillgångar
– folkbokföringen

– löneförmåner för präster, kyrkomusiker och personal för folkbokföringen.

Kyrkokommitténs förslag syftar till en ökad samverkan mellan församlingar i syfte att uppnå en förbättrad resursanvändning och jämnare kostnadsfördelning mellan dem. Vidare syftar förslagen till att stärka den enskilda församlingens möjlighet att ta ansvar för kyrkans gudstjänstliv, undervisning, diakoni och evangelisation.

Även mitt förslag har denna inriktning. Genom det utvidgas kompetensen för de nuvarande obligatoriska pastoratssamfälligheterna. Dessa får det huvudsakliga ansvaret för församlingarnas ekonomiskt och administrativt tyngsta arbetsuppgifter. Därigenom får i flerförsamlingspastorat församlingarnas kyrkoråd möjlighet att i ökad utsträckning koncentrera sig på det egentliga församlingsarbetet. I samspel mellan de kyrkokommunala organen och frivilliga insatser kan församlingslivet stärkas.

Begreppen lös och fast egendom ger tydligare kompetensfördelning

Jag kan i de grundläggande avseendena ansluta mig till kommitténs förslag. Remissinstanserna har emellertid pekat på att kompetensfördelningen mellan församling och pastoratssamfälligheten inte är tillräckligt tydlig i kommitténs förslag när det gäller *kyrkobyggnader och andra lokaler för församlingsverksamheten.*

Några remissinstanser har föreslagit att den modell som tillämpas inom den kyrkliga samfälligheten mellan församlingarna på Gotland skall ligga till grund för fördelningen av kompetensen när det gäller församlingskyrka och andra lokaler för församlingsverksamheten. Gotlandsmodellen har fungerat väl för sitt begränsade ändamål, nämligen ett gemensamt ansvar för församlingskyrkorna inom Visby stift. Kompetensfördelningen på Gotland har angivits genom en detaljerad uppräkning av församlingens respektive samfällighetens uppgifter i fråga om vården av kyrkorna.

En så detaljerad reglering anser jag emellertid inte vara generellt lämplig. I stället anser jag, såsom några remissinstanser har påpekat, att man kan använda begreppen lös och fast egendom och på så sätt lägga jordabalkens definition av byggnad och dess tillbehör till grund för kompetensfördelningen. Pastoratssamfälligheten skall då ha ansvar för byggnaderna, den fasta inredningen och annat som byggnaden försetts med och som är avsett för stadigvarande bruk för byggnaden. Av jordabalkens bestämmelser framgår att också estrad och sittplatsanordning i en byggnad som är samlingslokal skall anses vara avsedda för byggnadens stadigvarande bruk. Tillämpat på kyrkorummet skulle bestämmelserna i jordabalken innebära att altarrum, predikstol, orgel och bänkinredning hör till sådant som tillhör den fasta inredningen och som pastoratssamfälligheten skall ha ansvar för. Jag förutsätter att pastoratet i frågor om underhåll och restaurering av kyrkobyggnader samråder med församlingen. Det är angeläget att församlingen känner delaktighet i vården av byggnaden och att möjligheterna till frivilliga arbetsinsatser och medverkan i den löpande tillsynen tas till vara.

Samtidigt är det angeläget att församlingen bibehåller sitt inflytande över

byggnadernas lösa inredning och utsmyckning. Detta säkerställs genom att församlingarna normalt skall svara för den lösa egendom, som inte är byggnadstillbehör. Församlingen bör också enligt min mening tillförsäkras ett särskilt starkt inflytande över kyrkorummet. Väggars färg, bänkinredning, fönsters och orglars placering m. m. kan vara viktiga för livet i kyrkorummet. Jag föreslår därför en regel om att församlingskyrkorådet alltid skall godkänna åtgärder som berör kyrkorummets utseende och användbarhet. Jag vill också betona att den föreslagna kompetensfördelningen inte skall ses som ett hinder för en församling att själv med frivilliga medel och gåvor bekosta den ytterligare utsmyckning som församlingen anser önskvärd. I den mån den fasta inredningen berörs kan en förändring inte vidtas utan överenskommelse med pastoratet. Vad jag här har anfört innebär inte någon förändring i fråga om den uppsikt över kyrkobyggnaderna som ankommer på de antikvariska myndigheterna.

Församlingshem är lokaler för församlingsverksamheten. Det ligger i sakens natur att församlingen själv skall få avgöra i vilken omfattning sådana lokaler skall få användas till annat, eftersom en uthyrning exempelvis inkräktar på församlingens nyttjande. En uthyrning innebär kostnader både för församlingen och pastoratet. Detta medför att en överenskommelse om fördelning av hyresintäkerna mellan församlingen och pastoratet bör träffas. Annorlunda ställer det sig enligt min uppfattning när delar av sådan fastighet är inrättade för att användas för annat ändamål, exempelvis bostäder. Då bör pastoratet sköta uthyrningen.

Det ligger också enligt min mening inom pastoratssamfällighetens ansvarsområde att ersätta en kyrka eller gudstjänstlokal som förstörts på grund av brand eller på annat liknande sätt och i övrigt svara för försäkringsskyddet.

Fördelar med samlat ansvar för kyrkogårdarna

Kommittén har föreslagit att församlingen skall ha det ekonomiska ansvaret för den löpande vården av *kyrkogården* invid församlingskyrkan medan pastoratssamfälligheten skall svara för *övriga begravningsplatser* och för större investeringar och personalkostnaderna för vården av församlingskyrkogården. Flera remissinstanser anser att gränsen mellan församlingens och pastoratets kyrkogårdsåtaganden är oklar. Kammarkollegiet ifrågasätter exempelvis hur man skall lösa konflikten mellan en pastoratssamfällighet som vill anlägga en central begravningsplats och en församling som vill fortsätta att underhålla och använda församlingskyrkogården. Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund framhåller att det är nödvändigt med en övergripande samordning av verksamheten. Bland de församlingar och kyrkliga samfälligheter som har yttrat sig till svenska kyrkans centralstyrelse har hälften kommenterat förslaget men endast en tredjedel har accepterat det. Svenska kyrkans centralstyrelse och svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund anser att kommitténs förslag skulle kunna fördyra driften i vissa fall. De föreslår att ansvaret för begravningsverksamheten i sin helhet förs över till pastoratsnivån.

Med hänsyn till den tveksamhet inför förslaget om delat ansvar för

församlingskyrkogården som har kommit fram i remissyttrandena föreslår jag att det ekonomiska ansvaret för kyrkotomt, kyrkogårdar och övriga begravningsplatser samlas hos pastoratssamfälligheten.

Ett samlat ansvar medverkar också till ett bättre utnyttjande av den tunga maskinella utrustning som numera används i skötseln av kyrkogårdar. I ett flerförsamlingspastorat finns också ett bättre ekonomiskt underlag än i den enskilda församlingen.

Pastoratet får genom detta förslag hand om den grundläggande planeringen av begravningsplatsens utformning. Jag förutsätter dock att pastoratet, när det gäller utformningen och vården av en kyrkogård i anslutning till församlingskyrkan visar stor lyhördhet för den enskilda församlingens önskemål. Även i fråga om församlingskyrkogården har församlingen möjlighet att med frivilliga medel och gåvor bekosta skulpturer och liknande. Utsmyckningen får dock inte medföra ingrepp i pastoratets grundläggande plan för den löpande vården av kyrkogården.

Ett flerförsamlingspastorat skall tillsätta nämnder för den förvaltning och verkställighet som enligt särskilda författningar ankommer på dessa. Fullmäktige eller stämma får tillsätta de nämnder som i övrigt behövs. En nämnd kan exempelvis tillsättas för den löpande vården av en församlingskyrkogård. Det finns inte något som hindrar att pastoratet uppdrar förvaltningen av en kyrkogård till kyrkorådet i den aktuella församlingen. På detta sätt kan pastoratet, om det är lämpligt, överlåta vissa uppgifter till en församling. Det är emellertid inte möjligt för pastoratet att delegera uppgifter som innebär myndighetsutövning, exempelvis upplåtelse av gravrätt, till ett församlingskyrkoråd.

I en utredning (utredare hovrättsrådet Tom Thyblad) om *enskildas begravningskostnader* som har utförts på uppdrag av kyrkokommittén har det föreslagits att församlingarna skall få stödja verksamheten inom begravningsväsendet. Syftet skall då vara att minska kostnaderna för efterlevande i samband med dödsfall. Utredarens förslag har nu remissbehandlats. Förslaget har tillstyrkts av hälften av remissinstanserna. Domkapitlet i Uppsala stift, svenska kyrkans centralstyrelse och Stockholms eldbegängelseförening anser att frågan behöver utredas ytterligare. Domkapitlet i Lunds stift, som tillstyrkt förslaget, påpekar dock att det finns risk för att det uppstår stora skillnader mellan församlingar i fråga om begravningstjänster. Andra förordar en kombination av en allmän begravningsförsäkring och en viss utvidgning av församlingarnas kompetens. Stockholms och Tranås kommuner, som enligt särskilda beslut ansvarar för anskaffande och vård av begravningsplatser, avstyrker förslaget.

Därefter har *kyrkomötet* i anledning av en motion om enskildas kostnader för transporter vid gravsättning på hembygdens kyrkogård (mot. 1987:98, KL 11, kskr. 33) anslutit sig till vad kyrkolagsutskottet yttrat i saken:

Utskottet ser liksom svenska kyrkans centralstyrelse positivt på ett införande av begravningstjänsten i den församlingskommunala kompetensen.

Utskottet anser dock liksom centralstyrelsen att hittillsvarande utredning inte ger svar på alla frågor om effekterna av förslaget eller om alternativa lösningar.

Dock anser utskottet att kyrkomötet med anledning av motionen bör anhålla om att regeringen i samband med behandlingen av promemorian "Begravningskostnader för enskilda" överväger frågan om ovan nämnda typ av kostsamma transporter bör ingå i begreppet begravningtjänst.

Efter att ha tagit del av remissvaren och vad kyrkomötet anfört är jag inte beredd att föreslå en sådan utvidgning av församlingarnas kompetens som anvisats av utredaren.

Fördelar med att personalen anställs hos pastoratssamfälligheten

Kyrkokommittén har föreslagit att *ansvaret för* den *personal* som är anställd i församlingen skall föras till pastoratssamfälligheten i ett flerförsamlingspastorat. Domkapitlet i Göteborg avstyrker förslaget, medan Svenska kommunalarbetareförbundet betonar att det är av särskild vikt att alla personalfrågor lyfts upp till pastoratsnivå. Få församlingar och kyrkliga samfälligheter berör förslaget i yttranden till svenska kyrkans centralstyrelse. De som yttrat sig har i huvudsak behandlat frågan om arbetsledaransvaret. Centralstyrelsen framhåller också att pastoratssamfälligheten endast bör svara för att personalresurser ställs till församlingarnas förfogande.

Eftersom både prästtjänsterna och den personal som utför folkbokföringsarbetet redan nu är knutna till pastoratet anser jag i likhet med kommittén att det framstår som rationellt att pastoratssamfälligheten också tar över det arbetsgivaransvaret för den personal som är anställd i församlingen. Dit hör exempelvis diakon, församlingsassistent, kyrkvaktmästare, lokalvårdare och kyrkogårdsarbetare. Personaladministrationen inom svenska kyrkan förutsätter särskild kompetens eftersom skilda avtal skall tillämpas på de olika kategorierna. Pastoratssamfälligheten torde därför ha bättre förutsättningar än den enskilda församlingen att svara för att inrätta och dra in tjänster, besluta om avlöningsförmåner och förhandla med personalorganisationer på det kyrkokommunala området. Jag är dock medveten om att många små pastorat kommer att behöva stöd i sin handläggning av personalärenden. Jag förutsätter att Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund liksom tidigare kommer att tillhandahålla sådan service.

En överflyttning av det ekonomiska ansvaret till pastoratssamfälligheten innebär att den personal som tjänstgör i en församling i stället kommer att vara anställd hos pastoratssamfälligheten. Detta förhållande medger naturligtvis att viss personal ändå kan få sin tjänstgöring förlagd till en enskild församling och att församlingen då får det närmaste ansvaret för arbetsledningen. Frågan om arbetsledarskapet i församlingen övervägs för närvarande av en arbetsgrupp knuten till svenska kyrkans centralstyrelse. Pastoratssamfälligheten bör också enligt min mening kunna uppdra åt församlingskyrkorådet att tillsätta en tjänst när tjänstgöringen skall begränsas till församlingen.

När pastoratet svarar för att personalresurser ställs till församlingens förfogande är det av praktiska skäl lämpligt att pastoratet också svarar för

arbetsmaterielen framför allt åt kyrkogårdsarbetare och lokalvårdare. För övriga personalkategorier kan församlingsarbetets särskilda inriktning motivera att församlingen har kompetensen när det gäller sådan materiel.

Fonder

Om en församling förvaltar donationsfonder eller andra gåvomedel som uteslutande är avsedda för ändamål som pastoratet i fortsättningen skall svara för är det enligt min mening skäligt att pastoratssamfälligheten nu övertar förvaltningen av dessa medel på i övrigt oförändrade villkor. För de donationer som inte omfattas av den övergångsbestämmelse om överföring av fonder till pastoratet som jag föreslår i det följande måste liksom tidigare en ansökan om permutation göras. Pastoratet bör ta nödvändiga initiativ för att sådana ansökningar skall komma till stånd.

Prövning av kompetenskonflikter

Genom den nu beskrivna ansvarsfördelningen mellan en församling och pastoratet har jag sökt tillmötesgå remissinstansernas önskemål om en tydlig kompetensfördelning. Kammarkollegiet har i sitt remissyttrande efterlyst en särskild ordning för prövning av kompetenskonflikter. En sådan torde med de av mig föreslagna avvikelserna från kommitténs förslag inte behövas. En församlings respektive ett pastorats beslut får överklagas i den ordning som gäller för överklagande av kommunala beslut. Denna prövning går ju ut på att se om kompetensen har överskridits. Det innebär att även en berörd församling kan överklaga pastoratets beslut.

3.1.2 Icke obligatoriska kyrkliga samfälligheter

Mitt förslag: Församlingarna i ett pastorat kan bilda en *total pastoratssamfällighet* för alla ekonomiska församlingsangelägenheter.

Alla församlingar inom flera pastorat kan utgöra en *flerpastoratssamfällighet* för en eller flera ekonomiska angelägenheter eller en *total flerpastoratssamfällighet* för alla ekonomiska angelägenheter.

Om en total pastoratssamfällighet överlåter endast *vissa* uppgifter till en flerpastoratssamfällighet får den ändå bestå för att sköta alla de övriga församlingsangelägenheterna av ekonomisk natur. En sådan total samfällighet får också bildas.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt. Kommittén vill dock använda beteckningen "utvidgad" i stället för den hävdvunna termen "total" för samfälligheter som omfattar alla ekonomiska församlingsangelägenheter (betänkandet del 1 s. 71–73, del 2 s. 56–60 och 140–150).

Remissinstanserna: De flesta har lämnat förslaget utan erinran. Några har föreslagit att en total pastoratssamfällighet som överlåter vissa uppgif-

ter till en flerpastoratssamfällighet skall få bestå trots att den då blir partiell.

Skälen för mitt förslag: Kyrkokommitténs förslag syftar till en ökad samverkan mellan församlingarna inom svenska kyrkan samtidigt som församlingarnas självständighet som kyrkliga kommuner skall bevaras. Detta syfte kan liksom tidigare tillgodoses genom samverkan i kyrkliga samfälligheter. Jag delar kommitténs uppfattning att en samverkan i ekonomiska och administrativa frågor förbättrar den enskilda församlingens möjlighet att ägna sig åt de grundläggande församlingsangelägenheterna.

Kommittén har föreslagit förenklade modeller och beslutsvägar för samfällighetsbildningar. Alla församlingar inom ett pastorat skall enligt kommitténs förslag få samverka för alla ekonomiska angelägenheter. Alla församlingar inom flera pastorat kan utgöra en flerpastoratssamfällighet för en eller flera ekonomiska angelägenheter. Samverkan kan då bl. a. gälla begravningsverksamheten på kommunnivå, olika tjänster på kontraktsnivå och vården av pastoratsangelägenheter, såsom förvaltningen av prästgårdar och löneboställen. Alla församlingar i flera pastorat skall också få utgöra en total ekonomisk samfällighet. Förslagen i denna del överensstämmer med de former för samverkan som nu finns och har inte föranlett kritik från remissinstanserna.

Kyrkokommittén har i sitt förslag ansett att samverkan inom kyrkliga samfälligheter endast skall få ske pastoratsvis. Kommittén hänvisar till att den kyrkliga lokala organisationsstrukturen behöver renodlas. Jag delar den uppfattningen. Partiella samfälligheter mellan endast några av församlingarna inom ett pastorat skall inte längre få förekomma. Med den fördelning av kostnadsansvaret mellan församlingarna och pastoratet som jag har föreslagit finns det heller inte något praktiskt behov av sådana partiella samfälligheter. Flera remissinstanser har dock framhållit att det skulle innebära betydande olägenheter om det krävs en upplösning av en total pastoratssamfällighet som överlåter en del uppgifter till en flerpastoratssamfällighet. Jag anser att bildandet av flerpastoratssamfälligheter skall ges bästa möjliga förutsättningar. En upplösning av en fungerande total pastoratssamfällighet för att en flerpastoratssamfällighet skall få bildas motverkar detta syfte. Pastoratssamfälligheten bör därför få bestå som en "total samfällighet" för alla församlingsangelägenheter som ligger kvar hos pastoratet. Detta innebär också att samfälligheten behåller kyrkofullmäktige som beslutande organ. På motsvarande sätt skall det enligt min mening vara möjligt för församlingar, som redan har överlämnat vissa angelägenheter till en flerpastoratssamfällighet, att bilda en "total" pastoratssamfällighet för alla återstående ekonomiska församlingsangelägenheter. Detta underlättar största möjliga samverkan i ett pastorat.

Nuvarande begränsade partiella samfälligheter, som kan omfatta endast en del av församlingarna inom en eller flera pastorat, splittrar den kyrkliga organisationsstrukturen. Dessa bör, som jag tidigare nämnt, inte längre bestå. Denna typ av samfälligheter avser ofta ansvaret för vissa tjänster som exempelvis församlingsassistent eller kyrkogårdspersonal. Ansvaret för samtliga tjänster läggs enligt förslaget på pastoratet. Vid upplösningen av dessa samfälligheter utgår jag från att personalen på samma sätt som

övrig personal på församlingsnivå kan beredas fortsatt anställning hos pastoratet eller att alternativt en flerpastoratssamfällighet kan bildas. För vården av viss gemensam egendom kan lagen (1904: 48 s. 1) om samäganderätt vara tillämplig (ändrad senast 1987: 796).

3.1.3 Beslut om samfällighetsbildning

Mitt förslag: Om alla församlingar i ett pastorat är överens kan de besluta att bilda en total pastoratssamfällighet. Beslutet skall fastställas av den stiftsstyrelse som jag föreslår i det följande (avsnitt 3.2.4).

Stiftsstyrelsen beslutar om bildandet av flerpastoratssamfälligheter och meddelar de föreskrifter som behövs för genomförandet.

Stiftsstyrelsen skall ha möjlighet att besluta om bildande av en total pastoratssamfällighet eller en flerpastoratssamfällighet även om inte alla församlingar respektive pastorat samtycker. Samfälligheten måste då vara till övervägande och varaktig fördel för pastoraten.

Stiftsstyrelsen beslutar också om ändring och upplösning av samfälligheter.

Stiftsstyrelsens beslut får överklagas till kammarkollegiet av en församling eller ett pastorat som berörs av beslutet. Kammarkollegiet får överlämna vissa ärenden till regeringen för beslut.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer med mitt (betänkandet del 1 s. 72–73, del 2 s. 57–66 och 140–152).

Remissinstanserna: Flertalet tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Några anser att det alltid bör vara församlingen som skall ge sitt samtycke till en samfällighetsbildning.

Skälen för mitt förslag: Regeringen beslutade i samtliga ärenden om bildande av kyrkliga samfälligheter fram till den 1 januari 1985. I förordningen (1984: 979) med bemyndigande för domkapitlen och kammarkollegiet att besluta i ärenden om samfällighetsbildning delegerade man till domkapitlen att besluta i ärenden avseende församlingar inom ett pastorat, om de är överens. Erfarenheten av domkapitlens handläggning av dessa ärenden har varit god. Domkapitlets uppgift är i dag att kontrollera att församlingarna är överens och att rätta församlingsorgan fattat beslutet samt att avisera berörda myndigheter. Denna kontrollfunktion bör nu föras över till den nya stiftsstyrelse, som jag föreslår i det följande (avsnitt 3.2.4).

Även ärenden om bildande av flerpastoratssamfälligheter bör i första instans prövas på en nivå som ligger närmare dem som berörs av besluten än vad som i dag är fallet. Jag delar kommitténs uppfattning att stiftsstyrelsen skall besluta i ärenden om bildande av kyrkliga samfälligheter som berör mer än ett pastorat.

Jag kommer senare att föreslå att stiftsorganisationen skall få ett övergripande ansvar för den kyrkliga ekonomin i stiftet (avsnitt 3.2 och 3.6). Av detta följer att stiftsstyrelsen bör ges instrument för att främja en utveckling i riktning mot ekonomiskt rationella enheter inom stiftet. Den bör ha

egen initiativrätt i fråga om samfällighetsbildningar. Antalet samfällighetsbildningar som hittills ägt rum efter initiativ från andra organ än den kyrkliga kommunen har varit få. Jag förutsätter att stiftsstyrelsen med sin lokala förankring nu får större förutsättningar att verka för bildandet av samfälligheter i stiftet. Betydelsen av den kostnads- och därmed lokala skatteutjämning som kan uppnås genom att det bildas en samfällighet för ekonomiska angelägenheter bör därvid betonas.

Det kommer med mitt förslag även i fortsättningen att vara möjligt att fatta beslut om samfällighetsbildning, även om inte alla församlingar/pastorat har tillstyrkt. Förutsättningen är då att åtgärden är till övervägande och varaktig fördel för berörda pastorat. Man bör dock kunna utgå från att ärenden som inletts som initiativärenden av stiftsstyrelsen i flertalet fall kommer att avslutas som en samfällighetsbildning om vilken alla inblandade parter är överens.

Några remissinstanser har ansett att det alltid skall vara församlingarna som skall lämna sitt samtycke till att föra över ansvaret för vissa angelägenheter till en samfällighet. I de fall då en total samfällighet mellan församlingarna inom ett pastorat skall bildas bör – såsom kommittén föreslagit – församlingarna besluta detta. Då är det ju församlingarna som lämnar ifrån sig ansvaret till pastoratet.

I de fall då en angelägenhet sköts på pastoratsnivån och det blir aktuellt att bilda en flerpastoratssamfällighet för den uppgiften är det enligt min mening *pastoratets* formella samtycke till att lämna ifrån sig uppgiften som skall inhämtas. Församlingarna kommer i sina yttranden i ärendet att få tillfälle att redovisa sin bedömning av om uppgifterna kan skötas bättre genom samverkan mellan flera pastorat.

Jag förutsätter att alla i dag befintliga samfälligheter som passar in i det nya mönstret består. Stiftsstyrelsens kompetens att ändra och upplösa samfälligheter torde i huvudsak behöva utnyttjas för konsekvensändringar i samband med att samfälligheter nybildas.

I en övergångsbestämmelse bör regleras att de äldre samfälligheter som nu omfattar alla församlingsangelägenheter efter den 1 januari 1989 endast skall få omfatta *ekonomiska* församlingsangelägenheter. Detta ligger i linje med min syn på församlingens primära ansvar för församlingsvårdens utformning. I de fall där en församlings självständighet upphört till den grad att den inte längre har en församlingskyrka eller där förutsättningarna i övrigt för en aktiv församlingsverksamhet upphört anser jag att det bör övervägas om den inte bör läggas samman med en annan församling.

Kommittén har föreslagit att stiftsstyrelsen skall få bestämma att beslutanderätten i samfälligheten får utövas av indelningsdelegerade till dess indelningsändringen träder i kraft. När totala pastoratssamfälligheter bildas kan det framstå som omständligt och kostsamt att inrätta indelningsdelegerade med uppgift att förbereda den nya organisationen. I vissa fall har indelningsdelegerade endast till uppgift att fastställa budgeten. Förfarandet kan enligt min uppfattning förenklas betydligt genom att stiftsstyrelsen i de fall då det är lämpligt får föreskriva att nyvalda fullmäktige får börja verka omedelbart efter valet.

Kretsen av dem som får överklaga stiftsstyrelsens beslut i ärenden om samfällighetsbildning bör enligt min mening begränsas till berörda försam-

lingar och pastorat. Beslutet påverkar i huvudsak dessa organs interna kompetensfördelning. Kammarkollegiet skall kunna överlämna ärenden av principiell natur till regeringen för beslut. Detta bör dock endast ske när avvägningar av politisk natur motiverar det.

3.1.4 Församlings- och samfällighetsorganisationen

Mitt förslag: Kyrkoråd skall alltid finnas i en församling. Kyrkofullmäktige skall finnas i alla församlingar med mer än 500 röstberättigade kyrkomedlemmar. I övriga församlingar får det finnas kyrkostämma.

Stiftsstyrelsen (avsnitt 3.2.4) kan besluta att ett direktvalt kyrkoråd får finnas i en församling som ingår i en total samfällighet. Förutsättningen är dock att församlingen begär det och att det finns fler än 500 röstberättigade kyrkomedlemmar i församlingen. Antalet valda ledamöter i ett direktvalt kyrkoråd får inte understiga 10. I en församling med direktvalt kyrkoråd skall det inte finnas kyrkofullmäktige.

Beslutanderätten i flerförsamlingspastorat och flerpastoratssamfälligheter utövas av församlingsdelegerade eller i totala samfälligheter av kyrkofullmäktige.

De nuvarande särbestämmelserna om samfälligheterna i Stockholm och Göteborg avskaffas.

Kyrkokommitténs förslag: Avviker från mitt genom att kommittén föreslagit en sänkning av gränsen för inrättande av kyrkofullmäktige till 250 röstberättigade invånare (betänkandet del 1 s. 74–78, del 2 s. 8–9 och 99–101).

Remissinstanserna: Bland yttrandena finns skiftande uppfattningar om förslaget att införa direktvalda kyrkoråd. Vissa instanser anser vidare att en sänkning av gränsen för övergång från kyrkostämma till kyrkofullmäktige är olämplig. Några har föreslagit att ett obligatoriskt suppleantsystem för församlingsdelegerade skall införas.

Samfälligheterna i Stockholm och Göteborg förordar att särbestämmelserna för dem behålls.

Skälen för mitt förslag: Jag har inledningsvis (avsnitt 2.2) betonat församlingens grundläggande betydelse för gudstjänstliv och övrig församlingsverksamhet. Denna betydelse markeras genom kommitténs förslag att ett kyrkoråd alltid skall finnas i församlingen. Jag delar denna uppfattning och föreslår i likhet med kommittén, att möjligheten att erhålla dispens från skyldigheten att ha kyrkoråd i en församling avskaffas.

Direktvalda kyrkoråd

I en församling som ingår i en total samfällighet och således saknar egen utdebiteringsrätt har kyrkofullmäktige som nästan enda uppgift att utse ett kyrkoråd. I dessa fall skulle det vara en förenkling om väljarna direkt fick utse ledamöterna i kyrkorådet.

Jag instämmer i svenska kyrkans centralstyrelses uppfattning att bristen på kommunalrättslig förebild för direktvalda kyrkoråd inte spelar någon större roll i den kyrkliga organisationen. Eftersom direktvalda kyrkoråd inte skall vara obligatoriska ser jag snarare denna möjlighet som en intressant försöksverksamhet i kommunalt självstyre. *Kyrkomötet* har i sitt yttrande över förslaget till församlingslag (KO 1987: 3 avsnitt 4.2) gett regeringen till känna att direktvalda kyrkoråd bör få finnas i alla församlingar som ingår i en total ekonomisk samfällighet. Jag är dock inte beredd att nu föreslå att också kyrkostämman skall få ersättas av ett direktvalt kyrkoråd. De argument som har anförts av vissa remissinstanser mot en sänkning av gränsen för inrättande av kyrkofullmäktige till 250 röstberättigade invånare är relevanta också i detta sammanhang.

De praktiska problem som kan uppstå vid avgång av ledamöter i det direktvalda kyrkorådet och som tagits upp av vissa remissinstanser anser jag lösta genom det obligatoriska suppleantsystemet för kyrkorådsledamöter. Ett direktvalt kyrkoråd skall också redovisa det arbete som utförts under året i en verksamhetsberättelse till samfällighetens fullmäktige.

Kyrkofullmäktige i församling med fler än 500 röstberättigade invånare

Flera remissinstanser är tveksamma till kommitténs förslag om en sänkning av gränsen för inrättande av kyrkofullmäktige från 500 till 250 röstberättigade kyrkomedlemmar. Några remissinstanser anser att en utvärdering av den så sent som år 1983 genomförda sänkningen från 1 000 invånare till 500 röstberättigade invånare först bör ske. Jag delar den uppfattningen och föreslår därför ingen ändring i förhållande till vad som nu gäller.

Suppleanter till församlingsdelegerade

Några remissinstanser föreslår att ett obligatoriskt suppleantsystem i församlingsdelegerade skall införas. Ett fakultativt suppleantsystem har tidigare i år efter ett förslag från regeringen behandlats av lagrådet, som lämnade förslaget utan erinran. Jag anser att ett ställningstagande till frågan om ett obligatoriskt system bör anstå tills det fakultativa systemet har genomförts och därefter utvärderats.

Särskilda krav för kyrkokommunala uppdrag

Domkapitlet i Luleå har föreslagit att det skall finnas någon form av kyrklig markering för den som låter sig väljas till kyrkokommunala uppdrag. Förslag om dop och konfirmation som förutsättning för förtroendepost i svenska kyrkan har emellertid avvisats av 1963, 1979, 1982 och 1985 års kyrkomöten. Motiveringen har varit att så länge dop och konfirmation inte är en förutsättning för medlemskap i svenska kyrkan bör ett sådant krav inte uppställas för de förtroendevalda. Därför anser inte heller jag att något särskilt kvalifikationskrav bör införas.

Samfälligheterna i Stockholm och Göteborg förordar att särbestämmelserna för dessa behålls.

Särbestämmelserna för samfälligheterna i Stockholm och Göteborg kom till i en tid när dessa städer befann sig i ett expansivt skede och behovet av ett ekonomiskt utjämningssystem gjorde sig särskilt starkt gällande, bl. a. för att undanröja hinder för en rationell församlingsindelning.

Behovet av ett utjämningssystem är i dag i lika hög grad angeläget som då utjämningssystemen infördes i Stockholms och Göteborgs städer. Andra avgörande skäl har inte förts fram för att bibehålla särregleringen för församlingarna i landets största kommuner. Stockholms kyrkliga samfällighet har en sådan konstruktion att jag bedömer att den kan bestå som flerpastoratssamfällighet med ansvar för prästers och kyrkomusikers avlöningsförmåner. Även det ekonomiska ansvaret för cityverksamheten och domkyrkoverksamheten kan ligga hos Stockholms kyrkliga samfällighet. För närvarande har samfälligheten och församlingarna ett delat ansvar för byggnader och för den församlingsanställda personalen. Detta ansvar bör renodlas så att uppgiften i sin helhet ligger på pastoraten eller samfälligheten. Den kyrkliga samfälligheten i Göteborg är idag en total flerpastoratssamfällighet och kan bestå som en sådan. Den samverkan som har åstadkommits i Göteborg och Stockholm bör således kunna bestå utan någon särreglering.

3.1.5 Kyrkoherdens ställning i kyrkorådet

Mitt förslag: Kyrkoherden skall vara självskriven ledamot i församlings- och pastoratskyrkorådet. Om församlingar från olika pastorat ingår i en samfällighet, skall domkapitlet utse en av kyrkoherdarna att vara ledamot i samfällighetens kyrkoråd. En kyrkoherde som är självskriven ledamot i kyrkoråd eller av domkapitlet utsetts att vara ledamot i en flerpastoratssamfällighets kyrkoråd, skall inte vara valbar till kyrkofullmäktige eller församlingsdelegerade.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer med mitt (betänkandet del 1 s. 83, del 2 s. 11, 28, 102 och 116).

Remissinstanserna: I remissyttrandena framförs inga erinringar mot kommitténs slutliga ställningstagande att kyrkoherden skall vara självskriven ledamot både i församlings- och pastoratskyrkoråden.

Skälen för mitt förslag: 1985 års kyrkomöte motsatte sig kommitténs ursprungliga förslag i betänkandet Församlingar i samverkan att kyrkoherden skulle vara självskriven ledamot i församlingskyrkorådet men endast valbar till pastoratskyrkorådet. Kyrkomötet (RegÄr 1985: 1, KO 10, kskr. 34) motiverade sin uppfattning med hänvisning till vad kyrkolagsutskottet (LU 1983: 26) i anledning av en motion till 1983 års kyrkomöte anförde:

Om självskrivenheten upphör finns det risk för att det uppstår förhållanden, som är olyckliga med hänsyn till församlingens andliga liv. Om kyrkoherden inte blir vald till ledamot i kyrkorådet kan den situationen uppstå att kyrkoherden fjärmas från kyrkorådets arbete på ett sådant sätt att han eller hon inte aktivt tar del i detta. Det finns i sådant fall stor risk för att det andliga livet och den kyrkokommunala verksamheten i församlingen blir åtskilda på ett sätt som slår sönder helheten i församlingen. Detta bör på allt sätt motverkas.
Utskottet anser, att det från kyrklig synpunkt är angeläget att det självskrivna ledamotskapet kvarstår oförändrat.

I likhet med kommittén anser jag att uppfattningen hos svenska kyrkan i denna fråga bör tillmätas stor betydelse. Mot bakgrund av vad jag tidigare (avsnitt 2.3) sagt om den dubbla ansvarslinjen i svenska kyrkan är det naturligt att den som har ansvaret för gudstjänsten och förkunnelsen i församlingen är ledamot av församlingskyrkorådet som har till uppgift att främja gudstjänstlivet och församlingsvården. Med hänsyn till kyrkoherdens centrala ställning bl. a. som arbetsledare och till att så många viktiga och för församlingsvården väsentliga ekonomiska beslut föreslås flyttade till pastoratsnivån kan också jag finna det rimligt att kyrkoherden blir självskriven ledamot i pastoratskyrkorådet. Ytterligare skäl för mitt förslag är att en markant skillnad annars skulle uppstå mellan kyrkoherdarna i enförsamlings- och flerförsamlingspastorat i fråga om deras medverkan i beslut av ekonomisk natur. Mitt förslag överensstämmer därför med kommitténs.

Jag delar också kommitténs uppfattning att det bör regleras att kyrkoherden, som självskriven ledamot i kyrkorådet på grund av sin tjänst, inte samtidigt skall vara valbar för ett politiskt parti till det beslutande organet på samma eller lägre nivå. En självskriven ledamot i en styrelse bör ej ingå i de organ som har att välja övriga ledamöter i styrelsen. Genom kommitténs förslag i detta avseende kan det i framtiden undvikas att en obalans uppstår mellan den politiska sammansättningen i fullmäktige och kyrkoråd.

Jag anser också att kyrkoherden som icke vald ledamot inte heller bör vara valbar till personalnämnden, kyrkogårdsnämnden m. fl. nämnder. Eftersom det dock är av väsentlig betydelse för kyrkoherden att hålla sig informerad om verksamheten i dessa nämnder föreslår jag att kyrkoherden eller den präst som ersätter kyrkoherden skall utan särskilt beslut av fullmäktige ha närvaro- och yttranderätt vid sammanträden i sådan nämnd.

Den kyrkoherde som skall vara självskriven i en flerpastoratssamfällighets kyrkoråd bör utses av domkapitlet i så god tid före valet att klarhet råder vid tidpunkten för nomineringen.

3.2.1 Obligatorisk stiftssamfällighet

Mitt förslag: De territoriella församlingarna i varje stift skall utgöra en obligatorisk stiftssamfällighet med kompetens att sköta följande församlingsangelägenheter:

främjande av församlingslivets utveckling inom stiftet,

främjande av finskspråkigt församlingsarbete och församlingsarbete bland samer samt andlig vård vid sjukhus och andra större vårdinrättningar, vid kriminalvårdsanstalter och vid militära förband i fredstid, främst genom att tillhandahålla präster för verksamheten i församlingen eller vid nämnda institutioner.

Stiftssamfälligheten skall också svara för avlöningsförmåner för arbetstagare hos samfälligheten.

Även icke-territoriella församlingar får ingå i stiftssamfälligheten, om de önskar det.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag. Kommittén vill dock föra över den finskspråkiga och övriga särskilt angivna verksamheten till stiftssamfällighetens kompetensområde så snart det är fråga om verksamhet som omfattar hela stiftet eller flera pastorat inom stiftet (betänkandet del 1 s. 97–99). Enligt kommitténs lagförslag skall vidare stiftssamfälligheten endast omfatta de territoriella församlingarna inom stiftet (betänkandet del 2 s. 8 och 97–99).

Remissinstanserna: Allmänt kan sägas att remissinstanserna är positiva till kommitténs förslag till ny regional organisation för svenska kyrkan och ansvarsfördelningen inom denna.

I huvudsak har de också tillstyrkt att stiftssamfällighetens obligatoriska ansvarsområde skall vara det som kommittén har föreslagit. I yttranden från några domkapitel och svenska kyrkans centralstyrelse uttalas dock en oro för den konflikt som enligt förslaget kan föreligga mellan å ena sidan en församlings ansvar i fråga om t. ex. finskspråkigt församlingsarbete och andlig vård vid sjukhus och andra institutioner inom det egna pastoratet och å andra sidan stiftssamfällighetens geografiskt bestämda kompetens beträffande samma verksamhet.

Flera remissinstanser uttaler sig för att också icke-territoriella församlingar skall kunna ingå i stiftssamfälligheten.

Skälen för mitt förslag

Bakgrund

Enligt 13 § 1 mom. lagen (1936: 567) om domkapitel (ändrad senast 1982: 944) åligger det domkapitlet att "beflita sig om det kyrkliga livets vård och förkovran" och "genom erforderliga åtgärder tillgodose församlingarnas behov ävensom befrämja den kristna kärleksverksamheten och ungdomsvården samt barnens kristna fostran inom stiftet". Domkapitlen har emellertid inte haft vare sig de personella eller de ekonomiska resurser som behövts för att på det sätt som lagen förutsätter kunna främja försam-

lingslivet i stiften. Behovet av gemensamma insatser för stiftens församlingar har i stället tillgodosetts genom de under senare tid på frivillig väg bildade stiftstingen med stiftsråden som verkställande organ. Kyrkokommittén har redovisat en rad exempel på de många verksamhetsgrenar som stiftstingen har tagit sig an. Genom samrådsgrupper, konferenser, konsulentverksamhet eller direkta anslag stöder man sådan församlingsverksamhet som barn- och ungdomsarbete, kvinnoarbete, invandrararbete, diakoni, arbetslivsstudier, fritidskyrkan, soldathem och sjömanshem, information, studiearbete samt utbildning och fortbildning av kyrkliga medarbetare, ofta vid egna kursgårdar.

I avsnitt 2.4 har jag erinrat om att den nya organisation på riksplanet som svenska kyrkan fick år 1983 innebar att man fick ett samlat huvudmannaskap för såväl den lagreglerade som den på frivillig väg framvuxna verksamheten i kyrkan. Den obligatoriska stiftssamfällighet som kommittén nu föreslår skulle på samma sätt ge kyrkan ett sammanhållet organ på regional nivå för uppgifter som olika stiftsmyndigheter nu har enligt lag och för den frivilliga verksamhet som i dag bedrivs genom stiftstingens och stiftsrådens försorg. Jag ser därför förslaget som ett fullföljande på stiftsplanet av den kyrkomötesreform som trädde i kraft år 1983 och som bl. a. syftade till att utrusta kyrkan med organ som gör det möjligt för den att själv vårda sina angelägenheter inte bara på församlingsplanet. Om stiftstingets verksamhet får tas över av en stiftssamfällighet, kan den i fortsättningen bedrivas i lagreglerade demokratiska former. Därmed tillgodoses också ett ofta framfört kyrkligt önskemål.

Främjande av församlingslivets utveckling

Mot den nu redovisade bakgrunden anser jag att den uppgift som domkapitlen enligt lag har haft nu i stället bör flyttas över som en uppgift inom de nya stiftssamfälligheternas kompetens. Med formuleringen "främjande av församlingslivets utveckling inom stiftet" anges den stödjande funktion som stiftssamfälligheten därigenom kan ha gentemot församlingarna. Det är fråga om för församlingarna gemensamma insatser som kan stimulera församlingsarbetet och på speciella områden komplettera det med resurser som en enskild församling inte förfogar över. Syftet är att utveckla församlingarnas möjligheter att verka inom sitt område och i enlighet med de mål som församlingen själv ställer upp för sin verksamhet. Stiftssamfälligheten kan bidra med utbildning av församlingsmedarbetare, konsulentverksamhet, personalutveckling m. m. samt tillhandahålla resurser för denna verksamhet i form av stiftsgårdar och liknande anläggningar. De uppgifter som för närvarande sköts av stiftstingen torde falla inom ramen för en sådan beskrivning av den obligatoriska stiftssamfällighetens kompetens. Jag utgår därför ifrån att de nya stiftssamfälligheterna i inledningsskedet kommer att besluta att bedriva sådan verksamhet som resp. stiftsting hittills har bedrivit inom ramen för den befogenhet de får enligt lag. Så snart beslut har fattats får avtal träffas med de olika stiftstingen och berörda personalorganisationer om övertagande av egendom och personal. Någon övergångsbestämmelse om en skyldighet för stiftssamfälligheterna i detta hänseende är varken av konstitutionella skäl möjlig eller i övrigt lämplig.

När det sedan gäller de särskilda uppgifter som enligt kommitténs förslag skulle tillhöra stiftssamfällighetens kompetensområde – församlingsarbete bland finskspråkiga och samer samt andlig vård vid vissa institutioner och vid militära förband – har det i remissyttrandena uttryckts oro för att samfällighetens roll här skulle komma i konflikt med den lokala församlingens ansvar för verksamhet inom sitt eget område. Det visar sig också att det skulle medföra negativa effekter för bl. a. den finskspråkiga verksamhetens organisation, om man, som kommittén föreslår, låter pastoratsgränsen vara gräns för den lokala församlingens kompetens och hänför all verksamhet som sträcker sig utanför denna till stiftssamfällighetens kompetensområde. På en del orter med en större finskspråkig befolkning som är fördelad på flera pastorat har man utnyttjat möjligheten att inrätta ett gemensamt kyrkoråd med ansvar för det finskspråkiga församlingsarbetet inom de berörda pastoraten. Denna samarbetsform skulle vid ett genomförande av kommitténs förslag få upphöra om stiftssamfälligheten skulle ta över ansvaret för verksamheten.

Stiftsrådet i Göteborg påpekar att när man beträffande stiftssamfällighetens huvuduppgift använder formuleringen "främjande av församlingslivets utveckling i stiftet", så har detta församlingarna och inte de enskilda församlingsmedlemmarna som målgrupp och innebär således inte någon motsvarande inskränkning av församlingarnas kompetens.

Remissuttalandena i denna del har föranlett mig att förorda samma sakliga och inte geografiska begränsning av stiftssamfällighetens kompetens på dessa speciella verksamhetsområden som när det gäller församlingslivet i allmänhet. På stiftssamfällighetens lott bör således komma åtgärder som *främjar* ifrågavarande grenar av den kyrkliga verksamheten, medan församlingarna, pastoraten och andra kyrkliga samfälligheter behåller det lokala ansvaret för att verksamheten bedrivs i den omfattning som deras resurser medger. Samfällighetens stödjande funktion i dessa sammanhang förutsätts då i första hand vara att tillhandahålla präster och kanske även annan personal för dessa mer specialiserade kyrkliga uppgifter. Förslaget i denna del innebär att de nuvarande särskilt inrättade komministertjänsterna för andlig vård vid sjukhus liksom prästtjänsterna för finskspråkigt församlingsarbete blir tjänster hos stiftssamfälligheten. Andra insatser från stiftssamfällighetens sida kan vara visst ekonomiskt stöd till en verksamhet samt gemensam planering – vilken i fråga om den andliga vården vid institutioner och militära förband skall ske i nära samarbete med andra trossamfund – kontakt med regionala och centrala myndigheter samt utbildning av personalen. Såsom överbefälhavaren har påpekat i sitt remissyttrande bör stiftssamfällighetens ansvar för andlig vård vid militära förband endast avse verksamheten i fredstid. Möjligheten för stiftssamfälligheten att i vissa fall överta det ekonomiska ansvaret för delar av den lokala församlingsverksamheten kommer jag att behandla senare (avsnitt 3.2.2).

Av flera remissyttranden framgår klart det angelägna i att även de icke territoriella församlingarna får ingå i stiftssamfälligheten. Karlskrona amiralitetsförsamling har att svara för andlig vård vid militära förband i Karls-

krona och Finska församlingen i Stockholm förutsätts av domkapitlet i Stockholm utgöra centrum för stiftets finskspråkiga arbete. Med hänsyn till att de har viktiga funktioner på områden som faller inom stiftssamfälligheternas kompetens har jag utformat förslaget till författningsbestämmelserna så att de icke territoriella församlingarna skall kunna få vara med i stiftssamfälligheterna om de önskar det. Undantag får dock göras för Hovförsamlingen, som ju står utanför den ordinarie stiftsorganisationen.

Begravningsplatser för icke kristna trosbekännare

Ansvaret för anläggande och underhåll av allmänna begravningsplatser åvilar – med några få lokala undantag – svenska kyrkans församlingar. Svenska kyrkans huvudmannaskap för begravningsväsendet fastslogs senast vid riksdagsbeslut hösten 1982 om ny lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter m. m. (prop. 1982/83: 19, KU 1982/83: 8, rskr. 30). Något ändrat ställningstagande i denna del har jag inte funnit anledning till vid utarbetandet av mitt förslag till ny församlingslag.

När det gäller att tillhandahålla begravningsplatser för icke kristna trosbekännare, är detta ett relativt nytt problem, som emellertid på sina håll ställer sådana krav att det är svårt för en enskild församling att svara för uppgiften. Av detta skäl har kyrkokommittén föreslagit att den läggs på den obligatoriska stiftssamfälligheten. Denna kan i sin tur lösa uppgiften genom avtal med enskilt pastorat eller kyrklig samfällighet, där det befinns lämpligt. Jag ansluter mig till kommitténs förslag i sak. Däremot finner jag det inte lämpligt att i en ny lag som främst gäller svenska kyrkans församlingar skriva in en bestämmelse som avser förpliktelser mot icke kristna trosbekännare. Föreskrifter om stiftssamfälligheternas ansvar för denna uppgift bör således meddelas i en särskild lag. Jag avser att återkomma med förslag till en sådan lag i ett annat sammanhang.

Avlöningsförmåner för personalen

Det är självklart att stiftssamfälligheten svarar för arbets- och anställningsvillkoren för den egna personalen. Jag vill då endast framhålla att detta avser inte endast stiftsprästerna, som kommer att närmare behandlas i avsnitt 3.4.1, och sådan övrig personal som är anställd för de uppgifter som stiftssamfälligheten åtar sig, bl. a. sådan personal inom den nuvarande stiftstingsorganisationen som övertas av stiftssamfälligheten. I avsnitt 3.2.7 föreslår jag att stiftssamfälligheten skall tillhandahålla kanslipersonal för hela den nya stiftsorganisationen. Även denna personal blir sålunda anställd hos en kyrkokommunal huvudman, stiftssamfälligheten.

3.2.2 Utvidgad verksamhet inom stiftssamfälligheten

Mitt förslag: Stiftssamfälligheten får besluta om att utvidga sin verksamhet till att omfatta ytterligare ekonomiska församlingsangelägenheter som är av gemensamt intresse för församlingarna i stiftet. Regler skall finnas till skydd för en minoritet bland församlingarnas företrädare.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag (betänkandet del 1 s. 99–100, del 2 s. 8 och 98–99).

Remissinstanserna: I några yttranden påpekas att kommitténs förslag är otydligt vad gäller skillnaden mellan vad som innefattas i den obligatoriskt givna kompetensen "främjande av församlingslivets utveckling i stiftet" och vad som sägs om möjligheten att utvidga verksamheten till att omfatta även andra församlingsangelägenheter i stiftet.

Skälen för mitt förslag: När kommittén räknar upp exempel på verksamheter som skulle kunna övertas av det som kommittén valt att kalla en "utvidgad stiftssamfällighet", nämns fritidskyrkoarbete, kyrkligt skol- och högskolearbete, cityverksamhet, kyrkomusik, industri- och arbetsplatsarbete, diakonal verksamhet, handikappverksamhet, telefonsjälavård, sjömansvård, invandrar- och flyktingarbete och viss domkyrkoverksamhet. Det gäller verksamheter som till stor del är gemensamma för församlingarna i stiftet och som församlingarna får anslå medel till och kan dra nytta av i sin lokala verksamhet. Som sådan verksamhet bör enligt min mening även kunna räknas verksamhet som visserligen lokalt hänför sig till vissa enskilda församlingar men som riktar sig till en vidare krets än enbart församlingsborna och till grupper som inte normalt omfattas av den lokala församlingsverksamheten. Det kan t. ex. gälla verksamhet bland döva och hörselskadade, bland värnpliktiga, studerande ungdom, dagbefolkningen i storstädernas cityförsamlingar eller besökare på turistorter. Det är rimligt att ansvaret för en kyrklig verksamhet bland sådana grupper inte skall vila enbart på den lokala församlingen. Det mesta av vad kommittén har angett som exempel är uppgifter som i många stift i dag sköts av stiftstingsorganisationen och som enligt min mening faller in under beteckningen "främjande av församlingslivets utveckling i stiftet". Det är sålunda uppgifter som utan vidare ryms inom den obligatoriska stiftssamfällighetens kompetens enligt vad jag har föreslagit i föregående avsnitt. En så markerad skillnad som kommittén föreslår mellan en "obligatorisk stiftssamfällighet" och en samfällighet i utvidgad form behöver således inte göras.

Det kan emellertid finnas en del lokalt begränsade församlingsangelägenheter som är ekonomiskt betungande för de enskilda församlingarna och där man i ett stift kan anse att den bästa utjämningseffekten för församlingarna nås genom att låta stiftssamfälligheten helt ta över ansvaret för verksamheten.

Stiftssamfälligheten bör därför kunna besluta om att utvidga sin verksamhet till att omfatta också ansvaret för något som egentligen är församlingarnas eller pastoratssamfälligheternas egna ekonomiska angelägenheter. En förutsättning är att övertagandet av ansvaret kan betraktas som ett gemensamt intresse för församlingarna i stiftet. Det är här fråga om ett beslut som syftar längre än till enbart "främjande" av församlingslivet. Om stiftssamfälligheten beslutar att ta över en viss församlingsverksamhet, t. ex. ansvaret för den andliga vården vid ett regionsjukhus, betyder det nämligen att församlingarna eller andra samfälligheter än stiftssamfälligheten inte längre får bedriva samma verksamhet. Vissa regler till skydd för en minoritet bland församlingarnas representanter måste därför finnas, när ett sådant beslut skall fattas av stiftssamfällighetens beslutande organ.

Jag anser inte att det finns något behov av den av kommittén föreslagna beteckningen "utvidgad stiftssamfällighet". Termen kan vara vilseledande. Det är ju *verksamhetens* omfattning som utvidgas, inte samfälligheten som sådan.

Vidare bör framhållas, att om stiftssamfälligheten skall överta uppgifter som tidigare har vilat på en flerpastoratssamfällighet, bör beslutet beredas så att det kan samordnas med ett beslut av stiftsstyrelsen om att ändra eller upplösa flerpastoratssamfälligheten.

Några remissinstanser har uppfattat kyrkokommitténs förslag så, att om församlingarna i ett pastorat beslutar att till en flerpastoratssamfällighet eller till stiftssamfälligheten överlåta sin kompetens i fråga om viss eller alla ekonomiska angelägenheter blir den församlingsegendom som hör samman med den berörda verksamheten samtidigt samfällighetens egendom. *Kyrkomötet* (KO 1987:3 avsnitt 4.1) uttalar att församlingslagens bestämmelser om kompetens och samfällighetsbildning inte påverkar äganderätten till den fasta egendomen. Kyrkomötet efterlyser dock ett klarläggande på denna punkt. Jag finner därför anledning påpeka att då en samfällighet bildas finns de ingående församlingarna kvar som kyrkokommuner och självständiga juridiska personer med bibehållen äganderätt också till den fasta egendomen. Detta gäller självfallet även om samfälligheten har anförtrotts ansvaret för förvaltningen av församlingens egendom. En annan sak är, att äganderätten till den egendom som samfälligheten med stöd av sin av församlingarna erhållna kompetens förvärvar blir samfällighetens egendom, om annat inte uttryckligen sägs. Uppgår därefter en sådan samfällighet i en annan samfällighet övergår äganderätten till den förvärvade egendomen till den nya samfälligheten. (Jfr även den föreslagna bestämmelsen i 3 kap. 10 § kyrkliga indelningslagen).

3.2.3 Stiftsfullmäktige

Mitt förslag: Stiftssamfällighetens beslutande organ skall vara stiftsfullmäktige, som skall bestå av minst 51 ledamöter och suppleanter. Antalet skall fastställas av stiftsfullmäktige.

Församlingarna utser, alltefter antalet röstberättigade kyrkomedlemmar i församlingen, 1–12 elektorer för val av stiftsfullmäktige. Varje kontrakt utgör i princip en valkrets för stiftsfullmäktigvalet. Centrala valmyndigheten skall fastställa det antal ledamöter i stiftsfullmäktige som varje kontrakt skall utse. Stiftsstyrelsen utser valförrättare i kontrakten.

Mandatperioden för stiftsfullmäktige skall vara tre år räknat från den 1 januari året efter kyrkofullmäktigval i hela riket.

Första gången stiftsfullmäktige skall väljas bestämmer domkapitlet antalet ledamöter och suppleanter samt utser valförrättare.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer med mitt med undantag för att kommittén föreslår att val av stiftsfullmäktige skall förrättas av kontraktsprosten eller en av denne förordnad valförrättare (betänkandet del 1 s. 100–101, del 2 s. 24 och 108–113)

Remissinstanserna: Tillstyrker kommitténs förslag beträffande fullmäktigorganisationen. Flera remissinstanser har dock invändningar i fråga om valförfarandet.

Skälen för mitt förslag

Församlingarna bör vara valdistrikt

Stiftssamfällighetens väsentliga uppgift att främja församlingslivets utveckling inom stiftet syftar till att utveckla församlingarnas möjligheter att verka inom sitt område och för sina egna mål. Jag anser det därför också vara angeläget att församlingar av olika struktur men också olika sidor av församlingslivet och olika kyrkliga verksamhetsgrenar kan bli företrädda i stiftssamfällighetens organ. De hittills vunna erfarenheterna av den nya organisationen av svenska kyrkans arbete på riksplanet visar på den positiva betydelsen av att man – som är fallet i bl. a. kyrkomötet – har en bred representation. Där finns ledamöter med erfarenhet från såväl kyrkokommunalt arbete som församlingarnas fria verksamhet. Det är mot denna bakgrund naturligt att *församlingarna* får utgöra valdistrikt vid val av elektorer för stiftsfullmäktigvalen. Därmed markeras dessutom att stiftssamfälligheten är en samfällighet av församlingarna i stiftet. Även om man skulle vinna vissa fördelar med att pastoraten fick utgöra valdistrikt och med att en samordning med kyrkomötesvalet då kunde ske, är jag ändå inte beredd att biträda de förslag härom som några remissinstanser har lagt fram.

Kontrakten som valkrets

Eftersom antalet elektorer enligt mitt förslag blir avsevärt större vid stiftsfullmäktigvalet än vid val till kyrkomötet, finner jag det ändamålsenligt att kontrakten som regel får utgöra valkretsar. Jag anser dock i likhet med några remissinstanser, att det med hänsyn till de stora avstånden i de nordligaste stiften bör vara möjligt för närmast berörda länsstyrelse att besluta om delning av ett kontrakt i två valkretsar. Likaså bör länsstyrelsen kunna lägga samman kontrakt till en valkrets om det behövs för att ge tillräckligt underlag för ett mandat i stiftsfullmäktige. Eventuellt kan ett sådant beslut behöva fattas i samråd mellan länsstyrelserna i ett par berörda län.

Uppgiften att fördela mandaten i stiftsfullmäktige på de skilda valkretsarna bör enligt min mening av praktiska skäl ankomma på en central myndighet. I fråga om mandatfördelningen vid kyrkofullmäktigvalen är det länsstyrelserna som beslutar. Eftersom stifts- och länsindelningen inte överensstämmer är de inte lämpliga att ha hand om uppgiften i detta fall. Jag har därför i likhet med kommittén stannat för att den bör skötas av den centrala valmyndigheten, d. v. s. riksskatteverket. Beslut av stiftsfullmäktige om ändring av antalet ledamöter och beslut av en länsstyrelse om ändrad valkretsindelning måste alltså i god tid före valet delges riksskatteverket.

Jag delar den uppfattningen som kommit till uttryck i flera remissyttranden, att det inte skall vara ett tjänsteåliggande för kontraktsprosten att vara valförrättare och ombesörja övriga med valförrättningen sammanhängande åtgärder. Stiftsstyrelsen bör förordna en lämplig person för uppgiften, varvid givetvis också kontraktsprosten kan komma i fråga. Mitt förslag innebär också att övriga åtgärder i samband med valet ankommer på stiftsstyrelsen, som med sina kansliresurser har bättre förutsättningar än en kontraktsprost att ha hand om dem.

Specialbestämmelser för det första valtillfället

Jag finner i likhet med kyrkokommittén att det lämpligen bör få ankomma på domkapitlet att bestämma antalet ledamöter och suppleanter i stiftsfullmäktige samt utse valförrättare, när val till stiftsfullmäktige första gången skall ske. Innan domkapitlet beslutar i ärendet bör yttranden inhämtas från stiftstinget och stiftsavdelningen av Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund. Beslutet måste fattas före juni månads utgång valåret för att centrala valmyndigheten i sin tur skall hinna besluta om mandatens fördelning på kontrakten.

3.2.4 Stiftsstyrelsen och övriga nämnder

Mitt förslag: Förvaltning och verkställighet i stiftssamfälligheten skall ankomma på en stiftsstyrelse och andra nämnder. De fullgör även i övrigt uppgifter som ankommer på kyrkoråd och andra nämnder i församlingarna eller i kyrkliga samfälligheter i övrigt.

Stiftsstyrelsen skall bestå av biskopen som självskriven ledamot och ordförande samt minst åtta andra ledamöter, vilka jämte suppleanter väljs av stiftsfullmäktige. Domprosten – eller annan präst som är vice ordförande i domkapitlet – skall vara ersättare för biskopen i hans egenskap av ledamot. Bland de valda ledamöterna utser stiftsfullmäktige en vice ordförande.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer med mitt (betänkandet del 1 s. 101–103, del 2, s. 35–36 och 121–123).

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker helt förslaget.

Skälen för mitt förslag: Som beredande och verkställande organ i stiftssamfälligheten skall det liksom i övriga kyrkokommuner finnas en styrelse och andra nämnder som kan behövas för förvaltnings- och verkställighetsuppgifter i samfälligheten.

I likhet med kommittén föreslår jag att stiftssamfällighetens styrande organ skall benämnas stiftsstyrelse. Även om det vid sidan av denna kommer att finnas andra organ med vissa ledningsfunktioner i stiftet, så anser jag dock att tyngdpunkten i det stiftsledande arbetet enligt de förslag som här läggs fram bör ligga hos stiftsstyrelsen och att benämningen därför

är lämplig. Som stiftssamfällighetens beredande och verkställande organ kommer den att få hand om viktiga för stiftets församlingar gemensamma angelägenheter och administrera personal och anläggningar för den gemensamma stiftsverksamheten. Som jag närmare kommer att redovisa i det följande avses stiftsstyrelsen också få ta över viktiga förvaltningsuppgifter bl. a. från domkapitlen.

Biskopen som självskriven ordförande

Kommittén föreslår att stiftsstyrelsen skall bestå av minst åtta av stiftsfullmäktige valda ledamöter samt biskopen som självskriven ledamot och ordförande. Några remissinstanser ifrågasätter biskopens självskrivna ordförandeskap. I denna fråga vill jag anföra följande.

Den dubbla ansvarslinjen i kyrkan, som jag inledningsvis berörde i avsnitt 2.3, har motiverat mitt förslag att kyrkoherden skall vara självskriven ledamot av församlingens och pastoratets kyrkoråd (avsnitt 3.1.5). Jag vill också erinra om att samma synsätt har legat till grund för att ärkebiskopen enligt lagen (1982: 942) om svenska kyrkan (ändrad senast 1985: 868) är självskriven ordförande i svenska kyrkans centralstyrelse. Biskopen är av ålder stiftets ledare i olika avseenden. Han är den främste företrädaren för läroämbetet i stiftet och har kyrkans uppdrag att vaka över att rätt lära och god kyrklig ordning iakttas i församlingarna. Han är förman för prästerna i stiftet och är preses – ordförande – i domkapitlet och chef för denna statliga myndighet. Flertalet biskopar är i dag också ordförande i stiftsnämnden. Härtill kommer att biskopen är ordförande i stiftsråden i samtliga stift utom ett. När dessutom enligt vad jag kommer att föreslå i det följande, viktiga förvaltningsuppgifter kommer att dels flyttas över från domkapitlet till stiftsstyrelsen som det representativa organet för församlingarna i stiftet, dels delegeras från regeringen till stiftsstyrelsen, finner jag det naturligt att den av regeringen utnämnde biskopen får vara stiftschef också i den bemärkelsen att han blir självskriven ordförande i stiftsstyrelsen. Jag vill i detta sammanhang erinra om att landshövdingarna är självskrivna ordförande i de i övrigt av landstingen valda länsstyrelserna.

Jag vill också anföra ytterligare ett skäl för mitt förslag. Den nya organisation som jag föreslår för lokal- och regionalplanet i svenska kyrkan innebär en mycket långtgående decentralisering med starkt ökade befogenheter för de enskilda stiften. Man får då räkna med mindre enhetlighet i behandlingen av olika frågor och en viss försvagning av de sammanhållande faktorerna i kyrkan blir en följd av förslagen. Biskoparna, som bl. a. har att företräda enheten inom kyrkan, är genom sin närvaroplikt vid kyrkomötena och genom olika uppdrag nära knutna till de rikskyrkliga organen. Jag anser därför att det är viktigt att de var och en i sitt stift får inta en central position i stiftsorganen med möjlighet att där även anlägga rikskyrkliga synpunkter på de frågor som de har att behandla. Det kan slutligen noteras att biskopen innehar sin tjänst också på grund av val i stiftet, vid vilka församlingarnas företrädare har ett betydande inflytande. Vid framtida biskopsval kan man då ta i beaktande att de också avser val av ordföranden i stiftsstyrelsen.

Kyrkomötet (kskr. 1987: 20) ansluter sig till vad jag här förordar.

Domprosten som ersättare för biskopen

I likhet med kommittén anser jag att domprosten, som i domkapitlet är biskopens ersättare och ofta också i andra stiftssammanhang brukar ersätta biskopen, bör vara dennes ersättare som ledamot i stiftsstyrelsen. I stift som saknar domprost bör samma uppgift ankomma på den kyrkoherde som regeringen har förordnat som vice ordförande i domkapitlet. På så sätt uppehåller man ett nära samband mellan de båda stiftsorganen.

Vice ordförande utses av stiftsfullmäktige

De skäl som jag anfört för biskopens självskrivenhet som ordförande är däremot inte tillämpliga på domprosten. Jag biträder därför kommitténs förslag att vice ordförande i stiftsstyrelsen skall utses av stiftsfullmäktige bland de valda ledamöterna i stiftsstyrelsen. Jag har inte heller funnit skäl att tillmötesgå de remissinstanser som anser att domprosten skall ha närvaro- och yttranderätt vid stiftsstyrelsens sammanträden. I några yttranden betonas vikten av prästerlig representation i stiftsstyrelsen. Jag är inte beredd att genom särskilda bestämmelser säkerställa en sådan. Däremot skall det givetvis inte finnas något hinder att utse präster till ledamöter i stiftsstyrelsen.

Nämnder i stiftssamfälligheten

I stiften finns det i dag inom stiftstingsorganisationen ofta särskilda arbetsgrupper tillsatta med ansvar för olika grenar av den icke lagreglerade kyrkliga verksamheten i stiften, såsom stiftsgårdsverksamheten, ungdomsarbetet och fritidskyrkan. Inom stiftssamfällighetens verksamhetsområden kan det i framtiden bli aktuellt att för liknande ändamål tillsätta särskilda nämnder. En obligatorisk nämnd – egendomsnämnden – med särskilda statliga förvaltningsuppgifter behandlas särskilt i avsnitt 3.7.1. I övrigt bör stiften vart för sig fritt få bedöma vilket behov de kan ha av särskilda nämnder för olika ändamål. Någon absolut likformighet mellan stiften i detta hänseende behöver enligt min mening inte eftersträvas. Stiftens ekonomiska förutsättningar kan ju vara ganska olika. För stiftsstyrelsen och övriga nämnder bör gälla samma regler som för kyrkoråd och nämnder i en församling.

3.2.5 Stiftsstyrelsen och domkapitlet

Mitt förslag: Till stiftsstyrelsen skall föras över vissa förvaltningsuppgifter som i dag vilar på statliga myndigheter på central och regional nivå.

Domkapitlen består som statliga myndigheter, främst för frågor som har anknytning till svenska kyrkans lära och gudstjänst och det kyrkliga ämbetet.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag (betänkandet del 1 s. 102–105, del 2 s. 35, 50, 121 och 135).

Remissinstanserna: Det övervägande antalet remissinstanser – däribland svenska kyrkans centralstyrelse och Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund – finner kommitténs förslag väl avvägt.

När ett antal remissinstanser, däribland flertalet domkapitel och Svenska kyrkans personalförbund, avstyrker förslaget så är det med hänvisning till den dubbla ansvarslinjen, som har till konsekvens att väsentliga arbetsgivarfunktioner för prästerna i dag utövas av domkapitlen. Deras befogenheter vad gäller prästtillsättningar och personalfrågor måste förbli oförändrade, hävdar man.

Skälen för mitt förslag: Jag har i avsnitt 3.2.1 redogjort för domkapitlens nuvarande skyldighet enligt 13 § lagen om domkapitel att "verksamt beflita sig om det kyrkliga livets vård och förkovran". Jag har också där redovisat motiven för att denna uppgift enligt min mening lämpligare bör skötas av den nya stiftssamfälligheten. Enligt samma lagrum skall domkapitlen emellertid också tillse att stadgad kyrklig ordning iakttas i stiftets församlingar och ha inseende över prästernas ämbetsförvaltning. De utövar också den disciplinära myndigheten över stiftets präster och kyrkomusiker, beträffande de sistnämnda med stöd av en föreskrift i kyrkomusikerförordningen (1950: 375, omtryckt 1973: 681, ändrad senast 1987: 549). Domkapitlen fullgör även särskilda åligganden med avseende på stiftets kyrkliga angelägenheter enligt föreskrifter i lag och annan författning.

Fördelar med att samla ledningen av stiftet hos ett organ

I den föreslagna stiftsstyrelsen får stiften ett nytt legalt ledningsorgan med förankring i stiftets församlingar. Det är då enligt min mening viktigt att undvika en alltför stor uppsplittring av stiftets angelägenheter på skilda organ. Det gäller att inte skapa en komplicerad byråkrati på det regionala planet i kyrkan, utan tillse att ledningen av stiftet kan bli samordnad och effektiv.

Åtskilliga av de frågor som man i stiftsledningen har att ta ställning till – det må vara för stiftet gemensamma församlingsangelägenheter, som stiftssamfälligheten skall ha hand om, eller statliga förvaltningsuppgifter, som delegeras till stiftsnivån – är av sådan art att de har ett nära samband med varandra. Om man t. ex. vill ta upp en ny verksamhet i stiftssamfälligheten, kan det krävas beslut om ändring i bestående samfällighetsbildningar. Strukturförändringar påverkar i sin tur personalorganisationen. En ändrad tjänsteorganisation kräver nya tjänstgöringsföreskrifter o. s. v. För att kunna utöva en effektiv stiftsledning kan man sålunda behöva ta en serie av sammanhängande beslut. Ärendenas handläggning vinner inte på att då bollas mellan skilda myndigheter, i synnerhet inte om ordföranden i de beslutande organen därmed ständigt försätts i en jävssituation i ettdera organet.

Eftersom stiftssamfällighetsuppgifter inte kan uppdras åt den statliga stiftsmyndigheten domkapitlet, medan däremot den kyrkokommunala stiftsstyrelsen genom lag kan anförtros förvaltningsuppgifter som ligger på

en statlig myndighet, är det naturligt att förlägga tyngdpunkten när det gäller stiftsledningen hos den nya stiftsstyrelsen. Det är alltså hos detta organ under biskopens ordförandeskap som jag anser att man i stor utsträckning bör samla ledningsfunktionen i stiften. Frågan är då om det också behövs andra ledningsorgan. Jag återkommer senare (avsnitt 3.7.1) till frågan om handläggningen av de nuvarande stiftsnämndsärendena, alltså sådana ärenden som gäller förvaltningen av den kyrkliga egendomen i stiften.

Domkapitlen behålls för vissa speciella frågor

Som remissinstanserna kraftigt framhållit och som jag själv i inledningen (avsnitt 2.3) har betonat bör den sedan gammalt tillämpade dubbla ansvarslinjen i svenska kyrkan bevaras, d. v. s. en klar markering skall göras av att biskopar och präster har ett självständigt ämbetsansvar för kyrkans lära, förkunnelse och sakramentsförvaltning. Av denna anledning anser jag att domkapitlen alltjämt bör bestå för att ta hand om de frågor som har samband med kyrkans lära, utövandet av det kyrkliga ämbetet, gudstjänstlivet och kyrkorummets utformning. Dessa frågor kräver särskild kyrklig sakkunskap. Något alternativ som skulle vara bättre än att låta domkapitlen handha dessa uppgifter har inte förts fram i diskussionen.

Några domkapitel har reagerat mot kyrkokommitténs starka understrykande av domkapitlets uppgifter som statlig myndighet och hävdar att det är ett kyrkligt organ genom vilket staten fullgör sina uppgifter i kyrkans sammanhang.

Till detta vill jag säga, att en nödvändig konsekvens av de nuvarande relationerna mellan staten och kyrkan är att statliga myndigheter och andra organ finns för även rent kyrkliga uppgifter. Sålunda är t. ex. kyrkomötet och svenska kyrkans centralstyrelse statliga organ, trots att deras uppgifter är begränsade till den kyrkliga sektorn.

Detsamma gäller domkapitlen. Jag lägger emellertid i det följande (avsnitt 3.2.7) fram förslag som gör dessa helt oberoende av statlig reglering när det gäller den egna personalen och av statliga medel när det gäller verksamheten. Regeringen skall inte heller utse ledamöter i domkapitlen i fortsättningen (avsnitt 3.2.6).

Handläggningen av ärenden som rör prästerliga tjänsteinnehavare

Jag är medveten om att gränsdragningsproblem mellan stiftsorganen kan uppstå. Med hänsyn till kritiken av kommitténs förslag i många remissyttranden vill jag särskilt beröra frågan om handläggningen av ärenden som rör de prästerliga tjänsteinnehavarna. Jag vill här hänvisa till vad den teologiska fakultetsnämnden i Uppsala anför i en kritisk kommentar till kyrkokommitténs betänkande, nämligen att " sammanblandningen mellan ämbetssynen – som är teologiskt betingad – och den praktiskt begrundade tjänsteorganisationen " inte bidrar till ökad klarhet. Enligt nämnden vore det en klar fördel att försöka upprätthålla den klassiska distinktionen på luthersk mark mellan vad som kan anses teologiskt/konstitutivt och vad

som bara är föremål för mänskliga överväganden mot bakgrunden att allt bör "ärliga och skickeliga" tillgå i den kristna församlingen. Jag delar fakultetsnämndens uppfattning att det är viktigt att göra en så klar åtskillnad som möjligt mellan anställning och ämbetsutövning och anser att den kan ge en god vägledning i fråga om ansvarsfördelningen mellan stiftsorganen

Mot den bakgrunden presenterade regeringen också i sin skrivelse 1987:1 till kyrkomötet följande principförslag till uppdelning av ansvarsområden mellan domkapitlet och den nya kyrkokommunala stiftsstyrelsen.

Till *anställningen* hör de många yttre förhållanden av arbetsrättslig natur som för prästens del inte skiljer sig eller bör skilja sig nämnvärt från vad som gäller för andra anställda i stiften eller pastoraten. Regeringen delade därför kommitténs uppfattning att beslut om såväl pastoratsindelningen som den prästerliga tjänsteorganisationen i pastoraten skall ankomma på stiftsstyrelsen. Till denna ville regeringen vidare till skillnad från kommittén bl. a. hänföra sådana beslut som gäller arbetsfördelningen mellan prästerna i pastoratet och beslut som har en arbetsledande funktion, t. ex. beslut om tjänstgöringsföreskrifter för prästerna. Vid fastställande av dessa skulle stiftsstyrelsen dock ta hänsyn till de föreskrifter domkapitlet meddelar rörande gudstjänsthållningen i församlingarna. Hit borde också höra beslut om tjänstledighet och vikarier för prästerna, disciplinpåföljd för tjänsteförseelse, avskedande från anställningen, åtalsanmälan, avstängning från arbetet och läkarundersökning enligt vanliga arbetsrättsliga regler för präster som är anställda hos stiftssamfälligheten eller i ett pastorat. Sådana beslut borde alltså ankomma på stiftsstyrelsen.

I fråga om sin *ämbetsutövning* är prästen däremot i kraft av sina vid prästvigningen avgivna löften förpliktad att följa den lära och de ordningar som är antagna för svenska kyrkan och att i dessa hänseenden rätta sig efter vad biskopen eller andra prästerliga förmän kan ålägga honom. I denna del är prästen inte underställd några kommunala huvudmän. En fråga om att i disciplinär väg skilja en präst från ämbetet eller att förklara honom obehörig att utöva prästämbetet skall alltså prövas av domkapitlet. Det kunde enligt regeringens bedömning också vara lämpligt att domkapitlet som statlig myndighet får avgöra sådana ärenden där en prästs personliga intressen kan komma att stå i motsättning till de kyrkokommunala, t. ex. i en fråga om en personlig befrielse från tjänstebostadsskyldighet.

Kyrkomötet har emellertid vid sin behandling av gränsdragningsproblemen uttalat (KL 1987: 5 avsnitt 3.3.1) att utgångspunkten för en fördelning av uppgifter i stället bör vara den kompetens som respektive organ besitter samt sambandet med övriga uppgifter. Av betydelse för bedömningen är också enligt kyrkomötet domkapitlets uppgifter enligt 1 § andra stycket 1 och 2 den föreslagna domkapitelslagen. Enligt dessa bestämmelser – som jag föreslår bör tas in i lagen om svenska kyrkan – skall domkapitlet se till att den för svenska kyrkan gällande ordningen med avseende på kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar iakttas i församlingarna samt ha tillsyn över prästernas ämbetsförvaltning. Utifrån denna ståndpunkt ansåg kyrkomötet, i motsats till vad regeringen hade föreslagit, att det skall ankomma på domkapitlet att meddela tjänstgöringsföreskrifter

för prästerna, utfärda tjänstgöringsbetyg, besluta i frågor om disciplinansvar m. m. för präster samt förordna pastorsadjunkter.

Vid förnyade överväganden av de gränsdragningsproblem som kyrkomötet har aktualiserat har jag emellertid inte ansett mig böra biträda kyrkomötets framställning i denna del. Jag vill något närmare utveckla skälen härför.

Tjänstgöringsföreskrifterna för prästerna avser till stor del arbetsfördelningen inom stiftet eller ett pastorat. Att stiftsstyrelsen skall utfärda sådana föreskrifter för de hos stiftssamfälligheten anställda prästerna har väl knappast ifrågasatts. När det gäller de i pastoraten anställda prästerna har tjänstgöringsföreskrifterna enligt min mening ett nära samband med den bedömning som stiftsstyrelsen gör i fråga om den prästerliga tjänsteorganisationens storlek i ett pastorat och den hänsyn som därvid kan tas till förekomsten av andra anställda medarbetare i pastoratet. Stiftsstyrelsen som har att bedöma behovet av prästerlig arbetskraft i ett pastorat bör också vara den myndighet som är närmast till att besluta om arbetsfördelning m. m. i pastoratet. Självfallet har den därvid att rätta sig efter vad domkapitlet för sin del beslutar om gudstjänsthållningen i församlingarna. Det samråd som kyrkomötet förutsatte mellan de båda stiftsorganen i dessa frågor kan enligt min mening likaväl ske vid den ansvarsfördelning som regeringen föreslagit.

I fråga om *tjänstgöringsbetyg* för prästerna skulle detta, enligt regeringens förslag inte – såsom kyrkomötet uppfattat det – innehålla uttalande om ämbetsförvaltning och leverne. Tvärtom föreslogs det i skrivelsen till kyrkomötet (s. 35) att det borde ankomma på biskopen att utfärda betyg i sådant hänseende. Vitsord om sättet att fullgöra tjänsten i stift eller församling är däremot en sak som kunde ankomma på stiftsstyrelsen. Enligt förslaget är ju biskopen också här ordförande och kan väl tänkas på delegation få uppgiften anförtrodd åt sig, eftersom han väl torde vara bäst underrättad om prästernas förhållande i tjänsten.

I fråga om *disciplinansvaret m. m.* för prästerna vidhåller jag min uppfattning att det saknas anledning att låta domkapitlet handlägga rent arbetsrättsliga ärenden för denna enda kategori av anställda inom kyrkan. Endast i ett fåtal fall torde de åtgärder som stiftsstyrelsen enligt mitt förslag skall kunna besluta vara av den art att det föranleder en prövning också av prästens innehav av det kyrkliga ämbetet. Däremot kan disciplinära ingripanden av olika slag motivera mera allsidiga överväganden om omplacering, tjänstebefrielse m. m. som i sin tur har nära samband med förordnande av vikarier och tjänstebiträden etc. som ju stiftstyrelsen också enligt kyrkomötets uppfattning bör svara för.

Vad slutligen beträffar *förordnandet av pastorsadjunkter* har även detta ett så nära samband med resursfördelningen i stort inom stiftet och behovet av att kunna förordna vikarier, att det bör ankomma på den i dessa ärenden ansvariga stiftsstyrelsen. Även vid handläggningen av dessa frågor lär biskopens personkännedom om de enskilda pastorsadjunkterna i stor utsträckning bli vägledande för stiftsstyrelsens beslut.

Mina förslag i det följande syftar således till att åstadkomma en så samlad stiftsförvaltning som möjligt men att samtidigt bevara det dubbla ansvarsmönstret i kyrkan genom att de för lära och ämbetsförvaltning väsentliga frågorna alltjämt ligger kvar hos domkapitlet. Den huvudsakliga fördelningen av i lag eller förordning reglerade uppgifter som jag då har kommit fram till ser ut på följande sätt:

Stiftsstyrelsen med dess förankring i församlingarna och ansvar för främjandet av församlingslivet beslutar i ärenden om

- bildande av kyrkliga samfälligheter (jfr avsnitt 3.1.3)
- kontrakts- och pastoratsindelning (jfr avsnitt 3.3.5 och 3.3.6)
- den prästerliga tjänsteorganisationen i pastorat (jfr avsnitt 3.4)
- inrättande av pastorsadjunktstjänster
- tjänstgöringsföreskrifter för präster
- fastställande av tjänsteställe för präst
- ledigförklarande, vakantsättning och indragning av prästtjänster
- tillsättning av stiftspräster
- förordnande av pastorsadjunkter
- tjänstledighet och vikarier för präster
- utfärdande av anställningsbevis och tjänstgöringsbetyg för präster
- entledigande av präster
- disciplinansvar m. m. beträffande präster.

Domkapitlet skulle å sin sida få besluta i ärenden om

- prästexamen och antagning av präster i stiftet
- behörighet vid tillsättning av stiftspräster och pastoratspräster
- tillsättning av kyrkoherde i pastorat var tredje gång tjänsten är ledig
- tillsättning av präst i samarbetskyrka med EFS eller med ett annat trossamfund
- förordnande av tjänstebiträde åt präster
- skiljande från det kyrkliga ämbetet eller förklaring att någon är obehörig att utöva ämbetet
- befrielse för en präst från skyldighet att bo i tjänstebostad
- förordnande enligt förordningen (1975: 1047) om vigselförrättare i vissa fall
- utseende av en kyrkoherde att vara ledamot i en flerpastoratssamfällighets kyrkoråd
- föreskrifter om gudstjänsthållningen i församlingarna
- överklagande i fråga om anteckning i kyrkobok eller beslut av präst enligt religionsfrihetslagen eller angående förrättande av vigsel
- överklagande av kyrkoråds beslut om kyrkas upplåtande.

Jag förordar sålunda att den s.k. tredjegångstillsättningen av kyrkoherdar alltjämt bör ankomma på domkapitlen. Förfarandet tillkom som ett komplement till prästvalen för att ge meriterade präster, som inte lyckades hävda sig i ett val, möjlighet till en rättvis befordran. När jag för att tillmötesgå en stark kyrklig opinion i det följande (avsnitt 3.5.1) föreslår att förfarandet behålles även vid övergången till en nyordning för tjänstetillsättningarna, bör besluten enligt min mening ligga kvar hos domkapitlen som har rik erfarenhet av meritvärdering vid tillsättning av prästerliga tjänster. Då finns det också möjlighet att genom överklagande få tillsätt-

ningsärendet prövat av regeringen, som därmed även i fortsättningen kan påverka praxis i fråga om meritvärderingen.

Tillsättningen av präst i en samarbetskyrka har vissa ekumeniska aspekter. Jag bedömer därför att domkapitlen med sin tillgång till teologisk sakkunskap är bättre skickade än stiftsstyrelserna att besluta i dessa ärenden. (Se vidare under avsnitt 3.5.4).

Med stöd av cirkuläret den 11 oktober 1974 med bestämmelser om vissa vikarier på prästerliga tjänster och icke prästvigda tjänstebiträden åt präster kan domkapitlen i dag som ett led i utbildningen förordna blivande präster som tjänstebiträden. I likhet med vad *kyrkomötet* påpekar (mot. 1987: 92, KL 5 avsnitt 3.4.8) anser jag att domkapitlen även i fortsättningen bör förordna dessa.

Domkapitlen bör också, såsom riksantikvarieämbetet betonat, behålla sin funktion som remissinstans i liturgiska frågor med anknytning till kyrkorummets gestaltning.

För närvarande har domkapitlen tillsyn över pastorsämbetenas befattning med kyrkobokföringen inom stiftet. Domkapitlen prövar också överklaganden i ärenden om kyrkobokföring. Dessa uppgifter bör tills vidare skötas av domkapitlen. Som jag tidigare nämnt har riksdagen dock beslutat om en ny organisation av folkbokföringen från och med den 1 juli 1991.

De medeltida domkyrkorna är självägande stiftelser. För många av dem utgör domkapitlet styrelse. Jag föreslår inte någon ändring i detta avseende.

Jag delar också kammarkollegiets uppfattning att förvaltningen av de åt domkapitlen anförtrodda fonderna, som i de flesta fall avser understöd åt präster och deras anhöriga, bör ligga kvar hos domkapitlen. I den mån permutationslagen är tillämplig och omständigheterna i det särskilda fallet talar för att förvaltningen övertas av stiftsstyrelsen kan frågan om en sådan ändring prövas efter särskild ansökan om permutation.

Den bokföring som till följd av det sagda kan komma att alltjämt åligga domkapitlen kan av praktiska skäl behöva samordnas med den kyrkokommunala sitftsstyrelsens bokföring vid det gemensamma stiftskansli som föreslås i avsnitt 3.2.7. Sålunda skulle man kunna vilja tillämpa annat räkenskapsår än det som gäller för statliga myndigheter. För att underlätta en sådan samordning kan riksrevisionsverket då meddela dispens att lämna bl. a. halvårsredovisning.

Vad jag nu har föreslagit innebär framför allt, att domkapitlets nuvarande arbetsgivarfunktion gentemot prästerna enligt bestämmelser i författningar och avtal till största delen övergår till stiftsstyrelsen. Stiftsstyrelsens beslut i ärenden om disciplinansvar, avskedande m. m. kan överprövas som arbetstvister i allmänhet, d. v. s. efter talan hos en tingsrätt resp. arbetsdomstolen enligt lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister (omtryckt 1977: 530, ändrad senast 1987: 438). Andra beslut t. ex. beslut i ärenden om tjänstledighet och ärenden som enligt kollektivavtal skall avgöras av arbetsgivaren kan för de arbetstagare som har statligt reglerade anställningar överklagas förvaltningsvägen till statens arbetsgivarverk. Övriga beslut får överklagas kommunalbesvärsvägen. Ett delat arbetsgivaransvar i fråga om prästtjänsterna består alltjämt såtillvida, att pastorat och andra samfälligheter på det lokala planet har att svara för pastorats-

prästernas avlöning och tillhandahållandet av tjänstebostäder i förekommande fall. Likaså bör i fortsättningen ansvaret för lokaler och andra materiella arbetsmiljöfrågor, såsom kommittén har föreslagit, ligga på pastoratet. Vad jag nu har sagt skall när det gäller stiftsprästerna i motsvarande mån ankomma på stiftssamfälligheten.

Biskopsmyndigheten

Till denna sammanfattning av mitt förslag till huvudsaklig ansvarsfördelning mellan stiftsstyrelsen och domkapitlet bör fogas att *biskopen* alltjämt i kraft av sitt ämbete självständigt fullgör vissa myndighetsfunktioner. Han skall visitera församlingarna. Han har uppsikt över prästernas lära och efterlevnad av prästlöftena och bör därför lämpligen också vara den som utfärdar betyg åt dem i dessa hänseenden. Han har ensam befogenheten att prästviga och meddelar predikotillstånd för lekmän (venia concionandi). Han förordnar också kontraktsprostar till sin hjälp med uppsikten över stiftet.

3.2.6 Domkapitlets organisation

Mitt förslag: Domkapitlet skall bestå av biskopen och domprosten som självskriven ordförande resp. vice ordförande samt en präst, som jämte suppleant skall väljas av stiftets präster. Tre lekmannaledamöter och suppleanter för dem skall utses av stiftsfullmäktige.

Domkapitlet skall ha en sekreterare som har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen. Vid handläggning av frågor om att skilja någon från det kyrkliga ämbetet skall denne vara ledamot i domkapitlet.

Hovkonsistoriets sammansättning ändras så att även två lekmannaledamöter ingår.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer med mitt (betänkandet del 1 s. 104–105, del 2 s. 44–45, 50 och 130–135). Utredningen har dock inte behandlat frågan om hovkonsistoriet.

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks av samtliga som yttrat sig i denna del. Några remissinstanser har synpunkter på hur lekmannaledamöterna i domkapitlet skall utses.

Skälen för mitt förslag

Bakgrund

Domkapitlet består i dag av biskopen såsom preses (ordförande), domprosten – eller,där sådan inte finns, en av regeringen förordnad kyrkoherde – såsom vice preses, en av stiftets präster vid prästmöte inför biskopen vald präst, en av ombud för pastoraten vald lekman samt två av regeringen efter förslag av domkapitlet förordnade, i allmänna värv förfarna lekmän. De icke självskrivna ledamöterna utses för en mandatperiod av sex år, eller för den valde prästledamoten intill utgången av det år då prästmöte åter hålls. Prästmötet skall, enligt en kungl. förordning (1855: 32 s. 3) med viss ändring i kyrkolagens bestämmelser, hållas vart sjätte år i stiften, men

en viss förskjutning kan ibland av olika skäl uppstå. Enligt domkapitelslagen skall det vid domkapitlen även finnas en av regeringen tillsatt stiftssekreterare som skall ha avlagt examen som medför behörighet till domarbefattning. Denne, som är chef för domkapitlets och stiftsnämndens gemensamma kansli, skall ha säte och stämma i domkapitlet vid handläggning av disciplinärenden rörande präster.

Domkapitlets sammansättning

Med hänsyn till de ärenden domkapitlet har att behandla i fortsättningen är den nuvarande sammansättningen av ledamöter enligt min mening lämplig. De speciella frågorna om kyrkans lära och gudstjänst samt utövandet av det kyrkliga ämbetet motiverar det starkare prästerliga inslaget i detta stiftsorgan genom biskopens och domprostens självskrivenhet och deltagandet av en av stiftets präster vald präst. Denne är i detta sammanhang inte att anse som en facklig företrädare utan skall tillsammans med biskopen och domprosten företräda kyrkans läroämbete och den teologiska sakkunskapen. Beträffande valet av denne hänvisar jag till specialmotiveringen.

Valet av lekmän

Kommittén har föreslagit att samtliga tre lekmannaledamöter i fortsättningen skall utses av stiftsfullmäktige. Jag finner inte att de invändningar häremot som har framförts i en del remissyttranden har en sådan tyngd att de motiverar en avvikelse från kommitténs förslag. Även om – såsom bl. a. statskontoret, TCO och ett par domkapitel förordat – regeringen eller centralstyrelsen skulle utse en eller ett par ledamöter, skulle de ju hämtas inom stiftet och fick väl då ändå utses efter förslag från stiftsfullmäktige eller stiftsstyrelsen. Något starkt riksintresse av att kunna påverka sammansättningen av domkapitlet finns heller inte enligt min mening. Viktigare tycks mig vara att åstadkomma enhetlighet i stiftets ledning. Genom att stiftsfullmäktige får utse ledamöterna får dessa indirekt sitt uppdrag från stiftets församlingar, som ju har intresse av att domkapitlet vakar över den kyrkliga ordningen i stiftet. Jag utgår från att detta valförfarande också tillgodoser kraven på en sådan förtrogenhet med det kyrkliga församlingslivet som en ledamot av domkapitlet bör besitta. Jag anser det därför inte nödvändigt att längre ha någon föreskrift om särskilda kvalifikationskrav utöver sådana som gäller för valbarhet vid övriga kyrkliga val. Att som några remissinstanser föreslagit avkräva ledamöterna någon särskild ed eller lojalitetsförklaring skall enligt min mening inte behövas. Den som låter sig väljas till ett offentligt uppdrag förväntas vara lojal med de förutsättningar som gäller för uppdraget.

Hovkonsistoriet

I detta sammanhang vill jag också beröra en framställning från *kyrkomötet* (mot. 1987: 8, KL 5 avsnitt 3.3.5) om att lekmannaombud jämte supplean-

ter skall ingå i hovkonsistoriet. Detta fullgör gentemot den icke-territoriella hovförsamlingen funktioner som motsvarar domkapitlens gentemot övriga församlingar. Hovkonsistoriet består enligt gällande instruktion, som utfärdades år 1681, av överhovpredikanten och de ordinarie hovpredikanterna, f. n. tre stycken. Jag har inhämtat att konungen för sin del har godkänt kyrkomötets förslag, vilket tillmötesgår önskemål från hovförsamlingen. Jag föreslår att i den bestämmelse i den nya domkapitelslagen som avses ersätta den nämnda instruktionen tas in en föreskrift om att två lekmannaledamöter jämte suppleanter skall utses att ingå i hovkonsistoriet.

Sekreteraren

Beträffande den juridiskt utbildade sekreteraren hos domkapitlet och dennes inträde som ledamot vid handläggningen av ärenden som gäller att skilja någon från det kyrkliga ämbetet ansluter jag mig till vad kyrkokommittén har föreslagit och som överensstämmer med nuvarande ordning (jfr avsnitt 4.4).

3.2.7 Gemensamt stiftskansli

Mitt förslag: Stiftssamfälligheten skall tillhandahålla de kansliresurser som behövs för stiftsstyrelsen och övriga nämnder samt biskopen och domkapitlet.

Till ärkebiskopens kansli får särskilda medel anvisas ur kyrkofonden.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer med mitt utom med avseende på ärkebiskopens kansli, som inte har berörts i utredningen (betänkandet del 1 s. 105–106, del 2 s. 51).

Remissinstanserna: Enighet råder om värdet av en samordning av kansliresurserna på stiftsplanet. Några stiftsnämnder påpekar dock att den nuvarande skogsförvaltningens affärsdrivande verksamhet bör hållas isär från det övriga förvaltningsarbetet vid ett stiftskansli. Några domkapitel uttrycker oro för att domkapitlets självständighet som statlig myndighet ersätts med beroende av den kyrkokommunala stiftsförvaltningen.

Skälen för mitt förslag: Önskemål har länge förts fram om en möjlighet att skapa ett gemensamt stiftskansli såväl för de legala stiftsmyndigheterna, d. v. s. domkapitel och stiftsnämnd, som för den omfattande frivilliga verksamhet i stiftstingets och stiftsrådets regi som bedrivs vid särskilda kanslier, vanligen benämnda stiftsbyråer, i de olika stiften. På flera håll har ansatser redan gjorts att lokalmässigt samordna verksamheten. I administrativt hänseende finns stora praktiska fördelar att vinna med att samordna kanslifunktionerna.

Inom ramen för den nya stiftsorganisation som här föreslås anser jag att stiftssamfälligheterna skall svara för det sammanhållna stiftskansliet. Samfälligheten kommer ju själv att behöva en kansliorganisation som dels motsvarar de nuvarande stiftstingens icke obetydliga resurser i detta hänseende, dels kan fullgöra administrativa uppgifter i samband med de statliga förvaltningsuppgifter som överlämnas åt stiftsstyrelsen. En stor del av dessa uppgifter sköts i dag av domkapitlens och stiftsnämndernas personal. Domkapitlen behöver utöver den juridiskt utbildade sekreteraren i framtiden mycket begränsade resurser. Det är då naturligt att stiftssamfälligheterna åläggs att tillhandahålla också den personal och de övriga kansliresurser som domkapitlen behöver. Det är emellertid rimligt att domkapitlet får yttra sig vid tillsättandet av den juristtjänst vid stiftskansliet vars innehavare avses vara domkapitlets sekreterare. De kyrkokommunala egendomsnämnderna i stiften, som enligt vad jag kommer att föreslå i det följande skall överta stiftsnämndernas roll i egendomsförvaltningen, blir stiftssamfällighetens organ och bör givetvis också betjänas av dess kansli. Ett sådant samlat stiftskansli kan då ställa sina såväl personella som tekniska resurser till hela det centrala stiftsarbetets förfogande. Frågan om anställningsförhållandena för den personal som har knutits till pastoratens skogsförvaltning kommer jag att behandla senare (avsnitt 3.7.1).

All personal får kyrkokommunal anställning

All personal som blir anställd vid det samlade stiftskansliet får enligt mitt förslag kyrkokommunal anställning. Några remissinstanser vill behålla den statligt reglerade anställningen för domkapitlens personal. Jag vill då understryka att det för framtiden behövs avsevärt mindre personal för domkapitelsärendenas handläggning. En avsikt med det samordnade stiftskansliet är vidare att personalen skall kunna användas flexibelt inom de olika grenarna av stiftsförvaltningen. Jag vill därför inte föreslå någon specialreglering för en liten grupp av anställda inom stiftskansliet.

Jag förutsätter att man från stiftssamfällighetens sida i övergångsskedet kommer att erbjuda anställning för alla som är anställda inom domkapitelskanslierna och stiftstingsorganisationen. De anställda bör kunna erbjudas arbetsuppgifter och anställningsförmåner som i huvudsak motsvarar deras nuvarande, då funktionerna hos de nuvarande stiftsorganen ju i allt väsentligt kommer att återfinnas inom den nya organisationen. Eftersom dessutom ytterligare uppgifter inom den statliga förvaltningen kommer att delegeras till stiftsstyrelserna, får man räkna med att dessa behöver tillgång till personal med sådan juridisk och administrativ sakkunskap som i dag finns vid domkapitelskanslierna. Även om man bortser från sekreteraruppgiften i domkapitlet, behövs en kvalificerad juristtjänst vid varje stiftskansli med chefsansvar för handläggningen av de förvaltningsuppgifter hos stiftsorganen som förs över från bl. a. domkapitlet. Det får dock ankomma på stiftsfullmäktige att själva besluta om den tjänsteorganisation som är lämpligast i det enskilda stiftet.

För den personal som går över från statlig till kyrkokommunal anställning och därför får kommunal pensionsrätt bör staten lämna bidrag till pensionskostnaderna motsvarande den del som belöper på tiden före den 1 juli 1989.

I yttrandena från några domkapitel uttalas oro för att domkapitlet som självständig myndighet skall bli ekonomiskt beroende av den kommunala stiftssamfälligheten. Man är rädd att besparingar i första hand får gå ut över den del av kansliet som betjänar domkapitlet och föreslår att särskilda statsanslag bör anvisas såväl till sekreteraruppgifterna som till domkapitlets del av kostnaderna för lokaler, expenser och annat, eller att domkapitlen skall få belasta kyrkofonden direkt med sina kanslikostnader inom en fastställd budgetram.

Den antydda oron kan jag inte dela. Jag har tidigare nämnt att domkapitlen i framtiden behöver avsevärt mindre kansliresurser än för närvarande. Jag är också övertygad om att även domkapitlen kommer att ha praktisk nytta av de rationaliseringsvinster som kan göras genom inrättandet av ett gemensamt stiftskansli. Jag föreslår likväl i det följande (avsnitt 3.6.2) ett sätt att tillgodose de särskilda medelsbehov som domkapitlen kan ha i sin verksamhet.

Biskopens kansliresurser

Såsom framgått av vad jag tidigare anfört (avsnitt 3.2.5) har även biskopen en självständig myndighetsfunktion som innehavare av biskopsämbetet i stiftet. Han behöver ha tillgång till vissa kansliresurser för detta ändamål. För närvarande har biskoparna anslag till sekreterarhjälp på halvtid eller i något fall på heltid. I övrigt är de hänvisade till de resurser som domkapitlets kansli eller stiftsbyrån kan ställa till deras förfogande. Av praktiska skäl bör kanslifunktionen för biskopsämbetet lösas inom ramen för det gemensamma stiftskansliet. På så sätt ordnar man lättare vikarie vid semester eller annan ledighet för biskopens sekreterare, än om denne var anställd direkt hos biskopen. Jag kommer senare i min framställning (avsnitt 3.6.2) att redovisa hur jag har tänkt att medelsanvisningen för biskoparnas behov av kansliresurser skall ske för att trygga deras tillgång till sådana.

Ärkebiskopens kansli

I detta sammanhang bör också nämnas att ärkebiskopen i sitt remissyttrande tagit upp frågan om sitt eget kansli. Han ser som en nödvändighet att kunna förfoga över ett eget kansli främst för att kunna fullgöra sin och biskopsmötets uppgift att företräda ämbetslinjen i kyrkan på riksplanet. För närvarande sker medelstilldelningen till ärkebiskopsämbetet från trettonde huvudtitelns anslag F 1. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m.

Vad beträffar ärkebiskopens behov av kansliresurser i framtiden bör givetvis stiftssamfälligheten liksom i övriga stift tillhandahålla honom vad han behöver för att fullgöra sin stiftschefsfunktion. Däremot anser jag att det är rimligt att den personal och övriga resurser som behövs för ärkebis-

kopens rikskyrkliga uppgifter inte skall belasta stiftssamfälligheten i Uppsala. Efter framställning från ärkebiskopen bör regeringen i samband med att den beslutar om anslag ur kyrkofonden till kyrkomötet och svenska kyrkans centralstyrelse också anvisa medel till ärkebiskopens eget kansli och de därmed förenade kostnaderna. En utgångspunkt för bedömningen av behoven bör därvid vara den nuvarande tjänsteorganisationen hos ärkebiskopsämbetet, för vilken regeringen har anvisat medel på riksstaten.

3.3 Den kyrkliga indelningen

3.3.1 Riktlinjer för församlingsindelningen

Min bedömning: Församlingarnas storlek bör inte regleras i författning utan får bestämmas av de lokala förhållandena.

Kyrkokommitténs bedömning: Överensstämmer med min bedömning (betänkandet del 1 s. 108–111).

Remissinstanserna: Med få undantag delar remissinstanserna kommitténs ståndpunkt att församlingarnas storlek inte bör bestämmas i en författning. Några, bland dem kammarkollegiet, svenska kyrkans centralstyrelse och Svenska kyrkans personalförbund, har invändningar mot kommitténs rekommendation att delning av stora församlingar i första hand bör genomföras med bibehållen pastoratsgemenskap. Kritikerna anser att en samtidig pastoratsreglering ofta bör göras, bl. a. för att lätta kyrkoherdens arbetsbörda.

Skälen för min bedömning: En bärande princip i mina förslag är att slå vakt om den historiskt och principiellt motiverade ordningen med församlingen som svenska kyrkans grundläggande enhet. De samlade förslagen är ägnade att stärka församlingen utifrån församlingsverksamhetens behov. Förändringar av den kyrkokommunala indelningen bör enligt min mening kunna tjäna samma syfte. Ett vaktslående om församlingen kan inte få betyda att samtliga dagens församlingar förblir oförändrade. De mycket små och de mycket stora församlingarna utgör enligt min uppfattning problem i den lokala strukturen. För de mycket små församlingarna kan problemet bestå i att de är för små för att en verkligt fungerande församlingsgemenskap skall kunna uppstå. Vidare kan det vara svårt att i mycket små församlingar finna människor som är villiga att åta sig förtroendeposter. Dessutom kan de ekonomiska svårigheterna bli överväldigande för sådana församlingar. De mycket stora församlingarna å andra sidan kan vara för stora för att upplevas som församlingsgemenskaper. Det är lätt att sådana församlingar blir enbart ett av flera administrativa områden i samhället.

Gränser för församlingarnas storlek skall inte anges i författning

Jag delar kyrkokommitténs uppfattning att *en nedre gräns* för församlingars storlek knappast kan bestämmas i författning. Inga remissinstanser har

heller invänt mot det. Lokala förutsättningar, såsom församlingsmedlemmarnas engagemang och vilja till frivilliga insatser, måste bli det som avgör om en församling är stor nog för att fungera. Mina förslag till ansvarsfördelning mellan församling och pastorat torde öka möjligheterna för många små församlingar att bestå som självständiga enheter. Jag förutsätter dock att församlingar och pastorat medvetet analyserar förutsättningarna för de allra minsta församlingarnas fortbestånd. Om förutsättningarna brister, bör dessa små församlingar ta initiativ till nya församlingsbildningar tillsammans med angränsande församlingar som kanske befinner sig i liknande situation.

Sett ur församlingsvårdens synvinkel framstår för mig behovet av *en övre församlingsgräns* tydligt. Det gäller särskilt i de största städerna, där det är angeläget att åtskilliga alltför stora församlingar delas. Men att i en författning ange den övre gränsen i form av antal kyrkomedlemmar finner jag i likhet med kyrkokommittén och flertalet remissinstanser inte möjligt. De lokala omständigheterna måste även här få påverka församlingsstorleken. Ett första steg i ett lokalt strukturarbete med inriktningen att dela de mycket stora församlingarna kunde enligt min uppfattning – i de fall där man inte är beredd att omedelbart genomföra en församlingsdelning – vara att genomföra en distriktsindelning med ett lokalt, om än informellt, verksamhetsansvar hos distrikten. Nya församlingsbildningar bör enligt min mening ofta kunna gå till så att fungerande distrikt blir självständiga församlingar. Skillnaden mellan distrikt och församling kan i en del fall visserligen förefalla liten, nämligen när man har en frivillig förtroendemannaorganisation med ett s.k. distriktskyrkoråd. Jag anser emellertid att skillnaden är väsentlig för de enskilda församlingsmedlemmarnas möjligheter att påverka verksamheten. Kyrkorådet i en församling har ett legalt ansvar för församlingslivet. Ledamöterna av ett distriktskyrkoråd kan endast ta ansvar som frivilliga medarbetare.

Bevarad pastoratsgemenskap vid församlingsdelning

Jag vill samtidigt understryka att sådana församlingsdelningar som jag här har förordat inte behöver bryta sönder den historiska gemenskap som en stor och ofta gammal församling utgör. Ofta kommer denna gemenskap att finnas kvar i pastoratet, som behålls som ett flerförsamlingspastorat med gemensam kyrkoherde för de nya församlingarna. Jag förutsätter nämligen att ett tidigare enförsamlingspastorat vid en församlingsdelning blir en samfällighet för samtliga ekonomiska angelägenheter. Fördelarna med en församlingsdelning kan således uppnås utan att ett väl fungerande ekonomiskt samarbete upphör.

Såsom några remissinstanser har påpekat är ett starkt argument för delning av stora församlingar att kyrkoherdens arbetsbörda blivit för tung. Jag delar uppfattningen att en pastoratsdelning säkert är motiverad i många av våra allra största pastorat. Däremot är det ingalunda säkert att problemet med kyrkoherdens arbetsbörda *alltid* måste lösas så att också pastoratet delas. Ibland kan en översyn av arbetsorganisationen inom pastoratet också leda fram till andra lösningar.

Jag återkommer senare (avsnitt 3.3.3) till frågan om pastoratsreglering, men vill redan nu konstatera följande. Ändringar i församlingsindelningen måste ske i samverkan mellan berörda församlingar, pastorat och stiftsstyrelsen. Dessa får enligt mitt förslag också rätt att väcka en fråga om pastoratsindelning (avsnitt 3.3.5). Jag förutsätter därför att utredningar om eventuell delning av församlingar också samtidigt inriktas på frågan om även en pastoratsdelning bör genomföras.

3.3.2 Ändringar i församlingsindelningen

Mitt förslag: Kammarkollegiet skall i princip överta regeringens roll som centralt beslutande organ i ärenden om rikets indelning i församlingar. Kollegiet beslutar om ändringar i församlingsindelningen och meddelar de föreskrifter som behövs för att genomföra ändringarna. I samband med beslut om ändringar i kommunindelningen skall dock regeringen samtidigt besluta om de ändringar i församlingsindelningen som kan följa härav och meddela de föreskrifter som behövs för genomförandet.

Länsstyrelsens roll i detta sammanhang blir i huvudsak oförändrad.

Kammarkollegiet skall som sista instans pröva överklaganden av länsstyrelsens beslut. Överklaganden av andra beslut av kammarkollegiet skall prövas av regeringen.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer huvudsakligen med mitt förslag utom i frågan om regeringens roll i dessa sammanhang (betänkandet del 1 s. 111, del 2 s. 53–56 och 138–140.).

Remissinstanserna: I huvudsak tillstyrks förslaget eller lämnas utan erinran av samtliga remissinstanser. Några vill dock stärka domkapitlets roll i strukturarbetet, bl. a. genom initiativrätt, eftersom man anser att domkapitlet bör bestå som prästernas huvudman med ansvar för tjänsteorganisationen.

Skälen för mitt förslag

Bakgrund

Enligt nuvarande ordning, som regleras i lagen (1979:411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar (indelningslagen), beslutar regeringen om alla större ändringar i församlingsindelningen, medan kammarkollegiet får besluta om sådana mindre ändringar som behövs på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållanden och som inte föranleder ekonomisk reglering. Om de församlingar som närmast berörs av en sådan indelningsändring är överens om den och ändringen därtill berör församlingar i samma län, får dock länsstyrelsen besluta om ändringen. Vidare kan länsstyrelsen eller annan fastighetsregistermyndighet besluta om ändringar i församlingsin-

delningen med stöd av lagen (1970: 991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning (omtryckt 1981: 1220). Rätt att väcka en fråga om ändrad indelning har i dag enligt indelningslagen en församling som skulle beröras, enskilda som är kyrkobokförda eller skattskyldiga i församlingen, länsstyrelsen, domkapitlet, kammarkollegiet och regeringen.

Delegering till kammarkollegiet

Jag föreslår nu vissa ändringar i den gällande beslutsordningen. Kammarkollegiet skall i princip överta regeringens roll som beslutande i ärenden om rikets indelning i församlingar. Kollegiet skall därvid också få meddela de föreskrifter om bl. a. ekonomisk reglering, indelningsdelegerade m. m. som behövs för att genomföra en indelningsändring.

Mitt förslag överensstämmer med den allmänna strävan att avlasta regeringen löpande förvaltningsärenden och i stället lägga sådana uppgifter på myndigheter under regeringen. Ärendena hör naturligen hemma hos kammarkollegiet. Enligt 2 § förordningen (1986: 600) med instruktion för kammarkollegiet (ändrad senast 1987: 779) är nämligen kollegiet bl. a. central förvaltningsmyndighet för frågor om rikets indelning. Av närmast tekniska skäl kan jag emellertid inte ansluta mig till kommitténs förslag till generell delegering av församlingsindelningsärenden. När regeringen beslutar om ändrad indelning i kommuner, kan detta föranleda ändring också i församlingsindelningen. Indelningsändringarna bör naturligtvis träda i kraft samtidigt. Det sker enligt min mening enklast genom att samma instans beslutar om bådadera vid samma tillfälle och även meddelar de föreskrifter som behövs för att genomföra ändringarna. Det är fråga om ett mycket litet antal ärenden där regeringen härigenom behåller beslutanderätten i församlingsindelningsfrågor. Länsstyrelsens roll berörs inte av mina förslag till delegation.

Vidare föreslår jag, i linje med nyssnämnda strävan att avlasta regeringen förvaltningsärenden, att den s. k. tvåinstansprincipen skall tillämpas i samband med församlingsindelning såväl enligt indelningslagen som – i överensstämmelse med vad kammarkollegiet och lantmäteriverket har föreslagit – enligt lagen om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning. Det innebär i mitt förslag att kammarkollegiets beslut till följd av överklaganden dit inte får överklagas. Andra beslut av kammarkollegiet får överklagas hos regeringen.

Initiativ till indelningsändringar

I frågan om vem som får ta initiativ till en eventuell indelningsändring föreslår jag endast den ändringen att domkapitlets initiativrätt tas över av stiftsstyrelsen, som också träder i domkapitlets ställe som samrådsmyndighet i utredningar om församlingsindelning. Detta är enligt min uppfattning en naturlig följd av att stiftsstyrelsen enligt mina förslag skall ha det övergripande ansvaret för strukturfrågorna i stiftet. Jag vill i detta sammanhang ansluta mig till kammarkollegiets bedömning i dess remissyttran-

de, nämligen att stiftsstyrelsen såsom en församlingskommunal myndighet med ansvar för bl. a. pastoratsindelningen (se avsnitt 3.3.5) bör ha rätt att överklaga kollegiets beslut om församlingsindelningen – en rätt som i nuvarande ordning inte anses tillkomma den statliga myndigheten domkapitlet.

Riksantikvarieämbetet har påpekat att församlings- och sockenindelningen också representerar stora kulturhistoriska värden och vill därför få yttra sig över förslag till indelningsändringar. Jag förutsätter att kammarkollegiet, liksom hittills, vid behov bereder riksantikvarieämbetet tillfälle att yttra sig över förslag till ändrad församlingsindelning.

Mina förslag berör endast beslutsordningen. Således förblir förutsättningarna för indelningsändringar oförändrade, liksom de villkor som ställs upp i den nuvarande indelningslagen för att en ändring skall få genomföras mot en berörd församlings vilja och som utvecklas närmare i lagens förarbeten.

3.3.3 Riktlinjer för pastoratsreglering

Mitt förslag: Stiftsstyrelsen åläggs att verka för en ändamålsenlig pastoratsindelning, varvid hänsyn skall tas till pastoratens förmåga att svara för de angelägenheter som enligt författning ankommer på dem.

Ett pastorat får inte utan synnerliga skäl ha färre än 2 000 kyrkomedlemmar eller vara beläget i mer än en kommun.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer med mitt (betänkandet del 1 s. 112–116, del 2 s. 56–57 och 141–144).

Remissinstanserna: I huvudsak tillstyrker alla remissinstanser kommitténs förslag eller lämnar det utan erinran, utom i frågan om den föreslagna rollen för stiftsstyrelsen. De som anser att domkapitlet skall ansvara för den prästerliga tjänsteorganisationen finner det nämligen konsekvent att samma myndighet bär huvudansvaret för den med tjänsteorganisationen förknippade pastoratsindelningen. Om kommitténs bedömningar och rekommendationer råder enighet, dock anser två domkapitel och Sveriges kyrkokamerala förening att ett pastorat minst bör bilda underlag för två prästtjänster. Vidare anser Svenska kyrkans personalförbund att det i lag bör bestämmas också ett högsta medlemstal för pastorat, bl. a. av hänsyn till kyrkoherden som arbetsledare.

Skälen för mitt förslag

Bakgrund

För närvarande föreskrivs i lagen (1970: 940) om kyrkliga kostnader (omtryckt 1982: 379, ändrad senast 1987: 76) att regeringen beslutar om indelning i pastorat. Det närmare förfarandet vid indelningsändringar är däremot oreglerat. I praktiken tillämpar regeringen analogt bestämmelserna i

indelningslagen vid ändringar i pastoratsindelningen. Normgivande för regeringens beslut om pastoratsregleringar är de riktlinjer som riksdagen antog år 1957 (prop. 1957: 153, SU 175, rskr. 388).

En samtidig pastoratsreglering för hela riket genomfördes den 1 januari 1962. Därefter har förändringar av pastoratsstrukturen genomförts fortlöpande, men enligt min uppfattning inte i en omfattning som varit motiverad av de lokala befolkningsförändringarna.

Pastoraten får enligt mina tidigare redovisade förslag utökade ekonomiska uppgifter. Det kräver ett starkare underlag än vad många av de minsta pastoraten har i dag. Under de senaste tjugo åren har antalet små enheter i svenska kyrkan ökat. Den 1 januari 1986 var antalet pastorat 1 138, varav 207 hade mindre än 2 000 invånare.

Det är mot denna bakgrund som jag nu föreslår normer för pastoratsreglering samt beslutsordning och regler för genomförandet av indelningsändringar.

Riktlinjer för pastoratens storlek

Enligt mitt förslag (avsnitt 3.1.1) kommer församlingarna i ett pastorat att gemensamt svara för en rad tunga ekonomiska åtaganden. Syftet med denna obligatoriska samverkan i pastoratet är att bereda de enskilda församlingarna en påtaglig ekonomisk avlastning och underlätta en koncentration på församlingsverksamheten. Pastoratet bör därför ha en sådan storlek att det kan bära sina ekonomiska bördor och åstadkomma denna avlastning.

Vidare menar jag att ett pastorat helst bör vara av den storleken att mer än en präst samt dessutom antingen en diakon/diakonissa, församlingssekreterare eller församlingsassistent jämte församlingarnas kyrkomusiker skall kunna ingå i det arbetslag av anställd personal som i nära samverkan med församlingarnas frivilligt verksamma lekmän och övrig anställd personal har att arbeta med församlingsvårdande uppgifter.

De normer för en pastoratsreglering som riksdagen antog år 1957 är enligt min uppfattning lämpliga och bör även fortsättningsvis tillämpas. Enligt dessa skall ett pastorat omfatta en minsta folkmängd av 2 000 personer. Detta tal skulle gälla vid "måttlig areal", i propositionen förtydligat till cirka 2 kvadratmil. Jag föreslår att samma minimigräns anges i den nya lagen, dock med den skillnaden att den beräknas på antalet kyrkomedlemmar i stället för antalet invånare. Det är ju i första hand medlemmarna som bär upp församlingarnas och pastoratens ekonomi och som därför bör räknas in i underlaget för svenska kyrkans organisation. 1957 års riksdagsbeslut medger dock vissa avvikelser från minimigränsen. Dessa är alltjämt relevanta men skall som hittills medges endast om synnerliga skäl föreligger. Riksdagsbeslutet anger som exempel vissa förhållanden som skulle motivera att minimisiffran underskrids: pastorat av stor utbredning, av glesbygdskaraktär eller med dåliga kommunikationer, växande pastorat där man kan förutse att gränsvärdet snart överskrids, pastorat med många små församlingar där antalet präster inom den anvisade tjänsteorganisationen inte räcker för att tillgodose behovet av gudstjänster. Det sistnämn-

då skälet förlorar i styrka, om man inför den mer flexibla ordning för fördelningen av prästtjänsterna inom ett stift som jag föreslår i det följande (avsnitt 3.4.4). Jag utgår från att praxis kommer att vara oförändrad, så att riktlinjerna skall följas under hänsynstagande till lokala förhållanden.

Uppfattningen hos en del remissinstanser, som anser att ett pastorat bör vara stort nog att ge underlag för minst två prästtjänster, har mitt stöd såtillvida att detta skall gälla normalfallet. Det innebär möjligheter till arbetsfördelning och uppdelning av ledighet. Icke desto mindre kommer enprästpastorat att finnas även i framtiden. Jag utgår från att de närmast berörda – församlingsmedlemmarna, deras företrädare och prästen – då själva har bedömt att fördelarna av att bestå som ett litet pastorat väger tyngre än nackdelarna av att förfoga över endast en prästtjänst. Däremot torde vi med mitt förslag få färre enprästpastorat än i dag, genom att flera mindre pastorat kommer att ombildas.

Jag har övervägt om jag skulle föreslå också en övre gräns för ett pastorats storlek. I mycket stora pastorat finns liksom i de stora församlingarna en risk att människornas delaktighet och inflytande i verksamheten minskar kraftigt. Jag avstår emellertid från att nu föreslå någon sådan gräns. Jag har flera skäl för det. Ett stort och väl fungerande pastorat som delas skulle enligt min bedömning sannolikt oftast bestå som en total samfällighet omfattande de nya pastoraten. Skillnaden mellan en sådan samfällighet och ett pastorat blir då tjänsteorganisationen. Antalet prästtjänster kan dock beräknas så att de inte blir färre i ett odelat pastorat än om pastoratet skulle delas. Ur detta perspektiv skulle således en delning inte vara särskilt befogad. Som Svenska kyrkans personalförbund påpekat är arbetsledningen ett argument för en övre storleksgräns. Jag har tidigare (avsnitt 3.3.1) framfört den uppfattningen att arbetsledningsproblemen inte nödvändigt måste lösas med en pastoratsdelning. Det är enligt min mening vida mer angeläget att alltför stora *församlingar* delas. Då de flesta större pastorat är enförsamlingspastorat, skulle en samtidig församlings- och pastoratsdelning vara omständligare att genomföra. Jag befarar att det skulle kunna hämma det angelägnare arbetet med församlingsdelning.

Pastorats- och kommungränser bör samordnas

Den kyrkliga organisationen skall enligt min uppfattning så långt det är möjligt följa sociala strukturer och nätverk. Det är därför enligt min mening naturligt att pastorats- och kommungränser samordnas. Jag föreslår en regel i den nya lagen av innebörd att ett pastorat inte utan synnerliga skäl får vara beläget i mer än en kommun. Undantag bör bara kunna accepteras i de fall man helt klart kan konstatera att människornas sociala samhörighet på ett tydligt sätt följer den traditionella kyrkliga strukturen mer än den kommunala indelningen. Om det är så, bör man kanske fråga sig om kyrkan med en pastoratsreglering som anpassas till kommungränserna skall medverka till en ny social struktur som sammanfaller med den kommunala. Om man då inte ser detta som en kyrklig uppgift bör man enligt min mening kunna överväga att inte ändra pastoratsindelningen trots att den avviker från huvudprincipen.

Kyrkomötet (KO 1987: 3 avsnitt 5.2) föreslår i sitt yttrande till regeringen över förslaget till kyrklig indelningslag en mindre restriktiv tillämpning av undantagsregeln. "Särskilda" i stället för "synnerliga" skäl skulle räcka som motivering för att avvika från huvudprincipen. Jag har tidigare uttryckt den uppfattningen att 1957 års riksdagsnormer för en pastoratsreglering är lämpliga och bör tillämpas även i fortsättningen, med den restriktivitet i fråga om avvikelser som riksdagen har förutsatt. Det är enligt min bedömning angeläget att så sker. Jag är därför inte beredd att biträda kyrkomötets förslag.

3.3.4 Översyn av pastoratsindelningen

Min bedömning: Stiftsstyrelsen bör göra en fortlöpande översyn av pastoratsindelningen. Arbetet bör utföras av ett inom stiftsstyrelsen särskilt tillsatt utskott.

Pastoratsregleringen bör bygga på frivillighet och samverkan.

Strukturförändringen bör utvärderas före år 2000.

Kyrkokommitténs bedömning: Överensstämmer med min (betänkandet del 1 s. 114–116).

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har invänt mot kommitténs bedömningar.

Skälen för min bedömning: En översyn av pastoratsindelningen bör bygga på frivillighet och samverkan. Den syftar ju till att stärka samverkan, att bredda underlaget för gemensamma uppgifter och därigenom förbättra förutsättningarna för församlingsverksamheten.

För en reform av rikets pastoratsindelning kan man välja två olika metoder, antingen en samtidig reform, som år 1962, eller en stegvis genomförd reform. Enligt min bedömning är den senare metoden att föredra, eftersom den gör det lättare att ta hänsyn till de lokala förhållandena. Förändringar är inte lika angelägna för samtliga inblandade församlingar och pastorat vid samma tidpunkt. En framgångsrik pastoratsreglering förutsätter att de som lokalt är närmast berörda medverkar i förberedelser och genomförande. De som beslutar om förändringen bör kunna bedöma när och under vilka omständigheter en pastoratsreglering ger de största fördelarna.

Ansvaret för översynen

Jag föreslår att stiftsstyrelsen skall ansvara för stiftets pastoratsindelning, att den skall åläggas att verka för en ändamålsenlig indelning samt besluta om ändringar. Eftersom strukturreformen skall genomföras successivt, förutsätter jag att stiftsstyrelsen gör en fortlöpande översyn av pastoratsindelningen i stiftet.

Jag finner för min del att detta arbete lämpligast utförs inom ett särskilt utskott eller arbetsgrupp som stiftsstyrelsen tillsätter. Ett sådant utskott kan bli ett organ för information och rådgivning samt för initiativ och

förslag till strukturförändringar som kan förbättra arbetsvillkoren för församlingarna. Utskottet bör samverka lokalt med kyrkoråd i församlingar, pastorat och samfälligheter, kyrkoherdar, personalorganisationer samt andra berörda parter. Denna samverkan bör då resultera i förslag till pastoratsregleringar, som utskottet överlämnar till stiftsstyrelsen för beslut. Utskottet bör därvid kunna ta initiativ också till andra samfällighetsbildningar än den som sker inom ett pastorat.

Stiftsstyrelsens första uppgift blir att skapa förutsättningar för att man snabbt skall kunna nå de mål som riksdagen angav år 1957. De bör också snarast förbereda reglering av de pastorat som är belägna i mer än en kommun. Den fortlöpande uppgiften skall därefter vara ett strukturarbete med de allmänna riktlinjerna för församlings- och pastoratsstorlek som mål. Den nuvarande s. k. rullande pastoratsregleringen skall således fullföljas och effektiviseras. Jag utgår från att stiftsstyrelserna kommer att prioritera och stiftsfullmäktige att ställa nödvändiga resurser till förfogande för detta arbete, som bl. a. syftar till en verklig avlastning för församlingarna. Avlastningen är enligt min mening nödvändig för att det skall vara möjligt att också på lång sikt behålla församlingarna i deras nuvarande omfattning som grundenhet i verksamheten.

Utgångspunkten i strukturarbetet bör vara frivillighet. Stiftsstyrelsens uppgift att verka för en ändamålsenlig pastoratsindelning måste emellertid, enligt min mening, kunna innebära att stiftsstyrelsen skall kunna fatta beslut även om inte berörda församlingar är överens, när ändringen syftar till att följa de i lagen angivna riktlinjerna. För övriga fall skall vid oenighet bland de berörda församlingarna samma förutsättningar gälla som i motsvarande situation inför en samfällighetsbildning, nämligen att *pastoratets* fördel av ändringen dels skall väga tyngre än en *församlings* nackdel därav, dels att denna fördel bedöms bli varaktig. Jag utvecklar detta närmare i specialmotiveringen.

Utvärdering

Jag har goda skäl att tro att det finns en beredskap för och en vilja till sådana förändringar som leder till uppenbara fördelar. En strukturförändring, som bygger på frivillighet och samverkan och som är beroende av den förändringsberedskap som församlingarna har uttalat, måste emellertid utvärderas. Det bör enligt min mening ske före år 2000. En sådan utvärdering bör lämpligen utföras av ett statligt organ som inte har ansvar för någon del av svenska kyrkans verksamhet. Efter denna utvärdering kan riksdagen ta ställning till om frivilligheten även fortsättningsvis kan tillämpas.

Mitt förslag: Stiftsstyrelsen får det övergripande ansvaret för stiftets pastoratsindelning. Den beslutar om ändringar i pastoratsindelningen och meddelar de föreskrifter som behövs för genomförandet.

Stiftsstyrelsens beslut får överklagas till kammarkollegiet av berörda församlingar och kyrkliga samfälligheter. Kammarkollegiets beslut får inte överklagas.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer med mitt utom i ett avseende. Kammarkollegiet skall enligt mitt förslag inte ha initiativrätt i fråga om pastoratsindelning (betänkandet del 1 s. 114–116, del 2 s. 56–60, 141–144 och 150).

Remissinstanserna: Alla remissinstanser tillstyrker i huvudsak förslaget eller lämnar det utan erinran, utom i frågan om stiftsstyrelsens roll. De som anser att domkapitlet skall ansvara för den prästerliga tjänsteorganisationen anser att samma myndighet också skall besluta om den därmed förknippade pastoratsindelningen. Kammarkollegiet vill få möjlighet att i särskilda fall underställa överklagade pastoratsregleringsärenden regeringens prövning.

Skälen för mitt förslag: För närvarande beslutar regeringen om indelning i pastorat med stöd av lagen (1970: 940) om kyrkliga kostnader. Förfarandet är, som jag förut nämnt (avsnitt 3.3.3), i övrigt oreglerat men följer huvudsakligen indelningslagens bestämmelser. Vanligen tar domkapitlet initiativ till ändringar genom en anmälan till regeringen, som ofta kan innehålla förslag. Ärendena överlämnas av regeringen till kammarkollegiet som gör den utredning som behövs och ger regeringen ett förslag till beslut.

Stiftsstyrelsens uppgifter vid indelningsändringar

Ändring av pastoratsindelningen är enligt min mening, till skillnad från ändringar i församlingsindelningen, huvudsakligen en inomkyrklig fråga. Den handlar i hög grad om lokal samverkan för att effektivisera församlingsverksamheten i de enskilda kyrkomedlemmarnas intresse. Jag finner det därför riktigt att föreslå att stiftsstyrelsen, kyrkans eget förvaltningsorgan på stiftsplanet, med god lokal förankring, skall vara beslutande i ärenden om ändrad pastoratsindelning. Häri ligger också att stiftsstyrelsen skall meddela sådana bestämmelser i samband med indelningsändring som regeringen hittills har brukat meddela om den prästerliga tjänsteorganisationen i det nybildade pastoratet samt ytterligare föreskrifter som kan behövas i samband med genomförandet. Dit hör att fastställa den ekonomiska regleringen mellan de berörda pastoraten. Tvister mellan pastoraten om tolkningen eller tillämpningen av den ekonomiska regleringen skall avgöras av skiljemän, såvida inte pastoraten kommit överens om något annat.

Till stiftsstyrelsens skyldighet att meddela föreskrifter för genomförandet av en pastoratsreglering bör enligt min uppfattning också höra att

fastställa namn för nya pastorat. Här finns i dag en fast regeringspraxis. Enligt denna erhåller ett nybildat flerförsamlingspastorat de ingående församlingarnas namn. Namnet på den församling där kyrkoherden är stationerad har regelmässigt placerats först. Detta namn har också blivit pastoratets kortnamn. Inom ramen för sin utredning har kammarkollegiet vid behov hört ortnamnsarkivet i Uppsala. Jag förutsätter att stiftsstyrelserna kommer att följa den praxis som jag nu redogjort för. En stiftsstyrelse som överväger att avvika från den bör enligt min mening höra ortnamnsarkivet i Uppsala i frågan om hur ett namnförslag förhåller sig till gott ortnamnsskick.

Vissa remissinstanser anser att i stället domkapitlet borde ha ansvaret för pastoratsregleringen. I likhet med dessa remissinstanser har jag den uppfattningen att pastoratsindelning och prästerlig tjänsteorganisation hör samman och skall ligga inom en och samma myndighets ansvarsområde. Jag har emellertid tidigare (avsnitt 3.2.5) utförligt redovisat varför jag valt att föreslå att stiftsstyrelsen skall besluta om den prästerliga tjänsteorganisationen. Det jag nu har föreslagit är således en konsekvens av detta.

Hur beslut om pastoratsindelning får överklagas

Liksom på församlingsindelningens område föreslår jag att den s. k. tvåinstansprincipen genomförs i överklagandeärenden. Stiftsstyrelsens beslut om pastoratsindelning skall kunna överklagas av de församlingar och de pastorat och andra kyrkliga samfälligheter som berörs av beslutet. Av skäl som jag utvecklar närmare i anslutning till mina förslag om prästtjänsternas fördelning (avsnitt 3.4.4) får dock stiftsstyrelsens indelningsbeslut såvitt det rör prästtjänster inte överklagas. Kammarkollegiet skall pröva överklagandena. Kollegiets beslut skall däremot i sin tur inte kunna överklagas. Kammarkollegiet är lämplig överprövande myndighet. Kollegiet är nämligen central förvaltningsmyndighet för frågor om rikets indelning och har dessutom lång erfarenhet av kvalificerade utredningar i ämnet. Med hänsyn till vad jag tidigare sagt om pastoratsindelningens inomkyrkliga karaktär anser jag att kammarkollegiet i dessa ärenden bör hämta in yttranden från svenska kyrkans centralstyrelse.

Kammarkollegiet har i sitt remissyttrande föreslagit att kollegiet får möjlighet att överlämna ett överklagningsärende "av principiell betydelse eller annars av särskild vikt" till regeringen för avgörande. Kollegiet har instämt i kyrkokommitténs bedömning att det inte finns samma skäl – betydelsen för samhällsfunktioner utanför den kyrkliga verksamheten – som i fråga om församlingsindelningen att beslut om pastoratsreglering och om bildandet av kyrkliga samfälligheter skall överprövas av regeringen. Dessa strukturförändringar bör så långt möjligt behandlas av kyrkans egna organ. Men överlämnandemöjligheten skulle enligt kollegiet finnas för de fall då frågor av principiell karaktär förekommer eller då politiskt betonade problem aktualiseras. I mina överväganden har jag kommit till samma ståndpunkt. Därför föreslår jag att kammarkollegiet med eget yttrande skall kunna överlämna till regeringen för avgörande ett överklagningsärende som kollegiet bedömer ha principiell betydelse eller annars vara av

särskild vikt. Behov av ett praxisbildande avgörande eller ett politiskt grundat beslut är exempel på skäl att överlåta avgörandet till regeringen. Mitt förslag står i överensstämmelse med 1984 års riktlinjer för översyn av reglerna om överklagande till regeringen m. m. Där har riksdagen uttalat sitt stöd för en sådan lösning på områden där det är önskvärt att regeringen som politiskt organ styr praxis (prop. 1983/84: 120, KU 23, rskr. 250).

Initiativ till indelningsändringar

Frågor om ändring i pastoratsindelningen bör enligt min mening kunna väckas av en församling eller ett pastorat som skulle beröras av ändringen. Det skall ske genom en ansökan om ändring ställd till stiftsstyrelsen. Stiftsstyrelsen skall naturligtvis också kunna ta upp en indelningsfråga på eget initiativ – det följer av det krav på aktivitet som jag med förslaget vill ställa på stiftsstyrelsen.

Kyrkokommittén har föreslagit att också kammarkollegiet genom en anmälan till stiftsstyrelsen skall kunna aktualisera en indelningsändring. För egen del anser jag att detta är olämpligt. Den situationen skulle nämligen kunna uppstå att kammarkollegiet i samband med en överprövning av stiftsstyrelsens beslut måste ta ställning i ett ärende som kollegiet väckt och därmed inte kunna göra en helt fri och förutsättningslös överprövning. Jag föreslår därför ingen initiativrätt för kammarkollegiet i fråga om pastoratsindelning.

3.3.6 Kontraktsindelning

Mitt förslag: Stiftsstyrelsen övertar regeringens uppgift att besluta om ändrad kontraktsindelning. Stiftsstyrelsens beslut får överklagas till kammarkollegiet av berörda församlingar och kyrkliga samfälligheter. Kammarkollegiets beslut får inte överklagas.

Kyrkokommitténs förslag: Kommittén har inget förslag med avseende på kontrakten. Kommitténs skäl för det är att frågan om kontraktens respektive kontraktsprostarnas ställning lämpligen bör övervägas ytterligare inom kyrkans olika organ innan konkreta förslag till åtgärder läggs fram (betänkandet del 1 s. 36).

Remissinstanserna: Ingen har kommenterat kommitténs slutsats utom domkapitlet i Härnösand. Domkapitlet har framfört att det medför stora problem när kontrakts- och kommungränser skär varandra och att det därför är viktigt att kontraktsindelningen ses över.

Skälen för mitt förslag: Kontraktet är tjänstgöringsområde för kontraktsprosten i hans eller hennes egenskap av biskopens medhjälpare i uppsikten över stiftet. Biskopen utser kontraktsprostar. Under kontraktsprostens ledning samlas prästerna i församlingarna inom kontraktet för samråd och viss fortbildning. På många håll har dessutom inom kontraktets ram vuxit fram en samverkan mellan församlingarna i mer eller mindre fast organiserad form.

Kontraktsprostarnas uppgifter, liksom det nyss nämnda samarbetet, är enligt min uppfattning, som delas av kyrkokommittén, av klart inomkyrklig karaktär.

Kontraktet får enligt mina förslag i fråga om obligatoriska stiftssamfälligheter ytterligare en funktion, nämligen att utgöra valkrets för val av stiftsfullmäktige (avsnitt 3.2.3).

Beslut om ändringar i kontraktsindelningen fattas nu av regeringen. Indelningsändringen föranleds vanligen av ändrad pastoratsindelning eller av överväganden om kontraktets lämpliga storlek som arbetsenhet. Jag har tidigare (avsnitt 3.3.2 och 3.3.5) föreslagit att regeringens ansvar för ändringar i församlings- och pastoratsindelningen skall flyttas över till kammarkollegiet och stiftsstyrelserna. Förslagen ligger i linje med strävandena att avlasta regeringen löpande förvaltningsärenden och föra beslutsfattandet närmare dem som berörs av besluten. Det är då konsekvent att föreslå motsvarande förändring i fråga om kontraktsindelningen. Ärendenas inomkyrkliga karaktär gör det enligt min mening naturligt att beslutsansvaret skall läggas hos kyrkliga organ. Med tanke på det vanliga sambandet med pastoratsindelningen föreslår jag att stiftsstyrelserna, som enligt mitt förslag (avsnitt 3.3.5) skall ansvara för pastoratsregleringar, också skall besluta om ändringar i kontraktsindelningen. Även det kontraktsvisa samarbetet kring församlingsverksamheten gör det naturligt att stiftsstyrelsen, som skall främja församlingslivet i stiftet, har denna uppgift.

För överprövningen bör även här tvåinstansprincipen införas. Jag föreslår att stiftsstyrelsens beslut skall kunna överklagas till kammarkollegiet av de församlingar och de pastorat och andra kyrkliga samfälligheter som berörs av beslutet. Med hänsyn till kontraktsindelningens inomkyrkliga karaktär föreslår jag att kammarkollegiet skall bereda svenska kyrkans centralstyrelse tillfälle att yttra sig innan ärendet avgörs. Kammarkollegiets beslut skall inte kunna överklagas. Reglerna om kontraktsindelningen bör enligt min mening föras in i den föreslagna lagen om kyrklig indelning och om bildande av kyrkliga samfälligheter (avsnitt 3.3.7).

3.3.7 Lagteknisk lösning

Mitt förslag: Bestämmelserna om rikets indelning i territoriella församlingar, pastorat och kontrakt förs samman i en ny kyrklig indelningslag. Där skall vidare finnas bestämmelser om stiftsindelningen. Slutligen skall lagen innehålla regler om bildandet av icke-obligatoriska kyrkliga samfälligheter.

Kyrkokommitténs förslag: Kommittén, vars förslag avviker från mitt, har beträffande församlingsindelningen föreslagit ändringar i den nuvarande indelningslagen samt beträffande pastoratsindelningen en ny lag därom samt om bildandet av kyrkliga samfälligheter (betänkandet del 2 s. 53–60 och 138–150).

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har invänt mot kommitténs förslag till lagteknisk lösning.

Skälen för mitt förslag: Det saknas i dag en gemensam grundläggande författning om rikets indelning i församlingar, pastorat, kontrakt och stift. Kyrkokommittén har föreslagit ändringar i 3 kap. indelningslagen samt en ny lag om pastoratsindelning och om bildandet av kyrkliga samfälligheter. Församlingarnas och samfälligheternas ställning som kommuner skall enligt mitt förslag regleras i en ny lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Med kyrkokommitténs förslag skulle den centrala kyrkokommunala lagstiftningen delas upp på tre olika lagar, vilket enligt min mening skulle vara onödigt krångligt för läsaren. Skälen för en gemensam författningsreglering av borgerliga och kyrkliga kommuners indelningsfrågor har mot bakgrund av mina förslag försvagats. Mitt förslag till beslutsordning vid ändringar i den kyrkokommunala indelningen (avsnitt 3.3.2), nämligen att kammarkollegiet skall överta regeringens beslutsbefogenheter i första instans, innebär en olikhet i jämförelse med bestämmelserna för den borgerliga indelningen. Vidare är förslaget till regler för pastorats- och kontraktsindelning utformade med reglerna för församlingsindelningen som förebild. Jag finner det därför naturligt att föreslå en gemensam lag med de bestämmelser som gäller för ändringar i all kyrklig indelning i syfte att ge läsaren en direkt överblick på detta område.

Rikets grundläggande indelning i stift är inte reglerad i någon författning i dag. Regeringen kan formellt besluta om de ändringar som behövs. Mitt förslag att de territoriella församlingarna i varje stift skall utgöra en obligatorisk stiftssamfällighet (avsnitt 3.2.1) gör det enligt min mening nödvändigt att riksdagen i lag beslutar vilka stift som skall finnas. Eftersom stiftsindelningen får ekonomisk betydelse för de kyrkliga kommunerna bör av lagen också framgå hur indelningsändringar skall gå till. Jag föreslår att regeringen bemyndigas bestämma vilka församlingar som skall ingå i de olika stiften. Bestämmelserna om stiftsindelningen bör också ingå i den nya lagen om kyrklig indelning.

Reglerna om ändringar i pastoratsindelningen har nära samband med bestämmelser som rör bildande och ändring av kyrkliga samfälligheter i och mellan pastorat. De olika samfällighetsformerna framgår av den föreslagna lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Vissa av dessa, nämligen totala pastoratssamfälligheter och flerpastoratssamfälligheter, kräver särskilda beslut för sin tillkomst. Bestämmelserna härom bör med hänsyn till sambandet med pastoratsindelningsändringar återges i den nya kyrkliga indelningslagen.

3.4 Den prästerliga tjänsteorganisationen

3.4.1 Prästtjänsterna i svenska kyrkan

Mitt förslag: I ett pastorat kan det förutom kyrkoherde finnas en eller flera komministrar anställda. De avlönas av pastoratet.

Hos stiftssamfälligheten kan stiftsadjunkter och kontraktsadjunkter finnas anställda. Dessa avlönas av stiftssamfälligheten.

I stiftssamfälligheten får dessutom finnas tjänster som pastorsadjunkt, vilka närmast är avsedda för nyprästvigda.

Prästtjänsterna är statligt reglerade tjänster. Prästtjänster – frånsett biskopstjänsten – skall inte längre tillsättas med fullmakt.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt. Kommittén har dock föreslagit att en nyprästvigd skall förordnas som pastorsadjunkt med aspiranttjänstgöring endast under begränsad tid (betänkandet del 1 s. 118–123, del 2 s. 66–71, 152–158, 161–162 och 166).

Remissinstanserna: Flertalet tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran med undantag för förslaget om tidsbegränsad tjänstgöring för nyprästvigda. Detta förslag avstyrks av en klar majoritet.

Skälen för mitt förslag

Innebörden av beteckningarna pastorats- och stiftspräster

Flertalet präster i svenska kyrkan har i dag statligt reglerad anställning på tjänster som kyrkoherde, komminister eller kyrkoadjunkt i ett pastorat. För särskilda arbetsuppgifter i stiften finns inrättade tjänster som förste stiftsadjunkt, stiftsadjunkt eller kontraktsadjunkt. Domkapitlen kan dessutom inrätta tjänster som pastoratsadjunkt, huvudsakligen för nyprästvigda.

Den förenkling av tjänsteorganisationen som kommittén har föreslagit finner jag ändamålsenlig. Mitt förslag är alltså att det i pastoraten endast skall finnas två tjänstekategorier, kyrkoherde och komminister. Dessa *pastoratspräster*, som kommittén betecknar dem, har i dag ordinarie tjänster tillsatta med fullmakt, men dessa bör i framtiden tillsättas med förordnande.

Jag föreslår likaså att det på stiftsplanet skall finnas endast två tjänstekategorier, stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt. Dessa *stiftspräster* har i dag extra ordinarie tjänster och deras anställningsförhållanden ändras endast såtillvida att de får en ny huvudman i stiftet, nämligen stiftssamfälligheten. Behovet av stiftsadjunkter för viktiga stabsfunktioner inom stiftsarbetet torde vara lika stort inom den nya stiftssamfälligheten som inom den nuvarande frivilliga stiftsorganisationen. Kontraktsadjunkterna utgör ett värdefullt komplement till tjänsteorganisationen på pastoratsplanet, särskilt för uppgifter som det enskilda pastoratet har för litet underlag för att kunna bära. Ett exempel på detta utgör det finskspråkiga församlingsarbetet.

För nyvigda präster skall tjänster med benämningen pastorsadjunkt få inrättas. Jag återkommer i det följande till deras anställningsförhållanden.

Enligt vad jag tidigare föreslagit (avsnitt 3.2.1) skall domkapitlens arbetsuppgifter begränsas. Ansvaret för att främja församlingslivets utveckling inom stiftet m. m. förs nu över till stiftssamfälligheten. Samfälligheten bör då, som kommittén föreslagit, också ta över ansvaret för de präster som för det ändamålet har uppgifter av övergripande karaktär. Som jag tidigare utvecklat (avsnitt 3.2.5) kommer både stiftsstyrelsen och domkapitlet att ha uppgifter med avseende på samtliga präster i stiftet. Stiftsstyrelsen fastställer exempelvis tjänstgöringsföreskrifter för samtliga präster och domkapitlet har tillsynen över ämbetsförvaltningen beträffande både stifts- och pastoratsprästerna. De nya beteckningarna innebär endast att det ekonomiska ansvaret för tjänsterna fördelas mellan pastorat och stift. Nu svarar kyrkofonden för vikariekostnader för präster. Jag anser i likhet med kommittén att pastoraten och stiftssamfälligheterna i fortsättningen bör svara också för kostnaderna för vikarier. I hastigt uppkommande akutsituationer och vid vakans på kyrkoherdetjänsten är det nödvändigt att stiftsstyrelsen förordnar vikarie. I övriga fall, då vakans uppstår på en komministertjänst bör, med hänsyn till att pastoratet skall bära kostnaden, en vikarie i regel tillsättas endast om pastoratet begär att stiftsstyrelsen skall förordna en sådan.

Mitt förslag till tjänsteorganisation innebär vidare att tjänstebenämningen kyrkoadjunkt avskaffas.

Benämningen kyrkoherde är – såsom kammarkollegiet framhållit – i princip förbehållen pastoratspräst. Det bör dock inte finnas några hinder mot att benämningen kyrkoherde används även för annan tjänst av likartat slag, t. ex. för en stiftspräst med självständigt ansvar för församlingsvård bland samer eller en större grupp av finskspråkiga i ett stift. Likaså bör de särskilda tjänstebenämningarna för garnisonspastorn i Boden och amiralitetspräster i Karlskrona kunna behållas.

Första anställning för nyprästvigd

Remissinstanserna har tillbakavisat kommitténs förslag att en nyprästvigd skall placeras i ett pastorat för aspiranttjänstgöring under en tid av minst 6 och högst 18 månader. De flesta har hänvisat till att man enligt svenska kyrkans ordning prästvigs till tjänst inom kyrkan och inte utan vidare bör fråntas möjligheten att arbeta som präst. Jag anser, med hänsyn till remissopinionen, att förslaget om tidsbegränsning av den första anställningen inte bör genomföras.

Den nyprästvidgde bör därför anställas på en utbildningstjänst i stiftet, vilken i enlighet med kyrkokommitténs förslag bör benämnas pastorsadjunktstjänst. Beteckningen pastorsadjunkt speglar bättre än nuvarande benämning – pastoratsadjunkt – att innehavaren biträder pastor och ännu inte arbetar helt självständigt. Stiftsstyrelsen får bestämma i vilket pastorat tjänstgöringen skall ske. Utbildningssyftet bör tillmätas stor betydelse när stiftsstyrelsen fattar sitt beslut om placering. Det motiverar också enligt min uppfattning att biskopens bedömning i de enskilda fallen får stor

betydelse, när stiftsstyrelsen beslutar om tjänsternas placering och tillsättning. Eftersom tjänsterna är avsedda att vara utbildningstjänster, förutsätter jag att innehavarna kommer att söka sig vidare till andra prästtjänster.

I det följande (avsnitt 3.6.2) föreslår jag att avlöningskostnaderna för nyprästvigda skall betalas av stiftssamfälligheterna som för detta ändamål får ett bidrag ur kyrkofonden som skall ingå i stiftsbidraget. För närvarande prästvigs ca 125 personer årligen. Kyrkokommittén har bedömt att en tid av upp till 18 månader efter prästvigningen kan behövas för handledd utbildning av nyprästvigda. Enligt min mening bör åtminstone ett års erfarenhet av tjänstgöring på en utbildningstjänst som församlingspräst krävas för rätt att erhålla en annan prästtjänst. Gällande förordningsbestämmelser bör anpassas till detta synsätt.

De nuvarande pastoratsadjunktstjänsterna

För närvarande torde även präster, som inte längre kan anses behöva handledning i arbetet, inneha tjänst som pastoratsadjunkt*. På samma sätt som kommittén föreslagit angående kyrkoadjunktstjänster anser jag att även sådana pastoratsadjunktstjänster som i huvudsak fungerar som förstärkning av den prästerliga tjänsteorganisationen i ett pastorat nu bör omvandlas till komministertjänster. Detta bör dock få ske endast under en övergångsperiod av två år och endast om pastoratet och stiftsstyrelsen är överens om att en sådan tjänst skall inrättas. Nuvarande pastoratsadjunktstjänster, som inte i fortsättningen skall användas som utbildningstjänster för nyprästvigda pastorsadjunkter och inte heller omvandlas till komministertjänst i ett pastorat, blir efter övergångsperioden tjänster hos stiftssamfälligheten. Under övergångsperioden bör pastoratsadjunkterna kunna åläggas en skyldighet att fränträda utövningen av sin tjänst för att utöva en tjänst som pastorsadjunkt i stiftssamfälligheten. Detta avviker från förslagen i regeringens skrivelse 1987: 1 till kyrkomötet. Regeringen får därför återkomma i frågan till nästa års kyrkomöte.

Löneregleringav prästtjänsterna

Trots framställningar som under utredningsarbetet har gjorts om en kommunal löneregleringav prästtjänsterna är jag inte beredd att nu föreslå en sådan ändring.

3.4.2 Tjänstgöring i annat pastorat

Mitt förslag: Stiftsstyrelsen får besluta att en präst skall vara skyldig att utöva annan tjänst som pastoratspräst. Stiftsstyrelsen kan också genom ett arbetsledningsbeslut bestämma att en pastoratspräst skall fullgöra kyrkliga arbetsuppgifter i stiftet utanför det egna pastoratet.

Stiftsstyrelsen får besluta om den ekonomiska reglering som kan behövas i dessa fall.

* Enligt Matrikel för svenska kyrkan 1986/87, sid. 241, fanns det den 1 september 1986 393 tjänstgörande och 59 tjänstlediga pastoratsadjunkter.

Kyrkokommitténs förslag: Avviker från mitt. Kommittén föreslår att olika pastorat skall få träffa överenskommelser om att en viss eller vissa präster delvis tjänstgör i en närliggande församling i ett annat pastorat. Om en överenskommelse träffas, kan uppgifterna preciseras i tjänstgöringsföreskrifter (betänkandet del 1 s. 119).

Remissinstanserna: Flera remissinstanser är positiva till att prästers tjänstgöring skall kunna delas mellan pastorat, alternativt mellan stiftet och ett pastorat. Samtidigt uttrycker man farhågor för att den av kommittén föreslagna beslutsordningen för denna delning kommer att medföra praktiska problem.

Skälen för mitt förslag: Det är viktigt att en präst arbets- och intresseinriktning tillvaratas på det för det kyrkliga arbetet i stiftet mest förmånliga sättet. Detta kan bl. a. ske genom en flexibel tjänstgöring som också medger ett utbyte av prästerliga arbetsinsatser mellan olika pastorat. Den delade tjänstgöringen – som är att se som ett beslut om arbetets ledning och fördelning – kan lämpa sig väl för jourtjänster, konfirmandundervisning, regelbunden predikotjänst i någon kyrka i annat pastorat, tjänstgöring vid kriminalvårdsanstalt eller vid ett militärt förband. Det innebär också att en stiftspräst, vars arbetsuppgifter medger det, kan få en klar förankring i en lokal församlingsgemenskap.

Stiftsstyrelsen skall fastställa tjänstgöringsföreskrifter för samtliga präster. En delad tjänstgöring skall enligt min uppfattning alltid fastställas i dessa föreskrifter och bör därför också beslutas av stiftsstyrelsen. Initiativet kan dock tas från berörda pastorat. Särskilt i de fall då en ekonomisk reglering mellan pastorat eller mellan stiftet och ett pastorat blir aktuell är det nödvändigt att tjänstgöringens omfattning finns dokumenterad på detta sätt. Beslut om ekonomisk reglering bör fattas av stiftsstyrelsen, som också i övrigt är ansvarig för fördelningen av resurser inom stiftet och dessutom beslutar om fördelningen av prästtjänsterna (se avsnitt 3.4.4.)

Jag föreslår att det också i fortsättningen skall vara möjligt att besluta att en präst under begränsad tid skall vara skyldig att frånträda utövningen av sin tjänst eller att jämsides med sin tjänst utöva annan prästtjänst och tjänstgöra i ett annat pastorat i samma stift. Detta får ske om arbetsbelastningen tillfälligt är särskilt hög där eller om det annars finns synnerliga skäl, exempelvis av social natur, för en sådan tjänstgöring. Regeringens förslag till kyrkomötet var att stiftsstyrelsen skall besluta i dessa ärenden. *Kyrkomötet* (KL 1987: 5 avsnitt 3.4.2) avstyrker förslaget och anser att det bör ankomma på domkapitlet att besluta. Denna uppfattning kan jag inte dela. Med hänvisning till vad jag anfört i avsnitt 3.2.5. om ansvarsfördelningen mellan stiftsorganen och stiftsstyrelsens roll när det gäller beslut om arbetsfördelningen mellan prästerna i ett pastorat och i ärenden rörande disciplinansvar finner jag det naturligt att stiftsstyrelsen beslutar också i dessa ärenden. Beslutet får överprövas i den ordning som gäller för arbetstvister i allmänhet, dvs. efter talan hos en tingsrätt eller arbetsdomstolen. Föreskrifter om skyldighet att utöva annan tjänst kan – så länge frågan inte är reglerad i kollektivavtal – meddelas av regeringen (jfr prop. 1973: 90 s. 306).

Mitt förslag: Kyrkoherdarna för döva förs över till den rikskyrkliga organisationen och avlönas av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer med mitt (betänkandet del 1 s. 120).

Remissinstanserna: Stockholms domkapitel och kyrkoherdarna för döva anser att verksamheten bör vara en stiftsangelägenhet.

Skälen för mitt förslag: För närvarande är landets sju kyrkoherdar för döva knutna till Stockholms domkapitel, som är deras arbetsgivare och utövar tillsynen över verksamheten. Denna ordning kan inte bevaras när domkapitlets arbetsuppgifter begränsas. Verksamheten bland döva och hörselskadade är indelad i sju distrikt med en tjänst som kyrkoherde i varje distrikt. Distriktsindelningen bygger på länsindelningen inte stiftsindelningen. Denna indelningsgrund sammanhänger bl. a. med upptagningsområdet för specialskolorna för döva och hörselskadade. Enligt förordningen (1982: 633) om kyrkoherdar för döva (ändrad senast 1986: 852) skall dessa meddela konfirmationsundervisning vid skolorna.

Kyrkomötet (KL 1987: 5 avsnitt 3.4.3) menar att övervägande skäl talar för att församlingsarbetet bland döva och hörselskadade blir en angelägenhet för stiftssamfälligheterna på samma sätt som har föreslagits beträffande församlingsarbetet bland finskspråkiga och samer. Såsom kyrkomötet också framhåller kan det i vissa stift föreligga behov av flera prästtjänster medan det i andra stift inte finns underlag för mer än en deltidstjänst. Eftersom en ändring av distriktsindelningen förutsätter en noggrann prövning av behov och lämplig organisationsform anser jag att en sådan inomkyrklig översyn i samråd med de dövas intresseorganisationer först bör göras. Om en översyn visar att det är lämpligt att församlingsarbetet bland döva och hörseskadade blir en angelägenhet för stiftssamfälligheten kan stiftsfullmäktige sedan besluta om en utvidgad verksamhet på det sätt som kyrkomötet anvisat. Jag anser att det i vart fall är angeläget att de dövas intresseorganisationer tillförsäkras ett inflytande i samband med tillsättningen av kyrkoherdetjänsterna. En lösning av denna fråga, som länge har varit aktuell genom framställningar i ärendet och en tidigare utredning, kan enligt min mening bäst uppnås genom att ansvaret förs över till den rikskyrkliga organisationen. Inom Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet – och främst då inom dess nämnd för diakoni och samhällsansvar – bedrivs redan i dag verksamhet bland döva. I anslutning till nämnden finns också särskilda organ för att upprätthålla kontakten med de dövas organisationer.

Kyrkoherdetjänsterna för döva är nu statliga tjänster tillsatta med fullmakt. För dessa tjänster krävs därför särskilda övergångsbestämmelser. Allteftersom vakans uppkommer på befintliga tjänster får det bli en uppgift för Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet och dess nämnd för diakoni och samhällsansvar att se över organisationen.

Kostnaderna för kyrkoherdarna för döva betalas i dag ur kyrkofonden. Fortsättningsvis bör bidrag motsvarande de nuvarande förvaltningskostnaderna för dessa tjänster, ingå i bidraget ur kyrkofonden till Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet.

När det gäller tillsynen över den prästerliga ämbetsutövningen uppkommer frågan om kyrkoherdarna för döva skall vara underställda domkapitlet i Stockholm såsom hittills eller domkapitlet i Uppsala i enlighet med önskemål som de själva fört fram. Domkapitlet i Uppsala har tillsynen över präster i utlandet. Jag anser att kyrkoherdarna för döva, som inte heller är geografiskt bundna till ett bestämt stift, lämpligen bör höra under domkapitlet i Uppsala.

3.4.4 Prästtjänsternas fördelning

Mitt förslag: Nuvarande antal prästtjänster inberäknat pastoratsadjunktstjänsterna skall vara utgångspunkt för den nya tjänsteorganisationen.

Regeringen fastställer det totala antalet prästtjänster i landet.

Svenska kyrkans centralstyrelse får fördela tjänsterna mellan stiften.

Svenska kyrkans centralstyrelse beslutar om inrättande och indragning av alla stiftstjänster utom pastorsadjunktstjänster.

Stiftsstyrelsen beslutar om inrättande och indragning av pastoratstjänster och pastorsadjunktstjänster.

Kyrkokommittens förslag: Avviker delvis från mitt (betänkandet del 1 s. 126–130, del 2 s. 57–58, 69–70 och 162–165).

Kommittén föreslog i rapporten Församlingar i samverkan som behandlades av 1985 års kyrkomöte, att fördelningen av prästtjänster skulle beslutas av kyrkomötet. I slutbetänkandet föreslogs att svenska kyrkans centralstyrelse borde fördela tjänsterna. Kommittén motiverade sitt ändrade ställningstagande med att uppgiften borde åvila ett permanent fungerande organ. Kyrkomötet skulle enligt förslaget få en rådgivande funktion när det gäller mål och principer för fördelningen.

Remissinstanserna: Flertalet anser att ytterligare prästtjänster bör inrättas.

Svenska kyrkans centralstyrelse och Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund tycker att det är bra att fördelningen av prästtjänsterna förs över till kyrkans egna organ. Remissinstanserna har dock delade meningar om hur kompetensfördelningen mellan kyrkomötet och svenska kyrkans centralstyrelse respektive pastoraten skall se ut. Stiftsrådet i Linköping är kritiskt mot att ett fåtal stiftstjänster används som styrmedel för att uppnå en rättvis fördelning av tjänsterna.

Skälen för mitt förslag: Jag delar kommitténs bedömning att förhållandena inte medger att ytterligare prästtjänster nu inrättas.

Om situationen förändras bör det emellertid vara möjligt för regeringen

att ompröva detta. Denna prövning bör dock inte äga rum årligen utan när förändrade förhållanden motiverar det.

Centralstyrelsen fördelar tjänsterna mellan stiften

I likhet med kommittén anser jag att det bör ankomma på svenska kyrkans egna organ att fördela befintliga tjänster mellan stiften.

Jag föreslår att svenska kyrkans centralstyrelse efter framställning från stiftsstyrelserna fastställer hur många prästtjänster som högst får finnas i varje stift.

Inrättande och indragning av de enskilda tjänsterna på stiftsnivå kommer att få återverkningar på tjänsterna på pastoratsnivå. Utgångspunkten för antalet tjänster på de olika nivåerna bör vara nuvarande förhållande. En förändring kan då inledningsvis endast ske genom att pastoratstjänster omvandlas till stiftstjänster eller tvärtom. Det bör därför, såsom kommittén föreslagit, vara ett fristående organ utan eget intresse i denna fördelning som beslutar om inrättande och indragning av stiftstjänsterna. Uppgiften bör ligga på ett permanent fungerande organ, lämligen svenska kyrkans centralstyrelse. I framställningar till centralstyrelsen om inrättande av en ny stiftstjänst kan stiftsstyrelsen bl. a. föreslå att en redan indragen pastoratstjänst omvandlas till stiftstjänst. Centralstyrelsen bör med utgångspunkt från vad som framförs i ärendet om behovet av förstärkning på stiftsnivån bedöma om ändringen skall genomföras.

Genom att centralstyrelsen enligt mitt förslag får fördela tillgängliga prästtjänster mellan stiften i årliga beslut och också beslutar om inrättande och indragning av prästtjänsterna på stiftsnivån får centralstyrelsen goda förutsättningar att reglera fördelningen mellan stiften.

Regeringen beslutar om inrättande av prästerliga övergångsbefattningar med stöd av riksdagens beslut (prop. 1977/78: 120 punkt 5, KrU 21, rskr. 262). För närvarande finns det ett femtontal sådana tjänster inrättade. Därutöver finns det en personlig stiftsadjunktstjänst inrättad vid Stockholms domkapitel för ungersk-språkigt församlingsarbete. Adjunktens tjänstgöring får även omfatta andra stift. Det kommer att finnas behov av en möjlighet att inrätta personliga tjänster även i fortsättningen. Jag föreslår därför att svenska kyrkans centralstyrelse får använda upp till 1 % av tillgängliga prästtjänster för att inrätta sådana tjänster. Centralstyrelsen skall också besluta om i vilket stift tjänsten skall vara placerad. Innehavarna av dessa tjänster bör också i fortsättningen avlönas ur kyrkofonden.

Vidare bör antagningen av kandidater till prästvigning för stiften redan nu övervägas. Detta gäller framför allt i de stift som kan förutse att stiftsbidraget (avsnitt 3.6.2) inte kommer att täcka kostnaderna för alla de pastoratsadjunktstjänster som nu finns inrättade i stiftet. Innehavarna av dessa tjänster avlönas från och med den 1 juli 1989 av stiftssamfälligheten.

När en pastoratsadjunktstjänst blir ledig och inte omvandlas till en prästtjänst i pastorat eller skall användas som en tjänst för nyprästvigd kan stiftsstyrelsen ansöka hos svenska kyrkans centralstyrelse om att en tjänst som exempelvis kontraktsadjunkt inrättas. Centralstyrelsen kan inrätta en sådan tjänst eller besluta att dra in tjänsten och placera den i ett annat stift

med större behov. Antalet tjänster som svenska kyrkans centralstyrelse får förfoga över som styrmedel kan alltså genom mitt förslag ökas med det antal pastoratsadjunktstjänster som inte används som förstärkning av tjänsteorganisationen i pastoraten.

Stiftsstyrelsen fördelar tjänsterna inom stiftet

Jag delar kommitténs uppfattning att stiftsstyrelsen skall besluta om inrättande och indragning av pastoratstjänster. I samband med att regeringen har beslutat i ärenden som gäller nybildning av pastorat har den också fastställt hur många präster som skall finnas i pastoratet. Jag har föreslagit att stiftsstyrelsen i fortsättningen skall besluta i pastoratsindelningsärenden. Sådana beslut får överklagas till kammarkollegiet. Kollegiet har påpekat att kollegiets beslut om den prästerliga tjänsteorganisationen i samband med indelningsärenden skulle kunna bli verkningslösa, om ett sådant beslut kan ändras av stiftsstyrelsen genom ett enskilt beslut om att inrätta eller dra in en prästtjänst. Jag vill då erinra om att vid beslut om antalet präster i ett pastorat även annat än förhållandena i det enskilda pastoratet skall vägas in. För vissa uppgifter, som tidigare enbart varit pastoratsbaserade, kommer det exempelvis att ske en samverkan på stiftsnivå. Stiftsstyrelsens möjlighet att besluta om delad tjänstgöring för präster har också betydelse, liksom att det finns andra medarbetare än präster i pastoratet. Jag anser att så många faktorer – också ekonomiska – skall läggas till grund för beslutet, att man inte bör överbetona sambandet med pastoratsindelningen. Kammarkollegiets beslut i ett överklagat pastoratsindelningsärende skall därför inte innehålla något beslut om antalet prästtjänster. Det bör ankomma på stiftsstyrelsen att ensam ha ansvaret för fördelningen av tillgängliga tjänster mellan pastoraten.

Om kammarkollegiet ändrar pastoratsindelningen kan det givetvis finnas skäl för stiftsstyrelsen att på nytt pröva hur många prästtjänster som bör finnas. Mitt förslag innebär också att stiftsstyrelsen kan besluta att hålla en ledig tjänst vakant i avvaktan på en översyn av pastoratsindelningen eller tjänsteorganisationen.

3.5 Tillsättningen av prästtjänster

3.5.1 Tillsättningsförfarandet

Mitt förslag: Första och andra gången en kyrkoherdetjänst är ledig skall domkapitlet först pröva vilka sökande som är behöriga. Tjänsten tillsätts sedan efter yttrande av domkapitlet i enförsamlingspastorat av kyrkorådet och i flerförsamlingspastorat av en tillsättningsnämnd. Tredje gången tjänsten är ledig tillsätts den av domkapitlet efter yttrande från berörda församlingars kyrkoråd.

Komministertjänster tillsätts av kyrkorådet eller tillsättningsnämnden. Domkapitlet prövar vilka sökande som är behöriga till tjänsten och avger yttrande till pastoratet.

Domprosttjänst tillsätts av regeringen efter yttrande av domkapit-

let, som skall ha gett samtliga församlingskyrkoråd i pastoratet tillfälle att yttra sig.

Tjänster som stiftsadjunkt eller kontraktsadjunkt tillsätts av stiftsstyrelsen efter behörighetsprövning och yttrande av domkapitlet.

Tjänster som pastorsadjunkt placeras och tillsätts av stiftsstyrelsen.

Förflyttningsskyldigheten för präster behålls.

Domkapitlets tillsättningsbeslut får överklagas hos regeringen. Beslut av kyrkorådet, tillsättningsnämnden och stiftsstyrelsen får överklagas i den ordning som gäller för kommunala beslut.

Kyrkokommitténs förslag: Avviker i följande avseende från mitt. Kommittén föreslår i fråga om tillsättning av pastoratstjänster att domkapitlet efter den allmänna behörighetsprövningen upprättar ett förslag om högst tre sökande. Kyrkorådet eller tillsättningsnämnden får därefter tillsätta tjänsten med någon av dessa tre. Tillsättningsbeslutet får överklagas av röstberättigade kyrkomedlemmar eller av en präst som förts upp på förslaget enligt den ordning som gäller för överklagande av kommunala beslut. Domkapitlets förslag till tjänsten får överklagas till regeringen av den som sökt tjänsten (betänkandet del 1 s. 134–139 och 143–144, del 2 s. 66–70, 152–161 och 164–166).

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser kommenterar inte förslaget att alla komministertjänster och en kyrkoherdetjänst vid två tillfällen av tre tillsätts av kyrkoråd eller tillsättningsnämnd i stället för efter val av församlingsmedlemmarna. Några menar dock att en tillräckligt stark församlingsopinion skall kunna påfordra ett direktval vid tjänstetillsättningen. Andra vill i skiftande omfattning stärka domkapitlets ställning i sammanhanget. Detta gäller särskilt tillsättningen av komministertjänster. Justitiekanslern anser att alla tjänster bör tillsättas på samma sätt och föreslår att en tillsättningsnämnd och en överklagandenämnd inrättas i varje stift. Andra föreslår att en inomkyrklig överklagandeinstans bör inrättas. En del menar att en tjänst som domprost bör tillsättas av svenska kyrkans centralstyrelse.

Skälen för mitt förslag: Det var tidigare vanligt att olika tjänster – lärare, polis m. fl. – tillsattes efter ett val. Endast vid tillsättning av prästtjänster förekommer det ännu att menighetens val bestämmer vem som skall få tjänsten. Detta system har nu av flera skäl spelat ut sin roll. Tillsättningsproceduren är långdragen och valdeltagandet ofta lågt. Dessutom sätts valreglerna ofta ur spel genom att det endast finns en sökande till en tjänst. Kallelse av en ytterligare präst att provpredika har, under den period som prästvalsundersökningen (Ds C 1983: 9) omfattar, nämligen åren 1974–1980, endast skett vid 21 tillfällen. Förfarandet med provpredikningar av de präster som förts upp på förslag av domkapitlet har också kritiserats.

1985 års kyrkomöte (RegÄr 1985: 1, KO 10, kskr. 34) tillstyrkte kyrkokommitténs förslag i lägesrapporten (SOU 1985: 1) med följande motivering:.

Såsom kommittén framhållit har de prästvalslagar som stiftats under 1900-talet sökt skapa en balans mellan kraven på att prästtillsättning skall ske genom "folkets val" respektive genom "myndighetstillsättning". Enligt kommitténs förslag skall kyrkorådets ledamöter välja präst två gånger av tre. Det kan måhända ifrågasättas om inte "folkets val" bättre speglas av ett val där den gudstjänstfirande församlingen i vart fall har möjlighet att delta. Å andra sidan kan det hävdas att domkapitlet, som enda tillsättande organ inom stiftet, skulle ha möjlighet att utarbeta en strategi i tillsättningsärendena med beaktande av stiftets totala behov av präster. Utskottet har därvid funnit att kommitténs förslag tillfredsställande torde tillgodose församlingens berättigade krav på att få välja präst med utgångspunkt från församlingens och tjänstens särskilda behov.

Regeringen delade den uppfattningen och föreslog i sin skrivelse 1987: 1 till kyrkomötet att en kyrkoherdetjänst två gånger av tre tillsätts av kyrkorådet i ett enförsamlingspastorat och av en tillsättningsnämnd i ett flerförsamlingspastorat. Komministertjänster borde däremot varje gång tillsättas på detta sätt. Med anledning av en i ämnet väckt motion uttalade sig emellertid *kyrkomötet* (mot. 1987: 18, KL 5 avsnitt 3.4.5) för att även komministertjänster var tredje gång skulle tillsättas av domkapitlet. Jag återkommer i det följande till denna fråga.

Tillsättningsnämnd

Domkapitlet i Skara har föreslagit att pastoratskyrkorådet skall tillsätta prästtjänster i ett flerförsamlingspastorat. Jag delar inte den uppfattningen. Pastoratskyrkorådet har i dessa fall ett annat ansvarsområde än församlingskyrkoråden, vilkas främsta uppgift är att ha omsorg om församlingslivet och verka för dess utveckling. Dess sammansättning garanterar inte heller ett jämlikt inflytande från församlingarna på tillsättningsärendet. För prästtillsättningar i ett flerförsamlingspastorat bör därför, som kommittén föreslagit, finnas en särskild nämnd, till vilken församlingarnas kyrkoråd inom sig utser representanter. Denna bör inrättas vid mandatperiodens början.

Domkapitlet prövar de sökandes behörighet

Domkapitlet skall även i fortsättningen pröva att de sökande är behöriga till tjänsten innan ärendet överlämnas till kyrkorådet, tillsättningsnämnden eller stiftstyrelsen för beslut.

I kommitténs förslag bibehåller domkapitlet ett inflytande på tillsättningen av pastoratstjänsterna genom att domkapitlet för upp de mest meriterade – dock högst tre – på förslag. Ett sådant förslag får överklagas till regeringen. När förslaget vunnit laga kraft överlämnas ärendet till kyrkorådet eller tillsättningsnämnden, som får tillsätta tjänsten med en av de sökande som står på förslaget. Ett sådant kommunalt tillsättningsbeslut får överklagas till kammarrätten. Mot bakgrund av att även denna ordning för tjänstetillsättning kan bli en långdragen procedur har jag övervägt om ett förbud att överklaga domkapitlets förslag bör införas eller om domkapitlets förslagssättning helt bör avskaffas.

I propositionen om ny förvaltningslag (prop. 1985/86: 80, KU 21, rskr. 202) anförde departementschefen följande:

I de fall då en myndighet skall tillsätta en tjänst efter förslag från en annan myndighet måste det i princip vara tillräckligt att den som är missnöjd med förslaget kan framföra sina synpunkter på detta genom att vända sig direkt till den beslutande myndigheten. I de fall då tillsättningsbeslutet kan överklagas finns ytterligare en möjlighet att göra sina intressen gällande. Endast om tillsättningsmyndigheten är bunden av förslaget – t. ex. så att den måste välja någon av de kandidater som har tagits upp i förslaget – bör det vara tillåtet att överklaga detta.

Domkapitlets förslag skulle enligt vad kommittén tänkt sig vara bindande för kyrkorådet eller tillsättningsnämnden. Jag är därför inte beredd att föreslå en ordning, enligt vilken det skulle vara förbjudet att överklaga ett domkapitelsförslag utan föreslår i stället ett annat tillsättningsförfarande.

Bakgrunden till att domkapitlet har upprättat bindande förslag är i första hand att det varit nödvändigt att begränsa antalet kandidater inför valet. Provpredikningar av de föreslagna, frågodag och val har lett till att förfarandet ändå är mycket tidsödande. Sökande som står på förslag till en tjänst har inte heller rätt att söka annan tjänst medan tillsättningen pågår. Det senare har kritiserats av Göteborgs domkapitel.

Antalet ärenden hos regeringen som gällt överklaganden av domkapitlets förslag har visserligen varit ringa men när överklagande skett har det inneburit en ytterligare förlängning av tillsättningsförfarandet.

Om nu förfarandet med provpredikningar och val avskaffas och tillsättningen sker genom beslut av kyrkorådet eller tillsättningsnämnden är det inte lika angeläget som tidigare att begränsa kandidatkretsen. Församlingarnas inflytande i tillsättningsärendet torde stärkas om man får välja bland samtliga behöriga som sökt tjänsten med beaktande av förtjänst och skicklighet hos de sökande. I det till kyrkomötet remitterade förslaget angavs att det dock borde vara tillåtet för domkapitlet att ge det tillsättande organet visst stöd för bedömningen genom att i ett eget yttrande anlägga oförbindande synpunkter på i vilken inbördes ordning de sökande eller de främsta bland dem enligt domkapitlets mening borde komma i fråga vid tillsättningen.

Kyrkomötet (KL 1987: 5 avsnitt 3.4.5) uttalar att det alltid kan vara värdefullt om domkapitlet till kyrkorådet eller tillsättningsnämnden yttrar sig över de behöriga sökande till en tjänst som kyrkoherde eller komminister. Den ordningen skulle enligt det remitterade förslaget också gälla beträffande tillsättning av stiftspräster, domprostar och vikarier, framhåller kyrkomötet, som föreslår att samma ordning bör gälla vid tillsättning av pastoratspräster.

Jag ansluter mig till vad kyrkomötet har anfört i denna del. Jag vill dock stryka under att domkapitlets yttrande inte är bindande för tillsättningsmyndigheten. Med denna ordning följer att de sökande till en prästtjänst har möjlighet att även söka andra tjänster medan tillsättningsförfarandet pågår.

En förändring av detta slag innebär enligt min uppfattning en betydande förenkling av tillsättningsproceduren och därmed också en förbättring av befordringsmöjligheterna för prästerna i svenska kyrkan.

Prövningen vid tjänstetillsättningar bör ske enligt sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet. Främst bör sättas skickligheten, om det inte finns särskilda skäl för något annat. I nu gällande prästvalslag anges även – förutom förtjänst och skicklighet – att hänsyn får tas till tjänstens särskilda behov. Någon sådan särskild föreskrift behövs dock inte. Faktorer som är av betydelse för att bedöma den sökandes lämplighet för den aktuella tjänsten får nämligen vägas in vid bedömningen av de sökandes skicklighet. De särskilda bestämmelserna i den nuvarande prästvalsförordningen (1958: 261, ändrad senast 1982: 1168) om beräkning av tjänsteår bör också avskaffas. Meritvärdet av annan verksamhet än uppehållande av prästtjänst får således beaktas av tillsättningsmyndigheterna vid prövningen av förtjänst och skicklighet.

Domkapitlet tillsätter kyrkoherdetjänsten en gång av tre

Kyrkomötet (KL 1987: 5 avsnitt 3.4.5) har i sitt yttrande över regeringens skrivelse ansett att domkapitlet skall tillsätta alla pastoratspräster en gång av tre, alltså även komministertjänster. Kyrkomötet har tidigare uttalat (RegÄr 1985: 1, KO 10, kskr. 34) att man bör behålla domkapitlets möjlighet att utarbeta en strategi i tillsättningsärenden med beaktande av stiftets behov. Denna planering inom stiftet är enlig min mening väsentligen av betydelse endast vid tillsättningen av kyrkoherdetjänster. Komministertjänsterna kommer i fortsättningen inte att vara befordringstjänster. Jag är därför inte beredd att föreslå att de skall tillsättas av domkapitlet en gång av tre. I ärenden om tillsättning av kyrkoherdetjänster bör de berörda församlingarnas kyrkoråd var för sig beredas tillfälle att yttra sig över de behöriga sökande.

Tillsättning av domprost

I likhet med kommittén anser jag att tjänster som domprost även i fortsättningen skall tillsättas av regeringen. Domprosten är i många situationer ersättare för biskopen, bl. a. som ordförande i domkapitlet. Tillsättningsförfarandet bör dock, såsom föreslagits av kommittén, förenklas så att valförfarandet slopas och ersätts av yttranden över de behöriga sökandena av berörda församlingars kyrkoråd. Domkapitlet får sedan med eget yttrande överlämna ärendet till regeringen. Vidare bör nuvarande rätt att söka en domprosttjänst direkt hos regeringen avskaffas. De förenklingar som föreslagits beträffande kyrkoherdetjänsterna, bl. a. avskaffande av förslagssättning och provpredikan, skall självfallet omfatta även domprosttjänsterna.

Tillsättning av stiftspräst

Stifts- och kontraktsadjunkter skall enligt mitt förslag vara anställda av stiftssamfälligheten. Det bör därför vara stiftsstyrelsen som tillsätter dessa

tjänster. Domkapitlet bör dock pröva sökandenas behörighet och yttra sig till stiftsstyrelsen på samma sätt som när kyrkorådet eller tillsättningsnämnden skall tillsätta en tjänst.

Pastorsadjunkter

Dessa tjänster är avsedda för nyprästvigda. Det innebär att tjänsterna inte ingår i den fasta tjänsteorganisationen. Stiftsstyrelsen bör i stället verka för att de nyprästvigda placeras i pastorat där det finns lämpliga handledare. Biskopen har under de blivande prästernas utbildningstid personliga sammanträffanden med dem vid flera tillfällen och har ansvaret för att de prästvigs för tjänst i stiftet. Hans bedömning bör därför få väga tungt när beslut fattas om i vilka pastorat de nyprästvigda inledningsvis placeras.

Förflyttningsskyldighet för präst

Kommittén har föreslagit att förflyttningsskyldigheten för präst skall avskaffas på sikt.

Som jag har framhållit (avsnitt 3.3.4) bör stiftsstyrelsen göra en fortlöpande översyn av pastoratsindelningen. Ändringar i indelningen innebär också ändringar i den prästerliga tjänsteorganisationen. Det behövs därvid en smidig ordning för att åstadkomma en personalrörlighet med tillgodoseende av anställningstryggheten. Alternativet till möjligheten att förflytta en präst är uppsägning på grund av arbetsbrist eller en frivillig uppsägning, varvid prästen själv har att söka en ny anställning. Jag vill också erinra om att flera remissinstanser med anledning av förslaget om tidsbegränsad anställning för nyprästvigd har framhållit att svenska kyrkan inte vill medverka till en ordning där det finns en risk för att få ett vigt prästerskap som inte innehar prästtjänster. Jag har anslutit mig till uppfattningen att en prästvigning innebär att prästen träder i hela kyrkans tjänst i ett stift (avsnitt 2.3). Med detta synsätt anser jag att förflyttningsskyldigheten bör behållas för vissa fall. Det gäller framför allt den situationen att en kyrkoherdetjänst blir övertalig i samband med en pastoratsreglering. Stiftsstyrelsen bör då ha rätt att förflytta innehavaren av en tjänst som skall dras in till en annan motsvarande tjänst i stiftet.

Hur man överklagar tillsättningsbeslut

En tjänstetillsättning efter val har inte tidigare kunnat överklagas annat än genom att valförrättningen överklagas. Jag anser att ett överklagande av en tjänstetillsättning av kyrkoråd/tillsättningsnämnd i den ordning som gäller för kommunala beslut ger motsvarande garantier för en korrekt handläggning av tillsättningsärendet. Ett sådant beslut bör dock endast få överklagas av den som är kyrkobokförd inom pastoratet eller av en församling i ett flerförsamlingspastorat. Att, såsom kommittén föreslagit, dels utöka kretsen som har rätt att överklaga till att avse andra sökande till tjänsten och dels begränsa den till kyrkomedlem överensstämmer inte med allmänna principer för vem som får klaga på ett kommunalt beslut. Jag finner inte

tillräckliga skäl att frångå de principerna. Detsamma bör gälla för överklagande av tillsättningsbeslut som avser kontrakts- och stiftsadjunkter. Domkapitlets utnämning av en kyrkoherde får som nu överklagas till regeringen.

Prästtjänsterna i icke-territoriella pastorat

Kommittén föreslog att regeringen även i fortsättningen borde kunna bestämma om i vilken ordning prästtjänster i icke-territoriella pastorat skall tillsättas. Kommittén ansåg därvid att prästtjänsterna alltid borde tillsättas av församlingarnas kyrkoråd. *Kyrkomötet* (mot. 1987:92, KL 5 avsnitt 3.4.8) uttalar att ingen ändring bör ske i förhållande till vad som i dag gäller för dessa prästtjänster. Däremot anser kyrkomötet att reglerna om anställningsformer och disciplinansvar m. m. i den föreslagna prästanställningslagen bör gälla. Som jag tidigare nämnt avser jag att tillsätta en arbetsgrupp inom civildepartementet som skall utreda vissa frågor avseende bl. a. de icke-territoriella pastoraten. Jag lägger därför inte nu fram något förslag om prästtjänsterna i dessa pastorat.

3.5.2 Förnyat ledigförklarande

Mitt förslag: Om högst två sökande har bedömts behöriga till en tjänst får kyrkorådet eller tillsättningsnämnden begära att tjänsten ledigförklaras på nytt. Om efter nytt ledigförklarande inte flera än två sökande har bedömts behöriga, får kyrkorådet eller tillsättningsnämnden välja att tillsätta tjänsten eller att lämna över ärendet till domkapitlet. Domkapitlet får i det senare fallet antingen tillsätta tjänsten eller besluta att hålla den vakant.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt (betänkandet del 1 s. 140–141, del 2 s. 67 och 156).

Remissinstanserna: Den övervägande delen av instanserna har inte kommenterat förslaget. Domkapitlen i Lund och Skara har från olika utgångspunkter kritiserat det.

Skälen för mitt förslag: Jag har tidigare redogjort för skälen till att domkapitlet inte längre skall upprätta bindande förslag vid tjänstetillsättningar. Av detta följer att reglerna för förnyat ledigförklarande av en tjänst redaktionellt måste utformas på ett annat sätt än kommittén föreslagit.

Jag har övervägt om kyrkorådet eller tillsättningsnämnden alltid skall kunna begära att en tjänst ledigförklaras på nytt, om det inte finns någon eller högst två behöriga sökande. Denna rätt stärker dock kyrkorådets eller tillsättningsnämndens möjlighet att få en präst som motsvarar tjänstens särskilda behov. Kommitténs förslag förefaller mig därför väl avvägt. I vissa fall kan det emellertid finnas anledning för kyrkorådet eller tillsättningsnämnden och domkapitlet att samråda angående förutsättningarna för att få fler sökande till tjänsten genom ett förnyat ledigkungörande.

Om kyrkorådet eller tillsättningsnämnden inte heller efter ett förnyat ledigförklarande anser sig vilja tillsätta tjänsten, skall ärendet överlämnas till domkapitlet. Domkapitlet bör då under vissa förhållanden ha rätt att tillsätta tjänsten. Tillsättningsorganets skäl för att inte tillsätta tjänsten måste vara objektivt godtagbara. Andra skäl får inte leda till att den gudstjänstfirande församlingen saknar präst under lång tid eller att lämpliga sökande inte befordras. Om domkapitlet i ett fall som detta tillsätter en kyrkoherdetjänst, har förfarandet enligt min uppfattning ändå styrts av pastoratets vilja i en sådan omfattning att tillsättningen inte skall räknas som en "tredjegångstillsättning" av domkapitlet.

3.5.3 Behörighet

Mitt förslag: Den allmänna behörighetsprövningen för sökande till prästtjänst avskaffas.

Regeringen får meddela föreskrifter om särskilda villkor för behörighet till annan prästtjänst än biskopstjänst.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer med mitt (betänkandet del 1 s. 139–142, del 2 s. 68 och 159–160).

Remissinstanserna: Huvuddelen av remissyttrandena berör inte förslagen i denna del på annat sätt än att några anser att det för vissa tjänster skall få krävas arbetsledarutbildning eller dokumenterad erfarenhet av arbetsledarskap.

Skälen för mitt förslag

Allmän behörighet

Det ligger i sakens natur att endast den som har rätt att utöva prästämbetet skall vara behörig till prästtjänst. De allmänna behörighetsvillkoren i nuvarande prästvalslag om att en sökande skall prövas "hava den förmåga och de egenskaper vilka erfordras för tjänstens nöjaktiga bestridande" fyller enligt min mening inte längre någon funktion. Skolförfattningsutredningen har för övrigt i betänkandet (SOU 1986: 11) Enklare skolförfattningar föreslagit att de allmänna behörighetsvillkoren för de statligt reglerade lärartjänsterna skall utmönstras. Dessa krav anses av utredningen kunna tillgodoses utan särskild föreskrift i skolförfattningarna.

Jag delar kommitténs uppfattning att den allmänna behörighetsprövningen måste anses ingå i tillsättningsmyndighetens bedömning av den sökandes skicklighet. Det finns inte någon skyldighet att tillsätta en tjänst med en sökande som inte uppfyller de krav som tjänsten ställer.

Särskild behörighet

I vissa fall kan det finnas behov av att ställa speciella krav på de sökande till en tjänst. Det kan gälla minimiålder, viss tjänstgöringstid som präst

eller särskilda språkkunskaper. Sådana särskilda behörighetsvillkor förekommer idag.

Vidare bör krav införas på att de sökande till vissa kyrkoherdetjänster skall ha gått igenom en arbetsledarutbildning med godkänt resultat eller att den sökande på annat sätt har visat sig lämpad för arbetsledande arbete. I det senare fallet kan ett av biskopen utfärdat intyg tjäna som dokumentation i de fall då en präst söker tjänst i ett annat stift än det egna. I hemstiftet bedöms arbetsledarförmågan i samband med behörighetsprövningen i domkapitlet. Omfattningen och innehållet i en förstärkt arbetsledarutbildning bör bestämmas i samråd mellan stiften och den rikskyrkliga organisationen. Skälen för att jag på detta sätt i likhet med flera remissinstanser vill betona kravet på lämplighet för arbetsledaruppgiften i vissa fall, främst kyrkoherdetjänster i flerprästpastorat eller andra pastorat där arbetsledning utgör en viktig del i tjänsten, är uppenbara. Under lång tid har i den kyrkliga debatten framhållits att betydande problem uppstår då förmågan i dessa avseenden brister. Utvecklingen på arbetsmarknaden har under senare år ytterligare skärpt kraven på dem som är satta att fullgöra arbetsledande uppgifter. Först sedan man inom den kyrkliga organisationen bestämt innehållet och omfattningen av den arbetsledarutbildning som skall krävas kan bestämmelser om detta tas in i förordning.

Även andra särskilda behörighetsvillkor kan komma ifråga. Villkoren bör enligt min uppfattning fastställas av regeringen.

3.5.4 Tjänster i en samarbetskyrka

Mitt förslag: Regeringen får meddela föreskrifter om tillsättning av prästtjänster i en samarbetskyrka mellan svenska kyrkan och annat samfund eller sammanslutning.

Kyrkokommitténs förslag: Avviker från mitt (betänkandet del 1 s. 138, del 2 s. 67 och 157). Kommittén har föreslagit en lagbestämmelse om att tjänster som komminister som är inrättade för samarbete med Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen skall tillsättas av domkapitlet. Kyrkoråden i varje församling i pastoratet och den distriktsstyrelse som berörs inom Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen skall yttra sig.

Remissinstanserna: Endast Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen har yttrat sig över detta förslag. Stiftelsen anser det angeläget att den får behålla ett avgörande inflytande vid tillsättningen av en sådan tjänst.

Skälen för mitt förslag: Kommitténs förslag begränsar sig till att avse tjänster som inrättas i samarbete med Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen. Samarbetskyrkor torde redan idag finnas eller planeras även med andra samfund eller sammanslutningar. Regler för tillsättningen av tjänster i samarbetskyrkor bör enligt min uppfattning fastställas av regeringen i en förordning. En sådan tjänst får endast tillsättas med någon som uppfyller villlkoren för prästtjänst i svenska kyrkan.

Det framstår som självklart att en tjänstetillsättning alltid bör ske i enighet mellan de samverkande parterna. Ett förordnande för tjänsteinne-

havaren bör dock utfärdas av domkapitlet, som har uppsikten över förvaltningen av det kyrkliga ämbetet (jfr avsnitt 3.2.5).

3.6 Ekonomiska konsekvenser

3.6.1 Allmänna synpunkter

Mitt förslag: Reformen skall inte medföra några kostnadsökningar. Jag beräknar dock vissa engångskostnader om sammanlagt ca 6 milj. kr. för övergången till den nya organisationen. Skattekraftsgarantin ändras så att en besparing uppnås inom utjämningssystemet som motsvarar den beslutade minskningen av transfereringarna till borgerliga kommuner. Kyrkofondens utgifter begränsas och utjämningssystemet utformas så att nuvarande mycket stora underskott i kyrkofonden täcks och balans uppnås mellan kyrkofondens utgifter och inkomster.

Kyrkokommitténs förslag: Avviker från mitt i huvudsak i följande avseenden.

Kyrkokommittén föreslår att övergångsvis skall utgå ett högre extra utjämningsbidrag än vad jag räknar med (se 3.6.5) och att försäkringskostnader skall betalas av kyrkofonden. Övergångsvis skulle därför kyrkokommitténs förslag innebära en ökning av kyrkofondens utgifter med ca 34 milj. kr. i förhållande till utfallet för år 1986. Denna kostnadsökning finansieras enligt kyrkokommitténs förslag genom en höjning av den särskilda kyrkoavgiften (betänkandet del 1 s. 183–189).

Kyrkokommittén har vidare föreslagit att man skall anpassa det kyrkliga utjämningssystemet till ett reviderat borgerligt system enligt skatteutjämningskommitténs förslag. Riksdagens beslut i fråga om skatteutjämningsbidragen till borgerliga kommuner avviker från skatteutjämningskommitténs förslag. De minskningar av transfereringarna till de borgerliga kommunerna som riksdagen beslutat om bör få till konsekvens motsvarande reduceringar inom det kyrkliga utjämningssystemet.

Remissinstanserna: Betydelsen av ett ekonomiskt utjämningssystem understryks. Synpunkter på detaljer i kommitténs förslag redovisas i de följande avsnitten.

Skälen för mitt förslag: Ett huvudsyfte med reformen är att åstadkomma ekonomiskt bärkraftiga enheter inom svenska kyrkan genom en ökad samverkan mellan församlingarna. Reformen innebär däremot inte någon utvidgning av den kyrkliga verksamheten.

1982 års kyrkokommitté tillkallades efter en framställning från 1982 års allmänna kyrkomöte om en utredning av de kyrkliga strukturfrågorna på församlingsplanet med sikte på att åstadkomma ekonomiskt mera bärkraftiga enheter. De förslag som jag i föregående avsnitt har lagt fram innebär bl. a. förändringar i fråga om ansvarsfördelningen mellan pastorat och församlingar. Pastoraten får större ansvarsområden än tidigare och därmed också ökade utgifter. Församlingarna avlastas i motsvarande mån kostnader. Jag föreslår vidare en rullande pastoratsreglering och en ökad

samfällighetsbildning. Detta innebär en långsiktig besparingsinsats. Genom ökad samverkan och ett effektivare resursutnyttjande bör de totala kostnaderna kunna reduceras.

Ändringarna av ansvarsfördelningen föranleder vissa ändringar i bidragssystemet. Vidare bör skattekraftsgarantin för kyrkliga kommuner ändras så att en besparing uppnås, som motsvarar minskningen av transfereringarna till de borgerliga kommunerna. Mina förslag om bidrag till de kyrkliga kommunerna redovisas i avsnitten 3.6.3, 3.6.4 och 3.6.5.

I fråga om verksamheten på stiftsplanet föreslår jag bl. a. att stiftssamfälligheterna i ökad utsträckning skall kunna få svara för vissa uppgifter som i dag sköts på lokal och central nivå (avsnitt 3.2.1). Som exempel kan nämnas åtgärder för att främja den andliga vården vid sjukhus och församlingsarbete bland finskspråkiga samt anordnande av begravningsplatser för icke kristna trosbekännare. Beslut om ändringar i pastoratsindelningen, om bildandet av kyrkliga samfälligheter och om fördelningen av vissa kyrkofondsbidrag (strukturbidrag) kommer också enligt mitt förslag att handläggas av stiftssamfälligheterna (se avsnitt 3.3.5, 3.1.3 och 3.6.2).

Bildandet av ett gemensamt stiftskansli i varje stift (avsnitt 3.2.7) innebär att de nuvarande statliga stiftskanslierna försvinner. Kostnaderna för dessa delas mellan staten och kyrkofonden. Kostnaderna för de nya stiftskanslierna skall däremot betalas av stiftssamfälligheterna, vilka föreslås få bidrag ur kyrkofonden för bl. a. detta ändamål.

Även förslagen i fråga om verksamheten på stiftsplanet motiverar ändringar i bidragssystemet. Jag föreslår att ett nytt stiftsbidrag införs. Förslaget till stiftsbidrag redovisas i avsnitt 3.6.2.

Kyrkokommittén har föreslagit ett nytt statsbidrag till kyrkofonden på 13 milj. kr. motsvarande statens nuvarande andel i kostnaderna för domkapitlen och stiftsnämnderna. Överförandet av arbetsuppgifter från dessa statliga myndigheter till de nya stiftsstyrelserna innebär att svenska kyrkan i ökad utsträckning själv får bestämma över sina angelägenheter. Jag finner det därför naturligt att kyrkan får ta på sig kostnaderna för verksamheten och är inte beredd att tillstyrka införandet av ett nytt särskilt statsbidrag till kyrkofonden.

Kyrkokommittén har vidare föreslagit att kostnaderna för kyrkokommunernas försäkringar av sin egendom skall flyttas över på kyrkofonden, som genom central upphandling skulle kunna göra en besparing på premiekostnaderna med ca 40 % enligt kommitténs beräkningar. Med hänsyn till att remissinstanserna haft starkt delade meningar om detta förslag lägger jag inte nu fram något förslag i denna fråga. Regeringen har emellertid gett kyrkofondens styrelse i uppdrag att utarbeta ett mera fullständigt underlag för beslut i frågan.

Sammantaget innebär mina förslag en minskning av kyrkofondens utgifter med för år 1989 ca 93 milj. kr. i jämförelse med kyrkokommitténs förslag.

Beträffande kyrkofondens inkomster föreslår jag bl. a. att den allmänna och den särskilda kyrkoavgiften skall fastställas i lag och alltså beslutas av riksdagen (se avsnitt 3.6.7 och 3.6.8).

Öretalet för den allmänna kyrkoavgiften skall enligt 12 § lagen om kyrkli-

ga kostnader bestämmas så att kyrkofondens inkomster blir lika stora som dess utgifter. Kyrkofonden har under de senaste åren haft mycket stora underskott och kyrkofondens styrelse har därför för år 1988 föreslagit höjningar av såväl den allmänna som den särskilda kyrkoavgiften. En höjning av den allmänna kyrkoavgiften bör för närvarande undvikas. Det nuvarande underskottet i kyrkofonden bör i stället så långt som möjligt täckas genom begränsningar av kyrkofondens utgifter.

Kyrkomötet (mot. 1987: 95, KO 3 avsnitt 6.6) har föreslagit att kyrkofondslagen skall ändras så att kyrkomötet får utse majoriteten av ledamöterna i kyrkofondens styrelse. Som en kompromiss kan kyrkomötet tänka sig att kyrkomötet tillförsäkras rätten att utse vice ordförande.

Som motivering för inrättandet av en särskild styrelse för kyrkofonden fr. o. m. den 1 januari 1983 angavs att kyrkan borde ges ett medinflytande över fondens förvaltning (prop. 1981/82: 158 s. 32 och 52). Föredragande statsrådet fann det emellertid naturligt att staten fick utse flertalet ledamöter i styrelsen, däribland ordföranden. Vice ordförande väljs bland de ledamöter som regeringen har utsett. Eftersom kyrkofondens inkomster till större delen består av skattemedel anser jag inte att det finns anledning att nu ändra på bestämmelserna om styrelsens sammansättning.

3.6.2 Stiftskostnader och stiftsbidrag m. m.

Mitt förslag: Ett belopp motsvarande kyrkofondens kostnader för löner m. m. åt stiftsadjunkter, kontraktsadjunkter, pastoratsadjunkter, vikarierande präster samt personalkonsulenter och biträdeshjälp åt biskoparna, sammanlagt 130 milj. kr., samt statens och kyrkofondens kostnader för stiftsmyndigheterna skall utgå som *stiftsbidrag* till stiftssamfälligheterna och användas till löne- och förvaltningskostnader på stiftsplanet. Lönekostnaderna för pastorsadjunkter beräknas på grundval av en antagen lika stor andel pastorsadjunkter i varje stift.

I stiftsbidragen skall vidare ingå belopp motsvarande nuvarande lönebidrag inom det särskilda utjämningsbidraget – ca 69 milj. kr. – samt kyrkofondens nuvarande kostnader – ca 12 milj. kr. – för icke *prästvigda tjänstebiträden, vilka i fortsättningen* skall betalas av pastoraten eller samfälligheterna själva.

Fördelningen av stiftsbidragen skall göras av kyrkofondens styrelse. Därvid skall styrelsen fastställa för varje stift hur stor del av bidraget som stiftsstyrelsen skall dela ut som *strukturbidrag* till pastorat och övriga samfälligheter i stiftet. Denna bidragsdel kan avse både vissa personalkostnader och olika aktiviteter hos kyrkliga kommuner som, beroende på deras struktur, har behov av stöd.

Stiftsbidraget skall även innefatta medel för sekreterare åt biskopen och för domkapitlen. Kvar på kyrkofonden skall ligga kostnader för ärkebiskopsämbetets kansli och andra rikskyrkliga ändamål, lönekostnader för biskoparna, arvoden m. m. till domkapitlets ledamöter, pensionsförmåner m. m. åt präster, kostnader för kyrkofondens förvaltning och övergångsvis även vissa kostnader för de svenska utlandsförsamlingarna.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag (betänkandet del 1 s. 153–154, del 2 s. 75 och 174).

Remissinstanserna: De flesta som yttrat sig över dessa förslag, tillstyrker införandet av stifts- och strukturbidrag. Dock uttalas en oro för att modellen på sikt medför försämrade ekonomiska villkor för stiften och pastoraten/samfälligheterna. Sålunda menar vissa remissinstanser att stiftsbidraget årligen bör räknas upp efter någon fastställd princip. Andra, bland dem Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, menar att det föreslagna systemet ger utrymme för godtyckliga bedömningar och efterlyser system med inbyggd automatik. Fler remissinstanser vill att kyrkofonden även i fortsättningen direkt skall svara för kostnaden för bl. a. vikarierande präster.

Skälen för mitt förslag

Beräkningen av stiftsbidragen

Jag har i det föregående utgått ifrån att nuvarande stiftsadjunkter, kontraktsadjunkter, nyprästvigda präster (pastorsadjunkter), sjukhuskomministrar, militärpastorer samt domkapitlens och stiftsnämndernas personal kan beredas anställning hos stiftssamfälligheterna. Detta innebär att stiftssamfälligheterna från och med den 1 juli 1989 skall betala lönekostnaderna för dessa arbetstagare. Vidare bör kostnaderna för uppdragstillägg åt kontraktsprostar och arvoden till praktikanter samt bidrag till predikohjälp i fortsättningen betalas av stiftssamfälligheterna. Belastningen på kyrkofonden för uppräknade gruppers lönekostnader m. m. inklusive sociala avgifter kan uppskattas till ca 160 milj. kr. innevarande år.

Några domkapitel har inrättat betydligt fler pastoratsadjunktstjänster än vad det allmänna kyrkomötet räknade med när man år 1951 diskuterade principerna för inrättande av sådana tjänster. Totalt har antalet pastoratsadjunkter ökat med ca 50 % under de senaste fem åren. Andelen pastoratsadjunkter i förhållande till antalet övriga prästtjänster i stiften varierar för närvarande mellan ca 6 och ca 25 %. De stift som haft möjlighet att anställa många pastoratsadjunkter bör inte få ett högre bidrag ur kyrkofonden än andra stift som inte varit lika attraktiva och därför har brist på präster. Vid beräkningen av stiftsbidraget bör man enligt min mening därför inte utgå från nuvarande antal pastoratsadjunkter. I stället för nuvarande kostnader för pastoratsadjunkter bör i stiftsbidraget inräknas lönekostnaderna för ett antal pastorsadjunkter motsvarande 10 % av det totala antalet övriga prästtjänster i stiftet och beräknade efter den lägsta lönegrad och tjänstetidsklass som gäller för prästtjänst. Detta innebär i förhållande till kyrkofondens kostnader för nuvarande pastoratsadjunkter en besparing på ca 15 milj. kr.

Nettobelastningen på statsbudgeten för förvaltningskostnader på stiftsplanet är idag ca 14 milj. kr. per år. Bidraget ur kyrkofonden till staten för resterande förvaltningskostnader utgör budgetåret 1987/88 ca 26 milj. kr., varav ca 2 milj. kr. avser kostnader för kyrkoherdarna för döva.

Från kyrkofonden bör utgå bidrag med enligt nuvarande lönekostnadsläge ca 145 milj. kr. (160–15 milj. kr.) till stiftssamfälligheterna för att dessa

fortsättningsvis finansierar de överförda gruppernas lönekostnader samt till förvaltningskostnader på stiftsplanet. För sistnämnda kostnader beräknar jag totalt ca 38 milj. kr. I detta belopp ingår kostnader för personalkonsulenter och sekreterare åt biskoparna.

Beslut om stiftsbidrag

Bidragen, som jag i likhet med kommittén kallar stiftsbidrag, motsvarar i dagsläget till övervägande del 100-procentiga lönebidrag. Beslut om bidrag bör prövas av kyrkofondens styrelse. Såsom kommittén förutsatte bör – med undantag för vad jag nyss föreslagit beträffande kostnaderna för pastorsadjunkter – initialt nuvarande belastningssiffror utgöra fördelningsgrund. I fortsättningen bör någon automatik inte förekomma utan därpå följande år bör kyrkofondsstyrelsen besluta om bidrag där underlaget för bedömningen utgörs av dels stiftsstyrelsens planer över resursbehoven kommande verksamhetsår, dels domkapitlets beräkning av medelsbehovet för sin andel av kansliresurserna och för den sekreterarhjälp åt biskopen, som skall betalas från stiftsbidraget. I likhet med kommittén anser jag att dessa planer bör åtföljas av yttranden häröver från svenska kyrkans centralstyrelse.

Beslut om bidrag bör fattas året före bidragsåret för att kunna beaktas vid samfälligheternas budgetbehandling. Genom omläggningen upphör domkapitlens nuvarande fria dragningsrätt på kyrkofonden för vissa lönekostnader m. m., vilken har inneburit att även pastorat med mycket god ekonomi kunnat få prästtjänster så gott som helt betalda ur kyrkofonden. Jag föreslår vidare att det särskilda utjämningsbidraget, som även det till större delen utgått utan hänsyn till pastoratens ekonomi, avskaffas och att i stället stiftsstyrelserna fördelar bidrag ur kyrkofonden till de pastorat och övriga samfälligheter som har särskilda ekonomiska behov, framför allt på grund av de bidragsberättigade kyrkokommunernas särskilda struktur.

Strukturbidragen

Bidragen bör kunna ges till vissa personalkostnader och olika aktiviteter på lokalplanet där behoven är särskilt stora. Anledningen till dessa kan vara en befolkningsstruktur som innebär ett ökat behov av arbetsinsatser eller medför kostnader i övrigt, t. ex. att en kyrkokommun ligger i ett glesbygdsområde, att det i kyrkokommunen finns större institutioner och arbetsplatser, att det förekommer säsongmässiga befolkningsvariationer genom turism, särskilt snabba befolkningsförändringar genom näringslivets utveckling eller en stor andel invandrare. Ett särskilt stöd till cityförsamlingar för en verksamhet som riktar sig till en betydande dagbefolkning är också ett ändamål som bör kunna tillgodoses med hjälp av strukturbidraget. Den del av stiftsbidraget som skall gå till strukturella insatser beräknar jag till totalt 86 milj. kr. för år 1989.

De sistnämnda medlen bör fördelas på stiften av kyrkofondens styrelse med beaktande av hur de av stiftsstyrelserna redovisade särskilda behoven förhåller sig till stiftens olika skattekraft. Även om dessa medel ingår i det

totala stiftsbidraget bör i kyrkofondens bidragsbeslut särskilt anges hur stor del av stiftsbidraget som skall användas för strukturella ändamål. Genom den föreslagna decentraliseringen av bidragsgivningen till stiftsstyrelserna kommer beslut om bidrag till lokala verksamheter att fattas av instanser som lever i närmare kontakt med de vardagliga problemen i församlingarna och som därför bättre än kyrkofondens styrelse kan bedöma i vilka pastorat och övriga samfälligheter behoven är störst.

Kyrkofondens ansvar för vissa kostnader

I likhet med kommittén anser jag att de kyrkliga kommunerna i fortsättningen själva bör svara för vikariekostnaderna för prästtjänster och kostnaderna för ersättningar till icke prästvigda tjänstebiträden.

Nuvarande system, som innebär en i praktiken fri dragningsrätt på kyrkofonden för sådana kostnader, är synnerligen otillfredsställande. Omläggningen innebär att även dessa kostnader i framtiden kommer att bli föremål för en normal budgetbehandling.

Kostnaderna för biskoparnas löner och resor m. m. samt för ersättning till domkapitelsledamöter bör såsom kommittén föreslagit belasta kyrkofonden. Enligt min mening är det en praktisk ordning om stiftsstyrelsen har hand om utbetalningen av dessa kostnader, som innevarande år uppgår till drygt 6 milj. kr. inklusive sociala kostnader. Kammarkollegiet bör därför kunna träffa avtal med respektive stiftsstyrelse om detta. Kollegiet bör i dessa fall en eller ett par gånger per år betala ut för ändamålet erforderliga medel till stiftskanslierna.

Jag delar vidare kommitténs uppfattning att liksom hittills kostnader för pensionsförmåner åt präster och deras efterlevande samt kostnader för grupplivförsäkringar direkt bör belasta fonden. Dessa kostnader kan beräknas till 66 milj. kr.

Även kostnaderna för ärkebiskopsämbetet bör som jag tidigare anfört (avsnitt 3.2.7) betalas ur kyrkofonden. Regeringen beslutar om anslag till kyrkomötet och svenska kyrkans centralstyrelse samt fastställer ramarna för bidrag till rikskyrkliga ändamål. Det kan därför synas naturligt att det även i fortsättningen får ankomma på regeringen att anvisa medel för ärkebiskopens kansli (ärkebiskopsämbetet) och de därmed förenade kostnaderna. De olika regeringsbesluten om anslag ur kyrkofonden bör ersättas av ett enda beslut i vilket regeringen fastställer budget för kyrkofonden. Detta togs upp i regeringens skrivelse till *kyrkomötet* (s. 74) som inte redovisade någon erinran mot en sådan ordning.

De förslag som jag har lagt fram innebär att en mängd ärenden kommer att överföras till kyrkofondens styrelse. Åtskilliga av dessa bereds i dag i regeringskansliet. Dessa överföringar kommer att kräva ökade administrativa resurser hos kyrkofondens styrelse. Med hänsyn till tyngden och omfattningen av de ärenden som i framtiden skall prövas av styrelsen bör denna ha tillgång till ett kansli med kvalificerad administrativ arbetskraft jämte vissa biträdesresurser. Kanslifunktionen åt styrelsen ombesörjs idag av kammarkollegiets fondbyrå. Denna förvaltar sedan gammalt kyrkofonden och hanterar tillsammans med statistiska centralbyrån det kyrkliga

utjämningssystemet inom kanslifunktionens ram. I årets budgetproposition (prop. 1986/87: 100 bil. 15 s. 33) föreslår jag bl. a. att fondbyrån fr. o. m. budgetåret 1987/88 finansieras genom avgifter på förvaltat stats- och fondkapital. Det utökade kansli som styrelsen behöver kommer främst att arbeta med frågor om den ekonomiska utjämningen i svenska kyrkan. Dessa ärenden har nära samband med fondförvaltningen, innefattande placeringsverksamhet, bokföring, redovisning, kassa- och värdepappershantering samt budget och budgetuppföljning m. m. Kyrkofondsstyrelsens kansli bör därför enligt min mening även i fortsättningen knytas till kammarkollegiet. Kyrkofondens styrelse bör träffa avtal med kammarkollegiet om hur kanslifunktionerna skall fullgöras och hur ersättning för de därmed förenade kostnaderna skall utgå.

Kyrkofonden svarar i dag för vissa kostnader för de svenska utlandsförsamlingarna. Som exempel kan nämnas kostnaderna för löner m. m. till kyrkoherdar och pastoratsadjunkter i de svenska utlandsförsamlingarna. *Kyrkomötet* (KUt 1987: 1) har godkänt ett förslag att Svenska kyrkan i utlandet skall överta huvudmannaskapet för all verksamhet som svenska kyrkan har bland svenskar utomlands. Organisationsförändringen kommer att genomföras successivt och jag räknar därför med att vissa kostnader för utlandsförsamlingarna tills vidare som hittills direkt skall belasta kyrkofonden.

Kostnaderna för kyrkoherdarna för döva betalas nu ur det under trettonde huvudtiteln uppförda anslaget F 1. Domkapitlen och stiftsnämnderna m. m. Dessa tjänster bör som jag föreslagit i avsnitt 3.4.3 föras över till den rikskyrkliga organisationen och avlönas av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet. Medelsbehovet för kyrkoherdarna för döva får beaktas när regeringen beslutar om bidrag ur kyrkofonden till stiftelsen.

I Stockholms stift finns en tjänst som stiftsadjunkt för ungerskspråkiga. Denna tjänst omfattar verksamhet även i andra stift. Jag föreslår därför att kostnaderna för tjänsten även i fortsättningen får betalas ur kyrkofonden. Även kostnaderna för andra prästtjänster, för vilka verksamhetsområdet omfattar flera stift, bör få betalas ur kyrkofonden. Det bör ankomma på regeringen att meddela närmare föreskrifter härom.

Kostnaderna för personliga tjänster, som inrättas av arbetsvårdsskäl, bör också kunna betalas ur kyrkofonden. Detta bör gälla såväl prästtjänster som kyrkomusikertjänster. Svenska kyrkans centralstyrelse bör ha rätt att inrätta sådana tjänster till ett antal som, tillsammans med tidigare av regeringen inrättade sådana tjänster, motsvarar högst 1 % av det totala antalet prästtjänster i riket.

3.6.3 Det allmänna utjämningsbidraget

Mitt förslag: Det allmänna utjämningsbidraget skall bestå men skall i fortsättningen endast utgå till pastorat och samfälligheter. Vidare ändras skattekraftsgarantin så att besparingar uppnås, motsvarande den av riksdagen beslutade minskningen av transfereringarna till de borgerliga kommunerna.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer med mitt utom i att utjämningsbidrag enligt kommittén bör utgå även till församlingar i flerförsamlingspastorat. Kommittén förutsatte en anpassning till ett reviderat borgerligt system enligt skatteutjämningskommitténs förslag (SOU 1985: 61) med vissa undantag (betänkandet del 1 s. 150–151, del 2 s. 73–74 och 173).

Remissinstanserna: De flesta av remissinstanserna delar kommitténs uppfattning om betydelsen av det kyrkliga utjämningssystemet och anser att det allmänna utjämningsbidraget utgör en av grundpelarna i detta. Vissa av remissinstanserna är kritiska mot den föreslagna generella sänkningen av skattekraftsgarantin och menar att inte minst de små och skattesvaga enheterna kan komma att drabbas. Andra remissinstanser, som ligger inom områden där skattekraftsgarantin med hänsyn till lokala förhållanden föreslås sänkt, uttalar även kritik häremot.

Kammarkollegiet föreslår en förenkling av systemet, som innebär att utjämningsbidrag endast skall utgå till pastorat och övriga samfälligheter.

Skälen för mitt förslag: Enligt mitt tidigare redovisade förslag kommer de tyngre ekonomiska åtagandena att bäras av pastorat och samfälligheter. Församlingarna kommer däremot i framtiden endast att svara för jämförelsevis ringa kostnader i den totala kyrkokommunala budgeten. Mitt förslag till ändringar av ansvarsfördelningen mellan pastorat och församling går längre än kommitténs. Redan kommitténs förslag har föranlett kammarkollegiet att föreslå att utjämningsbidrag i fortsättningen bara skall utgå till de kyrkokommuner som bär det helt dominerande ekonomiska ansvaret, d. v. s. pastorat och samfälligheter. Jag anser mig med desto starkare skäl kunna ansluta mig till kollegiets förslag i denna del, i synnerhet som den förändrade ansvarsfördelningen medför att församlingarnas skatteutdebitering i framtiden måste minskas drastiskt. Härigenom skulle utjämningsbidragen till församlingarna i flertalet fall automatiskt komma att bli försumbart små genom systemets knytning bl. a. till kyrkokommunernas skattesats. Genom den föreslagna omläggningen uppnås också en väsentlig förenkling av skatteutjämningssystemet.

Kyrkomötet (KO 1987: 3 avsnitt 6.2) har uttalat att det allmänna utjämningsbidraget till församlingarna skall bibehållas. Som motivering har bl. a. angetts att kyrkomötet avstyrkt ett överförande av folkbokföringen från kyrkan till staten. Kyrkomötet räknar på grund av detta ställningstagande med att kyrkan kommer att ha kvar kostnader för folkbokföringen och uttalar farhågor för de mindre församlingarnas och pastoratens ekonomi om utjämningsbidraget till församlingarna slopas. Riksdagen har emellertid beslutat om en ny organisation för folkbokföringen från och med den 1 juli 1991. Jag saknar därför anledning att frångå regeringens förslag till kyrkomötet att skatteutjämningssystemet till de kyrkliga kommunerna skall förenklas genom att utjämningsbidragen till församlingarna slopas.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att kyrkomötet uppdragit åt svenska kyrkans centralstyrelsen att fortlöpande i kontakt med regeringen bevaka frågor som sammanhänger med skattekraftsgarantin. Det är naturligt att man vid bevakningen av dessa frågor även ser på andra delar av skatteutjämningssystemet och att de totala effekterna av systemet beaktas. Jag räknar också med att kyrkofondens styrelse kommer att studera effek-

terna av de beslutade ändringarna i skatteutjämningssystemet och att utvecklingen av ekonomin för de flerförsamlingspastorat som har ett dåligt skatteunderlag därvid särskilt kommer att observeras.

Jag vill också framhålla att församlingarna i flerförsamlingspastorat har möjlighet att bilda totala ekonomiska samfälligheter och att utjämningsbidrag då beräknas på den sammanlagda utdebiteringen till församlingarna och pastoratet.

Det allmänna utjämningsbidraget baseras på att de kyrkliga kommunerna garanteras en viss skattekraft i procent av medelskattekraften i riket. Systemet överensstämmer i princip med vad som gäller för borgerliga kommuner.

Vid införandet av det kyrkliga utjämningssystemet förutsattes att man skulle anpassa detta till en framtida revision av det borgerligt kommunala systemet. Skattekraftsgarantin för kyrkliga kommuner ligger nu fyra procentenheter under den för borgerliga kommuner gällande skattekraftsgarantin. Med hänsyn till den beslutade minskningen av transfereringarna till de borgerliga kommunerna föreslår jag att skattekraftsgarantin för kyrkliga kommuner sänks med i genomsnitt ca 3 procentenheter.

Med tanke på att de kyrkliga kommunerna för närvarande har en mycket god ekonomi anser jag att en sådan sänkning av skattekraftsgarantin inte skall behöva innebära alltför stora olägenheter för pastoraten.

Nuvarande nivåer för skattekraftsgarantin och mina förslag redovisas i följande sammanställning.

Kyrkliga kommuner i	Garanterad skattekraft i procent av medelskattekraften:	
	Nu	Förslag
Stockholms län	101	98
Uppsala län	98	95
Södermanlands län	98	95
Östergötlands län	98	95
Jönköpings län	98	95
Kronobergs län	98	95
Kalmar län utom Mörbylånga och Borgholms kommuner	98	95
Mörbylånga och Borgholms kommuner	101	98
Gotlands län	104	104
Blekinge län	98	95
Kristianstads län	98	95
Malmöhus län	98	95
Hallands län	98	95
Göteborgs och Bohus län	98	95
Älvsborgs län	98	95
Skaraborgs län	98	95
Värmlands län	98	95
Örebro län	98	95
Västmanlands län	98	95
Kopparbergs län	101	98
Gävleborgs län	101	98
Västernorrlands län	104	101
Jämtlands län	107	104
Västerbottens län utom Dorotea, Sorsele, Storumans, Vilhelmina och Åsele kommuner	110	107

Dorotea, Sorsele, Storumans, Vilhelmina och Åsele kommuner	110	110
Norrbottens län: Bodens, Haparanda, Kalix, Luleå, Piteå och Älvsbyns kommuner	110	107
Arvidsjaurs kommun	113	110
Arjeplogs kommun	116	113
Gällivare, Jokkmokks, Kiruna, Pajala, Överkalix och Övertorneå kommuner	119	116

3.6.4 Det särskilda utjämningsbidraget

Mitt förslag: Det särskilda utjämningsbidraget slopas och ersätts av nya bidragsformer, såsom den i stiftsbidraget ingående s. k. strukturbidragsdelen (se avsnitt 3.6.2).

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag (betänkandet del 1 s. 152).

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks av de remissinstanser som har yttrat sig i denna del. Domkapitlet i Karlstad beklagar dock att full kompensation för det särskilda utjämningsbidraget inte sker genom strukturbidraget. Domkapitlet och stiftsnämnden i Härnösand tillstyrker förslaget men vill understryka att det är viktigt att glesbygdsstiften genom de föreslagna strukturbidragen får tillräckliga möjligheter att hjälpa de mest behövande kyrkokommunerna.

Skälen för mitt förslag: Det särskilda utjämningsbidragets utformning liksom bedömningsgrunderna för detta är ett provisorium som endast var tänkt att fungera fram till år 1985. Såsom kommittén redovisade i rapporten (SOU 1985: 1) Församlingar i samverkan har bl. a. vid behandlingen av nuvarande utjämningssystem i kyrkofondsutredningens betänkande (SOU 1981: 88) Ekonomisk utjämning inom svenska kyrkan och i remissvaren på detta angetts att det särskilda utjämningsbidraget i dess framtida utformning borde innehålla mer förfinade komponenter, som grundade sig på en närmare analys av de kyrkliga kommunernas verkliga kostnader. Kyrkokommittén avvisade tanken på en sådan utredning med hänvisning till att en tillförlitlig finansstatistik saknas på det kyrkliga området. Vidare menade kommittén att en kostnadsanalys dessutom skulle ta alltför lång tid i anspråk för att rymmas inom kommitténs tidsplan. Jag delar kommitténs bedömning av svårigheten att göra en sådan utredning och ifrågasätter om detta överhuvudtaget är möjligt innan de kyrkliga kommunerna infört sinsemellan jämförbara bokföringsrutiner. Med hänsyn härtill finner jag det lämpligt att – såsom kommittén föreslagit – det särskilda utjämningsbidraget tas bort från det ordinarie centrala utjämningssystemet och att i

stället stiftsstyrelserna får fördela bidrag ur kyrkofonden till de pastorat och övriga samfälligheter som har särskilda ekonomiska behov, framför allt på grund av sin särskilda struktur.

Kyrkomötet och remissinstanserna har inte gjort någon erinran mot en sådan föreslagen omläggning. Jag räknar med att det nya strukturbidrag som jag tidigare har föreslagit (avsnitt 3.6.2) och det bidrag som jag föreslår för underhåll av församlingskyrkor (se avsnitt 3.6.6) bättre än nuvarande särskilda utjämningsbidrag skall kunna riktas till de mest behövande pastoraten och samfälligheterna.

3.6.5 Det extra utjämningsbidraget

Mitt förslag: Det extra utjämningsbidraget behålls med oförändrad konstruktion men bör i fortsättningen endast utgå till pastorat och samfälligheter. Bidraget räknas upp beloppsmässigt så att kyrkofondens styrelse kan stärka den grund för utjämning som själva utjämningssystemet utgör och särskilt i övergångsskedet mildra oönskade effekter som kan uppstå vid förändringarna av utjämningssystemet.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag utom i att utjämningsbidrag enligt kommittén även bör utgå till församlingar i flerförsamlingspastorat (betänkandet del 1 s. 152, del 2 s. 75 och 173–174).

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks i remissyttranden från ett par domkapitel och stiftsnämnder och lämnas i övrigt utan erinran. Domkapitlet och stiftsnämnden i Härnösand understryker att det extra utjämningsbidraget får stor betydelse för glesbygdsstiften. Domkapitlet i Lund anser att stiftsstyrelsen på något sätt borde få medverka vid fördelningen av bidragen.

Skälen för mitt förslag: I likhet med kommittén anser jag att nuvarande extra utjämningsbidrag bör finnas kvar och under en övergångsperiod förstärkas.

Detta bidrag är systemets säkerhetsventil. Det ger möjlighet att rätta till oformligheter som kan drabba vissa enskilda kyrkokommuner. För år 1987 har i kyrkofondens budget tagits upp 7 milj. kr. att fördelas efter ansökan hos fondens styrelse som extra utjämningsbidrag. Sådana kan också ges av kyrkofondens styrelse utan särskild ansökan och kan då beräknas genom maskinella rutiner. För år 1987 fördelas ca 21 milj. kr. på detta sätt som kompensation för utebliven skatt från juridiska personer. Kyrkofondens styrelse har räknat med att denna form av kompensation kommer att försvinna år 1988.

Den generella sänkningen av skattekraftsgarantin och slopandet av det särskilda utjämningsbidraget innebär försämringar av utjämningseffekten. Å andra sidan kan en förbättrad utjämningseffekt uppnås dels genom en ökad samverkan mellan de kyrkliga kommunerna, dels genom bildandet av stiftssamfälligheter och dels genom de redan nämnda strukturbidragen.

Som kommittén föreslagit bör det dock finnas en reserv för icke förutsedda övergångskostnader. Resurser bör därför finnas så att kyrkofondens styrelse – om den anser att det behövs – kan stärka den grund för utjämning som själva utjämningssystemet utgör och i övergångsskedet ge detta en ökad effekt genom extra bidragsgivning. Kommittén bedömde behovet av medel för ett sådant övergångsvis beviljat extra bidrag till ca 60 milj. kr. utöver det extra bidrag om 12 milj. kr. som kommittén kalkylerade med för år 1989. Jag finner bl. a. i jämförelse med nuvarande belastning dessa kalkyler tilltagna i överkant och anser att det bör vara fullt tillräckligt att beräkna det extra utjämningsbidraget för år 1989 till 42 milj. kr.

Som redan framgått av det tidigare anförda anser jag att fördelningen av extra utjämningsbidrag bör göras av kyrkofondens styrelse såsom den instans, som har den bästa totala överblicken över utjämningssystemets effekter för landets pastorat och samfälligheter.

Domkapitlets i Lund förslag att stiftsstyrelsen på något sätt borde få medverka vid fördelningen av bidragen bör enligt min mening inte tillgodoses på annat sätt än att kyrkofondens styrelse – när den finner behov därav – bör kunna inhämta yttranden från stiftsstyrelserna i vissa enskilda ärenden.

3.6.6 Bidrag till visst underhåll av församlingskyrkor

Mitt förslag: Kyrkofondens styrelse skall kunna dela ut bidrag till mera kostnadskrävande underhåll av församlingskyrkor. Styrelsen bestämmer själv den årliga bidragsramen. Bidragen fördelas efter ansökan till riksantikvarieämbetet, som avger förslag till fördelning.

Kyrkokommitténs förslag: Kommitten föreslår att statsbidragsmedel till kyrkofonden – till att börja med 31 milj. kr., motsvarande vad som utgår i kompensation för bortfall av skatt från juridiska personer – skall kunna delas ut som bidrag till mera kostnadskrävande underhåll av kyrkobyggnader. Kommittén skisserar också en tänkbar handläggningsordning, enligt vilken kyrkofondens styrelse beslutar om den årliga bidragsramen. Efter ansökan och beredning inom en till kyrkofonden knuten kyrkobyggnadsnämnd beslutar kyrkofondens styrelse om bidrag (betänkandet del 1 s. 154–156, del 2 s. 75 och 174–175).

Remissinstanserna: De remissinstanser, som har berört detta förslag, tillstyrker det. Dock menar några att det föreslagna beloppet är för litet. Domkapitlet i Karlstad vill att bidragsgivningen inte skall begränsas bara till kyrkobyggnader utan även omfatta kulturhistoriskt värdefulla prästgårdar och miljöer. Bl. a. Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund anser att det av kommittén skisserade ansöknings- och prövningsförfarandet ger intryck av ett alltför obearbetat förslag.

Skälen för mitt förslag: Underhåll och restaurering av kyrkobyggnader är en tung post i den kyrkokommunala budgeten. Som ett led i utjämningssystemet bör kyrkofondens styrelse ges möjlighet att bidra till mera kostnadskrävande underhåll av kulturhistoriskt värdefulla församlingskyrkor.

Att i dag uppskatta det årliga behovet av bidrag utan någon närmare inventering är inte möjligt. Det bör ankomma på kyrkofondens styrelse att med beaktande av fondens ekonomi bestämma den årliga ramen för dessa bidrag. Då det dock får antas att medelstillgången för dessa ändamål kommer att vara mycket begränsad, bör bidrag ges efter ungefär samma principer som då regeringen fördelar bidrag till underhåll av domkyrkor, d. v. s. ett bidrag inom en ram av 20–80 % av de totala kostnaderna. Avgörande för storleken på bidraget bör vara den bidragssökande kyrkokommunens ekonomi. Jag är inte beredd att utvidga bidragsgivningen till att omfatta andra byggnader än kyrkor.

Liksom vissa remissinstanser anser jag att den av kommittén skisserade handläggningsordningen är alltför omständlig. Riksantikvarieämbetet bör efter samråd med svenska kyrkans centralstyrelse kunna lämna förslag till kyrkofondens styrelse om sådana bidrag. Därigenom åstadkoms på ett enklare sätt än det kommittén föreslagit en allsidig belysning av bidragsbehoven. Kostnaderna för denna beredning av ärendena bör betalas av medel inom den av kyrkofondsstyrelsen fastställda bidragsramen.

Jag räknar med att medel även kan erfordras för förebyggande åtgärder, t. ex. i form av en förstärkt rådgivning i syfte att åstadkomma bättre kunskaper om kyrkobyggnadernas skötsel.

3.6.7 Den allmänna kyrkoavgiften

Mitt förslag: Den allmänna kyrkoavgiften som betalas av pastoraten behålls. Avgiftens storlek skall anges i lag.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer i stort med mitt förslag (betänkandet del 1 s. 157, del 2 s. 73 och 172).

Remissinstanserna: Den allmänna kyrkoavgiften accepteras av remissinstanserna som en av grundpelarna i utjämningssystemet.

Skälen till mitt förslag: Den allmänna kyrkoavgiften betalas i dag av pastoraten. Jag delar kommitténs uppfattning att det inte föreligger något skäl att ändra på detta, eftersom pastoraten enligt förslaget ännu mera än tidigare kommer att bli de enheter som har hand om de tunga delarna av kyrkokommunens ekonomi. Betalningen av allmän kyrkoavgift är ett åläggande för pastoraten. Av konstitutionella skäl bör därför enligt min mening storleken på denna i fortsättningen anges i lag och sålunda beslutas av riksdagen. Som jag tidigare framhållit (avsnitt 3.6.1) räknar jag inte med någon ändring av den allmänna kyrkoavgiften med anledning av de förslag som jag nu lägger fram.

Mitt förslag: Den särskilda kyrkoavgiften, som pastoraten betalar i relation till sitt innehav av boställsegendom, skall behållas. Den skall dock i fortsättningen bestämmas årligen och beräknas på innehavet den 1 januari året före bidragsåret. Avgiftssatserna skall fastställas i lag.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag (betänkandet del 1 s. 157–159, del 2 s. 73 och 172–173).

Remissinstanserna: Vissa remissinstanser föreslår att den särskilda kyrkoavgiften helt eller delvis skall få disponeras av det egna stiftet. Andra är kritiska mot både nuvarande metod och kommitténs förslag till beräkning av avgiften och menar att avgiftssystemet bör ta större hänsyn till egendomens verkliga avkastning. Några ifrågasätter om den särskilda kyrkoavgiften bör användas som medel för styrning av de olika formerna för placering av boställsegendomen.

Skälen för mitt förslag: Pastorat som innehar löneboställe, prästlönefond, andel i prästlönejordsfond eller prästlönefondsfastighet skall betala särskild kyrkoavgift till kyrkofonden. Den särskilda kyrkoavgiften beräknas efter viss procentsats på de lönetillgångar pastoraten hade den 31 december 1981. För fast egendom beräknas avgiften på 1980 års taxeringsvärde.

Kyrkofondens styrelse har föreslagit att den särskilda kyrkoavgiften skall höjas genom att avgiften för år 1988 bestäms med utgångspunkt från vilka tillgångar pastoraten hade den 31 december 1986. I samband därmed har vissa justeringar gjorts av avgifternas storlek. Bl. a. har föreslagits att avgifterna på fast egendom sänks för att mildra övergången till aktuella taxeringsvärden.

Regeringen uppdrog våren 1986 åt kyrkofondens styrelse att närmare utreda vilket förmögenhetsvärde boställsegendomen representerade, vilken avkastning denna lämnar i dag och om åtgärder bör vidtas i syfte att erhålla en bättre avkastning. Enligt vad jag har inhämtat torde utredningen med hänsyn till sin omfattning dock inte kunna väntas vara slutförd förrän under slutet av år 1988. Frågan om hur den särskilda kyrkoavgiften skall beräknas bör prövas på nytt när utredningen är klar. Av samma skäl som angetts för den allmänna kyrkoavgiften bör avgiftssatserna bestämmas i lag.

Kyrkokommittén har föreslagit att den särskilda kyrkoavgiften för aktier och andelar i aktiefonder samt för obligationer, förlagsbevis och konvertibla skuldebrev skall beräknas på anskaffningsvärdet. En sådan beräkningsmetod skulle innebära stora orättvisor och jag föreslår därför att den särskilda kyrkoavgiften för dessa tillgångar beräknas på marknadsvärdet.

Att såsom vissa remissinstanser har föreslagit låta den särskilda kyrkoavgiften disponeras inom det egna stiftet skulle i inte ringa mån motverka systemets utjämningseffekt. Jag finner därför inte skäl att ändra på nuvarande ordning att den särskilda kyrkoavgiften helt skall utgå till kyrkofonden.

Avgiften bör i fortsättningen beräknas årligen. Som en bieffekt av nämnda utredningsarbete får kyrkofondens styrelse ett dataregister över boställsegendomen. Genom rapporter till detta register om förändringar i egendomsinnehavet bör registret kunna hållas aktuellt så att det kan ligga till grund för årliga beräkningar för uttaget av särskild kyrkoavgift.

En lämplig tidpunkt att utgå från vid bestämmande av avgiften bör vara innehavet den 31 december andra året före bidragsåret.

3.6.9 Engångskostnader för genomförandet av reformen

Min bedömning: Övergången till den nya organisationen medför vissa engångskostnader under år 1988. Medel erfordras bl. a. för en inom civildepartementet tillsatt arbetsgrupp, till vilken knyts representanter för olika kyrkliga organ. Medel erfordras också för organisationskommittéer i de olika stiften. Till Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet bör bidrag utgå för viss rådgivning och utbildning i samband med övergången till den föreslagna organisationen. Kostnader för dessa förberedelseåtgärder bör få betalas ur kyrkofonden.

Kyrkokommitténs bedömning: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag. Kyrkokommittén har dock inte räknat med någon central arbetsgrupp (betänkandet del 1 s. 189).

Remissinstanserna: Flera remissinstanser understryker behovet av organisationskommittéer i varje stift för att förbereda genomförande av den nya organisationen. Några föreslår också att stiftssamfälligheternas obligatoriska uppgifter skall bekostas ur kyrkofonden år 1989, eftersom stiftssamfälligheterna då inte uppbär några utdebiterade medel.

Skälen för min bedömning: Genomförandet av den nya organisationen förbereds av en arbetsgrupp inom civildepartementet, till vilken knutits representanter för kammarkollegiet, biskoparna, Nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning, domkapitlen, stiftsnämnderna, Rikskommittén för stiftstingen och Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund. Genomförandet bör också förberedas av organisationskommittér i de olika stiften. För arbetsgruppen och organisationskommittéerna erfordras medel för att betala sammanträdeskostnader och ersättning till sekreterare m. m.

Genomförandet av den nya organisationen innebär mycket stora förändringar på lokal och regional nivå. Jag räknar därför med att det kommer att behövas en omfattande rådgivningsverksamhet till de kyrkliga kommunerna. Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet kommer genom sin nämnd för församlings- och pastoratsförvaltning att svara för en sådan rådgivningsverksamhet. Kostnaderna för denna bör i första hand betalas av pastoraten. För utbildning av ett tillräckligt antal kunniga rådgivare fordras emellertid vissa utbildningsinsatser, för vilka bidrag bör utgå ur kyrkofonden.

Personalutvecklingsåtgärder i form av bl. a. ett antal seminarier planeras

för de personer som i de olika stiften har huvudansvaret för övergången till den nya organisationen. Detta medför kostnader för konsultmedverkan m. m.

Kostnaderna för dessa förberedelseåtgärder har för kyrkofondens del beräknats till ca 6 milj. kr. Jag finner det svårt att närmare ange medelsbehovet men utgår från att kostnaderna skall kunna täckas genom besparingar i fråga om andra ändamål som betalas ur kyrkofonden.

Stiftstingen kommer sannolikt att finnas kvar för nuvarande uppgifter under åtminstone första halvåret 1989. Stiftstingsavgift kommer därför att på samma sätt som hittills behöva erläggas för år 1989. Stiftstingen har möjlighet att genom bidrag stödja verksamheten i de nya stiftssamfälligheterna. Detta kan vara motiverat med hänsyn till att någon utdebitering till stiftssamfälligheterna inte äger rum under år 1989. Stiftssamfälligheternas förvaltningskostnader för år 1989 bör i övrigt kunna täckas genom en friare disposition av stiftsbidragen under detta år.

Kostnaderna för uppbyggandet av de nya stiftskanslierna bör kunna nedbringas genom att en del kontorsinventarier som finns hos de nuvarande stiftsorganen får användas i den nya organisationen.

3.7 Egendomsförvaltningen

3.7.1 Egendomsnämnden

Mitt förslag: Stiftsnämnderna och boställsnämnderna avskaffas. För att bl. a. fullgöra deras nuvarande uppgifter skall det i varje stiftssamfällighet finnas en obligatorisk kommunal nämnd, egendomsnämnden.

Egendomsnämndens ledamöter och suppleanter skall väljas av stiftsfullmäktige för varje valperiod. Antalet ledamöter skall vara minst fem och antalet suppleanter minst detsamma som antalet valda ledamöter.

Kyrkofondens fastigheter skall förvaltas av kammarkollegiet.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer huvudsakligen med mitt förslag (betänkandet del 1 s. 163–164, del 2 s. 77–87 och 179–185).

Remissinstanserna: Förslaget tillstyrks eller lämnas utan erinran av flertalet remissinstanser. De som avstyrker förslaget gör det främst med hänvisning till att det statliga intresset i den specialreglerade egendomsförvaltningen enligt förslaget förblir oförändrat och att detta bäst tillgodoses av en statlig förvaltningsmyndighet. Svenska kyrkans centralstyrelse och Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund anser att pastoraten själva skall bestämma arrendevillkoren för de jordbruk de förvaltar och föra sin egen talan i arrendetvister. Ett par instanser ifrågasätter behovet av en egendomsnämnd i Stockholms stift.

Bakgrunden till mitt förslag: Kammarkollegiet är central förvaltningsmyndighet med ansvar för den specialreglerade kyrkliga jorden, d. v. s. kyrklig jord enligt lagen (1970: 939) om förvaltning av kyrklig jord.

Regionalt har stiftsnämnderna och boställsnämnderna, som är statliga myndigheter, förvaltningsansvar för denna egendom. Stiftsnämnder finns i varje stift utom i Stockholms. Biskopen eller någon annan som regeringen förordnar är ordförande. Därutöver finns fyra av regeringen utsedda ledamöter. Förutom förvaltningen av viss kyrklig egendom skall nämnden ha tillsyn över all specialreglerad kyrklig fast egendom i stiftet samt handlägga ärenden om köp och försäljning. Stiftsnämnden skall också företräda pastoraten i arrendetvister. I stiften finns flera boställsnämnder bestående av en ordförande och två andra ledamöter utsedda av länsstyrelsen. Boställsnämnderna är självständiga myndigheter med beslutskompetens och med rådgivande funktion gentemot pastoraten och stiftsnämnden i främst jordbruksfrågor. En central uppgift för dem är att bestämma villkoren för arrendeupplåtelse av löneboställenas jordbruk.

Kyrklig jord är förutom *prästgård* och *biskopsgård* följande fastighetsslag:

- *löneboställe*, jord vars avkastning är avsedd till avlöning av församlingspräster i ett visst pastorat.
- *prästlönefondsfastighet*, jord som förvärvats för medel ur flera pastorats prästlönefonder och vars avkastning skall bidra till lön åt församlingsprästerna i dessa pastorat. Prästlönefonderna förvaltas av pastoraten och består av medel från försäljning av löneboställen.
- *kyrkofondsfastighet*, jord vars avkastning tillförs kyrkofonden.
- *församlingskyrkas fastighet*, jord vars avkastning är avsedd för församlingskyrkas behov.
- *domkyrkas fastighet*, jord vars avkastning är avsedd för domkyrkans behov.

Ansvaret för fastighetsförvaltningen är fördelat på följande sätt. Stiftsnämnden förvaltar löneboställes skog, prästlönefondsfastigheter, kyrkofondsfastigheter, domkyrkas fastigheter – utom i Lund – och biskopsgården. Pastoratet förvaltar löneboställes jordbruk samt prästgårdar. Församlingen förvaltar församlingskyrkas fastigheter.

Förvaltningen av den kyrkliga jorden skall inriktas på att egendomens avkastningsförmåga tillgodogörs på ekonomiskt bästa sätt. Därvid skall naturvårdens och kulturminnesvårdens intressen beaktas i skälig omfattning. De förvaltande organen skall dels verka för en rationalisering av den kyrkliga jorden, dels medverka i arbetet med strukturrationalisering av landets jord- och skogsbruk. Jag vill erinra om att kyrkofondens styrelse den 30 april 1986 fick regeringens uppdrag att utreda möjligheterna att öka avkastningen av den kyrkliga egendomen.

Kritik har i olika hänseenden förts fram fram mot lagstiftningen om förvaltningen av kyrklig jord. Som ett led i en strävan att förenkla förvaltningen av den kyrkliga egendomen upprättades i civildepartementet en promemoria (DsC 1984: 13) om översyn av bestämmelserna om förvaltning av kyrklig jord. Sedan denna remissbehandlats lämnade regeringen hösten 1986 en proposition till riksdagen med förslag bl. a. om vissa förenklingar av förvaltningen (prop. 1986/87: 13). Förslagen hade tillstyrkts av 1986 års kyrkomöte. Några av dessa förslag, däribland införande av den s. k. tvåinstansprincipen i överklagningsärenden, träder i kraft den 1 januari 1988

(prop. 1986/87: 13, KrU 8, rskr. 113). Därmed har jag tillgodosett kommitténs förslag om en förenklad besvärsordning, som vunnit allmänt stöd vid remissbehandlingen. Ytterligare förenklingar har genomförts genom ändringar i förordningen (1971: 860, ändrad senast 1987: 831) om förvaltning av kyrklig jord.

Ett av förslagen i propositionen syftade till att minska det stora antal myndigheter som har att befatta sig med den kyrkliga jordförvaltningen. Regeringen föreslog nämligen att boställsnämnderna skulle avskaffas och deras förvaltningsuppgifter övertas av respektive förvaltare av de olika slagen av kyrklig jord. Sålunda skulle församlingarna och pastoraten själva få bestämma villkoren för arrendeupplåtelse på de fastigheter som de förvaltar och även föra talan i arrendetvister. Härigenom skulle det kyrkokommunala inflytandet över förvaltningen av den specialreglerade kyrkliga egendomen öka. Stiftsnämnderna skulle överta boställsnämndernas tillsynsuppgifter. Emellertid avstyrkte kulturutskottet i sin hemställan förslaget (KrU 1986/87: 8). Utskottet ansåg att det inte fanns skäl att föregripa den allsidiga prövning av svenska kyrkans organisation som riksdagen får göra med anledning av den väntade propositionen med förslag om ny lokal och regional organisation i svenska kyrkan. Riksdagen biföll utskottets hemställan.

Skälen för mitt förslag: Genom de föreslagna obligatoriska stiftssamfälligheterna får svenska kyrkan en kyrkokommunal organisation på stiftsplanet som representerar församlingarna (avsnitt 3.2). Stiftssamfälligheterna har möjlighet att bygga upp en sammanhållen förvaltningsorganisation för både gemensamma kyrkokommunala angelägenheter och de statliga förvaltningsuppgifter som överlämnas åt samfälligheten. Flera statliga förvaltningsuppgifter förs enligt mitt förslag över bl. a. från domkapitlen till stiftsstyrelserna (avsnitt 3.2.5). Den nya sammanhållna organisationen bör också kunna sköta de frågor som nu stiftsnämnden och boställsnämnderna svarar för. Jag ansluter mig därför till kommitténs förslag att stiftsnämnderna och boställsnämnderna avskaffas och ersätts med en obligatorisk kommunal nämnd i varje stift: egendomsnämnden. Ledamöter och ersättare skall väljas av stiftsfullmäktige för varje valperiod. Antalet ledamöter skall vara minst fem och antalet suppleanter minst detsamma som antalet ledamöter.

Egendomsnämnderna övertar stiftsnämndernas och boställnämndernas uppgifter

Den remissbehandling av departementspromemorian (Ds C 1986: 13) som föregick den förut nämnda propositionen (prop. 1986/87: 13) stödde förslaget att avveckla boställsnämnderna. Uppfattningarna gick däremot isär i frågan om vart deras uppgifter skulle föras. Jag stannade för en lösning som skulle öka det lokala ansvaret för förvaltningen av den kyrkliga jorden. Under riksdagsbehandlingen framfördes synpunkter som har motiverat nya överväganden. Bl. a. uttalades farhågor för att pastoraten inte skulle komma att bestämma arrendevillkoren på ett tillräckligt enhetligt och kompetent sätt. Jag ansluter mig därför till kyrkokommitténs förslag

att egendomsnämnderna skall överta samtliga de uppgifter som enligt lagen (1970: 939) och förordningen (1971: 860) om förvaltning av kyrklig jord ankommer på de nuvarande stifts- och boställsnämnderna. Jag vill då särskilt framhålla att de nya egendomsnämnderna till skillnad från stiftsnämnderna är kommunala organ, vars ledamöter väljs av företrädare för samtliga stiftets kyrkliga kommuner. Mitt förslag går därför enligt min mening ändå dem till mötes som efterlyst ett ökat lokalt inflytande över förvaltningen på stiftsplanet av den kyrkliga jorden. Samtidigt skapas förutsättningar för en enhetlig och kompetent behandling av arrendevillkor m. m. Förslaget stöds med få undantag av de remissinstanser som yttrat sig över kyrkokommitténs förslag i denna del. *Kyrkomötet* har i sitt yttrande (KL 1987: 5 avsnitt 3.5.2) inte haft något att erinra mot förslaget i denna del.

Samråd om arrendevillkor

Jag förutsätter att de förslag till arrendevillkor, som egendomsnämnden skall ta ställning till, utarbetas efter samråd med de kyrkliga arrendatorerna. Egendomsnämnden har att själv bestämma hur ett sådant samråd skall gå till. Sådan samverkan förekommer enligt vad jag inhämtat regelmässigt och i skiftande former bl. a. inom fastighetsförvaltningarna hos några kommuner och universitetet i Uppsala. Jag delar också den bedömning av det stora värdet av ett organiserat samråd mellan jordförvaltare och arrendatorer, som uttrycks i en skrivelse i frågan från Sveriges jordbruksarrendatorers förbund. Ett sådant organiserat samråd kommer lättare till stånd i egendomsnämndens än i de enskilda församlingarnas eller pastoratens regi.

Löneboställenas avkastning ett kyrkokommunalt intresse

Några remissinstanser, bland dem kammarkollegiet, har mot förslaget att en kommunal nämnd skall ha det regionala förvaltningsansvaret invänt att det statliga intresset inte ändras och att det bäst tillvaratas av en statlig myndighet. Jag delar inte helt den uppfattningen. Innan reformen av systemet för ekonomisk utjämning mellan församlingar och pastorat genomfördes år 1983 hade staten ett intresse av att för kyrkofondens räkning bevaka att löneboställena gav skälig avkastning och att kapitalet inte minskades. Det fanns en nära anknytning mellan pastoratens prästlönetillgångar och finansieringen av lönekostnaderna. De avgifter som pastoraten nu har att betala till kyrkofonden på grundval av sitt egendomsinnehav baseras när det gäller löneboställen på taxeringsvärden och är inte beroende av avkastningen. Denna är numera en allmän inkomstpost för pastoraten, som påverkar deras ekonomi, inte kyrkofondens. Därför överväger enligt min mening det kyrkokommunala intresset. Statens intresse begränsar sig till en allmän kontroll över att kyrklig egendom inte förfars eller används till andra ändamål än det ursprungligen avsedda. Jag bedömer att statens behov av överinseende tillgodoses med lagstiftningens riktlinjer för förvaltningen och den roll som kammarkollegiet har som överprövande myndighet.

Kammarkollegiet skall förvalta kyrkofondsfastigheterna

Kammarkollegiet anför i sitt remissvar i fråga om kyrkofondsfastigheterna att staten har ett behov av insyn i förvaltningen som blir svårt att tillgodose med kyrkokommitténs förslag. Jag delar denna bedömning. Statlig förvaltningsrevision sker inte i kommunal förvaltning. I kyrkofonden finns ett kyrkokommunalt men även ett betydande statligt intresse. Jag föreslår därför att kammarkollegiet, som är förvaltare av kyrkofonden, övertar stiftsnämndernas förvaltningsansvar för kyrkofondsfastigheterna. Kammarkollegiet bör dock få en möjlighet att uppdra åt en egendomsnämnd eller någon annan förvaltare att sköta den löpande förvaltningen. Jag förutsätter att kammarkollegiet utnyttjar denna möjlighet. I samband med övertagande av dessa arbetsuppgifter bör kammarkollegiet få rätt att använda kyrkofondsmedel för att betala kostnader för utredningar i ärenden om köp och försäljning av kyrklig jord.

Egendomsnämndernas uppgifter i stort

Egendomsnämnden får med mitt förslag i huvudsak följande uppgifter:

- förteckna och ha tillsyn över den kyrkliga jorden i stiftet,
- förvalta löneboställens skogsinnehav, prästlönefondsfastigheter, domkyrkas fastigheter och biskopsgård,
- företräda den kyrkliga jorden i ärenden om upplåtelse av vissa nyttjanderätter m. m.,
- besluta om arrendevillkor vid upplåtelse av kyrklig jord på arrende för jordbruk,
- handlägga ärenden om tillstånd till köp, försäljning och byte av kyrklig jord.

De grundläggande föreskrifterna om egendomsnämnderna och om förvaltningen av den kyrkliga jorden bör ges i en ny lag om förvaltning av kyrklig jord. De nuvarande principerna för förvaltningen av kyrklig jord påverkas inte av mitt förslag.

Inget hindrar enligt min bedömning att stiftssamfälligheten drar nytta av egendomsnämndens särskilda kompetens och uppdrar åt den att förvalta även kyrkokommunalt ägd fast egendom som är gemensam för stiftet, t. ex. en stiftsgård.

Egendomsnämnd även i Stockholms stift

Även Stockholms stift får enligt mitt förslag en egendomsnämnd. Dess egendomsförvaltning sköts nu för Stockholms stifts räkning av stiftsnämnderna i Uppsala och Strängnäs. När enligt förslaget det kyrkokommunala inflytandet över förvaltningen stärks, är det självklart att stiftssamfälligheten i Stockholms stift måste göra detta gällande genom en egen egendomsnämnd. Det är visserligen riktigt, som några remissinstanser påpekar, att den kyrkliga jorden i stiftet har liten omfattning och fordrar mindre förvaltningsresurser än i övriga stift. Men som jag nyss anmärkt kan egendomsnämnden få i uppdrag att förvalta även annan egendom. Jag förutsätter att stiftssamfälligheten i Stockholms stift anpassar egendomsnämndens orga-

nisation till de behov man har, t. ex. genom samverkan med grannstiftens egendomsnämnder.

Egendomsnämnden har ett självständigt ansvarsområde

Egendomsnämnden blir enligt mitt förslag en obligatorisk kommunal nämnd tillsatt enligt en särskild lagstiftning. Den får specialreglerade uppgifter, som den har ett självständigt ansvar för. Den får egna beslutsbefogenheter. Med valet av ledamöter och i viss mån genom sina anslag till den organisation som den specialreglerade förvaltningen kräver kan stiftsfullmäktige utöva inflytande över verksamhetens inriktning. Däremot kan stiftsfullmäktige inte ingripa i egendomsnämndens myndighetsutövning på det specialreglerade området. Dit hör t. ex. något så grundläggande som att fastställa årsplan för förvaltningen av den kyrkliga jorden och att besluta om fördelning av vinst och förlust i skogsförvaltningen. Stiftsnämndernas kompetens och rutiner förs sålunda oförändrat över till den nya organisationen.

Enligt gällande bestämmelser skall ledamöterna i stiftsnämnderna ha insikt i jordbruk eller skogsbruk eller eljest vara förfarna i allmänna värv. Flera remissinstanser har liksom kommittén föreslagit att motsvarande krav skall ställas på ledamöterna i de föreslagna egendomsnämnderna. Jag är emellertid inte beredd att i lag ange några särskilda kompetenskrav för ledamöterna i egendomsnämnden, som är en kommunal nämnd. Jag vill dock gärna framhålla att dagens stifts- och boställsnämnder representerar en mycket bred sakkunskap och personlig erfarenhet när det gäller jord- och skogsbruk och därmed sammanhängande tekniska och ekonomiska frågor. Med de uppgifter som egendomsnämnderna övertar från den nuvarande nämndorganisationen och med de ytterligare angelägenheter som stiftssamfälligheten kan tänkas anförtro dem är behovet av kunnande och erfarenhet av de frågor som nämnden har att sköta oförminskat. Det är enligt min uppfattning av avgörande betydelse för fastighetsförvaltningens fortsatta resultatutveckling att den hittillsvarande höga kompetensnivån kan bibehållas. Jag utgår därför från dels att stiftsfullmäktige beaktar detta behov när man utser ledamöter och suppleanter i sina egendomsnämnder, dels att nämnderna i sin verksamhet på olika sätt i möjlig mån söker knyta till sig expertis av det slag som finns hos de nuvarande boställsnämnderna.

Personalen hos stiftsnämnderna får kyrkokommunala huvudmän

Staten är idag arbetsgivare och stiftsnämnderna huvudmän för all personal inom stiftsnämndernas verksamhetsområde. Stiftsjägmästare, biträdande stiftsjägmästare och viss annan kanslipersonal avlönas från statliga anslag. Intäkterna av förvaltningen av bl. a. pastoratens skogar finansierar främst personalen i skogsbruket men också ett antal administrativa tjänster. Jag utgår från att de anställda hos stiftsnämnderna kan beredas anställning i den nya organisationen. Personal som nu avlönas från statliga anslag bör därvid få stiftssamfälligheten som huvudman. De som idag och fortsättningsvis avlönas med medel från pastoratens skogsförvaltning får naturligen egendomsnämnden som huvudman. All personal blir kyrkokommunalt anställd.

Mitt förslag: Det skall ankomma på regeringen eller en myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter för hur pastoratens andelar i prästlönefondsfastigheter och i den gemensamma förvaltningen av löneboställenas skog skall beräknas.

Egendomsnämnden skall med tillämpning av dessa regler besluta om andelstal och fördela vinst eller förlust på förvaltningen i förhållande till de fastställda andelstalen. Dessa beslut får överklagas till kammarkollegiet. Kammarkollegiets beslut får inte överklagas.

Kyrkokommittén har inte behandlat denna fråga.

Skälen för mitt förslag: Bestämmelser om hur pastoratens andelar i prästlönefondsfastigheter och i den gemensamma förvaltningen av löneboställenas skog skall beräknas meddelas av regeringen. Dessa regler upptar en stor del av förordningen (1971: 860) om förvaltning av kyrklig jord. Stiftsnämnden skall enligt lagen (1970: 939) om förvaltning av kyrklig jord fördela vinst eller förlust på förvaltningen i förhållande till andelstal som nämnden enligt samma förordning har att fastställa med tillämpning av där angivna beräkningsregler. Båda besluten kan överklagas till kammarrätten. Under årens lopp har kritik riktats mot såväl beräkningsreglerna som ordningen för överprövning av stiftsnämndens beslut.

Regeringen bör enligt min uppfattning inte belastas med att utfärda de detaljerade föreskrifter som det här är fråga om. Jag föreslår därför en sådan reglering att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer i fortsättningen skall meddela bestämmelser för andelsberäkningen. Regeringen bör uppdra åt kammarkollegiet såsom central tillsynsmyndighet för den kyrkliga jordens förvaltning att utfärda de närmare tillämpningsföreskrifterna. Kollegiet bör överta de nuvarande reglerna om andelsberäkning, som finns intagna i förut nämnda förordning, oförändrade i sak. Regeringen bör ge kammarkollegiet i uppgift att bearbeta och förenkla dessa bestämmelser.

Egendomsnämndens kompetens att besluta om andelstal och om fördelning av vinst eller förlust i verksamheten skall i enlighet med grundlagen grundas på en bestämmelse i lag.

Beträffande överprövningen föreslår jag att egendomsnämndens beslut skall få överklagas till kammarkollegiet. Tvåinstansprincipen bör gälla även här, varför kollegiets beslut inte skall kunna överklagas. Kammarkollegiet har det centrala tillsynsansvaret för kyrklig jord, besitter hög kompetens på området och skall enligt mina förslag pröva överklaganden av andra beslut av egendomsnämnden enligt lagen och förordningen om förvaltning av kyrklig jord. Kammarrätterna däremot har vid prövningen av dessa ärenden ofta fått lita till kammarkollegiets utlåtanden. Mitt förslag innebär att kammarrätterna inte längre skall överpröva dessa beslut. Genom förslaget uppnås ett enhetligare prövningsförfarande i frågor som rör förvaltningen av den kyrkliga jorden.

Vad jag nu har föreslagit kan enligt min mening innebära ytterligare ett steg i riktning mot enklare och klarare regler.

Mitt förslag: Församlingskyrkas fasta egendom med tillhörande fond skall förvaltas av pastoratet. Skog på en sådan fastighet skall dock förvaltas av församlingen.

Kyrkokommitténs förslag: Avviker från mitt (betänkandet del 1 s. 164, del 2 s. 79–80 och 181) i det avseendet att skogen på församlingskyrkofastigheter enligt kommitténs förslag skall förvaltas av egendomsnämnden.

Remissinstanserna: Tillstyrker kommitténs förslag eller lämnar det utan erinran. Några berörda församlingar avstyrker kommittéförslaget och förslår att församlingen som hittills skall förvalta all fast egendom som tillhör församlingskyrkan.

Skälen för mitt förslag: Församlingskyrkas fastighet förvaltas idag i sin helhet av församlingen. Avkastningen är avsedd för församlingskyrkans behov. Jag har tidigare (avsnitt 3.1.1) föreslagit att pastoratet skall ansvara för anskaffning och underhåll av församlingskyrkan, dess fasta inredning och annat byggnadstillbehör, liksom för anskaffning och underhåll av övriga lokaler för församlingsverksamhet samt dessas fasta inredning och byggnadstillbehör. Pastoratet skall enligt mitt förslag också ansvara för anläggande och underhåll av kyrkogårdar och andra begravningsplatser samt för all personal och personaladministration.

I linje med den sålunda föreslagna formella ansvarsfördelningen mellan församling och pastorat föreslår jag att också förvaltningen av församlingskyrkas fastighet med ett undantag skall anförtros pastoratet. I konsekvens med ansvarsfördelningen bör pastoratet även förvalta fondmedel som härrör från försäljning av en församlingskyrkas fastighet. Det nämnda undantaget gäller skogen på församlingskyrkas fastigheter, som jag nu föreslår liksom hittills skall förvaltas av församlingen. Skälen för detta skall jag utveckla i det följande.

I sin skrivelse till kyrkomötet 1987: 1 föreslog regeringen i likhet med kyrkokommittén att förvaltningen av församlingskyrkornas skogsfastigheter skulle övertas av egendomsnämnden, som till skillnad från pastoraten kommer att ha personal och utrustning för ett aktivt skogsbruk. I sitt yttrande till regeringen över detta förslag föreslår emellertid *kyrkomötet* (KL 1987: 5 avsnitt 3.5.3) att förvaltningen av församlingskyrkas skog oförändrat skall skötas av församlingen.

För egen del konstaterar jag att det mindre antal församlingar, främst i Värmland, vars församlingskyrkor äger det mesta av landets kyrkskogar, förfogar över väl fungerande skogsförvaltningar. Då så är fallet och eftersom frågan om kyrkskogarnas förvaltning inte är av någon avgörande principiell betydelse vill jag inte motsätta mig den lösning i fråga om skogsförvaltningen som kyrkomötet har föreslagit. De församlingar som av olika skäl finner att de inte vill bära förvaltningsansvaret för sin församlingskyrkas skog har möjlighet att hos regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer begära att förvaltningen ordnas på något annat lämpligt sätt.

Avkastningens ändamål, nämligen en viss församlingskyrkas behov, påverkas inte av mitt förslag. Således skall respektive förvaltare av egendomen – pastoratet och församlingen – redovisa resultatet till pastoratet, som har att använda avkastningen till underhållet av den församlingskyrka som äger fastigheten. Församlingen bör dock få ta avkastnings- och fondmedel i anspråk för sådana ändamål som avser församlingskyrkan och som församlingen själv får besluta om.

Många församlingskyrkor har genom donation eller liknande fått egendom, vars avkastning skall användas för församlingskyrkans behov. Det förhållandet bör enligt min mening inte frita pastoratet från skyldigheten att i samma mån som beträffande övriga församlingar svara för församlingskyrkans underhåll.

3.8 Genomförandet av reformen

Mitt förslag: Reformen träder i huvudsak i kraft den 1 januari 1989. Vid den tidpunkten har val av stiftsfullmäktige ägt rum. Valen av stiftsstyrelser och övriga nämnder kan väntas ske i början av år 1989. Först därefter kan den närmare organisationen av det nya stiftskansliet beslutas och personal anställas vid detta. Stiftsstyrelsen skall därför först fr. o. m. den 1 juli 1989 överta specialreglerade förvaltningsuppgifter.

Kyrkokommitténs förslag: Överensstämmer med mitt förslag (betänkandet del 1 s. 207–208).

Remissinstanserna: Betonar vikten av förberedelsearbete i stiften och att tillräckliga resurser ställs till förfogande för detta.

Skälen för mitt förslag: Kyrkokommittén har lagt fram en detaljerad tidsplan för genomförandet av de omfattande reformer som kommittén har föreslagit och som jag i det föregående i allt väsentligt har anslutit mig till. Under remissbehandlingen har inte kommit fram något som ger mig anledning att frångå den tidsplan som kommittén gjort upp.

Det är emellertid klart att det under våren 1989 är nödvändigt att fatta en mängd grundläggande beslut och träffa viktiga avtal som berör de anställda såväl inom den statliga som den enskilda sektorn av stiftsförvaltningen. Det är viktigt att ett grundligt förberedande arbete har gjorts i stiften för att övergången skall kunna ske i god ordning och i en positiv anda.

Jag är medveten om att det finns oro på många håll i stiften för de problem som kan uppstå i samband med genomförandet av de stora organisationsförändringar som jag föreslår. Jag har emellertid erfarit att organisationskommittéer redan har tillsatts i stiften och att en beredskap inför förändringarna håller på att byggas upp. Under statskontorets medverkan genomför man på initiativ av domkapitlet i Uppsala en förstudie i syfte att bl. a. skissera modeller för den framtida organisationen och administrationen i stiften.

Jag har också tidigare (avsnitt 3.6.9) redogjort för den arbetsgrupp som regeringen beslutat tillsätta inom civildepartementet för att fungera som ett

centralt samordnande organ för de rådgivnings- och informationsinsatser som kan behövas vid ett genomförande av reformen. Jag nämnde då också att vissa kostnader för genomförandeåtgärder – bl. a. personalutveckling m. m. – i de olika stiften avses kunna betalas ur kyrkofonden.

Genom de åtgärder som jag nu har redovisat bör goda förutsättningar finnas att i samtliga stift förbereda övergången till den nya organisationen så att den skall kunna gå smidigt och utan större omställningsproblem för den personal som får ändrade anställningsförhållanden till följd av reformen. Jag vill också i detta sammanhang framhålla, att även om huvudmannaskapet för förvaltningen ändras, så kommer de förvaltningsuppgifter som personalen vid stiftskanslierna i dag sysslar med att i stor utsträckning vara likartade, om inte identiska, efter reformens genomförande.

Av specialmotiveringen till de lagförslag som kyrkomötet haft del av och som jag lägger fram i det följande framgår när de olika moment som reformen omfattar avses träda i kraft.

Förutom de ändringsförslag till lagar som jag nu lägger fram förutsätter reformen en rad ändringar i andra lagar och förordningar. Jag avser att snarast återkomma till regeringen med förslag till en proposition om följdlagstiftning till kyrkoreformen. Frågan om förordningsändringar behandlas av den inom civildepartementet inrättade kyrkoförordningsgruppen (C 1986: F). Den beräknas lämna sitt slutbetänkande senare i år.

4 Det kyrkliga ämbetet

4.1 Inledning

Fördelningen av normgivningskompetensen mellan staten och kyrkan sker genom att riksdagen med stöd av punkt 10 övergångsbestämmelserna till regeringsformen delegerar normgivningskompetens till kyrkomötet. Detta sker genom föreskrifter i lagen (1982: 942) om svenska kyrkan (ändrad senast 1985: 868).

De principer som har legat till grund för bestämmandet av kyrkomötets normgivningskompetens är bl. a. följande. På områden där det kan finnas starka önskemål om bestämmaderätt från såväl statens om kyrkans sida bör bestämmanderätten överlämnas till kyrkan endast i de fall där kyrkans och statens intressen sammanfaller när det gäller reglernas innehåll. Om staten och kyrkan däremot har skilda uppfattningar, kan frågan inte undandras statens bestämmanderätt (prop. 1981/82: 77 s. 30, KU 36, rskr. 263; KU 1982/83: 1, rskr. 1).

I den anförda propositionen – som behandlar den kyrkliga lagstiftningens anpassning till regeringsformens huvudprinciper om normgivning – slogs fast att föreskrifter i fråga om kyrkans ämbeten och tjänster bör beslutas av riksdagen eller regeringen.

Kyrkomötet, svenska kyrkans centralstyrelse och biskopsmötet har vid skilda tillfällen hos regeringen hemställt om en översyn av bestämmelserna om obehörighet att utöva prästämbetet och om skiljande av präst från ämbetet. Regeringen har överlämnat framställningarna till kyrkoförfattningsutredningen.

Kyrkoförfattningsutredningen har i sitt slutbetänkande föreslagit ändringar i regeringsformens övergångsbestämmelser som gör det möjligt för riksdagen att i lagen om svenska kyrkan till kyrkomötet delegera rätten att meddela föreskrifter i fråga om prästämbetet. Utredningen har närmare angivit innebörden och följderna av sitt förslag på följande sätt (betänkandet del 1 s. 106):

Behörigheten till det andliga ämbetet

I ämnet prästämbetet ligger att kyrkomötet får bestämma behörighetsvillkoren för inträde i ämbetet. Det är givet att kyrkomötet därvid måste ta hänsyn till bl. a. att innehav av ämbetet är ett behörighetskrav för prästtjänst. Staten kan t. ex. inte acceptera att reglerna utformas så, att jämställdheten mellan könen skulle äventyras vid tillsättningen av prästtjänster. Riksdagen kan i den mån det uppstår konflikter ingripa genom att meddela föreskrifter i lagen om svenska kyrkan.

Förslaget innebär att bestämmelserna i 19 kap. 1686 års kyrkolag om prästvigning och andra villkor för inträde i prästämbetet kan upphävas och ersättas av inomkyrkliga bestämmelser. Detsamma gäller bestämmelserna om prästexamen och befrielse från sådan examen. Dessa bestämmelser finns nu i förordningen (1884: 13 s. 1) angående förändrade bestämmelser om prästexamen, förordningen (1884: 13 s. 2) om prästexamen och kungörelsen (1889: 60) angående befrielse i vissa fall från avläggande, för inträde i prästämbetet, av prästexamen eller annat prov. Det kan dock finnas skäl att överväga en fortsatt statlig reglering av de bestämmelser om prästexamen som tar sikte på prästens allmänt samhälleliga uppgifter, t. ex. kunskaper om folkbokföring.

I ämnet prästämbetet ingår också frågan om villkoren för innehav av biskopsämbetet. Vid utformningen av eventuella regler måste kyrkomötet beakta att den som i dag får en biskopstjänst också kan räkna med att automatiskt få bli vigd till ämbetet. En inomkyrklig reglering av behörigheten till biskopsämbetet får inte medföra någon ändring i detta hänvseende.

Den statliga regleringen saknar bestämmelser om biskopsvigningen som ett villkor för utövande av biskopsämbetet, om detta inte möjligen kan anses följa av 19 kap. 1 § 1686 års kyrkolag. Bestämmelserna i 21 kap. 1686 års kyrkolag om vigningsakten hör redan till kyrkomötets normgivning.

Prästämbetets innehåll

Kyrkomötet bör också få föreskriva vad som enligt gällande rätt är att anse som biskopars och andra prästers ämbetsplikt. Det är fråga om de religiösa och etiska krav som kyrkan ställer på prästerna. Ämbetsplikten framgår av de löften som prästkandidaten avger vid prästvigningen samt av olika bestämmelser i 1686 års kyrkolag. Vi vill särskilt peka på prästernas skyldighet enligt 1 kap. 1 § hålla sig till den lära och trosbekännelse som närmare anges i paragrafen, och på förbudet i 1 kap. 2 § mot att sprida villoläror.

Förlust av prästämbetet m. m.

I ämnet prästämbetet ingår slutligen också frågan om skiljande från ämbetet och andra disciplinära åtgärder mot innehavare av ämbetet.

I sistnämnda hänseende sammanfattar utredningen sitt förslag så, att kyrkomötet skall få meddela föreskrifter om disciplinära åtgärder mot innehavaren av ämbetet såväl när denne har prästtjänst som när detta inte är fallet.

4.2 Ändring i normgivningskompetensen

Mitt förslag: Normgivningen i fråga om det kyrkliga ämbetet förs över till kyrkomötets kompetensområde.

Kyrkoförfattningsutredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag (betänkandet del 1 s. 59–110, del 2 s. 5–7). Utredningen – som inte behandlat frågan om diakonatet – har begränsat sitt förslag till att avse normgivningen i fråga om prästämbetet.

Remissinstanserna: Utredningsförslaget tillstyrks av alla remissinstanser utom en. Några instanser menar dock att kyrkomötets normgivningskompetens inte skall begränsas till prästämbetet utan i stället avse det kyrkliga ämbetet. På detta sätt skulle normgivningskompetensen komma att omfatta inte bara det traditionella präst- och biskopsämbetet utan även diakonatets ställning i svenska kyrkan.

Skälen för mitt förslag: Förhållandet mellan staten och kyrkan är grundat på ett ömsesidigt förtroende. Normgivningsfördelningen måste bygga på detta förtroende och ske utifrån praktiska överväganden om de enskilda frågornas natur och ursprung. Annars kan kyrkans bestämmanderätt lätt komma att bli illusorisk. Fördelningen av normgivningskompetensen kan då också riskera att bli oförenlig med de intentioner som låg bakom 1982 års kyrkomötesreform.

Kyrkomötesreformen har, som kyrkoförfattningsutredningen påpekat, medfört att normgivningen om prästämbetet, dvs. det andliga uppdrag som ges av kyrkan genom prästvigning, undandragits kyrkans tidigare inflytande och helt lagts under statlig beslutanderätt. Det är ostridigt att vissa statliga intressen gör sig gällande på grund av det nära sambandet mellan prästämbetet och den statligt reglerade anställningen som präst. Innehav av prästämbetet är nämligen ett av behörighetsvillkoren för prästtjänst och ämbetet utövas i de flesta fall i en anställning som präst. Det är samtidigt uppenbart att det med rätta finns ett starkt kyrkligt intresse att genom inomkyrkliga bestämmelser få reglera den för kyrkan så viktiga fråga som ämbetet utgör. Att ämbetet och tjänsten normalt är förenade med varandra behöver inte nödvändigtvis förutsätta att staten reglerar båda områdena. Statens intresse bör i praktiken vara koncentrerat till om en präst uppfyller de villkor som i allmänhet gäller för arbetstagare i offentlig anställning. Att sådana villkor iakttas garanteras på ett tillfredsställande sätt genom de behörighets- och ansvarsregler som gäller för anställning som präst. Normgivningen på detta område måste också i fortsättningen ligga på riksdagen eller regeringen.

När det gäller kyrkans andliga ämbete som sådant bör staten däremot i

princip vara neutral. Från kyrkligt håll har också uttryckts ett starkt önskemål om att kyrkan ensam får bestämma på detta område. Vissa frågor om behörigheten till ämbetet som framstår som rent kyrkliga kan givetvis också beröra principiella frågor som jämställdhet mellan könen och vissa andra rättvisekrav. Bl. a. av detta skäl har hovrätten för Västra Sverige avstyrkt att normgivningskompetensen förs över till kyrkans egna organ. Det ligger dock uppenbarligen i kyrkans intresse att innehavaren av ämbetet motsvarar de krav som staten i sin tur har på innehavaren av en anställning som präst eller biskop. Kyrkomötets breda representativitet och demokratiska förankring ser jag som en särskild garanti i detta sammanhang.

Statens och kyrkans uppfattning om utformningen av prästämbetet synes under nuvarande förhållanden i stort sammanfalla. Jag kan därför inte se att några viktiga statliga intressen skulle trädas för när genom att kyrkomötet får befogenhet att reglera ämbetsfrågan. Till detta kommer att kyrkan i praktiken alltid har haft ett stort inflytande på frågor som rör ämbetet. Situationen torde därför inte på något märkbart sätt förändras genom att den formella beslutsrätten förs över till kyrkomötet.

I likhet med kyrkoförfattningsutredningen föreslår jag sålunda att kyrkomötet får utfärda föreskrifter om behörigheten till inträde i prästämbetet och om hur biskopsämbetet ges till en person. Vidare får det ankomma på kyrkomötet att inom vissa ramar fastställa prästämbetets innehåll, dvs. vad som skall höra till biskoparnas och övriga prästers ämbetsplikt. Slutligen bör kyrkomötet också få bestämma om disciplinära åtgärder avseende ämbetet. Detta är således de frågor som ligger inom ämnet prästämbetet och som kommer att omfattas av kyrkomötets utökade normgivningskompetens. Utanför ämnet faller t. ex. frågor om beslutande myndighet (se avsnitt 4.4).

Frågan om *diakonatet* i svenska kyrkan har legat utanför kyrkoförfattningsutredningens uppdrag. Någon statlig reglering av diakonatet finns inte. Dess ställning har emellertid behandlats i olika inomkyrkliga utredningar och har aktualiserats vid flera kyrkomöten under senare år. Med hänsyn härtill har några remissinstanser ifrågasatt den begränsning till prästämbetet som kyrkoförfattningsutredningens förslag innebär, även om detta enligt utredningens tolkning också inkluderar biskopsämbetet i kyrkan.

Domkapitlet i Visby förordar att kyrkomötets normgivningskompetens skall bestämmas till att avse "det kyrkliga ämbetet" och motiverar sitt förslag med att detta ämbetes innehåll och utformning i våra dagar är föremål för viktiga ekumeniska samtal och överväganden på internationellt plan. Mot den bakgrunden och med hänsyn till den fortgående debatten om diakonatets ställning i svenska kyrkan måste det, enligt domkapitlets mening, anses olyckligt, om kyrkomötets normgivningskompetens för framtiden begränsas till det traditionella präst- och biskopsämbetet. Svenska kyrkans centralstyrelse menar att uppenbara svårigheter skulle uppstå, om kyrkomötet endast får kompetens att meddela föreskrifter om en del av det som uppfattas som kyrkans ämbete.

Frågan om diakonatet utgör en del av det kyrkliga ämbetet är huvudsak-

ligen av teologisk natur. Den har närmast karaktären av en lärofråga som det bör få ankomma på kyrkan att själv ta ställning till.

Sedan år 1920 har det emellertid funnits ritualer i den svenska kyrkohandboken för diakonvigning och diakonissvigning. Sådana ritualer eller ordningar ankommer det numera på kyrkomötet att besluta om genom kyrklig kungörelse (7 § lagen om svenska kyrkan). 1987 års kyrkomöte (KE 1987: 8, kskr. 31) har också inom ramen för en ny kyrkohandbok för svenska kyrkan antagit nya ordningar för biskopsvigning, prästvigning samt diakon- och diakonissvigning. I kyrkohandboken uttalas beträffande dessa vigningshandlingar följande:

Kyrkans vigningshandlingar är ett uttryck för att Kristus genom Anden inom Guds folk för evangeliets skull kallar människor till livslång tjänst. Denna kallelse bekräftas genom kyrkans vigning.

Vigningarna till biskop, präst och diakon är likvärdiga uttryck för evangeliets fullhet och för kyrkans uppdrag utifrån detta evangelium, som skall gestaltas i såväl ord som handling.

Av tradition används ordet ämbete i vår kyrka för uppgifterna att vara präst och biskop. Andra termer som uppdrag, kall, tjänst avser att i sak uttrycka samma Kristi kallelse att vara tjänare åt hans evangelium.

Som jag tidigare har nämnt ställer sig *kyrkomötet* utan erinran bakom regeringens förslag om det kyrkliga ämbetet (Reg. Skr. 1987: 5, KL 9, kskr. 12). Kyrkolagsutskottet ansluter sig i sitt betänkande till vad som läronämnden har yttrat i ärendet:

Läronämnden hälsar med tillfredsställelse det framlagda förslaget att kyrkomötet genom kyrklig kungörelse skall få meddela föreskrifter i fråga om det kyrkliga ämbetet. Det är både följdriktigt och naturligt att kyrkomötets kompetens även omfattar det kyrkliga ämbetet, eftersom detta i grundläggande avseenden bestäms av svenska kyrkans lära som redan tillhör kyrkomötets normgivningskompetens.

Jag uppfattar kyrkomötets båda nu nämnda beslut som ett uttryck för en sammanhållen syn, där man inom det i regeringsskrivelsen 1987: 5 förslagna begreppet det kyrkliga ämbetet jämställer de delvis till sitt innehåll olika men genom vigningen anförtrodda livslånga uppdragen som biskop, präst och diakon. Kyrkomötets uppfattning stämmer överens med min.

De vigda diakoner och diakonissor som i dag är anställda i församlingarna och pastoraten har olika typer av rent kyrkokommunala tjänster. Deras anställningar är alltså inte statligt reglerade till skillnad från vad som i regel gäller för prästerna. Något statligt intresse som medför att staten bör ha beslutanderätten i fråga om vilka bestämmelser som skall gälla för antagning och vigning av diakoner och diakonissor i svenska kyrkan eller för deras anställningar finns inte.

Det bör sålunda enligt min mening ges möjlighet för kyrkomötet att på grundval av inomkyrkliga överväganden även kunna meddela föreskrifter om det i dag oreglerade diakonatet. Kyrkomötets normgivningskompetens bör därför ges en vidare ram än den som anges av kyrkoförfattningsutredningen. Till kyrkomötets normgivningskompetens bör enligt mitt förslag

hänföras frågor som avser det kyrkliga ämbetet, vilket kan omfatta det andliga uppdrag som genom vigningen getts åt såväl biskopar och övriga präster som diakoner och diakonissor.

Mitt förslag leder till att punkt 10 övergångsbestämmelserna till regeringsformen och 7 § lagen om svenska kyrkan måste kompletteras med en föreskrift som avser det kyrkliga ämbetet. Förslagen leder också till vissa konsekvensändringar av redaktionell natur i lagen om kyrkomötet och det till kyrkomötet remitterade förslaget till ny domkapitelslag. Dessa ändringar kommenterar jag närmare i specialmotiveringarna till de nämnda lagarna (avsnitt 6.1–6.4).

4.3 Behörigheten till och förlusten av prästämbetet

Mitt förslag: Gällande ordning om behörigheten till och förlusten av prästämbetet behålls till dess kyrkomötet utfärdar egna föreskrifter i ämnet.

Kyrkoförfattningsutredningens förslag: Överensstämmer med mitt förslag (betänkandet del 1 s. 95–110). Utredningen föreslår dock att den nuvarande statliga regleringen upphävs i samband med införandet av den nya kyrkolag som utredningen föreslagit.

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte någon erinran mot förslaget.

Skälen för mitt förslag: Kyrkomötet bör enligt den nya ordningen som jag föreslår i avsnitt 4.2 få kompetens att genom kyrklig kungörelse meddela föreskrifter om det kyrkliga ämbetet. I avvaktan på inomkyrkliga föreskrifter om det kyrkliga ämbetet föreslår jag att inga sakliga ändringar görs i den nuvarande ordningen. Detta innebär att bestämmelserna i 19 kap. 1686 års kyrkolag om prästvigning och andra villkor för inträde i prästämbetet finns kvar. Vidare kvarstår också bl. a. förordningen (1884: 13 s. 2) om prästexamen. I fråga om förlust av prästämbetet gäller t. ex. att en präst som har övergett svenska kyrkans lära får skiljas från ämbetet. Har prästen ålagts disciplinpåföljd, kan denne förklaras obehörig att utöva ämbetet för viss tid (13 § 3 och 4 mom. 1936 års domkapitelslag). De nu gällande föreskrifterna om förlust av prästämbetet föreslås tillsvidare bli överförda till lagen om svenska kyrkan. Detta behandlas närmare i specialmotiveringen till den lagen (avsnitt 6.2).

Kyrkomötet (KL 1987: 5 och 9) har inte någon invändning i sak utan för endast fram vissa lagtekniska synpunkter. En del av dessa tar jag upp särskilt i specialmotiveringen till prästanställningslagen (avsnitt 6.7).

4.4 Beslutande myndigheter

Mitt förslag: Någon ändring görs inte beträffande beslutande myndigheter i första instans. Detta innebär att för biskopar prövas frågor om förlusten av det kyrkliga ämbetet av ansvarsnämnden för bisko-

par. Beträffande övriga präster prövas frågor om behörigheten till och förlusten av det kyrkliga ämbetet av domkapitlen.

Domkapitlens och ansvarsnämndens för biskopar beslut i frågor om förlusten av det kyrkliga ämbetet överklagas i fortsättningen hos kyrkomötets besvärsnämnd. Besvärsnämndens beslut får inte överklagas.

Besvärsnämndens sammansättning och omröstningsregler anpassas till nämndens nya uppgifter.

Kyrkoförfattningsutredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag. Utredningen har också föreslagit att beslut i frågor om inträde i prästämbetet skall vara överklagbara (betänkandet del 1 s. 95–110, del 2 s. 7 och 8).

Remissinstanserna: Förslagen tillstyrks av alla remissinstanser utom en. Några remissinstanser har framhållit att kyrkomötets besvärsnämnd bör få en sådan kompetens och sammansättning att den fyller kraven på en slutinstans.

Skälen för mitt förslag

Beslutsordningen

Enligt gällande ordning prövas för biskopar frågor om förlust av ämbetet av ansvarsnämnden för biskopar. För övriga präster prövas frågorna av domkapitlen. Frågan är oreglerad för diakoner och diakonissor.

Beslutsordningen och därmed sammanhörande frågor har enligt min mening ett visst samband med normgivningskompetensen. Jag föreslår därför att föreskrifter om de organ som beslutar i frågor om inträde i och förlust av prästämbetet tas in i lagen om svenska kyrkan.

I samband med förslaget till kyrkomötet om ändrad normgivningskompetens beträffande det kyrkliga ämbetet lade regeringen – med hänvisning till att kyrkomötets yttrande över regeringens skrivelse 1987: 1 om ny organisation på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan först borde föreligga – inte fram något särskilt förslag om beslutsordningen vid handläggningen av dessa frågor. *Kyrkomötet* har med anledning av en i frågan väckt motion (mot. 1987: 93, KL 9, kskr. 12) anfört följande:

Först sedan normgivningskompetensen beträffande det kyrkliga ämbetet genom nödvändiga grundlagsändringar och ändringar i lagen om svenska kyrkan har förts över till kyrkomötet kan detta ämbetes innehåll och utformning definieras i en kyrklig kungörelse. Detta kräver i sin tur noggranna överväganden. Innan så har skett bör lagregleringen av instansordningen begränsas till att avse det traditionella präst- och biskopsämbetet.

Enligt kyrkomötets mening skall sålunda en del av beslutsordningen tills vidare vara oreglerad. Domkapitlens uppgifter kommer enligt mitt förslag (avsnitt 3.2.5) att i framtiden koncentreras till frågor om svenska kyrkans lära, ämbetets utövning, gudstjänstlivet och kyrkorummets utformning.

Domkapitlen får således även framgent en särskild sakkunskap i kyrkliga frågor. En naturlig konsekvens av förslaget om ändrad normgivningskompetens är att domkapitlen, inom ramen för av kyrkomötet meddelade föreskrifter om det kyrkliga ämbetet, får pröva frågor om inträde i och förlust av ämbetet även för de innehavare som tillhör diakonatet. Jag förutsätter dock att kyrkomötet i anslutning till att det beslutar om förskrifter om det kyrkliga ämbetet också uttalar sig om vilken beslutsordning det finner lämplig även för innehavare av diakonatet. Jag lägger därför inte nu fram något förslag i frågan.

Överprövande instans

Ansvarsnämndens för biskopar och domkapitlens beslut i ämbetsfrågor överklagas enligt gällande föreskrifter hos kammarrätt och i sista instans hos regeringsrätten.

Regeringen lade inte heller fram något förslag till kyrkomötet om instanser vid överprövning av frågor beträffande det kyrkliga ämbetet. *Kyrkomötet* behandlar frågorna om inträde i och förlust av ämbetet med anledning av några i ämnet väckta motioner (mot. 1986: 71, KL 1987: 2, kskr. 11 och mot. 1987: 93, KL 9). Kyrkomötet pekar härvid på att nuvarande instansordning inte är tillfredsställande och föreslår att beslut om att skilja en präst eller biskop från prästämbetet eller att för viss tid förklara en präst eller biskop obehörig att utöva prästämbetet skall få överklagas hos kyrkomötets besvärsnämnd. Besvärsnämndens beslut skall inte få överklagas.

Det måste enligt min mening i första hand vara ett inomkyrkligt intresse att avgöra om en innehavare av det kyrkliga ämbetet inte längre skall få inneha ämbetet. Detta måste även gälla när innehavaren av ämbetet har en statligt reglerad tjänst. Med denna utgångspunkt bör även beslut i samma frågor överprövas av en instans som har stor kyrklig kompetens och som är utsedd av kyrkans egna organ.

Från och med år 1986 finns kyrkomötets besvärsnämnd som en myndighet under kyrkomötet. Nämndens uppgifter består i dag endast av att överpröva beslut av svenska kyrkans centralstyrelse. Beslut om att skilja någon från det kyrkliga ämbetet eller om att för viss tid förklara denne obehörig att utöva det kyrkliga ämbetet bör också enligt min mening lämpligen kunna överprövas av den till kyrkomötet knutna besvärsnämnden. Jag föreslår att bestämmelser om detta tas in i lagen om svenska kyrkan. Besvärsnämndens beslut i dessa frågor bör som en följd av tvåinstansprincipen inte få överklagas.

Kyrkoförfattningsutredningen har också föreslagit att frågor om inträde i prästämbetet skall få överklagas hos kyrkomötets besvärsnämnd. *Kyrkomötet* behandlar även denna fråga (KL 1987: 9) och yttrar därvid följande:

Inträde i prästämbetet beslutas enligt den ordning som i dag gäller av biskopen och domkapitlet genom antagning och prästvigning. Biskopens och domkapitlets beslut kan inte överklagas. När det gäller återinträde i prästämbetet fattas beslutet av domkapitlet.

Domkapitlet är i sådana ärenden beslutfört endast om biskopen är närvarande. Delade meningar råder i frågan om beslut om återinträde i prästäm-

betet kan överklagas. Frågan kräver utredning och noggranna överväganden. I avvaktan härpå bör några förslag i ämnet inte nu läggas fram.

Jag delar i allt väsentligt kyrkomötets uppfattning. Det får närmast ankomma på kyrkans egna organ att överväga om det är behövligt och önskvärt att få överklaga beslut om inträde i det kyrkliga ämbetet. Jag lägger därför inte fram något förslag i denna fråga.

Kyrkomötets besvärsnämnd

Kyrkomötets besvärsnämnd består av en ordförande, som skall vara eller ha varit ordinarie domare, och fyra inom kyrkomötet valda ledamöter. Kyrkoförfattningsutredningen lade inte fram något eget förslag beträffande besvärsnämndens sammansättning och arbetsformer.

Kyrkomötet tar dock med anledning av en i ämnet väckt motion (mot. 1987: 93) upp vissa frågor som rör besvärsnämnden.

I fråga om besvärsnämndens sammansättning anför kyrkolagsutskottet (KL 1987: 9) följande:

Enligt utskottets mening är det av stor betydelse att besvärsnämnden får erforderlig juridisk och teologisk kompetens för att som slutinstans handlägga frågor om förlust m. m. av prästämbetet. För att tillförsäkra nämnden en sådan kompetens bör kyrkomötet kunna välja ledamöter även utanför kretsen av kyrkomötesledamöter.

Med hänsyn till karaktären av de ärenden besvärsnämnden har att handlägga bör krävas att ledamöterna tillhör svenska kyrkan. Några andra valbarhetskrav, förutom att ordföranden skall vara eller ha varit ordinarie domare bör inte ställas upp. Enligt utskottets mening får det förutsättas att kyrkomötet väljer ledamöter så att nämnden får den kompetens som behövs.

För att få nödvändig kontinuitet på ordförandeposten anser utskottet att besvärsnämnden bör ha en vice ordförande som är ledamot av nämnden. För vice ordförande bör – i likhet med vad som nu gäller för ersättaren för ordföranden – gälla samma valbarhetskrav som för ordföranden. För att nämnden skall kunna få en så bred kompetens som möjligt bör nämnden utöver ordföranden och vice ordföranden bestå av ytterligare fyra ledamöter, för vilka väljs lika många ersättare.

Utskottet ansluter sig alltså till förslaget i motion 93 att valbarhetskraven för ledamöter och ersättare skall vara desamma som för ledamöter och ersättare i svenska kyrkans centralstyrelse. Därutöver föreslår utskottet att i nämnden väljs en vice ordförande, fyra andra ledamöter samt lika många ersättare. Förslaget kräver ändringar i lagen om kyrkomötet.

Kyrkomötet anhåller om sådana ändringar i lagen om kyrkomötet att besvärsnämnden väljs i enlighet med vad utskottet anfört.

Juridiska fakulteten vid universitetet i Uppsala föreslår att i besvärsnämnden skall ingå en biskop, i likhet med vad som gäller för ansvarsnämnden för biskopar. Även om jag finner vad fakulteten anfört tänkvärt vill jag inte motsätta mig kyrkomötets förslag. De förändringar kyrkomötet föreslår utgör enligt min mening riktiga kompletteringar av kyrkoförfattningsutredningens förslag. Jag förutsätter liksom kyrkolagsutskottet att

kyrkomötet vid sitt val av ledamöter också tillgodoser det krav på teologisk kompetens som måste krävas av besvärsnämnden som slutinstans vid prövning även av frågor om det kyrkliga ämbetet. Jag föreslår därför att kyrkomötets besvärsnämnd skall bestå av sex ledamöter som samtliga skall kunna väljas även utom kyrkomötet. Ledamöterna skall dock tillhöra svenska kyrkan. Ordföranden och vice ordföranden skall vara eller ha varit ordinarie domare.

Kyrkomötet (KL 1987: 6, kskr. 24) föreslår också att bestämmelserna i 29 kap. rättegångsbalken skall tillämpas vid omröstning då nämnden prövar överklaganden av frågor om att skilja en präst eller biskop från prästämbetet eller om att för viss tid förklara en präst eller biskop obehörig att utöva prästämbetet. Jag vill även här ansluta mig till kyrkomötets förslag, som innebär att den lindrigaste meningen skall gälla vid lika röstetal vid prövning av frågor om ämbetet. Ordningen överensstämmer med den som redan gäller för ansvarsnämnden för biskopar vid omröstning i motsvarande frågor.

Jag vill erinra om att regeringen i proposition 1987/88: 5 om följdlagstiftning till förvaltningslagen på kyrkans område även tar upp vissa frågor som kyrkomötet väckt och som rör verksamheten hos besvärsnämnden.

4.5 Ikraftträdande, m. m.

Mitt förslag: Reformen om det kyrkliga ämbetet träder i kraft den 1 juli 1989.

Kyrkoförfattningsutredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med mitt förslag (betänkandet del 1 s. 131–132).

Remissinstanserna: Remissinstanserna har inte haft någon erinran mot förslaget.

Skälen för mitt förslag: Den föreslagna ändringen i lagen om svenska kyrkan (jfr avsnitt 6.2) beträffande normgivningen om det kyrkliga ämbetet förutsätter som framgått en ändring i punkt 10 övergångsbestämmelserna till regeringsformen. Grundlagsändringen bör träda i kraft den 1 januari 1989. I regeringens till kyrkomötet remitterade förslag om ändring i lagen om svenska kyrkan angavs att ändringen borde träda i kraft den 1 juli 1989.

Lagen om svenska kyrkan skall stiftas, ändras eller upphävas på samma sätt som riksdagsordningens huvudbestämmelser, dvs. antingen genom två beslut av riksdagen med ett mellanliggande riksdagsval eller också genom endast ett beslut fattat med kvalificerad majoritet. Vidare krävs att yttrande av kyrkomötet har hämtats in. Riksdagen kan nu, om den så önskar, som vilande anta förslaget till ändringar i lagen om svenska kyrkan. I sådant fall kan riksdagen fatta det andra beslutet under hösten 1988 efter det att riksdagen slutligen antagit de föreslagna ändringarna i övergångsbestämmelserna till regeringsformen.

Kyrkomötet (KL 1987: 2, 6 och 9) uttalar dock att det saknas anledning att avvakta grundlagsändringen för en ändrad instansordning när det gäller att överklaga beslut om att skilja en präst eller biskop från prästämbetet.

Kyrkomötet föreslår därför att lagändringarna i den delen träder i kraft redan den 1 januari 1988. Jag är på denna punkt inte beredd att biträda kyrkomötet.

Jag vill i detta sammanhang notera att kyrkomötet i ett antal punkter efterlyst kompletteringar beträffande kyrkomötets besvärsnämnds sammansättning samt vissa handläggningsfrågor och regler om bl. a. omröstningen i nämnden. Några av de önskade kompletteringarna avser grundläggande föreskrifter om nämndens organisation (dvs. sammansättning, beslutförhet, omröstning o. d.) varför de kräver ändringar i lag. Genom de förslag jag har lagt fram (avsnitt 4.4) blir kyrkomötets önskemål i denna del i allt väsentligt tillgodosedda. I några punkter kommer det dock an på kyrkomötet självt att meddela de för besvärsnämndens verksamhet erforderliga föreskrifterna genom kyrklig kungörelse (jfr prop. 1984/85: 36 s. 14). Sådana föreskrifter kan kyrkomötet tidigast besluta om i augusti 1988.

Jag finner sammanfattningsvis att en lämplig tidpunkt för ikraftträdandet av ändringarna i lagen om svenska kyrkan är den 1 juli 1989.

Några särskilda övergångsbestämmelser föreslår jag inte. Detta innebär enligt allmänna regler att pågående ärenden hos kammarrätt och regeringsrätten skall lämnas över till kyrkomötets besvärsnämnd efter ikraftträdandet.

De nya föreskrifter om det kyrkliga ämbetet som kyrkomötet kan komma att meddela kräver vidare en särskild samordning med bl. a. de föreskrifter om ämbetet som nu föreslås bli intagna i lagen om svenska kyrkan. Föreskrifterna i lagen måste således upphävas när de av kyrkomötet meddelade bestämmelserna om ämbetet träder i kraft. Ett speciellt spörsmål är också om de nuvarande föreskrifterna fortsättningsvis skall tillämpas i pågående ärenden. Detta är i sin tur beroende av hur kyrkomötet utformar sina föreskrifter och hur dessa förhåller sig till den enskildes intresse av att få bli bedömd enligt de nya eller äldre bestämmelserna. En lösning på dessa frågor går inte att få förrän kyrkomötet har meddelat sina föreskrifter. Jag måste alltså återkomma till frågorna i ett senare skede.

5 Upprättade lagförslag

I enlighet med det anförda har inom civildepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i regeringsformen,
2. lag om ändring i lagen (1982: 942) om svenska kyrkan,
3. lag om ändring i lagen (1982: 943) om kyrkomötet,
4. domkapitelslag,
5. kyrkofondslag,
6. lag om förvaltningen av kyrklig jord,
7. prästanställningslag,
8. församlingslag,
9. kyrklig indelningslag.

Det under 1 angivna förslaget har upprättats i samråd med justitieministern.

Vissa av förslagen innehåller föreskrifter som normalt bör granskas av lagrådet. Emellertid är lagstiftningsfrågan av sådan beskaffenhet att lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Vidare skulle lagrådets hörande fördröja lagstiftningsfrågans behandling så att avsevärt men skulle uppkomma. Lagrådets yttrande bör därför inte inhämtas.

6 Specialmotivering

6.1 Förslaget till lag om ändring i regeringsformen

9. Grundläggande föreskrifter om svenska kyrkan som trossamfund och om kyrkomötet som en församling av valda ombud för svenska kyrkan meddelas i lagen om svenska kyrkan. Denna lag stiftas på samma sätt som huvudbestämmelserna i riksdagsordningen. Innan lagen stiftas skall yttrande av kyrkomötet inhämtas.

Föreskrifter om medlemskap i svenska kyrkan meddelas genom lag, som stiftas av riksdagen med samtycke av kyrkomötet.

Grundläggande föreskrifter om prästtjänster i svenska kyrkan och om biskopar och domkapitel samt andra föreskrifter om kyrkomötet än som avses i första stycket meddelas i lagen om svenska kyrkan eller i annan lag som stiftas av riksdagen efter yttrande av kyrkomötet. Detsamma gäller grundläggande föreskrifter om organisationen av myndigheter under kyrkomötet och om den kyrkliga egendom som är avsedd för svenska kyrkans verksamhet. Föreskrifter som innebär ändring av det ändamål för vilket den kyrkliga egendomen är avsedd meddelas dock genom lag, som stiftas på samma sätt som lagen om svenska kyrkan.

I fråga om ändring eller upphävande av lag som avses i första–tredje styckena gäller vad som är föreskrivet om stiftande av sådan lag.

Denna punkt innehåller bestämmelser om hur lag stiftas i vissa ämnen på det kyrkliga området.

Enligt gällande lydelse av *tredje stycket* skall grundläggande föreskrifter om bl. a. stiftsmyndigheter meddelas i lag som stiftas av riksdagen efter yttrande av kyrkomötet. Av förarbetena till lagrummet framgår att med begreppet stiftsmyndigheter avses biskopsämbetena, domkapitlen och stiftsnämnderna (prop. 1981/82: 77, KU 36, rskr. 263, KU 1982/83: 1, rskr. 1). Dessa är statliga förvaltningsmyndigheter. Stiftsnämnderna föreslås nu bli avskaffade. På stiftsplanet skall inrättas nya kyrkokommunala förvaltningsmyndigheter, nämligen stiftsstyrelsen, egendomsnämnden och övriga nämnder i stiftssamfälligheten. Det särskilda lagstiftningsförfarandet med yttrande av kyrkomötet bör dock inte avse de nya myndigheterna, som ju språkligt omfattas av begreppet stiftsmyndigheter. För stiftssamfälligheten och dess organ bör i stället gälla samma regler om normgivning som för övriga kyrkliga kommuner, dvs. de grundläggande föreskrifterna meddelas av riksdagen i lag utan hörande av kyrkomötet (jfr 8 kap. 5 § regeringsformen och punkt 13 övergångsbestämmelserna till den). Detta syfte uppnås genom att ordet stiftsmyndigheter byts ut mot orden biskopar och domkapitel. I övrigt görs vissa språkliga justeringar i stycket; bl. a. byts orden prästerliga tjänster ut mot prästtjänster.

10. Kyrkomötet får med stöd av föreskrifter i lagen om svenska kyrkan genom kyrklig kungörelse meddela föreskrifter i följande ämnen:

svenska kyrkans lära,
det kyrkliga ämbetet,
svenska kyrkans böcker,
svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar,
kollekter,
central verksamhet för evangelisation, mission och övrigt utlandsarbete samt diakoni,
kyrkomötets arbetssätt samt verksamheten hos myndigheter under kyrkomötet.

Bemyndigar riksdagen kyrkomötet att meddela föreskrifter i ett visst ämne, kan riksdagen därvid medge att kyrkomötet genom kyrklig kungörelse överlåter åt myndigheter under kyrkomötet att i sådan kungörelse meddela bestämmelser i ämnet. I fråga om svenska kyrkans böcker, svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar samt kollekter kan riksdagen också medge att kyrkomötet genom kyrklig kungörelse överlåter åt domkapitel, kyrkliga kommuner eller kyrkokommunala förvaltningsmyndigheter att meddela bestämmelser.

Riksdagen kan i lagen om svenska kyrkan meddela föreskrifter i de ämnen som anges i första stycket. Detta gäller även om kyrkomötet har bemyndigats att besluta föreskrifter i ämnet. Regeringen får inte besluta föreskrifter i dessa ämnen.

Punkten innehåller bestämmelser om riksdagens möjligheter att delegera sin normgivningsmakt till kyrkomötet och kyrkomötets möjligheter att vidaredelegera den erhållna normgivningskompetensen, s. k. subdelegation.

I den allmänna motiveringen (avsnitt 4.2) föreslås att normgivningen beträffande det kyrkliga ämbetet förs över till kyrkomötets kompetensområde. Det blir möjligt genom att uppräkningen i *första stycket* kompletteras med en föreskrift om detta.

Enligt gällande lydelse av *andra stycket* kan subdelegation ske till bl. a. stiftsmyndigheter och kyrkokommunala förvaltningsmyndigheter. Med det förstnämnda uttrycket avses biskopsämbetena, domkapitlen och stiftsnämnderna (jfr specialmotiveringen till punkt 9). Möjligheten att kunna vidaredelegera till biskopsämbetena bör emellertid tas bort, därför att det efter den nya kyrkliga organisationen inte kommer att finnas något behov av en sådan ordning. De statliga stiftsnämnderna föreslås som framgått bli ersatta av nya kyrkokommunala förvaltningsmyndigheter inom stiftssamfälligheternas ram. Det sagda leder till den ändringen att ordet stiftsmyndigheter byts ut mot domkapitel.

12. När regeringen skall avgöra ärenden som angår svenska kyrkans religionsvård eller religionsundervisning, utövande av prästämbetet eller prästtjänster, befordran, ämbetsansvar eller tjänsteansvar inom kyrkan, skall föredraganden tillhöra svenska kyrkan.

I punkten anges arten av de ärenden som – när de skall avgöras av regeringen – kräver att föredragande statsrådet tillhör svenska kyrkan.

Av den allmänna motiveringen beträffande det kyrliga ämbetet framgår att ämbetsbegreppet fortsättningsvis kommer att omfatta bara innehavet av det andliga ämbetet och inte också innehavet av en tjänst (avsnitt 4).

Därför kompletteras det som sägs i punkten om prästämbetet och ämbetsansvar med prästtjänster respektive tjänsteansvar. Härigenom uppstår inte någon ändring i sak vad gäller kravet på medlemskap i svenska kyrkan för föredraganden i regeringen.

Punkten moderniseras också språkligt. Orden utövning och befordring byts ut mot orden utövande respektive befordran.

6.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1982: 942) om svenska kyrkan

7 § Kyrkomötet får genom kyrklig kungörelse meddela föreskrifter i följande ämnen:

1. svenska kyrkans lära,
2. det kyrkliga ämbetet,
3. svenska kyrkans böcker,
4. svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar,
5. kollekter,
6. central verksamhet för evangelisation, mission och övrigt utlandsarbete samt diakoni,
7. kyrkomötets arbetssätt samt verksamheten hos myndigheter under kyrkomötet.

Kyrkomötet får genom kyrklig kungörelse överlåta åt svenska kyrkans centralstyrelse att i sådan kungörelse meddela föreskrifter om kollekter. Kyrkomötet får också genom kyrklig kungörelse överlåta åt domkapitel, kyrkliga kommuner och kyrkokommunala förvaltningsmyndigheter att meddela föreskrifter om svenska kyrkans böcker, svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar samt kollekter.

I *första stycket* har området för kyrkomötets normgivningskompetens vidgats till att omfatta också det kyrkliga ämbetet. Skälen för detta behandlas i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.2).

I *andra stycket* ges kyrkomötet möjlighet att genom kyrklig kungörelse delegera vidare normgivning i de ämnen som anges i bestämmelsen till centralstyrelsen samt domkapitel, kyrkliga kommuner och kyrkokommunala förvaltningsmyndigheter. Regeringen lade i skrivelsen 1987: 5 inte fram något förslag att en motsvarande möjlighet till vidaredelegation skulle ges kyrkomötet beträffande normgivningen av det kyrkliga ämbetet. Kyrkomötet har godtagit detta (KL 1987: 9).

12 § Frågor om en prästkandidats inträde i det kyrkliga ämbetet prövas av domkapitlet i det stift där kandidaten söker en anställning som präst. I andra fall prövas frågorna av domkapitlet i det stift där kandidaten är kyrkobokförd eller, om han inte är kyrkobokförd inom riket, av domkapitlet i Uppsala stift.

Paragrafen motsvaras närmast av 1 § förordningen (1884: 13 s. 2) om prästexamen. Dess innehåll behandlas närmare i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.4).

13 § En präst, som genom lagakraftägande dom eller beslut har blivit avskedad från sin anställning som präst, kan skiljas från prästämbetet eller

för viss tid, som inte överstiger ett år, förklaras obehörig att utöva detta. Detsamma gäller för den präst, som inte innehar eller uppehåller en prästtjänst och som på grund av sitt levnadssätt eller annars har i avsevärd mån skadat det anseende en präst bör ha.

14 § En präst, som genom lagakraftägande dom eller beslut har ålagts disciplinpåföljd, kan förklaras obehörig att utöva prästämbetet för viss tid, som inte överstiger ett år, om han i anslutning till domen eller beslutet på grund av sin sinnesbeskaffenhet har erhållit tjänstledighet. Under tiden får han inte utöva sin tjänst. Detsamma gäller för den präst som innehar eller uppehåller en prästtjänst och som genom lagakraftägande dom funnits ha begått brott.

En präst kan även förklaras obehörig att utöva prästämbetet under den tid då han är avstängd från sin anställning som präst.

15 § En präst som har övergett svenska kyrkans lära skall skiljas från prästämbetet. Den som innehar en anställning som präst får dock skiljas från ämbetet först sedan han har slutat sin anställning.

Den prästerliga ämbetsplikten framgår av de löften som prästkandidaten avger vid prästvigningen samt av olika bestämmelser i 1686 års kyrkolag. Särskilt kan här nämnas prästernas skyldighet att hålla sig till angiven lära och trosbekännelse samt förbudet att sprida villoläror (1 kap. 1 och 2 §§ nämnda lag).

Nära samband med ämbetsplikten har frågan om skiljande från ämbetet och andra disciplinära åtgärder mot en präst som är innehavare av ämbetet. Enligt 1936 års domkapitelslag kan disciplinära åtgärder vidtas såväl i förhållande till prästen som arbetstagare som med avseende på prästen som innehavare av det andliga ämbetet.

Bestämmelserna om disciplinära åtgärder finns i 13 § 2–7 mom. 1936 års domkapitelslag som i sin tur hänvisar till 18 och 21–26 §§ i den i övrigt upphävda statstjänstemannalagen (1965: 274).

Disciplinära åtgärder som sålunda tar sikte på det andliga ämbetet kommer i fråga i följande fall enligt 13 § 3 och 4 mom. andra stycket 1936 års domkapitelslag.

1. Efter lagakraftvunnet beslut om avskedande från prästtjänst.
2. Efter lagakraftägande dom om brottslig gärning eller lagakraftvunnet beslut om disciplinpåföljd i tjänsten och såvida prästen i samband därmed på grund av sin sinnesbeskaffenhet fått tjänstledighet från sin anställning.
3. Efter lagakraftvunnet beslut om avstängning från prästtjänst.
4. När en präst, som inte har prästtjänst, har uppfört sig på ett sätt som avsevärt skadat hans allmänna anseende som präst.
5. När den som har varit anställd som präst har övergett svenska kyrkans lära och avgått från sin prästtjänst.
6. När en präst, som inte innehar en anställning som präst, har övergett svenska kyrkans lära.

De nu nämnda åtgärderna avseende ämbetet kan således endast komma i fråga när en biskop eller annan präst inte innehar en prästtjänst eller under viss tid inte får utöva en sådan tjänst.

Ansvarsnämnden för biskopar har framhållit att den för sin del har svårt

att tänka sig något fall, då en präst som skilts från sitt ämbete bör få behålla sin tjänst. Med hänsyn till detta anser nämnden att man bör överväga att införa en bestämmelse av innebörd att den som skilts från sitt prästämbete skall avskedas från sin tjänst. Den frågan faller emellertid enligt min mening utanför ramen för detta lagstiftningsärende.

I regeringens skrivelse 1987: 1 till kyrkomötet föreslogs att föreskrifterna i 1936 års domkapitelslag om förlusten av prästämbetet skulle tas in i en ny domkapitelslag (20–22 §§). *Kyrkomötet* godtar förslaget med en mindre redaktionell ändring (KL 1987: 5 avsnitt 3.3.6).

Av punkt 10 tredje stycket övergångsbestämmelserna till regeringsformen framgår emellertid att riksdagen endast i lagen om svenska kyrkan kan meddela föreskrifter i de ämnen som ligger inom området för kyrkomötets normgivningskompetens. En konsekvens av förslaget i 7 § att kyrkomötet skall kunna meddela föreskrifter om det kyrkliga ämbetet blir följaktligen att föreskrifterna om förlusten av prästämbetet i stället tills vidare bör tas in i lagen om svenska kyrkan. Det sker genom de här föreslagna nya 13–15 §§. Bestämmelserna i dessa paragrafer motsvarar i sak 13 § 3 mom. och 4 mom. andra stycket 1936 års domkapitelslag.

En präst som inte innehar eller uppehåller en prästtjänst kan endast förklaras obehörig att utöva sitt ämbete med stöd av 13 § andra meningen. I övrigt kan hänvisas till frågornas behandling i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.3).

16 § Frågor om att skilja någon från det kyrkliga ämbetet eller för viss tid *förklara* denne obehörig att utöva ämbetet prövas enligt följande:

Innehavare	Prövas av
1. biskopar	ansvarsnämnden för biskopar
2. andra präster än biskopar	
a) präster som är kyrkobokförda i Sverige	
– präster som är anställda i ett stift	domkapitlet i det stift där prästen har sin anställning
– präster som tjänstgör i svensk församling i utlandet	domkapitlet i Uppsala stift
– präster som är anställda inom Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet eller av styrelsen för Svenska kyrkan i utlandet	domkapitlet i Uppsala stift
– övriga präster	domkapitlet i det stift där prästen är kyrkobokförd
b) präster som inte är kyrkobokförda i Sverige	domkapitlet i Uppsala stift

Paragrafen är ny. Den har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.4). Föreskrifterna motsvarar 13 § 5 mom. 1936 års domkapitelslag.

Allt fler präster befrias från skyldigheten att bo i tjänstebostad och kommer därtill inte sällan att ha sitt hemvist i annat stift än det som de tjänstgör i. Därför föreskrivs som huvudregel att ämbetsfrågorna för annan präst än biskop skall prövas av domkapitlet i det stift inom vilket prästen

har sin anställning som präst. För övriga präster blir hemvisten avgörande för vilket domkapitel som skall pröva frågorna.

Det förslag till ny domkapitelslag som remitterades till kyrkomötet innehöll en bestämmelse om beslutande myndighet i fråga om förlusten av prästämbetet (23 §). *Kyrkomötet* godtar förslaget och lägger synpunkter på en smärre redaktionell ändring (KL 1987: 5 avsnitt 3.3.6). Av samma skäl som har förts fram i specialmotiveringen till 13–15 §§ tas emellertid föreskrifter i saken tills vidare in i lagen om svenska kyrkan.

Frågor om uppsägning, disciplinansvar, avskedande, åtalsanmälan eller avstängning beträffande präster som arbetstagare, dvs. som innehavare av prästtjänster eller som vikarier på sådana tjänster, skall som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.5) i fortsättningen beslutas av stiftsstyrelsen i stället för av domkapitlet. Regler om detta har tagits in i den nya prästanställningslagen och anpassats till bestämmelserna i lagen (1976: 600) om offentlig anställning (LOA; omtryckt 1986: 430, ändrad senast 1987: 521). För biskopar prövas dock frågorna liksom hittills av ansvarsnämnden för biskopar. Ansvarsnämnden och stiftsstyrelsens beslut i dessa ärenden får överprövas på samma sätt som arbetstvister i allmänhet, nämligen hos en tingsrätt eller arbetsdomstolen enligt lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister (omtryckt 1977: 530, ändrad senast 1984: 818).

17 § Domkapitlets och ansvarsnämndens för biskopar beslut i ärenden enligt 16 § gäller omedelbart.

Besluten får överklagas hos kyrkomötets besvärsnämnd. Besvärsnämndens beslut får inte överklagas.

Föreskriften i *första stycket* om omedelbar verkställighet har sin motsvarighet i 13 § 7 mom. andra stycket 1936 års domkapitelslag. Av samma skäl som angetts i specialmotiveringen till 13–15 §§ har föreskriften fått sin plats i lagen om svenska kyrkan i stället för i den nya domkapitelslagen (25 § andra stycket) som föreslogs i regeringens skrivelse till kyrkomötet och som kyrkomötet godtar (KL 1987: 5 avsnitten 3.3.6 och 4.4). Någon särskild föreskrift – i enlighet med gällande ordning – om inhibition i ärendena föreslås inte. Därmed gäller de allmänna reglerna i 29 § förvaltningslagen (1986: 223, ändrad senast 1986: 1196) att en myndighet som skall pröva ett överklagande får bestämma att det överklagade beslutet tills vidare inte skall gälla. Detta är en lagteknisk ändring i förhållande till det förslag som remitterades till kyrkomötet.

Föreskriften i *andra stycket* om överklagande har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.4). I sak sker den ändringen att överklaganden i fortsättningen skall ske hos kyrkomötets besvärsnämnd i stället för hos kammarrätt.

18 § Domkapitlen skall se till att den för svenska kyrkan gällande ordningen med avseende på svenska kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar iakttas i församlingarna. Domkapitlen skall vidare ha tillsyn över hur innehavarna av det kyrkliga ämbetet förvaltar detta och efterlever sina avgivna vigningslöften.

Ytterligare föreskrifter om domkapitlen och deras uppgifter finns i lag eller annan författning.

Domkapitlens nuvarande uppgifter som rör församlingslivet inom stiftet (13 § 1 mom. 1936 års domkapitelslag) övertas av stiftsstyrelserna i de nya stiftssamfälligheterna. Av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.5) framgår att domkapitlens framtida uppgifter begränsas till att främst avse frågor som rör den för svenska kyrkan gällande ordningen och förvaltningen av det kyrkliga ämbetet. Detta har tagits in i *första stycket*. Första meningen svarar sålunda mot domkapitlens uppgift enligt gällande ordning att "hålla hand däröver, att stadgad kyrklig ordning iakttages" och innebär inte någon ändring i sak. Andra meningen motsvarar i sak domkapitlens nuvarande uppgift att "hava inseende över prästerskapets ämbetsförvaltning och leverne". Domkapitlen skall alltså även i fortsättningen ha uppsikten över såväl hur i stiften anställda präster fullgör sin ämbetsförvaltning som hur prästämbetet utövas då det inte är förenat med någon anställning. Stycket har i övrigt anpassats till kyrkomötets vidgade normgivningskompetens beträffande det kyrkliga ämbetet (jfr avsnitt 4.2).

I den mån det enligt domkapitlets mening bör ske ett ingripande i disciplinärt hänseende mot förseelser i tjänsten får domkapitlet göra framställning om detta till vederbörande myndighet.

Domkapitlens nuvarande uppgift att "i övrigt fullgöra de särskilda åliggande med avseende å stiftets kyrkliga angelägenheter, som enligt vad därom i lag eller eljest är stadgat ankomma på domkapitel" återspeglas i *andra stycket* och är inskriven i 1 § förslaget till ny domkapitelslag.

I det förslag som remitterades till kyrkomötet togs uppgifterna för domkapitlen in i den nya domkapitelslagen. Efter synpunkter från *kyrkomötet* (KL 1987: 5 avsnitt 3.3.6) har dock vissa av uppgifterna för domkapitlen – de i första stycket – i något omarbetad form förts över till förevarande paragraf. Detta torde bäst stämma överens med intentionerna för den kyrkliga lagstiftningen enligt regeringsformen.

6.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1982: 943) om kyrkomötet

47 § Besvärsnämnden består av en ordförande och en vice ordförande, som skall vara eller ha varit ordinarie domare, och fyra övriga ledamöter. Ordföranden och vice ordföranden väljs särskilt. För de övriga ledamöterna skall utses lika många ersättare.

Endast den som är medlem av svenska kyrkan och är myndig får vara ledamot eller ersättare.

Av den allmänna motiveringen (avsnitt 4.4) framgår att besvärsnämnden skall utökas med en ledamot. Den ersättare för ordföranden som enligt nuvarande ordning finns byts således enligt *första stycket* ut mot en ordinarie ledamot som tillika blir nämndens vice ordförande. Till detta stycke flyttas också bestämmelserna om ersättare i nuvarande andra stycket. Begränsningen att övriga ledamöter och ersättare för dessa endast skall kunna väljas inom kyrkomötet har slopats.

I *andra stycket* – som är nytt – har tagits in en bestämmelse om valbarhet som motsvarar den som gäller för ledamöter och ersättare i svenska kyrkans centralstyrelse (9 § andra stycket lagen om svenska kyrkan).

48 § Besvärsnämnden är beslutför när ordföranden och minst tre andra ledamöter är närvarande. En ledamot eller ersättare i nämnden får handlägga vissa slag av ärenden i den utsträckning som kyrkomötet kan ha föreskrivit.

Om det framkommer skiljaktiga meningar vid en överläggning tillämpas föreskrifterna i 16 kap. rättegångsbalken om omröstning i tvistemål. Bestämmelserna i 29 kap. rättegångsbalken om omröstning i brottmål skall dock tillämpas i frågor om att skilja någon från det kyrkliga ämbetet eller om att för viss tid förklara någon oberhörig att utöva ämbetet.

Första stycket motsvaras av förslag i prop. 1987/88: 5.

Andra stycket motsvaras i första meningen av sin lydelse enligt den nyss nämnda propositionen. I den andra meningen har tagits in en ny föreskrift om att vid omröstning inom besvärsnämnden i frågor om det kyrkliga ämbetet skall tillämpas bestämmelserna i rättegångsbalken om omröstning i brottmål. Detta har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.4).

6.4 Förslaget till domkapitelslag

Grundläggande regler om stiftsverksamheten finns i lagen (1936: 567) om domkapitel (ändrad senast 1982: 944). Lagen gäller för domkapitlen men är också tillämplig på hovkonsistoriet. Den berör också indirekt biskopsämbetets befogenheter.

Av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.5) framgår att domkapitlet enligt den nya stiftsorganisationen får sina uppgifter begränsade till att huvudsakligen avse frågor som rör svenska kyrkans lära och förvaltningen av det kyrkliga ämbetet.

1936 års lag om domkapitel är ålderdomlig och behöver moderniseras. Den innehåller ett flertal bestämmelser som inte behöver ges i lag eller är onödiga. Med hänsyn till det sagda är det lämpligt att den äldre lagen ersätts med en ny domkapitelslag. Vid tillämpningen av den nya lagen kan givetvis på vanligt sätt ledning sökas i förarbeterna till 1936 års domkapitelslag, i den mån någon ändring i sak inte har ägt rum.

Vid utarbetandet av den nya domkapitelslagen har bl. a. beaktats den bearbetning av nu gällande författningar som kyrkoförfattningsutredningen gjort.

I förhållande till det förslag som remitterats till kyrkomötet har de ändringarna gjorts att föreskrifter om det närmare angivandet av domkapitlens uppgifter samt om förlust av prästämbetet, m. m. och om beslutande myndighet i dessa fall flyttats till lagen om svenska kyrkan medan föreskrifter om ansvarsnämnden för biskopar flyttats till den nya prästanställningslagen. Skälen för detta behandlas närmare i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.3 och 4.4) och i specialmotiveringen till dessa lagar (avsnitt 6.2 och 6.7).

Domkapitlet och dess uppgifter

1 § I varje stift skall det finnas ett domkapitel.

Domkapitlet skall utföra de uppgifter som enligt lagen (1982: 942) om svenska kyrkan eller annan författning ankommer på det.

Paragrafens *första stycke* motsvarar 1 § 1936 års domkapitelslag. Bestämmelser om rikets indelning i stift finns i 1 kap. 5–7 §§ den nya kyrkliga indelningslagen.

Av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.5) framgår att domkapitlets uppgifter begränsas till att främst avse frågor som rör den för svenska kyrkan gällande ordningen och förvaltningen av det kyrkliga ämbetet. Domkapitlets nuvarande uppgifter som rör församlingslivet inom stiftet enligt 13 § 1 mom. 1936 års domkapitelslag övertas av stiftsstyrelserna i de nya stiftssamfälligheterna.

Domkapitlets kvarvarande uppgifter läggs enligt *andra stycket* fast i lagen om svenska kyrkan eller annan författning. Det gäller t. ex. tillsynen att församlingarna iakttar den för svenska kyrkan gällande ordningen med avseende på bl. a. svenska kyrkans lära, böcker, sakrament och gudstjänst.

Ledamöter och suppleanter

2 § Domkapitlet består av följande ledamöter:

1. biskopen som ordförande,
2. domprosten eller, där det inte finns någon domprost, en av regeringen för sex år i sänder bland stiftets kyrkoherdar förordnad ledamot som vice ordförande,
3. en präst vald av stiftets präster,
4. tre lekmän valda av stiftsfullmäktige.

För ledamöterna enligt första stycket 3 och 4 skall det finnas lika många suppleanter. De utses på samma sätt som ledamöterna.

Vid handläggning av de ärenden om det kyrkliga ämbetet som enligt 16 § lagen (1982: 942) och svenska kyrkan ankommer på domkapitlet, skall dess sekreterare ingå som ledamot.

I paragrafens *första stycke* anges domkapitlets sammansättning. Bestämmelserna motsvarar 2 § 1 mom. 1936 års domkapitelslag.

Punkterna 1 och 2 innebär ingen annan ändring i förhållande till nuvarande ordning än att uttrycket "preses" har ersatts av det modernare "ordförande".

Enligt *punkt 3* skall liksom hittills en av stiftets präster vald präst vara ledamot i domkapitlet. Bestämmelser om hur denne väljs finns i 6–13 §§.

Bestämmelserna i *punkt 4* är nya och behandlar lekmannaledamöterna i domkapitlet. Liksom hittills skall tre lekmannaledamöter utses. Samtliga tre skall dock utses av stiftsfullmäktige. Bestämmelser hur dessa väljs finns i 14–16 §§. Några särskilda regler om lekmannaledamöternas specialkompetens har inte tagits in i lagen. Se allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.6).

I *andra stycket* anges att suppleanter skall finnas för de valda ledamöterna. Liksom enligt motsvarande bestämmelser i 2 § 3 mom. 1936 års domkapitelslag skall suppleanterna utses på samma sätt som ledamöterna.

Tredje stycket motsvarar 2 § 4 mom. 1936 års domkapitelslag. Bestämmelser om domkapitlets sekreterare finns intagna i 3 §.

Sekreteraren

3 § För domkapitlet skall det finnas en sekreterare. Stiftsstyrelsen förordnar sekreteraren efter yttrande av domkapitlet.

Behörig att vara domkapitlets sekreterare är den som är medlem av svenska kyrkan och har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om domkapitlets sekreterare.

Av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.7) framgår att kansliresurserna på stiftsplanet skall integreras i ett enda stiftskansli och att stiftssamfälligheten skall tillhandahålla domkapitlet den personal m. m. som behövs (se 4 §). Det kommer alltså inte längre att finnas någon stiftssekreterare eller annan personal anställd hos domkapitlet. Domkapitlet kommer dock att behöva en sekreterare med samma kvalifikationer som den nuvarande stiftssekreteraren. I *första stycket* har tagits in en bestämmelse om att stiftsstyrelsen förordnar sekreteraren. Domkapitlet skall dock alltid ges tillfälle att yttra sig.

Bestämmelserna i *andra stycket* motsvarar delvis 12 § 1936 års domkapitelslag. I likhet med vad som nu gäller, skall sekreteraren, med hänsyn till att då han i mål som avses i 16 § lagen om svenska kyrkan skall vara ledamot av domkapitlet, tillhöra svenska kyrkan. Vidare skall sekreteraren ha avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen. Det senare innebär ingen ändring i sak i förhållande till nuvarande ordning.

Personal och lokaler m. m.

4 § Stiftssamfälligheten skall tillhandahålla domkapitlet sekreteraren och annan personal, kontorslokaler, inventarier, materiel samt det som i övrigt behövs för att domkapitlet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Paragrafen är ny. Beträffande skälen hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.7; jfr även avsnitt 3.6.2).

Av den nya kyrkofondslagen framgår att kostnaderna för arvoden och annan ersättning till ledamöter i domkapitlet betalas av kyrkofonden.

Valbarhet

5 § Valbar till prästledamot eller suppleant för denne är den som innehar en anställning som präst inom stiftet.

Valbar till lekmannaledamot eller suppleant för denne är den som är kyrkobokförd inom stiftet, är medlem av svenska kyrkan och som är myndig på valdagen.

Om en ledamot eller suppleant inte längre är valbar, upphör hans uppdrag genast.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 8 § 1936 års domkapitelslag och innehåller bestämmelser om valbarhet för de valda ledamöterna – prästledamoten och lekmannaledamöterna – och suppleanterna för dessa i domkapitlet. Det enligt gällande ordning angivna kravet på svenskt medborgarskap har här fått utgå, eftersom detta krav redan är lagfäst i 11 kap. 9 § regeringsfor-

men. Uttrycket "boende" har i *andra stycket* ersatts av det mera allmänt vedertagna och entydiga begreppet "kyrkobokförd".

I 9 § 1936 års domkapitelslag föreskrivs att förordnande eller val av ledamot eller suppleant i domkapitlet inte får gälla för längre tid än tills vederbörande uppnått 67 år. Något behov av en sådan regel torde längre finnas. I *tredje stycket* har i stället införts en i huvudsak ny bestämmelse om verkan av att en ledamot eller suppleant inte längre uppfyller valbarhetskraven. För sådant fall gäller att uppdraget genast upphör. Detta överensstämmer med vad som i allmänhet gäller för förtroendeuppdrag hos staten och kommunerna.

Valet av prästledamot och suppleant för denne

Rösträtt vid valet

6 § Rösträtt vid val av prästledamot och suppleant för denne har den präst som innehar en anställning som präst inom stiftet och som är behörig att utöva prästämbetet.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 3 § 1 mom. 1936 års domkapitelslag. Det gällande kravet att prästen skall vara kyrkobokförd inom stiftet för att ha rösträtt vid valet har ersatts med ett krav att prästen skall inneha en prästtjänst inom stiftet. Bestämmelserna om rösträtt har härigenom anpassats till föreskrifter i 5 § andra stycket om valbarhet för prästledamot i domkapitlet. Nuvarande föreskrifter att prästman som åtnjuter emeritilön respektive präst som inte innehar prästtjänst och som har fyllt 65 år inte skall ha rösträtt vid valet har slopats. Dessa regler saknar numera betydelse.

Valperiodens längd m. m.

7 § Valet av prästledamoten och dennes suppleant gäller för en tid av sex år räknat från och med den 1 januari året efter det år valet har skett. Valet sker vid möte med stiftets präster inför biskopen som valförrättare. Kan inte möte med stiftets präster sammankallas före en valperiods utgång, får valet förrättas på det sätt som anges i andra stycket.

Om ledamoten eller suppleanten avgår under tjänstgöringstiden och mer än sex månader återstår av denna, skall fyllnadsval förrättas för den återstående tiden. Valet förrättas kontraktsvis med kontraktsprosten som valförrättare.

Paragrafen motsvarar 3 § 2 mom. 1936 års domkapitelslag.

Ordet "prästmöte" har ersatts med "möte med stiftets präster". Prästmötet har endast en egentlig offentligrättslig uppgift enligt gällande ordning, nämligen att vara valkorporation vid valet av prästledamoten i domkapitlet. Mötet har emellertid av hävd ett mera omfattande program, där biskopen överlägger med stiftets präster om det aktuella kyrkliga läget i stiftet. Stiftets präster har närvaroplikt (se här 25 kap. 1686 års kyrkolag). Mötet fyller därför en betydelsefull uppgift för det prästerliga arbetet i stiftet.

Valperioden för prästledamoten har hittills bestämts av tiden för prästmötena, vilka enligt nuvarande ordning hålls vart sjätte år (jfr prop. 1970: 36 s. 14). Mot bakgrund av detta anges i paragrafen valperioden till sex år, räknat från den 1 januari året efter det år då valet har skett. Detta innebär att stiftets präster även i fortsättningen skall samlas vart sjätte år för att förrätta val av prästledamoten och dennes suppleant. Av olika skäl – t. ex. ett skifte av biskop i stiftet – kan det uppkomma hinder att hålla ett planerat prästmöte inom den i första stycket angivna sexåriga mandatperioden. Att i ett sådant fall sammankalla stiftets präster enbart för en valförrättning är både omständligt och kostsamt. Därför föreskrivs – liksom vad som enligt andra stycket fortsättningsvis alltid skall gälla vid ett fyllnadsval – ett förenklat valförfarande, som kan användas i fall som detta. Av 8 § framgår att domkapitlet bestämmer när det förenklade förfarandet skall användas vid ordinarie val.

Kungörelse om valet

8 § Tid och plats för valet belutas av domkapitlet. Kungörelsen om beslutet skall i god tid före valet tillställas de röstberättigade genom kontraktsprostarna.

Bestämmelserna motsvarar 3 § 4 mom. 1936 års domkapitelslag.

Förfarandet vid valet

9 § Valet sker med slutna sedlar. Vid lika röstetal avgörs utgången av valet genom lottning.

Bestämmelserna motsvarar 3 § 5 mom. 1936 års domkapitelslag.

10 § Röstberättigad som är förhindrad att personligen närvara vid valet får sända in sina valsedlar till valförrättaren i slutna kuvert. Kuverten skall förses med egenhändigt undertecknad, av två vittnen styrkt påskrift om innehållet. Valsedlarna för valet av ledamoten respektive suppleanten skall läggas i olika kuvert.

De insända kuverten öppnas vid valförrättningen. Valsedlarna tas ut, utan att läsas, och blandas med de valsedlar som lämnats personligen vid valtillfället. Sedan räknas rösterna samman.

Bestämmelserna motsvarar 3 § 6 mom. 1936 års domkapitelslag.

11 § Protokoll skall föras över valet. I detta anges vilka röstberättigade som lämnat sina valsedlar personligen vid valtillfället och vilka som sänt in sina valsedlar. Protokollet justeras samt skrivs under av valförrättaren och minst två röstberättigade. Det skall sedan omedelbart sändas till domkapitlet.

Bestämmelserna motsvarar 3 § 7 mom. 1936 års domkapitelslag.

Röstsammanräkning

12 § När valet förrättas vid möte med stiftets präster, tillkännager valförrättaren valets utgång efter det att rösterna har räknats samman. Om valet förrättas kontraktsvis, skall domkapitlet räkna samman rösterna på den dag som angetts i kungörelsen om valet och tillkännage valets utgång genom anslag. Genom tillkännagivandet är valet avslutat.

Paragrafen motsvarar i sak 2 § 8 mom. 1936 års domkapitelslag. Ordet "prästmöte" har dock bytts ut mot "möte med stiftets präster" (jfr 7 §).

Förvaring av valhandlingar

13 § Valsedlar och annat valmaterial skall förvaras på betryggande sätt till dess att valet har vunnit laga kraft.

Bestämmelsen motsvarar i sak 6 § 1936 års domkapitelslag.

Valet av lekmannaledamöter och suppleanter för dessa

Tidpunkt för valet

14 § Stiftsfullmäktige skall snarast efter sin valperiods början förrätta val av lekmannaledamöter och suppleanter för dessa. Valet gäller till dess att stiftsfullmäktige förrättar nytt val under sin nästa valperiod.

Om en ledamot eller suppleant avgår under tjänstgöringstiden och mer än sex månader återstår av denna, skall fyllnadsval förrättas för den återstående tiden.

Enligt de nya bestämmelserna i *första stycket* skall stiftsfullmäktige förrätta val av lekmannaledamöter och suppleanter snarast efter det fullmäktiges valperiod börjat. Valet skall alltså ske så snart som de nyvalda stiftsfullmäktige har hunnit sammanträda och bereda valet. Valet gäller härefter till dess att stiftsfullmäktige har förrättat nytt val under sin nästa valperiod. I fråga om tidpunkt för valet och tjänstgöringstidens längd gäller för lekmannaledamöterna i domkapitlet samma bestämmelser som för de valda ledamöterna i stiftsstyrelsen. Härmed ändras den tidigare ordningen med sexåriga mandatperioder för lekmannaledamöterna.

Bestämmelsen i *andra stycket* motsvarar 4 § 1 mom. andra meningen 1936 års domkapitelslag.

Förfarandet vid valet

15 § Valet skall ske på samma sätt som val av ledamöter i stiftsstyrelsen.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

Enligt *första stycket* skall stiftsfullmäktiges val av ledamöter och suppleanter ske på samma sätt som val av ledamöter i stiftsstyrelsen. Det innebär bl. a. att valet skall kunna ske proportionellt enligt bestämmelserna i 6 kap. 23 § jämfört med 2 kap. 23 § den nya församlingslagen. Om valet av

suppleanter inte sker proportionellt skall det enligt *andra stycket* vid valet även bestämmas den ordning i vilken de skall inkallas till tjänstgöring.

16 § Sedan protokollet över valet har justerats skall det omedelbart sändas till domkapitlet.

Bestämmelsen motsvarar 4 § 8 mom. 1936 års domkapitelslag. Eftersom valet skall ske på samma sätt som valet av stiftsstyrelsen blir de regler om protokoll och justering härav som finns i 6 kap. 23 § jämfört med 2 kap. 25 § den nya församlingslagen tillämpliga.

Hur man överklagar valen

17 § Val av prästledamot och suppleant för denne får överklagas hos kammarrätten. Skrivelsen med överklagandet skall ges in till domkapitlet inom tio dagar efter det att valet avslutades.

Domkapitlet skall infordra valförrättarens förklaring över överklagandet samt valsedlar och övriga valhandlingar. Domkapitlet skall sända dessa handlingar och överklagandet med eget yttrande till kammarrätten. Bestämmelserna i 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986: 223) om omprövning av beslut skall inte tillämpas. Kammarrätten prövar om skrivelsen med överklagandet har kommit in i rätt tid.

Den som har valts till prästledamot utövar sitt uppdrag utan hinder av att valet har överklagats. Om valet ändras, skall den nya ledamoten inta sin plats så snart ändringen har kungjorts. Vad som nu har sagts om ledamot gäller också för suppleant.

Bestämmelserna om inhibition i 29 § förvaltningslagen gäller inte beslut som avses i denna paragraf.

Bestämmelsen i *första stycket* motsvarar 7 § 1 mom. 1936 års domkapitelslag. I *andra stycket* har tagits in föreskrifter om förfarandet då valet överklagas (jfr prop. 1986/87: 39 s. 21 ff). I *tredje stycket* föreskrivs att den som har valts till prästledamot i domkapitlet utövar sitt uppdrag utan hinder av att valet har överklagats. Bestämmelsen föranleds bl. a. av intresset av att ett överklagande inte leder till att mandat är obesatta. I *fjärde stycket* har tagits in en uttrycklig regel om förbud mot inhibition.

18 § Val av lekmannaledamöter och suppleanter för dessa får överklagas enligt 13 kap. församlingslagen (1988: 000).

Paragrafen är ny och innehåller föreskrifter om överklagande av stiftsfullmäktiges val av lekmannaledamöter och suppleanter i domkapitlet. Enligt bestämmelsen får sådana val överklagas genom kommunalbesvär enligt 13 kap. den nya församlingslagen.

Förhinder för biskopen

19 § När biskopen är förhindrad att utöva sin tjänst eller när biskopstjänsten är ledig får domkapitlet

1. utse kontraktsprostar och vikarier för dessa,
2. besluta om vem som skall fullgöra de uppgifter som biskopen får lämna över till annan.

3. anlita annan biskop för prästvigning och de övriga ämbetsuppgifter som måste fullgöras av biskop.

Paragrafen motsvarar i 14 § 1 mom. 1936 års domkapitelslag och behandlar vissa av biskopens myndighetsfunktioner. *Punkt 1* avser uppgiften att efter hörande av kontraktets präster utse kontraktsprostar. Föreskrifter om biskopens rätt att besluta i dessa frågor framgår f. n. av 24 kap. 18 § 1686 års kyrkolag. *Punkt 2* avser de andliga ämbetsuppgifter som biskopen för överlåta till annan, exempelvis kontaktsprosten. Det gäller bl. a. invigning av kyrka (27 kap. 1 § 1686 års kyrkolag) och installation av kyrkoherde i församling (23 kap. 1 § 1686 års kyrkolag). *Punkt 3* behandlar de andliga ämbetsuppgifter som bara får fullgöras av biskop. Nuvarande bestämmelser hänvisar domkapitlet till att i dessa fall anlita biskop "i annat stift". Genom den nya bestämmelsen öppnas nu en möjlighet för domkapitlet att anlita även en biskop i det egna stiftet som pensionerats från sin tjänst.

Hovkonsistoriet

I 22 § första meningen 1936 års domkapitelslag heter det att "Om hovkonsistoriets sammansättning och befogenhet gälle vad särskilt är stadgat". Här åsyftas 1681 års instruktion för hovkonsistorium.

Hovkonsistoriet avviker från de övriga stiftsorganen genom sin speciella och mycket begränsade verksamhet. Hovkonsistoriet har emellertid en ställning som motsvarar domkapitlens och är en statlig förvaltningsmyndighet på stiftsplanet. I överensstämmelse med vad som gäller för domkapitlen bör därför reglerna om hovkonsistoriets befogenheter och sammansättning tas in i lag, och då lämpligen i denna lag.

20 § I Stockholm skall det finnas ett hovkonsistorium. Detta skall ha samma befogenheter med avseende på hovförsamlingen som domkapitlen har mot församlingarna.

Paragrafen, som anger hovkonsistoriets säte och uppgifter, har sin huvudsakliga motsvarighet i punkt 1 i 1681 års instruktion för hovkonsistoriet. I instruktionen stadgas att "K. M:t förordnar och tillägger dess consistorio aulico densamma rätt och myndighet, som andra konsistorier i riket på K. M:ts och ämbetes vägnar äga och bruka". För tydlighetens skull har i paragrafen angetts att hovkonsistoriets befogenheter endast avser hovförsamlingen. Av samma skäl återges också hovkonsistoriets nuvarande säte i paragrafen.

21 § Hovkonsistoriet består av följande ledamöter:

1. överhovpredikanten som ordförande,
2. de ordinarie hovpredikanterna,
3. två lekmän utsedda av konungen efter förslag av hovförsamlingens kyrkostämma.

För lekmannaledamöterna skall på samma sätt utses lika många suppleanter.

Paragrafen avser hovkonsistoriets sammansättning. Bestämmelsen har sin motsvarighet i punkt 2 i instruktionen för hovkonsistoriet. Antalet ordinarie hovpredikanter har varierat, vanligen mellan två och tre.

Beträffande vad som sägs om lekmännen – och som har tagits in i lagen på begäran av *kyrkomötet* – kan hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.6). Här kan tilläggas att eftersom hovet konstitutionellt står under konungens enskilda styrelse, bör lekmannaledamöterna och deras suppleanter också utses av konungen, som bestämmer mandattiden.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.
2. Genom lagen upphävs

Kungl. Maj:ts instruktion den 28 juni 1681, varefter dess consistorium aulicum vid de där förefallande ärender skall hava sig att rätta, samt

lagen (1936: 567) om domkapitel.

3. Uppdraget för prästledamöter och suppleanter för dessa som har utsetts enligt äldre bestämmelser gäller till och med utgången av sjätte året efter valet.
4. Uppdraget för lekmannaledamöter och suppleanter för dessa som har utsetts enligt äldre bestämmelser upphör när stiftsfullmäktige har valt lekmannaledamöter och suppleanter enligt de nya bestämmelserna och valet har vunnit laga kraft.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Punkt 1

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1989.

Den 1 januari 1989, då den nya församlingslagen träder i kraft, kommer stiftssamfälligheterna ännu inte att ha organ som kan föra förhandlingar och anställa personal i det nya stiftskansliet. Först sedan stiftsstyrelsen och eventuellt andra nämnder har utsetts efter valperiodens början kan personal anställas. Det är rimligt att stiftssamfälligheten genom sina organ ges viss tid att besluta om sin närmare organisation och därmed också hur personal- och kansliresurser skall disponeras. Den nya domkapitelslagen bör därför i sin helhet träda i kraft den 1 juli 1989. Tidpunkten har vidare anpassats till ikraftträdandet för den nya prästanställningslagen.

Av allmänna regler följer att inte avgjorda ärenden hos domkapitlet den 1 juli 1989 som rör uppsägning, disciplinansvar, avskedande, åtalsanmälan, avstängning och läkarundersökning för en präst skall lämnas över till stiftsstyrelsen, som med stöd av den nya prästanställningslagen fortsättningsvis skall handlägga sådana ärenden.

Punkt 2

Genom att i lagen (20 och 21 §§) föra in de grundläggande föreskrifterna om hovkonsistoriet från 1681 års instruktion, kan instruktionen i sin helhet upphävas. Här kan hänvisas till vad kyrkoförfattningsutredningen i motsvarande delar anfört (SOU 1987: 4 s. 62 f).

Punkt 3

När det gäller val av prästledamöter och deras suppleanter innebär den nya lagen i princip inget nytt. Sådana skall liksom hittills utses för sex år av stiftets präster vid ett möte med dessa. Uppdragen för de prästledamöter och deras suppleanter som har utsetts enligt äldre bestämmelser bör därför fortsätta att gälla till och med utgången av det år då möte med stiftets präster hålls nästa gång.

Punkt 4

Lekmannaledamöterna och deras ersättare utses i dag för sex år. Enligt den nya lagen skall lekmannaledamöter utses för stiftsfullmäktiges valperiod, med den förskjutning som blir nödvändig på grund av att stiftsfullmäktige inte hinner sammanträda under år 1988. Uppdragen för de lekmannaledamöter som har utsetts enligt äldre bestämmelser bör därför upphöra när stiftsfullmäktige efter den nya lagens ikraftträdande har utsett nya ledamöter och suppleanter. I punkten har därför intagits en sådan bestämmelse.

6.5 Förslaget till kyrkofondslag

Grundläggande bestämmelser om kyrkofonden, om ekonomisk utjämning mellan kyrkliga kommuner genom kyrkofonden och om vilka andra kostnader som betalas av kyrkofonden finns för närvarande i lagen (1970: 940) om kyrkliga kostnader (omtryckt 1982: 379, ändrad senast 1987: 76). Lagen innehåller också bestämmelser om ansvaret för vissa andra kyrkliga kostnader.

Den nya kyrkofondslagen – som ersätter 1970 års lag – handlar i stort enbart om hur kyrkofonden tillförs medel och om hur medlen används. Lagen innebär att det nuvarande systemet med ekonomisk utjämning mellan kyrkliga kommuner delvis ändras. Vidare kommer bidrag ur kyrkofonden att utgå till vissa nya ändamål samt en delvis ny beslutsordning för beviljande av bidrag ur fonden att införas.

Bestämmelserna i den gamla lagen om ansvaret för bl. a. vissa prästers avlöningsförmåner och om pastoratets ansvar för kostnaden för prästs tjänstebostad har förts till den nya prästanställningslagen. I den nya lagen om förvaltningen av kyrklig jord finns särskilda bestämmelser om prästgårdar.

Inledande bestämmelser

1 § Genom kyrkofonden skall kostnader för svenska kyrkans verksamhet fördelas enligt bestämmelserna i denna lag.

Paragrafen motsvarar 1 § lagen om kyrkliga kostnader.

2 § Vad som i denna lag sägs om pastorat skall tillämpas på

1. territoriella pastorat,
2. pastoratssamfälligheter,
3. flerpastoratssamfälligheter.

Regeringen får förordna att lagen skall tillämpas också på icke-territoriella pastorat.

Av paragrafen, som motsvarar 3 § första och andra styckena lagen om kyrkliga kostnader, framgår att vad som sägs i denna lag om pastorat skall tillämpas på territoriella pastorat, såväl enförsamlingspastorat som flerförsamlingspastorat, samt på kyrkliga samfälligheter som utan att vara pastorat har bildats för att sköta sådana angelägenheter som lagen avser. När det gäller sådana angelägenheter har dessa enheter beskattningsrätten. I lagen avses med pastorat också sådana samfälligheter. Församlingarna kommer sålunda inte längre direkt att beröras av de regler lagen innehåller. De nya stiftssamfälligheterna omfattas dock av bestämmelserna. Om indelningen i territoriella pastorat finns bestämmelser i den nya kyrkliga indelningslagen. I den mån regeringen förordnar därom kan enligt *andra stycket* lagens bestämmelser omfatta även icke- territoriella pastorat.

3 § I lagen avses med

bidragsår det år under vilket bidrag betalas ut enligt 13–18 §§,

skatteunderlag antalet skattekronor enligt taxeringsnämnds beslut om taxering till kommunal inkomstskatt året före bidragsåret, minskat med det antal skattekronor som har påförts andra skattskyldiga än sådana som avses i 10 § 1 mom. lagen (1947: 576) om statlig inkomstskatt,

skattekraft skatteunderlaget per kyrkobokförd invånare vid ingången av året före bidragsåret,

medelskattekraft skatteunderlaget för riket per kyrkobokförd invånare vid ingången av året före bidragsåret.

Statistiska centralbyrån fastställer medelskattekraften senast den 31 december året före bidragsåret.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 4 § lagen om kyrkliga kostnader.

Kyrkofondens styrelse och förvaltning

4 § För kyrkofonden skall det finnas en styrelse. Denna skall bestå av en ordförande och sex andra ledamöter.

Ordföranden och tre av de övriga ledamöterna utses för tre år av regeringen.

Tre ledamöter utses av kyrkomötet. Dessa ledamöter väljs för kyrkomötets valperiod snarast efter valperiodens början. Valet gäller till dess att kyrkomötet förrättar nytt val under nästa valperiod.

För styrelsens ledamöter skall det finnas lika många ersättare. De utses på samma sätt som ledamöterna.

Paragrafen motsvarar 10 § lagen om kyrkliga kostnader.

5 § Regeringen får meddela föreskrifter om förvaltningen av kyrkofonden.

Paragrafen motsvarar 11 § lagen om kyrkliga kostnader.

Hur kyrkofonden tillförs medel

6 § Till kyrkofonden betalas
1. allmän och särskild kyrkoavgift enligt 10–12 §§,
2. statsbidrag som beviljas för ändamålet.

Till kyrkofonden skall även föras avkastning och ersättning från fondens tillgångar och från andra kapitaltillgångar enligt regeringens bestämmande.

Första stycket överensstämmer i sak med 5 § första stycket lagen om kyrkliga kostnader.

Andra stycket motsvarar 5 § andra stycket lagen om kyrkliga kostnader. Det tillägget har gjorts att det föreskrivs att inte bara avkastning utan även ersättning som härrör från fondens tillgångar skall tillföras kyrkofonden. Tillägget innebär ingen ändring i sak utan överensstämmer med vad som redan nu gäller enligt bestämmelserna i lagen (1970: 939) om förvaltning av kyrklig jord (omtryckt 1987: 77) med anslutande förordning (1971: 860, omtryckt 1987: 831).

7 § Om det behövs får kyrkofonden ta upp lån i den omfattning som regeringen bestämmer.

Paragrafen, som delvis motsvarar 9 § lagen om kyrkliga kostnader, ger kyrkofonden en vidare befogenhet att ta upp lån än vad som nu gäller.

Den allmänna kyrkoavgiften skall nämligen enligt den nya ordningen bestämmas av riksdagen genom lag (se 10 §) och inte som nu av regeringen. Detta innebär att en ändring av den allmänna kyrkoavgiften kan ta längre tid att genomföra. Det i sin tur medför att kyrkofonden under en övergångstid och i avvaktan på en höjning av kyrkoavgiften kan behöva finansiera föreskrivna bidrag med lån. I paragrafen föreskrivs därför att kyrkofonden får ta upp lån i den omfattning som regeringen bestämmer.

Hur kyrkofondens medel används

Förutom allmänt, särskilt och extra utjämningsbidrag samt kostnader för kyrkofondens förvaltning betalas ur kyrkofonden kostnader för ändamål som anges i 6 § lagen om kyrkliga kostnader. I fråga om vissa sådana kostnader krävs enligt den nu gällande ordningen gemensamma beslut av riksdagen och regeringen för att de ska skall betalas ur kyrkofonden. Denna beslutsordning strider dock mot bestämmelserna i 11 kap. 8 § regeringsformen, enligt vilka riksdagen inte får fullgöra rättskipnings- eller förvaltningsuppgifter i vidare mån än som följer av grundlag eller riksdagsordningen. Uppgiften att i enskilda fall besluta om att en kostnad skall betalas ur kyrkofonden är en förvaltningsuppgift. Den nu gällande beslutsordningen i fråga om kostnader som betalas ur kyrkofonden bör med hänsyn härtill ändras.

Liksom hittills anges i lagen vilka kostnader som skall eller får bekostas av medel ur kyrkofonden. Kostnader som alltid skall betalas ur kyrkofonden, oberoende av prövning i varje enskilt fall bör anges i lagen. Det gäller t. ex. avlöningsförmåner till vissa präster.

Andra kostnader som skall få betalas ur kyrkofonden, men som i fråga om omfattning eller i övrigt är beroende av en prövning i varje enskilt fall, bör beslutas av regeringen. Det gäller t. ex. kostnaderna för rikskyrklig verksamhet som bedrivs av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet och annan kostnad för kyrklig verksamhet. Regeringens beslut begränsas av de i lagens 8 § angivna ändamålen och tillgången på medel.

8 § Ur kyrkofonden betalas

1. allmänt och extra utjämningsbidrag enligt 13–16 §§,
2. stiftsbidrag och kyrkobyggnadsbidrag enligt 17–18 §§,
3. kostnader för avlöningsförmåner till biskopar och sådana präster som är anställda i de svenska utlandsförsamlingarna,
4. kostnader för pensionsförmåner till präster eller efterlevande till präster enligt föreskrifter som regeringen meddelar eller enligt avtal samt för försäkringsförmåner som enligt statlig grupplivförsäkring utgår för präster eller andra kyrkomusiker än skolkantorer,
5. kostnader för kyrkomötet och dess myndigheter enligt regeringens bestämmande,
6. kostnader för arvoden och annan ersättning till ledamöter och suppleanter i domkapitlen enligt regeringens bestämmande,
7. förvaltningskostnader enligt regeringens bestämmande för ärkebiskopsämbetet och departement eller myndigheter där kyrkliga frågor handläggs,
8. kostnader för verksamhet, som bedrivs av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet, enligt regeringens bestämmande,
9. andra kostnader för kyrkliga ändamål enligt regeringens bestämmande,
10. kostnader för kyrkofondsstyrelsens kansli och kyrkofondens förvaltning i övrigt.

Paragrafen motsvarar delvis 6 och 7 §§ lagen om kyrkliga kostnader. Av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.6.2) framgår att regeringen i ett enda beslut bör kunna fastställa budget för kyrkofonden. Inom denna ram får det sedan ankomma på den myndighet som regeringen bestämmer, t. ex. kyrkofondens styrelse, att besluta om den närmare fördelningen av anslag till de ändamål som riksdagen har godkänt, närmast de under punkterna 5 och 7–9 angivna ändamålen.

Enligt *punkt 1* betalas ur kyrkofonden allmänt och extra utjämningsbidrag enligt 13–16 §§. I förhållande till nuvarande bestämmelser i 7 § lagen om kyrkliga kostnader innebär bestämmelsen den ändringen att särskilt utjämningsbidrag inte längre skall utgå. Beträffande skälen härtill hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.6.4).

I *punkt 2*, som är ny, anges att ur fonden betalas stiftsbidrag och kyrkobyggnadsbidrag enligt 17 och 18 §§. Dessa bidrag är nya och behandlas närmare under respektive paragraf.

Punkt 3 motsvarar delvis 6 § 1 lagen om kyrkliga kostnader. Enligt den bestämmelsen betalas ur kyrkofonden sådan kostnad för avlöningsförmåner åt präst som regeringen och riksdagen bestämmer. Av 13 § förordningen (1971: 861) om kyrkliga kostnader (omtryckt 1982: 866, ändrad senast 1987: 780) följer att detta gäller bl. a. avlöningsförmåner åt biskopar, stifts- och kontraktsadjunkter, garnisonspastorn i Boden, kyrkoherden för

samer, kyrkoherdarna och pastoratsadjunkterna i de svenska utlandsförsamlingarna samt övriga pastoratsadjunkter. I förhållande till vad som nu gäller innebär bestämmelsen alltså den ändringen att endast avlöningsförmåner till biskopar samt präster anställda i de svenska utlandsförsamlingarna betalas direkt ur kyrkofonden. Motsvarigheten till övriga tjänster skall kunna finnas inrättade i stiftssamfälligheterna och bekostas av dessa. Ur kyrkofonden skall emellertid stiftsbidrag kunna utgå för bl. a. dessa kostnader. Kyrkoherdarna och övriga präster i de svenska utlandsförsamlingarna är nu underställda domkapitlet i Uppsala och ärkebiskopen. På kyrkomötets uppdrag utreds frågan om den framtida organisationen av kyrkans hela utlandsverksamhet. I avvaktan på en eventuell organisationsförändring betalas till vidare kostnaderna för präster anställda i de sju svenska utlandsförsamlingarna ur kyrkofonden.

Punkt 4 överensstämmer med 6 § 2 lagen om kyrkliga kostnader.

Punkt 5 motsvarar 6 § 5 lagen om kyrkliga kostnader och som infördes i samband med kyrkomötesreformen år 1982. Med stöd av bestämmelsen beslutar regeringen om bidrag ur kyrkofonden för kyrkomötets kostnader och för svenska kyrkans centralstyrelses och kyrkomötets besvärsnämnds förvaltningskostnader.

Punkt 6 är ny. De i punkten angivna kostnaderna betalas enligt gällande ordning över statsbudgeten och regleras genom det av regeringen utfärdade bisysslobrevet.

Enligt *punkt 7* betalas ur kyrkofonden dels förvaltningskostnader för ärkebiskopsämbetet och departement eller myndigheter där kyrkliga frågor handläggs enligt regeringens bestämmande, dels kostnader för kyrkofondens förvaltning.

Bestämmelsen motsvarar delvis 6 § 3 lagen om kyrkliga kostnader. Enligt den bestämmelsen betalas ur kyrkofonden även förvaltningskostnader för stiftsnämnder och boställsnämnder enligt regeringens och riksdagens bestämmande. Dessa myndigheter ersätts av en obligatorisk nämnd i stiftssamfälligheten – egendomsnämnden. För stiftssamfällighetens förvaltningskostnader för bl. a. egendomsnämnden skall i stället stiftsbidrag kunna utgå.

Vid utbetalning för kostnader som avses i punkten bör även i framtiden ett samråd kunna ske mellan regeringen och kyrkofondens styrelse.

Punkt 8 motsvarar 6 § 4 lagen om kyrkliga kostnader.

Punkt 9 motsvarar delvis 6 § 5 och 6 lagen om kyrkliga kostnader. Med stöd av bestämmelsen kan regeringen årligen fastställa en ekonomisk ram inom vilken svenska kyrkans centralstyrelse prövar fördelningen av bidrag till rikskyrklig verksamhet. Av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.6.2) framgår att ur kyrkofonden också får betalas kostnaderna för såväl en tjänst som stiftsadjunkt för ungerskspråkiga som andra prästtjänster vilkas verksamhetsområde omfattar flera stift. Vidare skall ur kyrkofonden kunna betalas kostnader för personliga tjänster som inrättas av arbetsvårdsskäl. Enligt nuvarande bestämmelse i punkten 6 utgår också ett anslag ur kyrkofonden till extra utgifter, vilket efter regeringens bestämmande får användas till kyrkliga ändamål. Från detta anslag betalas bl. a. resekostnader för präster m. fl. som i internationella sammanhang representerar

svenska kyrkan. Sådana extra utgifter bör även framgent kunna utgå enligt regeringens bestämmande.

Punkt 10 motsvarar delvis 7 § lagen om kyrkliga kostader. I övrigt hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.6.2).

9 § Ur kyrkofonden får lån lämnas för åtgärder som syftar till att rationalisera driften av löneboställen eller prästlönefondsfastigheter. Lån får också lämnas för förvärv av jordbruksfastighet som löneboställe eller prästlönefondsfastighet, om förvärvet syftar till en rationalisering av det kyrkliga jordinnehavet i stiftet.

Lån får också lämnas om ett löneboställe eller en prästlönefondsfastighet skall belastas med kostnader till följd av fastighetsbildningsförrättning eller företag enligt lagen (1939: 608) om enskilda vägar, anläggningslagen (1973: 1149) eller vattenlagen (1983: 291).

Regeringen får meddela föreskrifter om lån ur kyrkofonden.

Paragrafen motsvarar 8 § lagen om kyrkliga kostnader.

Kyrkoavgifter

Allmän kyrkoavgift

10 § Pastoraten skall varje år betala allmän kyrkoavgift till kyrkofonden. Avgiften beräknas på skatteunderlaget och är 16 öre per skattekrona.

Paragrafen som delvis motsvarar 12 § lagen om kyrkliga kostnader innehåller bestämmelser om den allmänna kyrkoavgift som varje år skall betalas till kyrkofonden. Enligt den ordning som nu gäller bestämmer regeringen för varje år det öretal för skattekrona, högst tjugo, med vilket avgiften skall erläggas. Kyrkoavgiften innebär ett åliggande för kyrkliga kommuner. Storleken av densamma bör därför anges i lag. Mot bakgrund av detta föreskrivs i paragrafen att avgiften beräknas på skatteunderlaget och är 16 öre per skattekrona.

Liksom hittills bör öretalet bestämmas så att kyrkofondens inkomster såvitt möjligt blir lika stora som dess utgifter. Regeringen bör därför fortlöpande hållas underrättad om kyrkofondens ställning och vid behov genom proposition till riksdagen föreslå de ändringar av öretalet som kan behövas.

11 § Vid beräkningen av den allmänna kyrkoavgiften enligt 10 § skall det antal skattekronor som hänför sig till personer som inte är medlemmar av svenska kyrkan minskas med 70 procent.

Paragrafen motsvarar 13 § första stycket lagen om kyrkliga kostnader.

Särskild kyrkoavgift

12 § Pastorat som har lönetillgångar skall varje år också betala särskild kyrkoavgift till kyrkofonden. Pastoratens lönetillgångar är löneboställen och prästlönefonder samt andelar i prästlönejordsfonder och prästlönefondsfastigheter.

Särskild kyrkoavgift beräknas

1. för egendom som taxeras enligt fastighetstaxeringslagen (1979: 1152) till två procent av taxeringsvärdet,

2. för aktier och andelar i aktiefonder till två procent av marknadsvärdet,

3. för obligationer, förlagsbevis och konvertibla skuldebrev till åtta procent av marknadsvärdet,

4. för bankmedel och andra fordringar till åtta procent av det nominella värdet.

Till den del taxeringsvärdet enligt andra stycket 1 består av skogsbruksvärde skall i stället för vad som där sägs gälla att avgiften skall beräknas till sex procent av skogsbruksvärdet.

Underlaget för avgiften bestäms med hänsyn till förhållandena den 31 december året före det år som närmast föregår bidragsåret.

För lönetillgångar som utgörs av andel i fast egendom skall avgiften beräknas i proportion till andelstalet.

Paragrafen reglerar den särskilda kyrkoavgiften. Denna beräknas på det värde egendomen åsatts vid förmögenhetstaxeringen året före bidragsåret. Av skäl som har anförts under 10 § bör storleken anges i lag. Beträffande de ändringar som i fråga om beräkningen av avgiften hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.6.8).

Paragrafens *andra stycke punkt 1* omfattar både fast egendom och tomträtt.

Utjämningsbidrag

Allmänt utjämningsbidrag

13 § Pastoraten och stiftssamfälligheterna får ett allmänt utjämningsbidrag om skatteunderlaget understiger det skatteunderlag som motsvarar den garanterade skattekraften enligt 15 §. Bidraget utgår med ett belopp som motsvarar produkten av det enligt 14 § beräknade tillskottet av skatteunderlag och skattesatsen för bidragsåret.

Paragrafen motsvarar 15 § lagen om kyrkliga kostnader.

14 § Tillskottet av skatteunderlag utgör skillnaden mellan det skatteunderlag som motsvarar den garanterade skattekraften enligt 15 § och skatteunderlaget.

För kyrkliga samfälligheter skall tillskottet av skatteunderlag utgöra summan av de tillskott som utgår eller skulle ha utgått till de i samfälligheten ingående pastoraten enligt första stycket.

Tillskottet av skatteunderlag avrundas till närmaste hela tusental skattekronor, varvid 500 skattekronor avrundas uppåt.

Paragrafen motsvarar 16 § lagen om kyrkliga kostnader.

15 § För pastoraten och stiftssamfälligheterna gäller som garanti följande skattekraft i procent av medelskattekraften.

Pastoraten och stiftssamfälligheterna i	*Garanterad skattekraft*
Stockholms län	98
Uppsala län	95
Södermanlands län	95
Östergötlands län	95
Jönköpings län	95
Kronobergs län	95
Kalmar län utom Mörbylånga och Borgholms kommuner	95
Mörbylånga och Borgholms kommuner	98
Gotlands län	104
Blekinge län	95
Kristianstads län	95
Malmöhus län	95
Hallands län	95
Göteborgs och Bohus län	95
Älvsborgs län	95
Skaraborgs län	95
Värmlands län	95
Örebro län	95
Västmanlands län	95
Kopparbergs län	98
Gävleborgs län	98
Västernorrlands län	101
Jämtlands län	104
Västerbottens län utom Dorotea, Sorsele, Storumans, Vilhelmina och Åsele kommuner	107
Dorotea, Sorsele, Storumans, Vilhelmina och Åsele kommuner	110
Norrbottens län:	
Bodens, Haparanda, Kalix, Luleå, Piteå och Älvsbyns kommuner	107
Arvidsjaurs kommun	110
Arjeplogs kommun	113
Gällivare, Jokkmokks, Kiruna, Pajala, Överkalix och Övertorneå kommuner	116

Paragrafen motsvarar 17 § lagen om kyrkliga kostnader.

Beträffande de ändringar som gjorts hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.6.3).

Extra utjämningsbidrag

16 § Kyrkofondens styrelse får bevilja pastorat och stiftssamfälligheter extra utjämningsbidrag enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

Paragrafen motsvarar 20 § lagen om kyrkliga kostnader.

Övriga bidrag

Stiftsbidrag

17 § Kyrkofondens styrelse får enligt föreskrifter som regeringen med-

delar bevilja stiftssamfälligheter bidrag ur kyrkofonden *(stiftsbidrag)* för betalning av följande kostnader:

1. domkapitlets, stiftsstyrelsens och egendomsnämndens förvaltningskostnader,
2. lönekostnader för sekreterare till biskopen,
3. lönekostnader för stiftsadjunkter, kontraktsadjunkter, pastorsadjunkter, garnisonspastorn i Boden och kyrkoherdar för samer,
4. arvoden till kontraktsprostar samt till praktikanter och handledare för dessa,
5. kostnader i samband med möte med stiftets präster,
6. kostnader för särskilda bidrag (strukturbidrag) som stiftsstyrelsen skall fördela mellan pastoraten för särskilda behov.

Enligt denna paragraf, som är ny, får kyrkofondens styrelse bevilja stiftssamfälligheter bidrag till förvaltningskostnader och kostnader för avlöningsförmåner åt präster anställda hos samfälligheten. Vidare kan stiftssamfälligheten inom en av kyrkofondens styrelse fastställd ram bevilja bidrag för särskilda behov inom stiftet.

Stiftssamfälligheten skall svara för personal, lokaler m. m. åt domkapitlet och för att egendomsnämnden – som övertar stiftsnämndens och boställsnämndernas nuvarande uppgifter – har tillräckliga resurser för sin verksamhet. Detsamma gäller kostnader för sekreterare till biskopen. Domkapitlen samt stifts- och boställsnämndernas förvaltningskostnader belastar enligt gällande ordning statsbudgeten och till en del kyrkofonden (jfr 6 § 3 lagen om kyrkliga kostnader).

Kyrkofondens styrelse får vidare som förut har sagts bevilja stiftssamfälligheterna bidrag till kostnader för avlöningsförmåner åt präster anställda hos samfälligheten, d. v. s. stiftsadjunkter och kontraktsadjunkter. Därtill utgår en del av stiftsbidraget till pastorsadjunktstjänsterna i stiftet. Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.6.2) skall denna del av bidraget begränsas till att motsvara endast en viss andel av lönekostnaderna för inrättade prästtjänster i stiftet. I Luleå stift finns det en tjänst som garnisonspastor i Boden och en tjänst som kyrkoherde för samer, som nu avlönas med medel ur kyrkofonden. Någon ändring i denna del innebär inte bestämmelsen. Däremot kan det bli aktuellt att inrätta en kyrkoherdetjänst för samer också i Härnösands stift. De nu nämnda tjänsterna skall vara inrättade hos stiftssamfälligheten. Ur kyrkofonden betalas redan med gällande ordning kostnaderna för flertalet av de präster som det här är fråga om. Inom ramen för stiftsbidraget bör också täckas bl. a. resekostnader och traktamentskostnader för prästerna vid deltagande i möte med stiftets präster för det ändamål som anges i 7 § den nya domkapitelslagen. På begäran av *kyrkomötet* (mot. 1987: 92, KO 3 avsnitt 6.3) har i punkt 4 gjorts det tillägget att stiftsbidrag skall kunna utgå också för arvoden åt praktikanter och deras handläggare (jfr avsnitt 3.6.2). Det bör framhållas att stiftsbidraget är ett *bidrag* till dessa kostnader och inte automatiskt innebär att de totala kostnaderna härför kommer att täckas. Bidragets storlek får prövas från fall till fall och år från år. Prövningen får ske mot bakgrund av behovet i varje stiftssamfällighet och tillgången på medel i kyrkofonden.

Behoven av *strukturbidrag* till ett pastorat kan t. ex. vara orsakade av befolkningsstrukturen. Sålunda kan det i en glesbygd krävas ytterligare resurser för att säkra den kyrkliga verksamheten. Behoven kan också tänkas bero på att större institutioner och arbetsplatser eller ett säsongsvis stort inslag av fritidsbefolkning kan finnas i en kyrklig kommun och kan kräva särskilda insatser. Stiftsstyrelsen bör kunna använda bidragen relativt fritt där den bedömer att behoven av ytterligare insatser är stora och de lokala resurserna otillräckliga.

Bidragen kan användas till såväl personalförstärkande som aktivitetsstödjande åtgärder i övrigt.

Kyrkobyggnadsbidrag

18 § Kyrkofondens styrelse får bevilja ett pastorat bidrag till kostnadskrävande underhåll och restaurering av församlingskyrka enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

Paragrafen är ny. I den ges bestämmelser om ett särskilt bidrag till kostnadskrävande underhåll och restaurering av vissa från kulturhistorisk synpunkt eller annars särskilt värdefull församlingskyrka. Bidrag till de medeltida domkyrkorna förutsätts liksom hittills kunna utgå över statsbudgeten.

Byggnadsbidraget bör vara behovsprövat och endast få beviljas efter ansökan. Bestämmelser om detta liksom om handläggningen av ärenden om kyrkobyggnadsbidrag bör meddelas av regeringen.

Se vidare den allmänna motiveringen (avsnitt 3.6.6).

Övriga bestämmelser

Fördelning av bidragsbelopp vid indelningsändring

19 § När ett beviljat bidrag behöver uppdelas på flera mottagare till följd av en indelningsändring, skall kyrkofondens styrelse besluta om bidragets fördelning.

Paragrafen motsvarar 21 § lagen om kyrkliga kostnader med den ändringen att kyrkofondens styrelse i stället för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar om fördelningen.

Inskränkning av utjämningsbidrag

20 § Kyrkofondens styrelse får bestämma att ett beviljat utjämningsbidrag skall sättas ner eller upphöra att utgå, om utbetalningen av bidraget kan leda till en sänkning av ett pastorats utdebitering av församlingsskatt under en nivå som fastställs av regeringen. Nivån får inte med mer än 20 öre överstiga medelutdebiteringen av församlingsskatt i riket.

Denna paragraf har sin motsvarighet i 19 § lagen om kyrkliga kostnader.

Hur tillskott av skatteunderlag samt allmän och särskild kyrkoavgift fastställs

21 § Kyrkofondens styrelse fastställer för varje pastorat tillskottet av skatteunderlag samt vad som skall utgå i allmän och särskild kyrkoavgift.

Styrelsen skall meddela dessa uppgifter senast den 25 januari bidragsåret.

Till ledning för det kyrkokommunala budgetarbetet skall kyrkofondens styrelse senast den 10 september året före bidragsåret meddela pastoraten och stiftssamfälligheterna preliminära uppgifter om tillskott av skatteunderlag, stiftsbidrag samt belopp för allmän och särskild kyrkoavgift.

Paragrafens *första stycke* motsvarar i huvudsak 24 § första stycket lagen om kyrkliga kostnader. En bestämmelse om att särskilt utjämningsbidrag skall fastställas har utgått, eftersom detta bidrag avskaffas.

Andra stycket motsvarar 24 § andra stycket lagen om kyrkliga kostnader. Det tillägg i fråga om stiftsbidrag som gjorts har sin grund i att storleken av dessa kan ha en avgörande betydelse för stiftssamfälligheternas budgetarbete. Preliminära uppgifter om dessa bidrag bör därför ges i så god tid att dessa kan beaktas i stiftssamfällighetens budget för nästa år.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.
2. Genom lagen upphävs lagen (1970: 940) om kyrkliga kostnader.
3. Om det i en lag eller annan författning hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en föreskrift i denna lag, tillämpas i stället den nya föreskriften.
4. Beslut som har meddelats enligt äldre bestämmelser om att ur kyrkofonden skall betalas kostnader för avlöningsförmåner till stifts-, kontrakts- och pastoratsadjunkter, militärpastorer, garnisonspastorn i Boden och kyrkoherden för samer samt för prosttillägg och vissa bidrag till andlig vård vid sjukvårdsinrättningar gäller till utgången av juni år 1989.
5. Vid bestämmande av stiftsbidrag enligt 17 § skall till utgången av juni 1991 med pastorsadjunkt också förstås pastoratsadjunkt.
6. Beslut som har meddelats enligt äldre bestämmelser om förvaltningskostnader för domkapitel, stiftsnämnd och boställsnämnd gäller till utgången av juni 1989.
7. Till stiftssamfälligheter lämnas inga allmänna eller extra utjämningsbidrag för år 1989.
8. Kyrkofondens styrelse skall senast den 10 september 1988 meddela pastoraten de preliminära uppgifter som anges i 21 § till ledning för det kyrkokommunala arbetet med 1989 års budget.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Punkt 1

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 1989, med undantag av 17 § 3, som träder i kraft den 1 juli 1989. Där finns bestämmelser om att stiftssamfälligheten skall svara för bl. a. avlöningsförmåner till stifts- och kontraktsadjunkter. Den nya prästanställningslagen träder i kraft den 1 juli 1989. Först efter detta datum kan prästtjänster finnas inrättade och tillsättas i stiftssamfälligheterna. Den föreslagna bestämmelsen i 17 § 3 bör därför inte träda i kraft innan det kan finnas några präster anställda hos stiftssamfälligheterna.

Punkterna 4 och 5

Då den nya prästanställningslagen träder i kraft den 1 juli 1989 kommer de nuvarande prästtjänsterna på stiftsplanet att finnas kvar till dess att motsvarande tjänster är inrättade och tillsatta i stiftssamfälligheterna. Det är önskvärt att de som vid övergångstillfället innehar tjänst som stifts-, kontrakts- och pastoratsadjunkt så långt möjligt redan i juli månad 1989 kan anställas i stiftssamfälligheterna. I alla händelser skall emellertid de i punkten 4 angivna kostnaderna inte efter utgången av juni 1989 betalas ur kyrkofonden, utan av stiftssamfälligheterna. Som framgår av 17 § denna lag får det nya stiftsbidraget beviljas bl. a. för betalning av lönekostnader för stiftsadjunkter, kontraktsadjunkter, pastorsadjunkter, garnisonspastorn i Boden samt kyrkoherdar för samer (17 § 3). Självfallet skall stiftssamfälligheterna inte beviljas bidrag för sådana ändamål avseende första halvåret 1989, eftersom kyrkofonden har burit kostnaderna. Enligt *punkt 5* skall vid tillämpningen av 17 § till utgången av juni 1991 med pastorsadjunkt också avses pastoratsadjunkt.

Punkt 6

De äldre bestämmelser som avses i punkten är 6 § 1 och 3 lagen om kyrkliga kostnader och 13 § 1 och 4 förordningen om kyrkliga kostnader.

Med stöd av 6 § 3 lagen om kyrkliga kostnader har riksdagen och regeringen beslutat att vissa kostnader för de ovan angivna myndigheterna skall betalas av kyrkofonden. De nya bestämmelserna om stiftssamfälligheternas ansvar för domkapitlens personal, lokaler m. m. träder i kraft den 1 juli 1989. Samma dag träder även lagen om förvaltningen av kyrklig jord i kraft. Den lagen reglerar bl. a. egendomsnämnderna, som ersätter de nuvarande stifts- och boställsnämnderna. Intill dess bör därför de gamla besluten om förvaltningskostnader för de angivna myndigheterna gälla.

Punkt 7

Av den allmänna motiveringen framgår att stiftssamfälligheterna inte kommer att kunna utdebitera medel för sin verksamhet år 1989. Verksamheten får i stället i sin helhet finansieras genom stiftsbidrag. Eftersom det allmänna utjämningsbidraget beräknas på grundval av bl. a. skattesatsen kan detta bidrag inte beräknas eller lämnas för år 1989. Extra utjämningsbidraget kan lämnas som ett komplement till det allmänna utjämningsbidraget och kan sägas vara utjämningssystemets säkerhetsventil. Eftersom det extra utjämningsbidraget hör samman med det allmänna bidraget bör inte heller extra utjämningsbidraget kunna lämnas till stiftssamfälligheterna det första året. I punkten föreskrivs därför att inga allmänna eller extra utjämningsbidrag lämnas till stiftssamfälligheter för år 1989.

I lagen (1970: 939) om förvaltning av kyrklig jord (omtryckt 1987: 77) samt i förordningen (1971: 860) om förvaltning av kyrklig jord (omtryckt 1987: 831) finns bestämmelser om förvaltningen av den specialreglerade kyrkliga fasta egendomen och de fondmedel som härrör från denna. På stiftsplanet har de statliga myndigheterna stiftsnämnderna och boställsnämnderna tillsynen över de lokala kyrkliga organens förvaltning av denna kyrkliga egendom. Dessa myndigheter beslutar även i vissa frågor som rör denna kyrkliga egendom. Stiftsnämnden förvaltar en del kyrklig jord.

Den nya kyrkliga organisationen på stiftsplanet motiverar att 1970 års lag ersätts av en ny lag om förvaltningen av kyrklig jord. Vid utarbetandet av den nya lagen har bl. a. beaktats den bearbetning av nu gällande författningar som kyrkoförfattningsutredningen i dess slutbetänkande (SOU 1987: 4 och 5) En ny kyrkolag m. m. har presenterat.

Av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.7.1) framgår att stiftsnämnderna och boställsnämnderna avskaffas och ersätts med en egendomsnämnd i varje stift. Denna nämnd är en obligatorisk kyrkokommunal nämnd inom stiftssamfälligheten och utses av stiftsfullmäktige. Egendomsnämnderna övertar i allt väsentligt stiftsnämndernas och boställsnämndernas uppgifter och befogenheter.

Enligt 8 kap. 5 § regeringsformen (jämfört med punkt 13 övergångsbestämmelserna) skall föreskrifter om de kyrkliga kommunernas befogenheter och åligganden ges i lag. Det innebär att vissa frågor som nu finns i förordningen om förvaltning av kyrklig jord tas in i den nya lagen. Så måste ske ifråga om de befogenheter som egendomsnämnderna tar över från stiftsnämnderna och boställsnämnderna. Föreskrifter om vad egendomsnämndens åligganden enligt lagen mera i detalj skall innebära får dock ges i förordning.

Den nya lagen innebär vidare att beslutanderätten i vissa ärenden rörande den kyrkliga jorden har decentraliserats och att rätten att överklaga har begränsats.

Vid tillämpningen av den nya lagen kan på vanligt sätt ledning sökas i förarbetena till 1970 års lag, i den mån någon ändring i sak inte har ägt rum (jfr prop. 1970: 168, 1975/76: 37, 1982/83: 152 och 1986/87: 13).

Definitioner m. m.

1 § Kyrklig jord är sådan fast egendom eller tomträtt

1. vars avkastning är avsedd för avlöning åt kyrkoherde eller komminister i visst pastorat (*löneboställe*),
2. där tjänstebostad är anvisad åt en kyrkoherde eller komminister (*prästgård*),
3. vars avkastning är avsedd för en församlingskyrkas behov (*församlingskyrkas fastighet*),
4. som förvärvats för medel ur prästlönefonder från flera pastorat och vars avkastning är avsedd för avlöning åt kyrkoherde eller komminister i dessa pastorat (*prästlönefondsfastighet*),
5. vars avkastning tillförs kyrkofonden (*kyrkofondsfastighet*),
6. vars avkastning är avsedd för en domkyrkas behov (*domkyrkas fastighet*), eller

7. där tjänstebostad är anvisad åt en biskop (*biskopsgård*).

Om tjänstebostad inte längre är anvisad på en prästgård blir denna löneboställe.

Vid tillämpning av 21 och 23 §§ skall även sådan fast egendom på vilken en församlingskyrka eller domkyrka av stiftelsekaraktär är uppförd anses som församlingskyrkas fastighet respektive domkyrkas fastighet.

Paragrafen motsvarar 1 och 2 §§ 1970 års lag.

2 § Bestämmelser i lag eller annan författning om fast egendom eller tomträtt som tillhör staten tillämpas inte på kyrklig jord.

Paragrafen motsvarar 3 § 1970 års lag.

3 § Vad som enligt lag eller annan författning åligger fastighetsägare skall fullgöras av den som förvaltar den kyrkliga jorden.

Den som förvaltar den kyrkliga jorden företräder denna om annat inte sägs i denna lag.

Paragrafen motsvarar delvis 4 och 9 §§ 1970 års lag.

Av bestämmelserna i *andra stycket* framgår att, om annat inte sägs, den som förvaltar jorden också företräder denna. Exempel på att annan än förvaltaren företräder den kyrkliga jorden finns i 13, 16 och 17 §§.

Egendomsnämnden

4 § I varje stiftssamfällighet skall det finnas en egendomsnämnd. Nämnden skall ha hand om de uppgifter i fråga om kyrklig jord inom stiftet som ankommer på nämnden enligt denna lag eller bestämmelser som har meddelats med stöd av lagen.

Paragrafen är ny och innehåller föreskrifter om egendomsnämnden. Beträffande skälen, se den allmänna motiveringen (avsnitt 3.7.1). Bestämmelser om specialreglerade nämnder på det kyrkokommunala området finns i 7 kap. 18 § den nya församlingslagen.

5 § Ledamöter och suppleanter i egendomsnämnden väljs av stiftsfullmäktige till det antal som fullmäktige bestämmer. Antalet ledamöter får dock inte vara mindre än fem. Antalet suppleanter bör vara minst lika stort som antalet ledamöter.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

Paragrafen är ny.

Bestämmelsen i *första stycket* överensstämmer i princip med vad som gäller för kyrkoråd i församling enligt 7 kap. 4 § den nya församlingslagen.

Av *andra stycket* framgår att valet till egendomsnämnden under vissa förutsättningar skall vara proportionellt. Dessa förutsättningar framgår av 6 kap. 23 § jämfört med 2 kap. 23 § den nya församlingslagen. Om förfarandet vid proportionellt val samt om ordningen för suppleanternas tjänst-

göring då sådant val ägt rum finns bestämmelser i lagen (1955: 138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m. (ändrad senast 1979: 416).

6 § Följande bestämmelser i församlingslagen (1988: 000) tillämpas på egendomsnämnden:

7 kap. 8 § om rätt till ledighet för uppdraget,
7 kap. 10 § om ordförandeskapet,
7 kap. 11 § om sammanträden,
7 kap. 12 § om suppleanternas tjänstgöring,
7 kap. 13 § första stycket om beslutförhet,
7 kap. 14 § om val av särskild avdelning samt krav på beslut och protokoll,
7 kap. 15 § om mottagande av framställningar m. m.,
7 kap. 17 § om reglemente,
7 kap. 21 § om förvaring av arkivhandlingar,
7 kap. 22 § första stycket om ersättning till ledamöter och suppleanter,
9 kap. 4 § om valbarhet,
9 kap. 5 § om valperiodens längd.

Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om stiftsstyrelsen skall avse egendomsnämnden.
2. Bestämmelserna om församlingen, kyrkofullmäktige och kyrkostämman skall avse stiftssamfälligheten och stiftsfullmäktige.
3. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att egendomsnämndens protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv.

Genom hänvisningar i denna paragraf har vissa bestämmelser i 7 och 9 kap. den nya församlingslagen gjorts tillämpliga på egendomsnämnden.

Egendomsnämnden är en s. k. specialreglerad nämnd vars beslut enligt denna lag får överklagas förvaltningsvägen. I sådana ärenden gäller förvaltningslagens (1986: 223) bestämmelser om bl. a. handläggningen av ärenden, tolk, ombud och biträde samt jäv.

De specialreglerade uppgifter som har lagts på egendomsnämnden förutsätter normalt en särskild kompetens och insikt hos nämndens ledamöter. Någon bestämmelse som med hänsyn till detta skulle begränsa valbarheten och behörigheten för uppdraget i förhållande till vad som gäller för övriga kyrkokommunala organ har, som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.7.1), dock inte funnits lämplig eller påkallad.

Förvaltningen

Allmänna bestämmelser

7 § Pastoratet skall förvalta löneboställen och församlingskyrkors fastigheter, med undantag av tillhörande skog, samt prästgårdar.

Församlingen skall förvalta skogen på församlingskyrkas fastigheter.

Egendomsnämnden skall förvalta prästlönefondsfastigheter, domkyrkas fastigheter och biskopsgården samt skogen på löneboställen. Lunds domkyrkas fastigheter skall dock förvaltas av ett särskilt domkyrkoråd enligt bestämmmelser som regeringen meddelar.

Kammarkollegiet skall förvalta kyrkofondsfastigheter. Egendomsnämn-

den skall dock förvalta en kyrkofondsfastighet, om kammarkollegiet beslutar att överlämna förvaltningen av fastigheten åt nämnden. Kammarkollegiet kan också överlämna förvaltningen åt någon annan förvaltare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får efter ansökan av den som förvaltar den kyrkliga jorden besluta att denna skall förvaltas på annat sätt.

Paragrafen motsvarar delvis 9 och 32 §§ 1970 års lag.

Bestämmelsen i *första stycket* är en följd av att ansvaret för mera betungande ekonomiska församlingsangelägenheter fortsättningsvis skall vila lägst på pastoratsnivån. Det blir därmed även en angelägenhet för pastoraten att förvalta församlingskyrkornas fastigheter. Se vidare skälen i den allmänna motiveringen (avsnitten 3.1.1 och 3.7.3).

Av *andra stycket* framgår att förvaltningen av den skog som finns på en församlingskyrkas fastighet skall skötas av församlingen. Detta är nytt i förhållanden till det remitterade förslaget som innebar att egendomsnämnden skulle ta över förvaltningen från församlingarna. Ändringen är föranledd av vad *kyrkomötet* har anfört i sitt yttrande (mot. 1987: 9. KO 5 avsnitt 3.5.3). De närmare skälen för ändringen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.7.3).

I *tredje stycket* anges de förvaltningsuppgifter som egendomsnämnden skall ha. Föreskrifter om förvaltningen av Lunds domkyrkas fastigheter finns f. n. utfärdade av Kungl. Maj:t i ett brev den 29 oktober 1971 till domkapitlet i Lund med bestämmelser om förvaltningen av Lunds domkyrka och domkyrkans egendom. Bestämmelsen innebär inte någon ändring i sak av denna särreglering.

I *fjärde stycket* anges kammarkollegiet som förvaltare av kyrkofondsfastigheterna. Kollegiet har dock möjlighet att överlämna förvaltningsuppgifterna åt en egendomsnämnd eller åt någon annan förvaltare. Egendomsnämnden är skyldig att utföra ett sådant förvaltningsuppdrag. Kammarkollegiet kan inom ramen för förvaltningsuppdraget ge de anvisningar för förvaltningen som erfordras.

Bestämmelsen i *femte stycket* innebär ingen förändring i förhållande till 1970 års lag.

Särskilda bestämmelser om prästgårdar och biskopsgårdar

8 § Vid förvaltningen av prästgårdar och biskopsgårdar skall naturvårdens och kulturminnesvårdens intressen beaktas i skälig omfattning.

Egendomsnämnden får meddela bestämmelser för vården och användningen av prästgårdar som utgör en särpräglad miljö. Detsamma gäller sådana byggnader på prästgårdar som har ett särskilt värde som exempel på en viss tids byggnadsskick.

Vad som sägs om prästgård i första och andra styckena skall även gälla vid förvaltningen av ett löneboställe, som tidigare har varit prästgård.

Första och andra styckena i paragrafen motsvarar 6 och 10 §§ 1971 års förordning om förvaltning av kyrklig jord.

Egendomsnämnden skall enligt 20 § utöva tillsynen över den kyrkliga

jorden. I *andra stycket* ges egendomsnämnden möjlighet att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser för vården och användningen av en prästgård eller, med stöd av *tredje stycket*, ett löneboställe som tidigare har varit prästgård. Egendomsnämnden bör i dessa fall lämpligen samråda med bl. a. riksantikvarieämbetet.

9 § Har ett pastorat enligt 48 § prästanställningslagen (1988: 000) anvisat kyrkoherden eller en komminister tjänstebostad på en prästgård, skall pastoratet anordna prästgården.

Pastoratet skall underhålla prästgården och vid behov bygga nya hus på den. Pastoratet svarar för prästgårdens skötsel, om detta inte enligt föreskrifter som regeringen meddelar eller enligt avtal skall ankomma på innehavaren av tjänstebostaden.

Paragrafens bestämmelser motsvarar 11 § 1970 års lag. Bestämmelser om tjänstebostäder finns i den nya prästanställningslagen.

10 § Egendomsnämnden skall svara för löpande underhåll, skötsel och uppvärmning av biskopsgården, om detta inte enligt avtal skall ankomma på någon annan. Behöver husen på biskopsgården byggas om eller en ny biskopsgård byggas, skall egendomsnämnden föreslå det hos regeringen. För biskopsgården i Lunds stift gäller dock de bestämmelser som regeringen meddelar.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, kammarkollegiet får meddela närmare föreskrifter om hur egendomsnämndens åligganden enligt första stycket skall utföras.

Bestämmelserna motsvarar delvis 11–13 §§ 1971 års förordning om förvaltning av kyrklig jord.

Regleringen innebär inte någon ändring beträffande kyrkofondens ekonomiska ansvar för biskopsgårdarna.

Föreskrifter om stiftsnämndernas åligganden när det gäller förvaltningen av biskopsgårdar finns enligt gällande ordning intagna i cirkuläret (1937: 219) angående biskopsgårds förvaltning m. m. Dessa uppgifter skall i enlighet med vad som sägs i 7 § i fortsättningen som huvudregel fullgöras av egendomsnämnden. Åliggandet för egendomsnämnden att svara för löpande underhåll och skötsel av biskopens bostad skall med hänsyn till regeringsformens regler om normgivningsmakten ges i lag.

Det kan beträffande några stift, såsom bl. a. beträffande Lunds stift, finnas skäl för att bestämma annorlunda om uppgifternas fullgörande (jfr även 27 §). I Visby stift hyr för närvarande staten biskopsgården av pastoratet, som har uppfört den som en kombinerad prästgård och biskopsgård på den tid då biskopen också var kyrkoherde i Visby pastorat. Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, kammarkollegiet kan därför med stöd av bestämmelsen i *andra stycket* meddela sådana undantag från den i lagen angivna huvudregeln.

Särskilda bestämmelser om annan kyrklig jord

11 § Förvaltningen av löneboställen, församlingskyrkors fastigheter,

prästlönefondsfastigheter, domkyrkors fastigheter och kyrkofondsfastigheter skall inriktas på att egendomens avkastningsförmåga tas tillvara på ekonomiskt bästa sätt. Naturvårdens och kulturminnesvårdens intressen skall beaktas i skälig omfattning.

Bestämmelsen motsvarar 14 § 1970 års lag.

12 § Ett pastorat får endast efter medgivande av egendomsnämnden företa en mera omfattande värdebeständig rationalisering med avseende på ett löneboställes jordbruk. Detsamma gäller i fråga om nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av hus på ett löneboställes jordbruk.

Innan egendomsnämnden avgör en fråga om sådant medgivande, skall nämnden begära in yttrande från lantbruksnämnden och berörda kommunen där egendomen finns tillfälle att yttra sig, om det inte är obehövligt.

Bestämmelsen motsvarar 57 § 1971 års förordning om förvaltning av kyrklig jord.

Med uttrycket "väsentlig ombyggnad av hus" i *första stycket* får förstås såväl en större ombyggnad som en ombyggnad vilken på ett mera ingripande sätt förändrar förutsättningarna för byggnadens användning.

I *andra stycket* föreskrivs en viss skyldighet för egendomsnämnden att samråda med lantbruksnämnden och den borgerliga kommunen i ärenden om medgivande till de åtgärder som avses i paragrafen. Vid prövningen av tillstånd enligt paragrafen bör begreppet "värdebeständig rationalisering" inte tolkas alltför strängt, så att pastoratens handlingsfrihet i onödan begränsas när det när det gäller att åstadkomma nödvändiga rationaliseringsåtgärder i syfte att tillgodose kravet på att den kyrkliga jordens avkastningsförmåga tas tillvara på ekonomiskt bästa sätt.

13 § När ett löneboställe eller en församlingskyrkas fastighet skall upplåtas på jordbruksarrende, skall egendomsnämnden bestämma villkoren för upplåtelsen. När en arrendenämnd eller en domstol handlägger frågor om sådana villkor företräds den kyrkliga jorden av egendomsnämnden.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 15 § 1970 års lag.

Egendomsnämnden tar med stöd av bestämmelsen över stiftsnämndernas och boställsnämndernas nuvarande uppgifter att bestämma arrendevillkor även för sådan jordbruksegendom som nämnden inte förvaltar. Egendomsnämnden företräder även denna kyrkliga jord inför arrendenämnd eller domstol när fråga är om vilka villkor för jordbruksarrende som skall gälla. Bestämmelsen gäller dock inte kyrkofondsfastigheter och Lunds domkyrkas fastigheter. Motsatsvis framgår vidare att, liksom nu gäller, förvaltaren av den kyrkliga jorden själv avgör villkoren för andra upplåtelser på arrende än jordbruksarrende.

14 § Rätt till jakt på kyrklig jord upplåts av den som förvaltar egendomen, om inte annat följer av andra stycket.

Egendomsnämnden upplåter rätt till jakt på ett löneboställe, om nämnden förvaltar skogen på fastigheten. Pastoratet får dock med egendomsnämndens medgivande besluta om upplåtelse i fråga om sådan mark som

inte är skogsmark och som ligger avskilt i förhållande till skogen. Sådant medgivande får inte lämnas om det med hänsyn till jaktvården finns skäl för gemensam upplåtelse.

15 § Rätt till fiske i vatten som hör till kyrklig jord upplåts av förvaltaren. Pastoratet upplåter dock rätt till fiske i vatten som hör till ett löneboställe eller en församlingskyrkas fastighet.

Paragraferna motsvarar 16 § 1970 års lag samt 21 och 22 §§ 1971 års förordning om förvaltning av kyrklig jord.

16 § Egendomsnämnden skall företräda kyrklig jord med undantag för kyrkofondsfastigheter i ärenden om upplåtelse av följande rättigheter:

1. nyttjanderätt till mark för församlingsändamål, kommunalt behov, bostadsbebyggelse, industri eller annat liknande ändamål,
2. tomträtt,
3. rätt till annan naturtillgång än vattenkraft,
4. servitut.

Detsamma gäller ärenden som rör ledningsrätt eller vägrätt samt, om regeringen inte föreskriver att annan myndighet skall företräda den kyrkliga jorden, ärenden som rör byggnadsminnen, naturvårdsområden, naturreservat, naturminnen eller bestämmelser till skydd för djurlivet.

Bestämmelserna motsvarar 17 § och 18 § andra stycket 1970 års lag.

17 § Kammarkollegiet skall företräda kyrklig jord i ärenden som rör upplåtelse av rätt till vattenkraft.

Bestämmelsen motsvarar 18 § första stycket 1970 års lag.

18 § En dispositionsändring, som inte avser sådan upplåtelse eller sådant godkännande som anges i 16 eller 17 §, skall i fråga om löneboställe prövas av egendomsnämnden och för annan kyrklig jord av den som förvaltar egendomen. Föranleds ändringen av att ett självständigt jordbruk inte längre är bärkraftigt eller kan ändringen leda till att ett sådant jordbruk inte kan bestå, skall frågan alltid prövas av egendomsnämnden.

Bestämmelserna motsvarar 19 § 1970 års lag. Egendomsnämnden har enligt bestämmelsen tagit över de befogenheter som tidigare har legat på stiftsnämnden respektive boställsnämnderna.

19 § Den vinst eller förlust som uppkommer vid förvaltningen av prästlönefondsfastigheter skall egendomsnämnden fördela på pastoraten i förhållande till deras andelar i fastigheterna. Detsamma gäller för vinst eller förlust vid förvaltningen av skogen på löneboställena.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur andelarna skall beräknas.

Paragrafen motsvarar 21 § 1970 års lag. De uppgifter som tidigare legat på stiftsnämnderna har emellertid förts över till egendomsnämnderna. Av bestämmelserna i i *första stycket* framgår motsatsvis att vinst eller förlust på förvaltningen av skogen på en församlingskyrkas fastighet eller en

kyrkofondsfastighet, som förvaltas av egendomsnämnden, skall redovisas separat direkt till det berörda pastoratet respektive kammarkollegiet. Regeringen har redan enligt nuvarande ordning i några fall medgett att församlingskyrkas fastighetsfond fått placera sina medel i en prästlönefondsfastighet. I dessa fall skall församlingskyrkans andel i fastighetens avkastning redovisas till vederbörande pastorat, som har att fördela medlen för församlingskyrkans behov.

I *andra stycket* har införts en möjlighet för regeringen att låta en myndighet under regeringen meddela de – relativt detaljerade och omfattande – föreskrifter som behövs för bestämmande av pastoratens andelar i prästlönefondsfastigheter och i skogen på löneboställena.

Tillsynen över förvaltningen

20 § Egendomsnämnden skall ha tillsyn över sådan förvaltning av kyrklig jord som pastoraten och församlingarna enligt 7 § första och andra styckena har hand om. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får dock i enskilda fall besluta att sådan egendom inte skall stå under nämndens tillsyn.

Den uppsikt över pastoratens och församlingarnas förvaltning av kyrklig jord som enligt 22 § 1970 års lag har ankommit på stifts- och boställsnämnderna skall enligt bestämmelserna i stället ankomma på egendomsnämnden. Nämnden har dock inte möjlighet att inom ramen för sin tillsyn meddela föreläggande eller förbud. Förvaltningen av Lunds domkyrkas egenodm skall alltjämt has om hand av det särskilda domkyrkorådet. Mitt förslag innebär att egendomsnämnden inte får tillsyn över den förvaltningen.

Enligt 23 § 1970 års lag kan regeringen bl. a. föreskriva att förvaltningen av viss egendom inte skall stå under uppsikt. Nu ges regeringen möjligheten att delegera sådana beslut till en myndighet under regeringen.

Försäljning eller byte av kyrklig jord

21 § Försäljning eller byte av kyrklig jord får ske

1. för att tillgodose bostadsbehovet i orten,
2. för att bilda lämpliga enheter för jordbruk eller skogsbruk,
3. för att främja annat syfte liknande det som avses i 1 eller 2,
4. för att tillgodose ändamål som avses i 2 kap. expropriationslagen (1972: 719), eller
5. när jorden på grund av särskilda omständigheter inte lämpligen bör behållas för sitt ändamål.

Kyrklig jord får endast överlåtas om det kan ske utan olägenhet för det allmänna och om det sker mot ersättning som, om annat inte föreskrivs särskilt, motsvarar fastighetens marknadsvärde.

Om det finns särskilda skäl får sådan överlåtelse av kyrklig jord ske som medför att denna blir kyrklig jord av annat slag.

Paragrafens *första stycke* motsvarar i huvudsak 24 § första stycket 1970 års lag. En tillämpning av bestämmelsen i *punkt 5* kan bl. a. bli aktuell när

rent ekonomiska överväganden ger anledning därtill. Om kyrklig jord under längre tidsrymd gett låg avkastning och någon förbättring i detta avseende inte ens på lång sikt är att vänta kan det finnas anledning att ge ett sådant tillstånd som avses i bestämmelsen. En förutsättning för detta är dock att väsentligt bättre avkastning skulle kunna uppnås om jordens värde placerades i andra förmögenhetstillgångar. Denna tillämpning av punkten 5 bör inte öppna en väg för icke värdebeständiga placeringar, utan endast utgöra ett nödvändigt komplement att på bästa sätt trygga en sund och långsiktig avkastning av kapitalet. Kyrkokommittén hade föreslagit att en ny bestämmelse skulle införas i paragrafen, med innebörd att kyrklig jord även skulle kunna överlåtas när jordens avkastning inte svarar mot vad som skulle kunna erhållas om dess värde placerades i andra förmögenhetstillgångar. Med den här redovisade tillämpningen av bestämmelserna i paragrafen framstår den av kyrkokommittén föreslagna nya bestämmelsen inte som behövlig. En sådan bestämmelse skulle därtill kunna visa sig svår att tillämpa i praktiken.

I *andra stycket* har uttrycket "marknadsvärde" fått ersätta "värde med hänsyn till ortens pris och fastighetens avkastning". Bedömningen av en fastighets värde bör vara densamma som i annan lagstiftning. Här kan nämnas 4 kap. 1 § expropriationslagen (1972: 719, ändrad senast 1983: 659) och 5 kap. fastighetstaxeringslagen (1979: 1152, ändrad senast 1985: 1300) samt även jordförvärvslagen (1979: 230, ändrad senast 1982: 630).

22 § Frågor enligt 21 § skall prövas av kammarkollegiet eller egendomsnämnden enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

Bestämmelsen motsvarar 25 § 1970 års lag. Enligt paragrafen ankommer på kammarkollegiet eller egendomsnämnden prövningen av frågor enligt 21 §. Regeringen kommer således i fortsättningen inte att ta befattning med dessa förvaltningsärenden annat än vid vissa överklaganden av kammarkollegiets beslut. Det skall däremot vara regeringens uppgift att i förordning närmare bestämma i vilka fall kammarkollegiet respektive egendomsnämnden skall få besluta i dessa ärenden.

Om prästlönefonder m. m.

23 § Ersättning för kyrklig jord på grund av försäljning, expropriation, upplåtelse av naturtillgång eller liknande skall fonderas. Avkastningen skall användas för samma ändamål som jorden har varit avsedd för.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket skall ersättning som härrör från löneboställe eller prästlönefondsfastighet användas till betalning av sådant lån ur kyrkofonden som upptagits för lönebostället eller prästlönefondsfastigheten.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten att fondera medel. Frågor om sådana undantag prövas efter regeringens bestämmande av kammarkollegiet eller egendomsnämnden.

Paragrafen handlar om skyldigheten att fondera medel som i vissa fall erhålls som ersättning för kyrklig jord. Regeringen meddelar f. n. med stöd

av 81–85 §§ 1971 års förordning om förvaltning av kyrklig jord bestämmelser om undantag från denna skyldighet. Bestämmelserna innebär i vissa fall att regeringen i förordningen generellt bestämt att ersättning av visst slag skall användas för särskilt ändamål och i andra fall att stiftsnämnden eller annan myndighet fått befogenhet att under vissa angivna förutsättningar medge undantag från fonderingsskyldigheten. I den utsträckning bestämmelserna anger kyrkokommunala befogenheter eller åligganden måste de med hänsyn till regeringsformens regler om normgivningsmakten ges i lag. Vissa bestämmelser i förordningen har därför flyttats över till denna paragraf.

Första stycket motsvarar 26 § första stycket 1970 års lag.

Andra stycket motsvarar 82 § första stycket och 83 § 1971 års förordning om förvaltning av kyrklig jord. Ersättning som härrör från ett löneboställe eller en prästlönefondsfastighet skall användas till betalning av sådant lån ur kyrkofonden som har upptagits för fastigheten. Bortsett från denna ovillkorliga skyldighet beträffande användandet av ersättning som härrör från ett löneboställe eller en prästlönefondsfastighet får, som framgår av bestämmelsen i *tredje stycket*, kammarkollegiet eller egendomsnämnden medge undantag från skyldigheten att fondera medel enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen.

Riksdagen beslöt under våren 1987 (jfr prop. 1986/87: 13, KrU 8, rskr. 113) att i 26 § 1970 års lag införa ett nytt stycke med innehåll att ett pastorat, efter medgivande av stiftsnämnden, får använda medel som har erhållits på grund av försäljning av en prästgård eller av ett löneboställe som varit prästgård, till att anordna ny prästgård, ny bostad åt en präst eller nya expeditionslokaler. Bestämmelsen, som inte kan anses vara av grundläggande karaktär, har inte införts i den nya lagen. Med den utformning tredje stycket fått torde en bestämmelse med samma sakliga innehåll kunna ges i förordning.

24 § Ersättning som skall fonderas enligt 23 § och som kommer från ett löneboställe eller en prästgård skall utgöra prästlönefond för pastoratet. Även annan fond vars avkastning är avsedd för avlöning åt en kyrkoherde eller komminister utgör prästlönefond.

Prästlönefonderna skall förvaltas av pastoraten. De skall göras räntebärande på samma sätt som föreskrivs om omyndigs medel. Regeringen får meddela föreskrifter om att fondernas tillgångar används på annat sätt. Frågor om sådana undantag prövas efter regeringens bestämmande av kammarkollegiet eller egendomsnämnden.

Av medel ur prästlönefonder från flera pastorat får prästlönejordsfond bildas för inköp av prästlönefondsfastigheter. Prästlönejordsfonderna skall förvaltas av egendomsnämnderna.

Paragrafen motsvarar de tre första styckena i 27 § 1970 års lag. Egendomsnämnderna övertar dock de uppgifter beträffande prästlönefonder och prästlönejordsfonder som enligt gällande ordning ankommer på stiftsnämnderna.

25 § Ersättning som skall fonderas enligt 23 § och som kommer från en prästlönefondsfastighet får behållas i en prästlönejordsfond i stiftet och

användas till köp av fast egendom, om det kan antas att köp kan komma till stånd inom en nära framtid. Bestämmelser om sådant köp finns i 28 §.

I annat fall än som avses i första stycket skall sådan ersättning som anges där tillföras pastoratens prästlönefonder i förhållande till pastoratens andelar i fastigheten.

Bestämmelsen motsvarar 92 § 1971 års förordning om förvaltning av kyrklig jord och reglerar bl. a. användandet av ersättning som härrör från prästlönefondsfastighet. Bestämmelsen har med hänsyn till regeringsformens normgivningsregler förts över till lagen.

26 § Ersättning som skall fonderas enligt 23 § och som kommer från en församlingskyrkas eller en domkyrkas fastighet utgör fastighetsfond för församlingskyrkan respektive domkyrkan.

Ersättning som skall fonderas enligt 23 § och som kommer från biskopsgården i Lunds stift skall tillföras fastighetsfonden för Lunds domkyrka.

Församlingskyrkas fastighetsfond förvaltas av pastoratet. Domkyrkas fastighetsfond förvaltas av den som förvaltar domkyrkan.

En församlingskyrkas eller domkyrkas fastighetsfond skall göras räntebärande på samma sätt som föreskrivs om omyndigas medel. Regeringen får meddela föreskrifter om att fondernas tillgångar används på annat sätt. Frågor om sådana undantag prövas efter regeringens bestämmande av kammarkollegiet eller egendomsnämnden.

Paragrafen motsvarar i 93 § första och andra styckena, 94 § andra och tredje styckena samt 95 § 1971 års förordning om förvaltning av kyrklig jord. Bestämmelserna har av de skäl som anges vid 23 § tagits in i lagen.

I paragrafens *tredje stycke* föreskrivs att församlingskyrkas fastighetsfond skall förvaltas av pastoratet i stället för som hittills av församlingen. Ändringen beror av att pastoraten i framtiden skall förvalta församlingskyrkas fastighet, med undantag för fastighetens skog. Pastoraten skall även svara för vård och underhåll av församlingskyrkas byggnader och fasta inventarier. Pastoraten skall med hänsyn till ändamålet för församlingskyrkas fastighetsfond särredovisa fondens medel i förhållande till pastoratets ekonomiska förvaltning i övrigt.

Av *fjärde stycket* framgår att församlingskyrkas eller domkyrkas fastighetsfond skall göras räntebärande på samma sätt som föreskrivs om omyndigas medel. Kammarkollegiet eller egendomsnämnden får också meddela undantag från denna regel enligt de närmare bestämmelser som meddelas av regeringen.

27 § Ersättning som avses i 23 § och som kommer från en kyrkofondsfastighet eller från annan biskopsgård än biskopsgårdarna i Lunds och Visby stift skall tillföras kyrkofonden.

Denna paragraf motsvarar delvis 96 § första punkten 1971 års förordning om förvaltning av kyrklig jord. Bestämmelsen innebär beträffande biskopsgård ett åliggande för egendomsnämnden och har därför tagits in i lagen. Beträffande biskopsgården i Visby stift hänvisas till vad som sägs i kommentaren till 10 §.

28 § Kammarkollegiet eller egendomsnämnden skall enligt bestämmelser som regeringen meddelar pröva frågor om köp av fast egendom eller tomträtt för medel ur prästlönefond, prästlönejordsfond eller församlingskyrkas fastighetsfond samt frågor om ur vilka prästlönefonder medel skall tillskjutas till prästlönejordsfond.

Paragrafen motsvarar delvis 97 § 1971 års förordning om förvaltning av kyrklig jord. Till skillnad mot nu gällande ordning kommer regeringen inte att pröva sådana ärenden som avses i paragrafen annat än efter överklagande av kammarkollegiets beslut. Regeringen skall närmare bestämma i vilka fall kammarkollegiet respektive egendomsnämnden skall få besluta i ärenden enligt paragrafen.

Överklagande m. m.

29 § Pastoratets och egendomsnämndens beslut enligt denna lag får överklagas hos kammarkollegiet. Egendomsnämndens beslut enligt 13 § får endast överklagas av den som förvaltar egendomen.

Kammarkollegiet får överlämna ett ärende till regeringens avgörande, om kollegiet anser att särskilda skäl motiverar det. Kammarkollegiet skall då bifoga eget yttrande i ärendet.

Kammarkollegiets beslut i en dit överklagad fråga får inte överklagas. I övrigt får kammarkollegiets beslut med undantag av beslut enligt 7 § fjärde stycket överklagas hos regeringen.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 31 § 1970 års lag.

Pastoratets och egendomsnämndens beslut får enligt *första stycket* överklagas till kammarkollegiet.

Beslut om arrendevillkor meddelas enligt gällande ordning av boställsnämnderna och får överklagas endast av egendomens förvaltare.

Stiftsnämndens beslut i anledning av sådant överklagande kan i sin tur inte överklagas. Då det nu blir egendomsnämnden som tar över boställsnämndernas uppgifter att bestämma arrendevillkoren bör jordens förvaltare också i fortsättningen kunna överklaga besluten. Hittills har gällt att sådana beslut om fördelning av vinst eller förlust som avses i 19 § har kunnat överklagas till kammarrätten. Detta gäller inte i fortsättningen.

Kammarkollegiet får enligt *andra stycket* en möjlighet att överlämna ett ärende till regeringens avgörande om kollegiet anser att särskilda skäl motiverar det. Sådana särskilda skäl kan vara att det behövs ett vägledande avgörande eller ett politiskt grundat ställningstagande.

Kammarkollegiets egna beslut enligt lagen får enligt *tredje stycket* liksom hittills överklagas till regeringen. I enlighet med den s. k. tvåinstansprincipen får dock talan inte föras mot kollegiets beslut i ärenden som överklagas dit.

Paragrafen har utformats med hänsyn till terminologin i förvaltningslagen.

På förslag av *kyrkomötet* (KL 1987: 5 avsnitt 3.5.4) har vissa redaktionella ändringar gjorts i paragrafen.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989, då lagen (1970: 939) om förvaltning av kyrklig jord skall upphöra att gälla.

2. Stiftsfullmäktige skall före utgången av juni 1989 välja ledamöter i egendomsnämnden. Valet gäller från och med den 1 juli 1989 till dess stiftsfullmäktige förrättar nytt val under nästa valperiod.

3. Räkenskapsåret för egendomsnämndens förvaltning under dess första verksamhetsår skall utgöras av tiden den 1 juli – den 31 december 1989.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Punkt 1

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1989.

Av allmänna regler följer att de ärenden som stiftsnämnderna och boställsnämnderna inte avgjort då den nya lagen träder i kraft skall lämnas över till egendomsnämnden.

Punkt 2

I punkten föreskrivs att stiftsfullmäktige före utgången av juni 1989 skall välja ledamöter och suppleanter i egendomsnämnden samt att valet gäller från och med lagens ikraftträdande till dess att nytt val förrättas under nästa valperiod. Genom att lagen träder i kraft först vid halvårsskiftet år 1989 blir den första mandatperioden förkortad.

Punkt 3

Stiftsstyrelsen och de s. k. fakultativa nämnderna inom stiftssamfälligheten kommer att ha ett räkenskapsår som motsvarar kalenderåret. Stiftsnämndernas räkenskapsår för förvaltningen avprästlönefondsfastigheter och skogen på löneboställena utgör enligt 42 § 1971 års förordning om förvaltning av kyrklig jord tiden från och med den 1 juli till och med den 30 juni påföljande år. För att anpassa övergången av verksamheten från stiftsnämnderna till egendomsnämnderna ges i punkten en bestämmelse om ett första förkortat räkenskapsår för egendomsnämnderna.

6.7 Förslaget till prästanställningslag

Av punkt 9 övergångsbestämmelserna till regeringsformen följer att grundläggande föreskrifter om prästerliga tjänster i svenska kyrkan meddelas i lagen om svenska kyrkan eller i annan lag, som stiftas av riksdagen efter yttrande av kyrkomötet. I 11 § lagen (1982: 942) om svenska kyrkan (ändrad senast 1985: 868) finns bestämmelser om dels ett allmänt behörighetsvillkor för präster, dels att regeringen utnämner ärkebiskop eller biskop.

När det gäller tillsättningen av tjänst som ärkebiskop eller biskop finns bestämmelser i lagen (1963: 633) om biskopsval (ändrad senast 1983: 400) och i biskopsvalsförordningen (1965: 486, ändrad senast 1977: 935).

Tillsättning av tjänster som ordinarie församlingspräst, dvs. kyrkoherde och komminister, regleras i lagen (1957: 577) om prästval (ändrad senast 1985: 1016) och i prästvalsförordningen (1958: 261, ändrad senast 1982: 1168).

För andra prästtjänster än de nu nämnda finns bestämmelser om tillsättningsförfarandet i olika regeringsförfattningar, bl. a. i förordningen (1965: 729) med vissa bestämmelser om anställning som präst (omtryckt 1976: 1045, ändrad senast 1987: 553). I denna finns föreskrifter som även rör tillsättningen av de tidigare nämnda prästtjänsterna. Förordningen innehåller vissa regler som tillhör det primära lagområdet. Genom lagen (1976: 610) med bemyndigande att meddela föreskrifter om anställning som präst i svenska kyrkan, har dock regeringen fått rätt att utfärda bestämmelser i dessa avseenden, så länge regleringen i förordningen finns kvar.

Den nya prästanställningslagen omfattar bl. a. grundläggande föreskrifter om statligt reglerade prästtjänster i svenska kyrkan, också biskopstjänsterna. Den reglerar den prästerliga tjänsteorganisationen i stift och pastorat samt förfarandet vid tillsättning av prästtjänster. Sålunda innehåller lagen bestämmelser om inrättande av prästtjänster och om hur sådana tjänster tillsätts, om behörighet och befordringsgrunder samt om anställningsformer m. m.

I lagen har även tagits in föreskrifter om disciplinansvar, avskedande m. m. med avseende på präster.

Lagen innehåller också bestämmelser om viss ekonomisk reglering när en präst har tjänstgöring delad mellan olika pastorat eller mellan stiftet och ett pastorat. Vidare har vissa regler om tjänstebostäder för präster tagits in i lagen.

I lagtekniskt hänseende har den nya lagen anpassats till de regler om tjänstetillsättning, disciplinansvar, avskedande m. m. som finns i lagen (1976: 600) om offentlig anställning (LOA, omtryckt 1986: 430, ändrad senast 1987: 521) och i den därtill anslutande anställningsförordningen (1965: 601; omtryckt 1984: 127, ändrad senast 1987: 552). Dessa gäller andra statligt reglerade tjänster än prästtjänster. Vidare har lagen anpassats till vissa grundläggande föreskrifter om anställningsformer i lagen (1982: 80) om anställningsskydd (ändrad senast 1984: 1008).

Genom den nya lagen kan prästvalslagen och prästvalsförordningen upphävas.

Lagens tillämpningsområde m. m.

1 § Denna lag är tillämplig på biskopar och andra präster i svenska kyrkan som har anställning i territoriella pastorat och stiftssamfälligheter.

Avlöningsförmånerna i prästernas anställningar fastställs under medverkan av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (*statligt reglerade anställningar*).

Lagen är bara tillämplig på statligt reglerade prästtjänster inom svenska kyrkan. Den omfattar således inte de prästtjänster som t. ex. finns hos de olika nämnder som lyder under Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet.

Enligt *första stycket* tillämpas lagen på biskopar, därmed också på ärkebiskopen. Vidare tillämpas den på kyrkoherdar och komministrar i territoriella pastorat. Lagen är även tillämplig på präster i stiftssamfälligheter, sålunda på stifts-, kontrakts- och pastorsadjunkter.

I *andra stycket* slås fast att prästerna har statligt reglerade anställningar.

För närvarande sluts kollektivavtal om lön m. m. för präster i svenska kyrkan av statens arbetsgivarverk (SAV). Detta sker med stöd av lagen (1965: 576) om ställföreträdare för kommun vid vissa avtalsförhandlingar m. m. (ställföreträdarlagen, ändrad senast 1982: 101). För att SAV skall få företräda kommunen krävs enligt ställföreträdarlagen att det i en särskild lag eller i ett beslut av riksdagen bestämts att de anställningsvillkor det gäller skall fastställas under medverkan av myndighet som regeringen bestämmer. SAVs nuvarande behörighet grundar sig på ett särskilt beslut av riksdagen (prop. 1967: 131, SU 134, rskr. 327).

Ställföreträdarlagen ger SAV också vissa andra befogenheter än att sluta kollektivavtal, bl. a. rätt att företräda den kyrkliga kommunen i tvist om ett kollektivavtal som SAV har slutit.

SAV bör även i fortsättningen sluta kollektivavtal om lön m. m. för präster.

Prästtjänsternas antal och fördelning

2 § Regeringen fastställer hur många statligt reglerade prästtjänster som får finnas inrättade i riket.

Svenska kyrkans centralstyrelse skall årligen besluta hur många prästtjänster som får finnas inrättade i varje stift.

Av *första stycket* framgår att regeringen avgör det totala antalet statligt reglerade prästtjänster som får finnas inrättade i riket.

I den allmänna motiveringen (avsnitt 3.4.4) anges hur fördelningen av prästtjänsterna mellan stiften skall gå till. Genom bestämmelsen i *andra stycket* åläggs svenska kyrkans centralstyrelse att varje år besluta om fördelningen av prästtjänsterna mellan stiften. Inget hindrar givetvis centralstyrelsen att vid fördelningen underskrida den av regeringen fastställda totalramen. Bl. a. kan det behövas en reserv för särskilda behov.

Kyrkomötet (KL 1987: 5 avsnitt 3.4.4) ifrågasätter om inte de beslut som centralstyrelsen skall fatta om prästtjänsternas fördelning är normgivning och att hinder för detta då föreligger av konstitutionella skäl. Det är enligt kyrkomötet fråga om beslut som har viss generell räckvidd och som är bindande för stiftsstyrelsen och pastoraten. Som en jämförelse nämns att domkapitlens beslut om t. ex. kollekter och gudstjänsthållningen i församlingarna har ansetts som normgivning.

Som jag ser saken har centralstyrelsens beslut om hur många prästtjänster som får finnas i varje stift karaktär av beslut om resursfördelning i konkreta fall. Sådana beslut kan enligt regeringsformen inte meddelas i form av normgivning utan bara som förvaltningsbeslut.

Pastoratstjänster

3 § I varje pastorat skall det finnas en tjänst som kyrkoherde. I det pastorat där stiftets domkyrka är belägen skall det i stället finnas en tjänst som domprost, om inte regeringen bestämmer annat. Domprosten är kyrkoherde i pastoratet.

I ett pastorat får det också finnas tjänster som komminister.

Paragrafens *första stycke* gäller kyrkoherdetjänsterna, som det skall finnas en av i varje pastorat. Domprosten är kyrkoherde i det pastorat där stiftets domkyrka är belägen. I varje stift finns en domkyrka, som är både stiftskyrka och församlingskyrka. Därutöver finns domkyrkor i Kalmar och Mariestad, men dessa är inte stiftskyrkor utan församlingskyrkor. I Visby pastorat finns det inte någon tjänst som domprost. Därför föreskrivs att regeringen har möjlighet att göra undantag från regeln om att tjänst som domprost skall finnas i det pastorat där domkyrkan är belägen.

Tillsättning av pastoratstjänster

Tjänster som domprost

4 § Tjänster som domprost tillsätts av regeringen.

En tjänst som domprost söks hos domkapitlet. Domkapitlet skall pröva vilka sökande som är behöriga och ge kyrkoråden i varje församling i pastoratet tillfälle att yttra sig över dessa.

Domkapitlet skall därefter med eget yttrande lämna över handlingarna avseende behöriga sökande till regeringen.

Paragrafens innebörd har kommenterats närmare i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.5.1)

Tjänster som kyrkoherde

5 § Första och andra gången av tre, när en tjänst som kyrkoherde blir ledig i ett pastorat, tillsätts den i ett enförsamlingspastorat av kyrkorådet och i ett flerförsamlingspastorat av en tillsättningsnämnd, om inte annat följer av 10 eller 12 §.

En tjänst som kyrkoherde söks hos domkapitlet. Domkapitlet skall pröva vilka sökande som är behöriga och sedan med eget yttrande lämna över ansökningshandlingarna från dessa till kyrkorådet eller tillsättningsnämnden.

Kyrkorådet eller tillsättningsnämnden skall underrätta stiftsstyrelsen om sina tillsättningsbeslut. När ett beslut har vunnit laga kraft, skall stiftsstyrelsen utfärda ett anställningsbevis för den som har fått tjänsten.

I *första stycket* ges regler om att i ett enförsamlingspastorat församlingens kyrkoråd tillsätter tjänsten som kyrkoherde då den första och andra gången av tre blir ledig. I ett flerförsamlingspastorat skall tjänsten tillsättas av en tillsättningsnämnd. Nämnden skall endast fullgöra vad som ankommer på församlingskyrkorådet i ett enförsamlingspastorat i fråga om prästtillsättning. Närmare regler om nämnden finns i 7 §. När en tjänst som kyrkoherde i ett nybildat pastorat skall tillsättas första gången efter bildandet, sker det självklart som en förstagångstillsättning enligt detta stycke, under förutsättning att den inte genom förflyttning enligt 10 § skall tillsättas med en präst som redan har en tjänst som kyrkoherde i någon av de församlingar som ingår i det nybildade pastoratet.

Den s. k. tredjegångstillsättningen av en kyrkoherdetjänst regleras i 8 §.

Av *andra stycket* framgår att tjänsten får tillsättas endast med en sökande som domkapitlet vid sin prövning funnit behörig. Till skillnad från

gällande ordning vid kyrkoherdeval upprättar domkapitlet således inte något förslag men bifogar ett eget yttrande om de olika sökandenas särskilda förutsättningar för tjänsten. Se närmare om detta i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.5.1). Om färre än tre har sökt tjänsten finns det särskilda bestämmelser i 6 §.

6 § Finns det inte tre behöriga sökande till en tjänst som kyrkoherde, får kyrkorådet eller tillsättningsnämnden tillsätta tjänsten eller lämna över tillsättningsärendet till domkapitlet. Domkapitlet får därvid tillsätta tjänsten eller besluta att tjänsten skall hållas vakant, om inte annat följer av 21 § tredje stycket.

Innehållet i paragrafen har behandlats närmare i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.5.2).

7 § I varje flerförsamlingspastorat skall det finnas en tillsättningsnämnd.

Kyrkorådet i varje församling i pastoratet väljer inom sig ledamöter i nämnden. Antalet ledamöter och hur många av dem som varje församlingskyrkoråd skall utse bestäms genom överenskommelse mellan kyrkoråden. Varje kyrkoråd skall dock välja minst en ledamot. Om församlingarna inte kan enas avgörs frågan av stiftsstyrelsen. För ledamöterna i nämnden skall väljas lika många suppleanter.

Val av ledamöter och suppleanter i nämnden skall ske på samma sätt som val av ledamöter i församlingskyrkoråd. Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

Beträffande tillsättningsnämnden tillämpas i övrigt bestämmelserna om kyrkoråd i 7 kap. 8 §, 9 §, 10 § första stycket tredje meningen, 11–13 §§, 14 § andra stycket samt 21 och 22 §§ församlingslagen (1988: 000).

Enligt *andra stycket* skall ledamöterna i tillsättningsnämnden utses av kyrkoråden i pastoratets församlingar. Kyrkorådet får inte välja ledamöter utanför rådet. Även den självskrivne ledamoten i kyrkorådet är valbar.

Bestämmelsen har utformats efter förebild från vad som i motsvarande delar gäller för gemensamt kyrkoråd. Det ligger i sakens natur att det totala antalet ledamöter och det antal varje församlingskyrkoråd skall utse bestäms så att församlingskyrkoråden så långt som möjligt blir likvärdigt representerade i förhållande till antalet röstberättigade medlemmar i varje församling. Varje kyrkoråd väljer inom sig lika många suppleanter som ledamöter.

Enligt *tredje stycket* skall ledamöterna och suppleanterna i nämnden väljas på samma sätt som gäller för ledamöter i församlingskyrkoråd. Detta regleras i den nya församlingslagen. Vid proportionellt val av suppleanter skall de inträda i den ordning som föreskrivs i lagen (1955: 138) om proportionellt valsätt inom landsting, kommunfullmäktige m. m. (ändrad senast 1979: 416).

Genom hänvisningar i *fjärde stycket* blir vissa bestämmelser om kyrkoråd i 7 kap. i den nya församlingslagen tillämpliga på tillsättningsnämnden. Det gäller bestämmelserna om rätt till ledighet för uppdraget (8 §), valperiodens längd (9 §), ordförandeskapet (10 § första stycket tredje me-

ningen), sammanträde (11 §), suppleanternas tjänstgöring (12 §), beslutförhet och jäv (13 §), besluts fattande och protokoll (14 § andra stycket), förvaring av arkivhandlingar (21 §) och ersättning till ledamöter och suppleanter (22 §).

8 § Var tredje gång tjänsten som kyrkoherde blir ledig i ett pastorat tillsätts den av domkapitlet, om inte annat följer av 10 eller 12 §. Innan tjänsten tillsätts skall kyrkorådet i varje församling ges tillfälle att yttra sig över de behöriga sökandena.

Domkapitlet skall underrätta stiftsstyrelsen om sina tillsättningsbeslut. När ett beslut har vunnit laga kraft, skall stiftsstyrelsen utfärda ett anställningsbevis för den som har fått tjänsten.

Ordningen enligt denna paragraf motsvarar vad som enligt 4 § prästvalslagen gäller vid s. k. tredjegångstillsättning av kyrkoherdetjänst.

Tjänster som komminister

9 § Tjänster som komminister tillsätts på det sätt som enligt 5 och 6 §§ gäller vid tillsättning av tjänster som kyrkoherde.

Av paragrafen följer att en tjänst som komminister tillsätts av kyrkorådet eller tillsättningsnämnden.

Stiftsstyrelsen får dock tillsätta tjänsten genom förflyttning enligt 10 §. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer tillsätter dock enligt 12 § tjänster i icke-territoriella pastorat och i en samarbetskyrka.

Tillsättning av tjänster genom förflyttning

10 § En präst som innehar en tjänst som komminister får av stiftsstyrelsen förflyttas till en annan sådan tjänst. Förflyttning får ske endast om den tjänst prästen innehar dras in eller när det annars finns synnerliga skäl för det.

Det nu sagda gäller också en präst som innehar en tjänst som kyrkoherde. Synnerliga skäl får dock åberopas bara när det annars är domkapitlet som enligt 8 § skulle ha tillsatt den kyrkoherdetjänst till vilken förflyttningen avses ske.

11 § Stiftsstyrelsen skall bereda kyrkorådet eller tillsättningsnämnden i berörda pastorat tillfälle att yttra sig i en fråga om förflyttning.

Paragraferna har sin motsvarighet i 37 och 39 §§ prästvalslagen. Någon motsvarighet till 38 § prästvalslagen, som innehåller en bestämmelse om att regeringen får besluta att en tjänst som tillsätts genom förflyttning inte behöver ledigförklaras, tas inte in i den nya lagen. Det ligger givetvis i förflyttningsinstitutets karaktär att tjänsten inte skall ledigförklaras.

Synnerliga skäl för stiftsstyrelsens förflyttning av en kyrkoherde kan enligt *10 § andra stycket* användas bara vid de s. k. tredjegångstillsättningarna (jfr 8 §).

Av *11 §* framgår att de berörda pastoraten, dvs. både det där prästen har sin anställning och det dit han eventuellt skall förflyttas, skall ha möjlighet att yttra sig i frågan.

12 § Tjänster som komminister i en samarbetskyrka mellan svenska kyrkan och annat samfund eller liknande tillsätts av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Domkapitlen tillsätter enligt gällande ordning tjänsterna i samarbetskyrkor. Av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.5.4) framgår att en tjänstetillsättning i en samarbetskyrka alltid bör ske i enighet mellan de samverkande parterna. Närmare bestämmelser som så långt möjligt tillgodoser detta krav och som kommer till utryck genom behörighetsvillkor, tillsättningsförfarande, domkapitlets tillsyn m. m. kan regeringen meddela i en förordning (jfr 16 § fjärde stycket, 19 §, 20 § andra stycket och 21 § första stycket).

Stiftstjänster

13 § I varje stift skall det finnas en tjänst som biskop. I Uppsala stift är ärkebiskopen biskop.

I en stiftssamfällighet får det finnas tjänster som stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt och pastorsadjunkt.

Regler om rikets indelning i stift finns i den nya kyrkliga indelningslagen.

Av 2 § prästanställningslagen framgår att centralstyrelsen skall fördela prästtjänsterna mellan stiften inom en av regeringen fastställd totalram. Bestämmelser om inrättandet av stiftstjänster finns i 24 §.

Tillsättning av stiftstjänster

Tjänster som biskop

14 § Val av biskop förrättas enligt bestämmelserna i lagen (1963: 633) om biskopsval.

Enligt lagen (1982: 942) om svenska kyrkan utnämner regeringen till biskop en av de tre som har föreslagits vid biskopsvalet.

I paragrafen hänvisas till de lagar som reglerar tillsättningen av tjänster som biskop.

Tjänster som stifts-, kontrakts- och pastorsadjunkt

15 § Tjänster som stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt och pastorsadjunkt tillsätts av stiftsstyrelsen.

Tjänsterna som stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt söks hos domkapitlet. Domkapitlet skall pröva vilka sökande som är behöriga och sedan med eget yttrande lämna över ansökningshandlingarna från dessa till stiftsstyrelsen.

Domkapitlet prövar också vilka som är behöriga till en tjänst som pastorsadjunkt.

Stiftstjänsterna utom tjänsten som biskop tillsätts enligt *första stycket* av stiftsstyrelsen.

I likhet med vad som gäller för prästtjänster i pastoraten skall enligt *andra stycket* tjänsterna som stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt sökas hos domkapitlet, som prövar behörigheten hos de sökande. Stiftsstyrelsen skall sedan vid tillsättningen själv bedöma vem av de behöriga sökandena som på sakliga grunder är mest lämpad för tjänsten.

Tjänsterna som pastorsadjunkt är avsedda som utbildningstjänster och därför undantagna från ett formellt ansökningsförfarande (21 § fjärde stycket). En behörighetsprövning till dessa tjänster skall dock göras av domkapitlet enligt *tredje stycket*. Som regel sker detta i samband med att domkapitlet beslutar anta prästkandidaterna till präster i stiftet efter det att de har avlagt sin prästexamen och prästvigts av biskopen.

Tillsättning av vikariat

16 § Vikariat på tjänster som domprost, kyrkoherde, komminister, stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt tillsätts av stiftsstyrelsen. Långtidsvikariat som domprost tillsätts dock i samma ordning som tjänsten.

Vikariaten söks hos domkapitlet. Domkapitlet skall pröva vilka sökande som är behöriga och sedan med eget yttrande lämna över ansökningshandlingarna från dessa till stiftsstyrelsen.

Vikariat på tjänster som komminister får tillsättas endast efter begäran av pastoratet, om regeringen inte föreskriver något annat.

Beträffande fullgörande av biskops uppgifter när hans tjänst är ledig finns bestämmelser i den nya domkapitelslagen. Tjänsterna som pastorsadjunkt är avsedda som utbildningstjänster och bör inte få uppehållas med vikarier. De nu nämnda tjänsterna omfattas därför inte av paragrafen.

Av *första stycket* framgår att stiftsstyrelsen tillsätter prästvikarier. *Kyrkomötet* (KL 1987: 5 avsnitt 3.3.1) pekar på den möjlighet som nu gällande föreskrifter ger domkapitlet att delegera beslutanderätten i fråga om korttidsvikariat och vissa kortare tjänstledigheter till kontraktsprostarna. Detta är enligt kyrkomötet en praktisk ordning som även bör övervägas för framtiden och som då torde kräva föreskrifter i lag.

Möjligheten för stiftsstyrelsen att delegera sin beslutanderätt i dessa och andra personalfrågor bör enligt min mening övervägas i ett vidare sammanhang. Jag är därför inte beredd att på denna punkt tillmötesgå kyrkomötet.

I *andra stycket* anges att vikariaten söks hos domkapitlet. Här avses endast de vikariat som har kungjorts lediga till ansökan. Detta framgår vid en jämförelse med bestämmelserna i 21 § första och andra styckena om ledigkungörande och ansökan. Vikariat som inte kungörs lediga till ansökan tillsätts – eftersom annat inte är föreskrivet – således direkt av stiftsstyrelsen.

Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.4.1) kan ett pastorat vid vakans på en komministertjänst finna att någon vikarierande präst inte behöver anställas. Man kan då välja att tillfälligtvis låta härför lämpade anställda i församlingen – såsom en diakon eller en församlingssekreterare – fullgöra vissa uppgifter som normalt ankommer på tjänsteinnehavaren. Beroende på det enskilda pastoratets förutsättningar kan sålunda behovet av vikarie helt eller delvis falla bort. Detta är bakgrunden till

tredje stycket. Ifall omständigheterna i pastoratet av andra skäl ändå är sådana att vikarie behövs får detta ankomma på stiftsstyrelsen att pröva. Närmare föreskrifter om det kan meddelas av regeringen.

Behörighet och befordringsgrunder

17 § Av lagen (1982: 942) om svenska kyrkan framgår att endast den som bekänner svenska kyrkans lära får tillsättas på en prästtjänst.

En prästtjänst får tillsättas endast med den som får utöva det kyrkliga ämbetet.

Enligt 11 § första stycket lagen om svenska kyrkan gäller som ett grundläggande behörighetsvillkor att till prästtjänst inom svenska kyrkan endast får utnämnas den som bekänner svenska kyrkans lära. Detta behörighetsvillkor är tillämpligt på alla prästtjänster. Då bestämmelsen är av central betydelse har den upplysningsvis återgetts i paragrafens *första stycke*.

Andra stycket i paragrafen har delvis sin motsvarighet i 6 § prästvalslagen. Där föreskrivs bland annat att "till prästerlig tjänst får ifrågakomma endast den som äger utöva prästämbetet".

Rätt att som präst utöva det kyrkliga ämbetet har i princip den som har avlagt prästexamen inför domkapitlet eller befriats därifrån och sedan har prästvigts av en biskop. Domkapitlet kan enligt de nya 13–15 §§ lagen om svenska kyrkan besluta att tillfälligt eller för gott frånta en präst rätten att utöva det kyrkliga ämbetet.

18 § Av regeringsformen följer att svenskt medborgarskap gäller som särskilt villkor för innehav och utövande av tjänst som biskop.

I 11 kap. 9 § tredje stycket regeringsformen föreskrivs att endast den som är svensk medborgare får inneha eller utöva ämbete som lyder omedelbart under regeringen. Föreskriften är tillämplig på biskopen.

19 § Regeringen får meddela föreskrifter om de särskilda villkor som i övrigt skall gälla för behörighet till annan prästtjänst än biskopstjänst.

Bestämmelsen motsvarar 7 § prästvalslagen, enligt vilken regeringen har bemyndigande att i förordning meddela särskilda villkor för behörighet till tjänst som domprost, kyrkoherde eller komminister. Regeringen har sålunda i prästvalsförordningen föreskrivit viss minimiålder och viss tids tjänstgöring i svenska kyrkan som villkor för innehav av sådana tjänster.

Regeringen bör tills vidare ha kvar denna möjlighet att i förordning meddela ytterligare behörighetsvillkor för vissa prästtjänster (se avsnitt 3.5.3 i den allmänna motiveringen).

20 § Vid tillsättning av en prästtjänst skall avseende fästas endast vid sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet. Bland de grunder som sålunda skall beaktas skall skickligheten sättas främst, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

Närmare föreskrifter om vad som sägs i första stycket meddelas av regeringen.

Vid meritvärderingen för statligt reglerade tjänster gäller allmänt att avseende får fästas endast vid sakliga grunder, såsom förtjänst och skicklighet. I statliga tillsättningsärenden sker denna prövning med direkt tillämpning av 11 kap. 9 § andra stycket regeringsformen. Vid tillsättning av andra statligt reglerade tjänster gäller detta enligt 4 kap. 3 § andra stycket LOA. I denna del omfattar LOA dock inte prästtjänster. För prästernas del finns enligt gällande ordning en motsvarande reglering i 12 § prästvalslagen.

Sedan den 1 juli 1986 föreskrivs dessutom i 4 kap. 3 § tredje stycket LOA att bland de grunder som skall beaktas vid tjänstetillsättningar skall skickligheten sättas främst, om det inte finns särskilda skäl för annat. Av motiven till föreskriften framgår att avgörande kan vara någon annan saklig grund än skickligheten, t. ex. förtjänsten, omplacerings- eller jämställdhetsintresset. I linje med vad som föreskrivs i nämnda lagrum i LOA tas i *första stycket* in en bestämmelse om att tillsättning skall ske på grundval främst av skickligheten, om det inte finns särskilda skäl för något annat. Härigenom nås en anpassning till vad som enligt LOA gäller för det statligt reglerade området i övrigt.

Den i prästvalslagen inskrivna möjligheten att vid meritvärderingen av de sökande till en prästtjänst ta hänsyn "jämväl till tjänstens särskilda behov" täcks av den bedömning som skall göras av sökandenas skicklighet, eftersom skickligheten tar sikte bl. a. på lämpligheten för den sökta tjänsten.

Vikten av att jämställdhetsintresset beaktas vid tjänstetillsättningar har vid flera tillfällen strukits under av både riksdagen och regeringen.

Kungörelse om ledig prästtjänst, ansökan och behörighetsprövning

21 § Prästtjänster och vikariat på sådana tjänster skall av domkapitlet kungöras lediga till ansökan. Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från denna skyldighet.

Ansökan skall ges in till domkapitlet inom föreskriven tid. Om det finns särskilda skäl, får dock domkapitlet vid sin prövning av de sökandes behörighet även beakta ansökningar som har kommit in för sent.

Har en tjänst som kyrkoherde, vilken skall tillsättas i den ordning som anges i 5 och 6 §§, eller en tjänst som komminister kungjorts ledig till ansökan, skall den kungöras ledig ytterligare en gång om det inte finns tre behöriga sökande till tjänsten och om kyrkorådet eller tillsättningsnämnden begär det.

Vad som nu har sagts gäller inte tjänst som biskop eller, såvitt avser första och andra styckena, tjänst som pastorsadjunkt.

Bestämmelserna om ledigkungörande av prästtjänst och det därmed sammanhängande ansökningsförfarandet i *första – tredje styckena* har beträffande andra statligt reglerade tjänster än prästtjänster sin motsvarighet i 4 kap. 4 och 5 §§ LOA. Enligt andra stycket är det bara domkapitlet – även om det inte är tillsättningsmyndighet – som kan medge att en för sent inkommen ansökan prövas vid tillsättningen. Det sker i samband med behörighetsprövningen.

Bestämmelserna är inte tillämpliga på förfarandet vid tillsättningen av biskopstjänst, som i stället regleras i biskopsvalslagen. Inte heller skall

bestämmelserna tillämpas vid tillsättning av tjänster som pastorsadjunkt, vilka är utbildningstjänster. I *fjärde stycket* har därför ett undantag gjorts för dessa tjänster.

Anställningsformer

22 § Tjänst som biskop tillsätts med fullmakt. Övriga prästtjänster samt vikariat tillsätts med förordnande.

Paragrafen reglerar vilka anställningsformer som skall användas vid tillsättning av prästtjänst eller vikariat på sådan tjänst. Föreskrifterna har beträffande andra statligt reglerade tjänster sin motsvarighet i 4 kap. 6 § LOA.

23 § Förordnanden gäller tills vidare utan tidsbegränsning.

Förordnanden får dock tidsbegränsas om det föranleds av arbetets särskilda beskaffenhet eller om anställningen gäller vikariat.

Har ett förordnande meddelats i strid med vad som sägs i andra stycket, skall förordnandet på talan av prästen förklaras gälla tills vidare utan tidsbegränsning.

Första stycket har sin motsvarighet i 4 § anställningsskyddslagen, som är tillämplig på alla statligt reglerade tjänster. Också 5 § andra och tredje styckena prästanställningsförordningen innehåller föreskrifter i saken. Denna förordningsreglering har – som nämnts inledningsvis – sitt stöd i lagen 1976: 610.

Enligt *andra stycket* får i vissa fall ett förordnande tidsbegränsas. En motsvarande föreskrift finns i 5 § 1 och 2 anställningsskyddslagen och 5 § fjärde stycket prästanställningsförordningen.

Tredje stycket har sin motsvarighet i 36 § första stycket anställningsskyddslagen och 5 § femte stycket prästanställningsförordningen.

Inrättande av prästtjänster

I fråga om inrättande av prästtjänster finns enligt nuvarande ordning föreskrifter i 10–11 §§ inrättandeförordningen (1985: 915, ändrad senast 1986: 611). Enligt dessa bestämmelser prövar domkapitlet frågor om inrättande av extra tjänster och arvodestjänster för präster och regeringen regelmässigt frågor om inrättande av andra prästtjänster. Föreskrifter om inrättande, vakanthållning m. m. har närmast sin plats i den nya prästtjänstlagen.

24 § Frågor om inrättande av tjänster som biskop och domprost prövas av regeringen.

Frågor om inrättande av tjänster som stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt prövas av svenska kyrkans centralstyrelse. Enligt föreskrifter som regeringen meddelar prövar centralstyrelsen också frågor om inrättande av personliga tjänster för präst eller tjänster för präst med tjänstgöring i flera stift.

Frågor om inrättande av tjänster som kyrkoherde, komminister och pastorsadjunkt prövas av stiftsstyrelsen.

Enligt *första stycket* skall regeringen liksom hittills pröva frågor om inrättande av tjänster som biskop och domprost.

I *andra stycket* regleras befogenheten för centralstyrelsen att pröva frågor om inrättande av bl. a. tjänster som stifts- och kontraktsadjunkt samt personliga tjänster.

I *tredje stycket* finns bestämmelser om de tjänster som stiftsstyrelsen får inrätta. Tjänster som kyrkoherde och komminister inrättas enligt gällande ordning av regeringen. Befogenheten läggs nu på stiftsstyrelsen. Frågan om den prästerliga tjänsteorganisationen i pastoraten hör nära samman med frågan om pastoratsindelningen. Genom att stiftsstyrelsen får beslutanderätten i båda avseendena uppnås en effektiv beslutsordning och skapas möjligheter att åstadkomma en rättvis fördelning av såväl prästerliga som andra resurser inom stiftet.

Stiftsstyrelsen prövar också frågor om inrättande av tjänster som pastorsadjunkt. Dessa tjänster är i första hand förbehållna de nyprästvigda och innefattar fortsatt utbildning. Möjligheten att kunna inrätta dessa tjänster utgör ett led i uppgiften att rekrytera nya präster. Stiftsstyrelsen har ett sådant ansvar. Det är därför naturligt att stiftsstyrelsen beslutar om inrättandet av dessa tjänster.

Vakanthållning och indragning av prästtjänster

25 § När en prästtjänst blir ledig, skall stiftsstyrelsen pröva om den behöver tillsättas.

Om tjänsten inte behöver tillsättas skall den hållas vakant eller dras in.

I fråga om en domprosttjänst ankommer prövningen dock på regeringen.

Denna paragraf motsvarar 13 § inrättandeförordningen.

26 § När stiftsstyrelsen finner att en tjänst som stiftsadjunkt eller kontraktsadjunkt bör dras in, skall stiftsstyrelsen föreslå det hos svenska kyrkans centralstyrelse.

Paragrafen har viss motsvarighet i 14 § andra stycket inrättandeförordningen.

Disciplinansvar m. m.

Av den nya 16 § lagen om svenska kyrkan framgår att domkapitlet endast skall handlägga frågor om sådana disciplinära åtgärder som avser det kyrkliga ämbetet. I fortsättningen skall stiftsstyrelsen pröva de frågor om disciplinansvar m. m. för innehavare av prästtjänster som enligt 13 § 2 mom. 1936 års domkapitelslag ankommer på domkapitlet. Enligt det lagrummet skall 18 och 21–26 §§ i den annars upphävda statstjänstemannalagen tillämpas. De angivna bestämmelserna i statstjänstemannalagen har i allt väsentligt sin motsvarighet i 10–14 och 17 kap. LOA. Tjänsteansvarskommittén har därför i sitt slutbetänkande (Ds Ju 1983: 7) Tjänsteansvar i offentlig verksamhet föreslagit att LOA:s bestämmelser i stället skall tillämpas. Kommittéförslaget har remissbehandlats och remissinstanserna har godtagit det. Därvid har kammarkollegiet haft synpunkter på själva lagstiftningstekniken.

Kyrkoförfattningsutredningen har i sitt slutbetänkande föreslagit att LOA:s föreskrifter om bl. a. disciplinansvar och anställnings upphörande på annat sätt än genom avskedande för prästernas del får en direkt motsvarighet i den föreslagna kyrkolagen (jfr prop. 1984/85: 117 s. 12). Betänkandet har remissbehandlats och övervägs nu i civildepartementet.

Tjänsteansvarskommitténs förslag behandlas i det följande. Vissa av LOA:s bestämmelser är därvid i sin helhet överförda till den nya lagen, eftersom de – som kammarkollegiet pekat på – får anses vara av så grundläggande slag att de måste tas in i lag som stiftas efter hörande av kyrkomötet.

Disciplinpåföljd

27 § Om en präst uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter vad som åligger honom i hans anställning och felet inte är ringa, får disciplinpåföljd åläggas honom för *tjänsteförseelse*.

Disciplinpåföljd får inte i något fall åläggas en präst därför att han har deltagit i strejk eller därmed jämförlig stridsåtgärd.

28 § Disciplinpåföljder är varning och löneavdrag.

Mer än en disciplinpåföljd får inte åläggas samtidigt.

Löneavdrag får göras för minst en och högst trettio dagar. Om storleken av löneavdrag föreskriver regeringen.

Paragraferna motsvarar 10 kap. 1 och 2 §§ LOA, som i sin tur överensstämmer med innehållet i 18 § statstjänstemannalagen.

29 § Innehåller kollektivavtal någon bestämmelse som avviker från 28 § eller från regeringens föreskrifter om löneavdragets storlek, gäller i stället den bestämmelsen för präster som är sysselsatta inom det område som avtalet avser.

Paragrafen motsvarar i sak 10 kap. 3 § LOA. Det saknas anledning att i detta hänseende göra någon skillnad mellan präster och övriga offentligt anställda som omfattas av LOA. Vad bestämmelsen i LOA föreskriver om yrkesgrupp har inte tagits med i denna paragraf, eftersom den är begränsad till präster.

Avskedande

30 § Om en präst har begått brott, som visar att han uppenbarligen är olämplig att innehа sin anställning, får han avskedas.

Paragrafen har sin motsvarighet i 11 kap. 1 § LOA och överensstämmer med 22 § statstjänstemannalagen i motsvarande del.

31 § Har en präst genom annan gärning än brott begått grov tjänsteförseelse som visar att han uppenbarligen är olämplig att innehа sin anställning, får han avskedas i stället för att åläggas disciplinpåföljd. Detsamma skall gälla, om en präst, som ålagts disciplinpåföljd, inom två år därefter i anställning inom samma stift på nytt har begått tjänsteförseelse och därigenom visat sig uppenbarligen olämplig att inneha sin anställning.

Paragrafen motsvarar 11 kap. 2 § LOA och 22 § andra stycket statstjänstemannalagen. För prästernas del är disciplinmyndigheten antingen stiftsstyrelsen eller ansvarsnämnden för biskopar. Det framgår av 42 §.

En präst som tjänstgör inom ett pastorat och begår en tjänsteförseelse bör med stöd av bestämmelsen kunna avskedas om han och gör sig skyldig till en ny förseelse i annat pastorat inom samma stift.

32 § En präst som har rätt till statlig pension men inte har uppnått pensioneringsperiodens nedre gräns får inte avskedas enligt 30 eller 31 §, om han har begått brottet eller tjänsteförseelsen under inflytande av själslig abnormitet som avses i 33 kap. 2 § brottsbalken och han lämpligen kan förflyttas eller annars omplaceras till en annan prästtjänst som är förenad med sådan pensionsrätt.

33 § Avskedande får inte grundas enbart på omständigheter som stiftsstyrelsen har känt till mer än en månad före prövningen.

När frågan om avskedande prövas av ansvarsnämnden för biskopar får avskedande inte grundas enbart på en omständighet som den myndighet biskopen lyder under har känt till mer än två månader före prövningen.

Första och andra styckena gäller inte när beslutet om avskedande begärs av riksdagens ombudsmän eller justitiekanslern inom sex månader efter det att omständigheten har inträffat.

Bestämmelserna överensstämmer med 11 kap. 3 och 5 §§ LOA. Orden myndigheten och statens ansvarsnämnd i 11 kap. 5 § LOA har ersatts av stiftsstyrelsen respektive ansvarsnämnden för biskopar. Med hänsyn till det sätt på vilket ansvarsnämnden för biskopar fullgör sina uppgifter är det skäligt att den preskriptionstid som gäller vid handläggningen i statens ansvarsnämnd också tillämpas av ansvarsnämnden för biskopar vid prövningen av ärenden om avskedande.

Åtalsanmälan

34 § En präst som är skäligen misstänkt för att i tjänsteutövningen ha begått brott enligt 20 kap. 1–3 §§ brottsbalken eller annat brott varigenom han har åsidosatt åligganden i tjänsteutövningen, skall anmälas till åtal, om fängelse är föreskrivet för brottet eller om det finns anledning anta att talan om enskilt anspråk kommer att föras.

35 § I fråga om allmänfarlig vårdslöshet som avses i 13 kap. 6 § första stycket brottsbalken får regeringen medge undantag från anmälningsskyldigheten enligt 34 §.

Paragraferna överensstämmer med 12 kap. 1 och 2 §§ LOA, som i sin tur motsvaras av 25 § statstjänstemannalagen.

Avstängning och läkarundersökning

36 § Inleds enligt denna lag ett förfarande som syftar till att avskeda en präst, får han avstängas från arbetet.

Vidtas en åtgärd för att anställa åtal mot en präst, får han avstängas från arbetet, om gärningen i fråga kan antas medföra uppsägning eller avskedande.

En avstängning enligt första eller andra stycket gäller längst till dess att anställningen upphör.

Paragrafen överensstämmer med 13 kap. 1 § LOA, som delvis har sin motsvarighet i 26 § första stycket statstjänstemannalagen.

37 § Om en präst inte fullgör sina arbetsuppgifter tillfredsställande, får han avstängas från sitt arbete, om den bristande tjänstdugligheten beror på sjukdom eller därmed jämförligt förhållande.

Saknas tillräcklig utredning om att den bristande tjänstdugligheten beror på sjukdom eller därmed jämförligt förhållande men framstår detta ändå som sannolikt, får prästen åläggas att låta sig undersökas av läkare som anvisas honom.

Följer prästen inte åläggandet får han avstängas från arbetet.

Paragrafen motsvarar 13 kap. 2 § LOA, som gäller för prästerna med stöd av 2 § prästanställningsförordningen. Föreskriften motsvaras av 27 § första stycket statstjänstemannalagen.

38 § Upphör grunden för avstängning enligt 36 eller 37 §, skall avstängningen omedelbart hävas.

Paragrafen motsvarar 13 kap. 3 § LOA, som med stöd av 2 § prästanställningsförordningen redan tillämpas för prästerna. Regeln har en motsvarighet i 26 § första stycket statstjänstemannalagen.

39 § Närmare föreskrifter för tillämpningen av 36 och 37 §§ meddelas av regeringen.

En motsvarande bestämmelse finns i 13 kap. 4 § LOA. Regeringen har bl. a. i prästanställningsförordningen meddelat sådana närmare tillämpningsföreskrifter.

Handläggningen av frågor som avses i 27–39 §§

40 § Bestämmelserna i 14 kap. lagen (1976: 600) om offentlig anställning skall tillämpas vid handläggningen av frågor enligt 27–39 §§.

Genom hänvisningen anges att bestämmelserna i 14 kap. LOA skall gälla i tillämpliga delar. 14 kap. 1 § (i fråga om läkarundersökning) samt 9 och 10 §§ LOA gäller redan för prästerna med stöd av 2 § prästanställningsförordningen. De övriga bestämmelserna i 14 kap. LOA motsvarar 21 §, delar av 22 §, 24 §, 26 § andra stycket och 26 § tredje stycket statstjänstemannalagen.

Av praktiska skäl räcker det i dessa delar med en hänvisning till LOA, eftersom kyrkomötets yttrande inte kan anses krävas vid ändring i dessa bestämmelser.

41 § Bestämmmelserna i 11–14 §§ lagen (1976: 580) om medbestämmande i arbetslivet skall inte tillämpas i fråga om beslut som meddelas med stöd av 27–39 §§.

Beslutande myndighet

42 § Frågor om disciplinansvar, avskedande, åtalsanmälan, avstängning och läkarundersökning prövas av stiftsstyrelsen i det stift där prästen har sin anställning.

För biskopen prövas dock frågorna av ansvarsnämnden för biskopar.

Paragrafen anger vilken myndighet som skall handlägga frågor om disciplinansvar m. m. för präster.

43 § Bestämmelser om rätt för riksdagens ombudsmän och för justitiekanslern att göra anmälan i ärenden om disciplinansvar, avskedande eller avstängning och om handläggning av sådana ärenden finns i 6 § lagen (1986: 765) med instruktion för riksdagens ombudsmän och i 6 § lagen (1975: 1339) om justitiekanslerns tillsyn.

Regeringen har i proposition i maj 1987 (prop. 1986/87: 160) om riksdagens ombudsmän och justitiekanslerns ställning som åklagare m. m. föreslagit att denna hänvisning till instruktionen för JO och till lagen om JK:s tillsyn tas in i 13 § 2 mom. 1936 års domkapitelslag. Med hänsyn till att 1936 års lag ersätts av en ny domkapitelslag och att domkapitlet inte längre skall handlägga disciplinärenden har bestämmelsen i stället tagits in i prästanställningslagen (jfr 33 § tredje stycket).

Ansvarsnämnden för biskopar

44 § Ansvarsnämnden för biskopar består av fem ledamöter. Ledamöterna skall vara medlemmar av svenska kyrkan. Ordföranden skall vara lagfaren och erfaren i domarvärv. Av de övriga ledamöterna skall en vara biskop. De återstående ledamöterna skall vara lekmän som är förtrogna med det kyrkliga församlingslivet.

Närmare bestämmelser om nämndens sammansättning och verksamhet meddelas av regeringen.

Paragrafen, som har sin motsvarighet i 20 § 1936 års domkapitelslag, har i enighet med vad *kyrkomötet* förordat (KL 1987: 5 avsnitt 3.3.6) flyttats från domkapitelslagen i det remitterade förslaget till prästanställningslagen.

I enlighet med vad som gäller för statens ansvarsnämnd enligt 15 kap. 4 § lagen (1976: 600) om offentlig anställning (LOA, omtryckt 1986: 430, ändrad senast 1987: 521) bör det ankomma på regeringen att bestämma hur ledamöterna förordnas. Det i 1936 års domkapitelslag intagna kravet på en förordnandeperiod av sex år har därför slopats. Vidare har för lekmännen orden "ådagalagt nit och insikt" ersatts av uttrycket "förtrogna med". I bestämmelsen har förts in ett krav att ledamöterna skall vara medlemmar av svenska kyrkan.

45 § Stiftssamfälligheten skall svara för följande kostnader:
1. avlöningsförmåner till stifts- och kontraktsadjunkter, vikarier på sådana tjänster samt pastorsadjunkter,
2. arvoden till praktikanter och handledare för dessa,
3. prosttillägg.

Enligt den nya prästerliga tjänsteorganisationen skall präster på stiftsnivån utom biskopen vara anställda hos de nya stiftssamfälligheterna. Som en följd härav föreskrivs i paragrafen att stiftssamfälligheten svarar för kostnaden för avlöningsförmånerna. *Kyrkomötet* (mot. 1987:92, KL 5 avsnitt 3.4.8) har anslutit sig till förslaget att stiftssamfälligheten skall betala kostnaden för arvoden till praktikanter och handledare för dessa. Detta åliggande bör som kyrkomötet pekat på framgå av prästanställningslagen. I förhållande till det remitterade förslaget kompletteras paragrafen därför med en sådan skyldighet för samfälligheten. Vidare skall de kostnader för prosttillägg som enligt gällande ordning betalas ur kyrkofonden enligt 13 § 4 förordningen om kyrkliga kostnader fortsättningsvis betalas av stiftssamfälligheten. Av 8 § 3 i den nya kyrkofondslagen framgår att kyrkofonden svarar för avlöningsförmånerna till biskopar.

46 § Pastoratet skall svara för kostnader för avlöningsförmåner till innehavare av prästtjänster i pastoratet och vikarier på sådana tjänster samt för tjänstebiträden åt präster.

Paragrafen har delvis sin motsvarighet i 22 § lagen om kyrkliga kostnader. Den nya bestämmelsen innebär att pastoraten även skall svara för kostnader för vikarier på prästtjänster i pastoratet och kostnader för inte prästvigda tjänstebiträden. Dessa kostnader betalas enligt gällande ordning ur kyrkofonden enligt 13 § 3 och 5 förordningen om kyrkliga kostnader.

47 § Stiftsstyrelsen skall bestämma hur kostnaderna för en präst avlöningsförmåner skall fördelas mellan pastoraten, när prästen tjänstgör i flera pastorat eller i ett pastorat och stiftssamfälligheten.

Stiftsstyrelsen skall pröva frågan om tillämpningen av föreskrifter om skyldighet att utöva en annan tjänst.

Stiftsstyrelsen skall enligt bestämmelsen i *första stycket* fastställa fördelningen mellan pastoraten av kostnader för avlöningsförmåner när en pastoratspräst har delad tjänstgöring. Fördelningsgrunden kan lämpligen fastställas redan då tjänsten inrättas av stiftsstyrelsen och bör företrädesvis gå ut ifrån en frivillig överenskommelse mellan berörda pastorat. Tjänstgöringen kan också vara delad mellan ett pastorat och stiftssamfälligheten. Detta har kommnenterats närmare i den allmäna motiveringen (avsnitt 3.4.2).

Efter påpekande av *kyrkomötet* (KL 1987:5 avsnitt 3.4.2) har i *andra stycket* tagits in en föreskrift om att det är stiftsstyrelsen, nämligen den i det stift där prästen är anställd, som får fatta beslut om skyldighet att utöva en annan tjänst. En sådan skyldighet kan föreskrivas av regeringen eller i

kollektivavtal. I övrigt kan här hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.4.2).

Tjänstebostäder

48 § Regeringen får besluta att innehavaren av en biskopstjänst skall anvisas tjänstebostad.

I fråga om innehavaren av en tjänst som kyrkoherde eller komminister får pastoratet besluta att prästen skall anvisas tjänstebostad. Om tjänsten är tillsatt får pastoratet meddela eller upphäva ett sådant beslut endast med samtycke av den som innehar tjänsten. Pastoratet skall underrätta domkapitlet och egendomsnämnden om beslutet.

Kostnaderna för en tjänstebostad åt en kyrkoherde eller komminister skall betalas av pastoratet.

Egendomsnämnden fastställer hyran för tjänstebostaden. Hyran tillfaller pastoratet.

Paragrafen motsvarar delvis bestämmelserna i 23 § lagen om kyrkliga kostnader. Då den nya kyrkofondslagen väsentligen reglerar hur medel skall tillföras fonden och hur dessa medel skall användas, har bestämmelsen tagits in i prästanställningslagen.

49 § När en tjänstebostad har anvisats är prästen skyldig att bo i den.

Beslut om befrielse från skyldigheten att bo i tjänstebostad fattas av regeringen om beslutet rör en biskop och i andra fall av domkapitlet.

Domkapitlet skall medge en ansökan om befrielse om pastoratet har tillstyrkt den eller om det på grund av prästens eller någon familjemedlems hälsa eller bostadsförhållanden eller andra särskilda omständigheter framstår som skäligt.

Bestämmelsen överensstämmer i sak med 9 § prästanställningsförordningen.

Tjänstgöringsföreskrifter

50 § Stiftsstyrelsen skall meddela tjänstgöringsföreskrifter för andra präster i stiftet än biskopen, i den mån regeringen inte bestämmer annat. Därvid skall i fråga om pastoratspräster beaktas vad domkapitlet har föreskrivit om gudstjänsthållningen i pastoratet.

Den nya tjänsteorganisationen för prästerna innebär att stiftsprästerna skall vara anställda hos stiftssamfälligheterna och pastoratsprästerna hos pastoraten. Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.5) skall stiftsstyrelsen ta över domkapitlets arbetsgivarfunktion att meddela tjänstgöringsföreskrifter för präster och i samband därmed fastställa deras tjänsteställe. Genom sådana föreskrifter kan t. ex. arbetsuppgifterna fördelas mellan prästerna i samfälligheten eller pastoratet.

Rättegång och överklagande m. m.

I 13 § 6 mom. 1936 års domkapitelslag föreskrivs att mål rörande tillämpningen av bl. a. 2 mom. handläggs enligt lagen (1974: 371) om rättegången i

arbetstvister (omtryckt 1977: 530, ändrad senast 1987: 438). Därvid skall enligt domkapitelslagen 51 §, 52 § första stycket och 53 § statstjänstemannalagen tillämpas.

Tjänsteansvarskommittén har i sitt slutbetänkande konstaterat att hänvisningarna till 51 § och 52 § första stycket statstjänstemannalagen inte längre fyller någon funktion och därför bör slopas. Hänvisningen till 53 § har kommittén föreslagit skall ersättas av en hänvisning till motsvarande bestämmelser i 16 kap. 2 och 6 §§ samt 17 kap. 3 § andra meningen LOA. Kommittén har också föreslagit vissa nyheter i sak. Den anser att även 16 kap. 3 och 7 §§ LOA skall göras tillämpliga på prästområdet. Dessa bestämmelser avser rätt för JO och JK att söka ändring i beslut om disciplinansvar m. m. samt rätt till skadestånd för arbetstagaren i vissa situationer. Remissinstanserna har godtagit förslagen.

LOA:s nu nämnda bestämmelser är enligt 2 § prästanställningsförordningen till en del redan tillämpliga på prästerna.

51 § Den som är missnöjd med en myndighets beslut om förflyttning, tidsbegränsning av förordnande, disciplinpåföljd, avskedande, avstängning eller läkarundersökning får väcka talan hos tingsrätten eller arbetsdomstolen enligt bestämmelser i lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister.

Paragrafen har sin motsvarighet i 13 § 6 mom. 1936 års domkapitelslag och 16 kap. 1 § LOA.

Kyrkomötet (KL 1987: 5 avsnitt 3.4.2) framhåller att beslut om förflyttning bör kunna prövas enligt arbetstvistlagen i likhet med vad gäller arbetstagare hos staten och inte kommunalbesvärsvägen, som föreskrivs i remissen.

Jag delar kyrkomötets uppfattning. Föreskrifterna i 51 och 52 §§ bör utformas i enlighet med detta. Vad som sägs om förflyttning i dessa paragrafer omfattar både de fall som avses i 10 § som punkt 5 övergångsbestämmande till den nya lagen.

52 § Talan som avses i 23 § tredje stycket skall väckas senast två månader efter förordnandetidens utgång.

Om en präst vill söka ändring i ett beslut om förflyttning, disciplinpåföljd, avskedande eller läkarundersökning, skall han väcka talan inom fyra veckor från den dag han fick del av beslutet.

Väcks inte talan inom den föreskrivna tiden, är rätten till talan förlorad.

Paragrafen har sin motsvarighet i 16 kap. 2 §, 5 § andra stycket och 6 § LOA.

Beträffande t. ex. avstängning finns – liksom enligt LOA – däremot inte någon frist för att väcka talan.

53 § I fråga om rätt för riksdagens ombudsmän och justitiekanslern att söka ändring i beslut om disciplinansvar, avskedande eller avstängning tillämpas bestämmelserna i 16 kap. 3 § lagen (1976: 600) om offentlig anställning.

Genom hänvisningen till LOA blir bl. a. vissa bestämmelser om talefristen – som är fyra veckor – tillämpliga i ärenden där JO och JK för talan.

54 § Bestämmelserna om skadestånd i 38, 41 och 42 §§ lagen (1982: 80) om anställningsskydd skall tillämpas, om en myndighet i ärenden om disciplinansvar, avskedande, avstängning eller läkarundersökning bryter mot någon av följande bestämmelser:

1. 40 §, såvitt gäller tillämpningen av 14 kap. 1 eller 3–9 § lagen (1976: 600) om offentlig anställning.
2. 42 §,
3. föreskrifter enligt 39 § om handläggning av ärende om avstängning eller läkarundersökning.

I fråga om avvikelser i kollektivavtal från vad som sägs i 41 § lagen om anställningsskydd tillämpas 2 § andra stycket samma lag.

Pagrafen motsvarar 16 kap. 7 § LOA.

55 § Beslut om förflyttning efter avskedande får inte verkställas förrän beslutet har prövats slutligt efter talan som avses i 51 § eller förrän rätten till sådan talan har förlorats.

Paragrafen överensstämmer med i 23 § statstjänstemannalagen och 17 kap. 1 § LOA.

Som en konsekvens av mitt ställningstagande vid 51 § till vad *kyrkomötet* anför om överprövning arbetstvistvägen av beslut om förflyttning, bör i förhållande till remissen föreskriften om verkställighet av beslut omfatta även förflyttning. Lagtexten har därför kompletterats på denna punkt.

56 § Beslut om avstängning gäller omedelbart. I tvist om avstängningen får domstolen dock för tiden intill dess lagakraftägande dom eller beslut föreligger bestämma, att avstängningen tills vidare inte skall gälla.

Paragrafen motsvarar 53 § statstjänstemannalagen och 17 kap. 3 § LOA. Dessa bestämmelser tillämpas med stöd av prästanställningsförordningen på präster som enligt gällande ordning är avstängda genom beslut med stöd av 13 kap. 2 § LOA (jfr 37 §).

57 § Kyrkorådets, tillsättningsnämndens eller stiftsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas enligt bestämmelserna i 13 kap. 1–7 §§ församlingslagen (1988: 000), om inte annat följer av 51 eller 59 §.

Av paragrafen framgår att reglerna om överklagande i 13 kap. den nya församlingslagen skall gälla, dock med några undantag. Detta innebär, att de kyrkokommunala organens beslut om t. ex. prästtillsättning och om tillsättningsnämndens sammansättning endast kan bli föremål för en formell prövning utifrån de grunder som anges i 13 kap. 1 § nämnda lag.

58 § Domkapitlets beslut enligt 49 § får överklagas hos kammarkollegiet. Kammarkollegiets beslut får inte överklagas.

Domkapitlets beslut i övrigt enligt denna lag får överklagas hos regeringen.

Domkapitlets beslut om tillsättning av en prästtjänst får överklagas endast av den som har sökt tjänsten. Överklagandet skall ha kommit in till domkapitlet inom tre veckor från den dag då beslutet tillkännagavs genom anslag på domkapitlets anslagstavla.

Första stycket motsvarar delvis 9 § prästanställningsförordningen.

Andra och tredje styckena innebär ingen ändring i förhållande till gällande ordning.

59 § Svenska kyrkans centralstyrelses och stiftsstyrelsens beslut om inrättande eller indragning av en prästtjänst får inte överklagas.

Bestämmelsen motsvarar vad som gäller enligt 18 § inrättandeförordningen.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.
2. Genom lagen upphävs lagen (1957: 577) om prästval.
3. Om förfarandet för tillsättning av tjänst som avses i denna lag har påbörjats före den 1 juli 1989 skall tillsättningsärendet handläggas enligt äldre bestämmelser.
4. Den turordning som enligt äldre bestämmelser varit avgörande för hur en kyrkoherdetjänst tillsätts ändras inte genom denna lag.
5. Utan hinder av bestämmelserna i denna lag får regeringen var tredje gång en kyrkoherdetjänst är ledig i ett pastorat tillsätta tjänsten genom att till denna förflytta en präst som är anställd med fullmakt. Sådan förflyttning får ske endast om det är nödvändigt av organisatoriska eller andra synnerliga skäl. Vid tillsättning som nu sagts skall i övrigt alltjämt tillämpas bestämmelserna i 37–39 §§ lagen (1957: 577) om prästval.
6. Äldre bestämmelser gäller fortfarande vid tillsättning av tjänster som präst i icke-teritoriella pastorat.
7. Den som med fullmakt innehar en statlig tjänst som kyrkoherde för döva skall utöva sin tjänst genom att fullgöra motsvarande arbetsuppgifter hos Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Punkt 1

Den 1 januari 1989 – då den nya organisationen på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan träder i kraft – kommer de nya stiftssamfälligheterna ännu inte att ha några organ som kan föra förhandlingar med de fackliga organisationerna och anställa präster. Stiftssamfälligheterna och deras organ bör ges viss tid att planera och besluta om sin närmare organisation och om sitt kansli innan de anställer präster eller beslutar i andra frågor som enligt prästanställningslagen ankommer på dem. Lagen bör därför i sin helhet träda i kraft den 1 juli 1989.

Punkt 3

Om en prästtjänst, med undantag av biskopstjänst, som avses i denna lag har kungjorts eller annars förklarats ledig till ansökan före lagens ikraftträdande, skall tillsättningsärendet även efter det att lagen trätt i kraft handläggas enligt de bestämmelser som gällde när ärendet påbörjades.

Punkt 4

Vid bestämmandet av om en kyrkoherdetjänst skall anses ledig för första, andra eller tredje gången i ett pastorat skall man utgå från den turordning som för närvarande gäller i pastoratet.

Punkt 5

Enligt nuvarande föreskrifter i 4 och 5 §§ prästvalslagen kan regeringen tillsätta en kyrkoherde- eller komministertjänst som blir ledig för tredje gången i ett pastorat genom att till denna förflytta en präst, som innehar en annan prästtjänst. Vidare föreskrivs i 11 § prästanställningsförordningen att präst som är anställd med fullmakt är skyldig att låta sig förflyttas till annan prästtjänst som tillsätts med samma anställningsform, om det är nödvändigt av organisatoriska eller andra synnerliga skäl. Bestämmelsen gäller inte biskop.

Prästvalslagen upphävs genom denna lag. Vid tjänsteindragning eller annan förändring i tjänsteorganisationen gäller allmänna regler om bl. a. uppsägning, eftersom samtliga prästtjänster – utom biskopstjänsten – fortsättningsvis skall tillsättas med förordnande. De församlingspräster som innehar prästtjänst med fullmakt kan dock inte sägas upp. De måste ändå kunna omfattas av ändringar i tjänsteorganisationen. Särskilt gäller detta kyrkoherdetjänsterna, som i första hand påverkas av ändringar i pastoratsindelningen. Regeringen får övergångsvis behålla sin nuvarande befogenhet att förflytta en präst som är anställd med fullmakt till en kyrkoherdetjänst tredje gången den är ledig i ett pastorat. Bestämmelsen innefattar samtidigt en skyldighet för den präst som är anställd med fullmakt att låta sig förflyttas om dessa förutsättningar är uppfyllda.

Punkt 6

Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 1 och 3.5.1) skall en arbetsgrupp göra en översyn av bl. a. bestämmelserna om tillsättning av tjänster i de icke-territoriella pastoraten. Detta innebär att föreskrifterna i prästvalslagen övergångsvis behålls för dessa fall.

Punkt 7

Kyrkoherdarna för döva har statliga tjänster tillsatta med fullmakt. Tjänsterna är enligt gällande ordning knutna till Stockholms domkapitel. Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet bedriver ett rikstäckande arbete bland döva. Eftersom domkapitlens arbetsuppgifter skall begränsas bör – som konstateras i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.4.3) – den rikskyrkliga organisationen ta över hela ansvaret för verksamheten bland döva.

En innehavare av tjänst med fullmakt är inte uppsägningsbar. Därför behövs en föreskrift om skyldighet för kyrkoherdarna att utöva sin statliga tjänst genom att arbeta åt stiftelsen.

6.8 Förslaget till församlingslag

Lagen (1982: 1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter (LFKS, ändrad senast 1986: 1138), ersätts av en ny församlingslag. Till den nya lagen har, med de ändringar som föranleds av förslaget om en ny organisation på kyrkans lokal- och stiftsplan, förts över de nuvarande bestämmelserna i LFKS. Beträffande innebörden av de överförda bestämmelserna kan hänvisas till den gamla lagens förarbeten (prop. 1982/83: 19, KU 8, rskr. 30).

Den nya lagen inleds med ett kapitel med allmänna bestämmelser. 2 kap. innehåller bestämmelser om kyrkofullmäktige i församlingar. I 3 kap. finns bestämmelser om kyrkostämma. 4 kap. handlar om församlingsdelegerade och 5 kap. om kyrkofullmäktige i kyrkliga samfälligheter. I 6 kap. behandlas stiftsfullmäktige. Bestämmelser om kyrkorådet och övriga nämnder i församlingar finns i 7 kap. Motsvarande bestämmelser för kyrkliga samfälligheter finns i 8 kap. I 9 kap. finns bestämmelser om stiftsstyrelsen och övriga nämnder i stiftssamfälligheten. Ekonomisk förvaltning och revision behandlas i 10 respektive 11 kap. I 12 kap. finns bestämmelser om församlingsskatt. Den nya lagen avslutas med bestämmelser om kommunalbesvär i 13 kap.

LFKS och den nya lagen bygger i många delar på kommunallagen (1977: 179, ändrad senast 1987: 441). Kommunallagen är föremål för en översyn av kommunallagsgruppen (C 1986:A). Dess arbete beräknas vara slutfört under det första halvåret 1988. De ändringar i kommunallagen som kan föranledas av arbetsgruppens förslag kommer att få återverkningar också på den nya församlingslagen.

1 kap. Allmänna bestämmelser

Kapitlet innehåller bestämmelser bl. a. om lagens tillämpningsområde, om församlingar, pastorats- och stiftssamfälligheter och deras befogenheter samt om beslutande, förvaltande och verkställande organ.

Kyrkliga kommuner m. m.

1 § Denna lag gäller för församlingar och kyrkliga samfälligheter inom svenska kyrkan. Dessa är kyrkliga kommuner.

Paragrafen överensstämmer med 1 kap. 1 § LFKS.

2 § Riket är indelat i församlingar (territoriella församlingar).

Om ändring i församlingsindelningen finns bestämmelser i kyrkliga indelningslagen (1988: 000).

I riket finns även icke-territoriella församlingar. Denna lag gäller i tillämpliga delar också för sådana församlingar.

Paragrafen motsvarar 1 kap. 2 § LFKS.

Församlingsangelägenheter

3 § En församling får själv eller i samverkan med andra församlingar sköta sina angelägenheter.

Med församlingsangelägenheter avses frågor om

1. främjande av kyrkans gudstjänstliv och undervisning samt diakoni och evangelisation,
2. anskaffande och underhåll av lös egendom som, utan att vara byggnadstillbehör, är avsedd för kyrkobyggnad, församlingshus och andra församlingslokaler eller annars för kyrkliga ändamål,
3. anskaffande och underhåll av kyrkobyggnad, församlingshus och andra församlingslokaler,
4. anskaffande och underhåll av andra byggnader och lokaler samt annan mark för kyrkligt ändamål än som anges i 3,

5. anskaffande av lös egendom, som inte är byggnadstillbehör, för kyrkligt ändamål till de byggnader och lokaler som anges i 4,

6. anläggande och underhåll av begravningsplatser, om inte regeringen för särskilt fall beslutar att uppgiften skall ankomma på en borgerlig kommun, och underhåll av kyrkotomt,

7. avlöningsförmåner för arbetstagare hos församlingen.

Om vissa angelägenheter som ankommer på församlingarna finns särskilda bestämmelser.

Första stycket motsvarar 1 kap. 3 § första stycket LFKS med det tillägget att en församling får sköta sina angelägenheter också i samverkan med andra församlingar. Härigenom markeras att en församling kan överlåta skötseln av församlingsangelägenheter till någon av de samverkansformer som lagen tillåter, nämligen antingen till en kyrklig samfällighet eller till ett gemensamt kyrkoråd. I det första fallet utan egen utdebiteringsrätt för angelägenheterna och i det senare fallet med bibehållen utdebiteringsrätt. De församlingar som ingår i ett flerförsamlingspastorat skall obligatoriskt utgöra en kyrklig samfällighet för att sköta vissa församlingsangelägenheter. Detta regleras i 1 kap. 5 §.

I *andra stycket* är församlingsangelägenheterna uppräknade. Uppräkningen avses inte innebära någon saklig ändring i förhållande till vad som nu gäller i fråga om församlingarnas kompetens. Uppräkningen sker av systematiska skäl i fler punkter än i LFKS. Punkterna 1 och 2 anger de angelägenheter som en församling alltid själv kan sköta, oavsett om den ingår i ett flerförsamlingspastorat eller inte. Punkterna 3–8 anger de angelägenheter som inte får skötas på lägre nivå än pastoratsnivån. Det innebär att en församling i ett enförsamlingspastorat alltid själv kan sköta dessa angelägenheter, medan församlingarna i ett flerförsamlingspastorat alltid måste samverka i en kyrklig samfällighet för skötseln av dessa angelägenheter. Föreskrifter härom ges i 1 kap. 5–7 §§.

Punkt 1 motsvarar punkt 3 i 1 kap. 3 § andra stycket LFKS. Formuleringen "främjande av kyrkans gudstjänstliv och undervisning samt diakoni och evangelisation" skiljer sig från den nuvarande som lyder "främjande av gudstjänstliv och kyrklig förkunnelse i övrigt samt kristen verksamhet bland barn och ungdom, äldre, sjuka och andra" men innebär ingen ändring i sak. Formuleringen svarar mot det språkbruk som används i dag i svenska kyrkan.

Punkt 2 överensstämmer delvis med nuvarande punkt 1 i 1 kap. 3 § andra stycket LFKS. Punkten omfattar t. ex. skrudar, altarkärl, psalmböcker och armatur. I vissa undantagsfall kan en byggnad vara lös egendom. Egendom som är tillbehör till en sådan byggnad enligt beskrivningen av byggnadstillbehör i jordabalken faller inte under denna punkt utan behandlas i punkt 3.

Punkt 3 motsvarar delvis punkt 1 i 1 kap. 3 § andra stycket LFKS. Begreppen kyrkobyggnad, församlingshus och andra församlingslokaler innefattar fast inredning och annat som utgör tillbehör till byggnaderna enligt jordabalkens bestämmelser. Om byggnaderna är fast eller lös egendom spelar härvidlag inte någon roll. Anskaffande av de byggnader och lokaler som här avses kan ske genom byggnation, köp eller förhyrning. Kompetensen omfattar även en rätt att förvärva eller arrendera den mark

som en byggnad är belägen på. Underhåll avser sådant som inte direkt påverkar församlingsverksamhetens utformning. Det gäller i första hand skötseln av byggnadskroppen men också dess fasta inredning och annat byggnadstillbehör. Här kan särskilt pekas på att orgel avsedd för stadigvarande bruk skall räknas som tillbehör till byggnad (jfr den allmänna motiveringen avsnitt 3.1.1). I den löpande skötseln ingår förutom reparationer etc. även städning, uppvärmning o. d.

Även *punkt 4* motsvarar till en del punkt 1 i 1 kap 3 § andra stycket LFKS. Egendom som omfattas av punkten är t. ex. prästgård eller andra personalbostäder.

Punkt 5 motsvarar också till en del punkt 1 i 1 kap. 3 § andra stycket LFKS.

Punkt 6 svarar mot punkt 2 i 1 kap. 3 § andra stycket LFKS och anger församlingens kompetens i fråga om begravningsverksamheten. Det är dels fråga om anskaffande av en ny eller utvidgning av en befintlig begravningsplats, dels underhåll av begravningsplatser och kyrkotomter. I kompetensen ingår också anskaffande av lokaler och utrustning som är nödvändiga för skötseln av en begravningsplats och kyrkotomt. Liksom enligt gällande ordning gäller detta under förutsättning att regeringen inte har beslutat att uppgiften – utom vad gäller kyrkotomt – skall ankomma på en borgerlig kommun. Av den allmänna motiveringen framgår att stiftssamfälligheterna genom en särskild lag bör åläggas att svara för anläggande och underhåll av begravningsplatser för icke kristna trosbekännare.

Punkt 7 motsvarar punkt 4 i 1 kap. 3 § andra stycket LFKS. Punkten anger församlingens kompetens att svara för avlöningsförmåner åt den personal som tjänstgör i församlingen. Det gäller såväl präster och kyrkomusiker som kyrkokommunalt anställd personal. Häri innefattas t. ex. personal för expeditions- och vaktmästaruppgifter, städning, skötsel av begravningsplatser o. dyl.

Tredje stycket motsvarar tredje stycket i 1 kap. 3 § LFKS.

Församlingar i enförsamlingspastorat

4 § När en församling utgör ett pastorat (enförsamlingspastorat), sköter församlingen själv de församlingsangelägenheter som anges i 3 § andra stycket. Församlingen skall också sköta de angelägenheter som annars enligt lag eller annan författning ankommer på pastoratet.

I paragrafen, som delvis är ny, anges kompetensen för en församling som utgör pastorat. Begreppet pastorat definieras i 1 kap. 3 § den nya kyrkliga indelningslagen som tjänstgöringsområdet för en kyrkoherde. Bestämmelsen i sista meningen överensstämmer med fjärde stycket i 1 kap. 3 § LFKS.

Församlingar i flerförsamlingspastorat, pastoratssamfälligheter och flerpastoratssamfälligheter

5 § När flera församlingar utgör ett pastorat (flerförsamlingspastorat) sköter varje församling själv de församlingsangelägenheter som anges i 3 § andra stycket 1 och 2.

De församlingsangelägenheter som anges i 3 § andra stycket 3–7 skall

skötas av en kyrklig samfällighet, som består av samtliga församlingar i pastoratet (pastoratssamfällighet). Stiftsstyrelsen får dock besluta att angelägenheterna skall skötas av en sådan kyrklig samfällighet som anges i 6 §.

Pastoratssamfälligheten skall också sköta de angelägenheter som annars enligt lag eller annan författning ankommer på pastoratet.

Paragrafen är ny.

I *första stycket* anges kompetensen för varje församling som ingår i ett flerförsamlingspastorat.

I likhet med gällande ordning skall enligt *andra stycket* församlingarna i ett flerförsamlingspastorat utgöra en obligatorisk kyrklig samfällighet. Denna obligatoriska samfällighet skall emellertid inte endast ha hand om s. k. pastoratsangelägenheter, dvs. de angelägenheter som enligt särskilda förskrifter ankommer på pastoratet (jfr 1 kap. 4 § första stycket LFKS). Pastoratssamfälligheten skall också sköta de ekonomiskt mera betungande församlingsangelägenheterna, nämligen de som anges i 1 kap. 3 § andra stycket punkterna 3–7. Beträffande skälen härtill hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.1.1). Stiftsstyrelsen får dock besluta att en kyrklig samfällighet som anges i 6 § skall sköta dessa angelägenheter.

6 § En pastoratssamfällighet kan även få sköta de ekonomiska församlingsangelägenheter som anges i 3 § andra stycket 1 och 2 (total pastoratssamfällighet).

Församlingarna inom flera pastorat får bilda kyrklig samfällighet för att sköta en eller flera av de ekonomiska församlingsangelägenheter som anges i 3 § andra stycket 1–7 (flerpastoratssamfällighet) eller alla sådana angelägenheter (total flerpastoratssamfällighet). Sådana samfälligheter får även bildas för angelägenheter som annars enligt lag eller annan författning ankommer på pastoraten.

Överlämnas en eller flera av de ekonomiska församlingsangelägenheter som anges i 3 § andra stycket 1–7 till en flerpastoratssamfällighet, får ändå en total pastoratssamfällighet bildas eller bestå för att sköta de återstående ekonomiska församlingsangelägenheterna.

Kyrkliga samfälligheter som avses i andra stycket får inte ha hand om sådana angelägenheter som skall skötas av stiftssamfälligheten.

Bestämmelser om hur de olika pastoratssamfälligheterna bildas finns i kyrkliga indelningslagen (1988: 000).

Första stycket har delvis sin motsvarighet i 1 kap. 4 § andra stycket LFKS, enligt vilken en pastoratssamfällighet även får ha hand om andra ekonomiska angelägenheter än de som ankommer på pastoratet. Det bör strykas under att det endast är de *ekonomiska* angelägenheterna som samfälligheten får ta hand om. Utformningen och innehållet i den församlingsverksamhet som anges i 3 § andra stycket 1 ankommer det alltjämt på församlingen att själv bestämma inom ramen för de ekonomiska resurser som står den till buds.

I förhållande till gällande ordning innebär stycket den ändringen att församlingarna inom pastoratet inte kan föra över endast delar av sin kvarvarande kompetens på pastoratssamfälligheten. En pastoratssamfällighet kan alltså antingen sköta de angelägenheter som obligatoriskt an-

kommer på den, eller samtliga ekonomiska församlingsangelägenheter. I sistnämnda fall utgör pastoratssamfälligheten en total ekonomisk samfällighet. Församlingar som ingår i en sådan samfällighet har inte kvar någon utdebiteringsrätt. Som framgår av paragrafens femte stycke finns bestämmelser om hur en total pastoratssamfällighet bildas i en särskild lag.

I paragrafens *andra stycke* finns de grundläggande föreskrifterna om vilka andra kyrkliga samfälligheter som får bildas. Bestämmelsen motsvarar delvis 1 kap. 4 § tredje stycket LFKS. Till skillnad mot gällande ordning innebär stycket att kyrkliga samfälligheter endast kan bildas pastoratsvis. Samtliga församlingar i respektive pastorat måste alltså ingå i samfälligheten. Vidare föreligger den skillnaden att samfälligheter uttryckligen får bildas inte bara för ekonomiska församlingsangelägenheter utan även för pastoratsangelägenheter.

Om en flerpastoratssamfällighet bildas för att sköta angelägenheter som has om hand av t. ex. en pastoratssamfällighet, måste pastoratssamfälligheten upplösas eller ombildas. Motsvarande gäller redan enligt LFKS, eftersom två kyrkliga kommuner inom samma område inte kan ha samma kompetens.

Beträffande skälen för *tredje stycket* kan hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.1.2).

Fjärde stycket innehåller föreskrifter om att flerpastoratssamfälligheter, vare sig de är totala eller ej, inte får handha angelägenheter som sköts av stiftssamfälligheten. I enlighet med vad som tidigare har sagts under andra stycket kan i princip inte två kyrkliga kommuner inom samma område ha samma kompetens. Denna avgränsning av flerpastoratssamfällighetens kompetensområde gentemot stiftssamfällighetens uppgiftsområde markeras genom en uttrycklig bestämmelse i lagen. När det gäller pastoratssamfälligheter är det liksom i fråga om församlingar självklart att de bara får sköta "sina" angelägenheter, dvs. verka inom det egna geografiska området och för dem som bor och vistas där.

Enligt 1 kap. 4 § LFKS beslutar regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer om bildande av kyrkliga samfälligheter. Kammarkollegiet och domkapitlen har sålunda bemyndigats att besluta om samfällighetsbildningar. Stiftsstyrelsen skall nu överta dessa myndigheters uppgifter, vilket i sin tur innebär att närmare regler om förfarandet m. m. bör ges i lag. En hänvisning till denna lag, den kyrkliga indelningslagen, har därför tagits in i *femte stycket*.

7 § En kyrklig samfällighet får inte besluta om ändringar i kyrkorummet utan att församlingen först har godkänt dessa.

En församling får hos samfälligheten väcka ärenden om underhåll eller andra åtgärder avseende kyrkobyggnad, församlingshus och andra församlingslokaler.

Paragrafen är ny och innebär enligt *första stycket* en vetorätt för församlingen i fråga om de ändringar i kyrkorummet som en kyrklig samfällighet får besluta om. Vad gäller motiven för den kan hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.1.1).

På begäran av *kyrkomötet* (KO 1987: 3 avsnitt 4.1) har i *andra stycket* tagits in en föreskrift som ger församlingen en möjlighet att väcka frågan om underhåll m. m. beträffande bl. a. kyrkobyggnaden.

Stiftssamfälligheter

8 § De territoriella församlingarna inom ett stift skall utgöra en kyrklig samfällighet (stiftssamfällighet) för att sköta följande gemensamma församlingsangelägenheter:

1. främjande av församlingslivets utveckling inom stiftet,
2. främjande av församlingsarbete bland finskspråkiga och samer, andlig vård vid sjukhus och andra större vårdinrättningar samt vid kriminalvårdsanstalter och militära förband i fredstid,
3. avlöningsförmåner för arbetstagare hos stiftssamfälligheten.

Stiftssamfälligheten får även ha hand om andra ekonomiska angelägenheter än som avses i första stycket 2 och 3, om de är gemensamma för församlingarna inom stiftet. Ett förslag om sådan utvidgad verksamhet skall, om det inte förkastas av stiftsfullmäktige, på yrkande av minst en tiondel av dess ledamöter vila tills nästa nyvalda stiftsfullmäktige sammanträder. Utan hinder av detta kan stiftsfullmäktige anta förslaget, om minst två tredjedelar av de röstande enar sig om beslutet.

Om vissa angelägenheter som ankommer på stiftssamfälligheter finns särskilda bestämmelser.

Även en icke-territoriell församling får ingå i stiftssamfälligheten, om den beslutar det.

Paragrafen är ny och innehåller de grundläggande föreskrifterna om stiftssamfälligheten och dess uppgifter.

Enligt *första stycket* skall de territoriella församlingarna inom ett stift utgöra en kyrklig samfällighet för att sköta vissa i paragrafen uppräknade församlingsangelägenheter. Det är alltså fråga om en obligatorisk samfällighet i varje stift, som benämns stiftssamfällighet. Beträffande de närmare övervägandena bakom förslaget i denna del hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2).

I *punkt 1* har tagits in en bestämmelse enligt vilken främjandet av församlingslivets utveckling inom stiftet blir en angelägenhet för stiftssamfälligheten. Stiftssamfälligheten får alltså en kompetens som griper över hela stiftet och som motsvarar den som församlingarna har inom sina geografiska områden, nämligen att främja församlingslivet genom att ha omsorg om detsamma och verka för dess utveckling. Denna uppgift ankommer för närvarande på domkapitlen enligt 13 § 1 mom. lagen om domkapitel. Enligt denna bestämmelse skall domkapitlet bl. a. "verksamt befliita sig om det kyrkliga livets vård och förkovran. Det skall genom erforderliga åtgärder tillgodose församlingarnas behov ävensom befrämja den kristna kärleksverksamheten och ungdomsvården samt barnens kristna fostran inom stiftet".

I *punkt 2* behandlas stiftssamfällighetens kompetens i fråga om församlingsarbete bland finskspråkiga och samer, andlig vård vid sjukhus och andra större vårdinrättningar samt vid kriminalvårdsanstalter och militära förband. Med ordet "främjande" markeras att stiftssamfällighetens uppgift är att stödja den verksamhet som församlingarna bedriver på dessa

områden, inte att ta över eller begränsa församlingarnas ansvar för verksamheten. Beträffande de överväganden som ligger till grund för formuleringen av kompetensregeln hänvisas i övrigt till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.1).

I *punkt 3* anges det slutligen som en angelägenhet för stiftssamfälligheten att avlöna arbetatagare hos stiftssamfälligheten. Stiftssamfälligheten får således, liksom församlingarna, kompetens att avlöna såväl präster, som har statligt reglerade tjänster, som annan personal som är kyrkokommunalt anställd.

I *andra stycket* finns bestämmelser om beslutsordningen vid en utvidgning av stiftssamfällighetens verksamhet.

Enligt första meningen i andra stycket får en stiftssamfällighet ha hand om andra ekonomiska frågor än de som räknas upp i första stycket. En förutsättning för en sådan utvidgning av stiftsamfällighetens kompetens är emellertid att frågorna är gemensamma för församlingarna inom stiftet. Bestämmelsen är i denna del uppbyggd efter samma mönster som enligt nuvarande ordning gäller för Stockholms kyrkliga samfällighet enligt 1 kap. 5 § fjärde stycket LFKS.

Kravet på att frågorna skall vara gemensamma för församlingarna inom stiftet innebär att församlingarna skall ha ett gemensamt intresse av frågorna och att församlingarna eller deras medlemmar kan tänkas tillgodogöra sig verksamheten.

Stiftssamfälligheten beslutar själv om verksamheten skall utvidgas. Eftersom det här kan bli fråga om att överföra kompetens från församlingarna till stiftssamfälligheten, varefter de inte längre själva får ha hand om uppgiften, finns i andra och tredje meningarna bestämmelser om minoritetsskydd vid sådana beslut.

Exempel på bestämmelser enligt *tredje stycket* är föreskrifterna i domkapitelslagen att stiftssamfälligheter skall tillhandhålla domkapitlet den personal m. m. som behövs.

Om de icke-territoriella församlingarna vill det, får också de ingå i stiftssamfälligheten enligt *fjärde stycket*. Hovförsamlingen omfattas dock inte av bestämmelserna, eftersom den församlingen inte ingår i svenska kyrkans vanliga stiftsorganisation.

Kyrkomötet (KO 1987: 3 avsnitt 4.5) anför att det i paragrafen bör anges att det ankommer på stiftssamfälligheten att samverka med länsstyrelsen i fråga om den kyrkliga beredskapen.

Församlingslagen är en kompetenslag. Frågor om ålägganden för en kyrklig kommun faller således utanför denna lag. Det som kyrkomötet i denna del har tagit upp avser jag att återkomma till i ett annat sammanhang.

Beslutanderätten i församlingar och kyrkliga samfälligheter

9 § I en församling utövas beslutanderätten av kyrkofullmäktige eller på kyrkostämma, om inte annat följer av 10 §.

I församlingar med över 500 röstberättigade kyrkomedlemmar skall beslutanderätten utövas av kyrkofullmäktige.

Om antalet röstberättigade kyrkomedlemmar i en församling med kyrkofullmäktige har gått ned till 500 eller därunder, skall beslutanderätten fortfarande utövas av kyrkofullmäktige. Fullmäktige får dock besluta att församlingens beslutanderätt skall utövas på kyrkostämma.

Kyrkostämman får uppdra beslutanderätten åt kyrkofullmäktige. Förslag om att upphäva ett sådant beslut får inte väckas i kyrkofullmäktige förrän tre år har förflutit sedan ledamöterna i fullmäktige började sin tjänstgöring.

I denna paragraf ges huvudregeln om beslutanderätten i församlingen. Paragrafen motsvarar i stort 1 kap. 7 § första stycket och 8 § LFKS.

Första stycket överensstämmer – bortsett från det angivna undantaget i 10 § – med gällande ordning.

I *andra* stycket finns en bestämmelse om att beslutanderätten skall utövas av kyrkofullmäktige när det finns mer än 500 röstberättigade kyrkomedlemmar i församlingen. Några undantag från detta görs inte i motsats till gällande ordning (jfr den allmänna motiveringen avsnitt 3.1.3).

I *tredje och fjärde styckena* finns bestämmelser om att församlingarna själva får besluta att kyrkofullmäktige skall införas, även om antalet röstberättigade kyrkomedlemmar inte uppgår till det angivna gränstalet, eller att fullmäktige skall avskaffas när underlaget har sjunkit under detta tal. Detta överensstämmer med gällande ordning.

10 § Om en församling med över 500 röstberättigade kyrkomedlemmar ingår i en total pastoratssamfällighet eller en total flerpastoratssamfällighet, får stiftsstyrelsen besluta att församlingens beslutanderätt skall utövas av ett direktvalt kyrkoråd, om församlingen begär det.

Denna paragraf, som är ny, innehåller en undantagsbestämmelse till huvudregeln i 9 §. Beträffande skälen kan hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.1.4).

11 § Beslut om att införa eller avskaffa kyrkofullmäktige enligt 9 § eller att beslutanderätten skall utövas av ett direktvalt kyrkoråd skall tillämpas från och med året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet, liksom stiftsstyrelsen vid beslut enligt 9 §.

I paragrafen finns bestämmelser om ikraftträdandet av beslut om att införa eller avskaffa kyrkofullmäktige eller om att beslutanderätten skall utövas av ett direktvalt kyrkoråd. Bestämmelserna svarar delvis mot 1 kap. 8 § sista stycket LFKS.

12 § I en pastorats- eller flerpastoratssamfällighet utövas beslutanderätten av församlingsdelegerade, eller, om samfälligheten är total, av kyrkofullmäktige.

I en stiftssamfällighet utövas beslutanderätten av stiftsfullmäktige.

I paragrafen ges bestämmelser om beslutanderätten i kyrkliga samfälligheter. Paragrafen motsvarar delvis 1 kap. 9 § första stycket LFKS.

Första stycket överensstämmer i stort med gällande ordning (jfr avsnitt 3.1.2).

Bestämmelsen i *andra stycket* är ny.

Förvaltningen och verkställigheten i församlingar och kyrkliga samfälligheter

13 § I en församling ankommer förvaltningen och verkställigheten på kyrkorådet och övriga nämnder. Nämnderna bereder även ärenden som skall avgöras av fullmäktige eller stämman. För en sådan uppgift kan fullmäktige tillsätta en särskild beredning bestående av en eller flera personer.

Fullmäktige eller stämman får uppdra åt kyrkorådet eller någon annan nämnd att i fullmäktiges eller stämmans ställe fatta beslut i vissa grupper av ärenden, om inte något annat följer av lag eller annan författning. Ett sådant uppdrag får inte avse ärenden som är av principiell beskaffenhet eller i övrigt av större vikt.

I denna paragraf, som motsvarar 1 kap. 7 § andra och tredje styckena LFKS, finns bestämmelser om förvaltning och verkställighet i församling samt om att fullmäktige eller stämman i vissa fall kan delegera sin beslutanderätt till kyrkorådet eller annan nämnd.

14 § I annan samfällighet än stiftssamfällighet ankommer förvaltningen och verkställigheten på kyrkorådet och övriga nämnder.

I en stiftssamfällighet sköts dessa uppgifter av stiftsstyrelsen och övriga nämnder.

Nämnderna bereder även ärenden som skall avgöras av fullmäktige eller församlingsdelegerade. Bestämmelserna i 13 § om en särskild beredning och om uppdrag att i fullmäktiges eller kyrkostämmans ställe fatta beslut i vissa frågor tillämpas även i samfälligheten.

Paragrafen innehåller bestämmelser om förvaltning och verkställighet i kyrkliga samfälligheter.

Bestämmelserna i *första och tredje styckena* överensstämmer med 1 kap. 9 § LFKS.

Andra stycket innehåller en ny bestämmelse om förvaltning och verkställighet i en stiftssamfällighet. Dessa uppgifter skall skötas av stiftsstyrelsen och övriga nämnder.

2 kap. Kyrkofullmäktige i församling

I detta kapitel finns bestämmelser om antalet ledamöter i församlingens kyrkofullmäktige, om suppleanter, rösträtt, valbarhet, rätt till ledighet, mandattid, ordförande, sammanträdestid, kungörelse om sammanträde, suppleants tjänstgöring, beslutförhet, jäv, närvarorätt vid sammanträde, anhängiggörande, beredningstvång, omröstningar och opinionsundersökningar, fortsatt sammanträde, bordläggning, föredragningsordning, propositionsordning och omröstning, proportionellt valsätt, interpellation och

enkel fråga, protokoll, reservationsrätt, vården av kyrkofullmäktiges handlingar, offentlighet vid sammanträde, ersättning och arbetsordning. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak 2 kap. 1–30 §§ LFKS. Vissa språkliga och redaktionella ändringar har gjorts.

Grundläggande bestämmelser om val av kyrkofullmäktige

1 § I lagen (1972: 704) om kyrkofullmäktigval och om val av kyrkoråd i vissa fall finns bestämmelser om

1. indelning i valdistrikt,
2. valdag, röstlängd, förrättande och avslutande av val,
3. utseende av suppleanter samt
4. förfarandet när en ledamot i fullmäktige har avgått under tjänstgöringstiden och när en suppleant har inträtt som ordinarie ledamot i fullmäktige eller av annan anledning har avgått som suppleant.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 2 kap. 7 § LFKS.

Antalet ledamöter och suppleanter

2 § Kyrkofullmäktige fastställer antalet ledamöter i fullmäktige. Antalet skall bestämmas till ett udda tal och till minst

15 i församling med 5 000 röstberättigade kyrkomedlemmar eller därunder,

19 i församling med över 5 000 till och med 10 000 röstberättigade kyrkomedlemmar,

25 i församling med över 10 000 röstberättigade kyrkomedlemmar.

När fullmäktige skall utses första gången, beslutar kyrkostämman om antalet ledamöter i fullmäktige. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Vid tillämpningen av första stycket skall som röstberättigad anses den som har upptagits i gällande röstlängd.

Beslutar fullmäktige om ändring av antalet ledamöter, tillämpas beslutet först när val i hela riket av fullmäktige förrättas nästa gång. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Paragrafen, som i huvudsak motsvarar 2 kap. 1 § LFKS, innehåller bestämmelser om antalet ledamöter i kyrkofullmäktige. Fullmäktiges beslut om ändring av antalet ledamöter skall dock fattas före utgången av mars i stället för som tidigare april månad valåret. Detta är föranlett av att eventuella överklaganden av fullmäktiges beslut annars onödigt kan försena handläggningen hos länsstyrelsen. Vidare har orden "invånare" ersatts med "kyrkomedlemmar".

De särskilda bestämmelserna för församlingarna i Stockholms kommun har utgått.

3 § För ledamöterna skall suppleanter utses till det antal som kyrkofullmäktige bestämmer. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i församlingen. Om det därvid uppkommer ett brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal.

Beslutar fullmäktige om ändring av antalet suppleanter tillämpas 2 § fjärde stycket.

När fullmäktige skall utses första gången, beslutar kyrkostämman om antalet suppleanter. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 2 § LFKS. Lagtexten har förenklats. Bl. a. har i andra stycket en onödig hänvisning till annan lag slopats.

Rösträtt vid valet

4 § Rösträtt vid val av kyrkofullmäktige har den som är kyrkobokförd i församlingen, är medlem av svenska kyrkan och som är myndig på valdagen. Den som inte är svensk medborgare har rösträtt endast om han har varit kyrkobokförd i riket den 1 november de tre åren närmast före valåret. Varje röstberättigad har en röst.

Den som är kyrkobokförd i en icke-territoriell församling har inte rösträtt vid val av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige i annan församling.

Frågan om rösträtt enligt första och andra styckena föreligger avgörs på grundval av en före valet upprättad röstlängd.

Paragrafen har sin motsvarighet i 2 kap. 3 § LFKS.

Valbarhet

5 § Ledamöter och suppleanter väljs bland dem som har rösträtt enligt 4 §.

Den som innehar tjänst som biskop är inte valbar till ledamot eller suppleant. Kyrkoherde eller annan präst som är ledamot i församlingens kyrkoråd samt den som är anställd hos församlingen och som i egenskap av föredragande hos kyrkorådet eller på grund av andra uppgifter som hör till tjänsten har den ledande ställningen bland församlingens tjänstemän är inte heller valbar.

Om en ledamot eller en suppleant inte längre är valbar upphör hans uppdrag genast utan särskilt beslut. Kyrkofullmäktige skall befria en ledamot eller en suppleant från uppdraget, om han vill avgå och särskilda skäl inte talar emot det.

Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 4 § LFKS. I förhållande till vad som nu gäller innebär förslaget den ändringen att kyrkoherden eller annan präst som är ledamot i församlingens kyrkoråd inte är valbar till ledamot eller suppleant i fullmäktige. Beträffande skälen härför hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.1.5).

Rätt till ledighet för uppdraget

6 § Ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige eller beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 5 § LFKS. Med beredning avses en av fullmäktige tillsatt beredning.

Valperiodens längd

7 § Ledamöter väljs för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då valet har skett. Suppleanter utses för samma tid.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 6 § LFKS.

Ordförandeskapet

8 § Kyrkofullmäktige väljer bland sina ledamöter en ordförande och en eller två vice ordförande. Fullmäktige bestämmer tiden för uppdragen. Till dess valen har förrättats utövas ordförandeskapet av den som har varit ledamot längst tid. Om två eller flera har varit ledamöter lika länge, har den som är äldst företräde.

Om varken ordföranden eller någon vice ordförande kan närvara vid ett sammanträde, utser fullmäktige en annan ledamot att för tillfället vara ordförande.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 8 § LFKS.

När sammanträdena skall hållas m. m.

9 § Kyrkofullmäktige sammanträder enligt den ordning som fullmäktige bestämmer med iakttagande av föreskrifterna i andra stycket samt i 10 kap. 4 § och 11 kap. 6 § om tid för handläggning av vissa ärenden. Sammanträde skall även hållas, när kyrkorådet eller minst en tredjedel av fullmäktiges ledamöter begär det eller ordföranden anser att det behövs.

Vid sammanträde före december månads utgång förrättas val till de befattningar inom församlingen som blir lediga vid årets slut. Det år då val i hela riket av fullmäktige har ägt rum skall valen förrättas av de nyvalda fullmäktige. Dessa förrättar även andra val som ankommer på fullmäktige och avser tid efter utgången av det nämnda året.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 9 § LFKS.

Hur sammanträdena kungörs

10 § Ordföranden utfärdar kungörelse om när kyrkofullmäktige skall sammanträda.

Kungörelsen skall innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet samt om de ärenden som skall behandlas. När sammanträde skall hållas första gången, sedan beslutanderätten har uppdragits åt fullmäktige, utfärdas kungörelsen av den senast valda ordföranden i kyrkostämman.

Kungörelsen skall anslås minst en vecka före sammanträdesdagen på församlingens anslagstavla. Den skall inom samma tid tillställas varje ledamot och suppleant på lämpligt sätt.

Uppgift om tid och plats för sammanträdet samt, om fullmäktige har bestämt det, uppgift om de ärenden som skall behandlas skall minst en vecka före sammanträdesdagen införas i en eller flera ortstidningar. Vid sammanträde före december månads utgång avgörs för det följande kalenderåret i vilken eller vilka tidningar sådana tillkännagivanden skall införas. Därvid bör sådana tidningar väljas som genom sin spridning inom olika grupper av församlingsmedlemmar når så många som möjligt. Om ett förslag om att införa uppgiften i en viss ortstidning får minst en tredjedel av rösterna, skall uppgiften införas i den tidningen.

Om ett ärende fordrar så skyndsam handläggning att det inte hinner kungöras på det sätt som föreskrivs i andra och tredje styckena, skall kungörelsen med uppgift om ärendet anslås senast vardagen före sammanträdesdagen. Dessutom skall kungörelsen inom samma tid på lämpligt sätt tillställas varje ledamot och suppleant.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 2 kap. 10 § LFKS.

Suppleanternas tjänstgöring

11 § Om en ledamot är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde, inträder i hans ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra. Vad som har sagts om ledamot gäller även suppleant som har kallats att tjänstgöra eller som tjänstgör i stället för ledamot.

En ledamot som inställer sig under pågående sammanträde eller till fortsatt sammanträde, har rätt att tjänstgöra även om en suppleant har inträtt i hans ställe. En ledamot som har avbrutit tjänstgöringen vid ett sammanträde på grund av annat hinder än jäv, får dock därefter under samma dag inte tjänstgöra vid sammanträdet.

En suppleant som har börjat tjänstgöra med stöd av första stycket har företräde framför en annan suppleant, även om denne står i tur att tjänstgöra enligt den för suppleanterna bestämda ordningen. En suppleant som på grund av att han är jävig i ett ärende avbryter tjänstgöringen vid sammanträdet, får åter tjänstgöra sedan ärendet har handlagts.

Om samtliga suppleanter för en ledamot är förhindrade att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde, inträder i ledamotens ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den första platsen för partiet. Om en sådan suppleant inte kan tjänstgöra, inträder den suppleant som står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den andra platsen för partiet och så vidare efter samma grund.

Paragrafen överensstämmer med 2 kap. 11 § LFKS.

Beslutförhet

12 § Kyrkofullmäktige får handlägga ärenden endast om mer än hälften av ledamöterna är närvarande. Fullmäktige kan dock föreskriva att interpellationer och frågor får besvaras även om antalet närvarande är lägre än vad som nu har sagts.

Om en närvarande ledamot enligt 13 § eller 11 kap. 2 § är jävig i ett ärende, får fullmäktige handlägga detta även om antalet deltagande på grund av jävet inte uppgår till vad som föreskrivs i första stycket.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 12 § LFKS.

Jäv

13 § En ledamot får inte delta i handläggningen av ett ärende som personligen rör honom själv eller hans make, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående. Bestämmelser om jäv i samband med revision finns i 11 kap. 2 §.

Rätt att rösta och närvara

14 § Varje ledamot har en röst.

Rätt att delta i överläggningarna men inte i besluten har även

1. ordföranden eller vice ordföranden i kyrkorådet samt kyrkoherden,
2. ordföranden eller vice ordföranden i en annan nämnd eller i en beredning vid handläggning av ärenden som har beretts av nämnden eller beredningen och vid besvarande av interpellationer eller frågor som har framställts till ordföranden i nämnden eller beredningen,
3. ledamot i kyrkorådet vid besvarande av en interpellation som enligt 24 § tredje stycket har överlämnats för att besvaras av honom,
4. revisor hos församlingen vid behandling av revisionsberättelsen för den verksamhet som hans uppdrag avser,
5. sådan tjänsteman hos församlingen som avses i 5 § andra stycket, samt
6. i den mån kyrkofullmäktige har beslutat det, ledamot eller suppleant i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning.

Fullmäktige får kalla tjänstemän hos församlingen eller särskilda sakkunniga för att meddela upplysningar vid ett sammanträde.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 14 § LFKS.

Ärendenas art och beredning

15 § Kyrkofullmäktige skall besluta i ärenden som väckts av

1. kyrkorådet eller annan nämnd, om inte något annat är föreskrivet i lag,
2. ledamot genom motion,
3. regeringen, central förvaltningsmyndighet, länsstyrelsen, domkapitlet, stiftsstyrelsen eller egendomsnämnden,
4. revisorerna, om ärendet avser förvaltning som har samband med revisionsuppdraget, eller
5. beredning, om fullmäktige har föreskrivit det.

I paragrafen, som i huvudsak motsvarar 2 kap. 15 § LFKS, anges i vilka ärenden kyrkofullmäktige har att fatta beslut. Som en följd av införandet av en stiftsstyrelse samt att stiftsnämnden avskaffas och ersätts med ett kyrkokommunalt organ, egendomsnämnden, har punkt 3 ändrats på så sätt att stiftsnämnden har bytts ut mot stiftsstyrelsen och egendomsnämnden.

16 § Ett ärende skall beredas av den nämnd eller beredning dit ärendet efter sin beskaffenhet hör eller av en beredning som kyrkofullmäktige särskilt har utsett för ändamålet.

Om ett ärende har beretts av någon annan än den nämnd eller beredning dit ärendet efter sin beskaffenhet hör, skall nämnden eller beredningen få tillfälle att avge yttrande i ärendet innan det avgörs. Kyrkorådet skall alltid få tillfälle att yttra sig i ett ärende som har beretts av någon annan än rådet.

Val får förrättas utan föregående beredning. Beredning behövs inte heller för ärenden som avser ändring av antalet ledamöter eller suppleanter i kyrkorådet eller annan nämnd eller avsägelse från uppdrag som ledamot eller suppleant i fullmäktige, i rådet eller i annan nämnd eller som revisor eller revisorssuppleant.

17 § En motion bör beredas så, att kyrkofullmäktige kan fatta beslut om den senast inom ett år från det att motionen väcktes. Om beredningen inte kan avslutas inom denna tid, skall detta och vad som har framkommit vid beredningen anmälas till fullmäktige vid sammanträde inom den angivna tiden. Fullmäktige får då avskriva motionen från vidare handläggning.

Paragraferna motsvarar 2 kap. 16 och 17 §§ LFKS.

Opinionsundersökningar

18 § Kyrkofullmäktige får besluta att det som ett led i beredningen av ett ärende som tillhör fullmäktiges handläggning skall inhämtas synpunkter från röstberättigade i församlingen. Detta kan ske genom omröstning, opinionsundersökning eller liknande förfarande. Därvid får valnämnden i kommunen anlitas, om nämndens verksamhet i övrigt inte hindras och om kommunfullmäktige beslutar det. Kommunen har rätt att få ersättning för de kostnader som föranleds av att en församling anlitar valnämnden.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 18 § LFKS.

Avbrutna sammanträden

19 § Om ett sammanträde inte kan slutföras på utsatt dag, skall det fortsätta genast eller vid en senare tidpunkt. Om sammanträdet skall fortsätta vid en senare tidpunkt, bestämmer och tillkännager ordföranden genast tid och plats för det fortsatta sammanträdet.

Om fortsättande och avslutande av valförrättning, när valet är proportionellt, finns bestämmelser i lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 19 § LFKS.

Bordläggning

20 § Ett ärende skall bordläggas, om det begärs av minst en tredjedel av de närvarande ledamöterna. För bordläggning i fråga om val eller av ett tidigare bordlagt ärende krävs beslut av kyrkofullmäktige med enkel majoritet.

Om bordläggning beslutas, bestämmer och tillkännager ordföranden innan sammanträdet avslutas till vilken dag ärendet skall uppskjutas.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 20 § LFKS.

Ärendenas avgörande m. m.

21 § Ordföranden leder sammanträdena och föredrar ärendena. Ordföranden skall se till att ett ärende inte avgörs utan att föreskrifterna i 10 § om kungörelse och i 16 § om beredning har iakttagits.

Ett ärende som fordrar skyndsam handläggning får, även om föreskrifterna i 10 § om kungörande inte har iakttagits, avgöras vid sammanträdet, om samtliga närvarande ledamöter beslutar det. Ett sådant ärende får, även om föreskrifterna i 16 § om beredning inte har iakttagits, avgöras vid sammanträdet, om samtliga närvarande ledamöter är ense om beslutet.

Paragrafen reglerar föredragningsordningen och motsvarar 2 kap. 21 § LFKS.

22 § Kan kyrkofullmäktige inte enas i ett ärende, lägger ordföranden fram de olika förslag till beslut som har väckts. Varje förslag läggs fram så att det kan besvaras med antingen ja eller nej. Sedan ledamöterna har tagit ställning till förslagen, anger ordföranden vad som enligt hans uppfattning har beslutats. Detta blir beslutet, om inte omröstning begärs.

Om omröstning begärs, skall den verkställas efter upprop och ske öppet utom i ärenden som avser val eller tillsättning av tjänst. Vid öppen omröstning får dock omröstningsapparat användas. Utgången bestäms genom enkel majoritet, om inte något annat är föreskrivet för särskilda fall. Vid lika röstetal har ordföranden utslagsröst utom i ärenden som avser val eller tillsättning av tjänst, där avgörandet sker genom lottning.

Paragrafen behandlar omröstning och svarar mot 2 kap. 22 § LFKS. Bestämmelserna i första stycket om beslutsfattande genom acklamation har anpassats till motsvarande föreskrifter i 18 § förvaltningslagen (1986:223, ändrad senast 1986:1196).

Proportionella val

23 § Val av ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade, kyrkoråd, annan nämnd och beredning, av elektorer och deras ersättare för val av stiftsfullmäktige samt av revisorer och revisorssuppleanter som avses i 11 kap. 1 § skall vara proportionellt, om det begärs av minst så många ledamöter som motsvarar den kvot som erhålls om antalet närvarande ledamöter delas med det antal personer som valet avser, ökat med 1. Om kvoten är ett brutet tal, skall den avrundas till närmast högre hela tal. Bestämmelser om förfarandet vid ett sådant proportionellt val finns i lagen (1955:138) om proportionellt valsätt vid val inom landsting, kommunfullmäktige m. m.

Paragrafen innehåller bestämmelser om proportionellt valsätt och motsvarar i huvudsak 2 kap. 23 § LFKS. Bestämmelsen avser även val av elektorer för val av stiftsfullmäktige.

Interpellationer och frågor

24 § En ledamot får till ordföranden i kyrkorådet, annan nämnd eller beredning framställa interpellation i ämnen som tillhör kyrkofullmäktiges handläggning.

Fullmäktige beslutar utan föregående överläggning om en interpellation får framställas. Interpellationen skall vara tillgänglig för varje ledamot, innan fullmäktige fattar ett sådant beslut.

Fullmäktige kan bestämma att ordföranden i kyrkorådet får överlämna en interpellation som har framställts till honom att besvaras av någon annan ledamot i rådet som på grund av sitt uppdrag har särskilda förutsättningar att besvara interpellationen.

Om fullmäktige bestämmer det, får en ledamot till ordföranden i kyrko-

rådet, annan nämnd eller beredning framställa fråga i ämnen som hör till fullmäktiges handläggning.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 24 § LFKS.

Krav på protokollet

25 § Vid sammanträdena skall protokoll föras på ordförandens ansvar. Av protokollet skall framgå vilka ledamöter som har varit närvarande. Protokollet skall för varje ärende innehålla en kortfattad redogörelse för ärendets beskaffenhet, uppgift om de förslag och yrkanden i ärendet som inte har återkallats och kyrkofullmäktiges beslut i ärendet. Om omröstning har ägt rum, skall protokollet innehålla en redogörelse för förslagsordningen och uppgift om hur omröstningen har utfallit. När omröstningen har skett öppet, skall det i protokollet anges hur var och en har röstat. Om avvikande mening som avses i 26 § har anmälts, skall protokollet innehålla uppgift om detta.

Protokollet skall justeras av ordföranden och ytterligare minst två ledamöter som fullmäktige för varje gång utser bland de närvarande. Justeringen skall äga rum senast fjorton dagar efter sammanträdesdagen på tid som ordföranden bestämmer och tillkännager vid sammanträdet. Justeringen får också verkställas av fullmäktige antingen genast eller vid nästa sammanträde.

Senast på andra dagen efter justeringen skall denna samt uppgift om den plats där protokollet finns tillgängligt tillkännages på anslagstavlan. Tillkännagivandet skall innehålla uppgift om vilken dag det har anslagits. Det får inte avlägsnas före överklagandetidens utgång. Bevis om dagen för anslaget skall tecknas på protokollet eller utfärdas särskilt.

26 § Den som vid ett sammanträde har deltagit i avgörandet av ett ärende får reservera sig mot det fattade beslutet genom att låta anteckna avvikande mening. Den skall anmälas innan sammanträdet avslutas samt, om den utvecklas närmare, avfattas skriftligen och lämnas senast när protokollet justeras.

27 § Protokoll och andra arkivhandlingar skall förvaras i kyrkoarkiv. Om kyrkoarkiv finns särskilda bestämmelser.

I paragraferna finns bestämmelser om kyrkofullmäktiges protokoll, avvikande mening och kyrkofullmäktiges arkivhandlingar. De motsvarar 2 kap. 25–27 §§ LFKS.

Offentlighet och ordning vid sammanträdena

28 § Sammanträdena skall vara offentliga. Kyrkofullmäktige får dock besluta att överläggningen i ett visst ärende skall hållas inom stängda dörrar. Suppleanterna får närvara vid en sådan överläggning.

Ordföranden vakar över ordningen vid sammanträdet. Han kan visa ut den som uppträder störande och inte rättar sig efter tillsägelse. Om det uppstår oordning som ordföranden inte kan avstyra, får han upplösa sammanträdet.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 28 § LFKS.

29 § Kyrkofullmäktige får besluta att det till ledamöter och suppleanter i fullmäktige eller beredning skall betalas skäligt arvode samt skälig ersättning för resekostnader, förlorad arbetsförtjänst och andra utgifter som föranleds av uppdraget. Arvode skall bestämmas till lika belopp för lika uppdrag.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 29 § LFKS.

Arbetsordningens innehåll

30 § Kyrkofullmäktige skall i en arbetsordning meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för fullmäktiges sammanträden och ärendenas handläggning.

Arbetsordningen skall innehålla bestämmelser om

1. vem som skall föra ordet till dess tillfällig ordförande som avses i 8 § andra stycket har utsetts,
2. utsändning av handlingar inför sammanträde,
3. anmälan av hinder för tjänstgöring vid sammanträde,
4. inkallande av suppleanter,
5. handläggningen av motioner,
6. handläggningen av interpellationer och frågor,
7. förfarandet vid omröstning samt
8. underrättelser om val av ordförande och vice ordförande i fullmäktige och kyrkorådet.

Paragrafen motsvarar 2 kap. 30 § LFKS.

3 kap. Kyrkostämma

Kapitlet innehåller bestämmelser om rösträtt på kyrkostämma, ordförande, rätt till ledighet för uppdraget och om hur bestämmelserna om kyrkofullmäktige i församling tillämpas på kyrkostämma. Kapitlet motsvarar i huvudsak 3 kap. LFKS med vissa språkliga och redaktionella ändringar.

Rösträtt

1 § Rösträtt på kyrkostämma har den som enligt 2 kap. 4 § har rösträtt vid val av ledamöter i kyrkofullmäktige i församling.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 1 § LFKS.

Ordförandeskapet

2 § Kyrkostämman väljer för tre kalenderår bland de röstberättigade en ordförande och en eller två vice ordförande.

Om ordföranden eller någon vice ordförande avgår under tjänstgöringstiden, väljs en annan för återstoden av denna tid.

3 § I fråga om valbarhet till ordförande och vice ordförande, verkan av

att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 5 §.

Paragraferna motsvarar 3 kap. 2 och 3 §§ LFKS.

Rätt till ledighet för uppdraget

4 § Ordförande och vice ordförande i kyrkostämman samt ledamöter och suppleanter i beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 4 § LFKS. Med beredning avses en av kyrkostämman tillsatt berdning.

Hur bestämmelserna om kyrkofullmäktige i församling tillämpas på kyrkostämma

5 § Beträffande kyrkostämman tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 9 § första stycket första meningen och andra stycket första meningen, 10 § första–tredje styckena samt 13–17, 19–28 och 30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Om en kyrkostämma skall utöva beslutanderätten i en församling där den tidigare har utövats av kyrkofullmäktige, skall den senast valda ordföranden i fullmäktige sammankalla kyrkostämman första gången. Om en ny församling bildas, i vilken beslutanderätten skall utövas på kyrkostämma, skall stiftsstyrelsen före den 1 juli året innan församlingen bildas förordna en person att hålla kyrkostämma för val av ordförande och vice ordförande samt kyrkoråd.
2. Bestämmelserna om ledamot i kyrkofullmäktige skall i stället avse röstberättigad kyrkomedlem.
3. Kyrkostämma skall hållas när kyrkorådet begär det eller när ordföranden anser att det behövs.
4. Kungörelse om kyrkostämma behöver inte tillställas de röstberättigade i församlingen. Beslut om i vilken eller vilka ortstidningar kyrkostämmans sammanträden skall tillkännages får fattas för flera kalenderår, dock inte för längre tid än till utgången av det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång.
5. Om ett ärende fordrar så skyndsam handläggning att kungörande på det sätt som föreskrivs i 2 kap. 10 § första–tredje styckena inte hinns med, skall kungörelsen med uppgift om ärendet anslås senast fyra vardagar före stämman.
6. Kyrkostämmans sammanträden skall alltid vara offentliga.
7. Omröstning skall vara sluten även i annat ärende än ärende om val eller tillsättning av tjänst, om någon röstberättigad kyrkomedlem begär det.
8. Av kyrkostämmans protokoll behöver inte framgå vilka som har deltagit i stämman. Inte heller behövs uppgift om hur var och en har röstat vid öppen omröstning.
9. Arbetsordningen för kyrkostämman behöver inte innehålla bestämmelser som anges i 2 kap. 30 § andra stycket 2, 3 och 4.

I denna paragraf finns hänvisningar till bestämmelserna om kyrkofullmäktige i församling samt särskilda bestämmelser om kyrkostämma. Paragra-

fen motsvarar i huvudsak 3 kap 5 § LFKS. Punkt 1 har ändrats på så sätt att stiftsstyrelsen har ersatt domkapitlet när det gäller uppgiften att förordna en person att hålla kyrkostämma i ny församling. I punkt 2 har för tydlighets skull ordet kyrkomedlem lagts till efter ordet röstberättigad.

Ersättning till ordförande samt till ledamöter och suppleanter i beredning

6 § Kyrkostämman får besluta att det till stämmans ordförande samt till ledamöter och suppleanter i beredning skall betalas skäligt arvode samt skälig ersättning för resekostnader, förlorad arbetsförtjänst och andra utgifter som föranleds av uppdraget.

Paragrafen överensstämmer med 3 kap. 6 § LFKS.

4 kap. Församlingsdelegerade

I detta kapitel finns bestämmelser om antalet ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade, val av ledamöter och suppleanter, valbarhet, rätt till ledighet för uppdraget, valperiodens längd m. m. och om hur bestämmelserna om kyrkofullmäktige i församling tillämpas på delegerade.

Kapitlet motsvarar med vissa språkliga ändringar i huvudsak 4 kap. LFKS. Ändringarna i sak ligger bl. a. i att de särskilda bestämmelserna för Stockholms kyrkliga samfällighet har utgått.

Vidare har i kapitlet tagits in nya föreskrifter om ett fakultativt system med suppleanter i församlingsdelegerade. Skälen för ett sådant system är följande. I de samfälligheter som består av ett större antal församlingar kan det vara en olägenhet att suppleanter saknas i församlingsdelegerade. Om antalet ledamöter i församlingsdelegerade i en sådan samfällighet är litet, kan det vara så att endast någon eller några få ledamöter är valda från de mindre församlingarna i samfälligheten. Om många förtroendevalda är förhindrade att fullgöra sitt uppdrag i ett beredskaps- eller krigsläge, kan därför den situationen uppstå att alla församlingarna inte blir representerade i samfällighetens beslutande organ. Det är lämpligt att suppleanter även under fredstid kan utses för församlingsdelegerade. Det bör därför finnas en möjlighet för församlingsdelegerade att besluta att suppleanter skall finnas för ledamöterna i församlingsdelegerade. Antalet suppleanter bör därvid alltid vara detsamma som antalet ledamöter.

Antalet ledamöter och suppleanter

1 § Antalet ledamöter i församlingsdelegerade skall bestämmas till ett udda tal och till minst

15 i samfällighet med 5 000 röstberättigade kyrkomedlemmar eller därunder,

25 i samfällighet med över 5 000 till och med 20 000 röstberättigade kyrkomedlemmar,

35 i samfällighet med över 20 000 till och med 40 000 röstberättigade kyrkomedlemmar,

45 i samfällighet med över 40 000 röstberättigade kyrkomedlemmar.

När delegerade skall utses första gången, bör församlingarna träffa överenskommelse om antalet ledamöter med ledning av första stycket. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet. Om församlingarna inte kan enas, bestämmer länsstyrelsen antalet ledamöter.

Församlingsdelegerade beslutar själva om ändring av antalet ledamöter. Ett sådant beslut skall tillämpas från och med året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Församlingsdelegerade får besluta att suppleanter skall utses för ledamöterna i delegerade. Suppleanterna skall därvid utses till lika stort antal som ledamöterna. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Länsstyrelsen bestämmer, med tillämpning av bestämmelserna i 4 a § första stycket lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval och om val av kyrkoråd i vissa fall, hur många ledamöter i församlingsdelegerade som varje församling skall utse. Beslutet får överklagas hos valprövningsnämnden. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 4 kap. 1 § LFKS.

Val av ledamöter och suppleanter

2 § Ledamöter och suppleanter väljs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman i varje församling.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 4 kap. 3 § LFKS.

Valbarhet

3 § I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 5 §. Dessa bestämmelser tillämpas också på den kyrkoherde som är ledamot och hans ersättare i samfällighetens kyrkoråd.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 4 kap 4 § LFKS.

Bestämmelserna innehåller den nyheten att den kyrkoherde som är ledamot och den präst som är ersättare för kyrkoherden i samfällighetens kyrkoråd inte är valbar. Beträffande skälen härtill hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.1.4)

Rätt till ledighet för uppdraget

4 § Ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade eller ledamöter och suppleanter i beredning har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 4 kap. 5 § LFKS. Med beredning avses en av delegerade tillsatt beredning.

5 § Ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade väljs för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats. När val av ledamöter och suppleanter inte äger rum under år då val i hela riket av fullmäktige förrättas, skall valet dock inte avse längre tid än till utgången av det år då sådana val av fullmäktige skall äga rum nästa gång.

Om val till kyrkofullmäktige, som har utsett ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade, har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna därvid har ändrats, upphör uppdragen för ledamöterna och suppleanterna två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats. När omvalet eller sammanräkningen har avslutats, skall fullmäktige förrätta nytt val av ledamöter och suppleanter för återstoden av tjänsgöringstiden.

Val av ledamöter och suppleanter i församlingsdelegerade förrättas före december månads utgång året före det år då tjänstgöringstiden börjar.

Om en ledamot i församlingsdelegerade avgår under tjänstgöringstiden, förrättas fyllnadsval för återstoden av denna tid. I en samfällighet där suppleanter har utsetts, skall dock för en ledamot som har utsetts vid proportionellt val inträda en suppleant, enligt den ordning mellan suppleanterna som har bestämts vid valet, i ledamotens ställe för återstoden av tjänstgöringstiden.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 4 kap. 6 § LFKS.

Hur bestämmelserna om kyrkofullmäktige i församling tillämpas på församlingsdelegerade

6 § Beträffande församlingsdelegerade tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 8–30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om kyrkoråd skall avse samfällighetens kyrkoråd.
2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.
3. När sammanträde med delegerade skall hållas första gången, utfärdas kungörelse om sammanträdet av ordföranden i kyrkofullmäktige i den församling i samfälligheten som har flest röstberättigade kyrkomedlemmar. Om fullmäktige inte finns i denna församling, utfärdas kungörelsen av ordföranden i församlingens kyrkostämma.
4. Rätt för ordföranden i en församlings kyrkoråd att delta i delegerades överläggningar men inte i besluten föreligger bara vid handläggning av ärenden som angår församlingen särskilt. Om samfälligheten omfattar församlingar i flera pastorat tillkommer rätten för kyrkoherde att delta i överläggningarna bara den kyrkoherde som domkapitlet utser.

Paragrafen innehåller en hänvisning till bestämmelserna om kyrkofullmäktige samt särskilda bestämmelser om församlingsdelegerade. Paragrafen motsvarar i huvudsak 4 kap. 7 § LFKS, Den gamla föreskriften att en vice ordförande vid förfall för ordföranden skall utfärda kungörelsen enligt punkt 3 har utgått, eftersom detta är en självklarhet.

5 kap. Kyrkofullmäktige i kyrkliga samfälligheter

Detta kapitel innehåller beträffande kyrkofullmäktige i kyrkliga samfälligheter bestämmelser om antalet ledamöter och suppleanter samt hur bestämmelserna om kyrkofullmäktige i församling tillämpas på fullmäktige i samfälligheterna. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak 2 kap. 31–33 §§ LFKS. Vissa språkliga och redaktionella ändringar har gjorts.

Antalet ledamöter och suppleanter

1 § Stiftsstyrelsen fastställer antalet ledamöter i kyrkofullmäktige. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Bestämmelser om kyrkliga samfälligheters indelning i valkretsar och om fastställandet av det antal ledamöter i fullmäktige som skall utses i varje församling finns i lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval och om val av kyrkoråd i vissa fall.

Enligt paragrafens *första stycke* fastställer stiftsstyrelsen antalet ledamöter i kyrkofullmäktige i en kyrklig samfällighet. Denna uppgift ankommer enligt gällande ordning på regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer enligt 2 kap. 31 § första stycket LFKS. Denna ordning grundar sig på att det i dag är regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, nämligen kammarkollegiet eller domkapitlen, som beslutar om bildande av kyrkliga samfälligheter och att antalet ledamöter bestäms i samband med beslutet om samfällighetsbildning. Stiftsstyrelsen skall överta uppgiften att besluta om bildandet av kyrkliga samfälligheter. Den bör då också ta över uppgiften att fastställa antalet ledamöter i samfällighetens kyrkofullmäktige.

Andra stycket motsvarar i huvudsak 2 kap. 31 § andra stycket LFKS.

2 § För ledamöterna skall suppleanter utses till det antal som kyrkofullmäktige bestämmer. Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i samfällighetens fullmäktige eller i varje valkrets, om valbarheten är inskränkt till valkrets. I det senare fallet skall andelen vara densamma i alla valkretsar. Om det därvid uppkommer ett brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall genast underrättas om fullmäktiges beslut.

När fullmäktige skall utses första gången, fattas beslut enligt första stycket av stiftsstyrelsen, om stiftsstyrelsen inte med stöd av 5 kap. 5 § andra stycket kyrkliga indelningslagen (1988: 000) har bestämt att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade.

I paragrafen behandlas suppleantsystemet i kyrkliga samfälligheter. Paragrafen motsvarar i huvudsak 2 kap. 32 § LFKS. Vissa lagtekniska förenklingar har gjorts (jfr specialmotiveringen till 2 kap. 3 §).

Andra stycket har ändrats på så sätt att stiftsstyrelsen i stället för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall fatta beslut enligt första stycket (jfr 1 §) och att hänvisningen till 1 kap. 12 § LFKS har ersatts med en hänvisning till den nya kyrkliga indelningslagen.

3 § Beträffande kyrkofullmäktige i kyrklig samfällighet tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 4–30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om kyrkoråd skall avse samfällighetens kyrkoråd.

2. Bestämmelserna i 2 kap. 5 § andra stycket om kyrkoherde skall avse den kyrkoherde som är ledamot och hans ersättare i samfällighetens kyrkoråd.

3. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.

4. När sammanträde med fullmäktige skall hållas första gången, utfärdas kungörelse om sammanträdet av den ordförande som anges i 4 kap. 6 § 3.

5. Om samtliga suppleanter för en ledamot i fullmäktige är förhindrade att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde, inträder i ledamotens ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den första platsen för partiet i församlingen eller i en sådan grupp av församlingar som avses i 4 § lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval och om val av kyrkoråd i vissa fall. Om en sådan suppleant inte kan tjänstgöra, inträder den suppleant som står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den andra platsen för partiet och så vidare efter samma grund. Om ett partis samtliga suppleanter är förhindrade att i en ledamots ställe inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i sammanträdet, inträder suppleant som har utsetts för partiet i en annan församling eller grupp av församlingar efter den grund som nyss har sagts. Därvid har den suppleant företräde som har utsetts i den församling eller grupp av församlingar där partiets röstetal är högst.

6. Rätt för ordföranden i en församlings kyrkoråd att delta i fullmäktiges överläggningar men inte i besluten föreligger bara vid handläggning av ärenden som angår församlingen särskilt. Om samfälligheten omfattar församlingar i flera pastorat, tillkommer rätten för kyrkoherde att delta i överläggningarna bara den kyrkoherde som domkapitlet utser.

7. Fullmäktige får förvara protokoll och andra arkivhandlingar på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar det.

Paragrafen innehåller en hänvisning till bestämmelserna om kyrkofullmäktige i församling samt särskilda bestämmelser om fullmäktige i kyrklig samfällighet. Paragrafen motsvarar delvis 2 kap. 33 § LFKS.

Punkterna 1 och 3–5 överensstämmer i sak med punkterna 1–4 i 2 kap. 33 § LFKS.

Den föreslagna bestämmelsen i *punkt 2* är ny och innebär att den kyrkoherde som är ledamot och den som är hans ersättare i samfällighetens kyrkoråd inte är valbar till samfällighetens fullmäktige. Beträffande skälen härtill hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.1.4).

Punkt 6 motsvarar i huvudsak punkt 5 i 2 kap. 33 § LFKS. Punkten har ändrats på så sätt att bestämmelserna om Göteborgs kyrkliga samfällighet har utgått, eftersom denna samfällighet nu inte skall regleras särskilt.

Punkt 7 motsvarar punkt 6 i 2 kap. 33 § LFKS med det tillägget att regeringen får möjlighet att delegera sin beslutanderätt.

6 kap. Stiftsfullmäktige

I detta kapitel, som är nytt, finns bestämmelser om antalet ledamöter och suppleanter i stiftsfullmäktige, valet till stiftsfullmäktige, valperiodens längd m. m., överklagande av val och om hur bestämmelserna i 2 kap. 6 och 8–30 §§ om kyrkofullmäktige i församling tillämpas på stiftsfullmäktige.

Antalet ledamöter och suppleanter

1 § Stiftsfullmäktige beslutar hur många ledamöter som skall väljas i fullmäktige. Antalet skall bestämmas till ett udda tal och till minst 51.

Beslutar fullmäktige om ändring av antalet ledamöter, tillämpas beslutet från och med året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Den centrala valmyndighet som avses i 1 kap. 2 § vallagen (1972: 620) skall genast underrättas om beslutet.

Denna paragraf behandlar antalet ledamöter i stiftsfullmäktige.

Enligt *första stycket* skall stiftsfullmäktige själv besluta om antalet ledamöter.

Stiftsfullmäktige får enligt *andra stycket* själv besluta om att ändra antalet ledamöter i fullmäktige. Om ett sådant beslut har fattats skall beslutanderätten i stiftssamfälligheten utövas av det tidigare bestämda antalet fullmäktige till utgången av det år då allmänna kyrkofullmäktigval skall förrättas nästa gång. Stiftsfullmäktige bör fatta beslutet i god tid före valet och skall göra det senast före utgången av april månad valåret. Valmyndigheterna och partierna behöver få besked om antalet mandat i så god tid att de hinner med förberedelsearbetet inför valet. Sålunda måste t. ex. den myndighet som skall fastställa hur många ledamöter som skall utses för varje valkrets (jfr 4 § andra stycket) i god tid få besked om det totala antalet ledamöter för att kunna göra denna fördelning. Stiften omfattar med något undantag mer än ett län. Länsstyrelsen lämpar sig därför inte som myndighet för beslut om en sådan fördelning. Den uppgiften får i stället ankomma på den centrala valmyndigheten (se vid 4 §). För närvarande är riksskatteverket central valmyndighet. I sista meningen föreskrivs mot bakgrund härav att den centrala valmyndigheten genast skall underrättas om beslut som innebär ändring av antalet ledamöter i stiftsfullmäktige.

2 § För ledamöterna skall väljas lika många suppleanter.

I paragrafen regleras antalet suppleanter, som skall vara lika många som antalet ledamöter.

Val av stiftsfullmäktige

Valen av stiftsfullmäktige skall vara indirekta. Bestämmelserna har därför utformats efter samma mönster som gäller för kyrkomötesvalen.

3 § För val av stiftsfullmäktige är varje stift indelat i valkretsar. Varje kontrakt utgör därvid en valkrets, om inte annat beslutas av länsstyrelsen i det län inom vilket kontraktsprosten har sin anställning som präst. För ett sådant beslut tillämpas bestämmelserna i 1 § andra stycket.

I denna paragraf anges valkretsindelningen. I enlighet med vad som har anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.3) skall kontrakten normalt utgöra valkretsar.

Antalet ledamöter i varje valkrets

4 § I varje valkrets skall väljas en ledamot och därutöver så många ledamöter som belöper på valkretsen sedan det återstående antalet ledamöter fördelats på valkretsarna i proportion till antalet röstberättigade kyrkomedlemmar. Antalet röstberättigade kyrkomedlemmar beräknas med ledning av den senast upprättade röstlängden.

Den centrala valmyndigheten skall före september månads utgång det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förättas fastställa det antal ledamöter i stiftsfullmäktige som varje valkrets skall utse. Beslutet får överklagas hos valprövningsnämnden. Valprövningsnämndens beslut får inte överklagas.

I denna paragraf finns bestämmelser om mandatfördelningen mellan valkretsarna.

Enligt *första stycket* skall i varje valkrets väljas minst en ledamot. I övrigt har bestämmelsen utformats så att det återstående antalet ledamöter skall fördelas mellan valkretserna i relation till antalet röstberättigade kyrkomedlemmar i respektive valkrets. Härigenom har regeln anpassats till vad som gäller vid val av fullmäktige i kyrklig samfällighet och vid val av församlingsdelegerade.

Enligt *andra stycket* ankommer det på den centrala valmyndigheten, dvs. riksskatteverket, att göra mandatfördelningen. Denna fördelning skall göras före utgången av september varje år då val i hela riket av kyrkofullmäktige skall äga rum. I andra stycket anges vidare att riksskatteverkets beslut om mandatfördelningen är överklagbart. En motsvarande bestämmelse finns bl. a. i 4 a § lagen om kyrkofullmäktigval och i 4 kap. 1 § sista stycket i fråga om beslut om mandatfördelning vid val av fullmäktige i kyrklig samfällighet respektive församlingsdelegerade. Valprövningsnämnden är den myndighet hos vilken ett överklagande får ske i dessa fall. Av praktiska skäl bör samma myndighet pröva överklaganden av besluten om mandatfördelning vid val till stiftsfullmäktige. Valprövningsnämnden beslut i de nyssnämnda fallen får inte överklagas. Motsvarande bör gälla även i de fall som regleras i förevarande paragraf.

Vilka som väljer ledamöter och suppleanter

5 § Ledamöter och suppleanter väljs av elektorer.

Av vad som anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.3) framgår att valen till stiftsfullmäktige bör vara indirekta. I enlighet härmed anges i paragrafen att ledamöter och suppleanter skall väljas av elektorer.

6 § För val av elektorer är varje valkrets indelad i valdistrikt. Varje församling utgör ett valdistrikt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om att valkretsarna skall delas in i distrikt för elektorsvalen. Varje församling skall utgöra ett valdistrikt. Denna ordning skiljer sig från vad som gäller för kyrkomötesvalen, vid vilka varje pastorat utgör ett distrikt. Skillnaden notiveras av att det är församlingarna inom stiftet som bildar stiftssamfälligheten och att valen därför bör utgå från dessa.

7 § Elektorer väljs för varje församling av kyrkofullmäktige eller av kyrkorådet, om kyrkofullmäktige inte finns. Valet förrättas av de nyvalda kyrkofullmäktige eller av de nyvalda kyrkoråden.

Antalet elektorer utgör för församling

		med högst	500 röstberättigade kyrkomedlemmar	1
med mer än	500	men högst	1 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	2
med mer än	1 000	men högst	2 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	3
med mer än	2 000	men högst	4 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	4
med mer än	4 000	men högst	6 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	5
med mer än	6 000	men högst	8 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	6
med mer än	8 000	men högst	10 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	7
med mer än	10 000	men högst	12 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	8
med mer än	12 000	men högst	14 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	9
med mer än	14 000	men högst	16 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	10
med mer än	16 000	men högst	18 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	11
		med över	18 000 röstberättigade kyrkomedlemmar	12.

Antalet röstberättigade kyrkomedlemmar beräknas med ledning av den senast upprättade röstlängden.

För elektorerna utses lika många ersättare. Om ersättarna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

Paragrafen innehåller bestämmelser om vilket organ som skall välja elektorer och om hur många elektorer som skall väljas i varje distrikt.

I *fjärde stycket* anges att det för elektorerna skall utses lika många ersättare. Av den föreslagna bestämmelsen i 2 kap. 23 § följer att valet av elektorer och deras ersättare kan, om det begärs, vara proportionellt. Om ersättarna inte väljs proportionellt skall enligt sista meningen i förevarande stycke det vid valet även bestämmas den ordning i vilken de skall inkallas till tjänstgöring. Vid proportionellt val av ersättare skall de inträda i den ordning som föreskrivs i lagen (1955: 138) om proportionellt valsätt inom landsting, kommunfullmäktige m. m.

8 § I fråga om valbarhet till elektor eller ersättare för elektor, verkan av att valbarheten upphör och rätt att avsäga sig uppdraget tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 5 § om ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige. Den som är myndig på dagen för elektorsvalet är dock valbar.

Paragrafen reglerar valbarhetsvillkoren för elektorer och deras ersättare. Eftersom de icke-territoriella församlingarna inte skall vara obligatoriska medlemmar i stiftssamfälligheten bör valbarhetskriterierna i princip vara desamma som för kyrkofullmäktige i församlingen (2 kap. 5 §).

9 § Elektorer och deras ersättare skall utses före utgången av november det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats.

Protokoll över val av elektorer skall skyndsamt översändas till stiftsstyrelsen.

Paragrafens *första stycke* innehåller bestämmelser om när val av elektorer skall ske.

Valet av stiftsfullmäktige skall ske i två etapper, först val av elektorer och därefter deras val av ledamöter. Vidare väljs stiftsfullmäktige för samma tid som kyrkofullmäktige, dvs. för tre år räknat från den 1 januari året efter det år då allmänna val av kyrkofullmäktige har ägt rum (jfr 16 § nedan). Detta innebär att valen måste anpassas till varandra i tiden.

Elektorerna skall väljas av de nyvalda kyrkofullmäktige eller kyrkoråden. Kyrkofullmäktigvalen äger rum den tredje söndagen i oktober, men är inte avslutade förrän länsstyrelserna efter den slutliga sammanräkningen har företagit vissa i vallagen föreskrivna åtgärder och kungjort utgången av valen. Elektorsvalen kan inte ske förrän kyrkofullmäktigvalen är avslutade. Samtidigt måste de ske i så god tid att en rimlig tid för kallelser och valförberedelser förflyter mellan dessa val och valen av stiftsfullmäktige. Mot bakgrund härav föreslås att elektorer och deras ersättare skall utses före november månads utgång. Detta innebär att den slutliga sammanräkningen av kyrkofullmäktigvalen måste ske i god tid dessförinnan. Med hänsyn till att denna sammanräkning numera i allmänhet sker med ADB-stöd, torde detta inte vålla några större problem.

Enligt *andra stycket* skall protokoll över valet skyndsamt sändas till stiftsstyrelsen, som skall svara för att ledamotsvalet kommer till stånd (jfr 11 § nedan).

10 § En elektor har rätt till skälig ersättning för resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget. Kostnaderna skall betalas av församlingen.

Enligt denna paragraf åläggs församlingarna att ersätta elektorerna de resekostnader och andra utgifter som föranleds av uppdraget. Elektorerna har rätt till skälig ersättning för dessa kostnader. Det innebär att det överlåts åt församlingarnas beslutande organ att bestämma ersättningens storlek.

Om en församling ingår i en kyrklig samfällighet för alla ekonomiska församlingsangelägenheter skall ersättningen bestämmas och betalas av samfälligheten.

Val av ledamöter och suppleanter

11 § För val av ledamöter och suppleanter i stiftsfullmäktige skall stiftsstyrelsen utse en person i varje valkrets att vara valförrättare. Efter fram-

ställning av denne skall stiftsstyrelsen kalla elektorerna inom varje valkrets till ett sammanträde inför honom. Sammanträdet skall hållas före utgången av december det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats.

Paragrafen innehåller bestämmelser om sammanträde för val av ledamöter och suppleanter i stiftsfullmäktige. Enligt bestämmelsen skall elektorerna inom varje valkrets, dvs. normalt inom varje kontrakt, komma samman vid ett enda tillfälle för att välja samtliga ledamöter och suppleanter inom valkretsen.

Eftersom stiftsfullmäktiges mandatperiod skall börja den 1 januari året efter valåret måste valen av ledamöter och deras ersättare vara avslutade senast vid utgången av december månad valåret. En föreskrift härom ges i paragrafens sista mening.

12 § Valbar är den som är kyrkobokförd inom valkretsen, är medlem av svenska kyrkan och som är myndig på valdagen.

Den som innehar tjänst som biskop är inte valbar till ledamot eller suppleant. Domprosten eller annan kyrkoherde som är biskopens ersättare i stiftsstyrelsen samt den som är anställd hos stiftssamfälligheten och som i egenskap av föredragande hos stiftsstyrelsen eller på grund av andra uppgifter som hör till tjänsten har en ledande ställning bland stiftssamfällighetens tjänstemän är inte heller valbar.

I fråga om verkan av att valbarheten upphör och om rätt att avsäga sig uppdraget tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 5 § tredje stycket om ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige.

I paragrafen regleras valbarhetsvillkoren för ledamöter och suppleanter i stiftsfullmäktige.

I *första stycket* föreskrivs att valbara till ledamöter och suppleanter i stiftsfullmäktige är myndiga medlemmar av svenska kyrkan. Vidare ställs som ett valbarhetsvillkor upp att ledamöter och ersättare skall vara kyrkobokförda inom valkretsen. Härigenom åstadkommer man en allsidig sammansättning av stiftsfullmäktige på så sätt att olika delar av stiftet rent faktiskt blir representerade i stiftsfullmäktige.

I *andra stycket* anges vilka som inte är valbara till stiftsfullmäktige. I likhet med vad som gäller för kyrkofullmäktige i församling och kyrklig samfällighet och för församlingsdelegerade bör biskopen och den som har den ledande ställningen bland de kyrkokommunala tjänstemännen i stiftssamfälligheten inte vara valbara. Eftersom domprosten är självskriven ersättare för biskopen i stiftsstyrelsen är inte heller denne valbar.

13 § Val av ledamöter och suppleanter skall ske inför öppna dörrar och på samma sätt som val av ledamöter och suppleanter i kyrkoråd. Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

Över förrättningen skall föras protokoll som skrivs under av valförrättaren.

Paragrafen innehåller bestämmelser om hur valet av ledamöter och suppleanter skall ske. I *första stycket* anges att valet skall ske vid en offentlig

förrättning. Vidare föreskrivs att valet skall ske på samma sätt som val av ledamöter i kyrkoråd. Det innebär bl. a. att valet skall vara proportionellt om de förutsättningar som anges i 2 kap. 23 § är uppfyllda. Vidare innebär det att valet skall ske med slutna sedlar, om omröstning begärs, och att avgörandet sker genom lottning vid lika röstetal (jfr 2 kap. 22 §).

Om suppleanterna inte väljs proportionellt skall vid valet även bestämmas den ordning i vilken de skall inkallas till tjänstgöring. Vid proportionellt val av suppleanter skall de inträda i den ordning som anges i lagen om proportionellt valsätt inom landsting, kommunfullmäktige m. m.

Enligt *andra stycket* skall protokoll föras över valförrättningen. Detta protokoll bör bl. a. innehålla uppgifter om vilka elektorer och ersättare som har varit närvarande och om vilka som har röstat i valet. Vidare bör framgå vilka yrkanden och förslag som har framlagts och de beslut som har fattats. Självfallet skall det också innehålla uppgifter om vilka ledamöter och suppleanter som har valts och eventuella beslut om i vilken ordning suppleanterna skall inkallas till tjänstgöring.

14 § Valets utgång skall kungöras genom uppläsning av protokollet. Därmed är valet avslutat.

Protokollet, valsedlarna och annat valmaterial skall av valförrättaren utan dröjsmål sändas in till stiftsstyrelsen, som skall förvara handlingarna på ett betryggande sätt till dess att valet har vunnit laga kraft.

Enligt paragrafens *första stycke* skall kungöras vilka personer som har utsetts till ledamöter och ersättare. Kungörelsen skall ske på grundval av det över valet förda protokollet. Av 19 § framgår att tiden för överklagande av valet börjar löpa från den tidpunkt valet avslutades. Av detta skäl behövs en uttrycklig bestämmelse om när valet är avslutat.

Föreskriften i *andra stycket* är nödvändig för att man vid eventuella överklaganden av valet skall kunna granska vad som har förekommit vid förrättningen.

15 § För den som har blivit vald till ledamot eller suppleant skall stiftsstyrelsen genast utfärda ett bevis om detta. I beviset anges den valdes namn samt för vilken tid och valkrets ledamoten eller suppleanten har blivit vald. Beviset skall tillställas den som har blivit vald och stiftsfullmäktiges ordförande.

Utdrag ur protokollet från valförrättningen gäller som bevis.

Paragrafen innehåller bestämmelser om bevis för dem som har blivit valda till ledamöter och suppleanter i stiftsfullmäktige.

Valperiodens längd m. m.

16 § Ledamöter och suppleanter väljs för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats.

Valperiodens längd för stiftsfullmäktige överensstämmer med den för kyrkofullmäktige.

17 § Om en ledamot avgår under tjänstgöringstiden skall ordföranden skyndsamt anmäla detta till stiftsstyrelsen.

Styrelsen skall därefter till ny ledamot i den avgångnes ställe utse den suppleant som står i tur att tillträda enligt den mellan suppleanterna bestämda ordningen.

I denna paragraf regleras förfarandet när en ledamot i fullmäktige har avgått före den bestämda tjänstgöringstidens utgång.

Om en ledamot avgår under mandatperioden (jfr 12 § tredje stycket) skall enligt *första stycket* stiftsfullmäktiges ordförande skyndsamt anmäla förhållandet till stiftstyrelsen.

I *andra stycket* föreskrivs att stiftstyrelsen skall utse en ny ledamot i kretsen av suppleanter, som har utsetts vid samma tillfälle som den avgångne ledamoten. Ordningen mellan suppleanterna kan ha bestämts antingen genom lagen om proportionellt valsätt inom landsting, kommunfullmäktige m. m. eller vid valtillfället (jfr 13 §).

Överklagande av val

Föreskrifterna om överklagande har anpassats till vad som gäller enligt lagen (1972:704) om kyrkofullmäktigval, omtryckt 1985:204, ändrad senast 1986:1164). I enlighet med terminologin i förvaltningslagen används ordet "överklagande" i stället för "besvär".

Beslut som får överklagas

18 § Beslut varigenom elektorer och deras ersättare har utsetts får överklagas endast i samband med överklagande av det beslut varigenom ledamöter och suppleanter har utsetts.

Under den relativt korta tid då val av elektorer skall genomföras torde det inte vara möjligt att hinna med handläggningen av ett överklagande. I paragrafen föreskrivs därför att beslut varigenom elektorer har utsetts endast skall få överklagas i samband med överklagande av det beslut varigenom ledamöter och suppleanter i stiftsfullmäktige har utsetts. Bestämmelsen innebär att sistnämnda beslut kan överklagas på den grunden att det finns invändningar mot de val av elektorer som har föregått ledamotsvalet.

19 § Beslut varigenom ledamöter och suppleanter har utsetts får överklagas hos valprövningsnämnden. Rätt att överklaga har den som uppfyller villkoren för rösträtt vid kyrkofullmäktigval och som är kyrkobokförd inom valkretsen. Partier som har deltagit i valet får också överklaga beslutet.

Skrivelsen med överklagandet skall ges in till stiftsstyrelsen inom tio dagar efter det att valet eller förrättningen avslutades. Har en skrivelse med överklagande kommit in till valprövningsnämnden inom överklagandetiden, skall den omständigheten att skrivelsen har kommit till stiftsstyrelsen först därefter dock inte föranleda att den avvisas. Valprövningsnämnden prövar om skrivelsen har kommit in i rätt tid.

I denna paragraf finns bestämmelser om förfarandet vid ett överklagande. Paragrafen avser både valen vid den ordinarie valförrättningen och när en ersättare har utsetts till ledamot enligt 17 § andra stycket.

Ordningen enligt *första stycket* överensstämmer med den som gäller för överklagande av kyrkofullmäktigval och, med undantag för partiets rätt att överklaga, den som gäller för överklagande av kyrkomötesval.

I *andra stycket* finns bestämmelser om tiden för överklagande och om avvisning. I enlighet med vad som gäller för kyrkofullmäktig- och kyrkomötesvalen är tiden för överklagandet tio dagar räknat från det att valet har avslutats.

Kungörelse om överklaganden m. m.

20 § Stiftsstyrelsen skall snarast möjligt efter utgången av tiden för överklagande samtidigt kungöra samtliga överklaganden och sända skrivelserna till valprövningsnämnden.

Kungörelsen införs i ortstidning inom valkretsen. I kungörelsen anges viss kort tid inom vilken förklaring över överklagandena skall ha kommit in till valprövningsnämnden. Stiftsstyrelsen skall dessutom skyndsamt yttra sig över överklagandena till valprövningsnämnden. Bestämmelserna i 27 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223) om omprövning av beslut skall inte tillämpas.

Den som vill överklaga har rätt att hos stiftsstyrelsen genast få utdrag ur protokoll eller annan handling över förrättningen.

Paragrafen överensstämmer med vad som gäller vid kyrkofullmäktigvalen (jfr 50 § fjärde och femte styckena lagen om kyrkofullmäktigval) och vid kyrkomötesvalen (jfr 23 § andra och tredje styckena lagen om kyrkomötet).

Handläggningen av överklaganden

21 § I fråga om handläggningen och prövningen av överklaganden skall 15 kap. 6, 7 och 9 §§ vallagen (1972:620) tillämpas.

Genom hänvisningen i denna paragraf blir vissa bestämmelser i vallagen om förfarandet hos valprövningsnämnden tillämpliga på överklaganden av val till stiftsfullmäktige.

22 § Den som har valts till ledamot utövar sitt uppdrag utan hinder av att valet har överklagats. Om valet ändras, skall den nya ledamoten inta sin plats så snart ändringen har kungjorts. Vad som nu har sagts om ledamot gäller också för suppleant.

Bestämmelserna om inhibition i 29 § förvaltningslagen (1986:223) gäller inte beslut som avses i denna paragraf.

I denna paragraf ges en bestämmelse om att en vald ledamot, utan hinder av ett överklagnde, intar sin plats till dess annan valutgång har tillkännagjorts. Bestämmelsen behövs eftersom man inte kan räkna med att ett överklagande är avgjort före valperiodens början (jfr 52 § lagen om kyrkofullmäktigval).

23 § Beträffande stiftsfullmäktige tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 6 och 8–30 §§ om kyrkofullmäktige i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om kyrkoråd skall avse stiftsstyrelsen.

2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på stiftssamfällighetens anslagstavla.

3. Om suppleanten för en ledamot i fullmäktige är förhindrad att inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i ett sammanträde, inträder i ledamotens ställe den suppleant som enligt den för suppleanterna bestämda ordningen står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den första platsen för partiet i valkretsen. Om en sådan suppleant inte kan tjänstgöra inträder den suppleant som står i tur att tjänstgöra för den ledamot som har fått den andra platsen för partiet och så vidare efter samma grund. Om ett partis samtliga suppleanter är förhindrade att i en ledamots ställe inställa sig till ett sammanträde eller att vidare delta i sammanträdet, inträder suppleant som har utsetts för partiet i en annan valkrets efter den grund som nyss har sagts. Därvid har den suppleant företräde som har utsetts i den valkrets där partiets röstetal är högst.

4. Rätt att delta i fullmäktiges överläggningar men inte i besluten har de personer som anges i 12 § andra stycket, ledamöter i stiftsstyrelsen samt ordförande i nämnd eller beredning vid handläggning av ärenden som har beretts av nämnden eller beredningen och vid besvarande av interpellation eller fråga som har framställts till ordföranden i nämnden eller beredningen, revisor hos stiftssamfälligheten vid behandling av revisionsberättelsen för den verksamhet som hans uppdrag avser samt ordförande i församlings eller kyrklig samfällighets kyrkoråd i ärenden som rör församlingen eller den kyrkliga samfälligheten särskilt. Stiftsfullmäktige får därtill kalla tjänstemän hos stiftssamfälligheten eller särskilda sakkunniga för att meddela upplysningar vid ett sammanträde.

5. Det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum förrättas val till de befattningar inom samfälligheten som blir lediga vid årets slut av de nyvalda stiftsfullmäktige vid sammanträde snarast efter valperiodens början. Dessa förrättar även andra val som ankommer på stiftsfullmäktige och avser tid efter utgången av det nämnda året.

6. Fullmäktige får förvara protokoll och andra arkivhandlingar på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar det.

I likhet med vad som gäller för kyrkofullmäktige och församlingsdelegerade i annan kyrklig samfällighet görs genom en hänvisning i denna paragraf vissa bestämmelser om kyrkofullmäktige i församling tillämpliga på stiftsfullmäktige. I punkterna 1–6 ges särskilda bestämmelser om stiftsfullmäktige.

Punkterna 1–4 överensstämmer i huvudsak med vad som gäller för kyrkofullmäktige i kyrklig samfällighet enligt 5 kap. 3 § punkterna 1, 3, 5 och 6.

De nyvalda stiftsfullmäktige kan ofta av praktiska skäl till skillnad mot de nyvalda kyrkofullmäktige inte hinna sammanträda före valperiodens början för att förrätta val till befattningar som blir lediga vid valårets slut. I *punkten 5* ges därför en särskild bestämmelse enligt vilken sådana val skall förrättas av de nyvalda stiftsfullmäktige vid sammanträde snarast efter valperiodens början.

I *punkten 6* finns en bestämmelse om att stiftsfullmäktige i likhet med kyrkofullmäktige i kyrklig samfällighet (jfr 5 kap. 3 § punkt 7) får förvara protokoll på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar det.

7 kap. Kyrkorådet och övriga nämnder i församling

I detta kapitel finns de grundläggande bestämmelserna om kyrkorådet och övriga nämnder i församling och om deras uppgifter, organisation och verksamhetsformer. Kapitlet motsvarar i huvudsak 5 kap. LFKS. Språkliga och redaktionella ändringar har gjorts.

Kyrkorådets uppgifter

1 § I varje församling skall det finnas ett kyrkoråd. Kyrkorådet är församlingens styrelse.

Två eller flera församlingar får utse ett gemensamt kyrkoråd för en eller flera angelägenheter.

Denna paragraf, som har sin motsvarighet i 5 kap. 1 § LFKS, innehåller grundläggande föreskrifter om kyrkoråd.

Enligt *första stycket* skall det finnas ett kyrkoråd i varje församling. I förhållande till gällande ordning har den ändringen gjorts att regeringen inte längre kan besluta att kyrkoråd inte skall finnas i en församling som ingår i en total ekonomisk samfällighet (jfr 7 kap. 1 § tredje stycket LFKS).

Andra stycket innebär att församlingarna vid sidan om församlingskyrkoråden kan utse ett gemensamt kyrkoråd för en eller flera angelägenheter som församlingarna får sköta.

2 § Kyrkorådet skall ha omsorg om församlingslivet och verka för dess utveckling, leda förvaltningen av församlingens angelägenheter och ha tillsyn över övriga nämnders verksamhet. Rådet skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på församlingens ekonomiska ställning samt hos kyrkofullmäktige eller kyrkostämman och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som rådet anser behövs.

Kyrkorådet skall vidare

1. bereda eller yttra sig i ärenden som skall handläggas av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman,
2. ha hand om den ekonomiska förvaltningen och därvid själv förvalta kyrkans och församlingens egendom i den mån sådan egendomsförvaltning inte har uppdragits åt annan nämnd eller annars ankommer på annan,
3. ha hand om medelsförvaltningen i den mån kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte har medgett någon annan nämnd att helt eller delvis ha hand om sin medelsförvaltning,
4. verkställa kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans beslut i den mån verkställigheten inte har uppdragits åt någon annan,
5. själv eller genom ombud föra församlingens talan i alla mål och ärenden i den mån detta inte på grund av lag eller annan författning eller beslut av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman ankommer på någon annan,
6. ha hand om församlingens informationsverksamhet i den mån kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte har uppdragit denna åt någon annan nämnd,

7. verka för sådana förenklingar i verksamheten som kan underlätta enskildas kontakter med församlingen samt

8. i övrigt fullgöra de uppdrag som kyrkofullmäktige eller kyrkostämman har överlämnat till rådet.

Kyrkorådet skall handlägga de ärenden som enligt särskilda författningar ankommer på rådet.

Kyrkorådet får infordra yttranden och upplysningar från övriga nämnder och från beredningar och tjänstemän i församlingen, när det behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Om beslutanderätten i en församling utövas av ett direktvalt kyrkoråd tillämpas inte andra stycket 1, 3–6 och 8.

I paragrafen behandlas kyrkorådets uppgifter. Den har sin motsvarighet i 5 kap. 2 § LFKS.

Ledamöter och suppleanter

3 § Kyrkoherden är ledamot i kyrkorådet.

Kyrkoherden får förordna präst som tjänstgör i pastoratet att vara kyrkorådsledamot i annexförsamling i stället för kyrkoherden. Förordnandet skall avse den tid för vilken övriga kyrkorådsledamöter har valts. Kyrkoherden skall underrätta kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans ordförande om förordnandet.

Om församlingar som tillhör olika pastorat har ett gemensamt kyrkoråd, förordnar domkapitlet en av församlingarnas kyrkoherdar att vara ledamot i rådet och en annan att vara suppleant.

I paragrafen finns bestämmelser om kyrkoherdens eller annan prästs ställning som självskriven ledamot i kyrkorådet. Paragrafen överensstämmer med 5 kap. 3 § LFKS. Av 4 och 5 §§ framgår att den präst som kyrkoherden förordnar till ledamot i stället för honom själv inte också får vara vald till ledamot eller suppleant i kyrkorådet.

4 § Andra ledamöter än den som avses i 3 § samt suppleanter i kyrkorådet väljs, utom i fall som avses i 5 §, av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman till det antal som fullmäktige eller stämman bestämmer. Antalet valda ledamöter får dock inte vara mindre än fyra. Antalet suppleanter bör vara minst lika stort som antalet valda ledamöter.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

Paragrafen innehåller bestämmelser om val av ledamöter och suppleanter i kyrkoråd för församlingar i vilka beslutanderätten utövas av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman. Bortsett från hänvisningen till 5 § stämmer paragrafen i sak överens med 5 kap. 4 § LFKS.

5 § Om beslutanderätten i en församling utövas av ett direktvalt kyrkoråd skall andra ledamöter än den som avses i 3 § och suppleanter utses genom direkta val när val i hela riket till kyrkofullmäktige förrättas. Rösträtt vid ett sådant val har den som uppfyller de villkor som anges i 2 kap. 4 §.

I lagen (1972: 704) om kyrkofullmäktigval och om val av kyrkoråd i vissa fall finns bestämmelser om

1. indelning i valdistrikt,
2. valdag, röstlängd, förrättande och avslutande av val,
3. utseende av suppleanter samt
4. förfarandet när en ledamot i kyrkorådet har avgått under tjänstgöringstiden och när en suppleant har inträtt som ordinarie ledamot i kyrkorådet eller av annan anledning har avgått som suppleant.

Kyrkorådet beslutar hur många ledamöter som skall väljas. Antalet valda ledamöter skall vara jämnt och får inte vara mindre än tio.

Beslutar kyrkorådet om ändring av antalet ledamöter tillämpas beslutet först när val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas nästa gång. Beslutet skall fattas före utgången av mars månad valåret. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

För de valda ledamöterna skall suppleanter utses till det antal som kyrkorådet bestämmer. Antalet skall utgöra en viss andel, dock högst hälften, av det antal platser som varje parti får i församlingen. Om det därvid uppkommer ett brutet tal, avrundas detta till närmast högre hela tal. Länsstyrelsen skall genast underrättas om kyrkorådets beslut.

När kyrkorådet skall utses första gången, beslutar kyrkofullmäktige eller kyrkostämman om antalet ledamöter och suppleanter.

Kyrkorådet skall före utgången av januari månad varje år till samfällighetens fullmäktige avge en berättelse om sin verksamhet under det föregående året.

Denna paragraf är ny och behandlar val av direktvalda kyrkoråd (1 kap. 10 §) samt dess skyldighet att avge en verksamhetsberättelse.

Enligt *första stycket* skall andra ledamöter än den självskrivne (jfr 3 §) och suppleanter i kyrkorådet utses genom direkta val i samband med kyrkofullmäktigvalen. Samma villkor för rösträtt som gäller för kyrkofullmäktigvalen skall gälla vid dessa val.

I *andra stycket* hänvisas till lagen om kyrkofullmäktigval och om val av kyrkoråd i vissa fall i fråga om en församlings indelning i valdistrikt samt valdag, röstlängd, förrättande och avslutande av val och utseende av suppleanter. Vidare gäller hänvisningen förfarandet när en ledamot har avgått före tjänstgöringstidens utgång och när en suppleant har inträtt som ledamot eller av annan anledning har avgått som suppleant. Motsvarande bestämmelser för kyrkofullmäktige finns i 2 kap. 1 §.

I *tredje stycket* finns en bestämmelse enligt vilken det direktvalda kyrkorådet såsom församlingens beslutande organ själv får besluta om antalet ledamöter i kyrkorådet. Av skäl som har anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.1.4) får antalet ledamöter inte vara mindre än tio. I sjätte stycket ges bestämmelser om vem som beslutar om antalet ledamöter när kyrkorådet skall utses första gången.

I *fjärde stycket* finns bestämmelser om verkan av ett beslut om ändring av antalet ledamöter. Stycket har utformats så att bestämmelsen i huvudsak stämmer överens med vad som gäller i motsvarande fall för kyrkofullmäktige i församling enligt 2 kap. 2 § femte stycket.

Femte stycket innehåller bestämmelser om antalet suppleanter för ledamöterna i det direktvalda kyrkorådet. Enligt förslaget skall antalet bestämmas av kyrkorådet och i övrigt på samma sätt som antalet suppleanter för kyrkofullmäktige.

Enligt *sjätte stycket* ankommer det på kyrkofullmäktige eller kyrkostämman i församlingen att bestämma antalet ledamöter och suppleanter, när det direktvalda kyrkorådet skall utses första gången.

Enligt *sjunde stycket* skall kyrkorådet avge en verksamhetsberättelse till samfällighetens fullmäktige. På detta sätt kan verksamheten granskas löpande och inte som annars bara vid församlingsmedlemmarnas ställningstagande vid valet av ledamöterna.

6 § Antalet ledamöter i ett gemensamt kyrkoråd och det antal ledamöter i rådet som varje församling skall utse bestäms genom överenskommelse mellan församlingarna. Varje församling skall välja minst en ledamot. Om församlingarna inte kan enas, bestämmer länsstyrelsen antalet ledamöter i rådet och det antal som skall utses av varje församling.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 5 § LFKS.

Valbarhet m. m.

7 § I fråga om valbarhet till ledamot eller suppleant, verkan av att valbarheten upphör och rätt att avsäga sig uppdraget tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 5 § om ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige. Den som är myndig på dagen för valet till kyrkorådet är dock valbar. Utöver de personer som avses i 2 kap. 5 § andra stycket får inte heller en tjänsteman som förestår någon förvaltning som är underställd rådet väljas till ledamot eller suppleant.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 6 § LFKS.

Rätt till ledighet för uppdraget

8 § Valda ledamöter och suppleanter har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 7 § LFKS.

Valperiodens längd m. m

9 § Sådana ledamöter och suppleanter som avses i 4 och 5 §§ väljs för tre år, räknat från och med den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats.

Om valet till kyrkofullmäktige har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna därvid har ändrats, upphör uppdragen för de ledamöter och suppleanter i kyrkorådet som har valts av fullmäktige två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats. När omvalet eller sammanräkningen har avslutats, skall kyrkofullmäktige förrätta nytt val av ledamöter och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden.

Om en sådan ledamot som avses i 4 § och som har utsetts vid proportionellt val avgår under tjänstgöringstiden, inträder en suppleant, enligt den ordning mellan suppleanterna som har bestämts vid valet, i ledamotens ställe för återstoden av tjänstgöringstiden. Om en annan av kyrkofullmäktige eller kyrkostämma vald ledamot avgår, förrättas fyllnadsval för återstoden av tjänstgöringstiden.

I denna paragraf finns bestämmelser om valperiodens längd, om omval av kyrkoråd som utses av kyrkofullmäktige och om efterträdare till ledamot som har avgått och som har valts av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman.

I *första stycket* anges mandattiden för de valda ledamöterna och suppleanterna i kyrkorådet. Bestämmelsen överensstämmer i sak med 5 kap. 8 § första stycket LFKS.

I *andra stycket* finns bestämmelser om omval av kyrkoråd som har valts enligt 4 § efter det att ett kyrkofullmäktigval har gjorts om eller när rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen därvid har ändrats. Stycket motsvarar 5 kap. 8 § andra stycket LFKS.

Tredje stycket reglerar förfarandet när en ledamot som har utsetts genom proportionellt val respektive majoritetsval avgår. Stycket motsvarar 5 kap. 8 § tredje stycket LFKS.

Ordförandeskapet

10 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman väljer bland kyrkorådets ledamöter en ordförande och en eller två vice ordförande. Fullmäktige eller stämman bestämmer tiden för uppdragen. Direktvalt kyrkoråd och gemensamt kyrkoråd skall dock själva välja ordförande och en eller två vice ordförande bland sina ledamöter.

Om varken ordföranden eller någon vice ordförande kan närvara vid ett sammanträde med kyrkorådet, utser rådet en annan ledamot att för tillfället vara ordförande.

Om ordföranden på grund av sjukdom eller annars för längre tid är förhindrad att fullgöra sitt uppdrag, får kyrkorådet utse en annan ledamot att som ersättare för ordföranden fullgöra dennes uppgifter.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 9 § LFKS med det tillägget i första stycket sista meningen att det direktvalda kyrkorådet i likhet med ett gemensamt kyrkoråd själv skall välja ordförande och en eller två vice ordförande.

Även det direktvalda kyrkorådet ges genom bestämmelsen i *tredje stycket* möjligheten att tillfälligt utse en annan ledamot att utföra ordförandens åligganden då denne för längre tid är förhindrad. Ett sådant uppdrag kan självfallet inte omfatta annan tidsperiod än den ordföranden faktiskt är förhindrad eller tiden efter det denne lämnat sitt ordförandeskap (jfr. prop. 1975/76: 186 s. 268 f och prop. 1982/83: 19 s. 158 ff).

Bestämmelser om sammanträdena i kyrkorådet

11 § Kyrkorådet bestämmer tid och plats för sina sammanträden. Sammanträde skall även hållas, när minst en tredjedel av rådets ledamöter eller den ledamot som avses i 3 § begär det eller ordföranden anser att det behövs.

Kallelse till sammanträde med kyrkorådet skall anslås minst en vecka före sammanträdesdagen på församlingens anslagstavla. Den skall inom samma tid tillställas varje ledamot och suppleant i rådet på lämpligt sätt. Om ett ärende fordrar så skyndsam handläggning att kallelse inte kan ske på detta sätt, skall kallelsen med uppgift om ärendet anslås senast vardagen före sammanträdesdagen. Dessutom skall kallelsen inom samma tid på lämpligt sätt tillställas varje ledamot och suppleant. Det som sägs i detta stycke gäller bara när det inte finns föreskrifter om kallelse i reglemente för kyrkorådet.

Kyrkorådet får till sina sammanträden kalla en ledamot eller en suppleant i kyrkofullmäktige, ordföranden eller en vice ordförande i kyrkostämman, en ledamot eller en suppleant i annan nämnd eller beredning, en tjänsteman hos församlingen eller en särskild sakkunnig att närvara. Den som har kallats till ett sammanträde får, om rådet beslutar det, delta i överläggningarna men inte i besluten.

Denna paragraf behandlar tid och plats för kyrkorådets sammanträden, kallelse till sådana sammanträden och närvarorätt.

Första och tredje styckena stämmer överens med 5 kap. 10 § första respektive andra styckena LFKS.

I *andra stycket* finns en ny bestämmelse om kallelse till kyrkorådets sammanträden. Sådana bestämmelser saknas i LFKS. Hittills har i allmänhet föreskrifter om kallelse getts i reglemente för kyrkorådets verksamhet. Reglemente är inte obligatoriskt men får antas av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman. Det har förekommit fall där ledamöter i ett kyrkoråd inte har blivit kallade till ett kyrkoråds sammanträde. I praxis har beslut fattat vid ett sådant sammanträde ansetts ha tillkommit i laga ordning, eftersom bestämmelser om när och hur kallelse skall utsändas saknas i lag. Detta är otillfredsställande. I andra stycket införs därför en bestämmelse enligt vilken kallelse skall anslås på församlingens anslagstavla minst en vecka före sammanträdet. Kallelsen skall också inom samma tid tillställas varje ledamot och suppleant på lämpligt sätt (jfr 2 kap. 10 §). Den formuleringen öppnar möjligheterna att använda det bästa och lämpligaste distributionssättet – brev, telefon, telex, bud etc. – beroende på omständigheterna. Vidare har införts en bestämmelse om förkortad kallelsetid för brådskande ärenden. Andra stycket har utformats med bestämmelserna i 2 kap. 10 § LFKS om kallelse av ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige som förebild. Som *kyrkomötet* (KO 1987: 3 avsnitt 4.2) påpekar bör det emellertid i första hand ankomma på kyrkofullmäktige eller kyrkostämma att reglemente för kyrkorådet och andra nämnde föreskriva om kallelse till sammanträde. Endast om så inte sker, finns det anledning att tillämpa tvingande lagbestämmelser. I förhållande till det förslag kyrkomötet fick ta del av har sålunda ett tillägg gjorts i lagtexten på denna punkt.

Suppleanternas tjänstgöring

12 § I fråga om suppleanternas tjänstgöring i kyrkorådet gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 2 kap. 11 § om suppleanternas tjänstgöring i kyrkofullmäktige. Detta gäller även när en av kyrkofullmäktige eller kyrkostämma utsedd ledamot som inte har utsetts vid proportionellt val har avgått och fyllnadsval ännu inte har ägt rum.

Suppleanterna får närvara vid rådets sammanträden.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 5 kap. 11 § LFKS.

Beslutförhet och jäv

13 § Kyrkorådet får handlägga ärenden endast om mer än hälften av ledamöterna är närvarande.

En ledamot eller någon annan som har att handlägga ärenden hos rådet får inte delta i eller närvara vid handläggningen av ett ärende som personligen rör honom själv eller hans make, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 12 § LFKS.

Val av särskild avdelning eller utskott inom kyrkorådet samt krav på beslut och protokoll

14 § När kyrkorådet väljer en sådan avdelning som avses i 17 § eller ett organ bestående av ledamöter eller suppleanter i rådet för beredning av ärenden som rådet skall handlägga, tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 23 § om proportionellt val.

I fråga om förfarandet vid fattande av beslut, förande av protokoll, protokollets innehåll, justering av protokoll, tillkännagivande om justering och reservation tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 22, 25 och 26 §§ om kyrkofullmäktige. Protokollet får dock justeras på det sätt som kyrkorådet bestämmer av ordföranden och ytterligare minst en ledamot.

Paragrafen stämmer i sak överens med 5 kap. 13 § LFKS.

Framställningar till kyrkorådet m. m.

15 § Kyrkorådet skall på lämpligt sätt kungöra var framställningar till rådet tas emot.

Delgivning med kyrkorådet sker med ordföranden eller den som enligt reglemente, instruktion eller särskilt beslut är behörig att ta emot delgivning.

Paragrafen stämmer i sak överens med 5 kap. 14 § LFKS. Någon särskild föreskrift om att förvaltningslagens bestämmelser om inkommande handlingar skall tillämpas ges dock inte, eftersom förvaltningslagen numera i den delen gäller även för kyrkokommunala myndigheter.

Hur kyrkvärdar, kassaförvaltare och elektorer utses

16 § Kyrkorådet väljer kyrkvärdar bland dem som är röstberättigade i församlingen enligt 2 kap. 4 § första och andra styckena. Minst en av kyrkvärdarna skall utses bland ledamöterna och suppleanterna i kyrkorådet. Kyrkvärdarna utses för tre år räknat från och med den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats.

Kyrkorådet utser för varje kalenderår en kassaförvaltare, om rådets medelsförvaltning inte har ordnats på annat sätt.

Det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättats, skall det nyvalda kyrkorådet före december månads utgång utse befattningshavare som avses i första och andra styckena. Det nyvalda kyrkorådet får även före december månads utgång utse elektorer som avses i lagen (1982: 943) om kyrkomötet.

Denna paragraf motsvarar 5 kap. 15 § LFKS.

17 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får anta reglemente med närmare bestämmelser om kyrkorådets verksamhet.

Kyrkorådet får, om kyrkofullmäktige eller kyrkostämman beslutar det, uppdra åt en särskild avdelning, bestående av ledamöter eller suppleanter i rådet, åt en ledamot eller suppleant eller åt en tjänsteman hos församlingen att på rådets vägnar besluta i vissa grupper av ärenden. Dessa ärendegrupper skall anges i reglementet eller särskilda beslut. Framställningar eller yttranden till fullmäktige eller stämman liksom yttranden med anledning av att rådets beslut har överklagats får dock beslutas endast av rådet samfällt.

Första och andra styckena tillämpas också på direktvalt kyrkoråd. Därvid skall dock vad som sägs om kyrkofullmäktige eller kyrkostämman i stället avse kyrkorådet.

Beslut som har fattats med stöd av uppdrag enligt andra stycket skall anmälas till kyrkorådet, som bestämmer på vilket sätt detta skall ske.

I paragrafen ges bestämmelser om reglemente för kyrkorådet och delegation av beslutanderätt. Den motsvarar delvis 5 kap. 16 § LFKS.

Första, andra och fjärde styckena stämmer överens med första – tredje styckena 5 kap. 16 § LFKS.

Tredje stycket innehåller en ny bestämmelse och tar sikte på det direktvalda kyrkorådet. I en församling som har ett direktvalt kyrkoråd saknas fullmäktige och stämma. I stycket föreskrivs därför att kyrkorådet själv får anta reglemente med närmare föreskrifter om dess verksamhet.

Tillsättning av nämnder

18 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman tillsätter nämnder för den förvaltning och verkställighet som enligt särskilda författningar ankommer på dessa. För sådana nämnder gäller vad som är föreskrivet i författningarna.

För förvaltning och verkställighet i övrigt får fullmäktige eller stämman tillsätta de nämnder som behövs. Ledamöter och suppleanter i sådana nämnder väljs av fullmäktige eller stämman till det antal som fullmäktige eller stämman bestämmer. För dessa nämnder tillämpas bestämmelserna om kyrkorådet i 4 § andra stycket, 7 och 8 §§, 9 § andra och tredje styckena, 10–15 §§, 16 § andra och tredje styckena samt 17 §.

Paragrafen, som motsvarar 5 kap. 17 § LFKS, behandlar de kyrkokommunala nämnderna.

Handläggningen av vissa ärenden

19 § Kyrkofullmäktige och kyrkostämman får, om inte något annat är föreskrivet i lag eller annan författning, besluta att kyrkorådet eller någon annan nämnd skall

1. ha hand om förvaltning och verkställighet i fråga om egendom som annars förvaltas av någon annan nämnd,
2. handlägga frågor om anställning, ledighet, vikariat eller skiljande från anställning samt andra frågor beträffande arbetstagare som är underställda någon annan nämnd.

Denna paragraf innehåller bestämmelser om gemensam egendomförvaltning och personaladministration. Paragrafen stämmer överens med 5 kap. 18 § LFKS.

20 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får besluta att en ledamot eller en suppleant i fullmäktige, kyrkorådet, annan nämnd eller beredning får närvara vid rådets eller någon annan nämnds sammanträde, även om han inte är ledamot eller suppleant i rådet eller nämnden, och delta i överläggningarna men inte i besluten samt få sin mening antecknad i protokollet.

Rätt att närvara och delta i överläggningen har dock alltid en kyrkoherde eller hans ersättare beträffande de nämnder till vilka kyrkoherden inte är valbar.

Om beslutanderätten i en församling utövas av ett direktvalt kyrkoråd tillämpas första stycket på sådan församling. Därvid skall dock vad som sägs om kyrkofullmäktige och kyrkostämma i stället avse kyrkofullmäktige i den samfällighet i vilken församlingen ingår.

Paragrafen har sin motsvarighet i 5 kap. 19 § LFKS. Den behandlar ledamöters och suppleanters rätt att närvara och yttra sig vid sammanträden med nämnder i vilka de inte är ledamöter eller suppleanter.

Kyrkoherdens särskilda närvarorätt enligt *andra stycket* har behandlats närmare i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.1.5).

Förvaring av arkivhandlingar

21 § Kyrkorådets och övriga nämnders protokoll och andra arkivhandlingar skall förvaras i kyrkoarkiv. Om kyrkoarkiv finns särskilda bestämmelser.

Paragrafen stämmer överens med 5 kap. 20 § LFKS.

Ersättning till ledamöter och suppleanter

22 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får besluta att det till valda ledamöter och suppleanter i kyrkorådet samt till ledamöter och suppleanter i annan nämnd skall betalas skäligt arvode samt skälig ersättning för resekostnader, förlorad arbetsförtjänst och andra utgifter som föranleds av uppdraget. Detsamma gäller annan ledamot i kyrkorådet, om han har utsetts till ordförande. Arvodet skall bestämmas till lika belopp för lika uppdrag.

Om en församling ingår i en total pastoratssamfällighet eller total flerpastoratssamfällighet får kyrkofullmäktige i samfälligheten besluta att arvode och ersättning som avses i första stycket skall utgå till ledamöter och suppleanter i församlingens kyrkoråd. Arvodet skall bestämmas till lika belopp för lika uppdrag.

I paragrafen behandlas ersättning som kan utgå till ledamöter och suppleanter i kyrkorådet eller annan nämnd. *Första stycket* stämmer i sak överens med 5 kap. 21 § LFKS.

I *andra stycket* finns motsvarande bestämmelse för ledamöter och suppleanter i kyrkoråd i församlingar som ingår i totala kyrkliga samfälligheter. Eftersom sådana församlingar inte har någon egen medelsförvaltning får beslut om ersättning fattas av samfällighetens fullmäktige.

8 kap. Kyrkorådet och övriga nämnder i annan kyrklig samfällighet än stiftssamfällighet

Kyrkorådets uppgifter

1 § Kyrkorådet i en kyrklig samfällighet skall leda förvaltningen av samfällighetens angelägenheter och ha tillsyn över övriga nämnders verksamhet. Rådet skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på samfällighetens ekonomiska ställning samt hos samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som rådet anser behövs. Beträffande kyrkorådets uppgifter i övrigt tillämpas bestämmelserna i 7 kap. 2 § andra–fjärde styckena. Därvid skall dock vad som sägs om församling och kyrkofullmäktige i stället avse samfälligheten och dess fullmäktige eller församlingsdelegerade.

Paragrafen motsvarar 5 kap. 27 § första stycket LFKS.

Hur bestämmelserna om kyrkoråd m. m. i församling tillämpas på kyrkorådet och övriga nämnder i annan kyrklig samfällighet än stiftssamfällighet

2 § Beträffande kyrkliga samfälligheters kyrkoråd och övriga nämnder tillämpas bestämmelserna i 7 kap. 3, 4, 6–15 och 17–21 §§ samt 22 § första stycket om kyrkoråd m. m. i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församling och kyrkofullmäktige skall avse samfälligheten och dess fullmäktige eller församlingsdelegerade.

2. Om samfälligheten utgörs av församlingar som tillhör flera pastorat, förordnar domkapitlet en av kyrkoherdarna att vara ledamot i samfällighetens kyrkoråd och en annan att vara dennes suppleant. Förordnandena skall avse tiden för de valda ledamöternas tjänstgöringsperiod.

3. Vid val av kyrkoråd i samfälligheten bör om möjligt varje församling bli företrädd i rådet genom minst en ledamot eller suppleant.

4. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på samfällighetens anslagstavla.

5. Samfällighetens kyrkoråd skall underrätta församlingarna om frågor av större ekonomisk betydelse. Rådet får infordra yttranden och upplysningar från församlingarnas kyrkoråd, när det behövs för att rådet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

6. Samfällighetens kyrkoråd får, om inte samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade beslutar något annat, uppdra åt kyrkorådet eller någon annan nämnd i en församling eller åt ett för församlingarna i ett pastorat gemensamt kyrkoråd att verkställa beslut av samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade eller att förvalta anslag som enligt fastställd budget eller särskilt beslut blivit anvisat åt församlingen.

7. Samfällighetens fullmäktige eller församlingsdelegerade får ge samfällighetens kyrkoråd en annan benämning än kyrkoråd.

8. Protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar det.

I denna paragraf finns bestämmelser om organisation och verksamhetsformer beträffande kyrkorådet och övriga nämnder i annan kyrklig samfällighet än stiftssamfällighet. Paragrafen motsvarar delvis 5 kap. 28 § LFKS. Det tillägget har gjorts att domkapitlets förordnande av kyrkoherde som ledamot i kyrkorådet skall avse samma tid som de valda ledamöterna

tjänstgör. Nytt är också bemyndigandet för regeringen att delegera sin befogenhet att besluta om förvaringen av arkivhandlingar. Särbestämmelserna om Göteborgs kyrkliga samfällighet har utgått.

9 kap. Stiftsstyrelsen och övriga nämnder i stiftssamfälligheten

Detta kapitel, som är nytt, innehåller bestämmelser om stiftsstyrelsens uppgifter, ledamöter och suppleanter i styrelsen, valbarhet, valperiodens längd och ordförandeskapet, samt om hur bestämmelserna om kyrkoråd m. m. i församling tillämpas på stiftsstyrelsen och övriga nämnder i stiftssamfälligheten.

Stiftsstyrelsens uppgifter

1 § Stiftsstyrelsen skall leda förvaltningen av stiftssamfällighetens angelägenheter och ha tillsyn över övriga nämnders verksamhet.

Stiftsstyrelsen skall uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på stiftssamfällighetens ekonomiska ställning samt hos stiftsfullmäktige och övriga nämnder liksom hos andra myndigheter göra de framställningar som stiftsstyrelsen anser behövs. Beträffande stiftsstyrelsens uppgifter i övrigt tillämpas bestämmelserna i 7 kap. 2 § andra och fjärde styckena om kyrkorådet i församling. Därvid skall dock vad som sägs om församling och kyrkofullmäktige i stället avse stiftssamfälligheten och stiftsfullmäktige.

Stiftsstyrelsen skall handlägga de ärenden som enligt särskilda författningar ankommer på styrelsen.

I denna paragraf anges stiftsstyrelsens uppgifter.

Stiftsstyrelsen skall utgöra motsvarigheten till kyrkorådet i en annan kyrklig samfällighet. Stiftsstyrelsen har därför i stiftssamfälligheten enligt *första och andra styckena* samma uppgifter som ett sådant kyrkoråd (jfr 8 kap. 1 §).

Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.1.3, 3.3.4 och 3.3.6) föreslås att stiftsstyrelsen även skall sköta vissa uppgifter, som nu handhas av regeringen och andra statliga organ. Sålunda skall stiftstyrelsen besluta om t. ex. samfällighetsbildningar, ändringar i pastoratsindelningen m. m. Mot bakgrund härav har i *tredje stycket* tagits in en bestämmelse enligtvilken stiftsstyrelsen skall handlägga de ärenden som enligt särskilda författningar ankommer på styrelsen.

Ledamöter och suppleanter

2 § Biskopen är ledamot i stiftsstyrelsen.

Vice ordföranden i domkapitlet är biskopens ersättare.

Enligt bestämmelsen skall biskopen vara självskriven ledamot i stiftsstyrelsen och vice ordföranden i domkapitlet hans ersättare. Detta innebär att domprosten blir ersättare eller – i stift där det inte finns någon domprost – den kyrkoherde som regeringen ha förordnat (jfr 2 § domkapitelslagen). Detta blir under nuvarande förhållanden aktuellt i Visby stift, som saknar domprost. Beträffande de närmare skälen till förslaget hänvisas till den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.4)

3 § Andra ledamöter i stiftsstyrelsen än biskopen väljs av stiftsfullmäktige till det antal fullmäktige bestämmer. Antalet valda ledamöter får dock inte vara mindre än åtta. För de valda ledamöterna skall utses lika många suppleanter.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

I paragrafen finns bestämmelser om val av andra ledamöter och suppleanter i stiftsstyrelsen.

I *andra stycket* ges en bestämmelse om att det vid valet av suppleanter även skall bestämmas den ordning i vilken dessa skall kallas in till tjänstgöring, om valet inte sker proportionellt. Sker valet proportionellt, inträder suppleanterna i den ordning som föreskrivs i lagen om proportionellt valsätt inom landsting, kommunfullmäktige m. m.

Valbarhet

4 § Valbar till ledamot eller suppleant är den som är kyrkobokförd inom stiftet, är medlem av svenska kyrkan och som är myndig på valdagen.

Utöver de personer som avses i 6 kap. 12 § andra stycket andra meningen får inte heller en tjänsteman som föreståt någon förvaltning som är underställd stiftsstyrelsen väljas till ledamot eller suppleant.

I fråga om verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse tillämpas bestämmelserna i 2 kap. 5 § tredje stycket om ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige.

Första stycket överensstämmer i princip med vad som gäller för valbarhet till kyrkoråd (jfr 7 kap. 7 §).

I likhet med vad som gäller för ledamöter och suppleanter i en församlings kyrkoråd är enligt *andra stycket*, utöver de personer som inte är valbara till fullmäktige, chefen för förvaltning som hör till stiftsstyrelsens förvaltningsområde undantagna från valbarhet.

Genom en hänvisning i *tredje stycket* till 2 kap. 5 § tredje stycket görs bestämmelserna om verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse för ledamöter och suppleanter i kyrkofullmäktige tillämpliga på stiftsstyrelsen.

Valperiodens längd

5 § Sådana ledamöter och suppleanter som avses i 3 § väljs snarast efter det att stiftsfullmäktiges valperiod har börjat. Valet gäller till dess att stiftsfullmäktige förrättar nytt val under sin nästa valperiod.

Till skillnad mot kyrkofullmäktige kan stiftsfullmäktige på grund av den indirekta valmetoden inte hinna sammanträda och förrätta val före december månads utgång det år då val av kyrkofullmäktige i hela riket har ägt rum. Mandattiden för de ledamöter och suppleanter i stiftsstyrelsen som skall väljas kan därför inte börja förrän de nyvalda stiftsfullmäktige har hunnit sammanträda och förrätta valen. I paragrafen anges därför sålunda att mandattiden löper till dess att stiftsfullmäktige förrättar nytt val under sin nästa valperiod.

6 § Biskopen är stiftsstyrelsens ordförande. Bland de valda ledamöterna utser stiftsfullmäktige en vice ordförande.

I paragrafen föreskrivs i enlighet med vad som har föreslagits i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.4) att biskopen skall vara självskriven ordförande i stiftsstyrelsen.

Hur bestämmelserna om kyrkoråd m. m. i församling tillämpas på stiftsstyrelsen och andra nämnder än egendomsnämnden i stiftssamfälligheten

7 § Beträffande stiftsstyrelsen och andra nämnder än egendomsnämnden tillämpas bestämmelserna i 7 kap. 8 §, 9 § andra och tredje styckena, 11–15 och 17–21 §§ samt 22 § första stycket om kyrkoråd m. m. i församling. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församling, kyrkofullmäktige och kyrkoråd skall avse stiftssamfälligheten, stiftsfullmäktige och stiftsstyrelsen.

2. Kungörelser och tillkännagivanden skall anslås på stiftssamfällighetens anslagstavla.

3. Stiftsstyrelsen skall underrätta församlingarna om frågor av större ekonomisk betydelse. Stiftsstyrelsen får begära upplysningar från församlingarnas och de kyrkliga samfälligheternas kyrkoråd, när det behövs för att stiftsstyrelsen skall kunna fullgöra sina uppgifter.

4. Stiftsstyrelsen får, om inte stiftsfullmäktige beslutar något annat, uppdra åt kyrkorådet eller annan nämnd i en församling eller kyrklig samfällighet att verkställa beslut av stiftsfullmäktige eller att förvalta anslag som enligt fastställd budget eller särskilt beslut blivit anvisat åt församlingen eller den kyrkliga samfälligheten.

5. Bestämmelserna om närvaro- och yttranderätt för kyrkoherde eller hans ersättare skall också avse biskopen och vice ordföranden i stiftsstyrelsen.

6. Protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer beslutar det.

I denna paragraf finns bestämmelser om organisation och verksamhetsformer beträffande stiftsstyrelsen och övriga nämnder i stiftssamfälligheten.

Genom hänvisningen i *första stycket* görs vissa bestämmelser om kyrkoråd i församling tillämpliga på stiftsstyrelsen och övriga nämnder i stiftssamfälligheten. Det gäller bestämmelserna i 7 kap. om rätt till ledighet för uppdraget (8 §), om val och om efterträdare till ledamot som har avgått (9 § andra och tredje styckena), sammanträdena (11 §), suppleanternas inträde (12 §), beslutförhet och jäv (13 §), val av särskild avdelning eller utskott m. m. (14 §), framställningar m. m. (15 §), reglemente och delegation (17 §), tillsättning av nämnder (18 §), handläggningen av vissa ärenden (19 §), närvarorätt (20 §), förvaring av arkivhandlingar (21 §) och om ersättning till ledamöter och suppleanter (22 § första stycket).

I *andra stycket* ges särskilda bestämmelser om organisationen och verksamheten. Bestämmelserna motsvarar i huvudsak dem som gäller för kyrkoråd och övriga nämnder i kyrklig samfällighet (jfr 8 kap. 2 §).

Detta kapitel innehåller bestämmelser om förmögenhetsskydd, täckning av medelsbehov, budget, budgetfrister, medelsanvisning, fonder, lån och borgen samt räkenskaper och bokslut i de kyrkliga kommunerna. Kapitlet motsvarar i huvudsak 6 kap. LFKS. Vissa språkliga och redaktionella ändringar har gjorts.

Församlingar

1 § Församlingarnas egendom bör förvaltas så att förmögenheten inte minskas.

2 § Församlingens medelsbehov skall, i den mån det inte fylls på annat sätt, täckas med skatt.

3 § Församlingen skall årligen upprätta budget för nästa budgetår. Budgetåret löper per kalenderår.

Budgeten skall, med utgångspunkt i ställningen enligt de avslutade räkenskaperna för året före det år då budgeten upprättas, innehålla en plan för ekonomin under budgetåret. I planen skall redovisas de anslag som skall anvisas och täckningen av medelsbehovet med angivande av skattesatsen.

4 § Förslag till budget skall upprättas av kyrkorådet före oktober månads utgång. Om särskilda förhållanden kräver det, får budgetförslaget göras upp i november månad. I sådant fall skall kyrkorådet före oktober månads utgång föreslå skattesats för den församlingsskatt som ingår i preliminär skatt för inkomst under det följande året. Kyrkorådet bestämmer när övriga nämnder senast skall lämna sina särskilda budgetförslag till rådet.

Kyrkorådet skall samråda med kommunstyrelsen innan budgetförslaget görs upp.

Budgeten fastställs av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman före november månads utgång. Om budgeten till följd av särskilda förhållanden inte kan fastställas före november månads utgång, skall fullmäktige eller stämman ändå fastställa skattesatsen inom denna tid. Budgeten skall därefter fastställas före december månads utgång. Därvid får fullmäktige eller stämman, om det finns särskilda skäl för det, fastställa annan skattesats än som har bestämts tidigare.

Kyrkorådets förslag till budget skall från och med kungörandet av det sammanträde med kyrkofullmäktige eller den kyrkostämma då budgeten skall fastställas vara tillgängligt för allmänheten på plats som tillkännages i kungörelsen.

5 § Beslut om anslag skall även innefatta anvisning av medel för att täcka anslaget. Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman kan besluta att ett särskilt anslag, som inte förbrukas under det år för vilket det har beviljats, får användas för samma ändamål under det följande året. Ett sådant beslut får därefter fattas för ett år i sänder.

Paragraferna motsvarar 6 kap. 1–5 §§ LFKS.

6 § En församling får avsätta medel till kapitalfonder och driftfonder. Fondmedel får tas i anspråk för annat ändamål än det som fonden avser endast genom beslut i samband med att budgeten fastställs.

Paragrafen innehåller bestämmelser om kyrkokommunala fonder. Den stämmer överens med 6 kap. 6 § första stycket LFKS. Regeln i nämnda lagrums andra stycke har inte förts över till den nya lagen. Den föreskriften innehåller en hänvisning till de särskilda bestämmelser om fondavsättning som finns i annan lag. Sådana regler finns i den nya lagen om förvaltningen av kyrklig jord.

7 § Församlingen får ta upp lån och ingå borgen. Församlingen får inte upplåta panträtt i sin egendom till säkerhet för en fordran. Vid förvärv av egendom får församlingen överta betalningsansvaret för lån som tidigare har tagits upp mot säkerhet av panträtt i egendomen.

8 § Kyrkorådet skall fortlöpande föra räkenskaper över de medel som det förvaltar.

Andra nämnder som förvaltar medel skall föra räkenskaper enligt kyrkorådets föreskrifter och årligen, inom den tid som kyrkorådet bestämmer, till rådet lämna redovisning för sin medelsförvaltning under föregående budgetår.

När en sådan redovisning har lämnats, skall kyrkorådet inom den tid som kyrkofullmäktige eller kyrkostämman bestämmer sammanfatta och avsluta räkenskaperna.

Gemensamt kyrkoråd skall årligen senast den 31 mars lämna redovisning till de församlingar som har utsett rådet.

9 § Särskilda bestämmelser finns om

1. vård om och förvaltning av kyrka och kyrkoegendom,
2. förvaltning av medel som myndighet har särskilt inseende över samt
3. kollektmedel.

Paragraferna motsvarar 6 kap. 7–9 §§ LFKS.

Kyrkliga samfälligheter

10 § Beträffande kyrkliga samfälligheter tillämpas 1–9 §§. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församlingens kyrkofullmäktige samt om dess kyrkoråd och övriga nämnder skall i stället avse samfällighetens kyrkofullmäktige, församlingsdelegerade eller stiftsfullmäktige samt dess kyrkoråd eller stiftsstyrelse och övriga nämnder.
2. Församlingarnas kyrkoråd skall lämna sina särskilda förslag om anslag för det nästföljande året till samfällighetens kyrkoråd. Detta bestämmer när förslagen skall lämnas.
3. Bestämmelserna om samråd med kommunstyrelsen innan budgetförslaget görs upp skall inte tillämpas på stiftsstyrelsen.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 6 kap. 10 § LFKS. De ändringar som har gjorts innebär dels att i punkt 1 har tillagts orden stiftsfullmäktige och stiftsstyrelsen, dels att ytterligare en punkt, 3, har införts.

11 kap. Revision

Detta kapitel innehåller bestämmelser om revisorer, revisorernas uppgifter och befogenheter, revisionsberättelse och ansvarsfrihet. Kapitlet motsvarar med språkliga och redaktionella ändringar i huvudsak 7 kap. LFKS.

1 § Nyvalda kyrkofullmäktige eller kyrkostämman väljer under år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats tre eller flera revisorer samt minst lika många revisorssuppleanter för granskning av de tre följande årens verksamhet. Fullmäktige eller stämman får därvid välja revisorer och suppleanter för granskning av viss eller vissa nämnders verksamhet. Antalet revisorer, liksom antalet suppleanter, för varje nämnd eller grupp av nämnder skall dock vara minst tre.

Om val till kyrkofullmäktige har upphävts och omval har ägt rum eller om rättelse har vidtagits genom förnyad sammanräkning och mandatfördelningen mellan partierna därvid har ändrats, upphör uppdragen för revisorerna och suppleanterna två månader efter det att omvalet eller sammanräkningen har avslutats. När omvalet eller sammanräkningen har avslutats, skall fullmäktige förrätta nytt val av revisorer och suppleanter för återstoden av tjänstgöringstiden.

I fråga om valbarhet till revisor och revisorssuppleant, verkan av att valbarheten upphör och rätt till avsägelse skall bestämmelserna i 2 kap. 5 § om ledamot och suppleant i kyrkofullmäktige tillämpas. Den som inte är kyrkobokförd i församlingen är dock valbar. Detsamma gäller den som är myndig på dagen för valet till revisor eller suppleant.

Om en revisor som inte har utsetts vid proportionellt val avgår under tjänstgöringstiden, får fullmäktige eller stämman förrätta fyllnadsval för återstoden av denna tid.

Revisorer och revisorssuppleanter har rätt till den ledighet från anställning som behövs för uppdraget.

Fullmäktige eller stämman får besluta att det till revisorer och revisorssuppleanter skall betalas skäligt arvode samt skälig ersättning för resekostnader, förlorad arbetsförtjänst och andra utgifter som föranleds av uppdraget. Arvodet skall bestämmas till lika belopp för lika uppdrag.

2 § Den som är ledamot eller suppleant i kyrkorådet eller annars är redovisningsskyldig till församlingen får inte vara revisor eller revisorssuppleant för granskning av verksamhet som omfattas av redovisningsskyldigheten och inte heller delta i val av revisor eller revisorssuppleant för granskning av sådan verksamhet eller i handläggningen av ärende om ansvarsfrihet för verksamheten. Detsamma gäller make, föräldrar, barn eller syskon eller någon annan närstående till den redovisningsskyldige. Ordföranden och vice ordföranden i kyrkorådet eller andra nämnder vars verksamhet granskningen gäller får, utan hinder av vad som nu har sagts och även om de inte är ledamöter i kyrkofullmäktige, delta i fullmäktiges eller stämmans överläggning, när revisionsberättelsen som avser granskningen behandlas.

3 § Revisorerna granskar kyrkorådets och övriga nämnders verksamhet. De prövar om verksamheten har utövats på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt, om räkenskaperna är rättvisande och om den kontroll som har utövats inom nämnderna är tillräcklig.

En revisor har rätt att av en nämnd få de uppgifter och upplysningar som behövs för revisionsarbetet. En revisor får när som helst inventera de penningmedel och värdehandlingar som en nämnd förvaltar samt ta del av räkenskaper och andra handlingar som berör nämndens verksamhet.

Vad som har sagts om nämnd gäller även beredning.

4 § Revisorerna utövar, om kyrkofullmäktige eller kyrkostämman inte bestämmer något annat, själva den förvaltning som har samband med

revisionsuppdraget. Beslut som revisorerna fattar angående förvaltningen skall upptas i protokoll. I fråga om justering av protokoll och tillkännagivande om justeringen tillämpas bestämmelserna i 7 kap. 14 § andra stycket.

5 § Revisorerna skall årligen till kyrkofullmäktige eller kyrkostämman avge berättelse med redogörelse för resultatet av den revision som avser verksamheten under det föregående året. Av berättelsen skall framgå om anmärkning beträffande den granskade verksamheten föreligger eller inte. Om anmärkning framställs, skall anledningen till den anges i berättelsen. Revisionsberättelsen skall innehålla ett särskilt uttalande i frågan huruvida ansvarsfrihet tillstyrks eller inte.

6 § Sedan förklaringar har inhämtats över de anmärkningar som har framställts i revisionsberättelsen, skall kyrkofullmäktige eller kyrkostämman vid sammanträde före utgången av året efter det år som revisionen avser besluta om ansvarsfrihet skall beviljas eller om talan eller annan åtgärd för att bevara församlingens rätt skall vidtas. Om talan inte väcks inom ett år från det att revisionsberättelsen lades fram på sammanträde med fullmäktige eller stämman, anses ansvarsfrihet beviljad. Trots att ansvarsfrihet har beviljats får talan dock föras beträffande skada på grund av brottslig handling, om inte ansvarsfriheten uppenbarligen avsåg även den skadan.

7 § Kyrkofullmäktige eller kyrkostämman får meddela närmare föreskrifter om revisionen.

Paragraferna stämmer i sak överens med 7 kap. 1–7 §§ LFKS.

Kyrkliga samfälligheter

8 § Beträffande kyrkliga samfälligheter tillämpas 1–7 §§. Därvid skall följande gälla.

1. Bestämmelserna om församlingens kyrkofullmäktige samt om dess kyrkoråd och övriga nämnder skall i stället avse samfällighetens kyrkofullmäktige, församlingsdelegerade eller stiftsfullmäktige samt dess kyrkoråd eller stiftsstyrelse och övriga nämnder.
2. Val av revisorer och revisorssuppleanter i en stiftssamfällighet skall förrättas av de nyvalda stiftsfullmäktige snarast efter valperiodens början.
3. Församlingskyrkoråd som förvaltar medel för samfällighetens räkning eller kyrklig samfällighets kyrkoråd som förvaltar medel för stiftssamfällighetens räkning skall årligen avge redovisning för sin förvaltning under det föregående kalenderåret. Redovisningen skall lämnas till samfällighetens kyrkoråd eller stiftsstyrelsen, som bestämmer när detta skall ske.

Paragrafen motsvarar i huvudsak 7 kap. 8 § LFKS.

I *punkt 1* har som en följd av den obligatoriska stiftssamfälligheten tillagts orden stiftsfullmäktige och stiftsstyrelse.

Punkt 2 innehåller en ny bestämmelse. Den reglerar när val av revisorer och revisorssuppleanter i en stiftssamfällighet skall ske. Som förut har redovisats kan de nyvalda fullmäktige, på grund av att de väljs indirekt, inte hinna förrätta val före utgången av december månad det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum. I punkt 2 föreskrivs därför som ett

undantag från 1 § första meningen att revisorer och revisorssuppleanter i en stiftssamfällighet skall väljas av de nyvalda stiftsfullmäktige snarast efter valperiodens början.

Punkt 3 motsvarar i huvudsak 7 kap. 8 § 2 LFKS. Eftersom stiftsstyrelsen enligt 9 kap. 7 § 4 får uppdra åt kyrkorådet i en församling eller kyrklig samfällighet att förvalta anslag har bestämmelserna anpassats även för denna situation.

12 kap. Församlingsskatt

Detta kapitel innehåller bestämmelser om skyldighet att erlägga skatt till församling, skattesats, underrättelse om skattesats, utbetalning och redovisning av församlingsskatt samt särskilda bestämmelser om kyrkliga samfälligheter. Kapitlet motsvarar i huvudsak 8 kap. LFKS. Språkliga och redaktionella ändringar har gjorts.

Församlingar

1 § Bestämmelser om skyldighet att erlägga församlingsskatt finns i kommunalskattelagen (1928:370).

Den som är kyrkobokförd i en icke-territoriell församling är inte skyldig att erlägga församlingsskatt till den territoriella församling där han är mantalsskriven.

Särskilda bestämmelser om skattskyldighet finns i lagen (1951:691) om viss lindring i skattskyldigheten för den som icke tillhör svenska kyrkan.

2 § När budgeten har fastställts, skall kyrkorådet genast underrätta den kommun där församlingen är belägen om den skattesats som därvid har bestämts för det följande året.

Om budgeten inte har fastställts före oktober månads utgång, skall kyrkorådet genast underrätta kommunen om rådets förslag till skattesats. Om budgeten inte har fastställts före november månads utgång skall, så snart skattesatsen har bestämts, kommunen underrättas om denna.

3 § Skattesatsen för församlingsskatt bestäms enligt de grunder som anges i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m. m.

Bestämmelser om utbetalning av församlingsskatt finns i samma lag.

4 § Länsskattemyndigheten skall senast den 8 mars till kyrkorådet överlämna redovisning för det föregående året över skatt som tillkommer församlingen och som har betalats ut till denna.

Paragraferna motsvarar 8 kap. 1–5 §§ LFKS.

Kyrkliga samfälligheter

5 § Beträffande kyrkliga samfälligheter tillämpas 2–4 §§. Därvid skall beträffande stiftssamfälligheter bestämmelserna om kyrkoråd i stället avse stiftsstyrelsen.

Denna paragraf motsvarar 8 kap. 6 § LFKS.

6 § För stiftssamfälligheter samt för Stockholms territoriella församlingar och kyrkliga samfälligheter gäller också följande.

Stiftsstyrelsen samt varje församlings och samfällighets kyrkoråd i Stockholm skall, sedan budgeten har fastställts, genast underrätta berörda lokala skattemyndigheter, statistiska centralbyrån och riksskatteverket om den skattesats som har bestämts för det följande året.

Om budgeten inte har fastställts före oktober månads utgång, skall stiftsstyrelsen och kyrkorådet i församling eller kyrklig samfällighet i Stockholm genast underrätta berörda lokala skattemyndigheter och statistiska centralbyrån om stiftsstyrelsens eller rådets förslag till skattesats. Om budgeten inte har fastställts före november månads utgång skall, så snart skattesatsen har bestämts, berörda lokala skattemyndigheter, statistiska centralbyrån och riksskatteverket underrättas om denna.

Paragrafen innehåller specialregler för stiftssamfälligheter och för de territoriella församlingarna i Stockholm liksom också för kyrkliga samfälligheter i Stockholm beträffande underrättelse om skattesatsen. Paragrafen motsvarar delvis 8 kap. 7 § LFKS.

Beträffande församlingar i Stockholm och Stockholmssamfälligheten innebär bestämmelsen ingen ändring i sak. Eftersom varje stiftssamfällighet kommer att beröra flera kommuner och län bör samma bestämmelser som nu gäller för Stockholm också gälla för stiftssamfälligheterna. Paragrafen har utformats i enlighet härmed.

13 kap. Kommunalbesvär

Detta kapitel innehåller bestämmelser om överklagande av kyrkofullmäktiges, kyrkostämmans, kyrkorådets och annan nämnds beslut. I kapitlet finns också en särskild bestämmelse om kyrkliga samfälligheter. Kapitlet motsvarar i huvudsak 9 kap. LFKS. Språkliga och redaktionella ändringar har gjorts.

Hur man överklagar beslut av församling

1 § Kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans beslut får, om inte något annat är särskilt föreskrivet, överklagas hos kammarrätten. Överklagandet får grundas endast på omständigheter som innebär att beslutet

1. inte har tillkommit i laga ordning,
2. står i strid mot lag eller annan författning,
3. på annat sätt överskrider kyrkofullmäktiges eller kyrkostämmans befogenhet,
4. kränker klagandens enskilda rätt eller
5. annars vilar på orättvis grund.

Skrivelsen med överklagandet skall ha kommit in till kammarrätten inom tre veckor från den dag då justeringen av det över beslutet förda protokollet tillkännagavs på församlingens anslagstavla. Om skrivelsen före överklagandetidens utgång har kommit in till församlingen, skall överklagandet ändå prövas.

I skrivelsen skall anges det beslut som överklagas och de omständigheter på vilka överklagandet grundas. Klaganden får inte anföra någon ny omständighet till grund för överklagandet efter överklagandetidens utgång.

2 § I fråga om överklagande av beslut av kyrkorådet eller annan nämnd skall bestämmelserna i 1 § tillämpas, om inte något annat är särskilt föreskrivet. Beslut av rent förberedande eller rent verkställande art får inte överklagas.

Bestämmelserna i första stycket gäller även beslut som har fattats med stöd av uppdrag enligt 7 kap. 17 § andra stycket. I fråga om beslut som inte har protokollförts särskilt räknas överklagandetiden från den dag då justeringen av det protokoll, som fördes vid det sammanträde med kyrkorådet eller nämnden då beslutet anmäldes, tillkännagavs på anslagstavlan. Bestämmelserna i första stycket gäller också i fråga om överklagande av sådant beslut av revisorerna som avses i 11 kap. 4 §.

3 § Beslut enligt 1 och 2 §§ får överklagas av den som är kyrkobokförd i församlingen.

Till dessa paragrafer har förts över bestämmelserna i 9 kap. 1–3 §§ LFKS. Eftersom den s. k. utbotaxeringen numera har slopats, finns det dock inte skäl att ha kvar rätten till överklagande för dem som inte är kyrkobokförda i församlingen.

4 § Kammarrätten skall inhämta stiftsstyrelsens yttrande över överklagandet, om det behövs.

Vid tillämpning av förvaltningsprocesslagen (1971:291) anses församlingen som part.

Ett föreläggande enligt 5 § förvaltningsprocesslagen får inte gälla sådan brist i skrivelsen med överklagandet som består i att denna inte anger den eller de omständigheter på vilka överklagandet grundas. Bestämmelsen i 29 § förvaltningsprocesslagen om rätt att utan yrkande besluta till det bättre för enskild tillämpas inte.

Denna paragraf motsvarar i huvudsak 9 kap. 4 § LFKS.

I *första stycket* görs den ändringen att kammarrätten skall inhämta stiftsstyrelsens i stället för domkapitlets yttrande över överklagandet, om det behövs. Enligt den nya stiftsorganisationen skall domkapitlets uppgifter begränsas till frågor som rör svenska kyrkans lära och den prästerliga ämbetsförvaltningen. Med hänsyn härtill är det inte längre ändamålsenligt att behålla kravet på remiss till domkapitlet. Remisskravet bör i stället avse stiftsstyrelsen, som skall överta flertalet av de uppgifter som i dag ankommer på domkapitlet.

5 § Beslut av kammarrätten som har gått klaganden emot får överklagas endast av denne. Ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit ett överklagande eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs, får överklagas av församlingen och av var och en som sägs i 3 §.

6 § Om beslut av kyrkofullmäktige eller kyrkostämman har blivit upphävt genom avgörande som har vunnit laga kraft och om beslutet redan har verkställts, skall fullmäktige eller stämman föranstalta om rättelse av verkställigheten i den mån det är möjligt.

Första stycket tillämpas även i fråga om beslut av kyrkorådet eller annan nämnd eller av revisorerna.

Dessa paragrafer stämmer i sak överens med 9 kap. 5–6 §§ LFKS.

7 § I fråga om överklagande av beslut av församlingsdelegerade, kyrkofullmäktige, stiftsfullmäktige, kyrkorådet, stiftsstyrelsen eller någon annan nämnd i en kyrklig samfällighet tillämpas 1–6 §§, om inte något annat är särskilt föreskrivet. Beslut får överklagas också av en församling som ingår i samfälligheten.

Med det tillägget att bestämmelserna i 1–6 §§ också tillämpas på överklagande av beslut av stiftsfullmäktige och stiftsstyrelsen överensstämmer paragrafen med 9 kap. 7 § LFKS.

1. Denna lag träder i kraft, i fråga om 6 kap. 3–21 §§ den 1 september 1988, samt i övrigt den 1 januari 1989.

Lagen föreslås i huvudsaklig del träda i kraft den 1 januari 1989. För att stiftsfullmäktige skall kunna väljas fr. o. m. detta datum krävs att vissa bestämmelser i lagen som rör valet av fullmäktige träder i kraft tidigare. Den centrala valmyndigheten måste sålunda ges möjlighet att innan valet äger rum fastställa det antal ledamöter som skall utses i varje valkrets. Vidare måste de år 1988 nyvalda kyrkofullmäktige redan i november 1988 kunna välja elektorer och elektorerna redan i december 1988 välja ledamöter till stiftsfullmäktige. I punkt 1 föreskrivs därför att bestämmelserna i 6 kap. 3–21 §§ om valkretsar och fastställande av det antal ledamöter som skall utses i varje valkrets och om valet av stiftsfullmäktige och överklagande av valet träder i kraft den 1 september 1988.

2. Lagen (1982: 1052) om församlingar och kyrkliga samfälligheter upphävs den 1 januari 1989.
3. Om det i en lag eller någon annan författning hänvisas till en föreskrift som har ersatts genom en föreskrift i denna lag tillämpas i stället den nya föreskriften.

I andra lagar eller författningar kan det finnas hänvisningar till bestämmelser som ersätts genom den nya lagen. I *punkt 3* föreskrivs därför att den nya lagens bestämmelser skall tillämpas i dessa fall.

4. Beträffande icke-territoriell församling tillämpas den ordning som förut gällt, om församlingen beslutar det.

Enligt 1 kap. 2 § sista stycket tillämpas lagen också på icke-territoriella församlingar. Eftersom det inte kan uteslutas att de icke-territoriella församlingarna kan behöva avvika från lagen med hänsyn till deras särskilda organisation, bör de ha en möjlighet att fortfarande tillämpa äldre bestämmelser. I denna punkt har därför tagits in en föreskrift som gör det möjligt för dessa att, i likhet med vad som hittills gällt, behålla sin organisation i de delar som inte är förenliga med bestämmelserna i lagen.

5. En kyrklig samfällighet som har bildats före den 1 januari 1963 och som

omfattar alla de angelägenheter som avses i lagen (1930:259) om församlingsstyrelse skall från och med den 1 januari 1989 bestå endast för ekonomiska angelägenheter. Den nya lagens bestämmelser om en församlings rätt att själv vårda sina angelägenheter, om beslutanderätten och om kyrkoråd i församling skall tillämpas på de enskilda församlingarna i samfälligheten. I sådana församlingar skall utan hinder av bestämmelserna i 1 kap. 8 § beslutanderätten utövas på kyrkostämma, i församling med över 500 röstberättigade kyrkomedlemmar dock längst till utgången av år 1991. Domkapitlet skall förordna en person att före utgången av december månad år 1988 hålla kyrkostämma för val av ordförande och vice ordförande samt kyrkoråd.

Enligt 1930 års församlingsstyrelselag kunde bildas totala samfälligheter för alla församlingsangelägenheter, såväl ekonomiska som andra angelägenheter. Det finns alltjämt ett fåtal sådana totala samfälligheter. Dessa saknar egna organ. Enligt punkt 5 skall sådana samfälligheter få bestå, men endast för ekonomiska angelägenheter. I enlighet härmed föreskrivs också att de enskilda församlingarna i samfälligheten själva skall vårda sina angelägenheter. Detta kräver i sin tur att de aktuella församlingarna får egna organ. I punkten föreskrivs därför att den nya lagens bestämmelser om beslutanderätten och om kyrkoråd i församling skall tillämpas på de enskilda församlingarna i samfälligheten. Vidare föreskrivs att beslutanderätten i en sådan församling övergångsvis skall utövas av kyrkostämma, även om församlingen består av fler än 500 röstberättigade kyrkomedlemmar. Under övergångstiden har kyrkostämman att ta ställning till om församlingens beslutanderätt i framtiden skall utövas av kyrkofullmäktige, eller om uppgiften skall handhas av ett direktvalt kyrkoråd och göra framställning härom till stiftsstyrelsen.

Eftersom beslutanderätten i dessa församlingar för första gången skall utövas på kyrkostämma och någon sammankallande inte finns behövs särskilda övergångsregler för den första stämman. I sista meningen i punkten 5 föreskrivs därför att domkapitlet får utse en person som skall sammankalla stämman för att förrätta de val som skall ske till befattningar som avser tiden fr. o. m. den 1 januari 1989 och därför måste ske före utgången av december månad år 1988. Den föreslagna ordningen stämmer i princip överens med den som nu gäller när en ny församling bildas, i vilken beslutanderätten skall utövas på kyrkostämma (jfr 3 kap. 5 § första stycket LFKS och 3 kap. 5 § första stycket den nya lagen).

6. Annan kyrklig samfällighet än som avses i 5 och som har bildats före den 1 januari 1989 skall bestå. Om samfälligheten inte omfattar de församlingar och ekonomiska angelägenheter som anges i 1 kap. 5 eller 6 § får den dock bestå längst till utgången av år 1991. I fråga om sådana samfälligheter och församlingar som ingår i dessa tillämpas äldre bestämmelser. Bestämmelserna i kyrkliga indelningslagen (1988:000) tillämpas i fråga om ändring eller upplösning av sådana samfälligheter.

Bestämmelserna i denna punkt tar sikte på andra kyrkliga samfälligheter än som avses i punkt 5 och som har bildats före den 1 januari 1989. Det gäller såväl frivilligt bildade samfälligheter som obligatoriska pastoratssamfälligheter enligt 1 kap. 4 § första stycket LFKS. Enligt bestämmelser-

na i denna punkt skall sådana samfälligheter bestå. Om de emellertid inte överensstämmer med reglerna om samfälligheter i den nya lagen (1 kap. 5 och 6 §§) får de dock bestå längst till utgången av år 1991. Under en övergångstid får alltså berörda församlingar och stiftsstyrelsen ta initiativ till och fatta beslut om att ändra eller upplösa sådana samfälligheter som inte omfattar de församlingar och de ekonomiska angelägenheter som anges i 1 kap. 5 och 6 §§. Därvid skall enligt sista meningen i förevarande punkt tillämpas bestämmelserna i den kyrkliga indelningslagen.

7. I fråga om förutsättningarna för att en församlings beslutanderätt skall utövas av kyrkofullmäktige tillämpas äldre bestämmelser till utgången av år 1991. Om en församling med över 500 röstberättigade kyrkomedlemmar i vilken beslutanderätten enligt 1 kap. 9 § första stycket skall utövas av kyrkofullmäktige inte har fullmäktige vid ingången av år 1991 och det inte har bestämts att beslutanderätten skall utövas av kyrkorådet enligt 1 kap.10 §, skall fullmäktige väljas i församlingen detta år. Om det före utgången av år 1991 har bestämts att beslutanderätten i församlingen skall utövas av ett direktvalt kyrkoråd skall utan hinder av bestämmelserna i 7 kap. 5 § sjätte stycket kyrkostämman besluta om antalet ledamöter och suppleanter i rådet.

Enligt den nya lagen avskaffas möjligheten att låta beslutanderätten i större församlingar som ingår i totala ekonomiska samfälligheter utövas på kyrkostämma. I stället införs genom 1 kap. 10 § en möjlighet att i dessa fall överföra beslutanderätten till ett direktvalt kyrkoråd, efter beslut av stiftsstyrelsen. Eftersom beslut av sistnämnt slag inte kommer att kunna fattas före lagens ikraftträdande och det är onödigt att behöva välja ett stort fullmäktige för större församlingar i totala samfälligheter, föreskrivs i denna punkt att äldre bestämmelser i dessa hänseenden skall gälla till utgången av år 1991. Under denna övergångstid kan berörda församlingar besluta huruvida de önskar föra över beslutanderätten till ett direktvalt kyrkoråd, eller om den skall utövas av kyrkofullmäktige. En församling med över 500 röstberättigade kyrkomedlemmar skall dock ha kyrkofullmäktige efter den 1 januari 1992, om det inte enligt 1 kap. 10 § har bestämts att beslutanderätten skall utövas av kyrkorådet.

Enligt 7 kap. 5 § sjätte stycket den nya lagen skall kyrkofullmäktige i församlingen besluta om antalet ledamöter och suppleanter i det direktvalda kyrkorådet, när det skall väljas första gången. Fram till utgången av år 1991 kommer beslutanderätten i aktuella församlingar att kunna utövas på kyrkostämma. För att göra det möjligt att i dessa fall direkt ersätta kyrkostämma med ett direktvalt kyrkoråd ges i sista meningen förevarande punkt en undantagsbestämmelse från 7 kap. 5 § femte stycket. Enligt denna beslutar kyrkostämman om antalet ledamöter och suppleanter i rådet om det före utgången av år 1991 har bestämts att beslutanderätten i församlingen skall utövas av kyrkorådet.

8. När stiftsfullmäktige skall utses första gången beslutar domkapitlet efter hörande av stiftstinget och stiftsavdelningen av Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund om antalet ledamöter och suppleanter i stiftsfullmäktige. Beslutet skall fattas före utgången av juni 1988. Centrala valmyndigheten skall genast underrättas om beslutet.

Enligt 6 kap. 1 § skall stiftsfullmäktige besluta hur många ledamöter i fullmäktige som skall utses. När stiftsfullmäktige skall utses första gången finns inte något fullmäktige som kan besluta om antalet. I punkten föreskrivs därför att domkapitlet första gången skall besluta om antalet ledamöter och suppleanter i fullmäktige. Innan domkapitlet fattar beslut skall det enligt bestämmelsen höra stiftstinget och stiftsavdelningen av pastoratsförbundet. Beslutet skall fattas före utgången av juni 1988 för att den centrala valmyndigheten i god tid skall få besked om det antal ledamöter som skall fördelas på valkretsarna enligt 6 kap. 4 §.

9. Vad som i 6 kap. 9, 11, 14, 15, 19 och 20 §§ sägs om stiftsstyrelsen skall, när stiftsfullmäktige skall utses första gången, avse domkapitlet.

När stiftsfullmäktige utses första gången hösten 1988 kan bestämmelserna som avser stiftsstyrelserna inte tillämpas, eftersom den ännu inte har utsetts. De bör därför vid detta tillfälle avse domkapitlet.

10. När sammanträde med stiftsfullmäktige skall hållas första gången utfärdas kungörelse om sammanträdet av domkapitlet, som också bestämmer i vilken eller vilka tidningar kungörelsen skall införas.

Enligt 6 kap. 23 § jämfört med 2 kap. 10 § skall kungörelse om sammanträde med stiftsfullmäktige utfärdas av ordföranden. Vidare skall kungörelsen införas i den eller de ortstidningar som fullmäktige har bestämt. Eftersom stiftsfullmäktige av naturliga skäl inte har valt någon ordförande eller fattat beslut om i vilka tidningar kungörelsen skall införas innan fullmäktige har sammanträtt första gången, föreskrivs i denna punkt att dessa uppgifter första gången skall ankomma på domkapitlet.

11. Domkapitlet i varje stift skall efter samråd med stiftstinget före utgången av januari 1989 upprätta förslag till stiftsamfällighetens budget för budgetåret 1989. Stiftsfullmäktige skall före februari månads utgång fastställa budgeten för år 1989. Domkapitlets förslag till budget för år 1989 skall från och med kungörandet av det sammanträde med stiftsfullmäktige då budgeten skall fastställas vara tillgängligt för allmänheten på plats som tillkännages i kungörelsen.

Denna punkt innehåller särskilda bestämmelser om stiftssamfällighetens budget för år 1989. Enligt 10 kap. 10 § jämfört med 10 kap. 3–4 §§ skall stiftssamfälligheten årligen upprätta budget för nästa budgetår. Denna skall upprättas av stiftsstyrelsen och fastställas av stiftsfullmäktige senast vid vissa angivna tidpunkter. För stiftssamfällighetens första budgetår, budgetåret 1989, går dessa regler inte att tillämpa. I förevarande punkt föreskrivs därför att domkapitlet skall upprätta förslag till budget för år 1989 och att stiftsfullmäktige före februari månads utgång skall fastställa denna budget. Vidare ges i punkten föreskrifter om att budgetförslaget skall vara tillgängligt för allmänheten på plats som tillkännages i kungörelsen för det sammanträde med stiftsfullmäktige då budgeten skall fastställas. Frågan om finansieringen av stiftssamfälligheterna budgetåret 1989 behandlas i avsnitt 3.6.9.

12. För varje församling skall kyrkofullmäktige eller kyrkostämman före utgången av december 1988 utse kyrkoråd enligt bestämmelserna i den nya lagen.

Det finns i dag församlingar som saknar kyrkoråd enligt bestämmelserna i 5 kap. 1 § sista stycket LFKS. Även församlingar som ingår i totala samfälligheter enligt 1930 års församlingsstyrelselag saknar egna kyrkoråd. I 7 kap. 1 § nya lagen föreskrivs att det skall finnas ett kyrkoråd i varje församling. För att redan när lagen träder i kraft kyrkoråd skall finnas även i de församlingar som enligt de nyssnämnda bestämmelserna saknar kyrkoråd, föreskrivs att kyrkoråd skall väljas i varje församling före utgången av december 1988.

13. Förvaltar en församling fonder som avser sådana ändamål som enligt denna lag skall skötas av en pastoratssamfällighet, övertas förvaltningen av samfälligheten.

Denna punkt har kommenterats närmare i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.1.1).

6.9 Förslaget till kyrklig indelningslag

Av skäl som redovisats i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.3.7) förs bestämmelser om rikets indelning i territoriella församlingar och pastorat samt kontrakt och stift, om ändringar i indelningen samt om bildandet av icke-obligatoriska kyrkliga samfälligheter samman i en ny kyrklig indelningslag. Därvid följs till stora delar den systematik som kyrkoförfattningsutredningen valt. I lagens *första kapitel* anges dess tillämpningsområde och beskrivs de indelningsenheter som är grundläggande i den kyrkliga organisationen samt begreppet kyrklig samfällighet. Kapitlet innehåller också reglerna om de kyrkliga indelningsenheterna på regional nivå, stiften. *Andra kapitlet* innehåller bestämmelser om ändringar i den territoriella församlingsindelningen, vilka i huvudsak oförändrade överförts från 1 och 3 kapitlen lagen (1979: 411) om ändring i rikets indelning i kommuner, landstingskommuner och församlingar (indelningslagen, ändrad senast 1982: 1252). Vissa sakliga ändringar har gjorts med utgångspunkt i de av kyrkokommittén framlagda förslagen. Förslagen i kapitlet medför att bestämmelserna om församlingar måste utgå ur indelningslagen. Dess rubrik måste också ändras. Dessa frågor avser jag att ta upp till behandling i den av mig tidigare nämnda propositionen om följdlagstiftning till kyrkoreformen (jfr avsnitt 3.8). *Tredje och fjärde kapitlen* rör ändringar i den territoriella pastoratsindelningen och i kontraktsindelningen och *femte kapitlet* bildandet av kyrkliga samfälligheter. Bestämmelserna i fråga om pastorat och samfälligheter bygger väsentligen på kyrkokommitténs förslag till lag om ändring i pastoratsindelningen och om bildande av kyrkliga samfälligheter (SOU 1986: 18).

1 kap. Kyrkliga indelningsenheter m. m.

Inledande bestämmelser

1 § Denna lag gäller rikets indelning i territoriella församlingar och pastorat samt kontrakt och stift. Lagen gäller också förfarandet vid bildande av kyrkliga samfälligheter.

I *första meningen* anges inledningsvis lagens tillämpningsområde, de rikstäckande kyrkliga indelningsenheterna territoriella församlingar och pastorat samt kontrakt och stift. I riket finns också icke-territoriella församlingar och pastorat. De icke-territoriella enheterna, landets fem icke-territoriella församlingar och motsvarande pastorat, är Karlskrona amiralitetsförsamling, Göteborgs Tyska församling, Tyska S:t Gertruds församling i Stockholm, Finska församlingen i Stockholm och Hovförsamlingen.

I *andra meningen* anges särskilt att lagen också reglerar bildandet av kyrkliga samfälligheter, vilka ju inte är några indelningsenheter. I dessa delar blir lagens bestämmelser tillämpliga också i fråga om icke-territoriella församlingar och pastorat.

Den lokala indelningen

2 § Församlingen är den grundläggande lokala enheten inom svenska kyrkan.

Paragrafen har inte haft någon motsvarighet äldre lag. Av 1 kap. 1 § andra meningen den nya församlingslagen framgår att församlingarna är kyrkliga kommuner, vars verksamhet regleras i den lagen.

3 § Pastoratet är tjänstgöringsområde för en kyrkoherde. Ett pastorat består av en församling (*enförsamlingspastorat*) eller flera församlingar (*flerförsamlingspastorat*).

Paragrafen motsvarar närmast 2 § i kyrkokommitténs förslag till en lag om ändring i pastoratsindelningen och om bildande av kyrkliga samfälligheter. I *första meningen* anges den definitionsmässiga betydelsen av pastorat, dvs. tjänstgöringsområde för en kyrkoherde. *Andra meningen* anger att ett pastorat består av en eller flera församlingar. Bestämmelserna innebär ingen ändring av vad som förut gällt.

Den regionala indelningen

4 § Kontraktet är tjänstgöringsområde för en kontraktsprost. Ett kontrakt består av flera pastorat i ett stift.

5 § Stiftet är regional enhet inom kyrkan och tjänstgöringsområde för biskopen.

6 § I riket finns tretton stift. Dessa är Uppsala stift, Linköpings stift, Skara stift, Strängnäs stift, Västerås stift, Växjö stift, Lunds stift, Göteborgs stift, Karlstads stift, Härnösands stift, Luleå stift, Visby stift och Stockholms stift.

7 § Varje stift omfattar de församlingar som regeringen bestämmer.

Dessa paragrafer saknar motsvarighet i äldre lagstiftning. De reglerar de kyrkliga indelningsenheterna på regional nivå. En följd av att rikets stift räknas upp i 6 § blir att riksdagen måste besluta om vilka stift som skall finnas. Med stöd av 7 § kan regeringen ändra stiftens indelning.

Kyrkliga samfälligheter

8 § Kyrkliga samfälligheter bildas av församlingar för vården av gemensamma ekonomiska angelägenheter.

Med gemensamma angelägenheter avses i paragrafen församlingsangelägenheter och de angelägenheter som enligt lag eller annan författning ankommer på pastoratet eller stiftssamfälligheten. Av 1 kap. 1 § andra meningen i den nya församlingslagen framgår att samfälligheterna är kyrkliga kommuner, vars verksamhet regleras i den lagen. De kyrkliga samfälligheterna är inte indelningsenheter i svenska kyrkans organisation utan sammanslutningar av de kyrkokommunala grundenheterna, dvs. församlingarna. Enligt den nya församlingslagen skall alla landets territoriella församlingar ingå i de regionala stiftssamfälligheterna. De icke-territoriella församlingarna utom hovförsamlingen kommer även att kunna ingå i dessa samfälligheter liksom ingå i de flerpastoratssamfälligheter vars bildande regleras i 5 kap. 3 § denna lag. I praktiken torde det därför, med något undantag, bli så att flertalet församlingar kommer att ingå i kyrkliga samfälligheter på såväl lokal- som regionalplanet.

2 kap. Ändringar i den territoriella församlingsindelningen

I detta kapitel finns bestämmelser som i huvudsak oförändrade hämtats från 3 kap. 2–17 §§ indelningslagen. För en närmare kommentar till dessa bestämmelser kan hänvisas till prop. 1978/79: 157. Vissa paragrafer har fått ändrad lydelse. Ändringarna hänger främst samman med en ändrad beslutsordning som innebär att kammmarkollegiet i princip övertar regeringens beslutsbefogenheter i första instans, se avsnitt 3.3.2 i den allmänna motiveringen. I övrigt har lagtexten förenklats genom språkliga och redaktionella ändringar.

Beslut om en ändrad församlingsindelning

1 § Ändring i församlingsindelningen får göras, om ändringen kan antas medföra bestående fördel för en församling eller en del av en församling eller andra fördelar från allmän synpunkt. Därvid får de föreskrifter meddelas som behövs för ändringens genomförande. Har ändringen samband med en ändring i rikets indelning i kommuner enligt 1 kap. lagen (1979: 411) om ändring i rikets indelning i kommuner och landstingskommuner skall den beslutas av regeringen. I andra fall fattas beslutet av kammarkollegiet.

När frågan om indelningsändring prövas skall särskild hänsyn tas till

önskemål och synpunkter från den eller de församlingar som närmast berörs av ändringen. Om en sådan församling motsätter sig en indelningsändring, får beslut om ändringen meddelas endast om det finns synnerliga skäl. Särskild hänsyn skall också tas till befolkningens önskemål och synpunkter.

2 § Behöver församlingsindelningen ändras på grund av oregelbundenhet i indelningen eller med hänsyn till fastighetsförhållandena, får kammarkollegiet besluta om det.

Om de församlingar som närmast berörs av en sådan indelningsändring är ense om denna och ändringen avser församlingar i samma län, får länsstyrelsen besluta om ändringen. Detta gäller dock inte om ändringen föranleder en ekonomisk reglering mellan församlingarna.

3 § Råder det osäkerhet om gränsen för en församlings område, får kammarkollegiet besluta om gränsens rätta sträckning.

Dessa paragrafer innehåller bestämmelser om förutsättningarna för ändring i församlingsindelningen samt om beslutanderätten i sådana ärenden. De motsvarar till sitt innehåll 3 kap. 2–4 §§ indelningslagen. Beslutanderätten i de fall som avses i 1 och 3 §§ har delegerats från regeringen till kammarkollegiet (se den allmänna motiveringen avsnitt 3.3.2).

Regeringen skall dock besluta om sådan ändring i församlingsindelningen som sammanhänger med en ändring i kommunindelningen, eftersom regeringen enligt indelningslagen har beslutanderätten i det senare fallet. Vad angår de fall som regleras i 2 § har kammarkollegiet redan förut haft beslutanderätten under den förutsättningen att ändringen inte föranleder ekonomisk reglering mellan församlingarna. Denna förutsättning gäller i fortsättningen endast beträffande länsstyrelsens beslutanderätt och återfinns följaktligen i andra stycket.

Hur en fråga om ändrad församlingsindelning väcks m. m.

4 § En fråga om ändring i församlingsindelningen får väckas av en församling som skulle beröras av ändringen eller av den som är kyrkobokförd i en sådan församling. Ansökan om en sådan ändring skall ges in till kammarkollegiet.

Kammarkollegiet och länsstyrelsen får självmant ta upp frågor om ändring i församlingsindelningen. En sådan fråga får också väckas av stiftsstyrelsen genom anmälan hos kammarkollegiet.

I paragrafen ges föreskrifter om rätten att väcka en fråga om ändring i församlingsindelningen. Dessa regler motsvarar 3 kap. 16 § första stycket samt andra stycket första och andra meningen indelningslagen.

Första stycket har i sakligt hänseende anpassats till att den s. k. utbotaxeringen upphört. Två sakliga ändringar har gjorts i *andra stycket*. Regeringen skall inte längre ta ett eget initiativ till en ändrad församlingsindelning utan bara ta upp sådana frågor i samband med ett ärende om ändrad kommunindelning eller efter överklagande. Enligt tidigare ordning kunde domkapitlet väcka en fråga om ändrad församlingsindelning. Såsom framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.2.5) avses domkapitlets upp-

gifter i fortsättningen bli begränsade till frågor som i all väsentligt rör svenska kyrkans lära och den prästerliga ämbetsförvaltningen. Det övergripande ansvaret för strukturfrågorna i stiftet skall stiftsstyrelsen ha. Domkapitlets initiativrätt förs därför över till stiftsstyrelsen.

5 § Om en indelningsändring som länsstyrelsen tar initiativ till inte är av den beskaffenheten att länsstyrelsen enligt 2 § andra stycket får besluta om ändringen, skall länsstyrelsen överlämna ärendet till kammarkollegiet.

Kammarkollegiet skall till länsstyrelsen överlämna sådana ärenden om indelningsändring som får beslutas av länsstyrelsen enligt 2 § andra stycket.

Paragrafen innehåller föreskrifter om överlämnande av indelningsärenden från länsstyrelsen till kammarkollegiet och omvänt. Bestämmelserna motsvarar 3 kap. 16 § andra stycket tredje meningen och tredje stycket indelningslagen.

Utredning m. m.

6 § I ärenden om sådana indelningsändringar som avses i 1 § och 2 § första stycket skall kammarkollegiet göra den utredning som behövs eller, när det är lämpligare, överlämna åt länsstyrelsen att göra utredningen. Om det behövs med hänsyn till ärendets omfattning och beskaffenhet, får kammarkollegiet uppdra åt en särskild utredare att göra utredningen.

I ärenden om en sådan indelningsändring som avses i 2 § andra stycket skall utredningen göras av länsstyrelsen.

7 § En utredning skall omfatta alla omständigheter som inverkar på frågan. Vid utredningen skall samråd ske med de berörda församlingarna och med stiftsstyrelsen.

Om den ändring i församlingsindelningen som utredningen avser också bör föranleda en ändring i någon annan indelning, skall utredningen omfatta även en sådan ändring.

8 § Statliga och kommunala myndigheter skall i skälig omfattning lämna upplysningar och hjälp, när det begärs av den som gör utredningen.

9 § När det finns skäl till det, skall en särskild undersökning göras om befolkningens inställning till en indelningsändring. Om en särskild utredare finner skäl till en sådan undersökning, skall han anmäla detta till kammarkollegiet, som beslutar i frågan. Länsstyrelsen beslutar om sådana undersökningar i ärenden som länsstyrelsen utreder.

Undersökningen skall göras av länsstyrelsen. Den kan ske genom omröstning, opinionsundersökning eller liknande förfarande. Länsstyrelsen får därvid anlita valnämnden i kommunen, om inte nämndens verksamhet i övrigt hindras därigenom.

10 § Om utredningen visar att församlingsindelningen bör ändras, skall ett förslag upprättas till ändringen samt till den ekonomiska reglering och de övriga föreskrifter som ändringen kan ge anledning till.

Om även någon annan indelning behöver ändras, skall förslag upprättas också till en sådan ändring.

11 § Den myndighet som har hand om utredningen får besluta huruvida kostnaden för utredningen skall förskotteras av sökanden eller av allmänna medel.

Den myndighet som meddelar det slutliga beslutet i ärendet får förordna att sökanden eller en församling som har fördel av indelningsändringen slutligen skall stå för utredningskostnaden helt eller delvis. I den mån ett sådant förordnande inte meddelas, skall staten svara för utredningskostnaden.

Till utredningskostnaden hör även kostnaden för valnämndens medverkan i en undersökning om befolkningens inställning till en indelningsändring.

Paragraferna motsvarar bestämmelserna i 1 kap. 21–26 §§ och 3 kap. 17 § första meningen indelningslagen. Regeln i 3 kap. 17 § andra meningen indelningslagen, att det vid utredningen skulle ske samråd även med domkapitlet, har ändrats till att avse samråd med stiftsstyrelsen och återfinns i 7 § första stycket.

Ekonomisk reglering m. m.

12 § När en församling delas, skall de inbördes ekonomiska förhållandena mellan församlingarna enligt den nya indelningen regleras. När en del av en församling överförs till en annan församling, skall en sådan reglering ske, om en församlings tillgångar eller förbindelser som kan hänföras till den delen bör överföras till den andra församlingen eller om det finns särskilda skäl till reglering. Regleringen skall ha till syfte att på ett ändamålsenligt och skäligt sätt fördela församlingens förmögenhet eller en del av denna.

Regleringen fastställs av den som beslutar om indelningsändringen, när beslutet meddelas. Om församlingarna är ense om regleringen, bör deras överenskommelse fastställas.

13 § Ansvaret för en förbindelse får överföras från en församling till en annan även om fordringsägaren inte har lämnat sitt medgivande till det.

14 § Om inte något annat har bestämts vid den ekonomiska regleringen, övergår en församlings ansvarighet för borgensförbindelser och liknande åtaganden, som berör invånare, fastigheter eller verksamheter inom ett område som skall skiljas från församlingen, till den församling som området efter indelningsändringen skall ingå i.

15 § Om fördelningen av tillgångar och förbindelser inte kan följa grunden för regleringen, skall utjämning ske i pengar. Den som beslutar om indelningsändringen får bestämma att utjämningsbeloppet skall betalas på en gång eller fördelas på två eller flera år.

16 § När församlingar läggs samman, övergår deras tillgångar och ansvarigheten för deras förbindelser till den församling som bildas genom sammanläggningen.

17 § Om en församlings ekonomiska ställning försämras på grund av en indelningsändring, får den som beslutar om ändringen bestämma att en annan församling som har fördel av denna skall bidra till den förstnämnda

församlingens utgifter i skälig utsträckning. Detsamma gäller om en församling på grund av en indelningsändring får kostnader för att ordna sin förvaltning, till vilka den eller de andra församlingar som närmast berörs av ändringen skäligen bör bidra. Bidraget skall utgå på en gång eller under en viss övergångstid.

I likhet med vad som skett beträffande utredningen i indelningsärenden (6–11 §§) har även bestämmelserna om den ekonomiska regleringen i indelningslagen (1 kap. 6–10 §§ och 3 kap. 7 §) förts in i denna lag. Lagtexten har anpassats till den ändrade beslutsordningen.

När beslut om ändring i församlingsindelningen träder i kraft m. m.

18 § En indelningsändring träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet om ändringen. Om ändringen är av sådan omfattning att en församling enligt den nya indelningen inte bör företrädas av de gamla kyrkofullmäktige, träder ändringen i kraft den 1 januari året efter det år då val i hela riket av fullmäktige har ägt rum. Detta gäller dock inte om ett förordnande enligt 23 § meddelas.

Ett beslut om indelningsändring enligt 1 § skall meddelas senast ett år innan ändringen skall träda i kraft. Om det finns synnerliga skäl, får beslutet meddelas vid en senare tidpunkt, dock inte senare än åtta månader före ikraftträdandet. Ett beslut om indelningsändring enligt 2 § andra stycket skall meddelas senast tre månader innan ändringen skall träda i kraft.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 8 § indelningslagen. Normalt framgår av ett beslut om indelningsändring när ändringen träder i kraft.

19 § Sedan en indelningsändring har beslutats eller, om indelningsdelegerade skall utses enligt 22 §, sedan delegerade valts, kan en församling enligt den nya indelningen förvärva rättigheter och ikläda sig skyldigheter.

20 § Under tiden från beslutet om indelningsändring eller, om indelningsdelegerade skall utses enligt 22 §, från valet av delegerade och till dess att ändringen träder i kraft skall den beslutanderätt som tillkommer kyrkofullmäktige, kyrkostämma eller direktvalt kyrkoråd utövas av företrädare för församlingen enligt den nya indelningen, när det är fråga om beslut som har verkan efter den nya indelningens ikraftträdande.

Företrädare för församlingen enligt den äldre indelningen får under samma tid utöva sådan beslutanderätt endast i frågor som uteslutande avser denna församling och som inte har verkan efter den nya indelningens ikraftträdande.

21 § I fråga om rätten att företräda de församlingar som berörs av en indelningsändring skall följande gälla. Till dess ändringen träder i kraft skall kyrkofullmäktige i varje församling där beslutanderätten utövas av fullmäktige företräda denna församling enligt såväl den äldre som den nya indelningen, om inte något annat följer av 22 eller 23 §.

Dessa paragrafer motsvarar 3 kap. 9–11 §§ indelningslagen.

22 § Om en indelningsändring innebär att en ny församling bildas eller om ändringen annars är av sådan omfattning att församlingen inte bör

företrädas av de gamla kyrkofullmäktige, får den som beslutar om ändringen bestämma att församlingen enligt den nya indelningen skall företrädas av indelningsdelegerade från det att dessa har valts till dess att indelningsändringen träder i kraft. Om sådana delegerade finns bestämmelser i lagen (1972: 229) om kyrkliga indelningsdelegerade.

I denna paragraf, som motsvarar 3 kap. 12 § indelningslagen, finns bestämmelser om att en församling enligt den nya indelningen skall kunna företrädas av indelningsdelegerade under en övergångstid. Den ändringen har gjorts att kammarkollegiet, som en följd av den nya beslutsordningen, jämte regeringen får beslutanderätt i denna fråga.

23 § Om en ny församling bildas av församlingar som utgör en total kyrklig samfällighet, får den som beslutar om indelningsändringen förordna att samfällighetens fullmäktige skall vara fullmäktige i den nybildade församlingen.

Paragrafen motsvarar 3 kap. 13 § indelningslagen. Enligt den får vid en indelningsändring, som innebär att församlingar som tillsammans bildar en total ekonomisk samfällighet läggs samman, bestämmas att samfällighetens fullmäktige skall vara fullmäktige i den nybildade församlingen. Såsom framgår av 1 kap. 6 § i den nya församlingslagen avses med total pastoratssamfällighet en samfällighet med uppgift att handha alla ekonomiska angelägenheter för samtliga församlingar i pastoratet. Andra totala samfälligheter under pastoratsnivå kan inte finnas. Uttrycket total kyrklig samfällighet används nu i lagtexten för att täcka också de totala flerpastoratsamfälligheterna. På samma sätt som i 22 § har bestämmelserna i denna paragraf anpassats till den ändrade beslutsordningen.

Hur man överklagar beslut om ändrad församlingsindelning

24 § Beslut, som under tiden från beslutet om indelningsändring eller, om indelningsdelegerade skall utses enligt 22 §, från valet av delegerade och till dess att ändringen träder i kraft fattas av kyrkofullmäktige, kyrkostämman, kyrkorådet eller en annan nämnd, överklagas enligt reglerna i 13 kap. 1–3 §§ församlingslagen (1988: 000). Även en annan församling som berörs av indelningsändringen och den som är kyrkobokförd i en sådan församling får klaga över beslutet. Beträffande överklagandet tillämpas i övrigt 13 kap. 4–6 §§ församlingslagen. Ett beslut, varigenom kammarrätten har bifallit överklagandet eller förbjudit att det överklagade beslutet verkställs, får likaså överklagas även av en annan församling som berörs av indelningsändringen och av den som är kyrkobokförd i en sådan församling.

Paragrafen, som motsvarar 3 kap. 14 § indelningslagen, innehåller bestämmelser om överklagande av kyrkokommunala beslut fram till indelningsändringens ikraftträdande. De ändringar som gjorts innebär att hänvisningarna till 1982 års lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter har ersatts med hänvisningar till motsvarande bestämmelser i den nya lagen. I enlighet med terminologin i förvaltningslagen används ordet ”överklagan-

de" istället för "besvär". Vidare har kretsen av klagoberättigade begränsats med hänsyn till att den s k utbotaxeringen upphört.

25 § Länsstyrelsens beslut enligt 2 § andra stycket får överklagas hos kammarkollegiet.

Kammarkollegiets beslut enligt 1–3 §§ får överklagas hos regeringen. Kollegiets beslut får överklagas även av stiftsstyrelsen. Kollegiets beslut i ärenden som överklagats dit får dock inte överklagas.

Enligt paragrafens *andra stycke* skall alla beslut om ändringar i församlingsindelningen som fattas av kammarkollegiet i första instans kunna överklagas hos regeringen. Av de skäl som angivits i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.3.2) ges även stiftsstyrelsen rätt att överklaga kollegiets beslut enligt 1–3 §§. Kollegiets beslut i ärenden som har överklagats dit får dock inte överklagas. Detta är en ändring i förhållande till vad som tidigare gällt. Ändringen är motiverad av den s. k. tvåinstansprincipen.

3 kap. Ändringar i den territoriella pastoratsindelningen

Enligt 3 § sista stycket lagen (1970: 940) om kyrkliga kostnader beslutar regeringen om indelning i pastorat. Det närmare förfarandet vid indelningsändringar har varit oreglerat. I praktiken har regeringen tillämpat indelningslagens bestämmelser om ändringar i församlingsindelningen analogt vid ändringar i pastoratsindelningen. Detta har också varit förutsatt i förarbetena till indelningslagen (se prop. 1978/79: 157 s. 90 f). Enligt vad som anförts i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.3.5) bör uppgiften att fatta beslut om ändringar i pastoratsindelningen flyttas från regeringen till ett kyrkligt organ på stiftsnivån, nämligen stiftsstyrelsen. I och med att uppgiften läggs på ett kyrkokommunalt organ måste befogenheten att fatta beslut i dessa ärenden ges i lag. Detta kapitel inleds med en sådan bestämmelse. Vidare innehåller det regler om förfarandet vid ändringar i pastoratsindelningen. Till stor del är det fråga om bestämmelser som tar sikte på den ekonomiska reglering som måste ske mellan de pastorat som berörs av en indelningsändring. Dessa är utformade med reglerna för ändringar i församlingsindelningen enligt 2 kap som förebild. Bestämmelser ges även om de grundläggande principer som skall gälla vid en indelningsändring, frågor om initiativrätt och rätt att överklaga m. m.

Hur ändringar i pastoratsindelningen skall ske

1 § Ändring i pastoratsindelningen får göras om indelningen därmed blir mer ändamålsenlig med hänsyn till pastoratens förmåga att svara för de angelägenheter som enligt författning eller annars skall ankomma på dem. Ett pastorat får inte utan synnerliga skäl ha färre än 2000 kyrkomedlemmar eller vara beläget i mer än en kommun.

Om en ändring i pastoratsindelningen beslutar stiftsstyrelsen.

I *första stycket* anges förutsättningarna för ändringar i pastoratsindelningen. Ändring får göras om indelningen därigenom blir mer ändamålsenlig,

varvid den tidigare principen att ett pastorat i allmänhet inte skall ha färre än 2 000 invånare har skärpts genom att det i paragrafen föreskrivs att pastorat inte får ha färre än 2 000 kyrkomedlemmar. Avvikelser skall dock kunna tillåtas om det finns synnerliga skäl. Bl a geografiska och befolkningsmässiga förhållanden kan emellanåt utgöra sådana skäl. Se den allmänna motiveringen, avsnitt 3.3.3. Vidare skall ett pastorat normalt inte få skära en borgerlig kommungräns. Krav på samtycke har inte uppställts. Främst måste beaktas pastoratens resurser att lösa de uppgifter som enligt särskilda författningar ankommer på dem.

Enligt 3 § sista stycket lagen om kyrkliga kostnader har regeringen beslutat om indelning i pastorat. I enlighet med vad som sagts i det föregående vid kapitelrubriken föreskrivs här i *andra stycket* att beslut om ändring i pastoratsindelningen skall fattas av stiftsstyrelsen.

2 § Stiftsstyrelsen skall verka för en ändamålsenlig pastoratsindelning och får själv ta upp frågor om ändring i indelningen.

En fråga om ändring får också väckas genom en ansökan hos stiftsstyrelsen av en församling eller ett pastorat, som skulle beröras av ändringen.

I *första stycket* ges en allmän regel av innebörd av stiftsstyrelsen skall verka för en ändamålsenlig pastoratsindelning. Stiftsstyrelsen får således till uppgift att fortlöpande se över pastoratsindelningen i stiftet. Eftersom stiftsstyrelsen skall ha det övergripande ansvaret för strukturfrågorna inom stiftet, innehåller stycket vidare att stiftsstyrelsen även får ta upp en fråga om ändring i pastoratsindelningen på eget initiativ.

Initiativ får enligt *andra stycket* också tas av en församling eller pastoratssamfällighet som berörs av ändringen. Härmed avses de beslutande organen i dessa. Formellt tas initiativet genom att en ansökan om indelningsändring ges in till stiftsstyrelsen.

3 § Om en församling som utgör ett enförsamlingspastorat delas, skall de nybildade församlingarna tillsammans utgöra ett pastorat, om inte stiftsstyrelsen beslutar något annat.

I denna paragraf ges en specialregel om pastoratstillhörighet när församlingar bildas genom delning av en församling som utgjort ett eget pastorat. Varje församling i riket måste antingen utgöra ett enförsamlingspastorat eller ingå i ett flerförsamlingspastorat (se 1 kap. 3 §). Stora församlingar skall normalt kunna delas i enheter som bättre svarar mot församlingslivets behov, utan att de för den skull skall behöva bilda egna nya pastorat. Är avsikten att församlingarna skall bilda egna pastorat måste det ske en nära samordning mellan de olika beslutande organens beslutsprocesser. Med en ordning där olika myndigheter beslutar beträffande ändringar i församlingsindelningen respektive pastoratsindelningen kan det emellertid tänkas att besluten inte kan träda i kraft vid samma tidpunkt. Den föreslagna bestämmelsen syftar till att lösa den frågan.

4 § I ett ärende om ändrad pastoratsindelning skall stiftsstyrelsen göra den utredning som behövs. Om en ändrad pastoratsindelning bör föranleda bildandet av en total pastoratssamfällighet eller annan ändring av kyrkliga samfälligheter, skall utredningen omfatta även därmed sammanhängande frågor.

Ändring får inte göras i pastoratsindelningen utan att varje församling, kyrklig samfällighet, kyrkoherde och kontraktsprost som berörs av ändringen getts tillfälle att yttra sig.

Paragrafen innehåller i *första stycket* bestämmelser om stiftsstyrelsens utredningsskyldighet i ett ärende om ändrad pastoratsindelning. Stiftsstyrelsen har att beakta de återverkningar som en ändrad pastoratsindelning kan få på kyrkliga samfälligheter i berörda pastorat. Om en ändrad pastoratsindelning även bör föranleda bildandet av en total pastoratssamfällighet eller annan ändring av kyrkliga samfälligheter ankommer det på stiftsstyrelsen att utreda dessa frågor samtidigt med själva pastoratsindelningen. Det är således av vikt att en så nära samordning som möjligt sker av dessa ärenden.

I paragrafens *andra stycke* finns en regel som anger vilka som skall ges tillfälle att yttra sig, försåvitt inte ärendet utmynnar i att någon ändring inte görs i pastoratsindelningen.

Ekonomisk reglering m. m.

I detta avsnitt som omfattar 5–12 §§, finns bestämmelser om regleringen av pastoratens inbördes ekonomiska förhållanden vid en indelningsändring. Flera av dessa regler motsvarar helt eller delvis dem i 2 kap. om ändringar i församlingsindelningen. Sist i avsnittet finns två paragrafer med vissa regler om andra följdbeslut som stiftsstyrelsen måste fatta i samband med ändringar i pastoratsindelningen, t. ex. beträffande den prästerliga tjänsteorganisationen i pastoratet.

5 § När ett pastorat delas, skall de inbördes ekonomiska förhållandena mellan pastoraten enligt den nya indelningen regleras med iakttagande av vad som föreskrivs i 6 och 7 §§. Fördelningen av tillgångar och förbindelser i övrigt skall grundas på vad som är ändamålsenligt och skäligt. De kyrkliga kommuner som berörs får träffa överenskommelse om hur fördelningen skall göras.

Regleringen fastställs av stiftsstyrelsen i beslutet om indelningsändringen. Är de kyrkliga kommunerna inte överens om fördelningen av förmögenheten, skall stiftsstyrelsen göra fördelningen med förhållandet mellan de berörda församlingarnas skatteunderlag som grund.

Tvister i anledning av den ekonomiska regleringen skall avgöras enligt lagen (1929: 145) om skiljemän, om inte de kyrkliga kommunerna kommit överens om något annat förfarande.

Enligt *första stycket* i denna paragraf skall en ekonomisk reglering ske, när ett pastorat delas. Därmed avses dels sådana fall där någon församling förs från ett pastorat till ett annat, nybildat eller redan existerande, och dels

sådana där ett pastorat upplöses helt, och församlingarna förs till andra pastorat eller bildar pastorat var för sig. Vid regleringen skall till att börja med iakttas bestämmelserna i de följande bägge paragraferna, som gäller specialreglerad kyrklig egendom. Indelningsbeslutet bör innehålla en konkret fördelning av sådan egendom. I övrigt bör avtalsfrihet råda mellan parterna. Som grund för regleringen anges att den skall vara skälig och ändamålsenlig. Principen är densamma som angetts i 2 kap. 12 § i fråga om regleringen vid ändrad församlingsindelning och har således hämtats från 1 kap. 6 § indelningslagen. Fördelningen av den egendom där avtalsfrihet råder bör kunna arbetas fram av berörda parter under utredningstiden så att resultatet kan fastställas av stiftsstyrelsen. Den faktiska fördelningen verkställs av parterna själva.

Enligt *andra stycket* skall den ekonomiska regleringen fastställas av stiftsstyrelsen i dess beslut om ändrad pastoratsindelning. Avtalsfrihet råder som nyss sagts mellan parterna beträffande annan egendom än sådan som förvaltas enligt särskild författning, dvs. den nuvarande lagen och förordningen om förvaltning av kyrklig jord. Är berörda kommuner ense skall alltså deras uppgörelse fastställas. Kan kommunerna däremot inte enas om den ekonomiska regleringen skall förmögenheten fördelas i förhållande till skatteunderlaget i de berörda församlingarna. Detta förhållande är i sådana fall grunden för regleringen. Med begreppet skatteunderlag avses detsamma som i 3 § den nya kyrkofondslagen, antalet skattekronor enligt taxeringsnämndens beslut om taxering till kommunal inkomstskatt. Den fördelningsprincip som nu har angetts tillämpas i dag av regeringen vid ändringar i pastoratsindelningen. Stycket innebär därför i denna del ingen ändring i förhållande till vad som i dag gäller i praktiken.

Regeringen har haft som praxis att anvisa skiljemannaförfarande för tvister om tolkningen och tillämpningen av vad som bestämts om den ekonomiska regleringen. *I tredje stycket* finns en regel, som innebär att lagen om skiljemän skall tillämpas på en sådan tvist, om inte parternas egen överenskommelse angående den ekonomiska regleringen även innefattar överenskommelse om något annat sätt att lösa tvisten.

6 § När egendom förvaltas enligt särskild författning, övertas förvaltningen av det pastorat som efter indelningsändringen skall svara för de angelägenheter som egendomen är avsedd för.

Andel i prästlönefondsfastighet eller prästlönejordsfond övertas av det pastorat från vars lönetillgångar andelen härrör.

Denna paragraf innehåller i *första stycket* bestämmmelser om hur förvaltningen av den s. k specialreglerade kyrkliga egendomen, t. ex. prästgårdar och löneboställer, skall fördelas vid en ändring i pastoratsindelningen. Därvid skall som allmän regel gälla att förvaltningen skall övertas av det pastorat som efter indelningsändringen skall svara för de angelägenheter som egendomen är avsedd för. I normala fall bör den specialreglerade fasta egendomen med därtill hörande inventarier komma under det pastorats förvaltning, dit den församling förs, där den fasta egendomen är belägen.

I paragrafens *andra stycke* ges en särskild regel för övertagandet av andelar i prästlönefondsfastighet eller prästlönejordsfond.

7 § Betalningsansvaret för en skuld som hänför sig till en prästgård eller ett löneboställe, övertas av den som har övertagit förvaltningen av fastigheten.

Bestämmelsen återger en princip som i dag tillämpas av regeringen vid beslut om indelningsändringar.

8 § Ansvaret för en förbindelse får överföras från ett pastorat till ett annat även om fordringsägaren inte har lämnat sitt medgivande till det.

Enligt denna paragraf, som överensstämmer med 2 kap. 13 § och alltså motsvarar 1 kap. 6 § sista stycket indelningslagen, får ett pastorats förbindelse överföras till ett annat oberoende av fordringsägarens samtycke. Härigenom blir en sådan överföring civilrättsligt gällande gentemot fordringsägaren. Det förstnämnda pastoratet blir således befriat från ansvaret för en sådan förbindelse. Uppgiften att underrätta borgenären om att ett gäldenärsbyte har skett får ankomma på respektive pastorat.

9 § Om fördelningen av tillgångar och förbindelser inte kan följa grunden för regleringen, skall utjämning ske i pengar. Stiftsstyrelsen får bestämma att utjämningsbeloppet skall betalas på en gång eller fördelas på två eller flera år.

I denna paragraf, som i sak överensstämmer med 2 kap. 15 § och alltså har sin närmaste motsvarighet i 1 kap. 7 § indelningslagen, föreskrivs att utjämning skall ske med pengar om ett pastorat vid fördelningen tillagts större del av tillgångarna eller förbindelserna än som följer av grunden för regleringen. Vad som i olika fall är grunden för regleringen framgår av 5 §.

10 § När pastorat läggs samman övergår deras tillgångar och ansvarigheten för deras förbindelser till det pastorat som bildas.

Denna paragraf överensstämmer med 2 kap. 16 § och har alltså sin motsvarighet i 1 kap 9 § indelningslagen. Vid sammanläggning av pastorat övergår enligt paragrafen pastoratens samtliga tillgångar till det pastorat som bildas genom sammanläggningen. Bestämmelsen gäller pastoratens egendom. Hur det kommer att förhålla sig med förvaltningen av övrig egendom beror på vad slags samfällighet det nya pastoratet skall utgöra.

11 § I samband med ett beslut om ändring i pastoratsindelningen skall stiftsstyrelsen fastställa den prästerliga tjänsteorganisationen i varje nybildat pastorat.

En ändring i pastoratsindelningen påverkar i de allra flesta fall den prästerliga tjänsteorganisationen i berörda pastorat. Stiftsstyrelsen måste därför ta ställning till vilka prästtjänster – utöver kyrkoherdetjänsten - som skall finnas i nybildade pastorat. I samband därmed får behandlas bl. a. frågor om indragning av tjänster och förflyttning av tjänsteinnehavare. Sådana beslut fattas enligt reglerna i den nya prästanställningslagen.

12 § Stiftsstyrelsen får i beslutet om indelningsändring meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för att ändringen skall kunna genomföras.

I beslutet får stiftsstyrelsen också bestämma att beslutanderätten i pastoratet skall utövas av indelningsdelegerade enligt lagen (1972: 229) om kyrkliga indelningsdelegerade till dess att indelningsändringen träder i kraft.

Som framgår av den allmänna motiveringen (avsnitt 3.3.5) får stiftsstyrelsen befogenhet att meddela de föreskrifter som behövs för ändringens genomförande. Det är här fråga om samma slags befogenhet att reglera övriga villkor för ändringen som avses i 2 kap. 1 § (jfr prop. 1978/79: 157 s. 101). Med stöd av bestämmelsen i *första stycket* skall stiftsstyrelsen kunna meddela föreskrifter om t. ex. donationer. Självfallet ger denna regel inte stiftsstyrelsen någon rätt att permutera donationer, dvs. ändra av donator givna ändamål.

På samma sätt som enligt 1 kap. 10 § 1982 års lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter gällt i fråga om beslut att bilda en kyrklig samfällighet, finns i *andra stycket* en regel av innebörd att den som beslutar om indelningsändringen får bestämma att beslutanderätten skall utövas av indelningsdelegerade till dess att indelningsändringen träder i kraft.

När beslut om ändring i pastoratsindelningen träder i kraft m. m.

13 § En ändring i pastoratsindelningen träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet om ändringen. Om en ändrad pastoratsindelning berör en total pastoratssamfällighet eller en total flerpastoratssamfällighet, skall beslutet dock träda i kraft den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum.

Paragrafen, som utformats efter förebild av 3 kap. 8 § första stycket indelningslagen, innehåller regler om ikraftträdande av beslut som gäller ändringar i den territoriella pastoratsindelningen.

Om en ändring i pastoratsindelningen inte får några återverkningar på en total pastorats- eller flerpastoratssamfällighet kan beslutet om ändring i pastoratsindelningen träda i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet om ändringen. Ikraftträdande av ett ändringsbeslut ett mellanvalsår kräver således att beslutande organ i de samfälligheter som berörs av en ändring i pastoratsindelningen varken före eller efter ändringen väljs direkt vid allmänna val. Om däremot ändringen i pastoratsindelningen bara påverkar samfälligheter vars beslutande organ utgörs av kyrkofullmäktige kan ändringen i pastoratsindelningen träda i kraft först den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum.

14 § Ett beslut om ändrad pastoratsindelning skall meddelas senast ett år innan det skall träda i kraft. Länsstyrelsen skall genast underrättas om beslutet.

Denna paragraf har utformats efter förebild av 3 kap. 8 § andra stycket indelningslagen. Beslut om ändrad pastoratsindelning skall meddelas senast ett år före ikraftträdandet. Skälen för en förhållandevis lång över-

gångsperiod är främst att det skall bli tillräcklig tid för berörda statliga myndigheter att vidta de följdåtgärder som behövs med anledning av de aktuella besluten samt för berörda kyrkliga kommuner att genomföra sitt planerings- och budgetarbete. Länsstyrelsen skall enligt andra meningen genast underrättas om beslutet. Skälet för den bestämmelsen är att länsstyrelserna som valmyndigheter måste få rimlig tid att förbereda valen till de beslutande organen i de nybildade kyrkliga kommunerna.

Hur man överklagar beslut om ändrad pastoratsindelning

15 § Stiftsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarkollegiet av de berörda församlingarna, pastoraten och flerpastoratssamfälligheterna. Kammarkollegiets beslut får inte överklagas. Om ärendet är av principiell betydelse eller annars av särskild vikt, får kammarkollegiet dock med eget yttrande överlämna det till regeringen för avgörande.

Innan kammarkollegiet avgör ett ärende, skall svenska kyrkans centralstyrelse ges tillfälle att yttra sig.

Bestämmelsen reglerar rätten att överklaga stiftsstyrelsens beslut i ärenden om ändring i pastoratsindelningen. Liksom i fråga om församlingsindelningsbeslut gäller tvåinstansprincipen. Att kammarkollegiet skall höra svenska kyrkans centralstyrelse beror på pastoratsindelningens inomkyrkliga karaktär.

4 kap. Ändringar i kontraktsindelningen

Kontraktet är tjänstgöringsområde för kontraktsprosten, som biträder biskopen i uppsikten över stiftet. Kontraktet är av betydelse som enhet för samråd mellan präster och för deras fortbildning. På många håll har det också blivit en samverkansenhet för församlingarna. Enligt den nya församlingslagen blir kontrakten också valkretsar för val av stiftsfullmäktige. Främst med hänsyn till att frågan om kontraktsindelningen är av inomkyrklig karaktär, har det i konsekvens med övervägandena i föregående kapitel ansetts lämpligt att låta stiftsstyrelsen i stället för regeringen besluta om ändrad kontraktsindelning (se den allmänna motiveringen, avsnitt 3.3.6)

1 § Ändring i kontraktsindelningen får göras om indelningen därmed blir mer ändamålsenlig.

Om ändringar i kontraktsindelningen beslutar stiftsstyrelsen.

Ändringar i kontraktsindelningen kan föranledas av ändrad pastoratsindelning eller överväganden om kontraktets storlek som arbetsenhet. I övrigt hänvisas till vad som anförts vid kapitelrubriken.

2 § Stiftsstyrelsen skall verka för en ändamålsenlig kontraktsindelning och får själv ta upp frågor om ändring i indelningen.

En fråga om ändring får också väckas genom en ansökan hos stiftsstyrelsen av en församling eller en kyrklig samfällighet som skulle beröras av ändringen.

Initiativrätt tillkommer enligt *andra stycket* varje församling, pastorat eller flerpastoratssamfällighet som skulle beröras av den ifrågasatta ändringen av kontraktsindelningen.

3 § Ändring i kontraktsindelningen får inte göras utan att varje församling, kyrklig samfällighet, kyrkoherde och kontraktsprost som berörs av ändringen getts tillfälle att yttra sig.

4 § Stiftsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarkollegiet av berörda församlingar och kyrkliga samfälligheter. Kammarkollegiets beslut får inte överklagas.

Innan kammarkollegiet avgör ett ärende, skall svenska kyrkans centralstyrelse ges tillfälle att yttra sig.

I dessa paragrafer regleras rätten att överklaga stiftsstyrelsens beslut i frågor om ändrad kontraktsindelning och om skyldighet att inhämta yttranden i sådana frågor. Reglerna innebär att stiftsstyrelsen skall höra dem som har rätt att väcka fråga om ändrad kontraktsindelning enligt 2 § andra stycket och dessutom berörda kyrkoherdar och kontraktsprostar. Berörda församlingar, pastorat och flerpastoratssamfälligheter har rätt att överklaga stiftsstyrelsens beslut. Liksom i fråga om ändrad församlings- och pastoratsindelning gäller i dessa ärenden tvåinstansprincipen. Att kammarkollegiet skall höra svenska kyrkans centralstyrelse beror på kontraktsindelningens inomkyrkliga karaktär.

5 kap. Bildande av kyrkliga samfälligheter m. m.

1 § Bestämmelser om pastoratssamfälligheter och om vilka församlingsangelägenheter en sådan samfällighet skall sköta samt om flerpastoratssamfälligheter finns i 1 kap. 5 § andra stycket och 6 § församlingslagen (1988: 000).

De olika förekommande kyrkliga samfällighetsformerna i ett pastorat eller mellan flera pastorat framgår av 1 kap. 5 § och 6 § den nya församlingslagen. Av de samfälligheter som nämns i dessa bestämmelser är det de i 6 § angivna – den totala pastoratssamfälligheten och flerpastoratssamfälligheterna – som kräver särskilda beslut för sin tillkomst. Kompetensreglerna finns i samma lag. I detta kapitel regleras endast hur samfälligheterna bildas, ändras och upplöses. Det har ansetts lämpligt att här inledningsvis erinra om dessa förhållanden.

2 § En total pastoratssamfällighet bildas genom samfällda beslut av församlingarna i pastoratet. Besluten skall anmälas till stiftsstyrelsen. När de har vunnit laga kraft skall stiftsstyrelsen fastställa samfällighetsbildningen.

En total pastoratssamfällighet kan också bildas genom beslut av stiftsstyrelsen, om det är till övervägande och varaktig fördel för pastoratet som helhet att pastoratssamfälligheten sköter alla ekonomiska angelägenheter. Ett sådant beslut får inte fattas utan att varje församling och kyrklig samfällighet i pastoratet getts tillfälle att yttra sig.

Stiftsstyrelsen får själv ta upp en fråga om att bilda en total pastoratssamfällighet. En sådan fråga får också väckas genom en ansökan hos stiftsstyrelsen av någon av församlingarna i pastoratet.

Ett beslut om att bilda en total pastoratssamfällighet fattas enligt *första stycket* av församlingarna själva. Några särskilda förutsättningar behöver inte anges i lagen. De församlingar som berörs av åtgärden beslutar var för sig om denna. Församlingarnas beslut anmäls till stiftsstyrelsen. När stiftsstyrelsen konstaterat att de beslutande organen i samtliga församlingar inom det aktuella pastoratet enigt har beslutat om den totala pastoratssamfälligheten samt att besluten vunnit laga kraft fastställer stiftsstyrelsen församlingarnas beslut. Stiftsstyrelsen får således i detta fall inte göra någon egen bedömning av lämpligheten att utvidga pastoratssamfälligheten.

Av paragrafens *andra stycke* följer att en total pastoratssamfällighet kan bildas även om det inte föreligger enighet mellan församlingarna. För detta bör emellertid krävas att det objektivt sett finns ett allmänt behov av åtgärden. Ett beslut om utvidgning skall på goda grunder kunna antas medföra fördelar för pastoratets församlingar sedda som en enhet. Det torde sällan vara så att ett enda skäl motiverar en utvidgning. Bland de hänsyn som måste tas är beslutets inverkan på möjligheterna att rationellt och smidigt sköta de angelägenheter som före utvidgningen fortfarande sköttes av församlingarna själva eller av den obligatoriska pastoratssamfälligheten. En särskilt viktig faktor är härvid de församlingsekonomiska frågorna, d. v. s. de enskilda församlingarnas kostnader för de angelägenheter som det är fråga om att föra över till samfälligheten. En utvidgnings eventuella betydelse för församlingsskatten är också en omständighet som kan få betydelse vid bedömningen. Det måste vidare kunna antas att fördelarna inte är av endast övergående natur. Detta innebär att en utvidgning mot någon församlings vilja bedöms medföra en lämplig lösning under överskådlig tid. Innan stiftsstyrelsen fattar beslut om att bilda en total pastoratssamfällighet skall berörda församlingar och kyrkliga samfälligheter ges tillfälle att yttra sig.

I *tredje stycket* ges regler om initiativrätt. Frågor om utvidgning av en pastoratssamfällighet får av naturliga skäl väckas av en församling i pastoratet. Härutöver har stiftsstyrelsen i egenskap av det organ inom stiftssamfälligheten som har det övergripande ansvaret för strukturfrågorna getts initiativrätt.

3 § En flerpastoratssamfällighet får bildas genom beslut av stiftsstyrelsen, om berörda pastorat har samtyckt till åtgärden eller om den är till övervägande och varaktig fördel för pastoraten.

Paragrafen handlar om bildandet om sådana kyrkliga samfälligheter på lokal nivå som omfattar församlingar i mer än ett pastorat. Denna typ av samfälligheter får enligt 1 kap. 6 § andra stycket den nya församlingslagen antingen sköta en eller flera ekonomiska församlings- och pastoratsangelägenheter eller samtliga ekonomiska angelägenheter, en total flerpastoratssamfällighet. Ett beslut att bilda en flerpastoratssamfällighet får meddelas endast om berörda pastorat, dvs. berörda församlingar som utgör enförsamlingspastorat eller berörda pastoratssamfälligheter har samtyckt till åtgärden eller om det finns ett allmänt behov av den med beaktande av vad

som sagts i specialmotiveringen till föregående paragraf. Beslut om bildande av flerpastoratssamfälligheter skall alltid fattas av stiftsstyrelsen.

4 § Stiftsstyrelsen får själv ta upp en fråga om att bilda en flerpastoratssamfällighet. En sådan fråga får också väckas genom en ansökan hos stiftsstyrelsen av en församling eller ett pastorat som skulle beröras av samfällighetsbildningen.

Ett beslut om bildande av en flerpastoratssamfällighet får inte fattas utan att varje församling och kyrklig samfällighet som berörs av åtgärden getts tillfälle att yttra sig.

I paragrafen ges bestämmelser om rätten att ta initiativ till bildandet av flerpastoratssamfälligheter och om hörande av de berörda före ärendets avgörande. Frågor om bildandet av en flerpastoratssamfällighet får väckas av en församling eller ett pastorat genom en ansökan till stiftsstyrelsen. I ett flerförsamlingspastorat kan således församlingsdelegerade i pastoratssamfälligheten eller kyrkofullmäktige i en total pastoratssamfällighet besluta om att göra en ansökan till stiftsstyrelsen. Av skäl som har anförts i specialmotiveringen till 2 § skall stiftsstyrelsen också kunna ta upp frågor om bildandet av flerpastoratssamfälligheter på eget initiativ. I *andra stycket* föreskrivs vidare att berörda församlingar och kyrkliga samfälligheter skall ges tillfälle att yttra sig innan stiftsstyrelsen avgör ett ärende om bildande av en flerpastoratssamfällighet. Det krävs inte att en pastoratssamfällighet eller en total pastoratssamfällighet ger de i samfälligheten ingående församlingarna tillfälle att yttra sig innan samfälligheten tar ett initiativ till att bilda en flerpastoratssamfällighet. Detta utesluter inte att samfälligheterna kan höra församlingarna innan ett inititativ tas. Det är tvärtom naturligt att så sker.

5 § Stiftsstyrelsen får meddela de ytterligare föreskrifter som behövs för att samfällighetsbildningen skall kunna genomföras.

I beslutet får stiftsstyrelsen också bestämma att beslutanderätten i samfälligheten skall utövas av indelningsdelegerade enligt lagen (1972: 229) om kyrkliga indelningsdelegerade till dess att indelningsändringen träder i kraft.

Stiftstyrelsen får enligt *första stycket* befogenhetet att meddela de föreskrifter som behövs för ändringens genomförande. Det är här fråga om samma slags befogenhet att reglera övriga villkor för ändringen som avses i 2 kap 1 § (jfr prop. 1978/79: 157: s.101). Stiftsstyrelsen får också besluta att nyvalda fullmäktige skall börja verka omedelbart efter valet. Detta kommenteras närmare i den allmänna motiveringen (avsnitt 3.1.3).

Andra stycket motsvarar bestämmelserna i 1 kap. 10 § i 1982 års lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter, dock med den ändringen att det är stiftsstyrelsen i stället för regeringen som bestämmer.

6 § Sedan en samfällighetsbildning har beslutats eller, om indelningsdelegerade skall utses, sedan delegerade har valts, kan samfälligheten förvärva rättigheter och ikläda sig skyldigheter.

Bestämmelsen i denna paragraf, som motsvarar 2 kap 19 §, och alltså har sin förbild i 3 kap. 9 § indelningslagen, innebär att en samfällighet kan förvärva rättigheter och ikläda sig skyldigheter så snart samfällighetsbildningen beslutats och det finns ett organ som företräder den ändrade eller nybildade samfälligheten.

Ändring eller upplösning av samfälligheter

7 § En kyrklig samfällighet får ändras eller upplösas om sådana ändrade förhållanden inträtt att de angelägenheter samfälligheten har hand om lämpligare sköts på annat sätt.

Vad som anges i 2 och 4 §§ om rätten att besluta om bildande av samfälligheter och väcka fråga därom samt om skyldighet att bereda församling eller kyrklig samfällighet tillfälle att yttra sig skall tillämpas även när det gäller ändring eller upplösning.

Denna paragraf, som innehåller bestämmelser om ändring eller upplösning av kyrkliga samfälligheter, har utformats efter förebild av motsvarande bestämmelse i kommunalförbundslagen (1985: 894).

Ändring eller upplösning får enligt paragrafen ske om sådana ändrade förhållanden har inträtt att de angelägenheter samfälligheten har hand om sköts lämpligare på annat sätt. I fråga om beslutsprocessen vid en ändring eller upplösning av samfälligheterna skall de bestämmelser som avser bildandet tillämpas på motsvarande sätt. Detta innebär när det gäller en total pastoratssamfällighet att församlingarna själva i första hand skall få bestämma att pastoratssamfälligheten inte längre skall vara total. Om församlingarna inte är eniga om åtgärden skall stiftsstyrelsen besluta att samfälligheten inte längre skall vara total om det inte kan anses att det föreligger ett allmänt behov av att samfälligheten består sådan den är. Beslut om att ändra eller upplösa en flerpastoratssamfällighet fattas av stiftsstyrelsen efter att frågan väckts på det sätt som anges i 4 §.

Ekonomisk reglering

8 § I fråga om den ekonomiska regleringen vid bildande eller ändringar av kyrkliga samfälligheter skall 3 kap. 5–9 §§ tillämpas.

Genom en hänvisning i denna paragraf görs bestämmelserna om ekonomisk reglering vid ändringar i pastoratsindelningen tillämpliga även vid ändringar i eller upplösningar av kyrrkliga samfälligheter. Bestämmelsernas allmänna utformning gör det möjligt att ta hänsyn till eventuella särskilda förhållanden vid ändringar eller upplösningar av samfälligheter.

När beslut om samfällighetsbildning träder i kraft m. m.

9 § Beslut om att bilda en total pastoratssamfällighet eller en total flerpastoratssamfällighet träder i kraft den 1 januari året efter det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har ägt rum.

Beslut om att bilda en annan flerpastoratssamfällighet träder i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet om samfällighetsbildningen.

Denna paragraf innehåller föreskrifter om när ett beslut om att bilda en total pastoratssamfällighet eller flerpastoratssamfällighet skall träda i kraft. Principen är därvid att beslut som innebär att en samfällighet som skall ha hand om samtliga ekonomiska angelägenheter i ett eller flera pastorat och vars beslutande organ därför enligt 1 kap. 12 § andra stycket den nya församlingslagen utgörs av kyrkofullmäktige skall träda i kraft den 1 januari året efter det år då val av kyrkofullmäktige i hela riket ägt rum. Beslut om att bilda en annan flerpastoratssamfällighet skall däremot träda i kraft den 1 januari det år som bestäms i beslutet om samfällighetsbildningen. Eftersom beslutanderätten i en sådan samfällighet utövas av församlingsdelegerade krävs i detta fall ingen anknytning till valåret.

10 § Ett beslut om att bilda en kyrklig samfällighet skall meddelas senast ett år innan det skall träda i kraft. Om beslutet gäller en total samfällighet, skall länsstyrelsen genast underrättas om beslutet.

Denna paragraf har liksom 3 kap. 14 § utformats efter förebild av 3 kap. 8 § andra stycket indelningslagen. I paragrafens *första mening* ges en regel om hur lång övergångsperioden mellan beslutet om samfällighetsbildning och ikraftträdande av detta minst skall vara. Därvid gäller att beslutet skall meddelas senast ett år innan ikraftträdandet. Skälen för en förhållandevis lång övergångsperiod är desamma som angetts vid 3 kap. 14 §.

I *andra meningen* föreskrivs av samma skäl som i nyssnämnda paragraf att länsstyrelsen genast skall underrättas om beslut om bildandet av totala samfälligheter.

Hur man överklagar beslut om samfällighetsbildning

11 § Stiftsstyrelsens beslut får överklagas hos kammarkollegiet av berörda församlingar och pastorat. Kammarkollegiets beslut får inte överklagas. Om ärendet är av principiell betydelse eller annars av särskild vikt, får kammarkollegiet dock med eget yttrande överlämna det till regeringen för avgörande.

I paragrafen föreskrivs att stiftsstyrelsens beslut enligt lagen får överklagas hos kammarkollegiet. I enlighet med den s. k. tvåinstansprincipen föreskrivs att kammarkollegiets beslut inte får överklagas. Att de beslut en församling eller kyrklig samfällighet fattar enligt lagen överklagas genom kommunalbesvär följer av bestämmelserna i 13 kap. den nya församlingslagen. Någon särskild föreskrift om detta behövs därför inte i denna lag.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.
2. Intill utgången av juni 1989 skall domkapitlet vidta de förberedande åtgärder som behövs för sådan handläggning som enligt denna lag ankommer på stiftsstyrelsen.

Punkt 1

Av allmänna regler följer att ärenden om ändrad pastoratsindelning eller samfällighetsbildning som har väckts och ännu inte har avslutats före lagens ikraftträdande skall handläggas enligt bestämmelserna i den nya lagen. Det innebär att regeringen respektive kammarkollegiet och domkapitlen skall överlämna ärenden av detta slag som inte är avgjorda den 1 januari 1989 till respektive stiftsstyrelse.

Punkt 2

De nya stiftsstyrelserna inrättas genom församlingslagen, som i sina huvudsakliga delar träder i kraft den 1 januari 1989. Först sedan stiftsstyrelsen valts och därefter fått ett kansli kan den börja fullgöra de uppgifter som enligt indelningslagen ankommer på den. Några på stiftsstyrelsen ankommande beslut torde knappast bli aktuella innan stiftsstyrelsen konstituerat sig. Fram till dess bör under en övergångstid ansökningar kunna tas emot av domkapitlet och handläggningen påbörjas där.

7 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

dels i den ordning som anges i 8 kap. 15 § regeringsformen anta förslaget till

1. lag om ändring i regeringsformen,

dels i den ordning som anges i punkt 9 första stycket övergångsbestämmelserna till regeringsformen anta förslaget till

2. ändring i lagen (1982: 942) om svenska kyrkan,

dels anta förslagen till

3. lag om ändring i lagen (1982: 943) om kyrkomötet,
4. domkapitelslag,
5. kyrkofondslag,
6. lag om förvaltningen av kyrklig jord,
7. prästanställningslag,
8. församlingslag,
9. kyrklig indelningslag,

dels medge att enligt regeringens bestämmande ur kyrkofonden betalas engångskostnader för genomförandet av reformen (avsnitt 3.6.9).

8 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

Innehållsförteckning

Regeringens proposition om ny organisation på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan, m. m.
Propositionen ... 1
Propositionens huvudsakliga innehåll ... 1
Propositionens lagförslag ... 3
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde
1 Inledning ... 78
2 Allmänna utgångspunkter ... 81
2.1 Kyrkokommitténs utgångspunkt ... 81
2.2 Församlingen är den grundläggande enheten i svenska kyrkan 81
2.3 Prästämbetet och den s. k. dubbla ansvarslinjen ... 82
2.4 Inomkyrklig frihet ... 83
2.5 Decentralisering ... 84
3 Allmän motivering ... 85
3.1 Församlingar och kyrkliga samfälligheter ... 85
3.1.1 Församling och obligatorisk pastoratssamfällighet ... 85
3.1.2 Icke obligatoriska kyrkliga samfälligheter ... 90
3.1.3 Beslut om samfällighetsbildning ... 92
3.1.4 Församlings- och samfällighetsorganisationen ... 94
3.1.5 Kyrkoherdens ställning i kyrkorådet ... 96
3.2 Organisationen på stiftsplanet ... 98
3.2.1 Obligatorisk stiftssamfällighet ... 98
3.2.2 Utvidgad verksamhet inom stiftssamfälligheten ... 101
3.2.3 Stiftsfullmäktige ... 103
3.2.4 Stiftsstyrelse och övriga nämnder ... 105
3.2.5 Stiftsstyrelsen och domkapitlet ... 107
3.2.6 Domkapitlets organisation ... 114
3.2.7 Gemensamt stiftskansli ... 116
3.3 Den kyrkliga indelningen ... 119
3.3.1 Riktlinjer för församlingsindelningen ... 119
3.3.2 Ändringar i församlingsindelningen ... 121
3.3.3 Riktlinjer för pastoratsreglering ... 123
3.3.4 Översyn av pastoratsindelningen ... 126
3.3.5 Beslutsordningen vid ändringar i pastoratsindelningen .. 128
3.3.6 Kontraktsindelning ... 130
3.3.7 Lagteknisk lösning ... 131
3.4 Den prästerliga tjänsteorganisationen ... 133
3.4.1 Prästtjänsterna i svenska kyrkan ... 133
3.4.2 Tjänstgöring i annat pastorat ... 135
3.4.3 Kyrkoherdarna för döva ... 137
3.4.4 Prästtjänsternas fördelning ... 138
3.5 Tillsättningen av prästtjänster ... 140
3.5.1 Tillsättningsförfarandet ... 140
3.5.2 Förnyat ledigförklarande ... 146
3.5.3 Behörighet ... 147
3.5.4 Tjänster i en samarbetskyrka ... 148
3.6 Ekonomiska konsekvenser ... 149
3.6.1 Allmänna synpunkter ... 149
3.6.2 Stiftskostnader och stiftsbidrag m. m. ... 151
3.6.3 Det allmänna utjämningsbidraget ... 155
3.6.4 Det särskilda utjämningsbidraget ... 158
3.6.5 Det extra utjämningsbidraget ... 159
3.6.6 Bidrag till visst underhåll av församlingskyrkor ... 160

3.6.7 Den allmänna kyrkoavgiften ... 161
3.6.8 Den särskilda kyrkoavgiften ... 162
3.6.9 Engångskostnader för genomförandet av reformen ... 163
3.7 Egendomsförvaltningen ... 164
3.7.1 Egendomsnämnden ... 164
3.7.2 Bestämmelser för andelsberäkning, m. m. ... 170
3.7.3 Förvaltningen av församlingskyrkas fastighet ... 171
3.8 Genomförandet av reformen ... 172
4 Det kyrkliga ämbetet ... 173
4.1 Inledning ... 173
4.2 Ändring i normgivningskompetensen ... 175
4.3 Behörigheten till och förlusten av prästämbetet ... 178
4.4 Beslutande myndigheter ... 178
4.5 Ikraftträdande, m. m. ... 182
5 Upprättade lagförslag ... 183
6 Specialmotivering ... 184
6.1 Förslaget till lag om ändring i regeringsformen ... 184
6.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1982: 942) om svenska kyrkan ... 186
6.3 Förslaget till lag om ändring i lagen (1982: 943) om kyrkomötet 190
6.4 Förslaget till domkapitelslag ... 191
6.5 Förslaget till kyrkofondslag ... 200
6.6 Förslaget till lag om förvaltningen av kyrklig jord ... 212
6.7 Förslaget till prästanställningslag ... 224
6.8 Förslaget till församlingslag ... 245
6.9 Förslaget till kyrklig indelningslag ... 303
7 Hemställan ... 323
8 Beslut ... 323

Särskild bilagedel

Bilaga 1 Sammanfattning av 1982 års kyrkokommittés slutbetänkande (SOU 1986: 17 och 18) Framtid i samverkan
Bilaga 2 Förteckning över remissinstanserna och sammanställning av remissyttrandena över kyrkokommitténs slutbetänkande
Bilaga 3 Kyrkomötets skrivelse 1987: 20
Bilaga 4 Organisationsutskottets betänkande 1987: 3
Bilaga 5 Kyrkomötets skrivelse 1987: 22
Bilaga 6 Kyrkolagsutskottets betänkande 1987: 5
Bilaga 7 Sammanfattning av kyrkoförfattningsutredningens slutbetänkande (SOU 1987: 4 och 5) En ny kyrkolag m. m. såvitt avser avsnitt III. Prästämbetet, samt förteckning över remissinstanserna och sammanställning av remissyttrandena
Bilaga 8 Kyrkomötets skrivelse 1987: 12
Bilaga 9 Kyrkolagsutskottets betänkande 1987: 9

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1987

Sammanfattning av 1982 års kyrkokommittés slutbetänkande (SOU 1986: 17 och 18) Framtid i samverkan

Allmänt

1982 års kyrkokommitté tillsattes av regeringen i december 1982 för att utreda frågan om svenska kyrkans lokala struktur. Till kommittén fördes dessutom de uppgifter som tidigare legat på prästtjänstkommittén och kyrkofondsutredningen.

Genom diskussionsbetänkandet (SOU 1983:55) Församlingen i framtiden gav kommittén församlingar och andra kyrkliga organ tillfälle att ge synpunkter på de frågor kommittén hade att arbeta med. Ett mycket omfattande remissmaterial kom härigenom kommittén tillhanda, och detta presenterades i remissammanställningen (SOU 1984:75) Församlingarna om framtiden. På grundval av detta material och andra synpunkter som kommit in till kommittén under det fortsatta arbetets gång avgav kommittén i början av år 1985 en lägesrapport (SOU 1985:1) Församlingar i samverkan. I denna rapport presenterades en rad förslag till reformer rörande svenska kyrkans lokala och regionala organisation samt den prästerliga tjänsteorganisationen. Regeringen överlämnade rapporten till 1985 års kyrkomöte för yttrande. Kyrkomötets ställningstagande till huvudlinjerna i rapporten var positivt. I vissa enskilda delar anfördes avvikande mening. Förutom kyrkomötets yttrande har också synpunkter från en rad organisationer och kyrkliga organ tillställts kommittén inför det avslutande arbetet. I föreliggande betänkande presenterar kyrkokommittén sitt slutförslag till lokal och regional organisation för svenska kyrkan.

I rapporten Församlingar i samverkan berördes en rad frågeställningar som inte finns med i slutförslaget. Istället har kyrkokommittén i en rad skrivelser gett sin mening tillkänna i dessa frågor. I skrivelse till regeringen (justitiedepartementet) har kommittén föreslagit, att ett lagstadgat sekretesskydd införs inom församlingsvårdande verksamhet inom svenska kyrkan. Beträffande Stockholms cityförsamlingar har kommittén i skrivelse till regeringen (civildepartementet) föreslagit, att regeringen uppdrar åt kammarkollegiet att utarbeta förslag till sammanläggning av Storkyrkoförsamlingen med Klara och Jakobs församlingar till en Stockholms domkyrkoförsamling. Vidare har kommittén i skrivelse till regeringen (finansdepartementet) hemställt, att folkbokföringens framtida organisation klargörs, då den nuvarande oklarheten skapar en rad problem för de kyrkliga organ som har att svara för folkbokföringen.

Slutligen har kommittén i skrivelser till svenska kyrkans centralstyrelse anmält att tre av de frågeställningar som behandlades i Församlingar i samverkan inte kommer att vidare behandlas av kommittén. Det gäller frågorna om kontraktet som samarbetsenhet, arbetsledningen i pastoratet samt lokal ekumenisk samverkan. Samtliga frågor har en klart inomkyrklig karaktär, varför ett fortsatt utredningsarbete enligt kommitténs mening bör ankomma på kyrkliga organ.

Beträffande begravningskostnader för enskilda föreslår kommittén, att det av kommittén inledda arbetet fullföljs i särskild ordning. Ännu en frågeställning har behandlats under utredningsarbetet och i de av kommittén tidigare avgivna betänkandena. Det gäller de kyrkokommunala tjänsternas plats inom församlingsvården. Kommittén har beslutat att inte lägga något förslag beträffande dessa. Detta motiveras med att kommittén som statlig utredning inte bör lägga fram förslag till reglering av kyrkokommunala tjänster, utan att en eventuell precisering på detta område bör ske med inomkyrkliga metoder. Därtill kommer att dessa frågor har ett nära samband med den teologiska frågan om förståelsen av kyrkans ämbete. Kommittén har istället genom rikhaltiga referat av den inomkyrkliga utvecklingen beträffande synen på tjänster i allmänhet och kyrkokommunala tjänster i synnerhet velat visa på tendenser och möjliga vägar i framtiden.

Grundläggande principer

De grundläggande principer efter vilka kommittén har arbetat lades fast i Församlingar i samverkan. Dessa principer utgör en tolkning av de olika remissinstansernas grundläggande värderingar med avseende på diskussionsbetänkandet Församlingen i framtiden och det material som där redovisades. Teologiskt handlar principerna om att församlingens centrum finns i gudstjänsten och det församlingsliv i övrigt som är präglat av Ordets förkunnelse och sakramentens förvaltning. Man kan inte tänka sig en församling utan gudstjänst och gudstjänstgemenskap. Denna teologiska princip får kyrkoorganisatoriska konsekvenser, vilka kommittén tolkat så, att förslaget måste dels slå vakt om församlingens självständighet, dels betona behovet av samverkan mellan församlingar för att möjliggöra församlingens centrala uppgifter. Församlingens självständighet leder också till ett betonande av det lokala ansvaret och en därav föranledd frivillighet i val av samverkansformer.

Allmänpolitiskt innebär förslagen en långtgående decentralisering, medan de kyrkopolitiskt präglas av en strävan att ge svenska kyrkan en större inomkyrklig frihet att själv besluta om resursanvändning och resursfördelning.

De grundläggande principerna finns redovisade i kapitel 5.

Den lokala organisationen

Församling och pastoratssamfällighet

I syfte att avlasta församlingen ansvaret för tunga ekonomiska uppgifter föreslår kommittén, att församlingar i ett flerförsamlingspastorat skall

utgöra en pastoratssamfällighet för en rad sådana ekonomiska angelägenheter. Det gäller församlingskyrkans yttre underhåll samt anskaffande av församlingskyrka. Andra lokaler som används för församlingsverksamhet vad gäller det yttre underhållet samt övriga byggnader i sin helhet förs också till pastoratssamfällighetens kompetens. Gemensamma begravningsplatsers underhåll samt nyinvesteringar på kyrkogårdar och begravningsplatser, liksom det ekonomiska ansvaret för personal och personaladministration, blir enligt förslaget angelägenheter som skall skötas lägst på pastoratsnivå.

På församlingen själv i flerförsamlingspastoratet faller ansvaret för gudstjänstliv och undervisning, diakoni och evangelisation. Därtill kommer församlingskyrkans och övriga församlingslokalers inre underhåll samt församlingskyrkogårdarnas underhåll.

Till grund för förslaget om en uppdelning av församlingsangelägenheterna på en församlingsnivå och en pastoratsnivå ligger principen att församlingen har ansvaret för församlingsverksamheten och allt som har ett direkt samband med denna verksamhet. De angelägenheter som har ett indirekt samband med församlingsverksamheten och som kan ses som stödfunktioner åt denna, blir däremot angelägenheter för pastoratssamfälligheten.

För församlingar i ett enförsamlingspastorat föreslås ingen ändring.

Förslaget angående kompetensfördelningen återfinns i sin helhet i avsnitt 6.1.

Samfällighetsbildning

Kommittén föreslår delvis nya regler för samfällighetsbildning. Inom ett flerförsamlingspastorat kan församlingarna besluta om en utvidgning av pastoratssamfälligheten så att de omfattar samtliga församlingar och pastoratsangelägenheter. All utdebitering sker då på pastoratsplanet. Samfällighetsformen benämns utvidgad pastoratssamfällighet. Några partiella samfällighetsformer inom pastoratet blir inte längre möjliga.

Församlingarna inom flera pastorat kan också enligt förslaget bilda samfälligheter. Om samfälligheten handhar en eller några församlings- eller pastoratsangelägenheter benämns den flerpastoratssamfällighet. Om samfälligheten handhar samtliga ekonomiska angelägenheter i församlingarna och pastoraten benämns den utvidgad flerpastoratssamfällighet.

Beslut om att en samfällighet mellan flera pastorat skall bildas fattas av den nedan nämnda stiftsstyrelsen efter hörande av berörda församlingar och pastorat.

Förslaget beträffande samfällighetsbildningar återfinns i avsnitt 6.2.

Församlings- och samfällighetsorganisation

Beträffande organisationen på lokalplanet föreslår kommittén att dagens ordning i stort sett skall fortfara att gälla. Varje församling skall ha ett kyrkoråd. Vidare föreslås, att möjligheten att ha kyrkostämma som beslutande organ begränsas till de allra minsta församlingarna med 250

röstberättigade kyrkomedlemmar eller därunder. Slutligen föreslås, att en församling som ingår i en utvidgad pastoratssamfällighet eller utvidgad flerpastoratssamfällighet skall kunna ersätta kyrkofullmäktige med ett direktvalt kyrkoråd.

Förslagen i sin helhet återfinns i avsnitt 6.3.

Kyrkoherdens ställning i kyrkorådet

Kommittén föreslår, att kyrkoherden även i fortsättningen skall vara självskriven ledamot i kyrkorådet. Därmed frångår kommittén sitt tidigare förslag redovisat i Församlingar i samverkan. Däremot föreslås, att kyrkoherdes valbarhet till kyrkofullmäktige i församling samt till församlingsdelegerade eller kyrkofullmäktige i pastoratet skall upphöra. Motiveringen är att den som är självskriven ledamot i en styrelse inte samtidigt bör vara valbar till den fullmäktigeförsamling som utser de övriga ledamöterna i samma styrelse. Möjligheten för en gruppering i fullmäktige att genom kyrkoherdes självskrivenhet får en dubbel representation i styrelsen försvinner därmed.

Diskussionen kring och motiveringen för förslagen återfinns i avsnitt 6.4.

Den regionala organisationen

Stiftssamfällighet

Kommittén föreslår, att församlingarna i ett stift obligatoriskt skall utgöra en kyrklig samfällighet med kompetens att svara för ett antal gemensamma församlingsangelägenheter. Dessa är främjandet av församlingslivets utveckling i stiftet, församlingsarbete bland finskspråkiga och samer, andlig vård vid sjukhus, kriminalvårdsanstalter och militära förband, begravningsangelägenheterna för icke-kristna trosbekännare samt personal inom stiftssamfälligheten. Församlingsverksamhet bland finskspråkiga och samer samt andlig vård vid sjukhus m.m. kan också förekomma inom pastoraten, varför stiftssamfällighetens kompetens på dessa områden preciseras till att avse verksamhet som omfattar hela stiftet eller flera pastorat inom stiftet.

Stiftssamfälligheten kan dessutom besluta att utvidga sin verksamhet till att omfatta andra ekonomiska angelägenheter som är gemensamma för församlingarna inom stiftet, t.ex. de verksamheter som i dag ryms inom stiftstingens arbetsområde. Då benämns den utvidgad stiftssamfällighet.

Stiftssamfällighetens beslutande organ är stiftsfullmäktige, som väljs indirekt med kontrakten som valkretsar och församlingarna som valdistrikt.

Stiftssamfälligheten utser stiftsstyrelse och övriga nämnder. Stiftsstyrelsen skall bestå av minst åtta valda ledamöter med biskopen som självskriven ledamot och ordförande. Stiftsstyrelsen blir sålunda en kyrkokommunal förvaltningsmyndighet på stiftsplanet med uppgift att vara beredande och verkställande organ för stiftssamfälligheten. Samti-

digt föreslår kommittén, att vissa statliga förvaltningsuppgifter förs över till stiftsstyrelsen. Dessa är samfällighetsbildning, pastoratsreglering, den prästerliga tjänsteorganisationen samt vissa frågor som hör samman med utjämningssystemet.

Behovet av en ny stiftsorganisation behandlas i avsnitt 7.2.1, medan förslaget om stiftssamfälligheterna redovisas i avsnitt 7.2.2.

Domkapitel

Den s.k. dubbla ansvarslinjen i svenska kyrkan, innebärande en kombination av folkligt förankrad självstyrelse och prästerlig ämbetsförvaltning, motiverar kommitténs förslag, att domkapitlen skall finnas kvar men med reducerade uppgifter. Dessa koncentreras till att gälla svenska kyrkans lära samt den prästerliga ämbetsförvaltningen.

Domkapitlet skall enligt förslaget bestå, som i dag, av biskop (ordförande), domprost (vice ordförande) och en prästledamot, vald av stiftets präster. Dessutom föreslås att i domkapitlet skall finnas tre lekmannaledamöter, som utses av stiftsfullmäktige.

Förslaget om domkapitlet återfinns i avsnitt 7.2.3.

Stiftskansli

Kommitténs förslag till ny regional organisation skapar förutsättningar för ett integrerat stiftskansli, som kan betjäna såväl domkapitel som stiftsstyrelse och den nedan föreslagna egendomsnämnden. Härigenom bör stiftsorganen bli tillförsäkrade en avsevärd kompetens samtidigt som en samordning av dagens splittrade kansliresurser bör kunna leda till ett rationellt utnyttjande av personal och andra resurser.

Synpunkterna på stiftskansliet finns dels i avsnitt 7.2.4, dels i bilaga 2 till betänkandet (KG Hammar/Torgny Werger).

Den lokala indelningen

Församlingsindelningen

Kommittén redovisar en rad argument som talar för att stora församlingar delas. Nya församlingsbildningar bör normalt tillgå så, att fungerande distrikt inom stora församlingar avgränsas till självständiga församlingar med legala kyrkoråd. Beträffande församlingsstorlek redovisas siffror som visar ett maximalt resursutnyttjande vid ca 5 000 — 6 000 invånare, medan en drastisk försämring inträder vid 18 000 — 20 000. Någon motsvarande nedre gräns för små församlingar anser sig kommittén inte kunna redovisa. Någon lagreglering av församlingsstorleken föreslås inte.

Beslut om ändringar i församlingsindelningen skall i fortsättningen fattas av kammarkollegiet, som sålunda övertar regeringens beslutsrätt i dessa frågor.

Frågan om församlingsindelning och församlingsstorlek behandlas i avsnitt 8.1.

Kommittén föreslår, att det skall bli stiftsstyrelsens uppgift att se till att pastoratsindelningen är ändamålsenlig och att besluta om ändringar i indelningen. Detta innebär att stiftsstyrelsen övertar regeringens beslutanderätt. Med en ändamålsenlig pastoratsindelning avser kommittén en sådan storlek och organisation av pastoraten, att dessa förmår bära de ökade ekonomiska bördor den ändrade kompetensfördelningen medför. Denna uppgift betraktar kommittén som mera långsiktig. Det finns dock i kommitténs förslag en minimigräns för pastoratsstorlek vid 2 000 kyrkomedlemmar. Om ej särskilda omständigheter kan åberopas, skall alltså alla pastorat som underskrider 2 000 kyrkomedlemmar regleras. Detsamma gäller pastorat som skär kommungräns. Denna uppgift betraktar kommittén som stiftsstyrelsens omedelbara uppgift.

Stiftstyrelsen har ansvaret för pastoratsindelningen. Samtidigt föreslår kommittén, att det fortlöpande arbetet med strukturfrågorna inom ett stift utförs inom ett av stiftstyrelsen tillsatt utskott, som kan bli ett stiftets organ för rådgivning och information, initiativ och utarbetande av förslag till strukturförändringar.

Förslaget rörande ändringar i pastoratsindelningen återfinns i sin helhet i avsnitt 8.2.

Prästtjänster

Tjänsteorganisation

Den prästerliga tjänsteorganisationen skall enligt kommitténs förslag bestå av två likvärdiga och parallella delar, organisationen för pastoratspräster och organisationen för stiftspräster. Pastoratspräster är kyrkoherde och komminister. Nuvarande tjänstebenämning kyrkoadjunkt föreslås utgå. Stiftspräster är stiftsadjunkter och kontraktsadjunkter med uppgifter inom stiftssamfällighetens ansvarsområde. Stiftsadjunkterna har stiftsövergripande uppgifter och kontraktsadjunkterna fullgör uppgifter inom en del av stiftet. Dessutom kan kontraktsadjunkterna på samma sätt som pastoratsadjunkter idag fungera som tillfällig församlingsprästerlig förstärkning inom ett kontrakt.

Varje stift inrättar särskilda aspiranttjänster för de nyprästvigda. Sådan tjänst innebär ett tolvmånadersförordnande. Domkapitlet, som har ansvaret för rekrytering och anställning av nya präster, blir aspiranternas — pastorsadjunkternas — arbetsgivare. I övrigt övertar stiftsstyrelsen domkapitlets ansvar för anställning av stiftspräster. helhet i avsnitt 9.1.

Prästtjänsternas fördelning

Kommittén konstaterar, att den nuvarande statliga regleringens främsta syfte är att åstadkomma en rättvis fördelning av förekommande prästtjänster. Därmed blir regleringen med kommitténs synsätt en inomkyrklig fråga om rättvis och målrelaterad resursanvändning och fördelning

mellan de olika stiften av befintliga präster. Regeringens befattning med prästtjänsterna bör därför upphöra. För fördelningen inom ett stift blir stiftsstyrelsen ansvarig genom att den får besluta om inrättande respektive indragning av prästtjänster inom pastoraten. På motsvarande sätt blir svenska kyrkans centralstyrelse ansvarig för fördelningen mellan stiften genom att den får besluta om inrättande respektive indragning av tjänster inom stiftssamfälligheterna.

Den föreslagna ordningen innebär, att det inte längre kommer att finnas något tak för antalet präster i svenska kyrkan. Antalet inrättade prästtjänster måste av fördelningsskäl endast marginelt överstiga antalet präster. Detta betyder, att det totala antalet präster i framtiden blir beroende av tillgången på präster, och möjligheten att få dessa präster fördelade mellan stiften så rättvist som möjligt samt av kyrkokommunernas, pastoratens och stiftssamfälligheternas villighet att betala för sina prästtjänster.

Enligt förslaget skall den faktiska situationen vid reformens genomförande tjäna som utgångspunkt vid bestämmandet av tjänsteorganisationen i pastoraten och stiften.

Fördelningen av prästtjänster behandlas i avsnitt 9.2.

Prästtillsättning

De nuvarande prästvalen avskaffas enligt kommitténs förslag. I fråga om kyrkoherdetjänsterna tillsätter kyrkorådet två gånger av tre, alltså vid de tillfällen där menighetsval idag sker om det finns flera präster på förslaget. I ett flerförsamlingspastorat sker tillsättningen av ett av församlingskyrkoråden i pastoratet gemensamt utsett organ, en tillsättningsnämnd. Den tredje gången en kyrkoherdetjänst skall tillsättas, utser domkapitlet innehavare av tjänsten efter yttrande från församlingskyrkoråden i pastoratet. En komministertjänst tillsätts alltid genom kyrkoråd eller tillsättningsnämnd.

Domprosttjänsterna utses även i fortsättningen av regeringen, efter yttranden från kyrkoråden och domkapitlet. Möjligheten att söka en domprosttjänst utanför förslaget direkt hos regeringen försvinner.

Tjänster som stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt tillsätts av stiftsstyrelsen efter yttrande från domkapitlet.

Förslaget beträffande prästtillsättning presenteras i sin helhet i avsnitt 9.3.

Ekonomisk utjämning mellan kyrkokommuner

Det nuvarande skatteutjämningssystemet har stor betydelse för kyrkokommuner med svag skattekraft. Kommittén föreslår därför, att det nuvarande systemets grundpelare, den allmänna kyrkoavgiften och det allmänna utjämningsbidraget, skall bestå. En anpassning till ett reviderat system för skatteutjämningen mellan borgerliga kommuner har dock inneburit, att skattekraftsgarantin sänks med i allmänhet en procentenhet.

Det särskilda utjämningsbidraget i nuvarande utjämningssystem föreslås bli avskaffat. Istället skall stiftsstyrelserna fördela ett s.k. strukturbidrag till kyrkokommuner med särskilda behov.

Även det extra utjämningsbidraget kommer att bestå. Kommittén pekar på att det kan komma till användning i ökad utsträckning för att bl a i övergångsskedet åstadkomma en förstärkning av den utjämning som själva utjämningssystemet medför.

Enligt kommitténs förslag kommer vidare ett s.k.stiftsbidrag att utgå från kyrkofonden till stiftssamfälligheterna. Bidraget svarar i huvudsak mot kyrkofondens nuvarande kostnader för stifts- och kontraktsadjunkter samt domkapitlens och stiftnämndernas förvaltning m.m. Nya komponenter i utjämningssystemet blir dessutom kyrkokommunernas försäkringskostnader samt vissa kostnader för underhåll av kyrkobyggnader. Förslagen beträffande utjämningssystemet presenteras i sin helhet i kapitel 10.

Egendomsförvaltning

Kommitténs förslag till ny stiftsorganisation har påverkat också den del av stiftsorganisationen som svarar för egendomsförvaltning, de statliga stiftsnämnderna. Kommittén föreslår att dessa omvandlas till specialreglerade kyrkokommunala nämnder inom stiftsorganisationen med samma uppgifter som de nuvarande stiftsnämnderna. Uppgifterna regleras utanför den kyrkokommunala lagstiftningen. Nämnderna får ett självständigt ansvar, och den övriga stiftsorganisationen saknar möjlighet att ingripa i nämndens enskilda förvaltning. Egendomsnämnderna, som kommittén föreslår att de specialreglerade nämnderna skall benämnas, utses dock av stiftsfullmäktige. Stiftsfullmäktige kan i samband med valen av ledamöter i egendomsnämnden samt vid redovisningen av nämndens verksamhet diskutera den allmänna inriktningen på stiftets egendomsförvaltning.

Förslaget beträffande egendomsnämnderna och andra detaljförslag som rör egendomsförvaltningen återfinns i kapitel 11.

Folkbokföring m.m.

Det har inte legat inom ramen för kommitténs uppdrag att utreda och lägga fram förslag beträffande folkbokföringens organisation. Förslaget till en ny stiftsorganisation leder emellertid till att domkapitlets befattning med en rad folkbokföringsärenden bör upphöra. Det gäller frågor som rör tillsyn, olika administrativa beslut samt besvärsärenden. Dessutom föreslår kommittén som ett led i sin översyn av den lokala kyrkliga strukturen, att flerpastoratssamfälligheter för folkbokföringen skall kunna bildas. Det betyder att flera pastorat skall kunna ha gemensam pastorsexpedition. I sin tur leder detta till att det som idag inbegrips i pastors ansvar i framtiden skall kunna läggas på antingen någon av kyrkoherdarna i de pastorat som ingår i flerpastoratsamfälligheten eller på någon annan lämplig person. Länsstyrelsen bör enligt förslaget få rätt

att förordna präst eller annan att svara för tillsyn och förande av kyrkoböcker och andra register.

De frågor som berör folkbokföring m. m. behandlas i kapitel 12.

Ekumenisk samverkan

Som tidigare framgått har kommittén i skrivelse till svenska kyrkans centralstyrelse anfört, att frågan om ekumenisk samverkan på lokalplanet bör utredas av svenska kyrkans egna organ. Kommittén pekar dock på, att några hinder att använda utdebiterade medel för ekumeniska samarbetsprojekt inte föreligger så länge dessa medel motsvarar svenska kyrkans del av verksamheten.

Kommittén har en rad förslag till hur ekumenisk samverkan på det regionala planet kan organiseras med avseende på svenska kyrkans nya stiftsorganisation.

Kommitténs synpunkter på ekumenisk samverkan återfinns i kapitel 13.

Avslutande synpunkter

Kyrkokommitténs slutförslag presenteras i två delar. Den första delen innehåller en presentation av föreslagna reformer och de allmänna motiveringarna för dessa. De ekonomiska konsekvenserna redovisas i kapitel 14. Vidare presenteras den lagtekniska lösningen i kapitel 15 och genomförandet i kapitel 16. I sistnämnda kapitel ges en tidtabell för beslut och förberedelser inför reformens genomförande. Huvuddelen av reformen kommer enligt förslaget att träda i kraft den 1 januari 1989.

Den andra delen av betänkandet innehåller lagförslag och specialmotiveringar till dessa.

Förteckning över remissinstanserna och sammanställning av remissyttrandena över kyrkokommitténs slutbetänkande

Efter remiss av betänkandet har yttranden kommit in från:
Justitiekanslern
Svea hovrätt
Kammarrätten i Göteborg
Kammarrätten i Sundsvall
Länsrätten i Malmöhus län
Riksskatteverket
Riksarkivet
Lantbruksstyrelsen
Kammarkollegiet
Statens arbetsgivarverk
Länsstyrelsen i Kalmar län
Länsstyrelsen i Gotlands län
Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län
Länsstyrelsen i Kopparbergs län
Länsstyrelsen i Västerbottens län
Ärkebiskopen
Domkapitlet i Uppsala
Domkapitlet i Linköping
Domkapitlet i Skara
Domkapitlet i Strängnäs
Domkapitlet i Västerås
Domkapitlet i Växjö
Domkapitlet i Lund
Domkapitlet i Göteborg
Domkapitlet och stiftsnämnden i Karlstad
Domkapitlet i Härnösand
Domkapitlet i Luleå
Domkapitlet, stiftsnämnden och stiftsrådet i Visby
Domkapitlet i Stockholm
Stiftsnämnden i Uppsala
Stiftsnämnden i Linköping
Stiftsnämnden i Skara
Stiftsnämnden i Strängnäs
Stiftsnämnden i Västerås
Stiftsnämnden i Växjö
Stiftsnämnden i Lund
Stiftsnämnden i Göteborg
Stiftsnämnden i Härnösand
Stiftsnämnden i Luleå
Justitieombudsmannen
Kriminalvårdsstyrelsen

Överbefälhavaren
Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer
Statens lantmäteriverk
Centralnämnden för fastighetsdata
Statskontoret
Riksrevisionsverket
Svenska kyrkans centralstyrelse
Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund
Tjänstemännens centralorganisation
Svenska kyrkans personalförbund
Förbundet för jurister, samhällsvetare och ekonomer (JUSEK)
Sveriges jägmästares och forstmästares riksförbund
Sveriges socionomers, personal- och förvaltningstjänstemäns riksförbund
Svenska kommunalarbetareförbundet
Svenska skogsarbetarförbundet
Kyrkomusikernas riksförbund
Domkapitelsjuristernas förening
Stiftsjägmästareföreningen
Sveriges kyrkokamerala förening
Svenska kyrkans diakon- och diakonissförbund
Sveriges sjukhusprästers förening
Rikskommittén för stiftstingen
Stiftsrådet i Uppsala stift
Stiftsrådet i Linköpings stift
Stiftsrådet i Skara stift
Stiftsrådet i Strängnäs stift
Stiftsrådet i Västerås stift
Stiftsrådet i Växjö stift
Stiftsrådet i Lunds stift
Stiftsrådet i Göteborgs stift
Stiftsrådet i Karlstads stift
Stiftsrådet i Härnösands stift
Stiftsrådet i Luleås stift
Stiftsrådet i Stockholms stift
Sveriges kyrkliga studieförbund
Riksförbundet för finskspråkigt församlingsarbete i Sverige
Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund
Ansgarsförbundet, Riksförbundet Kyrkans Ungdom
Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen
Svenska kyrkans fria synod
Arbetsgemenskapen kyrklig förnyelse
Svenska ekumeniska nämnden
Sveriges frikyrkoråd
Husmodersförbundet Hem och samhälle.

Universitets- och högskoleämbetet har överlämnat yttranden från de teologiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund.

Yttranden har vidare kommit in från följande organisationer och myndigheter:

Svenska kyrkans mission
Pastoratstjänstemannaförbundet
Sveriges centrala värnpliktsråd
Föreningen Sveriges militärpastorer
Svenska soldathemsförbundet
Centerns kyrkopolitiska sektion i Bohuslän
Centerns kristna råd i Jönköpings län
Uppsala teologgruppers samarbetsutskott jämte två enskilda stiftsgrupper i Uppsala
prästerna i Östra Njudungs kontrakt
Samarbetsrådet Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen – svenska kyrkan
Länsmuseernas samarbetsråd
Kyrkans Ungdom i ärkestiftet
Strängnäs stiftskommitté för finskspråkigt församlingsarbete
Sollefteå arbetarekommun
Jämtlands läns museum
Svenska kyrkans nämnd för mellankyrkliga och ekumeniska förbindelser och dess finska kommitté
Kristen demokratisk samling och dess lokalavdelning i Nyköping
Samarbetsföreningen för kyrkliga val
Centerpartiets lokalavdelning i Rengsjö
Ansgarsförbundet i Skara stift
Härnösands stifts kommitté kyrka-fritid
Svenska kyrkans pastoralinstitut i Uppsala
Härnösands arbetarekommun
Stockholms stifts församlings- och pastoratsförbund
Föreningen Sveriges kyrkogårdschefer
Hovkonsistoriet
Finska gemensamma kyrkorådet i Borås
Sveriges jordbruksarrendatorers förbund

Härutöver har yttranden kommit in från 145 församlingar, pastorat och kyrkliga samfälligheter, en kyrkogårdsnämnd, en kyrkostiftelse och en kyrkokör samt från 35 enskilda präster och andra kyrliga medarbetare.

En sammanställning av remissyttrandena lämnas i det följande. I denna används samma huvudrubriker som kyrkokommittén har använt i sin sammanfattning av betänkandet (se *bilaga 1*).

Den lokala organisationen (6)

Församling och pastoratssamfällighet (6.1)

Kommitténs grundsyn att pastoratet bör ha det tunga ekonomiska ansvaret delas i huvudsak av remissinstanserna. Flera remissinstanser pekar på

risken i kommitténs förslag för att det uppstår kompetenskonflikter mellan församling och pastorat. Denna risk betonas framför allt i fråga om det delade ansvaret för församlingskyrkan och andra byggnader men förs också fram när det gäller förslaget att församlingen skall ansvara för vissa kyrkogårdar och pastoratet för övriga begravningsplatser.

Församlingskyrka och andra lokaler

Kammarkollegiet anser att det finns en påtaglig och betydande risk för konflikter mellan pastorat och församling i fråga om kompetensen.

Problem synes, enligt kollegiet, kunna uppstå i fråga om gränsdragningen mellan yttre och inre underhåll av kyrkor och andra kyrkliga lokaler. Samma åtgärd kan innefatta såväl yttre som inre underhåll och åtgärd som hör till den ena kategorin kan förutsätta eller framtvinga en åtgärd av det andra slaget. Liknande uppfattning angående begreppet yttre och inre underhåll av kyrkor och andra kyrkliga lokaler har framförts av *den teologiska fakultetsstyrelsen vid Uppsala universitet, domkapitlen i Växjö, Lund, Karlstad* och *Härnösand, stiftsnämnden i Karlstad, TCO, Sveriges kyrkokamerala förening* samt *stiftsråden i Göteborg och Luleå.*

En bred majoritet av de församlingar och kyrkliga samfälligheter som har hörts av svenska kyrkans centralstyrelse förordar också en tydligare reglering av ansvaret. Det finns dock skilda uppfattningar om hur denna skall utformas.

Domkapitlen i Uppsala, Strängnäs, Göteborg och *Luleå* samt *stiftsnämnden i Strängnäs* förordar att begreppen lös och fast egendom istället skall användas. Domkapitlen i Skara och Härnösand anser att även kyrkans orgel är en tung kostnad som bör åvila pastoratet.

Länsstyrelsen i Gotlands län, domkapitlet, stiftsnämnden och stiftsrådet i Visby, stiftsnämnden i Skara, Svenska kyrkans centralstyrelse samt *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* framhåller att den fördelning av ansvaret för församlingskyrkan som skett på Gotland har visat sig fungera väl.

Svenska kyrkans centralstyrelse/nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning

Där (på Gotland) har exempelvis samfälligheten ansvar för väggarna både på insidan och yttersidan. Fönstren räknas som del av väggen och ligger alltså helt inom samfällighetens kompetensområde. Det kan anmärkas, att städning inklusive fönsterputs, dock är församlingens angelägenhet.

Golvet i kyrkan skulle enligt förslaget ligga inom församlingens kompetensområde. Om golvet skall läggas om berörs fasta bänkkvarter, altare etc., ibland också uppvärmningsanordningar. Golvomläggning liksom exempelvis framtagning och restaurering av väggmålningar är mycket kostnadskrävande åtgärder, varför det måste vara naturligare att den ekonomiskt bättre rustade pastoratssamfälligheten svarar för sådana kostnader. Nämnden vill också erinra om att golvomläggning i en kyrka ofta resulterar i arkeologiska undersökningar, som kan vara kostnadskrävande. Kostnaderna härför bör åvila den ekonomiskt starkare parten.

— — —

Beträffande församlingshus och andra församlingslokaler uppkommer enligt nämndens mening motsvarande svårigheter om den föreslagna strikta fördelningsprincipen genomföres. Om församlings ansvar inskränker sig till underhåll och återanskaffande av lös egendom skulle den egentliga fastighetsförvaltningen inte behöva splittras upp på både församling och pastoratssamfällighet. En på pastoratssamfälligheten samlad fastighetsförvaltning med ansvar för fastighetsunderhåll och investeringar skulle enligt nämndens uppfattning ge en samordnad och effektivare förvaltning. Församlingens förvaltningsansvar bör inskränkas till att omfatta inredning och drift, dvs. inventarier, utsmyckning, uppvärmning, belysning och renhållning.

Samma uppfattning har *domkapitlet i Västerås*.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund anser att församlingskyrkorådet alltid bör godkänna åtgärder som berör kyrkorummets interiör.

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer (RAÄ)

RAÄ anser det vara av väsentlig betydelse att utgå från den hävdvunna och självklara principen att församlingen bör ha ansvaret för den dagliga tillsynen och vården av kyrkobyggnad och inventarier.

– – –

Med detta synsätt bör ansvars- och resursfördelningen ske med utgångspunkt från tre typer av åtgärder som samtliga gäller både lös och fast egendom samt i syfte att dels förankra den dagliga skötseln av hela den kyrkliga miljön i församlingsarbetet, dels möjliggöra samverkan och stöd när tyngre och mera kostnadskrävande åtgärder blir aktuella.

Åtgärd	Resurs finns hos
1. Drift och löpande underhåll	Församlingen
2. Större underhållsåtgärder inkl. byte av installationer	Pastorat
3. Ändrings- och ombyggnadsåtgärder	Församling/pastorat beroende på kostnaden

Stiftsnämnden i Skara anser att anskaffning av inventarier bör ankomma på församlingen vare sig det är fråga om förstagångsanskaffning vid anskaffande av ny kyrka eller utbyte av befintliga inventarier. Eftersom den lösa egendomen har ett särskilt samband med församlingsverksamheten bör såväl anskaffning som underhåll ankomma på församlingen. Det synes inte konsekvent att göra åtskillnad på förstagångsanskaffning och annan nyanskaffning.

Svenska kyrkans centralstyrelse/nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning

I förslaget till lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter 1 kap. 3 § regleras *nyanskaffning* av inventarier till kyrkobyggnad, församlingshus

och andra församlingslokaler under p. 6 och *återanskaffning* under p. 2. i specialmotiveringen framhålls att "återanskaffning innebär att inventarier ersätts utan att det ursprungliga inventarievärdet höjs". Detta uttalande skulle – om det skulle vinna efterföljd – effektivt hindra ett återanskaffande av inventarier till motsvarande antal och kvalitet. Hänsyn måste givetvis tas till den inflatoriska förändringen av penningvärdet.

Samma eller liknande synpunkter framförs av *länsstyrelsen i Gotlands län*, *domkapitlet*, *stiftsnämnden* och *stiftsrådet i Visby* samt *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund*.

Begravningsplatser

Domkapitlet i Växjö framhåller att det finns en ofta framkommande önskan från församlingar och enskilda att försköna och smycka den egna kyrkogården, i synnerhet kyrkans tomt.

Länsstyrelsen i Gotlands län, domkapitlet, *stiftsnämnden* och *stiftsrådet i Visby* anser att förslaget om att föra de tyngre kostnaderna inom begravningsverksamheten till pastoratssamfälligheten och låta driften av den egna kyrkogården ankomma på respektive församling är ett viktigt steg på vägen mot en kostnadsutjämning. I den vanligaste pastoratsformen på Gotland, dvs. flerförsamlingspastoratet i glesbygd, där inga nyanläggningar är, eller inom överskådlig framtid blir aktuella, bör modellen kunna fungera väl.

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer

Vad gäller ansvar för kyrkogårdar och begravningsplatser stöder RAÄ i princip tanken att underhållet av församlingskyrkogården åvilar församlingen medan större investeringar och gemensamma friliggande begravningsplatser är en pastoratsangelägenhet.

RAÄ vill dock påpeka att även vårdinsatser på församlingskyrkogårdar kan vara ekonomiskt betungande för den enskilda församlingen. Därför vill RAÄ även här förorda att man överväger en likartad uppdelning baserad på åtgärder som RAÄ föreslår för kyrkobyggnad och inventarier.

Svenska kyrkans personalförbund och *Sveriges kyrkokamerala förening* anser att gränsen mellan församlingens och pastoratets kyrkogårdsåtaganden är oklar.

Kommitténs förslag i denna del kommenteras endast i hälften av yttrandena från församlingar och kyrkliga samfälligheter till Svenska kyrkans centralstyrelse. Förslagen accepteras av drygt en tredjedel.

Svenska kyrkans centralstyrelse och *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* ser i likhet med länsstyrelsen i Gotlands län m. fl. fördelar med förslaget för glesbygden. De framhåller dock att driften skulle kunna fördyras i de fall varje församling i en flerpastoratssamfällighet har en egen kyrkogårdsförvaltning och även samfälligheten måste bygga upp en separat sådan för en gemensam begravningsplats. De föreslår istället att ansvaret för begravningsverksamheten i sin helhet föres över till pastorats-

nivån med möjlighet att delegera den löpande vården till enskild församlings kyrkoråd.

Sveriges kyrkogårds- och krematorieförbund är tveksamt ur praktisk förvaltningsmässig synpunkt till förslaget om uppdelning av ansvaret för begravningsverksamheten mellan församling och pastorat och anför:

I en pastoratssamfällighet med flera kyrkogårdar och begravningsplatser är det nödvändigt med en övergripande samordning för verksamheten. Det är helt naturligt att en politiskt vald nämnd – kyrkogårdsnämnden – erhåller samfällighetens uppdrag att ansvara för planering, utbyggnad, drift och service av övergripande karaktär.

Både det nämnda förbundet och *länsstyrelsen i Kopparbergs län* anser att begravningsverksamheten bör ordnas i samverkan med borgerlig kommun.

Kammarkollegiet ifrågasätter hur man skall lösa konflikten mellan en pastoratssamfällighet som vill anlägga en central begravningsplats och en församling som vill fortsätta att underhålla och använda församlingskyrkogården? Pastoratet som arbetsgivare kan ju tänkas dirigera arbetskraften så att församlingen inte har någon reell möjlighet att genomföra sitt önskemål. Kollegiet anför vidare:

Att genom kommunalbesvär lösa frågor om kompetens- och uppgiftsfördelning är emellertid under alla förhållanden en olämplig väg. Det är också oklart i vad mån förvaltningsdomstolarna kommer att anse sådana frågor höra till deras kompetensområde. Det bör därför dels klargöras vilka möjligheter till lösning av konflikter som finns enligt kommitténs förslag, dels övervägas en utväg att få en saklig men smidig prövning av konflikterna. En möjlig utväg är att låta stiftsstyrelsen tjänstgöra som besvärsinstans.

Personal

Svenska kommunalarbetareförbundet framhåller att det är av särskild vikt att alla personalfrågor lyfts upp till pastoratsnivå.

Domkapitlet i Göteborg avstyrker förslaget att anställda i flerförsamlingspastorat skall anställas av pastoratskyrkorådet. Ansvaret bör istället ligga på lokalförsamlingen.

Domkapitlet i Skara

Beträffande Skara stift måste man dock vara medveten om att proportionellt många mycket små pastorat finns, som inte heller de kommer att ha tillräckliga resurser att handlägga personalfrågor på avsett sätt. Komplexiteten i arbetsrätten, både avtal och författningar inom såväl helt kyrkokommunalt som statligt reglerade sektorn, gör att inte ens medelstora pastorat kan klara dessa frågor tillfredsställande utan konsulthjälp och utan tillgång till omfattande service från församlings- och pastoratsförbundet.

Sveriges socionomers, personal- och förvaltningstjänstemäns riksförbund framhåller att anställda som i nuvarande organisation har en viss församling som arbetsområde inte utan vidare skall kunna beordras att täcka hela pastoratet eller pastoratssamfälligheten. Dessa problem måste huvudsakligen få sin lösning på frivillig basis.

Kammarkollegiet ifrågasätter vem som skall ha ansvaret för personalledningen. Pastoratet har det ekonomiska ansvaret för personalen, medan församlingen har ansvaret för verksamheten på församlingsplanet. Konkurrenssituationer synes kunna uppstå mellan dessa rättssubjekt.

Denna uppfattning delas av *domkapitlen i Skara, Strängnäs, Växjö* och *Göteborg*.

Ett fåtal församlingar och kyrkliga samfälligheter har yttrat sig till svenska kyrkans centralstyrelse över kommitténs förslag att ansvaret för all personal skall läggas på pastoratet.

Svenska kyrkans centralstyrelse/nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning

En församling ingående i en icke utvidgad pastoratssamfällighet har ett eget ekonomiskt kompetensområde och församlingskyrkorådet kan få uppgifter till sig delegerade från samfällighetens kyrkoråd. Församlingens beslutsorgan anger genom principbeslut, budget etc., verksamhetens mål, inriktning, omfattning och kvalitet. För verksamhetens bedrivande är kyrkorådet ansvarigt. Rådet ansvarar inför beslutsorganet, och för detta ändamål granskas dess förvaltning och övriga åtgärder av församlingens revisorer. Församlingskyrkorådet måste därför svara för arbetsledningen i de delar den till förfogande ställda personalen fullgör arbetsuppgifter för församlingen, även om arbetsledningen naturligtvis kan av församlingskyrkorådet uppdras åt exempelvis kyrkoherden genom särskilt beslut. Pastoratssamfälligheten är en formellt sett främmande juridisk person utan befogenhet att ingripa i den enskilda församlingens verksamhet när den sköter "sina angelägenheter".

Pastoratssamfälligheten skall endast svara för att personalresurser ställs till församlingarnas förfogande. Samma befattningshavares eventuella tjänstgöring i flera församlingar – vilket den föreslagna konstruktionen ger möjlighet till – innebär att han/hon blir underställd kyrkoråden i respektive tjänstgöringsförsamling. Som ovan anförts finns möjligheten att uppdra arbetsledningen till exempelvis kyrkoherden även i arbetsuppgifter, där denne i egenskap av pastor loci normalt inte har tjänsteansvar.

Liknande uppfattning framförs av *länsstyrelsen i Gotlands län, domkapitlet, stiftsnämnden* och *stiftsrådet i Visby* samt *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund*.

Svenska kyrkans fria synod framhåller att ett sätt att markera församlingarnas betydelse kunde vara att vid besättande av tjänster med församlingsvårdande uppgifter i flerförsamlingspastorat ge avgörandet åt en tillsättningsnämnd av det slag som kommittén föreslår för prästtillsättningar.

Stiftsrådet i Luleå anser att när pastoratet föreslås utgöra bas för tjänsteorganisationen skulle det ha varit både önskvärt och möjligt att föreslå en viss miniminivå för församlingsvårdande tjänster inom pastoratet.

Domkapitlet i Växjö framhåller att bestämmelser rörande donationer alltid bör respekteras såväl i fråga om ändamål som förvaltning. Förvaltande organ, t. ex. pastorat, skall vara skyldig låta församling få del av medel som avser sådant som faller på både pastorat och församling.

Kammarkollegiet

Eftersom ett betydande antal donationer berörs, innebär utredningens förslag ett mycket stort extraarbete för kollegiet, om inte förvaltningsfrågan så långt som möjligt regleras generellt i lag. Även med en lagreglering blir det dock problem för donationer med ändamål som enligt utredningsförslaget faller inom både församlingens och samfällighetens kompetensområden. Om kapitalet i ett sådant fall skall delas mellan församlingen och samfälligheten, kan det bli svårt att bestämma hur delningen skall ske. Det kan också bli andra komplikationer, t. ex. att donationsegendomen utgörs av en fastighet som inte kan delas. En uppdelning mellan församling och samfällighet av donationer med på detta sätt blandade ändamål kan därför knappast regleras generellt i lag.

Om förslaget till kompetensfördelning genomförs, föreslår kollegiet en lagregel med följande innebörd. Om en församling förvaltar donationsfonder eller andra gåvomedel som uteslutande är avsedda för ändamål enligt 1 kap. 3 § andra stycket 4–8 i förslaget till lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter och om församlingen ingår i en kyrklig samfällighet för sådana angelägenheter, skall pastoratssamfälligheten överta förvaltningen av medlen på i övrigt oförändrade villkor. Härigenom minskas behovet av särskilda beslut om permutation. För övriga aktuella donationer får frågan däremot lösas enligt permutationslagen.

Arby församling i Växjö stift framhåller att ekonomisk framförhållning om planering kan vara olika mellan församlingarna i ett pastorat och föreslår att fördelningen av medlen skall ske i förhållande till det till pastoratet överförda fondkapitalet. Liknande uppfattning har framförts från flera andra församlingar.

Samfällighetsbildning (6.2)

Lika många församlingar och kyrkliga samfälligheter som yttrat sig till svenska kyrkans centralstyrelse är positiva som de som är negativa till förslaget om att pastoratssamfälligheten enbart skall kunna utvidgas till att omfatta *alla* ekonomiska angelägenheter. Majoriteten av övriga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Sveriges kyrkokamerala förening anser emellertid att man bör inrikta sig på att tillskapa obligatoriska utvidgade samfälligheter. Där ingående församlingar/pastorat skall ges stor handlingsfrihet inom givna ramar. Enligt *stiftsnämnden i Strängnäs* bör det vara förenat med vissa s. k. subsidier att bilda samfälligheter och på detta sätt främja arbetet med att skapa en bättre basorganisation i kyrkan.

Bland de "rena församlingsangelägenheterna", dvs. punkterna 1–3 i 1 kap. 3 § nya LFKS, kan det dock finnas uppgifter som en församling kan tänkas av ekonomiska skäl vilja överlåta till pastoratet, t. ex. inre underhåll av kyrkan eller underhåll av församlingskyrkogården. Däremot kan församlingen vara mycket angelägen att få behålla ansvaret för främjande av kyrkans gudstjänstliv etc., punkt 1, som tar som tar sikte på den egentliga församlingsvården. I sådana situationer skulle den partiella samfälligheten vara funktionell och motsvara önskemålen från församlingen. Kollegiet finner inte att kommittén visat tillräckliga skäl att förbjuda partiella samfälligheter.

Domkapitlet i Västerås anser att man bör använda termen pastorat (samfällighet) och räknar med att en pastoratssamfällighet kan ha obligatoriska respektive frivilliga arbetsuppgifter. *Kammarkollegiet* föreslår att termen "total pastoratssamfällighet" och "total flerpastoratssamfällighet" används för samfälligheter som sköter samtliga aktuella angelägenheter. Kollegiet framhåller också att det behöver klargöras när det skulle föreligga ett allmänt behov av att tvångsvis föra över sådana angelägenheter som anges under punkterna 1–3 i 1 kap. 3 § nya LFKS till pastoratet.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund och *Svenska kyrkans centralstyrelse m.fl.* betonar att begreppet "allmänt behov" för att tvinga in församlingar i samfällighetsbildning skall användas med restriktivitet. De avstyrker förslaget om att beslut om bildande av flerpastoratssamfällighet får fattas endast om berörda pastorat samtyckt till åtgärden. Denna konstruktion, som lämnar de i pastoratssamfälligheten ingående församlingarna utan inflytande, strider mot såväl nuvarande ordning som den i 1 kap. 6 § förslaget till lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter intagna regeln att det är *församlingarna* som får bilda kyrkliga samfällighet. Samma uppfattning har *länsstyrelsen i Gotlands län*, *domkapitlen i Lund* och *Visby* samt *stiftsnämnden* och *stiftsrådet i Visby*.

Svenska kyrkans centralstyrelse/nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning

Om en församling som utgör ett enförsamlingspastorat, samt en utvidgad pastoratssamfällighet tillsammans bildar en flerpastoratssamfällighet för begravningsverksamheten, har församlingen och den enligt nuvarande begrepp totala pastoratssamfälligheten inte längre kompetens att vårda denna angelägenhet. I församlingar som utgör enförsamlingspastorat händer ingenting. Men eftersom den utvidgade (=totala) pastoratssamfälligheten inte längre handhar *alla* ekonomiska församlingsangelägenheter – en har man lämnat ifrån sig till en fristående kyrklig kommun med eget kompetensområde – uppfyller man inte längre kraven i 1 kap. 6 § första stycket förslag till lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter. Pastoratssamfälligheten blir enligt nuvarande språkbruk partiell och skall enligt 1 kap. 11 § samma lagförslag ha församlingsdelegerade som beslutande organ i stället för kyrkofullmäktige.

– – –

En flerpastoratssamfällighet som enligt exemplet ovan tillsammans med andra kyrkliga kommuner lämnar ifrån sig angelägenheter till en flerpasto-

ratssamfällighet skall även därefter betraktas som utvidgad. Alla *kvarvarande* församlingsangelägenheter handhas ju av pastoratssamfälligheten, de enskilda församlingarna har ingen egen utdebiteringsrätt och inte heller någon kompetens i ekonomiska angelägenheter. Kyrkofullmäktige behålles som beslutsorgan. Lagförslagets 1 kap. 6 § ändras förslagsvis enligt följande:

"En pastoratssamfällighet får även sköta alla ekonomiska församlingsangelägenheter (utvidgad pastoratssamfällighet). *Om församlingarna tillsammans med församlingar utgörande eller ingående i andra pastorat bildar flerpastoratssamfällighet och pastoratssamfälligheten sköter alla återstående ekonomiska församlingsangelägenheter, utgör den likväl utvidgad pastoratssamfällighet*".

– – –

Tillägg motsvarande vad som föreslagits ovan beträffande utvidgad pastoratssamfällighet bör införas i förslaget till 1 kap. 6 § andra stycket lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter.

Samma uppfattning har *Svenska kyrkans pastoratsförbund, länsstyrelsen i Gotlands län, domkapitlet, stiftsnämnden* och *stiftsrådet i Visby*.

Domkapitlet i Stockholm ser en möjlighet till ökade samverkansmöjligheter genom flerpastoratssamfälligheter på kontraktsnivå, men i Stockholms stift förutsätter detta en ny kontraktsindelning.

Svenska kyrkans personalförbund framhåller att flerpastoratssamfälligheten inte bör bryta kontraktsgräns samt att då samfällighetsbildningar och pastoratsgränser berör präster bör stiftsstyrelse och domkapitel fatta likalydande beslut.

Domkapitlet i Lund noterar att endast territoriella pastorat omfattas av den föreslagna samfällighetslagstiftningen. Det är olyckligt. Enligt domkapitlets uppfattning bör i vart fall Kungl. Karlskrona Amiralitetsförsamling – som inte har de speciella drag som andra icke-territoriella församlingar har – kunna ingå både i en flerpastoratssamfällighet och stiftssamfälligheten.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund anför i fråga om konsekvenserna av en samfällighetsbildning följande beträffande äganderätten till kyrkokommunal egendom:

Utredningens förslag synes vidare leda till att äganderätten till egendom överförs till stifts- eller flerpastoratssamfällighet i den mån den egendom hör till verksamhet som beslutas att överföras. Stifts- och flerpastoratssamfällighet blir nämligen vid bildandet en ny kyrklig kommun. Som exempel kan nämnas att överföring av verksamheterna 4 och 5 i lagförslagets 1 kap. 3 § till stiftssamfällighet medför att stiftssamfälligheten blir ägare till församlingarnas fasta egendom (kyrkor, församlingshus, semesterhem, hyreshus, tomter m. m.). Ett genomförande av utredningens förslag i denna del skulle få en negativ inverkan på församlingsarbetet. För en aktiv församlingsmedlem är det viktigt att den egna församlingen äger kyrkan m. m.

Stockholm församlingsdelegerade instämmer.

Frågan om äganderätten berörs också av *domkapitlen i Växjö* och *Stockholm*.

Om den föreslagna omorganisationen på det lokala planet genomförs, kommer det att förorsaka en hel del merarbete inom arkivvården för både kyrkans lokala organisation och arkivmyndigheterna. De äldre samfälligheterna skall avsluta sin arkivbildning och i samband med detta förteckna arkiven slutgiltigt. Vidare blir det aktuellt att leverera handlingarna till landsarkiv. Riksarkivet måste utarbeta bl. a. nya förteckningsplaner och gallringsbeslut för var och en av dessa samfällighetsformer. Att sedan börja tillämpa dessa nya förteckningsplaner och gallringsbeslut för med sig ett visst merarbete inte bara för samfälligheten utan också landsarkiven som skall lämna råd och upplysningar i arkivvårdsfrågor till samfälligheterna.

Församlings- och samfällighetsorganisation (6.3)

Huvuddelen av de församlingar och kyrkliga samfälligheter som yttrat sig i saken till svenska kyrkans centralstyrelse är positiva till förslagen om en sänkning av gränsen för inrättande av kyrkofullmäktige till 250 röstberättigade kyrkomedlemmar och till att direktvalt kyrkoråd skall få finnas i vissa fall. Alla övriga remissinstanser som yttrat sig i frågan utom domkapitlet i Skara är positiva till att ett kyrkoråd alltid skall finnas i församlingen. *Domkapitlet i Skara* anser att det inte är lämpligt att återinföra kyrkoråd i församlingar som ingår i samfälligheter bildade enligt 1930 års församlingsstyrelselag eftersom sådana församlingar, särskilt de med gemensam kyrka, får anses ha blivit fast sammanvuxna.

Några remissinstanser framhåller att antalet valda ledamöter i ett kyrkoråd bör vara 8 eller 10 så att det totala antalet ledamöter (inklusive kyrkoherden) blir ett udda tal.

Bland de övriga remissinstanser som yttrat sig över en sänkning av gränsen för inrättande av kyrkofullmäktige har flera varit tveksamma till förslaget.

Riksskatteverket (RSV)

Enligt RSV:s bedömning är det betänkligt att gränsen sänks, eftersom de politiska partierna i små församlingar har svårigheter att få fram tillräckligt många kandidater. Av den anledningen har länsstyrelser vid de senaste valen i flera fall inte kunnat utse tillräckligt många suppleanter.

Efter 1982 och 1985 års val utsågs kyrkofullmäktige i 1 421 resp. 1 219 församlingar. På grund av den ändring av gränsen för införande av kyrkofullmäktigval som kyrkokommittén föreslagit beräknar RSV att antalet val i församlingar kan komma att öka till närmare 1 600.

Liknande uppfattning har framförts av *länsstyrelserna i Kalmar* och *Gotlands län*, *domkapitlet*, *stiftsnämnden* och *stiftsrådet i Visby*, *Svenska kyrkans centralstyrelse* samt *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund*. De anser att en utvärdering bör ske innan sänkning av gränsen sker. Frågan kan enligt dessas uppfattning behandlas fristående från övriga förslag.

Bland remissinstanserna finns olika uppfattningar om förslaget att *di-*

rektvalt kyrkoråd skall få finnas i församling som ingår i utvidgad samfällighet.

Svenska kyrkans centralstyrelse/nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning

Ett direktvalt kyrkoråd med både förvaltande, beredande och slutligt beslutande uppgifter är en nyskapelse, vartill direkta kommunalrättsliga förebilder saknas. Från tekniska utgångspunkter väcker förslaget en rad frågor, som dock enligt centralstyrelsens uppfattning icke är allvarligare än att förslagets praktiska sidor måste tillmätas avsevärd betydelse.

I sitt yttrande har Nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning funnit sig icke kunna tillstyrka kommitténs förslag på denna punkt. Centralstyrelsen är här av annan mening, och hävdar att bristen på kommunalrättslig förebild inte spelar någon större roll i den kyrkliga organisationen. Centralstyrelsen tillstyrker kommitténs förslag under hänvisning till den positiva remissopinionen hos församlingarna.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund avstyrker emellertid förslaget eftersom ett direktvalt kyrkoråd med förvaltande, beredande och slutligt beslutande uppgifter bryter mot hävdvunna kommunalrättsliga principer.

Riksskatteverket avstyrker förslaget med följande motivering:

För att ett proportionellt valsystem skall fungera krävs att det antal mandat som skall fördelas mellan partierna inte är för litet. Enligt 2 kap. 1 § LFKS är minimiantalet ledamöter i kyrkofullmäktige i församling satt till 15. Vid val av kommunfullmäktige skall enligt 2 kap. 9 § vallagen valkrets utformas så att den kan beräknas omfatta minst 15 mandat. Med mindre omfattning än 15 mandat måste risken anses vara stor för avvikelser från en godtagbar proportionalitet. Ett litet antal mandat att fördela får till följd att större partier tenderar att bli överrepresenterade i det beslutande organet.

Teologiska fakultetsnämnden vid Lunds universitet och *domkapitlet i Växjö* framhåller att kyrkorådets verksamhet endast kan granskas vart tredje år och inte kontinuerligt som de kyrkoråd som är utsedda av kyrkostämma eller kyrkofullmäktige. *Länsstyrelsen i Kopparbergs län* påpekar att möjligheten att efter avgångar komplettera kyrkorådet försvinner. *Domkapitlet i Härnösand* anser att det bör regleras hur revision skall ske i församling med direktvalt kyrkoråd.

Bland övriga synpunkter kan följande refereras.

Svenska kyrkans centralstyrelse och *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* föreslår som ett led i en önskvärd större delaktighet i det kommunala och kyrkokommunala livet att obligatoriskt suppleantsystem införes i församlingsdelegerade. Åtgärden skulle enligt deras uppfattning underlätta samverkan i större enheter om enstaka men tunga angelägenheter som exempelvis begravningsverksamhet.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län anser att en tidsgräns för beslut om ändring av antalet suppleanter bör införas.

Domkapitlet i Luleå vill aktualisera någon form av kyrklig markering för dem som låter sig väljas till olika kyrkokommunala uppdrag:

Att gå in i Svenska kyrkans beslutande församlingar är inte endast ett samhällspolitiskt uppdrag utan i första hand ett kyrkligt förtroendeuppdrag, där de valda ledamöterna måste vara införstådda med att deras uppdrag hör samman med ett direkt ansvar för Guds rikes fortsatta framväxt här i tiden. Genom att kyrkan ställer en klart uttalad förväntan på sina valda ombud bör enligt domkapitlets uppfattning ett allt tydligare engagemang kunna frigöras, vilket i sin tur kommer att berika kyrkans liv och funktion. Med tanke på att Svenska kyrkan idag beräknas ha c:a 800 000 odöpta medlemmar synes det rimligt att hävda att de som åtar sig kyrkliga förtroendeuppdrag skall vara döpta och konfirmerade i Svenska kyrkans ordning.

Stockholms församlingsdelegerade (FD)

I utredningen har – noterar FD – fastlagts att ökad samverkan mellan församlingarna ger den enskilda församlingen reella möjligheter att ta ansvar för församlingsverksamheten. FD tror att detta i Stockholm bäst sker genom samverkan inom en utvidgad flerpastoratssamfällighet. I en sådan skapas utrymme för just den flexibla och effektiva resursanvändning, som är ett måste för en församling i en föränderlig storstadsmiljö. En sådan samfällighetsbildning – menar FD – medför uppenbara och bestående fördelar för de i Stockholms kyrkliga samfällighet ingående församlingarna, dvs. den utvidgade flerpastoratssamfälligheten fyller ett allmänt behov.

Flertalet församlingar i Stockholm och *Göteborgs kyrkonämnd* anser att särbestämmelserna för resp. samfällighet skall bestå.

Kyrkoherdens ställning i kyrkorådet (6.4)

Remissinstanserna tillstyrker att kyrkoherden skall vara självskriven ledamot av kyrkoråd.

Förslaget att kyrkoherden inte skall vara valbar till kyrkofullmäktige och församlingsdelegerade har lämnats utan erinran av flertalet remissinstanser men avstyrkts av *domkapitlet i Göteborg* och *Svenska kyrkans personalförbund.*

Svenska kyrkans centralstyrelse och *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* påpekar att domkapitlet måste bestämma vilken av kyrkoherdarna i en flerpastoratssamfällighet som skall vara ledamot av kyrkorådet redan innan nomineringen till fullmäktigevalet äger rum. Detta innebär att också i 8 kap. 2 § p. 2 bör intas en begränsning av förordnandetiden så att kyrkoherdens förordnande överensstämmer med de valda ledamöternas mandatperiod. De anser vidare att det av lagstiftningen skall framgå att kyrkoherde inte skall vara valbar till kyrkoråd där han obestridligen skall vara självskriven för att oklarhet inte skall råda om hans ställning.

Enligt *Svenska kyrkans centralstyrelse* skall kyrkoherde heller inte kunna förordna präst som tjänstgör i pastoratet att vara kyrkorådsledamot i annexförsamling i stället för kyrkoherden om ledamoten redan blivit vald

av annexförsamlingens beslutande organ till kyrkorådsledamot. Detta bör uttryckligen framgå av lagförslaget.

Den regionala organisationen (7.2)

Stiftssamfällighet (7.2.2)

Samtliga remissinstanser ställer sig i princip positiva till huvuddragen av kommitténs förslag till regional organisation och ansvarsfördelningen inom denna.

Svenska kyrkans centralstyrelse med stöd av en stor majoritet av kyrkliga kommuner som yttrat sig dit:

Centralstyrelsen anser att kyrkokommitténs förslag kan och bör läggas till grund för en genomgripande reform av kyrkans lokala och regionala organisation.

Centralstyrelsen framför vidare som sitt eget yttrande den uppfattning som den centralstyrelsen underställda *Nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning* uttrycker:

I många tidigare utredningar har behovet av en fast integrerad stiftsorganisation klart motiverats. Kommittens argument för en kyrkokommunal lösning i form av en stiftssamfällighet som återfaller på dessa tidigare utredningsförslag och på kyrkomötesuttalanden vill nämnden helt ställa sig bakom.

Trots invändningar mot delar av förslaget och önskemål om bearbetning har alla som yttrat sig däröver, inklusive de som svenska kyrkans centralstyrelse hört, helt eller i huvudsak tillstyrkt stiftssamfällighetens ansvarsområde enligt kommitténs förslag.

Problemområdena och diskussionen kring dem redovisas i det följande (A–K).

A. Avgränsningen av kompetensområdet

Domkapitlet i Lund

Domkapitlet finner den föreslagna avgränsningen av stiftssamfällighetens kompetens ändamålsenlig. Man måste dock vara uppmärksam på den risk till konflikt som föreligger mellan en församlings skyldighet ifråga om t. ex. finskspråkigt arbete och arbete på sjukhus inom den egna församlingen och stiftssamfällighetens arbete som måste avse flera församlingar. Gränsdragningen är här inte alldeles självklar. Man måste förutsätta att stiftssamfälligheten tolkar sin kompetens under stort hänsynstagande till de församlingar som berörs av detta.

Domkapitlet och *stiftsnämnden i Karlstad*

Stiftssamfälligheten föreslås få kompetens att arbeta inom vissa av kommittén angivna områden av såväl regional som lokal karaktär. Som framgått ovan finner vi det utomordentligt viktigt att sådan verksamhet, som

redan finns i församlingarna i ett pastorat inte genom stiftssamfällighetens kompetens bortfaller. En avgränsning är som kommittén framhåller nödvändig mellan stiftssamfällighetens och församlingarnas i pastoratet kompetens. Inrättandet av stiftssamfällighet får inte innebära att ansvar och initiativ berövas församlingarna i ett pastorat.

Lunds kyrkliga samfällighet

Den obligatoriska stiftssamfällighetens kompetensområden är i vissa fall mycket vagt formulerade. Var gränsen mellan den obligatoriska och den utvidgade stiftssamfällighetens ansvar går kan inte med ledning av de angivna kompetensområdena alltid avgöras.

Svenska kyrkans centralstyrelses nämnd för församlings- och pastoratsförvaltning anför med instämmande av *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, domkapitlet* och *stiftsnämnden i Visby, länsstyrelsen i Gotlands län* samt *stiftsrådet i Visby stift*:

Svårigheter att i vissa fall klart avgränsa kompetensen mot lokalplanet synes uppstå om man väljer den princip som kommittén föreslår, nämligen vad kommittén kallar stiftssamfällighetens geografiskt betingade kompetens. Detta innebär enligt kommittén – beträffande det finskspråkiga församlingsarbetet och andlig vård vid sjukhus och andra uppräknade institutioner – att samma verksamhet kan ligga såväl inom stiftssamfällighetens som församlingens kompetensområde blott verksamheten i det senare fallet är begränsad till pastoratets område.

Kammarkollegiet anför om konfliktlösning:

Det framgår av förslaget att stiftssamfällighetens kompetens är exklusiv såvitt gäller de obligatoriska uppgifterna, om det gäller verksamhet som omfattar hela stiftet eller flera pastorat inom stiftet. Församlingarna behåller sin kompetens att sköta dessa uppgifter såvitt avser verksamhet enbart inom församlingen och för de egna församlingsborna.

Kommitténs förslag saknar emellertid fortfarande anvisning om en metod att lösa konflikter om kompetensfördelningen. Den enda möjlighet som står till buds synes vara kommunalbesvärsinstitutet. Besvär får därvid anföras även av församling. 13 kap 7 § nya LFKS.

B. Stiftstingens verksamhet

I flera yttranden behandlas frågan om den nuvarande stiftstingsverksamhetens ställning efter den föreslagna reformen. En allmän uppfattning är att det är en nackdel om dagens stiftstingsorganisation och dess verksamhet lever vidare vid sidan av stiftssamfälligheterna. Några anser att stiftstingens uppgifter helt faller inom stiftssamfälligheternas obligatoriska område. Andra anser däremot att de faller utanför detta. Företrädare för den senare uppfattningen hoppas därför att stiftsfullmäktige snarast skall utvidga samfällighetens kompetens att täcka dagens ansvarsområde för stiftstinget eller föreslår att de obligatoriska uppgifterna skall beskrivas så att de omfattar det som stiftstingen nu svarar för.

Stiftsrådet har tolkat kommitténs förslag så att "främjande av församlingslivets utveckling inom stiftet" innebär en för stiftssamfälligheten given kompetens som griper över hela stiftet. Denna kompetens har församlingarna, och inte de enskilda kyrkomedlemmarna i församlingarna, som målgrupp. Syftet är att utveckla församlingarnas möjligheter att verka inom sitt område och i enlighet med den målsättning som församlingen ställer upp för sin verksamhet. Detta innebär således inte någon motsvarande inskränkning av församlingarnas kompetens. Vid ett beslut om en utvidgning av stiftssamfällighetens kompetens kan detta däremot bli fallet. Stiftsrådet förstår kommitténs förslag så att de nuvarande stiftstingens uppgifter till stora delar kan härledas till "främjande av församlingslivets utveckling inom stiftet" och att dessa arbetsuppgifter följaktligen skulle kunna utföras utan beslut om utvidgning av stiftssamfällighetens kompetens.

Kommitténs skrivning angående möjligheten till utvidgning av stiftssamfällighetens kompetens är något otydlig vad gäller skillnaden i betydelsen av den obligatoriskt givna kompetensen "främjande av församlingslivets utveckling i stiftet" och vad som sägs om möjligheten av utvidga verksamheten till "att omfatta även andra församlingsangelägenheter i stiftet". De verksamheter som finns skissade på sidan 99 i del 1 kan enligt stiftsrådets uppfattning mycket väl hänföras till "främjandeparagrafen", eftersom stiftssamfällighetens funktion skall vara stödjande och inte verksamhetsövertagande.

Stiftsrådet i Växjö stift och *Svenska kyrkans fria synod* delar denna bedömning.

Stiftsrådet i Linköpings stift anser att "främjande av församlingslivets utveckling i stiftet" till största delen rymmer dagens stiftstingsverksamhet men inte fullt ut och fortsätter därför:

Enligt kyrkokommitténs förslag kan den obligatoriska stiftssamfälligheten utvidgas att omfatta även andra angelägenheter, som är gemensamma för församlingarna i stiftet. Det är stiftsrådets bestämda uppfattning att denna utvidgade form måste tillskapas redan från början och att all verksamhet inom evangelisation, information och utbildning samt diakoni och samhällsansvar inordnas under ett och samma organ. Tillräckliga garantier måste tillskapas för detta, så att man inte får en dubbel organisationsmodell – stiftssamfällighet och nuvarande stiftstingsorganisation – under de första åren.

Domkapitlet i Växjö

Enligt domkapitlets uppfattning bör klart utsägas, att stiftstingsorganisationen upphör i och med att stiftssamfällighetsorganisationen börjar fungera.

Domkapitlet i Luleå, med instämmande av *stiftsrådet i Härnösands stift*, utgår från att det obligatoriska området enligt förslaget möjligen inte omfattar stiftstingsverksamheten men att så borde vara fallet:

Betänkandets skrivningar om avgränsningen mellan församlingarnas kompetens och stiftssamfällighetens när det gäller de obligatoriska uppgif-

terna framstår dock som oklara. Detsamma gäller de obligatoriska uppgifternas avgränsning mot de uppgifter som omfattas av den utvidgade stiftssamfälligheten. Enligt domkapitlets mening borde lagregleringen av stiftssamfällighetens ansvarsområde ha fått den utformningen att de obligatoriska uppgifterna skulle ha omfattat även nuvarande verksamhet inom dagens stiftstingsorganisation. I övergångslagstiftning bör föreskrivas att den verksamhet som åligger stiftstingen vid utgången av år 1988 skall som ett obligatorium ingå i den blivande stiftssamfällighetens uppgifter.

Svenska kyrkans centralstyrelse tillhör dem som har en annan tolkning av det obligatoriska områdets omfattning och har därför uttalat att man biträder kommittens förslag om utvidgning av stiftssamfällighet med andra ekonomiska frågor om de är gemensamma för församlingarna inom stiftet. Här bör naturligtvis i första hand de nuvarande stifttingsuppgifterna komma ifråga.

Samma uppfattning och förslag framförs av *länsstyrelsen i Gotlands län*, *domkapitlet* och *stiftsnämnden i Visby* samt *stiftsråden i Uppsala*, *Västerås* och *Visby stift*.

Domkapitlet i Härnösand

Enligt vår mening bör stiftssamfälligheten ta över all verksamhet som stiftstingen har vid övergångstillfället. Samtidigt är det nödvändigt att i samband med övertagandet pröva varje verksamhetsgrens fortsatta existensberättigande. Vi ansluter oss här till Urban Gibsons särskilda yttrande. Gibson har i sitt ovannämnda yttrande till kommitténs betänkande föreslagit att övergångsbestämmelserna skall utformas så att stiftssamfälligheten vid övergångstillfället skall vara skyldig att överta all verksamhet som stiftstinget då bedriver. Vill samfälligheten därefter avstå från någon del därav får beslut om avveckling träffas.

C. Finskspråkigt församlingsarbete och församlingsarbete bland samer m. fl.

De som särskilt kommenterat förslaget att stiftssamfällighetens kompetens skall omfatta det *finskspråkiga församlingsarbetet* anser att huvudansvaret för detta skall ligga på församlingsplanet.

Svenska kyrkans centralstyrelse/nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning och *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund*

I större tätorter med finska invandrare har en församlingskrets ofta haft ansvar för församlingsarbete inom flera församlingar – ofta enförsamlingspastorat. En modell baserad på samverkan i form av ett för församlingarna gemensamt kyrkoråd gav möjlighet för finskspråkiga medlemmar av Svenska kyrkan att genom detta legala kyrkokommunala organ självständigt leda det församlingsövergripande finskspråkiga församlingsarbetet. Gemensamt kyrkoråd för detta ändamål har inrättats i Västerås, Borås och Göteborg. Planer finns att inrätta ett i Malmö.

På nämnda platser utgör församlingarna enförsamlingspastorat inom

total kyrklig samfällighet. Det finskspråkiga arbetet har genom det gemensamma kyrkorådet fått en fast förankring i förhållande till respektive samfällighet och utvecklats som en naturlig del av Svenska kyrkans arbete.

Kommitténs uttalanden om kompetensfördelningen mellan stiftssamfällighet och församling beträffande det finskspråkiga arbetet (del 1, sid. 97) kommer att omöjliggöra ovannämnda modell med gemensamt kyrkoråd för arbetet över pastoratsgränserna och spoliera en lokalt förankrad och omfattande församlingsverksamhet. Det lokala engagemanget skulle försvinna om stiftssamfälligheten övertar ledningen av denna verksamhet.

Kompetensreglerna måste enligt nämndens uppfattning ses över för att rädda och i framtiden kunna utveckla denna form av lokal samverkan.

Om andra lösningar är uteslutna föreslår nämnden att stiftssamfällighetens kompetens beträffande församlingsarbetet bland finskspråkiga inskränkes dels till främjande av det finskspråkiga församlingsarbetet i stiftet, dels till tillhandahållande av präster för tjänstgöring såväl på stift som lokalplanet samt annan personal såsom konsulenter och pedagoger på stiftsnivå med uppgift att utveckla verksamhetsformer, metoder, material etc, svara för utbildningsinsatser och övrig service till lokalplanet.

Den egentliga finskspråkiga församlingsverksamheten bör vara en uppgift förbehållen församlingsplanet.

Riksförbundet för finskspråkigt församlingsarbete

Riksförbundet för finskspråkigt församlingsarbete anser sig fortfarande kunna stödja de i slutbetänkandet framförda grundläggande tankegångarna angående det finskspråkiga arbetets omorganisation. Vi gör dock detta med vissa reservationer, önskemål och förtydliganden, vilkas beaktande enligt vår uppfattning är förenliga med i betänkandet framförda grundläggande tankegångar.

Omsorgen om de egna församlingsmedlemmarna bör vara utgångspunkten för allt församlingsarbete. Vi betonar detta även om minoritetssituationen inom det finskspråkiga arbetet och ekonomisk–administrativa synpunkter talar för en centralisering. Därför är det viktigt att definiera församlingarnas ansvar för sina finskspråkiga medlemmar som man gjort på stiftsplanet. Stiftens och församlingarnas kompetens måste ägnas speciell uppmärksamhet. Det är viktigt, att församlingarna även i fortsättningen tar ansvar för det finskspråkiga arbetet som för sitt eget arbete, även om detta arbete till vissa delar har "delegerats" till stiftssamfälligheten.

Domkapitlet i Luleå anför om *verksamheten bland samerna:*

Utredningen nämner även verksamheten bland samerna. Domkapitlet noterar därvid med tillfredsställelse förslaget om att den prästerliga verksamheten utökas med ytterligare en tjänst, för nord- resp. sydsamer. Detta ligger helt i linje med domkapitlets egen begäran om en utökning av den sameinriktade prästerliga verksamheten.

D. Andlig vård vid sjukhus och andra större vårdinrättningar, vid kriminalvårdsanstalter och militära förband

Förslaget tillstyrks av *Svenska kyrkans centralstyrelse, Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, domkapitlet i Växjö, domkapitlet* och *stiftsnämnden i Visby, länsstyrelsen i Gotlands län, Föreningen Svenska*

kyrkans sjukhuspräster och assistenter, kriminalvårdsstyrelsen, överbefälhavaren, Föreningen Sveriges militärpastorer samt *Svenska ekumeniska nämnden.*

I den del förslaget berör den andliga vården vid sjukhus och andra större vårdinrättningar avstyrks det av *domkapitlet i Göteborg* och *Svenska kyrkans personalförbund.*

Avgörande för inställningen till förslaget synes vara den inverkan man tror det kan ha på den lokala verksamheten och ansvaret.

Svenska kyrkans centralstyrelse har visat på problemet att samma uppgifter, med kommitténs beskrivning av stiftssamfällighetens kompetens, kan ligga på såväl stifts- som lokalplan och uttalat att ett tillstånd av "antingen-eller" är bättre. Därför föreslår centralstyrelsen, med instämmande av *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund*, att det ekonomiska ansvaret för andlig vård vid alla sjukhus och andra vårdinrättningar och militära förband i sin helhet ankommer på stiftssamfälligheten. Detta skall givetvis inte hindra att präster inom respektive pastorat bedriver själavård bland församlingsbor, intagna på inrättningarna, anstalterna och vid förbanden, delta i gudstjänstlivet där osv. Men huvudansvar för att det bedrivs andlig vård, organisering, planering, ekumenisk och annan samverkan, resurstilldelning etc. över hela stiftet bör alltså åvila stiftssamfälligheten och dess organ.

Centralstyrelsen vill vidare understryka vikten av ett fungerande ekumeniskt arbete inom en rad av de sektorer som skall uppdras åt eller kunna anförtros åt stiftssamfälligheterna. När det gäller den andliga vården vid sjukhus m. m. är detta särskilt angeläget, och centralstyrelsen vill hävda att det på denna punkt erfordras ytterligare överväganden om regionalt samarbete och samordning på riksplanet. Detaljerna i denna nödvändiga samverkan övervägs väl emellertid bäst inom samfunden och i samråd dem emellan.

Svenska ekumeniska nämnden

För den speciella ekumeniska samverkan som den andliga vården vid vårdande institutioner, kriminalvårdsanläggningar och militära förband kräver vill vi tillstyrka utredningens förslag till organisatoriska lösningar på det regionala planet.

Domkapitlet i Växjö

Domkapitlet anser, att det övergripande ansvaret för verksamheten bör ligga på stiftsstyrelsen, men vill samtidigt med skärpa hävda att, som nu, varje församling även fortsättningsvis skall bibehållas vid sitt ansvar för omsorgen om sina medlemmar, varhelst de nu får vård eller vistas. Församlingsprästen måste m. a. o. inräknas, när det gäller omsorgen om sjukhuskyrkan.

Uppfattningen delas av *domkapitlet* och *stiftsnämnden i Visby, länsstyrelsen i Gotlands län, stiftsrådet i Visby stift* och *Föreningen Svenska kyrkans sjukhuspräster och assistenter.*

Domkapitlet i Göteborg förordar ett lokalt huvudansvar:

Andlig vård vid sjukhus, kriminalvårdsanstalter, militära förband och ansvaret för begravningsplatser för icke kristna trosbekännare kan svårligen lösas från det lokala pastoratets ansvar. Även om det inom vårdsektorn blivit så att pastoratets gräns och upptagningsområde inte alls täcker varandra, är det dock bättre att ansvaret för sjukhuskyrkan ligger på det pastorat inom vars gränser det är beläget. Motiveringen är att en sjukhuspräst behöver dels en lokal arbetsledare för att inte isoleras från övrigt församlingsliv, dels en bestämd församlingskyrka att leda vissa gudstjänster i, dels ock en församling att hämta frivilliga medarbetare från till t ex besöksgrupper. Det finns alltid risker, när en andlig verksamhet tenderar att utvecklas till något fristående från församlingslivet och dess gudstjänster.

Domkapitlet anser dock att stiftssamfälligheten skall ta ett övergripande ansvar för utbildningen och inspirationen av alla de i sjukhuskyrkan anställda. Detsamma gäller arbetet inom NAV och de militära förbanden. Den principiella inställningen bör vara att pastoraten bär ansvar för dessa tjänster och att stiftssamfälligheten bär ansvar för det ekonomiska stödet, utbildningen och inspirationen.

Svenska kyrkans personalförbund föreslår en uppdelning av ansvaret:

Beträffande sjukhuskyrkan föreslår vi att stiftssamfälligheten övertar ansvaret för sjukhus med mer än 500 vårdplatser. På övriga inrättningar menar vi att pastoratssamfälligheten får ansvaret när det gäller ekonomi och anställning.

Kriminalvårdsstyrelsen

Styrelsen delar kommitténs grundsyn att ansvaret för den andliga vården vid kriminalvårdsanstalter och häkten skall åvila kyrkans regionala och lokala organ. Styrelsen finner det därför, i likhet med kommittén, lämpligt att detta ansvar läggs på de enligt förslaget nyinrättade stiftssamfälligheterna och att det inom dessa inrättas särskilda adjunktstjänster med samverkande funktion beträffande den andliga vården vid de kriminalvårdsinstitutioner, som är belägna inom stiftet.

Överbefälhavaren föreslår att stiftssamfällighetens ansvar preciseras att avse "militära förband *i fredstid*".

Föreningen Sveriges militärpastorer

Vi anser det mycket lämpligt att stiftssamfälligheten får visst ansvar för den andliga vården vid militära förband inom stiftet i samverkan med övriga berörda stift inom respektive militärområde.

Den kyrkliga sjömansvården i hemmahamnarna bör enligt förslag av *domkapitlet i Uppsala* läggas till de obligatoriska uppgifterna.

E. Anläggande och underhåll av begravningsplatser för icke kristna trosbekännare

Av de sexton remissinstanserna som särskilt kommenterat detta ämne, tillstyrker nio förslaget att stiftssamfälligheten skall ha ansvaret men uppdra förvaltning och drift till lokala kyrkogårdsförvaltningar.

Bland de sju som avstyrker förslaget förordar en – *domkapitlet i Göteborg* – ett bibehållet lokalt ansvar. De övriga ifrågasätter utifrån religionsfrihetsaspekten det lämpliga i att kyrkan skall ansvara för begravningsplatser för icke kristna trosbekännare.

Svenska kyrkans centralstyrelse hänvisar till yttrandet av nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning:

Nämnden hälsar med tillfredsställelse förslaget som innebär att den svåra och segslitna frågan om huvudmannaskap för begravningsplatser för icke kristna trosbekännare blir löst. Nämnden känner dock en viss tvekan vid tanken att på stiftsplanet bygga upp en ny kyrkogårdsförvaltning endast för den eller det fåtal begravningsplatser det blir fråga om i respektive stift. Den av kommittén föreslagna lösningen att uppdra förvaltning och drift av sådan begravningsplats till lokal kyrkogårdsförvaltning bör enligt nämnden vara att föredra. Sådant uppdrag, vilket nämnden förutsätter vilar på en ömsesidig överenskommelse, bör vara av entreprenadkaraktär med detaljerna reglerade i civilrättsligt avtal.

I förbigående vill nämnden peka på att allmän begravningsplats, varom här är fråga enligt gällande lag skall skall vara invigd i Svenska kyrkans ordning innan den får tas i bruk. Gravrättslagen bör ändras på denna punkt för begravningsplatser för icke kristna trosbekännare.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund instämmer men tillfogar:

Lunds stiftsförbund har gjort ett påpekande om den för stiftssamfälligheten föreslagna kompetensen. Denna torde få en omfattning vilken svårligen kan bekostas endast med dissenterskatten. Förbundet vill betona vikten av att garantier skapas för att Svenska kyrkan inte får stå för kostnader som hela svenska folket bör betala. 30 % av kyrkoskatten är otillräckligt för anordnande också av särskilda kyrkogårdar för andra trosbekännare.

Svenska kyrkogårds- och krematorieförbundet

Förbundet ansluter sig till utredningens uppfattning, då det gäller stiftssamfällighetens uppgifter att handlägga begravningsfrågor för icke-kristen trosbekännare. Det förutsätter emellertid att berörda grupper har möjlighet att i vanlig demokratisk ordning påverka beslut om anläggning, underhåll och drift av dessa anläggningar.

Tjänstemännens centralorganisation befarar att stiftssamfällighetens åliggande "kan skapa oklarheter beträffande huvudmannaskap och arbetsledning".

Domkapitlet i Göteborg anser att ansvaret för begravningsplatser för icke kristna trosbekännare svårligen kan lösas från det lokala pastoratets ansvar.

Flens församling är också kritisk.

Beträffande begravningsplatser för icke kristna trosbekännare vill kyrkorådet emellertid med skärpa framhålla att sådana inte får centraliseras i så hög grad att det medför svårigheter för anhöriga att ombesörja begravning och att därefter besöka och vårda graven. Flens församling, som har erfarenhet av problematiken kring begravning av icke kristna trosbekännare, finner att utredningen överdrivit svårigheterna. Eftersom begravningsväsendet omfattar alla som är bosatta inom församlingen bör i princip ingen särbehandling av icke kristna trosbekännare ske.

Domkapitlet i Skara

Bland områden inom stiftssamfälligheten återfinns bl a anläggande och underhåll av begravningsplatser för icke kristna trosbekännare. Domkapitlet ställer sig frågan, om i ett läge, där svenska kyrkans organisation ändras och angelägenheten av att inomkyrkliga frågor skall föras till kyrkans egna organ betonas, inte en rimligare lösning på ansvaret för icke kristna trosbekännares begravningsplatser kunnat finnas. Det synes artfrämmande att lägga detta på en nyinrättad stiftssamfällighet, då allt annat avser verksamhet för svenska kyrkan. Framför allt anser domkapitlet att det är en allmänt samhällelig uppgift. Det kan uppfattas som kränkande för icke-kristna trosbekännare, att ett kyrkans organ skall ha det regionala ansvaret för deras begravningsplatser och de torde kunna kräva att samhället ger ansvaret till ett icke konfessionellt organ som länsstyrelsen. En översyn av den del av församlingsskatten som bedöms hänförlig till begravningsverksamheten är nödvändig i sammanhanget.

Teologiska fakultetsnämnden vid universitet i Lund instämmer och påpekar:

Nuvarande ordning då den kyrkliga rösträtten är knuten till kyrkomedlemskapet utesluter formellt inflytande över begravningsfrågornas ordnande för de nämnda grupperna.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län

Länsstyrelsen anser att de kommuner som behöver begravningsplats för sådana personer bör ha ansvaret för att sådana kommer till stånd. Behövligt samarbete över kommungränserna torde kunna ske utan svårigheter. De människor det här gäller bör ha samma rätt som andra att få ha sina anhöriga begravda på närbelägen plats.

F. Utvidgat kompetensområde

Stiftssamfällighetens beslut om att utvidga sitt kompetensområde inskränker i vissa fall församlingarnas, pastoratens och andra samfälligheters kompetens. Detta problem behandlas i flera yttranden. Några pekar också på otydligheter i definitionen av de ämnen som stiftssamfälligheten kan inkorporera i sin verksamhet.

Kammarrätten i Göteborg

Stiftssamfälligheten skall själv med kvalificerad majoritet kunna besluta om en utvidgning av sin verksamhet. Ett beslut om utvidgning av verksamheten i en stiftssamfällighet kan därmed innebära att en församlings kompetens, i strid mot församlingens vilja, inskränks i motsvarande mån. Därmed kan stiftssamfällighetens beslut komma i strid med de grundläggande principerna om församlingens självständighet, bl. a. principen att den själv skall ha ansvaret för gudstjänstliv och undervisning, diakoni och evangelisation i församlingen.

Kammarkollegiet

Stiftssamfälligheten skall enligt förslaget kunna utvidgas att omfatta även andra församlingsangelägenheter än dem som är angivna i lagen. En förutsättning för en sådan utvidgning är att uppgifterna är gemensamma för "församlingarna i stiftet". Härmed synes kommittén avse att samtliga församlingar skall ha ett gemensamt intresse av frågorna och att dessa församlingar eller deras medlemmar kan tillgodogöra sig verksamheten. Detta är också innebörden av den föreslagna lagtexten. Som exempel på gemensamma frågor nämns cityarbetet och kyrkomusiken. Kollegiet ifrågasätter om denna typ av verksamhet kan vara av intresse för samtliga församlingar i ett stift. Den verksamhet som bedrivs i Stockholms cityförsamlingar och som huvudsakligen riktar sig till personer från Storstockholmsområdet, torde knappast vara ett sådant intresse för församlingarna i "landsbygdsdelen" av Stockholms stift som kan läggas in i lagtexten.

Domkapitlet i Lund

När det gäller utvidgningen av stiftssamfälligheten säger kommittén (s 99 m) att det bör kunna ske till att omfatta även andra församlingsangelägenheter som är gemensamma för församlingarna i stiftet. I lagtexten 1 kap 7 § 2 st LFKS talas emellertid om utvidgning för andra ekonomiska frågor. Det är inte detsamma som församlingsangelägenheter. Här måste ske ett klarläggande.

Svenska kyrkans centralstyrelsennämnden för församlings- och pastoratsförvaltning kan inte dela den tolkning av begreppet "för församlingarna gemensamma frågor" som kommittén gör i specialmotiveringarna (del 2, sid. 99):

> Kommittén anger som exempel underhåll av kyrkobyggnaderna "i stiftet" (Gotlandssamfälligheten). Inre underhåll av församlingskyrka är en obligatorisk uppgift för varje *enskild* församling. Alla församlingar har en, måste ha en, församlingskyrka. Det intresse en församling delar med alla övriga i frågan om det inre underhållet kan inte upphäva den enligt lagtexten – med motiveringar – till lokalplanet knutna obligatoriska uppgiften. Enligt de föreslagna reglerna om samfällighetsbildning äger församlingarna själva besluta att utvidga en obligatorisk pastoratssamfällighet så att den också omfattar församlingskyrkornas inre underhåll. Församlingarna – och pastoratssamfälligheterna – äger också gå samman i flerpastoratssamfällighet om församlingskyrkas underhåll.
>
> Enligt nämndens bestämda mening måste de föreslagna reglerna innebära att de obligatoriska ekonomiska angelägenheter, som församlingar –

och pastoratssamfälligheter – får bilda samfällighet för, inte kan övertas av stiftssamfällighet. Beträffande församlingskyrkorna skulle, enligt nämndens uppfattning, exempelvis en byggnadshytta av den modell som håller på att inrättas på Gotland vara en sådan frivillig uppgift, som alla församlingar har ett gemensamt intresse av och därför kunna ligga inom stiftssamfällighets kompetensområde. Byggnadshyttan, som bedriver byggnadsverksamhet, blir nämligen också centrum för forskning och utbildning i gamla hantverksmetoder. Denna typ av gemensamma frivilliga intressefrågor går väl in i den uppbyggda kompetensmodellen för stiftssamfällighet.

Uppfattningen delas av *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, länsstyrelsen i Gotlands län, domkapitlet* och *stiftsnämnden i Visby* samt *stiftsrådet i Visby stift.*

Svenska kyrkans centralstyrelses nämnd för församlings- och pastoratsförvaltning och *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* upplyser att från stora kyrkliga samfälligheter riktas kritik mot att samfälligheten föreslås själv ha rätt besluta om ett utvidgande av dess kompetensområde.

Lunds kyrkliga samfällighet

Den utvidgade stiftssamfälligheten föreslås själv bestämma sitt kompetensområde. Samfällighetens beslut inskränker i vissa fall församlingarnas och pastoratens kompetens. Motiveringen är bland annat att stiftssamfälligheten ska kunna överta ekonomiskt betungande angelägenheter. Som exempel nämns underhåll av kyrkorna i stiftet. Till detta ställer vi oss helt avvisande. Ekonomiskt betungande angelägenheter bör i första hand lösas genom pastoratsregleringar och samfällighetsbildningar. Dessa åtgärder torde ge erforderliga ekonomiska resurser. Vad gäller det exempel som nämnts i utredningen förutsätts det ju också vara möjligt med bidrag till visst underhåll (se 10.2.6). Vad avser de exempel på verksamhet som anges på sidan 99 finner vi inget att invända. I den mån sådan verksamhet redan bedrivs i enskilda församlingars regi är det viktigt att samråd och samarbete kommer till stånd. Den utvidgade stiftssamfälligheten bör därför inte få bestämma sin kompetens på sådant sätt att församlingars eller pastoratssamfälligheters kompetens inskränks utan dessas medgivande.

Västerås kyrkliga samfällighet, med instämmande av *Umeå kyrkliga samfällighet,* har inget emot de föreslagna obligatoriska uppgifterna:

Däremot tar vi bestämt avstånd från utredningens förslag beträffande stiftssamfällighetens möjlighet att besluta om utvidgning av verksamheten till att omfatta andra ekonomiska angelägenheter. Härvidlag anser vi att frivilligheten skall gälla , dvs. inget obligatorium utan valfrihet för församlingarna och samfälligheterna i stiftssamfälligheten att deltaga eller icke deltaga. På denna punkt vänder vi oss bestämt mot utredningens förslag. De aktiviteter som idag ryms inom stiftstingets verksamhet bör även i fortsättningen vara av frivillig karaktär innebärande bl. a. att varje församling eller samfällighet skall ha möjlighet att styra sin verksamhet och därmed sina kostnader även i detta avseende.

Göteborgs kyrkliga samfällighet

Däremot är kyrkonämnden betydligt mer tveksam till att ge stiftssamfälligheten möjlighet att ta hand om andra uppgifter. Den obligatoriska uppgif-

ten att "främja församlingslivets utveckling" *avstyrks* därför. Kyrkonämnden föreslår i stället att mer specificerade uppgifter anges utifrån de nuvarande stiftstingens uppgifter. Kyrkonämnden vill peka på risken att de ekonomiskt stora enheterna i stiftet påläggs kostnader av de små enheterna genom majoritetsbeslut i stiftssamfällighetens fullmäktige. Riskerna härför kan minskas genom klart avgränsade ansvarsuppgifter och ändrade regler för val till stiftsfullmäktige.

Stockholms församlingsdelegerade

Det är församlingsdelegerades uppfattning att "stordrift" på stiftsplanet i Stockholm i alltför hög grad kommer att avlägsna pastoraten från beslutsprocesserna. En genom frivilliga åtaganden utbyggd stiftssamfällighet i vårt stift skulle sannolikt bli en nära nog mastodontisk organisation. Församlingsdelegerade anser därför att stiftssamfällighetens uppgifter skall noggrant preciseras så att kompetensen mellan församlingarna och stiftssamfälligheten klarläggs. I vart fall bör stiftssamfällighetens uppgifter i huvudsak begränsas till de i slutförslaget såsom obligatoriska preciserade församlingsangelägenheterna inom kompetensområdet. I övrigt torde Stockholms kyrkliga samfällighet i sin nuvarande form utgöra en samverkansform för bl. a förslag om framkomliga vägar för bättre hushållning.

G. Minoritetsskydd vid beslut om utvidgad kompetens

Förslaget tillstyrks av *Svea hovrätt, länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, domkapitlet i Göteborg, svenska kyrkans centralstyrelse* (med en majoritet av tillfrågade kyrkokommuner), *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund, Riksförbundet Kyrkans Ungdom* och *Ansgarsförbundet*. Det avstyrks av *kammarrätten i Göteborg, domkapitlen i Uppsala* och *Skara, Sveriges kyrkokamerala förening* och *Stockholms församlingsdelegerade*.
Svenska kyrkans centralstyrelse/nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning och *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* visar båda på en oklarhet:

Förslaget om minoritetsskydd i samband med att förslag väckes i stiftsfullmäktige har fått olika tolkningar i den allmänna motiveringen (del 1, sid 100) och i specialmotiveringen (del 2, sid 99). En översyn av skrivningarna är önskvärd.

Domkapitlet i Skara, som i likhet med *domkapitlet i Uppsala* anser att minoritetsskyddet är för svagt, anför:

Eftersom utvidgning av stiftssamfällighetens kompetensområde kan beslutas avse även sådana frågor, att utvidgningen "kan samtidigt innebära en motsvarande inskränkning av församlingarnas kompetens" och därmed en verksamhet med ev. särskilda tjänster och särskilda investeringar hos församling, kan utvidgningen enligt domkapitlet få för de mindre lokala enheterna mycket genomgripande konsekvenser. Särskilt gäller domkapitlets invändning, om flerpastoratssamfällighet sköter motsvarande uppgifter och alltså skall ändras eller upplösas vid beslut om stiftssamfällighetens

utvidgning och framför allt där motståndet mot utvidgningen finns. Då vidare stiftssamfällighet särskilt inom utvidgningskompetensområdet är avsett att vara ett serviceorgan, anser domkapitlet att regleringen av beslutsfattandet inte är tillfredsställande och anser att förfarandet inte är förenligt med den i betänkandet genomgående och också i detta avsnitt betonade principen om frivillighet i där förekommande olika samverkansformer.

– – –

Domkapitlet föreslår, att utvidgning generellt skall beslutas med 5/6 majoritet, i vart fall såvitt avser uppgifter som före reformen inte åvilat stiftstinget.

H. Stiftsfullmäktige

Kommitténs förslag i fråga om stiftsfullmäktige som beslutande organ i stiftssamfälligheten tillstyrks av alla som yttrat sig däröver utom vad beträffar valet, där nio av de tjugoen remissinstanserna, som behandlat ämnet, är kritiska.

Följande remissinstanser invänder av olika skäl mot kontraktsprostens roll som förrättare av stiftsfullmäktigeval, dock utan att ta ställning mot förslaget.

Domkapitlet i Uppsala

Man måste räkna med att valsedlar från politiska partier och olika grupper inom kyrkan liksom proportionell valmetod kommer till användning, besvär kan anföras över valet, vilket sammantaget innebär ett icke oväsentligt merarbete för kontraktsprostarna.

Domkapitlet i Skara

Val av stiftsfullmäktige föreslås ske kontraktsvis. Det blir noggrant reglerat och arbetet med att genomföra valen kan inte jämföras med kontraktsprostarnas nuvarande befattning med stiftstingsvalen, vilka enligt uppgift är ofullständigt reglerade. Med domkapitlets kännedom om arbetet med kyrkomötesvalen redan i det inledande skedet avseende elektorsval inses lätt att en inte föraktlig tilläggsuppgift läggs på kontraktsprostarna, som inte genom någon statlig reglering tilldelas andra medel för kostnadstäckning av havda utgifter än portokostnader. För genomförande av valen i dess helhet fordras skrivhjälp, material etc frånsett prostens egen arbetsinsats. En reform som förutsätter oförändrad kostnadsram, fastän nya reglerade uppgifter tillkommer, är orealistisk. Medel för arvodering av prostarna och för kostnadsräckning saknas och måste anvisas för ändamålet.

Domkapitlet i Lund

Vad avser ordningen för utseende av stiftsfullmäktige har domkapitlet inte några bärande invändningar. Domkapitlet finner det dock mycket olyckligt att kontraktsprostarna här får en roll som myndighet. Enligt domkapitlets mening bör det ankomma på stiftsstyrelsen eller domkapitlet att utse valförrättare. Det kan mycket väl bli prosten men prostens roll skulle upphöra i och med översändande av protokoll över valet till stiftsstyrelsen/domkapitlet.

Svenska kyrkans centralstyrelse/nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning

Stiftssamfälligheten är en kyrklig kommun. Att belasta kontraktsprosten med uppgifter i valproceduren till beslutsorganet i denna är principiellt fel. Funktionerna att kalla till valsammanträde bör åläggas en förtroendevald, förslagsvis kyrkofullmäktiges ordförande i den största kyrkliga kommunen inom kontraktet.

Domkapitlet i Uppsala påpekar:

Valet kommer att ske under stark tidspress eftersom nyvalda kyrkofullmäktige eller kyrkoråd föreslås välja elektorer och mandatperioden börjar 1 januari året efter det år då kyrkofullmäktigevalen ägt rum. Ledamöter i stiftsstyrelsen och andra nämnder skall ju väljas snarast efter valperiodens början. Frågan om direkta val till såväl kyrkomöte som stiftsfullmäktige bör skyndsamt utredas.

Domkapitlet i Härnösand, som i huvudsak inte har något emot förslaget, befarar också att tiden att genomföra valen är otillräcklig:

Tidsplanen för val av stiftsfullmäktige förefaller bräcklig. Vid 1985 års kyrkofullmäktigeval var röstsammanräkningen i en del fall inte avslutad förrän i början av december. Det finns följaktligen stor risk att tidsschemat inte kan hållas. En annan olägenhet med det pressade tidsschemat är att nyvalda kyrkofullmäktige kan tvingas att sammanträda två gånger före mandatperiodens början eftersom det ofta inte torde vara möjligt att redan i november klara kandidatnomineringarna till de val som enligt LFKS skall förrättas före december månads utgång. Författningsförslaget förutsätter så vitt vi kan se att nyvalda stiftsfullmäktige sammankallas enligt regeln i 2 kap 8 § LFKS. Eftersom stiftsfullmäktige väljs i ett stort antal valkretsar är det inte utan vidare klart vem som är ålderspresident och skall svara för sammankallandet år 1992 och senare. Svårigheten accentueras av tidsknappheten. En utväg kan vara att låta stiftsstyrelsen sammankalla de nyvalda stiftsfullmäktige.

Pastoraten – inte kontrakten – borde vara valkretsar enligt förslag av *domkapitlet i Västerås*, *stiftsråden i Skara* och *Västerås stift* samt *Sveriges kyrkokamerala förening*.

Sveriges kyrkokamerala förening anser vidare i enlighet med detta förslag att intervallen för pastoratens elektorsantal bör ändras.

Sålunda bör ett pastorat med högst 3 000 röstberättigade kyrkomedlemmar utse 1 elektor, med ytterligare elektorer för varje påbörjat 3 000-tal medlemmar. Någon övre gräns för antal elektorer har vi inte ansett erforderlig att införa.

Domkapitlet i Luleå samt *domkapitlet i Stockholm*, med instämmande av *stiftsrådet i Stockholms stift* föreslår att stiftsfullmäktigeval skall genomföras på samma sätt som val till kyrkomötet.

Domkapitlet i Luleå

I avvaktan på resultatet av folkstyrelsekommitténs utredning om direkta kyrkliga val föreslår domkapitlet, att stiftsfullmäktige efter mönster från kyrkomötesvalen utses genom indirekta val med stiften som valkretsar och pastoraten som valdistrikt, där elektorerna utses. Genom att valen till stiftsfullmäktige och kyrkomötet då kan samordnas till ett och samma valtillfälle uppkommer betydande fördelar ur såväl tids- som framförallt kostnadssynpunkt.

Domkapitlet i Stockholm

Föreslaget sätt att utse stiftsfullmäktige sätter den demokratiska principen ur spel, då den gynnar småförsamlingarna och dessutom sätter ett tak när det gäller antalet elektorer för val av stiftsfullmäktige för storförsamlingarna. Domkapitlet vill därför föreslå att för val till stiftsfullmäktige får lagen om val till kyrkomötet vara vägledande såväl vad gäller att stiftet skall vara endast en valkrets som vad gäller antalet elektorer från församlingar av olika storlek.

Svenska kyrkans centralstyrelsennämnden för församlings- och pastoratsförvaltning samt *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* har i fråga om valsätt och elektorsberäkning sammanfattat opinionsläget bland de av dem hörda kyrkliga kommunerna så här:

De stora respektive små kyrkliga kommunerna hyser ömsesidiga farhågor för den motsatta gruppens eventuella överrepresentation.

Stiftsfullmäktiges funktion i förhållande till de kyrkliga kommunernas samverkan inom Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund berörs kort av *stiftsrådet i Stockholms stift:*

Förslaget på stiftsplanet innebär en i lag reglerad demokratiskt uppbyggd organisation. Vi ser stiftssamfälligheten som ett instrument för församlingarna. Därför upplever vi det som viktigt att bara ha en sådan organisation inom stiftet. För vårt stift menar vi därför att stiftsfullmäktige mycket väl kan vara stiftsavdelning inom Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund och att vissa uppgifter skulle kunna fullgöras av stiftsstyrelsen eller särskilt tillsatt nämnd.

Stiftsrådet i Linköpings stift tar upp benämningen av stiftssamfällighetens beslutande organ.

Stiftsfullmäktige är det beslutande organet i den nya stiftssamfälligheten. Stiftsrådet anser dock att det inarbetade begreppet Stiftsting är att förorda och detta begrepp bör även komma till uttryck i den föreslagna lagregleringen av organisationen.

I. Stiftsstyrelse och övriga nämnder

Ungefär tre fjärdedelar av de remissinstanser som yttrat sig över kommitténs förslag har helt tillstyrkt det. De övrigas invändningar rör främst biskopens och domprostens ställning i stiftsstyrelsen.

Svenska kyrkans centralstyrelse/nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning

En fråga med många aspekter är ordförandeskapet i den föreslagna stiftsstyrelsen. Kyrkokommitténs förslag på denna punkt innebär en tydlig markering av biskopens samlade ledarskap och stiftskyrkans relativa självständighet. Ur strategisk synpunkt är detta en mycket värdefull förstärkning av stiftsarbetet. Principiellt harmonierar ordningen väl med Svenska kyrkans episkopala struktur. Kyrkopolitiskt motverkar en sådan reform de ibland påtalade negativa effekterna av 1982 års kyrkomötesreform – kongregationalismen och den Svenska kyrkans politisering.

Centralstyrelsen som enligt 9 § lagen (1982:942) om svenska kyrkan har ärkebiskopen som självskriven ordförande tillstyrker kommitténs förslag på denna punkt. En klar majoritet av församlingarna delar också kommitténs uppfattning.

Domkapitlet i Växjö och *stiftsrådet i Växjö stift*, som i princip tillstyrkt förslaget, föreslår att biskopens ersättare som ledamot, domprosten, med yttranderätt skall äga delta i stiftsstyrelsens sammanträden. *Stiftsrådet* vill att detsamma skall gälla även stiftssekreteraren/kyrkojuristen, när sådana ärenden förekommer, som erfordrar dennes kompetens.

Domkapitlet i Linköping

Domprosten bör knytas fastare till stiftsstyrelsen än vad utredningen föreslår. Domprosten bör vara självskriven vice ordförande och vid förfall för biskopen således ordförande i stiftsstyrelsen. Med detta får man en enhetlig stiftsledning. En enhetlig stiftsledning med biskop och domprost torde även ha en lugnande inverkan på eventuella politiska skiljelinjer och även dito ambitioner.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund avstyrker förslaget att biskopen skall vara självskriven ordförande.

Biskopens självskrivna ledamotskap i stiftsstyrelsen behöver inte ifrågasättas. Den dubbla ansvarsprincipen i Svenska kyrkan, prästerlig ämbetsförvaltning och folkligt förankrad självstyrelse, måste enligt förbundets uppfattning manifesteras på stiftsplanet på samma sätt som på lokalplanet. Principen är hävdvunnen i Svenska kyrkans organisation.

Kommittén redovisar i sina huvuddrag den tidigare förda diskussionen om kyrkoherdens självskrivna *ledamotskap* i kyrkorådet. Detta ledamotskap ifrågasattes men skälen härför vägde slutligen över. Dessa skäl räckte dock inte att också motivera ett självskrivet ordförandeskap. Denna diskussion har legat till grund vid en bedömning av biskopens ställning i stiftsstyrelsen. Förbundet kan dock inte finna att de anförda argumenten för ett självskrivet ordförandeskap för den prästerlige ledamoten får större tyngd på stiftsplanet.

Den symbolik och markering av stiftsledningens enhetlighet som kommittén knyter till det självskrivna ordförandeskapet – som enda argument – kan enligt förbundet lika väl appliceras på det självskrivna ledamotskapet. Biskopen utgör även i egenskap av självskriven ledamot "den faktiska länken mellan domkapitel och stiftsstyrelse".

Lärofrågor och prästerlig ämbetsförvaltning skall alltjämt handläggas av

domkapitlet. Där är ett självskrivet ordförandeskap för biskopen både symboliskt och motiverat.

Med hänvisning till det anförda kan förbundet inte biträda kommitténs förslag om självskrivet ordförandeskap i stiftsstyrelsen. Biskopen bör naturligtvis kunna väljas till ordförande.

Häri instämmer *stiftsråden i Strängnäs* och *Stockholms stift* samt *Sveriges kyrkokamerala förening*.

Stiftsrådet i Strängnäs stift anför vidare:

Stiftsrådet delar naturligtvis synsättet att det är angeläget med teologisk kompetens, framför allt i stiftsstyrelsen. Den kommer – trots fördelningen av uppgifter mellan domkapitel och stiftsstyrelse – att handha frågor som är centrala för kyrkans gärning. Vi menar, att det inte är tillräckligt med en förhoppning om att stiftsstyrelsen får en sådan sammansättning att den teologiska kompetensen tillgodoses. Den s. k. dubbla ansvarslinjen måste stärkas på ett konkret sätt i stiftsstyrelsen. Enligt förslaget är biskopen i stiftsstyrelsen den ende företrädaren för den ansvarslinje som brukar kallas "den prästerliga ämbetsförvaltningen". Man skulle kunna tänka sig att i lagtexten tillfoga att ett visst antal av stiftsstyrelsens ledamöter skall vara präster. Så är stiftsrådets i Strängnäs stift stadgar utformade. Samtidigt vill stiftsrådet inte lagfästa den kategorivisa representationen i den framtida stiftsstyrelsen. Stiftsrådet uppfattar den prästerliga representationen som mycket väsentlig, såväl i det nuvarande stiftsrådets som i den framtida stiftsstyrelsens arbete. För att värna om detta finner vi det angeläget att det i lagens om stiftsstyrelse förarbeten kraftigt markeras att präster förutsättes väljas till ledamöter av stiftsstyrelsen och få en god representation i denna.

Domkapitlet i Skara föreslår att stiftssamfällighetens verkställande nämnd skall kallas "stiftsråd":

Beteckningen stiftsstyrelse anser domkapitlet olämplig. Det är av kontinuitetsskäl inte riktigt att kalla detta stiftssamfällighetens organ stiftsstyrelse, eftersom det i dag finns tre styrelser på stiftsnivå och enligt förslaget kommer att vara minst två. Den föreslagna stiftsstyrelsen blir ju ingalunda i alla hänseenden stiftsstyrelse. Enligt domkapitlets uppfattning skulle beteckningen stiftsråd i brist på bättre kunna appliceras. Motiv härför är att flertalet av nuvarande stiftsråds uppgifter kommer att övertas av detta organ. Domkapitlet föreslår därför den benämningen.

J. Stiftssamfälligheternas arkivvård

Riksarkivet

Domkapitlens och stiftsnämnernas arkiv skall avslutas och som upphörda myndigheter levereras till landsarkiv.

Något reellt förslag till hur stiftssamfälligheternas arkivvård skall regleras ger inte kommittén. De lokala kyrkokommunala organens arkivvård regleras redan tidigare av allmänna arkivstadgan, som anger att de kyrkokommunala organens arkivhandlingar skall betraktas som statsmyndigheters arkivhandlingar. Förslaget till ny lag om församling och samfällighet anger att detta skall bestå även efter omorganisationen. Riksarkivet anser, att även stiftssamfälligheternas arkiv skall regleras av allmänna arkivstad-

gan. Detta är den bästa lösningen, om man också betänker att den statliga förvaltningsmyndighetens, dvs. domkapitlens, arkivvård regleras av allmänna arkivstadgan. Detta är också så mycket angelägnare som stiftssamfälligheter och domkapitel skall ha gemensam kanslifunktion genom stiftskansliet.

I den löpande utredningstexten finns inget nämnt om arkiv över huvudtaget. I förslaget till lagtext för ovannämnda lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter finns endast följande passus "Stiftsfullmäktige får förvara protokoll och andra arkivhandlingar på annat sätt än i kyrkoarkiv, om regeringen eller annan myndighet regeringen bestämmer beslutar så". För de i stiftssamfälligheterna ingående kyrkokommunla organen har denna lagtext ingen relevans. Det kan aldrig blir fråga om att förvara de kyrkokommunala stiftsorganens arkivhandlingar i lokala kyrkoarkiv. Denna del av lagtexten förefaller att slentrianmässigt ha tagits över från lagtexten gällande kyrkliga samfälligheter i 1982 års lag om församlingsstyrelse. Med nuvarande lydelse av lagtexten kommer det statliga domkapitlets arkivhandlingar och de kyrkokommunala stiftssamfälligheternas arkivhandlingar att förvaras tillsammans i stiftskansliet, vilket är helt oacceptabelt från arkivvårdssynpunkt. Det är dessutom mycket angeläget att stiftssamfälligheternas arkivvård regleras, ty deras arkiv kommer att utgöra ett viktigt forskningsmaterial, eftersom de övertar stiftsnämndernas funktion. Riksarkivet föreslår därför att lagen om församlingar och kyrkliga samfälligheter kompletteras med ett särskilt avsnitt, som reglerar samtliga kyrkokommunala organs arkivvård. Av detta skall framgå, att samtliga kyrkokommunala organs arkivvård regleras av allmänna arkivstadgan. I ett längre perspektiv kan den arkivlag, som kan komma till stånd, reglera även de kyrkokommunala organens arkivvård.

K. Icke–territoriella församlingar

Domkapitlet i Stockholm

Kommittén föreslår att de icke-territoriella församlingarna icke skall ingå i de obligatoriska stiftssamfälligheterna. Vad Stockholms stift beträffar vore det ytterst säreget om inte den Finska och Tyska församlingen samt Hovförsamlingen skulle vara en naturlig och väl integrerad del av stiftets arbete.

Hovkonsistorium

Förslaget tillskapar en samfällighet på stiftsplanet men utesluter de icke-territoriella församlingarna från dem. För hovförsamlingens del är det möjligen inte mycket att säga härom, framför allt därför att rekryteringen till den sker inom en så pass sluten krets. Annorlunda ställer det sig tänkbart för de fyra övriga icke-territoriella församlingarna inom vilka församlingsverksamheten har mera påtagliga likheter med den som bedrivs i de vanliga församlingarna. Dessa fyra församlingar lyder vidare under domkapitlen och har därigenom varit ställda under dessas inseende också när det gäller församlingsverksamheten.

Stiftsrådet i Stockholms stift

Stiftsrådet menar att alla församlingar i Svenska kyrkan skall ingå i stiftssamfälligheten, även de icke-territoriella. Naturligtvis är stiftsrådet med-

vetet om de juridiska och historiska skälen till att Finska, Tyska och Hovförsamlingen föreslås stå utanför stiftssamfälligheten. Vi menar dock att det är otänkbart att dessa inte skall tillhöra en gemenskap i stiftssammanhang. Samtal med företrädare för Finska församlingen stärker den uppfattningen, särskilt som stiftssamfälligheten skall ha ansvaret för det finska arbetet i hela stiftet. Då är en förutsättning att också Finska församlingen ingår i stiftssamfälligheten.

Tyska S:ta Gertruds församling

I de kyrkliga livets alla praktiska och andliga frågor betraktar vi tillhörigheten till Stockholms stift som den naturliga förutsättningen för vår existens som församling inom Svenska Kyrkan. Den nuvarande ordningen bör bibehållas, endast frågor som berör församlingens lagliga status liksom frågor som hänger samman med vår rätt att kalla församligens kyrkoherde från den Evangeliska Kyrkan i Tyskland (EKD), skall inte behandlas på stiftsnivå utan av Svenska kyrkans centralstyrelse.

Överbefälhavaren

Eftersom det är stiftssamfälligheten som kommer att ha ansvaret för den andliga vården vid militära förband anser överbefälhavaren att Karlskrona Amiralitetsförsamling bör ingå i stiftssamfälligheten eftersom församlingen förutsätts svara för den andliga vården vid militära förband i Karlskrona.

Karlskrona Amiralitetsförsamling

Då förslaget således genomgående är uppbyggt på territoriell indelning framgår inte helt klart de icke-territoriella församlingarnas framtida ställning i den kyrkliga gemenskapen. Det hade varit värdefullt om i slutförslaget någon form av sammanfattning över dessa församlingars ställning redovisats.

Vi är vidare medvetna om att de icke-territoriella församlingarna till stor del utgörs av enheter som ej har eller bör ha alltför stark knytning till svenskt stift. Detta förhållande synes ha präglat utredningens förslag.

Amiralitetsförsamlingen utgör dock en icke-territoriell enhet med fastare knytning till stiftet och bör rimligen ges möjlighet att verka på bästa sätt för att kanske bli ett lyckat exempel för framtida församlingsformer.

Av de uppgifter som ålägges stiftssamfällighet finnes många som känns väsentliga för just vår församling. Vi har förståelse för att exempelvis andlig vård vid militära förband och sjukhus kan erfordra en något förändrad organisation även om det för vår del fungerar bra med nuvarande.

Då även i framtiden för vår församling dessa uppgifter är väsentliga kan det ej vara lämpligt att ställas utanför den gemenskap som en stiftssamfällighet kommer att utgöra.

Vi föreslår därför att även icke-territoriella församlingar skall beredas möjlighet till frivilligt deltagande i stiftssamfällighet eller att deltaga i de delar som berör deras verksamhet.

Domkapitel (7.2.3)

Ett stort antal remissinstanser har yttrat sig över kommitténs förslag att domkapitlen skall bestå som statliga förvaltningsmyndigheter men med sitt

ansvarsområde begränsat till att avse i huvudsak frågor rörande kyrkans lära och prästernas ämbetsförvaltning.

Av de 44 remissinstanser som uttalat sig om förslaget tillstyrker 25 och avstyrker 19. Bland de negativa finns 14 myndigheter eller organisationer med särskild inriktning på kyrkans verksamhet, bl. a. alla domkapitel utom de i Linköping, Västerås, Härnösand och Visby.

Svenska kyrkans centralstyrelse och *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund*, båda med stöd av de kyrkliga kommuner som yttrat sig dit, hör till dem som *tillstyrker* förslaget och finner att kommitténs förslag beträffande domkapitlets rättsliga ställning, uppgifter och organisation synes väl avvägt.

Domkapitlet i Västerås har synpunkter på beskrivningen av domkapitlet som statlig myndighet:

Domkapitlet biträder förslaget men finner utredningens starka understrykande av domkapitlets uppgifter som statlig myndighet vara omotiverat. Visserligen betraktar många inom statsförvaltningen numera domkapitlet som statlig myndighet. Domkapitlet vill dock påminna om att man från kyrklig sida under detta sekel genomgående hävdat, när så varit aktuellt, att domkapitlet och stiftsnämnden är kyrkliga organ, genom vilka staten fullgör sina uppgifter i kyrkans sammanhang. Domkapitlet, ur vilket de egendomsmässiga frågorna bröts ut på 1930-talet och lades på det nya organet stiftsnämnden, har ett annat ursprung än de statliga organen och är inte inrättat av statsmakten.

Samma uppfattning har uttryckts av *domkapitlen i Växjö* och *Luleå*.

Ansvarsfördelningen mellan stiftsstyrelsen och domkapitlet

Kammarkollegiet som inte har erinrat mot förslaget påminner om vissa ännu olösta problem:

Kommittén gör nu klart att domkapitlet behåller sin ställning som statlig myndighet i den nya organisationen. Mot detta har kollegiet inga erinringar. Detta innebär dock, som kollegiet framhöll i yttrandet över lägesrapporten, att administrativa problem kan uppstå när det gäller gränsdragningen mot övriga organ. Domkapitlet får sålunda inga egna kansliresurser, utan dessa skall stiftssamfälligheten tillhandahålla. Domkapitlet kommer vidare att fatta sådana beslut som innebär kostnader vilka skall betalas av stiftssamfälligheten. Skall domkapitlen förvalta egna anslag? Det är inte klarlagt i betänkandet hur dessa frågor skall lösas.

Även *domkapitlet i Härnösand*, som inte heller motsatt sig förslaget, ser gränsdragningsproblem:

Enligt förslaget blir domkapitlets uppgifter i framtiden frågor som gäller svenska kyrkans lära och den prästerliga ämbetsförvaltningen, vari inbegrips t. ex. tjänstgöringsföreskrifter, tjänstledigheter och andra frågor som rör prästerna. Samtidigt sägs att stiftssamfälligheten blir huvudman för präster. Domkapitlets kompetensområde i förhållande till stiftsstyrelsens är inte klart och behöver preciseras närmare. Det är viktigt att gränsen mellan dem är tydlig.

Detsamma framhålls av *flera av domkapitlen.*

Den teologiska fakultetsnämnden vid Uppsala universitet vill här göra ett klarläggande:

På motsvarande sätt som när det gäller församlingsbegreppet anför kyrkokommittén (s. 55) beträffande "tjänsteorganisationen", att det finns "teologiska synpunkter som delvis drar åt olika håll". Denna "oenighet" tar man som intäkt för att på samma sätt som vad gäller församlingsbegreppet genomföra en sorts "teologisk frontförkortning". Detta utgör emellertid ett nytt exempel på den sakliga och semantiska oklarhet som tidigare har påtalats, eftersom man inom lutherdomen inte betraktar kyrkans organisation (inte heller tjänsteorganisationen) som någon teologisk fråga – detta i motsats till exempelvis den reformerta kristenheten. Vad kyrkokommittén menar är uppenbarligen *ämbetssynen.* Sammanblandningen mellan ämbetssyn – som här är teologiskt betingad – och den praktiskt begrundande tjänsteorganisationen bidrar inte till ökad klarhet. En klar fördel vore här att försöka upprätthålla den klassiska distinktionen på luthersk mark mellan vad som kan anses teologiskt/konstitutivt och vad som bara är föremål för mänskliga överväganden mot bakgrunden att allt bör "ärliga och skickeliga" tillgå i den kristna församlingen.

Flera av de yttranden som i princip tillstyrker domkapitlets förändrade roll innehåller förslag som berör dess ansvarsområde (A–C).

A. Tillsyn över prästernas ämbetsförvaltning

Domkapitlet i Visby föreslår att tillsynen över prästernas ämbetsförvaltning utvidgas att omfatta alla inom stiftet verksamma som vigts till kyrklig tjänst enligt svenska kyrkans ordning.

I detta instämmer *stiftsnämnden i Visby, stiftsrådet i Visby* samt *länsstyrelsen i Gotlands län.*

Utifrån det föreslagna ansvarsområdet anför *kammarrätten i Göteborg* om *kyrkomusikerna.*

I uppgifterna ingår bl. a. att övervaka att gällande ordning i fråga om kyrkans lära, sakrament, gudstjänst, kyrkliga handlingar och böcker efterlevs i församlingen. Enligt kyrkomusikerförordningen skall organisten vid gudstjänster leda församlingssången och sköta orgelmusiken på det sätt som förutsätts i kyrkohandboken och mässboken. Han skall vidare biträda vid gudstjänster, som, bl. a. enligt kyrkolag, regelmässigt hålls i allmän gudstjänstlokal eller sjukhus som drivs av staten eller en kommun. Det borde därför enligt kammarrättens mening vara naturligt att domkapitlet också har att fastställa kyrkomusikerorganisationen i församlingarna eller pastoraten och ha tillsynen över övriga kyrkomusikerärenden.

B. Kulturminnesvården

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer

Enligt nu gällande ordning är domkapitlen kulturminnesvårdens remissinstans i frågor som gäller ny-, om- och tillbyggnad av kyrkor, församlingshus, klockstapel samt utvidgning och ändring av kyrkogård/begravnings-

plats. Riksantikvarieämbetet anser att det är av största vikt att domkapitlen får behålla ovannämnda uppgift i den nya organisationen, inte minst med hänsyn till den uppdelning av arbetsuppgifter och kompetens som nu föreslås på stiftsnivån. Domkapitlets roll som remissinstans och sakkunnig i liturgiska frågor med anknytning till kyrkorummets gestaltning bör finnas kvar som hittills och utvecklas. Riksantikvarieämbetet har också under hand erfarit att kyrkobyggnadsutredningen i sitt kommande betänkande om kyrkobyggnadsfrågornas hantering anser att domkapitlen bör kvarstå som remissinstans i liturgiska frågor. I analogi härmed anser riksantikvarieämbetet att domkapitlens och framförallt biskopens hittillsvarande inspektionsrätt i kyrkorna skall kvarstå.

Länsstyrelsen i Kalmar län har framfört samma uppfattning.

C. Donationsmedel

Domkapitlet i Visby, med instämmande av *stiftsnämnden, stiftsrådet* och *länsstyrelsen i Gotlands län:*

Vidare behandlar kommittén de nuvarande domkapitlens befattning med fonder, stiftelser och vissa kassor. Närmast utifrån utredningstekniska skäl föreslås dessa tillsvidare ligga kvar hos domkapitlen trots att det enligt kommitténs mening varit naturligt att överföra dem till stiftsstyrelsen. Vi anser att man i särskilt fall måste bedöma om medlen skall förvaltas och disponeras av stiftsstyrelsen eller domkapitlet. Denna gränsdragning bör enligt vår mening ej vålla några större problem.

Kammarkollegiet förefaller ha samma principiella utgångspunkt, när det beträffande vissa medel gör denna bedömning:

Utredningen anser att det hade varit naturligt att överföra domkapitlens befattning med "fonder, stiftelser och vissa kassor" till stiftsstyrelserna men avstår i dagsläget från att föreslå detta. De donationsmedel som avses torde i allmänhet vara avsedda för understöd åt präster och deras anhöriga. Eftersom det förutsätts att domkapitlen även i fortsättningen skall ha ansvar för vissa frågor som gäller prästerna och deras ämbetsförvaltning, anser kollegiet att domkapitlen bör behålla förvaltningen av dessa medel.

Förslaget till ansvarsområde för domkapitlet har hos flera väckt kritik i ett så centralt avseende att inställningen motiverat att förslaget avstyrks. Den gemensamma grunden för avstyrkandena är uppfattningen att domkapitlet skall behålla sitt nuvarande huvudmannaskap för präster och kyrkomusiker, med oförändrat arbetsgivaransvar för denna personal.

Domkapitlet i Luleå

Att kyrkans struktur av folkligt förankrad självstyrelse och prästerligt ämbetsförvaltning kräver att jämte stiftsstyrelsen finns ett domkapitel, finner domkapitlet självklart. Denna s. k. dubbla ansvarslinje förutsätter att frågor som rör Svenska kyrkans lära och prästernas ämbetsförvaltning ej är underkastade de demokratiskt valda organen. Eftersom kyrkans tro och liv ytterst bygger på evangeliet om Jesus Kristus och ej är fram-

sprungna ur en demokratisk process är prästen i sin ämbetsutövning som Ordets förkunnare och förvaltare av sakramenten ej heller underställd den vanliga kyrkokommunala ordningen. Samtidigt vill domkapitlet med skärpa framhålla, att frågorna om kyrkans identitet och väsen just nu upplevs som de mest brännande. De rent församlingsvårdande och evangelisatoriska uppgifterna måste ges en starkare ställning. Kyrkan i sin gudstjänst och diakoni måste prioriteras. Domkapitlet noterar också kommitténs uttalande, att man ej har för avsikt att föreslå några ändringar beträffande grunddragen i den nuvarande kyrkostrukturen. Svenska kyrkan skall vara densamma efter den genomförda reformen.

Skall emellertid så kunna bli fallet, får den prästerliga ämbetsförvaltningen ej försvagas, ej heller nuvarande förutsättningar vad gäller tjänsteorganisation och huvudmannaskap för prästerna förändras. Den lokala självstyrelsen får ej drivas så långt, att den episkopala strukturen ersätts av en kongregationalistisk.

Väsentliga arbetsgivarfunktioner för prästerna utövas av domkapitlen. Detta är den organisatoriska konsekvensen av den dubbla ansvarslinjen i dagens kyrkoorganisation. Som en följd härav måste domkapitlens befogenheter vad gäller t. ex. prästtillsättningar och personalfrågor förbli oförändrade. Biskop och domkapitel bör även fortsättningsvis ha ett avgörande inflytande över utbildningen av prästerskapet. Domkapitlens sekellånga erfarenhet och breda kunnande på området bör tillvaratas.

Likartade uppfattningar uttrycks av *domkapitlen i Uppsala, Skara, Strängnäs, Växjö, Göteborg* och *Karlstad, stiftsnämnden i Karlstad, stiftsråden* i *Uppsala* och *Karlstads stift, Svenska kyrkans fria synod* samt *Arbetsgemenskapen Kyrklig förnyelse.*

Genomgående betonas i kritiken att domkapitlet måste behålla sitt huvudsakliga arbetsgivaransvar för stiftets samtliga präster. *Domkapitlet i Skara* anser att detta beträffande stiftsprästtjänsterna måste innebära rätt att tillsätta och entlediga dem.

Svenska kyrkans personalförbund

För att säkerställa den s. k. dubbla ansvarslinjen skall präster ha domkapitlet som arbetsgivare. – Kommitténs förslag om att stiftssamfälligheten skall vara huvudman för prästerna innebär med största sannolikhet att oklarheten blir ännu större än vad den är i dag. Om domkapitlet inte får befogenheter att samordna och besluta i allt som tillhör den prästerliga organisationen, så är risken uppenbar att olika delar av organisationen går sina egna vägar och kanske till och med motarbetar varandra. Vi menar att det är ytterst angeläget att det skapas en enhetlig prästerlig organisation, på så sätt att domkapitlet även i fortsättningen blir arbetsgivare och chefsmyndighet för präster och att även domkapitlet får befogenhet att taga initiativ och besluta i frågor som rör församlings- och pastoratsindelning, som naturligtvis hör samman med den prästerliga organisationen. Vi avvisar således kommitténs förslag om att stiftsstyrelsen skall vara huvudman för prästerna.

Tjänstemännens centralorganisation, JUSEK, Kyrkomusikernas riksförbund och *Domkapitelsjuristernas förening* har samma uppfattning.

Stiftsrådet i Uppsala stift föreslår en ordning för hanteringen av ärenden om pastoratsreglering och prästerlig tjänsteorganisation:

Med hänsyn till den nära kontakt mellan domkapitel och stiftsstyrelse och det nära sambandet mellan pastoratsreglering och prästerlig tjänsteorganisation, som kyrkokommittén förutser, skulle en rimlig avvägning mellan de båda sidorna kunna nås med en ordning enligt vilken frågor om pastoratsreglering avgörs av stiftsstyrelsen efter domkapitlets hörande och frågor om den prästerliga tjänsteorganisationen avgörs av domkapitlet efter stiftsstyrelsens hörande.

Samma förslag framförs också av *Svenska kyrkans fria synod. Domkapitlet i Skara* anser det angeläget att i lag om prästtjänster skriva in ett samrådsförfarande med domkapitlet.

Beträffande tjänstgöringsföreskrifter – som enligt förslaget behålls bland domkapitlets uppgifter – föreslår *stiftsrådet i Karlstads stift* att stiftsstyrelsen/pastoratskyrkorådet/ församlingskyrkorådet upprättar förslag till tjänstgöringsföreskrifter för stiftspräster resp. pastoratspräster, samt att dessa förslag slutligt fastställes av domkapitlet.

Domkapitlet i Lund, som avstyrker förslaget om minskat ansvarsområde för domkapitlen, har också berört domkapitlens relation till rikskyrkan:

Svenska kyrkans läromässiga enhet har sin länk i biskoparna. Genom regeringens utseende av ledamöter i samtliga domkapitel har också kyrkans enhet framhållits. I den föreslagna organisationen försvinner i stiften varje inflytande från rikskyrkan. Stiften blir ännu mera självständiga än för närvarande. Domkapitlet vill ifrågasätta om inte någon form av anknytning till rikskyrkan på stiftsplanet vore lämplig. Eventuellt kunde Svenska kyrkans centralstyrelse få utse någon lekmannaledamot i domkapitlet.

Huddinge kyrkliga samfällighet föreslår däremot att domkapitlen skall upphöra:

Den föreslagna dubbelorganisationen med en uppdelning av stiftsledningsfunktionerna på domkapitel och stiftsstyrelse torde organisatoriskt medföra en belastning. Domkapitlets fortsatta funktion bör prövas, då dess uppgifter enligt kommitténs förslag begränsats till frågor som rör kyrkans lära och den prästerliga ämbetsförvaltningen. Domkapitlets kvarstående uppgifter bör integreras i stiftsstyrelsens verksamhet respektive åvila biskopen.

Frågor som berör kyrkans lära och den prästerliga ämbetsförvaltningen borde kunna åvila stiftsstyrelsen genom en inom styrelsen särskilt utsedd delegation bestående av biskop, domprost och lekmän. Domprosten bör således ingå som ledamot i stiftsstyrelsen. Stiftsledningsfunktionen åvilar således enbart ett organ, nämligen stiftsstyrelsen.

Domkapitlets sammansättning

Förslaget att alla domkapitel skall bestå av biskopen som självskriven ordförande, domprosten som självskriven vice ordförande, en av stiftets präster utsedd prästerlig ledamot samt tre ledamöter utsedda av stiftsfullmäktige *tillstyrks helt* av *alla* remissinstanser som yttrat sig däröver *med undantag* av *statskontoret, domkapitlet i Skara, Tjänstemännens centralorganisation* och *Kyrkomusikernas riksförbund* som – utan invändningar i

övriga delar – föreslår att regeringen skall utse en eller flera av lekmannaledamöterna.

Statskontoret

Som en följd av att stiftsstyrelsen inrättas som kyrkokommunalt förvaltningsorgan reduceras domkapitlets uppgifter och statliga förvaltningsuppgifter överförs till styrelsen. Domkapitlet föreslås handha uppgifter som huvudsakligen gäller svenska kyrkans lära och den prästerliga ämbetsförvaltningen samt tills vidare ansvara för befattningen med fonder, stiftelser och vissa kassor. Mot den bakgrunden menar statskontoret att även den nuvarande ordningen vid utseende av ledamöter i domkapitlet bör bibehållas. Ledamöterna bör således även fortsättningsvis utses av regeringen. Utnämningarna kan lämpligen ske efter förslag från stiftsfullmäktige.

Tjänstemännens centralorganisation (TCO) yttrar med instämmande av *Kyrkomusikernas riksförbund*:

Domkapitlet kommer även fortsättningsvis att ha statliga myndighetsuppgifter på stiftsplanet. Därför vore det enligt TCOs mening naturligt att regeringen utser två av domkapitlets ledamöter.

Domkapitlet i Skara föreslår att regeringen skall utse i vart fall en av lekmannaledamöterna samt anmärker vidare:

Beträffande val av prästerlig ledamot anser domkapitlet formuleringen "möte med stiftets präster" vag. Det förekommer ett antal olika möten med stiftets präster, varför specificering behövs. Domkapitlet förordar att den inarbetade termen prästmöte behålls i detta sammanhang.

Samma domkapitel anser att lagfästa kvalifikationskrav är befogade:

Eftersom det gäller en statlig styrelse är det än mer befogat än beträffande egendomsnämnden att skriva in dessa krav t.ex. "att vara verksam inom och ha kännedom om det kyrkliga församlingslivet och vara kunniga i allmänna värv".

Svenska kyrkans fria synod pläderar för att ledamöterna skall avlägga en lojalitetsförsäkran:

Som kommittén framhåller är stiftstyrelsen och egendomsnämnden i sina statliga förvaltningsuppgifter inte ansvariga inför stiftfullmäktige. Det samma gäller självfallet domkapitlet. Kommittén menar att den nuvarande domkapitelseden inte fyller någon funktion när domkapitlet inte längre skall vara en domstol. Nu har eden otvivelaktigt haft en mer allmän psykologisk betydelse som markering av att ledamöterna inte varit parlamentariskt ansvariga inför dem som valt eller tillsatt dem. När nu de tre lekamannaledamöterna i domkapitlet enligt förslaget skall utses av de demokratiska, kyrkokommunala stiftsfullmäktige – vilket i och för sig är en rimlig ordning, i synnerhet som dessa baseras på församlingarna och inte på samfälligheterna – kan föreställningen om en parlamentarisk an-

svarighet gentemot valförsamlingen lätt smyga sig in. Särskilt stor blir denna risk om valet till domkapitlet skulle följa partipolitiska linjer. Det kan då finnas skäl att överväga någon annan form för att erinra domkapitlets ledamöter om att de genom att åta sig uppdraget har gått in i en förpliktelse gentemot kyrkans bekännelse och ordningar av samma art som den prästerna accepterat genom sina prästvigningslöften. Erfarenheterna visar att valbarhetsvillkor i sådana sammahang är verkningslösa. Snarare bör någon sorts försäkran vid inträdet i domkapitlet övervägas.

Domkapitlet i Linköping förutsätter att eden för domkapitlets ledamöter bibehålls som en garanti för deras lojalitet gentemot kyrkan och dess lära.

Stiftskansli (7.2.4)

En *enig remissopinion* tillstyrker förslaget och anser att mycket är att vinna med en samordning av kansliresurserna på stiftsplanet.

Beträffande skogsförvaltningen anför dock *stiftsnämnden i Uppsala*, med instämmande av *stiftsnämnden i Strängnäs* och *Stiftsjägmästareföreningen:*

Det måste dock påpekas att stifts/egendomsnämndens arbetsområde är vitt skilt från övrig verksamhet. Viss del (skogsförvaltning) är en affärsdrivande verksamhet och som av denna anledning har alldeles speciella problem vilka helt saknas i stiftsråd och domkapitel. Branschkunnande och ekonomisk specialinsikt inom skogens område torde knappast berika övrig regional kyrkoförvaltning. Stiftsnämnden anser därför att om ett gemensamt kansli kommer till stånd skall den affärsdrivande verksamheten hållas isär från det övriga förvaltningsarbetet.

Riksrevisionsverket anmärker:

Genomförs utredningens förslag om att stiftsorganisationen skall bli kyrkokommunal, blir även anslagskonstruktionen på statsbudgeten enklare. Endast ett bidragsanslag behöver tas upp på budgeten. Volymen på rent statlig verksamhet minskar, eftersom endast domkapitlet förblir statligt. Förslaget att behålla domkapitlen i reducerad form som statliga och bilda ett nytt kyrkokommunalt organ för den övriga regionala verksamheten torde i praktiken komma att innebära att de två ekonomierna kan komma att sammanblandas. Från redovisnings- och revisionssynpunkt är det angeläget att särskilja medel som hänför sig till den ena och den andra verksamheten.

Förslaget att stiftssamfälligheten skall finansiera domkapitlets verksamhet och vara huvudman för dess personal tillstyrks av alla remissinstanser som behandlat frågan utom av några domkapitel och personalorganisationer vars invändningar redovisas i det följande.

Domkapitlet i Skara tror att domkapitlets självständighet som statlig myndighet riskerar att ersättas med beroende av den kyrkokommunala stiftsförvaltningen:

Det torde bli nödvändigt att detaljreglerna domkapitlets behov av perso-

nal, material, lokaler etc på ett helt annat sätt än som antyds i utredningen, eftersom kommittén gjort den ovanliga konstruktionen att en statlig styrelse här replierar på kommunalt organs kansliresurser i både personellt och materiellt hänseende.

Domkapitlet finner det därutöver, eftersom för domkapitlet som statligt organ vissa speciella regler i verksstadgan och annat gäller i fråga om rena tjänsteutövningen, (t. ex. expeditionstider, föredragandes närvarorätt och närvaroplikt och dennes rätt och skyldighet att anteckna skiljaktig mening, protokolls- och beslutsskrivningsteknik) främmande, att detta organ på tjänstemannaplanet skall vara hänvisat till kyrkokommunal personal inom en kyrkokommunal förvaltning för vilka andra tjänsteutövningsregler delvis gäller.

Domkapitlet bedömer, att dess framtida ställning i kanslihänseende blir opåkallat svag, då det blir beroende av stiftssamfällighetens vilja och förmåga att ställa tillräckliga och kompetenta kansliresurser till dess förfogande i konkurrens med samfällighetens egna fordringar. På grund av finansieringssystemet hyser domkapitlet också farhågor att vissa kyrkofondsbidrag till stiftssamfälligheten, som i övergångsskedet motsvarar fondens slutliga finansiering av nuvarande stiftskanslier, skall anses specialdestinerade, öronmärkta även för framtiden för vissa kanslifunktioner främst lönemedel och att med en realiter vikande kyrkofondsbidragsdel domkapitlet blir någon sorts regulator vid krympande medelstilldelning.

Domkapitlet föreslår:

Enligt domkapitlets bestämda uppfattning måste dessa kanslirersursbehov garanteras på ett annat sätt än det utredningen presterat. En lösning är att domkapitlen *direkt* finge belasta kyrkofonden inte bara med biskoparnas löner,resor, bostäder, prästaspiranters löner och arvoden till domkapitelsledamöter utan även med kanslikostnader inom budgetram fastställd efter framställning till kyrkofonden, varigenom domkapitlet s. a. s. kunde köpa tjänster av stiftssamfällighetens kansli eller rentav ha några statsanställda nyckelpersoner på handläggarnivå – mellangradsnivå och personalkonsulent – som ändå får i stort sett enligt ovan enbart domkapitelsuppgifter i kombination med köp av tjänster av andra funktioner, såsom föredragande, registrator, utskrift, expedition, etc. inom samfällighetens kansli.

Om likväl stiftssamfällighet skall tillhandahålla – inom ramen för den totala samfällighetsbudgeten – resurser åt domkapitlen bör observeras, att bärkraften torde variera väsentligt mellan olika stift. Det skulle kunna vara en lösning att samtliga stiftssamfälligheter åläggs att till en gemensam fond avsätta medel för samtliga domkapitels verksamhet. Härigenom erhålls en större rättvisa mellan resurssvaga och resursstarka stift vad gäller kostnaden för vissa tunga basresurser, nödvändiga för varje stiftskansli och man undviker, att ekonomiskt svaga stift tvingas betala större kostnader per kapita än resursstarka stift.

Domkapitlets rätt till personella och materiella resurser måste hävdas och ges distinkt uttryck i lagtext och inte bara som beträffande egendomsnämnden i motivuttalanden. Domkapitlets uttalade behov skall inte prövas av samfälligheten som dess egna anslagsbehov. Domkapitlet måste under alla omständigheter tillförsäkras rätt att ge förslag, yttra sig och samråda om budgeten.

Domkapitlet och *stiftsnämnden i Visby*, *länsstyrelsen i Gotlands län* och *stiftsrådet i Visby stift:*

Det är dock tveksamt om domkapitlet helt bör vara hänvisat till vad som kan tillhandahållas av stiftssamfälligheten. Det finns risk att besparingar i första hand får gå ut över den del av kansliet som betjänar domkapitlet. Det är principiellt viktigare och ägnat att förebygga konflikter om stiftet erhåller statsanslag till såväl sekreteraruppgifterna som till den del av kostnaderna för lokaler, expenser och annat som belöper sig på domkapitlet.

Domkapitlen i Linköping, *Skara*, *Västerås*, *Härnösand*, *Luleå* och *Visby* framhåller behovet av särskild biträdeshjälp åt biskopen såsom utövare av biskopsämbetet.

Domkapitlet i Härnösand och *JUSEK* hänvisar till inställningen att domkapitlets ansvarsområde bör vara större än enligt förslaget och betonar att domkapitlet för detta måste få sin egen personal.

Domkapitlet i Växjö tar upp frågan om domkapitelspersonalens ändrade avtalsförhållanden enligt förslaget:

I betänkandet förutsätts att prästerna skall förbli vid statligt reglerad anställning. Kyrkomusikerna har starkt hävdat samma huvudmannaskap. Domkapitlet anser, att så länge nuvarande band mellan stat och kyrka består, bör såväl präster och kyrkomusiker som den del av stiftsstyrelsens personal som motsvarar nuvarande statligt reglerade tjänster och den skogliga personalen ha statligt reglerad anställning. Det skulle medföra den fördelen att man inom en myndighets förvaltning endast behövde ta hänsyn till ett enda avtalsområde.

Kyrkomusikernas riksförbund och *Domkapitelsjuristernas förening* uttrycker en liknande uppfattning.

Domkapitlet i Västerås anser att förslaget i denna del måste utredas ytterligare.

Den nuvarande stiftssekreterarens funktion berörs i några yttranden.

Domkapitlet och *stiftsnämnden i Karlstad* tillstyrker att domkapitlet även i framtiden skall ha sekreterare med samma juridiska kompetens som idag samt att sekreteraren skall ingå som ledamot i domkapitlet vid handläggning av disciplinärenden.

För att markera strävan efter integration och underlätta denna strävan bör kanslichefen i stiftssamfälligheten också vara sekreterare i domkapitlet. Av förslaget till ändring av 12 § domkapitelslagen framgår emellertid inte om sekreterarskapet avser uppdrag eller tjänst. Om sekreterare förordnas bland någon av de anställda i stiftssamfälligheten, vilket torde vara troligt, kan den intressanta ordningen inträffa att en kyrkokommunal tjänsteman dels föredrar statliga förvaltningsuppgifter dels ingår som ledamot i en statlig myndighet i disciplinärenden.

Domkapitlet i Visby

Kommittén föreslår att den nuvarande tjänsten som stiftssekreterare skall ersättas av en föreskrift om att domkapitlet skall förordna en särskild

sekreterare. Med tanke på att sekreteraren liksom nu stiftssekreteraren skall inträda som ledamot i domkapitlet vid behandlingen av vissa ärenden är det otillfredsställande att sekreterarskapet ej föreslås knutet till en viss tjänst utan endast till ett av domkapitlet meddelat förordnande. Ställningen som ledamot i domkapitlet i vissa ärenden kräver enligt vår mening en statlig reglerad juristtjänst i varje stift.

Häri instämmer *stiftsnämnden i Visby*, *länsstyrelsen i Gotlands län* samt *stiftsrådet i Visby stift*.

Domkapitlet i Växjö

Kyrkojuristens självständighet och skyldighet, att uttrycka och motivera sin åsikt och få den antecknad till protokollet, måste även fortsättningsvis garanteras som en ingrediens i den kyrkliga beslutsprocessen. I sammanhanget bör jämväl noteras, att det anförda framstår som än angelägnare, då hittills tillämpad tradition, att ha en domstolsjurist också bland ordinarie ledamöterna i stiftsstyrelsen, knappast enligt ordningen kan förväntas få samma allmänna genomslag.

Att den skogliga personalens framtida anställningsförhållanden inte har berörts i förslaget, påpekas i kritiska yttranden av *Svenska skogsarbetarförbundet*, *Sveriges jägmästares och forstmästares riksförbund* och *stiftsnämnden i Skara*.

I detta sammanhang tar *ärkebiskopen* upp frågan om ärkebiskopsämbetet:

I samband med den rikskyrkliga omorganisationen 1985-01-01 ändrade jag namnet på mitt kansli från Ärkebiskopens kansli till Ärkebiskopsämbetet. Orsaken härtill var främst att jag ville markera att en ändring skett i det att flertalet anställda lämnade dåvarande Ärkebiskopens kansli och fick nya tjänster inom Stiftelsen för rikskyrklig verksamhet.

I betänkandena finns inte Ärkebiskopsämbetet nämnt. Om förslagen i nu föreliggande form genomförs torde därmed det nuvarande Ärkebiskopsämbetet komma att upphöra och tjänsteinnehavarna erbjuds anställning inom stiftsstyrelsen i Uppsala. Detta är icke en önskvärd utveckling. Det faktum att jag förfogar över ett eget kansli främst för mitt och biskopsmötets rikskyrkliga uppdrag ser jag som en nödvändighet för att jag skall kunna upprätthålla den episkopala strukturen och företräda ämbetslinjen i vår kyrka på riksplanet. Jag vill därför hävda rätten att behålla ett självständigt ärkebiskopligt kansli främst för mina rikskyrkliga uppdrag.

F. n. sker medelstilldelningen till Ärkebiskopsämbetet i likhet med vad som är fallet för domkapitlen och stiftsnämnderna, genom regleringsbrevet. I den nu föreslagna ordningen skall stiftssamfälligheterna åläggas att tillhandahålla domkapitlen personal, material, lokaler m. m. Det vore teoretiskt möjligt att tänka sig att stiftssamfälligheten i Ärkestiftet ålades att också tillhandahålla sådant för Ärkebiskopsämbetet. Fråga är emellertid om detta vore principiellt riktigt. Ärkebiskopsämbetet är främst en resurs för mitt och de övriga biskoparnas rikskyrkliga uppdrag och det bör därför övervägas om det inte vore riktigare att söka en annan väg.

En möjlighet vore att överväga en kyrkofondsfinansiering inom ramen för centralstyrelsens verksamhet. I samband härmed skulle också finansieringen av biskopsmötets verksamhet, som jag hittills bekostat med sär-

skilda fondmedel, kunna lösas på motsvarande sätt. För att markera ämbetslinjens självständighet är det troligt att en finansiering direkt via centralstyrelsen vore att föredra framför en via Stiftelsen för rikskyrklig verksamhet. Centralstyrelsen har idag direkt avlöningsansvar för kyrkomötets personal och de särskilda kommittésekreterarna medan kyrkokansliets personal i sin helhet avlönas via Stiftelsen för rikskyrklig verksamhet.

Hitintills har jag haft att självständigt fatta beslut om anställningar vid mitt kansli. Detta har i regleringsbrevet formulerats så:

"Beträffande tillsättning av tjänster vid Ärkebiskopesämbetet, entledigande av och ledighet för tjänsteinnehavarna samt förordnande av vikarier skall ärkebiskopen utöva de befogenheter som eljest tillkommer domkapitlet."

En liknande relation mellan mig och centralstyrelsen är önskvärd.

Det bör också påpekas att även för de övriga biskoparna bör deras möjlighet att självständigt tillsätta sina närmaste medarbetare beaktas. Det torde kunna ske genom att de ges samma självständighet i förhållande till stiftsstyrelsen som, genom regleringsbrevets formulering, tillerkänts mig i förhållande till domkapitlet.

Jag vill således i detta avseende föreslå att vad jag här anfört beaktas i ett slutligt förslag.

Domkapitlet i Linköping och *Härnösand* har i sitt yttrande givit sitt stöd åt ärkebiskopens förslag.

I kommittéledamoten Urban Gibsons särskilda yttrande, i den del det berör *kyrkomötets medverkan i lagstiftning om stiftsmyndigherna* har instämt *länsstyrelsen i Gotlands län, ärkebiskopen, domkapitlen i Uppsala, Västerås, Växjö, Härnösand* och *Visby, stiftsnämnden i Visby* samt *stiftsråden* i *Västerås, Luleå* och *Visby stift.*

Den lokala indelningen (8)

Församlingsindelningen (8.1)

Riktlinjer

Samtliga remissinstanser, samt en klar majoritet av hörda församlingar, instämmer i kommitténs förslag att församlingsstorleken inte bör fixeras i en författning men bestämmas av de lokala förhållandena, utom ett fåtal, däribland *Husmodersförbundet Hem och Samhälle:*

Om man är mån om att lekmannainflytandet skall öka inom församlingen är det viktigt att församlingarna ej är för stora. Man har framhållit att en församlingsstorlek på 5000–6000 invånare ger möjlighet till maximalt resursutnyttjande och att en drastisk förändring inträder vid 18000–20000 invånare. Förbundet anser därför att man i lag reglerar att församlingsstorleken ej skall överstiga förslagsvis 10000 invånare.

Däremot finns flera invändningar mot tanken att stora församlingar i första hand bör delas upp i mindre församlingar med – underförstått – bibehållen pastoratsgemenskap.

Kammarkollegiet påpekar att ett starkt argument för delning av stora

församlingar (enförsamlingspastorat) ofta är att kyrkoherdens arbetsbörda blivit för tung:

En lösning på dessa problem uppnås endast om delning av en stor församling medför att också pastoratet delas. Kollegiet delar således inte kommitténs uppfattning att en församlingsdelning inte skall bryta sönder pastoratet, som alltså då skulle bestå som ett flerförsamlingspastorat. Tvärtemot kommittén anser kollegiet att faktorer som tjänsteorganisation och arbetsledning utgör motiv för delning av de större pastoraten. De argument som låg till grund för 1957 års normer om övre gräns för antalet prästtjänster i ett pastorat har således enligt kollegiets mening fortfarande bärkraft. Ett ytterligare skäl för att även dela pastoratet är att flerförsamlingspastorat med beslutande organ på två nivåer får en mera tungrodd organisation än enförsamlingspastorat med ett enda beslutande organ. Dessa synpunkter får speciell betydelse i domkyrkoförsamlingar där kyrkoherden har särskilda betungande uppgifter som domprost.

Kollegiet vill dock betona att en delning av enförsamlingspastorat inte innebär att den ekonomiska gemenskapen bryts sönder. Det får nämligen förutsättas att de nya pastoraten i regel bildar en samfällighet för samtliga ekonomiska församlingsangelägenheter. Detta har varit fast praxis hittills vid sådan pastoratsdelning.

Svenska kyrkans centralstyrelse/nämnden för församlings- och pastoratsförvaltning

Kommittén synes förutsätta att en delning av stora församlingar i de flesta fall skall ske med oförändrad pastoratsindelning – från enförsamlings- till flerförsamlingspastorat och därigenom obligatorisk samfällighetsgemenskap. Nämnden anser emellertid att i vissa fall där en stor församling delas samtidig pastoratsreglering kan bli oundgängligen nödvändig vid nybildning av pastorat. Arbetsbördan för kyrkoherden kan annars, enligt nämndens uppfattning, bli för stor. Däremot bör även i senare fallet samtidigt förordnas om utvidgad flerpastorassamfällighet, motsvarande vad som tillämpas i dagsläget.

Liknande uppfattningar framförs av *domkapitlen i Skara, Växjö, Karlstad* och *Visby, länsstyrelsen i Gotlands län, stiftsrådet i Visby stift* samt *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund.*

Domkapitlet i Stockholm, som inte delar kommitténs åsikt om det angelägna i indelningsändringar som resulterar i församlingar med en folkmängd om långt under 15.000 invånare, har ett alternativt förslag:

I Stockholms stift är många kyrkoherdars arbetsområden redan alltför stora och kommer även att så förbli vid ev. församlingsdelningar. En följd av det är även, att sluttjänsterna för präster i stiftet också i fortsättningen blir alltför få. För att nå bättre balans kunde i stora pastorat, där stora församlingar ingår, utöver en kyrkoherde med säte i pastoratskyrkorådet och pastoratet som arbetsområde, även de större församlingarna, som ingår, få en kyrkoherde, med säte i kyrkorådet och församlingen som arbetsområde.

Förslaget att kammarkollegiet skall besluta om ändringar i församlingsindelningen och stiftsstyrelsen skall ha initiativrätt i fråga om sådana ändringar tillstyrks helt eller i huvudsak av samtliga remissinstanser som yttrat sig över det. Några vill dock stärka domkapitlets roll i förhållande till kommitténs förslag.

Kammarkollegiet

Vidare finner kollegiet naturligt att stiftsstyrelsen får rätt att väcka frågor om ändring i församlingsindelningen. Det kan dock sättas i fråga om inte domkapitlet även i fortsättningen bör ha rätt att ta initiativ till indelningsändring. Detta kan vara befogat med hänsyn till domkapitlens uppgift att utöva tillsyn över prästerna. För deras arbetsförhållanden kan indelningen ju vara av största betydelse.

Domkapitlet i Luleå instämmer i kammarkollegiets förslag.

Domkapitlet och stiftsnämnden i Karlstad, som anser att domkapitlet även i fortsättningen skall vara prästernas huvudman och råda över den prästerliga tjänsteorganisationen, ifrågasätter stiftsstyrelsens föreslagna ledande roll i strukturarbetet men fortsätter:

Kommittén föreslår att stiftsstyrelsen bland andra regionala uppgifter också får ett betydande ekonomiskt ansvar, vilket självklart hör nära samman med strukturfrågorna. Stiftsmyndigheterna vill därför inte motsätta sig att stiftsstyrelsen handhar dessa frågor men vill samtidigt understryka vikten av att domkapitlet finns representerat i det organ som skall utföra strukturarbetet i stiftet.

Stiftsnämnden i Strängnäs påpekar, utan att avstyrka förslaget, att ett överlämnande till stiften att själva bestämma om församlings- och pastoratsindelning, innebär en förlust av överblick. Stiftsnämnden ifrågasätter om inte Svenska kyrkans centralstyrelse kunde få uppgiften att slutligt bestämma i indelningsfrågor och öva tillsyn över ett kontinuerligt förändringsarbete när det gäller den lokala indelningen.

Statens lantmäteriverk (LMV)

LMV vill dock i detta sammanhang peka på att ändringar i församlingsindelningen även kan göras med stöd av lagen (1970:991) om ändring i kommunal och ecklesiastik indelning i samband med fastighetsbildning (LÄIF). Beslut om ändring i församlingsindelningen enligt denna lag och enligt indelningslagen är likartade. Enligt LMV:s mening bör därför också fullföljdsordningen vara likartad. Den för indelningslagen föreslagna med kammarkollegiet som enda fullföljdsinstans bör därför införas också i LÄIF.

Kammarkollegiet tar upp frågan om stiftsstyrelsens eventuella besvärsrätt:

Den som enligt indelningslagen har rätt att väcka fråga om en ändring får anses ha rätt att besvära sig över ett beslut som gått denne emot. Länsstyrelsen eller domkapitlet kan dock inte överklaga ett beslut av kammarkollegiet enligt indelningslagen. I praxis anses en statlig myndighet inte vara besvärsberättigad i fråga om beslut av annan statlig myndighet utom när den missnöjda myndigheten intar ställning av part.

Frågan kan ställas om stiftsstyrelsen, som enligt förslaget får rätt att väcka fråga om indelningsändring, även skall kunna besvära sig hos regeringen över kammarkollegiets beslut. Stiftsstyrelsen blir en församlingskommunal myndighet med ansvar bl. a. för pastoratsindelningen inom stiftet. Det kan därför finnas fog för att stiftsstyrelsen skall ha rätt att anföra besvär över kollegiets beslut om församlingsindelningen.

Riksantikvarieämbetet och statens historiska museer finner det angeläget att ämbetet bereds tillfälle yttra sig över förslag till ändrad indelning, eftersom församlings- och sockenindelningen representerar stora värden också ur kulturminnesvårdens synvinkel.

Pastoratsindelningen (8.2)

Riktlinjer

De föreslagna riktlinjerna för en översyn av pastoratsindelningen tillstyrks i huvudsak av alla remissinstanser och övriga som yttrat sig däröver.

Kammarkollegiet gör dock ett påpekande om tillämpningen av 1957 års normer:

Bestämmelser om pastoratsindelningen ges i 5 § i förslag till lag om ändring i pastoratsindelningen och om bildande av kyrkliga samfälligheter. Paragrafens formulering och specialmotivering synes inte helt stämma överens med andemeningen i den allmänna motiveringen i avsnitt 8.2 del 1. Lagbestämmelsen synes nämligen skärpa kravet att minimigräns 2 000 kyrkomedlemmar måste uppnås. Endast om "synnerliga skäl" föreligger är ett undantag från regeln möjligt. Med vanligt språkbruk i lagtext innebär detta att avsteg från huvudregeln får göras endast i mycket sällsynta undantagsfall. De nyanserade uttalandena i den allmänna motiveringen synes däremot ge uttryck åt en mera modifierad tillämpning av huvudprincipen.

Kollegiet instämmer i kommitténs överväganden i fråga om principer för pastoratsindelningen så som de uttryckts i den allmänna motiveringen. Således bör den angivna minimigränsen för pastorat vara ett riktmärke som så långt möjligt bör följas. En samlad bedömning av föreliggande faktorer måste givetvis göras i det enskilda fallet. Sedan tyngdpunkten för det ekonomiska ansvaret för lokal kyrklig verksamhet förts över till pastoraten, torde de ekonomiska förutsättningarna för pastoratet att sköta sina uppgifter bli det slutligt avgörande vid en bedömning av frågan om undantag från stipulerad storlek kan medges.

Riksskatteverket anför om befolkningsunderlaget:

Förslaget till minimigräns ligger emellertid mycket långt ifrån vad som kan anses godtagbart för en rationell folkbokföring. Ett pastorat med 2 000

kyrkomedlemmar ger inte ens underlag för en halvtidsanställd person för folkbokföringsarbetet.

Sveriges kyrkokamerala förening anser att 5 000 kyrkomedlemmar är ett lämpligare riktvärde för lägsta befolkningsunderlag i ett pastorat. Föreningen anser vidare att ett pastorat bör vara så stort att det ger underlag för minst två prästtjänster. Denna uppfattning stöds i yttranden av *domkapitlen i Göteborg* och *Luleå*.

Svenska kyrkans personalförbund menar att regeringen och riksdagen bör fastställa både en miniminorm enligt kommitténs förslag och en högsta gräns om 10–15 000 personer.

Stiftsrådet i Göteborgs stift anser också att det bör finnas en övre gräns för pastoratsstorleken, bl. a. med hänsyn till kyrkoherdens arbetsledaransvar.

Domkapitlet i Härnösand

Kommittén har inte behandlat kontraktsindelningen men vi vill ändå i detta sammanhang framföra att där kontrakts- och kommungränser skär varandra medför detta stora olägenheter. Det är därför viktigt att även kontraktsindelningen ses över.

Domkapitlet och *stiftsnämnden i Skara* befarar att resultaten i strukturarbetet dröjer längre än de tio år efter vilka utvärdering föreslås.

Statskontoret förordar å andra sidan att förändringsarbetet inom både lokal och regional organisation bör utvärderas tidigare än efter tio år.

Ändringar i pastoratsindelningen

Förslaget att stiftsstyrelsen skall besluta om ändringar i pastoratsindelningen och att kammarkollegiet skall pröva överklaganden av besluten tillstyrks i huvudsak av *kammarkollegiet*, *domkapitlet i Lund*, *Svenska kyrkans centralstyrelse* – med en stor majoritet av hörda kyrkliga kommuner – samt *stiftsråden i Uppsala*, *Växjö* och *Luleå stift*.

Kammarkollegiet föreslår dock att kollegiet får möjlighet att överlämna ärende "av principiell betydelse eller annars av särskild vikt" till regeringen för avgörande:

Besvärsärenden om pastoratsindelningen kommer sannolikt att ibland innehålla frågor av principiell karaktär. Politiskt betonade frågor som kan bli föremål för allmän debatt torde också komma att aktualiseras i dessa sammanhang. Det kan sättas i fråga om kammarkollegiet som en ren ämbetsmannamyndighet alltid skall vara slutinstans i sådana frågor.

Enligt den föreslagna ordningen för beslut om ändring i församlingsindelningen skall kammarkollegiet överta regeringens beslutsrätt i sådana frågor. Kollegiets beslut skall dock kunna överklagas hos regeringen genom besvär (3 kap. 6 § i förslag till ändring i indelningslagen). Församlingsindelningen har grundläggande betydelse för åtskilliga samhällsfunktioner utanför den kyrkliga verksamheten. Det är därför naturligt att regeringen regelmässigt alltfort är sista besvärsinstans i ärenden som rör ändringar i denna indelning.

Frågor om ändring i pastoratsindelningen eller bildandet av kyrkliga samfälligheter i övrigt rör däremot i huvudsak inomkyrkliga förhållanden. Därför finns inte samma skäl att beslut i sådana frågor skall få överklagas till regeringen som sista instans. Det kan dock finnas fog för att ge kammarkollegiet möjlighet att i särskilda fall underställa sådana ärenden regeringens prövning.

Kammarkollegiet föreslår vidare:

Oberoende av hur besvärsordningen regleras borde kammarkollegiet kunna inhämta yttrande från svenska kyrkans centralstyrelse i frågor om pastoratsindelningen som är av särskild betydelse för kyrkans verksamhet. Kollegiet vill i detta sammanhang erinra om vad kollegiet i sitt remissyttrande över verksledningskommitténs huvudbetänkande (SOU 1985:40) Regeringen, myndigheterna och myndigheternas ledning skrev om möjligheten att inrätta ett råd vid kammarkollegiet med både expert- och insynsfunktioner inom det kyrkliga området.

Svenska kyrkans centralstyrelse har ställt sig bakom ett påpekande av Svenska kyrkans nämnd för församlings- och pastoratsförvaltning i fråga om initiativrätten:

I lagtexten (6 § förslag till lag om ändring i pastoratsindelningen och om bildande av kyrkliga samfälligheter) anges att fråga bl. a. får väckas av "pastorat". Enligt specialmotiveringen avses här "pastoratssamfällighet", som liksom församling utgör kyrklig kommun.

Om församlingarna i ett flerförsamlingspastorat ingår i en total samfällighet omfattande församlingar i flera pastorat (utvidgad flerpastoratssamfällighet) saknar pastoratsgemenskapen egna kyrkokommunala organ. I sådan samfällighet bör, förutom församlingarna, även samfällighetens fullmäktige ha initiativrätt. Lagtexten bör justeras i enlighet med dessa påpekanden.

Förslaget om stiftsstyrelsens övergripande ansvar och roll som beslutande organ i pastoratsregleringsfrågor avstyrks av *domkapitlet* och *stiftsnämnden i Karlstad*, *stiftsnämnden i Strängnäs*, *Tjänstemännens centralorganisation*, *Svenska kyrkans personalförbund* och *Kyrkomusikernas riksförbund*.

I övriga delar tillstyrker dessa remissinstanser kommitténs förslag.

Stiftsnämnden i Strängnäs har föreslagit att både församlings- och pastoratsindelningsbeslut skall fattas av Svenska kyrkans centralstyrelse, som förutsätts besitta nationell överblick.

Övriga ovan angivna remissinstanser anser att domkapitlet skall ansvara för den prästerliga tjänsteorganisationen och finner det därför konsekvent att samma myndighet har huvudansvaret för den med tjänsteorganisationen förknippade pastoratsindelningen.

Tjänsteorganisationen (9.1)

Flertalet remissinstanser tillstyrker kommitténs förslag om den prästerliga tjänsteorganisationen i pastoraten och stiftet eller lämnar det utan erinran med undantag av förslaget om tidsbegränsad tjänst för nyprästvigda. Detta förslag avstyrks av en klar majoritet.

Domkapitlet i Göteborg anser det dock vara tveksamt att ordinarie prästtjänst inte skall få finnas. Liknande uppfattning har *Kyrkomusikernas riksförbund.*

Domkapitlet i Göteborg ställer sig också tveksamt till inrättandet av en prästerlig tjänsteorganisation av innebörd att två likvärdiga och parallella prästorganisationer införes, pastoratspräster (statligt anställda präster) och stiftspräster (med kommunalt huvudmannaskap). Möjligheten av gemensamt huvudmannaskap med de inte minst administrativa fördelar i olika avseenden som detta torde innebära borde närmare undersökas.

Domkapitelsjuristernas förening anser att domkapitlet även i fortsättningen bör ha hand om den prästerliga tjänsteorganisationen och som nu fullgöra sina arbetsuppgifter som arbetsgivare för prästerna. Denna ordning torde vara den bästa och mest enhetliga för såväl stift som präster. Samma uppfattning har *Svenska kyrkans personalförbund.*

Uppsala domkyrkoförsamling

Om förslaget förverkligas finns det inte längre ett enhetligt huvudmannaskap för prästerna. Utredningen konstaterar att prästerna fortfarande skall betraktas som statstjänstemän, vilket kyrkorådet bejakar. Samtidigt framgår av utredningen att församlingsprästerna kommer att ha kyrkorådet som anställningsmyndighet, stiftssamfälligheten som organisationsmyndighet och det statliga förvaltningsorganet domkapitlet som läromyndighet. Domkapitlet kommer vidare att fungera som anställningsmyndighet för kyrkoherde vid var tredje tillsättning samt för samtliga nyprästvigda. Det komplicerade mönstret av flera olika myndigheters inflytande torde medföra svårigheter för den enskilda prästen och för församlingen.

Svenska kyrkans centralstyrelse och *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* ställer sig frågande till den av kommittén föreslagna modellen med förhandlingar mellan skilda pastorat och överenskommelser dem emellan om delad tjänstgöringsskyldighet för pastoratsprästerna, med domkapitlet som mellanhand. Den föreslagna ordningen synes inkräkta på stiftsstyrelsens befogenhet att fördela prästtjänsterna inom stiftet. Den flexibilitet i tjänsteorganisationen, som är synnerligen önskvärd, måste – om kommitténs förslag i sin helhet skall kunna tillämpas – kunna genomföras utan att rycka sönder ansvariga organs strategi och planering. De anser att frågan bör ytterligare övervägas. Liknande uppfattning har *länsstyrelsen i Gotlands län, domkapitlet, stiftsnämnden* och *stiftsrådet i Visby.*

Kammarkollegiet

Kollegiet vill anmärka att en frivillig delning av prästtjänster mellan pastorat genom överenskommelser dem emellan inte synes lämplig. En sådan ordning kunde lätt leda till att man i strid med beslut om den indelning i pastorat och prästerlig organisation som fattats av stiftsstyrelsen eller – efter besvär i fråga om indelningsbeslut – av kammarkollegiet i realiteten framtvingade en annan organisation än den behörigen fastställda. Det naturliga bör i stället vara att se till att genom en lämplig indelning skapa funktionsdugliga pastorat i den meningen att pastoraten blir underlag för hela prästtjänster. För den händelse detta på något håll skulle visa sig ogörligt torde stiftsstyrelsen som ett undantagsfall kunna förordna att en präst i ett pastorat i viss bestämd utsträckning biträder i annat pastorat. Ett sådant synsätt motsvarar erfarenheterna från flera ärenden om pastoratsreglering under senare år där man velat komma från en uppdelning av prästtjänster mellan pastorat.

Domkapitlet och *stiftsrådet i Skara* anser däremot att det är av värde med den förordade större flexibiliteten i fördelningen av uppgifter och tjänster som domkapitlet föreslås kunna ta initiativ till – en form av emellan pastorat delade tjänster.

Stiftsrådet i Strängäs tycker att det finns en vaghet i förslaget beträffande stiftsprästerskapets församlingsanknytning. Denna församlingsanknytning behöver preciseras på ett tydligare sätt. Svenska kyrkan är av både teologiska och praktiska skäl betjänt av ett prästerskap som har en klar förankring i en lokal församlingsgemenskap.

Domkapitlet i Skara påpekar att förslaget att en stiftspräst skulle kunna ha deltidstjänst som pastoratspräst i och för sig är välbetänkt men i praktiken torde bli svårt att genomföra, om tillsättningen av stifts- och pastoratspräster görs av olika organ.

Svenska kyrkans fria synod framhåller att inrättandet av stiftsprästerliga tjänster med inriktning på livsvaraktighet bör begränsas till klart avgränsade specialfunktioner. Synoden ifrågasätter också vem som i prästerligt tjänstehänseende skall ha det omedelbara ansvaret för den prästerliga ämbetsförvaltningen i stiftssamfälligheten.

Några remissinstanser tar särskilt upp frågan om *ändrat huvudmannaskap för kyrkoherdarna för döva*. De hör nu in under domkapitlet i Stockholm, men kommittén föreslår att de i stället skall vara knutna till Nämnden för diakoni- och samhällsansvar inom Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet.

Domkapitlet i Stockholm

Domkapitlet anser att den kyrkliga verksamheten bland döva främst bör vara en stiftsangelägenhet. Om stiftsstyrelsen i respektive stift fick ansvaret för denna verksamhet skulle arbetet kunna rationaliseras och bedrivas mer effektivt än för närvarande. Ett ekumeniskt samarbete skulle då även kunna knytas med andra kristna samfund och organisationer som bedriver verksamhet bland döva. En modell där de olika kristna trossamfunden i ett stift gemensamt bedriver kyrklig verksamhet bland döva har med framgång prövats i bl. a. Österrike.

– – –

Om de nuvarande kyrkliga dövdistrikten – som ofta utgörs av flera stift – inte kommer att förminskas till att blott omfatta ett stift, bör kyrkoherdarnas för döva verksamhet knytas till det domkapitel och den stiftsstyrelse där arbetet har sin tyngdpunkt, vilket oftast är där specialskolor finns för hörselskadade. Alla stiftsstyrelser bör emellertid fortsättningsvis ha ett övergripande ansvar för arbetet bland döva och hörselskadade.

– – –

Kyrkoherdarnas löner, resor och traktamenten bör bestridas av kyrkofonden varvid också kostnaderna för text-telefon etc bör beaktas, men ytterligare anslag till mer lokal verksamhet bör ges av alla berörda stift i den mån de inte kunna påräknas från stat, landsting eller kommun.

Kyrkoherdarna för döva tillstyrker att ingen ändring beträffande gränserna för deras arbetsområden sker och föreslår att stiftsstyrelsen i det stift där kyrkoherden för döva är bosatt tillsätter tjänsten. De anser att ärkebiskopen skall inneha ämbetsansvaret för dessa kyrkoherdar.

Gävle kyrkliga samfällighet anser att titeln kyrkoherde för döva kan ändras till präst för döva eftersom titeln kyrkoherde bör behållas för församlingstjänst.

Flertalet remissinstanser avvisar förslaget om *tidsbegränsade tjänster för nyprästvigda.*

Ärkebiskopen

Förslaget rörande de nyprästvigda vill jag bestämt avvisa. Enligt vår kyrkas ordning skall endast den prästvigas som kan beredas prästerlig tjänst. Vi har hittills i vår kyrka icke velat medverka till en ordning där vi löper risken att få ett vigt prästerskap som icke innehar prästerliga tjänster.

Domkapitlet i Uppsala

Präster som vigs till tjänst i svenska kyrkan har en begränsad arbetsmarknad. Av denna anledning anser domkapitlet att det finns starka skäl för kravet att prästvigning skall garantera tjänst för framtiden.

Stiftsråden i Uppsala och *Karlstad* anser att förslaget bör övervägas ytterligare.

Av annan uppfattning är *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund:*

Förbundet anser emellertid att förslaget innebär en anpassning till de förhållanden som råder på arbetsmarknaden i övrigt. Direkta paralleller till liknande "utbildningstjänster" finns inom områden på den offentliga arbetsmarknaden. Sålunda är den två och ett halvtåriga tingsnotarietjänstgöringen så utformad att den ej direkt leder till fortsatt anställning enligt reglerna i lagen om anställningsskydd, LAS.

Förslaget kommer med stor sannolikhet att leda till en större rörlighet mellan stiften vilket är bra.

Även *Svenska kyrkans centralstyrelse* ansluter sig i huvudsak till kommitténs förslag på denna punkt.

Domkapitlet i Lund vill ifrågasätta om man inte skulle kunna tänka sig en mer eller mindre automatisk förlängning till 18 månader för dem som inte erhållit tjänst efter 6 månader och att pastorsadjunkterna då skulle kunna tjänstgöra på vikariat ungefär som nuvarande pastoratsadjunkter. Liknande uppfattning har *domkapitlet i Skara* som framhåller att en samordning mellan stiften måste ske så att antalet prästvigningskandidater inte överstiger det beräknade antalet tjänster i landet så långt det är överblickbart.

Majoriteten av remissinstanserna är positiva till att kommittén inte föreslagit någon ändring beträffande *den statliga regleringen av prästtjänsterna*.

Statens arbetsgivarverk (SAV) förordar dock att samtliga tjänstemän, d. v. s. även prästerna, i samband med övergången till den nya ordningen får kyrkokommunalt reglerade tjänster. Det medför enligt SAV:s uppfattning betydande olägenheter att i praktisk tillämpning följa utredningens förslag med olika arbetsrättsliga regelsystem för de anställda. Av liknande uppfattning är *Svenska kyrkans centralstyrelse* och *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund*. *Sveriges kyrkokamerala förening* menar att en kommunalisering av prästtjänsterna skall innebära ett överförande till kommunala avtal men inte innebära att prästerna blir kommunalt anställda tjänstemän.

Slutligen kan nämnas att *domkapitlet i Västerås* framhåller att domkapitlet bör få större möjlighet att på lämpligt sätt omplacera präster som inte fungerar i sin tjänst och att *Svenska kyrkans personalförbund* föreslår att kontrakten skall fungera som regioner inom stiftet för planering och samordning av verksamheten. Därför bör en kyrkoherdetjänst i varje kontrakt omvandlas till kontraktsprosttjänst som skall sökas och tillsättas utan val.

Prästtjänsternas fördelning (9.2)

Flertalet remissinstanser framhåller vikten av att ytterligare prästtjänster inrättas.

Svenska kyrkans personalförbund

Inom samhället i övrigt torde det vanligaste vara att man först bestämmer verksamhetens nivå och kvalitet. Därefter frågar man sig hur man skall uppnå sitt mål, dvs rekrytera kompetent personal till olika befattningar. Är det svårt att få vissa tjänster besatta, så görs de i regel mer attraktiva genom högre lön eller andra förmåner.

Domkapitlet i Växjö anser att bättre än att syssla med en fördelning av bristen hade för kyrka och församling varit att påvisa behoven och hur domkapitel i samverkan med pastorat och församlingar samt med föreslagen stiftsstyrelse kunde tillgodose i första hand stiftets behov. Även *Svenska kyrkans centralstyrelse* och *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* efterlyser förslag till åtgärder av annan art än rättvisare fördelning av prästtjänsterna.

Rikskommittén för stiftstingen och *stiftsrådet i Linköping* understryker att inget stift bör få vidkännas en reducering av antalet prästtjänster.

När det gäller kommitténs förslag att stiftsstyrelsen skall besluta om inrättande och indragning av prästtjänster i pastoraten och att centralstyrelsen skall vara ansvarig för prästtjänsternas fördelning mellan stiften genom att den får besluta om inrättande och indragning av stiftsprästtjänster är meningarna delade hos remissinstanserna.

Svenska kyrkans centralstyrelse och *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* tycker att förslaget om överföring av regeringens befattning med inrättande om fördelning av prästtjänsterna till kyrkans egna organ är bra. De framför dock vissa betänkligheter angående bristen på inflytande för församlingar och pastorat på stiftsstyrelsens beslut. De föreslår att pastoratssamfällighet och i sådan ingående församling samt församling, utgörande enförsamlingspastorat, tillerkännes besvärsrätt över stiftsstyrelses beslut om inrättande och indragning av prästtjänst i pastoratet.

Kammarkollegiet

För församlingsvården och församlingslivet är en viss fasthet beträffande kraven på en tillfredsställande prästerlig organisation i ett pastorat av så grundläggande betydelse att t.ex. indragningar av pastoratstjänster till förmån för stiftstjänster inte bör kunna ske så lättvindigt som kommitténs uttalanden kan ge sken av.

Kollegiet anför vidare:

De huvudtankar som ligger bakom kollegiets roll som besvärsinstans i indelningsärenden torde i fråga om den prästerliga tjänsteorganisationen till stor del kunna bli verkningslösa eller av mindre värde om ett beslut som kollegiet i sådan fråga fattat som besvärsinstans sedan ändras av stiftsstyrelsen genom ett enskilt beslut om inrättande eller indragning av prästtjänst. Man kan också från kyrkligt håll komma att fråga sig varför man kan klaga hos kollegiet i det ena fallet men inte i det andra.

Domkapitlet och *stiftsnämnden i Karlstad*, *Svenska kyrkans personalförbund*, *Kyrkomusikernas riksförbund* samt *stiftsrådet i Uppsala* anser att domkapitlet och inte stiftsstyrelsen skall ha ansvaret för fördelning av prästtjänsterna inom ett stift.

Länsstyrelsen i Gotlands län, *domkapitlet*, *stiftsnämnden* och *stiftsrådet i Visby* framför som sin mening att kyrkomötet bör fördela det totala antalet präster (stifts- och pastoratspräster) på de olika stiften.

Domkapitlet i Västerås

Den av kommittén föreslagna ansvarsfördelningen mellan kyrkomötet och centralstyrelsen, när det gäller mål och principer för fördelningen av prästtjänster mellan stiften, tar inte hänsyn till de grundläggande dragen i kyrkomötesreformen. I betänkandet föreslås ansvaret för denna fördelning mellan stiften ankomma på centralstyrelsen, under det att kyrkomötet får en rådgivande funktion i det sammanhanget.

– – –

Om centralstyrelsen skall fatta de faktiska fördelningsbesluten, förutsätter kyrkomötesbeslutet från 1985 uppenbarligen, att kyrkomötet skall ange de övergripande normerna för denna fördelning.

Domkapitlet i Härnösand föreslår att kyrkomötet skall få en mer aktiv roll genom att fastställa ramar för antalet prästtjänster i varje stift. *Teologiska fakultetsnämnden vid Lunds universitet* anser att det bör ankomma på kyrkomötet att fastställa fördelningsprinciper och att avgöra i vilken utsträckning handläggningsuppgifter skall delegeras till centralstyrelsen.

Domkapitlet i Skara

Domkapitlet tillstyrker att centralstyrelsen får besluta om inrättande och indragning av tjänster inom stiftssamfälligheten (25 § 2 st. nyssnämnt lagförslag). Stiftsstyrelsen kan därvid ta initiativ. Att även här domkapitlet behöver involveras – obligatoriskt samråd med och rätt att väcka sådan fråga hos den föreslagna stiftsstyrelsen – synes givet, eftersom det som regel berör pastoratspräster. Centralstyrelsens mycket betydelsefulla roll bl. a. i detta sammanhang förutsätter, att stiften får en rimlig representation i styrelsen, med den sinsemellan skiftande karaktär de har i fråga om andlig, geografisk, befolkningsmässig etc. struktur.

Överbefälhavaren förutsätter också att tillfälle bereds att framföra synpunkter på svenska kyrkans centralstyrelses fördelning av prästtjänster mellan stiften avsedda för den andliga vården vid militära förband. Om svenska kyrkans centralstyrelse avser utfärda rekommendationer om beräkningsunderlag i vad gäller behovet av prästtjänster vid militära förband förutsätts att detta sker efter samråd med överbefälhavaren.

Stiftsrådet i Linköping finner det olyckligt att man vidden rättvisefördelning som kyrkokommittén vill eftersträva, enbart använder ett antal – kanske fåtal – stiftstjänster som styrmedel.

Stiftsrådet i Stockholm

Stockholms stift anser att antalet prästtjänster i förhållande till andra stift alltjämt är för lågt även om antalet pastoratsadjunkter inräknas. Centralstyrelsens möjlighet att kunna reglera antalet stiftspräster är därför oacceptabel. Det måste vara varje pastorats rätt att av egna utdebiterade medel finansiera prästtjänster. Församlingarna har ju själva kontrollfunktion över antalet stiftspräster genom stiftsfullmäktige. Det är egendomligt att Stockholms stift, som bidrar med så stora belopp till kyrkofonden, indirekt ökar prässtätheten i andra stift men inte i det egna.

Kammarkollegiet erinrar om att redan 1957 års normer för prästerlig organisation i ett pastorat förutsätter att speciella hänsyn kan tas till andra faktorer än befolkning och areal.

Domkapitlet i Västerås konstaterar att den föreslagna lagen om prästtjänster avser bli fastställd enligt ordningen för vanlig lag. Den får härmed inte det förstärkta skydd, som lagen om svenska kyrkan åtnjuter och som är ett grundläggande drag i kyrkomötesreformen.

Kommittén har föreslagit att kyrkoherdetjänster två gånger av tre och komministertjänster alltid skall tillsättas av församlingens kyrkoråd eller i flerförsamlingspastorat av en särskild tillsättningsnämnd inom ett av domkapitlet upprättat förslag samt att stiftsprästtjänsterna skall tillsättas av stiftsstyrelsen efter yttrande av domkapitlet. Förslaget i denna del har mött åtskillig kritik från remissinstanserna.

Majoriteten av församlingar och kyrkliga samfälligheter liksom övriga remissinstanser har inget att erinra mot förslaget att valförfarandet vid tillsättning av präst avskaffas. Några menar dock att en tillräckligt stark församlingsopinion skall kunna påfordra ett val. Flertalet anser att domkapitlet skall ha ett samlat ansvar för prästerna i stiftet genom en utnämningsrätt såsom *domkapitlet* och *stiftsrådet i Stockholm* föreslår eller genom en tillsättningsrätt.

Ärkebiskopen

Vad avser *tillsättning av pastoratspräster* menar jag att vi bör behålla den balans som i dag finns mellan församlingarna och domkapitlet. Denna modell är alltjämt en rimlig avvägning mellan olika berättigade krav. Det skulle innebära att den normala gången vid första- och andragångstillsättningar blev följande:

- prästen söker tjänsten hos domkapitlet
- domkapitlet avgör behörighet och upprättar förslag om högst tre
- kyrkorådet (eller tillsättningsnämnden) yttrar sig över förslaget samt ger förslag till domkapitlets beslut
- domkapitlet beslutar att utnämna och förordna enligt kyrkorådet (eller tillsättningsnämndens) förslag

Vid tredjegångstillsättningar bör den normala gången vara följande:

- prästen söker tjänsten hos domkapitlet
- domkapitlet avgör behörighet och upprättar förslag om högst tre
- kyrkorådet (eller tillsättningsnämnden) yttrar sig över förslaget
- domkapitlet beslutar att utnämna och förordna sedan kyrkorådets (eller tillsättningsnämndens) yttrande inhämtats

Vad avser *tillsättning av stiftspräster* menar jag att domkapitlet skall ha den yttersta tillsättningsrätten i samtliga fall. Det finns ingen anledning att tro att ett sådant system skulle leda till en konflikt utifrån olika bedömningar. Såväl stiftsstyrelsen som domkapitlet torde ha anledning att göra likartade bedömningar. Den normala gången i ett tillsättningsförfarande bör därför se ut enligt följande:

- prästen söker tjänsten hos domkapitlet
- domkapitlet avgör behörighet och upprättar förslag om högst tre
- stiftsstyrelsen yttrar sig över förslaget
- domkapitlet beslutar att utnämna och förordna sedan stiftsstyrelsens yttrande inhämtats.

Liknande uppfattning har *Svenska kyrkans centralstyrelse*, *domkapitlen i Västerås*, *Växjö* och *Härnösand*.

Domkapitlet i Luleå vill ytterligare stärka domkapitlets inflytande:

I det nuvarande tillsättningssystemet av prästerliga tjänster sker alla tillsättningar genom ett formellt beslut av domkapitel eller regering. Detta innebär att ett annat organ än det prästen skall betjäna har det formella och yttersta ansvaret för prästtillsättningen. Domkapitlet ser denna ordning som ett sätt att slå vakt om en nödvändig självständighet för predikoämbetet i vår kyrka. I stället för föreslagen tillsättningsprocedur vad gäller *pastoratsprästerna* förordar domkapitlet följande tillsättningsförfarande.

– tjänsterna sökes i vanlig ordning hos domkapitlet
– domkapitlet avgör behörighet och upprättar förslag enligt nuvarande regler
– pastoratet yttrar sig över förslaget. Yttrandet avslutas med förslag till domkapitlets beslut
– domkapitlet beslutar att utnämna inom sitt tidigare förslag.

Vad gäller tillsättning av *stiftspräster* föreslår domkapitlet en motsvarande ordning som vid tillsättning av pastoratspräster med den skillnaden att stiftsstyrelsen yttrar sig över domkapitlets förslag.

Liknande uppfattning har *länsstyrelsen i Gotlands län, domkapitlen i Uppsala, Linköping, Göteborg, Karlstad* och *Visby, stiftsnämnderna i Karlstad* och *Visby, stiftsrådet i Visby, Svenska kyrkans personalförbund* och *Svenska kyrkans fria synod.*

Stiftsrådet i Karlstad anser däremot att det är väsentligt att stiftspräster tillsätts av stiftsstyrelsen.

Domkapitlet i Strängnäs ser fördelar med att ge domkapitlet utnämningsrätt två gånger av tre.

Domkapitlen i Skara, Strängnäs, Västerås och *Härnösand, Sveriges kyrkokamerala förening* och *stiftsrådet i Luleå* anser att samma tillsättningsförfarande som kommittén föreslagit beträffande kyrkoherdar även bör gälla för komministertjänster.

Domkapitlet i Lund förordar att samtliga komministertjänster skall tillsättas genom beslut av domkapitlet efter hörande av kyrkoråden.

Stiftsrådet i Strängnäs framhåller att inom vår lutherska kyrkotradition har på ett speciellt sätt värnats om församlingsbornas oförytterliga rätt att kalla sin egen präst. Frågan är av principiell betydelse och farhågorna för ett eventuellt administrativt merarbete får inte vara utslagsgivande. Det bör kunna utformas regler så, att en tillräckligt stark församlingsopinion kan påfordra direktval, för det fall det uppstått missnöje med det val som kyrkorådet verkställt. Liknande uppfattning har *Ansgarsförbundet* och *Riksförbundet Kyrkans Ungdom.*

Enligt *justitiekanslerns* mening borde alla tjänster som kyrkoherde och komminister tillsättas på samma sätt:

En lämplig ordning därvidlag vore att en tillsättningsnämnd inrättas i varje stift. Tillsättningsnämnden skulle efter hörande av vederbörande kyrkoråd avge förslag till domkapitlet som slutligen fattar beslut i tillsättningsärendet. Ett sådant förfarande skapar större garantier för att de befordringsgrunder som gäller verkligen blir iakttagna.

Domkapitlet i Lund föreslår att den av kommittén föreslagna tillsättningsnämnden skall utses som en obligatorisk nämnd för hela mandatpe-

rioden oavsett om den behöver träda i tjänst under perioden eller ej. Regler härom bör då enligt domkapitlet införas i LFKS i stället för lagen om prästtjänster. Samtidigt ifrågasätter domkapitlet om inte prästtillsättningar borde kunna vara en angelägenhet för pastoratskyrkorådet.

Domkapitlet i Skara

Att ha en särskild tillsättningsnämnd är enligt domkapitlets uppfattning ej nödvändigt. Om den föreslagna omorganisationen på lokalplanet genomföres, kommer personalfrågor att bli en väsentlig del av pastoratskyrkorådets verksamhet. Det måste förutsättas att pastoratskyrkorådet kommer att väljas med hänsynstagande därtill och att det därför också kan tillsätta kyrkoherdar. Men med hänsyn till församlingens grundläggande ansvar för församlingsverksamheten, skall enligt domkapitlets mening vid prästtillsättningar alltid *församlingskyrkoråden* höras av pastoratskyrkorådet.

Svenska kyrkans personalförbund understryker att öppenhet i alla tillsättningsfrågor kräver att alla tjänster genom ansökningsförfarande blir tillgängliga för alla intresserade.

Ingen av remissinstanserna motsätter sig förslaget angående de ett förenklat förfarande vid regeringens *tillsättning av domprost*. Ett flertal församlingar anser dock att domprosttjänst bör tillsättas av Svenska kyrkans centralstyrelse.

Några remissinstanser har synpunkter på tillsättningen av *tjänster vid s. k. samarbetskyrkor.*

Evangeliska Fosterlands-Stiftelsen

I arbetet med modell för samarbetsavtal mellan Svenska kyrkan och EFS har det varit en viktig princip att EFS missionsförening/distriktsorganisation skall tillförsäkras *avgörande inflytande* på tjänstetillsättningar i samarbetskyrka. Detta har ansetts som speciellt viktigt, då det gäller prästtjänst.

Enligt föreslagen tillsättningsordning och framlagt författningsförslag blir EFS missionsförening/distriktsorganisation endast en bland många remissinstanser vid prästtillsättningen i stället för att det enligt nu gällande avtal är EFS som föreslår kandidat.

– – –

Positivt i förslaget är att kvalifikationen "god kännedom om såväl EFS som Svenska kyrkan" skall väga tungt vid tillsättningen.

Lagtexten om förfarandet vid tjänstetillsättning bör vara så avfattad att den ger rum för särskild reglering genom samarbetsavtal. Den nu föreslagna formuleringen försvagar samarbetspartnerns inflytande betydligt och det kan knappast ligga i någondera partens intresse.

Det är en god ordning att domkapitlet är beslutande instans vid tillsättning av samarbetskyrkopräst. Däremot kan det ifrågasättas om det är enbart positivt att samarbetsprästens lön förs på pastoratets stat. Enligt hittillsvarande ordning har ofta pastoratet tillförts en personalförstärkning,

när en samarbetskyrka inrättats, eftersom samarbetsprästen oftast avlönats av kyrkofondsmedel. Prästen har också därigenom haft större förutsättningar att verkligen få ägna sig åt sitt distrikt, vilket har varit positivt ur samarbetssynpunkt.

Svenska ekumeniska nämnden föreslår att förslag arbetas fram om samverkan och samarbetskyrkor mellan församling i Svenska kyrkan och en eller flera frikyrkoförsamlingar.

När det gäller kommitténs förslag att avskaffa *den allmänna behörighetsprövningen* vid prästtillsättningar är några remissinstanser kritiska.

Domkapitlen i Lund och *Skara* menar att det finns skäl att behålla den allmänna lämplighetsprövningen och skärpa den att avse mer än fysiska och psykiska minimikrav. Sådan lämplighetsprövning föreslås för övrigt nu skola införas för kyrkomusiker.

Kommitténs förslag att ett kyrkoråd skall kunna begära *nytt ledigförklarande*, när ett förslag från domkapitlet omfattar färre än tre sökande behandlas i några remissyttranden.

Domkapitlen i Lund och *Härnösand* anser att förslaget att kyrkorådet skall kunna begära att en tjänst ledigförklaras på nytt under vissa förhållanden är en klar förbättring jämfört med nuvarande valtillsättningar.

Domkapitlet i Lund

Dock föreslås att kyrkorådet måste utse någon om domkapitlets förslag är fullständigt. En sådan regel utgör enligt domkapitlets mening ytterligare ett skäl för att domkapitlet bör få göra en allmän lämplighetsprövning innan förslag sättes. I ett läge där stiften, utan ansvar för deras framtida försörjning, kan komma att prästviga personer som sedermera visar sig få svårigheter att erhålla tjänst, är det ingen orealistisk möjlighet att tjänster i närhet av universitetsorterna kan få 3 formellt behöriga sökande på förslag av vilka kyrkorådet inte vill utnämna någon. Domkapitlet saknar heller inte erfarenhet av att kyrkoråd helt enkelt vägrar följa gällande regler och efterlyser i fall som detta möjligheter att komma tillrätta med en sådan situation. Lämpligen bör även i sådana fall kyrkorådet kunna välja att hänskjuta ärendet till domkapitlet.

Av annan uppfattning är *domkapitlet i Skara*:

För ett domkapitel som relativt sällan får "fullständiga förslag" på kyrkoherdetjänster och än mindre på komministertjänster förefaller kommitténs förslag, att kyrkoråd skall ha rätt att begära förnyat ledigförklarande vid ofullständigt förslag samt rätt att avstå från att utse innehavare av tjänsten t. o. m. när det finns två behöriga sökande, mycket egenartat och kan leda till ett ännu mer tungrott förfarande än vi har i dag.

– – –

Domkapitlet föreslår därför i första hand, att inget förnyat ledigförklarande skall ske om det finns två behöriga sökande och i andra hand att det med sin överblick bl. a. avseende prästtillgången skall ha rätt att vägra

förnyat ledigförklarande i vart fall, när två behöriga kunnat uppföras på förslag.

Svenska kyrkans personalförbund avstyrker också förslaget.

Domkapitlet i Lund

Eftersom ingenting föreskrivs om bundenhet på förslaget kan det utöver de ursprungligen ofullständiga förslagen bli ytterligare fall där kyrkorådet, i besvikelse över att en av de tre på förslag uppförda återkallat, begära förnyat ledigförklarande. Det saknas för övrigt här en bestämmelse om fyllande av förslaget för den händelse behöriga sökande finns som ej kommit med på förslaget. Domkapitlet föreslår för sin del att förslaget får vara bindande.

Det föreligger vidare en oklarhet jämfört med nuvarande lagstiftning om vad som händer med den eller de sökande som redan uppförts på förslaget om det vid förnyat ledigförklarande kommer flera nya sökande. Har domkapitlet fria händer att upprätta ett helt nytt förslag eller blir det bara fråga om att fylla det tidigare förslaget? Slutligen saknar domkapitlet regler för ärendets fortsatta handläggning i det fall att ingen sökande alls anmält sig till tjänsten.

Remissinstanserna är i huvudsak positiva till kommitténs förslag beträffande *den speciella behörighetsprövningen* och dess omfattning.

Avskaffandet av generella spärregler finner *domkapitlet i Stockholm* riktigt men ser då gärna uppsättandet av särskilda villkor för behörighet till vissa prästtjänster, dels generellt såsom minimiålder för kyrkoherdar, dels beträffande speciella tjänster, där exempelvis vissa språkkunskaper eller speciella färdigheter erfordras.

Domkapitlet i Lund

Obehörighet att uppföras på förslag om man redan är sökande till annan prästtjänst föreslås inträda vid tidpunkten för upprättande av förslaget, i stället för som hittills, vid ansökningstidens utgång. Detta medför enligt domkapitlets mening att tidpunkten blir mindre otvetydig och, kan göras till föremål för förhandling.

– – –

Vidare konstaterar domkapitlet att även om man redan står på förslag till en tjänst, ska man inte bli obehörig till en senare sökt 3:e gångstillsättning eller stiftsprästtjänst. Detta torde medföra att dessa senare tillsättningar först måste invänta lagakraftvunnet beslut i det tidigare ärendet, vilket kan innebära en avsevärd tidsutdräkt. Härtill kommer att eftersom transportspärren föreslås försvinna kan i ett fall som detta den sökande som av kyrkorådet utnämnts i den första tillsättningen också vilja komma ifråga i den andra tillsättningen om han hellre vill ha den tjänsten men inte är beredd att avstå från den första tjänsten förrän han sett utgången av den senare.

Domkapitlet menar emellertid för sin del att det finns skäl att ha kvar en transportspärr för kyrkoherdetjänster men den kan lämpligen sänkas till 3 år.

Domkapitlet i Göteborg

Domkapitlet föreslår att den vid prästerliga tjänstetillsättningar säregna regeln att på förslag inte får uppföras präst som redan står på förslag eller som är sökande till annan prästtjänst slopas, för att ernå överensstämmelse med vad som gäller vid tjänstetillsättningar i statsförvaltningen i övrigt. Skulle en sökande undantagsvis utnämnas till två tjänster får han välja en och tillsättningsförfarandet fortsätta beträffande den tjänst som sökanden väljer att inte tillträda.

Kyrkomusikernas riksförbund tillstyrker livligt kyrkokommitténs förslag om särskilda behörighetskrav för kyrkoherdar i fråga om arbetsledningsförmåga.

Teologiska fakulteten vid Uppsala universitet föreslår att man i "Lag om prästtjänster" skriver in, att hänsyn till förtjänst enbart skall tas vid lika skicklighet. Fakulteten anser att det är väsentligt att religionsvetenskaplig akademisk meritering på ett helt annat sätt än idag tillmäts betydelse i samband med prästtillsättning. *Ansgarsförbundet inom svenska kyrkan* och *Riksförbundet Kyrkans Ungdom* framhåller vad gäller domkapitlets utnämningar att det är viktigare att se till församlingens behov än till statliga kvalificeringsregler.

Enligt kommittéförslaget kan *överklagande av tillsättningsbeslut* vid domkapitlets s. k. tredjegångstillsättning av kyrkoherdar ske till regeringen, medan övriga tillsättningsbeslut endast kan överklagas i den ordning som gäller för kommunala beslut.

Länsstyrelsen i Gotlands län, domkapitlet, stiftsnämnden och *stiftsrådet i Visby* ifrågasätter om besvär över domkapitlets utnämning skall kunna anföras av annat än rent formella skäl.

Domkapitlet i Göteborg anser det vara en klar försämring mot vad som nu gäller att kyrkorådets beslut bara skall få överklagas genom kommunalbesvär. *Svenska kyrkans personalförbund* avstyrker förslaget.

Domkapitlet i Lund

Förslaget innebär att samtliga tillsättningar utom 3:e gångstillsättningar av kyrkoherdetjänster endast kan överklagas på formella grunder genom kommunalbesvär. Ett ytterligare undantag härifrån utgör de fall då kyrkorådet vid alltjämt ofullständigt förslag efter förnyat ledigförklarande väljer att hänskjuta ärendet till domkapitlet. Detta innebär att för samtliga begynnelsetjänster finns ingen annan möjlighet till materiell överprövning än den ovan nämnda. Det faktum att domkapitlets förslag kan prövas materiellt torde sakna betydelse i sammanhanget utom i de fall då antalet behöriga sökande överstiger 3.

Kommitténs förslag förutsätter stor kommunalrättslig kompetens hos kyrkoråden. Det är domkapitlets erfarenhet att medan ett valresultat alltid godtas av församlingen så kan ett kyrkorådsbeslut i ett tillsättningsärende väcka stark opposition i församlingen.

Domkapitlet i Uppsala framhåller att om domkapitlet tillsätter samtliga prästtjänster undviks olikheter också i fråga om besvärsprövning. För att avlasta regeringskansliet bör en inomkyrklig besvärsordning övervägas.

Den föreslagna regeln i 28 § förslaget till lag om prästtjänster utgör en hybrid mellan reglerna om kommunalbesvär respektive förvaltningsbesvär. En sådan ordning bör undvikas. Enligt min mening bör istället en besvärsnämnd inrättas inom varje stift efter förebild från de kommunala besvärsnämnder som redan finns. För det fall att mitt förslag om att domkapitlet skall fatta beslut i alla tillsättningsärenden vinner gehör får givetvis domkapitlets beslut överklagas till regeringen i enlighet med den ordning som nu gäller.

Enligt kommitténs förslag skall svenska kyrkans centralstyrelse besluta om inrättande och indragning av *prästtjänsterna i de icke-territoriella pastoraten*. Kyrkoråden i de icke-territoriella församlingarna bör tillsätta prästtjänsterna.

Tyska S:ta Gertruds församling och *hovkonsistorium* framhåller att den nuvarande ordningen för tillsättningen av prästtjänster i dessa icke-territoriella pastorat i princip bör bibehållas.

Ekonomisk utjämning mellan kyrkokommuner (10)

Det allmänna utjämningsbidraget (10.2.2)

Förslaget att den allmänna kyrkoavgiften och det allmänna utjämningsbidraget skall bestå hälsas allmänt med tillfredsställelse. Betydelsen av ett ekonomiskt utjämningssystem för kyrkokommunerna betonas i flera remissyttranden.

Domkapitlet i Göteborg anser att utjämningssystemet är nödvändigt som stöd för kyrkokommuner med svag skattekraft. *Domkapitlet* och *stiftsnämnden i Härnösand* framhåller att Härnösands stift är ett glesbygdsstift, där många kyrkokommuner har mycket svag skattekraft och därför är i hög grad beroende av ett väl fungerande utjämningssystem för att kunna fullgöra sina uppgifter. *Domkapitlet i Stockholm* ser det nuvarande skatteutjämningssystemet som en nödvändig solidaritetsakt mellan rika och fattiga församlingar/stift och föreslår att bibehålles. *Kristen demokratisk samlings* kyrkopolitiska råd anser att det är en självklarhet att en ekonomisk utjämning mellan fattiga och rika församlingar bör ske och understryker kyrkofondens roll härvidlag. *Skepparslövs församling* anser att det är mycket viktigt för framför allt de mindre och skattesvaga församlingarna att grunderna i det ekonomiska utjämningssystemet bibehålles och beklagar den försämring av utjämningsgarantin som föreslagits.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund

Det nya skatteutjämningssystem, som började tillämpas den 1 januari 1983, bygger på bidragssidan i första hand på det till respektive kyrkokommuns skattekraft knutna allmänna utjämningsbidraget som huvudkomponent. Därtill kommer en rad tilläggskomponenter.

Det allmänna utjämningsbidraget fungerar utmärkt. Konstruktionen

bygger på vissa ekonomiska realiteter, som kan graderas objektivt. Bidraget upplevs härigenom som rättvisande.

Domkapitlet i Västerås vill slå fast att grundfrågan i avvägningen egentligen inte gäller kyrkokommunernas bördor:

Vad som är avgörande är i stället, hur mycket de enskilda församlingsmedlemmarna i de olika församlingarna betalar i kyrkoskatt, och vilken kyrklig service, hjälp och andlig vård som församlingarna kan bestå med. Den ekonomiska utjämningen genom kyrkofonden söker utjämna olikheterna i dessa avseenden mellan församlingar med olika förutsättningar ifråga om skattekraft och kostnadsläge.

– – –

Trots att kommitténs förslag avser tillskapa större kyrkokommunala primärenheter (pastoratssamfälligheter) än f. n., kommer de borgerliga kommunerna även efter reformen att genomgående vara betydligt större, befolkningsmässigt och geografiskt, än kyrkokommunerna. Det är därför angeläget att i det kyrkliga utjämningssystemet i högre grad betona utjämningsfunktionerna för de många mindre kyrkokommunerna. Målsättningen skall vara, att såväl stora som små kyrkokommuner så långt möjligt skall kunna fungera tillfredsställande. Domkapitlet förutsätter, att utjämningssystemets funktioner blir föremål för fortlöpande och ingående uppföljning i samverkan mellan regeringskansli, kyrkofondsstyrelse och kyrkans centralstyrelse.

Stiftsnämnden i Linköping

De huvudkrav stiftsnämnden vill ställa på utjämningssystemet är att pastorat och församlingar skall ha möjlighet att bedriva sin verksamhet på ett tillfredsställande sätt. Vidare att det är neutralt beträffande egendomsförvaltningen på så sätt att egendomen kan förvaltas så att det sammantagna resultatet blir det bästa möjliga för kyrkan som helhet. Av utredningen får man det intrycket att huvudsaken är att kyrkofonden ger ett bra resultat. En faktor som dessvärre även går igen vid det praktiska samarbetet med fonden. Grundtanken är väl i alla fall att kyrkofonden är till för de kyrkliga kommunerna och inte tvärt om!

Kammarkollegiet drar vissa konsekvenser av kyrkofondens roll i detta sammanhang men föreslår också en förenkling av utjämningssystemet mot bakgrund av kommitténs förslag om den ekonomiska ansvarsfördelningen mellan församlingar och pastorat:

Kyrkofonden har en utjämnande och finansierande funktion inom svenska kyrkan. Fondkapitalet och dess avkastning har till uppgift att fungera som buffert mellan de in- och utgående pengaflöden som utjämnings- och finansfunktionen genererar. Denna buffertuppgift syftar till att hålla främst den allmänna kyrkoavgiften på en så stabil nivå som möjligt.

Bland sina förmögenhetstillgångar har kyrkofonden sedan gammalt fastigheter. De passar inte in bland tillgångarna hos en fond som bl. a. fungerar som en utjämnande faktor mellan svängningarna i kapitalströmmarna. En sådan fond måste ha likvida tillgångar. Fastigheter kan inte betraktas som sådana tillgångar, särskilt inte kyrkofondsfastigheter med hänsyn till den svåra och ibland mycket tidsödande process som en försäljning av en

fondfastighet kan innebära. I konsekvens med detta bör fonden avveckla sitt fastighetsinnehav.

Kravet på likviditet får i allt väsentligt anses uppfyllt när det gäller de tillgångar som kammarkollegiet placerar i börsnoterade aktier, obligationer, statsskuldväxlar, reverser m. m.

Nuvarande utjämningssystem är av stor betydelse som stöd för kyrkokommuner med svag skattekraft. Kyrkokommittén föreslår ett bibehållande av församlingarnas kyrkokommunala status. De tyngre ekonomiska uppgifterna läggs emellertid på pastorat och andra kyrkliga samfälligheter. Med hänsyn härtill skulle det kunna ifrågasättas om inte utjämningssystemet borde omfatta endast pastoraten och de övriga kyrkliga samfälligheterna. En sådan begränsning skulle innebära aktningsvärda administrativa fördelar i form av förenklingar i det komplicerade utjämningssystemet.

Domkapitlet i Västerås tar upp en annan aspekt på finansieringen av utjämningssystemet:

Det finns även anledning att peka på förhållandet, att när den nuvarande ordningen för ekonomisk utjämning på kyrklig sida infördes genom beslut 1982 förutsattes, att ett statsbidrag av avsevärd storlek skulle fortsättningsvis utgå som del av utjämningssystemet. Det har vidare hävdats, att ett sådant statsbidrag är nödvändigt för att systemet skall kunna fungera så som det var tänkt. Domkapitlet finner, att kyrkokommittén inte har kunnat övertygande visa, att den ekonomiska utjämningen genom kyrkofonden är självgenererande och kan fungera utan statsbidrag. Ett statsbidrag av betydande omfattning krävs enligt domkapitlets uppfattning, och domkapitlet instämmer i beslutet vid senaste kyrkomötessammanträde om en framställning till regeringen med anhållan om ett statsbidrag på 88 milj. kr. till kyrkofonden för skatteutjämning mellan kyrkliga församlingar (KO 1986:4). Till detta belopp bör läggas de statsbidrag, som tillkommer som kompensation i samband med den reform som kyrkokommittén föreslår. Domkapitlet vill därjämte påminna om att kyrkofonden förutom skatteutjämningsfunktionen även har till uppgift att svara för en betydande del av den rikskyrkliga finansieringen.

Kommitténs förslag om en generell sänkning av skattekraftsgarantin med 1 % möter kritik hos remissinstanserna.

Domkapitlet i Karlstad

Som ett resultat av att kommitténs förslag måste kunna genomföras inom ramen för totalt sett oförändrade samhällsresurser inom området, sker en generell försämring av skatteutjämningsgarantin även om vissa justeringar görs bl. a. för Värmland. Det är här viktigt att särskilt de små kyrkokommunerna kompenseras genom andra utjämningsinsatser.

Den nya kostnad, som det allmänna utjämningsbidraget till stiftssamfälligheter utgör, beräknas till ca 5 miljoner kr. under förutsättningar att stiftssamfälligheternas genomsnittliga skatteuttag inte blir högre än dagens stiftstingsavgift. Detta torde emllertid innebära begränsningar av verksamheten redan från början. Stiftstingsavgiften i Karlstads stift uppgår f. n. till 2,1 öre/skr. och den nya organisationen kommer inte minst inledningsvis innebära krav på ökade medel.

Även andra remissinstanser motsätter sig en sänkt skattekraftsgaranti.

Stiftsrådet tillstyrker kyrkokommitténs förslag i dess principiella utformning men vill samtidigt framhålla att man finner det otillfredsställande att nya utjämningsinsatser finansieras genom en generell sänkning med 1 % av garantinivån. Värdet av kontinuerligt stöd genom skattekraftsgarantin är för många glesbygds- och inlandsförsamlingar långsiktigt viktigt och Stiftsrådet vill därför förorda att nuvarande garantinivå bibehålles oförändrad.

Domkapitlet i Härnösand

Befolkningsunderlaget i stiftet är vikande. Västernorrlands län har minskat med 1 % och Jämtlands län med 0,6 % de senaste två åren. Skatteunderlaget, sett i relation till landet i övrigt, tenderar också att minska på grund av befolkningsstrukturen (bl. a. fler låginkomsttagare). Vi menar därför att det finns skäl att behålla den garanterade skattekraften i Västernorrlands län vid 104 % och att höja den i Jämtlands län till 110 %.

Huddinge kyrkliga samfällighet

Effekten av den föreslagna sänkningen av skattekraftsgarantin är svår att överblicka. För Huddinge kyrkliga samfällighets räkning kan dock konstateras, att möjligheten att erhålla utjämningsbidrag bortfaller totalt genom den föreslagna sänkningen av skattekraftsgarantin i Stockholms län från 101 % till 97 %. Bidrar effekterna av den generella sänkningen med 1 % av skattekraftsgarantinivån till ett oförändrat uttag av den allmänna kyrkoavgiften, så är kanske detta till någon fördel för de redan idag med nuvarande uttag (16 öre/skr.) hårt belastade söderförortsförsamlingarna.

Det särskilda utjämningsbidraget (10.2.3)

Förslaget att ersätta det särskilda utjämningsbidraget med ett s. k. strukturbidrag tillstyrks av de remissinsanser som har yttrat sig i denna del. *Domkapitlet i Karlstad* beklagar dock att full kompensation för det särskilda utjämningsbidraget inte sker genom strukturbidraget. *Domkapitlet* och *stiftsnämnden i Härnösand* tillstyrker förslaget men vill understryka att det är viktigt att glesbygdsstiften genom de föreslagna strukturbidragen får tillräckliga möjligheter att hjälpa de mest behövande kyrkokommunerna.

Extra utjämningsbidrag (10.2.4)

Förslaget att behålla det extra utjämningsbidraget tillstyrks i remissyttranden från ett par domkapitel och stiftsnämnder och lämnas i övrigt utan erinran. *Domkapitlet* och *stiftsnämnden i Härnösand* understryker att det extra utjämningsbidraget får stor betydelse för glesbygdsstiften. *Domkapitlet i Lund* anser att stiftsstyrelsen på något sätt borde få medverka vid fördelningen av bidragen.

Förslaget att låta stiftsstyrelserna fördela en del av utjämningsbidragen i form av stiftsbidrag till stiftssamfälligheternas löne- och förvaltningskostnader och strukturbidrag till kyrkliga kommuner i särskilt behov av stöd tillstyrks av remissinstanserna.

Gävle kyrkliga samfällighet anser det naturligt att statens nuvarande kostnader utgår som bidrag till stiftssamfälligheterna för att täcka kostnaderna för de uppgifter som föreslås överföras till stiftsstyrelserna.

Umeå/Ålidhems kyrkliga samfällighet erinrar om den ekonomiskt tunga del i utjämningssystemet som de större samfälligheterna redan bär.

I stora samfälligheter är det fråga om en flerdimensionell ekonomisk solidaritet: på såväl riks- som stifts- och lokalplanet. De stora samfälligheterna representerar de facto ett mycket stort antal församlingsmedlemmar i svenska kyrkan totalt. Kan man emellertid ge den ekonomiska utjämningen en mera lokal förankring genom att föra över utjämningen i vissa fall till regional nivå så ser vi det som mera positivt.

I liknande ordalag uttalar sig *Västerås kyrkliga samfällighet* och *Katrineholms församling*.

Även om de flesta remissinstanser som behandlar dessa förslag tillstyrker stifts- och strukturbidragen, finns det en oro för att modellen på sikt medför försämrade ekonomiska villkor för stiften och pastoraten/samfälligheterna.

Domkapitlet i Lund

Förslaget om att en stor del av de medel som i nuvarande system omfattas av domkapitlets dragningsrätt på kyrkofonden omvandlas till ett stiftsbidrag synes positivt. Det måste dock framhållas att i detta bidrag måste räknas in allt det som kyrkofonden i dag bekostar. Det gäller förutom löner till stifts- och kontraktsadjunkter och pastoratsadjunkter, expenser åt stiftsadjunkter och kontraktsadjunkter även för finskspråkiga stiftsadjunkter, arvoden åt konfirmand- och handikappkonsulent, portoersättningar åt biskop och kontraktsprost, kostnader för sekreterarhjälp åt biskop samt avlöningsförmåner åt personalkonsulent, tjänsteresor för biskop, personalkonsulent, stiftspräster och församlingspräster, bidrag till predikohjälp. Domkapitlet förutsätter att stiftsbidrag fastställts med utgångspunkt från utfallet året närmast före reformens genomförande. Det är också nödvändigt att det från början görs klart att bidraget kommer att räknas upp efter någon fastställd princip. Det får inte bli som med ersättningen som utgår från staten till kyrkofonden för indragningen av prästernas tionde: beloppet står kvar i samma nominella värde som det hade år 1910.

Domkapitlet i Skara

Domkapitlet tillstyrker, att stiftsstyrelsen får strukturbidrag av kyrkofonden att fördela efter stiftets lokala behov. Domkapitlet utgår från att i detta blir inbakat också vad domkapitlen hittills fått ur kyrkofonden ur anslaget till predikohjälpsmedel, ca 50.000 kr., ett belopp som är ringa i samman-

hanget men är nog så betydelsefullt att ha vid pastoratsregleringar och bemanningsändringar.

Domkapitlet i Karlstad understryker likaså vikten av att såväl föreslaget stiftsbidrag som strukturbidrag inte urholkas med tiden och minskas i takt med inflationen. Domkapitlet efterlyser vidare ett regelsystem för strukturbidragets fördelning och ställer vissa frågor:

Genom omläggningen försvinner domkapitlets nuvarande dragningsrätt på kyrkofonden samtidigt som vissa kostnader, t. ex. biskops lön, även fortsättningsvis skall belasta kyrkofonden direkt. Vilken myndighet administrerar detta?

De kyrkliga kommunerna föreslås vidare själva svara för vikariekostnaderna på prästtjänster och kostnaderna för ersättningar till icke prästvigda tjänstebiträden. Vilken myndighet beslutar om förordnandena och är kyrkokommunen alltid skyldig att betala vikariekostnaderna när myndigheten har förordnat vikarie?

Linköpings stiftsråd erinrar om att de lönekostnader m. m. som avses betalas med stiftsbidraget i dag direkt belastar kyrkofonden.

Stiftsrådet känner här oro inför formuleringen att "stiftsbidraget är ett bidrag till kostnader för dessa avlöningsförmåner"... Vid ett minskat eller möjligen helt slopat bidrag från kyrkofonden måste stiftssamfälligheten genom ev. ökad utdebitering garantera anställningstrygghet åt sina stiftspräster och annan personal.

I fråga om strukturbidraget anser stiftsrådet att stiftsstyrelsen måste få befogenhet att använda bidragen så fritt, att den även kan för ett år innehålla en del av bidraget för ett förväntat behov eller särskild kyrklig satsning påföljande år.

Också *Skara stiftsråd* understryker att stiftsstyrelsen måste få stor frihet när det gäller fördelningen av strukturbidragen. Medlen bör kunna användas exempelvis till konsultverksamhet.

Huddinge kyrkliga samfällighet belyser verkningarna av förslagen för stora förortsförsamlingar:

De ekonomiska konsekvenserna för Huddinge kyrkliga samfällighet grundat på kyrkokommitténs förslag innebär ett försämrat ekonomiskt läge genom bortfall av särskilt och extra utjämningsbidrag samt att vikariekostnaderna på vakanta prästtjänster får bäras av kyrkokommunen själv i framtiden.

Pluseffekterna, såsom befrielse från stiftstingsavgift och kostnader för sjukhuskyrkans personal, uppväger ej minuseffekterna.

För att bibehålla nuvarande ekonomiska standard torde utdebiteringen behöva höjas med ca 1 öre/skr. i stället för, som kyrkokommittén antytt, att en sänkning av kyrkokommunernas utdebitering i vissa fall skulle kunna ske.

Huddinge kyrkliga samfällighet borde komma i fråga när det gäller utdelning av det s. k. strukturbidraget som skall fördelas av stiftsstyrelsen med hänsyn tagen bl. a. till stora institutioner samt stor invandrartäthet inom samfällighetsgränsen.

Vid fördelningen av strukturbidragen – som avses ske genom kyrkofondens styrelse – mellan stiften bör stor hänsyn tas till storstäderna med dess förorters speciella struktur och komplicerade problem.

Mest kritiskt till förslagen ställer sig *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund*, till vars yttrande i denna del *domkapitlet*, *stiftsnämnden* och *stiftsrådet i Visby* ansluter sig.

Pastoratsförbundet sammanfattar sin kritik av kommitténs förslag till utjämningssystem på följande sätt:

Både det nuvarande och det av kommitten reviderade ekonomiska utjämningssystemet innehåller för många komponenter med bidrag efter ansökan och prövning. Detta kan enligt förbundets uppfattning ge godtyckliga bedömningar alltför stort inflytande. Förbundet efterlyser system med automatik även för struktur- och kyrkobyggnadsbidragen.

Dessutom har kommitten endast visat vad de föreslagna avgifterna, statsbidragen och övriga inkomster samt utjämningsbidragen, försäkringskostnader och övriga utgifter har för effekt på kyrkofonden. Inga undersökningar av hur effekterna skulle bli, från fiktiva förutsättningar i vissa fall, för några kyrkokommuner redovisas. En sådan redovisning är enligt förbundets uppfattning ett grundläggande krav för ett ställningstagande.

Förbundet förordar därför en ytterligare översyn av utjämningssystemet i sin helhet samt en redovisning av effekterna för enskilda kyrkokommuner.

Förslaget att kyrkokommunerna själva skall svara för *kostnader för vikarier och icke prästvigda tjänstebiträden* möter kritik.

Trollhättans församling.

I avsnittet om kyrkofonden och den ekonomiska utvecklingen redogöres för hur kostnaderna omfördelas mellan olika huvudmän. Det känns då angeläget att påpeka, att de som på så sätt minskar sina åtaganden också måste redovisa en utdebiteringsminskning, så att inte totala skatteuttaget ökar. Att kyrkliga kommunerna själva skall svara för vikariekostnaderna på prästtjänster och ersättningarna till icke prästvigda tjänstebiträden, skulle vara riktigare om dessa tjänster inordnats det kommunala avtalet. Som det nu är kan de kyrkliga kommunerna inte påverka tjänstledigheter med påföljande vikariebehov och eftersom vissa tjänstledigheter innebär bibehållen lön innebär det dubbla lönekostnader i dessa fall.

Såväl *Malmö* som *Västerås kyrkliga samfällighet* uttalar som sin bestämda uppfattning att kyrkofonden även fortsättningsvis skall svara för kostnaderna för vikarierande präster.

Inte heller *Stockholms kyrkliga samfällighet* accepterar den föreslagna fördelningsmodellen:

Vår uppfattning är att samtliga "stiftskostnader" för personal bör upptas i stiftssamfällighetens budget och att ersättning erhålls genom strukturbidraget. Kommittén föreslår att kostnader för biskopars löner, resor, bostäder, prästaspiranternas löner och arvoden till domkapitelsledamöter direkt skall belasta kyrkofonden. Vi menar att stiften bör utbetala dessa kostnader antingen som förskott eller avräkning. Vi ser administrativa och praktiska nackdelar med kyrkokommitténs förslag.

Utredningen förutsätter att kostnader för andlig vård inom kriminalvården avlyfts från statsbudgeten och att motsvarande belopp tillförs kyrkofonden. Samma synsätt menar vi bör gälla vad avser andlig vård vid militära förband.

Statliga uppgifter överförs också till stiftsstyrelsen utan att det sägs om stiftet tillförs ekonomiska resurser för detta.

Domkapitlet i Skara har en annan uppfattning om vilka kostnader som bör betalas direkt ur kyrkofonden:

Endast kostnader för biskopars löner, resor och bostäder, prästaspiranternas löner och arvoden till domkapitelsledamöter föreslås direkt belasta kyrkofonden. Domkapitlet vill i detta sammanhang påpeka följande: Enligt tidigare yrkande härifrån bör biskop tillerkännas medel för expenskostnader till annat än bara portokostnader, detta i sitt renodlade biskopsämbete, d. v. s. inte såsom domkapitlets preses och chef eller som stiftssamfällighetens ordförande och chef för stiftskansliet. Vidare bör kyrkofonden bära kostnader för domprosts rese- och traktamentsersättningar, då han på biskopens särskilda uppdrag fullgör åliggande i dennes ställe i biskopens nyss angivna specialfunktion (t. ex. invigningar, specialvisitationer o. dyl.). Domkapitlet har under 7.2.4 föreslagit, att biskopssekreteraren skall knytas direkt till biskopsfunktionen och alltså inte anställas hos vare sig föreslagna domkapitel eller stiftsstyrelse. Lönen och kringkostnader bör också direkt belasta kyrkofonden.

Domkapitlets förslag, att det krympta framtida domkapitlet får egen utgiftsstat för kanslifunktionerna för att, om det nu inte kan tilldelas tjänster, likväl kunna köpa tjänster av stiftssamfälligheten och inte känna sig vara i det underläge som den medellösa automatiskt får i förhållande till den som har medlen om hand, innebär att stiftsbidrag motsvarande de utgifterna inte skall utgå till stiftsstyrelsen utan också dessa kostnader direkt belastar kyrkofonden.

Bidrag till visst underhåll av kyrkobyggnader m. m. (10.2.6)

Förslaget att vissa statsbidragsmedel till kyrkofonden skall kunna delas ut som bidrag till mera kostnadskrävande underhåll av kyrkobyggnader tillstyrks utan några kommentarer av *domkapitlen i Strängnäs* och *Härnösand. Domkapitlet i Göteborg* finner det föreslagna beloppet vara alldeles för litet men framhåller vikten av att beslut om organisationen fattas snabbt och att tillräckliga medel blir tillgängliga för underhåll av kyrkobyggnader. Många av dem är nämligen i behov av underhåll som inte bör fördröjas.

Domkapitlet i Karlstad ansluter sig till vad kommittén har anfört om bidrag till underhåll av kyrkobyggnader men anser att möjligheten till bidrag inte bör begränsas till kyrkobyggnaderna utan också kunna omfatta kulturhistoriskt värdefulla prästgårdar och miljöer.

Gävle kyrkliga samfällighet

Kyrkorådet anser att kyrkobyggnaderna är kostnadskrävande och drabbar framför allt de mindre enheterna. Av bl. a. den anledningen tillstyrker

rådet att bidrag till visst underhåll av byggnader m. m. bör kunna sökas och erhållas via stiftsstyrelsen. Rådet finner det också angeläget att föreslagen sakkunskap står till församlingarnas förfogande.

Storkyrkoförsamlingen

Storkyrkoförsamlingen finner förslaget positivt att underhåll av kulturhistoriskt värdefulla kyrkor bör bestridas med bidrag från kyrkofonden, eftersom man då kan uppnå viss utjämning och undvika eller begränsa enskilda församlingars skattehöjningar för dessa ändamål. Det angivna beloppet torde dock icke vara realistiskt om man tar hänsyn till nuvarande kostnadsläge och det stora underhållsbehov som finns.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund uttalar, med instämmande från *domkapitlet*, *stiftsnämnden* och *stiftsrådet i Visby*:

Ett riktigt konstruerat kyrkobyggnadsbidrag skulle få stor betydelse. Det ansöknings- och prövningsförfarande som kommittén skisserar, förstärker dock intrycket av ett alltför obearbetat förslag.

De kyrkliga kommunernas försäkringskostnader (10.2.7)

Om förslaget att föra över kostnaderna för kyrkokommunernas försäkringar till kyrkofonden råder delade meningar bland remissinstanserna. Förslaget har tillstyrkts av *domkapitlen i Lund*, *Göteborg*, *Härnösand*, *Visby* och *Stockholm*, *stiftsnämnderna i Skara*, *Strängnäs*, *Lund*, *Härnösand* och *Visby*, *Lunds kyrkliga samfällighet* och många större och mindre församlingar.

Domkapitlet i Visby

Förslaget om försäkringskostnaderna är utmärkt. Det bör dock noteras att det principiellt inte ingår i utjämningssystemet – då skulle exempelvis också prästernas pensionskostnader göra detta – men att förslaget otvetydigt har en kostnadsutjämnande och förbilligande effekt.

Stiftsnämnden i Lund

Utredningsförslaget tillstyrks, eftersom de kyrkliga kommunerna enligt förslaget skall ha kvar samma försäkringsskydd med oförändrat låg självrisk som för närvarande.

I uppsikten över förvaltningen enligt förordningen (1971:860) om förvaltning av kyrklig jord ingår att tillse att egendomen har ett gott försäkringsskydd. Med ett nytt försäkringssystem synes denna tillsynsuppgift kunna slopas beträffande prästgård samt löneboställe och församlingskyrkas fastighet, med undantag av tillhörande skog på dessa.

Stiftsnämnden i Strängnäs ifrågasätter om inte en för hela svenska kyrkan gemensam premieavsättning exempelvis genom bildande av captivebolag är den form som ligger närmast till hands. Inom ett område där

vinstintresset kan minimeras torde icke oväsentliga kostnader kunna överföras till produktiv verksamhet.

Stiftsnämnden i Skara

Stiftsnämnden tillstyrker att en samordning av försäkringskostnader för bl. a. kyrkans egendom sker via kyrkofonden. Med hänsyn till möjligheterna att nedbringa kostnaderna bör även försäkringskostnaderna för kyrklig jord som förvaltas av stiftsnämnden överföras på kyrkofonden.

Det kan t. o. m. finnas anledning undersöka om den kyrkliga egendomen – närmast avses löneboställenas jordbruk och prästgårdar – kan hållas oförsäkrad och ersättning för skada vid brand eller annan jämförbar skada utgå direkt från kyrkofonden. Sannolikt uppnås tillräcklig riskspridning och total kostnadsbesparing med en sådan lösning. Detta synsätt motiverar ju varför skogen på löneboställen och annan kyrklig jord inte är försäkrad och bör kunna appliceras även på annan fast egendom.

Flertalet är negativa eller tveksamma.

Svenska kyrkans nämnd för församlings- och pastoratsförvaltning, som i samarbete med Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund har inhämtat yttranden från bl. a. ett representativt urval om 286 kyrkliga kommuner, upplyser att i fråga om försäkringskostnaderna har de flesta avgett yttrande och här är opinionen mycket delad. De 42 % som accepterar förslaget gör det delvis med reservationer, de 14 % som motsätter sig förslaget är mycket kritiska och fruktar försämringar. *Pastoratsförbundet* är också tveksamt till förslaget:

Det finns ifråga om de kyrkliga kommunernas försäkringskostnader många praktiska problem att lösa, som inte behandlats av kommittén. Förbundet vill här hänvisa till det yttrande i denna del som avlämnats av Göteborgs kyrkliga samfällighet. Ytterligare översyn behövs. Remissopinionen är splittrad med en viss övervikt för förslaget. Åtskilliga varningar framförs mot att fara föreligger för utökad byråkrati och att nu upparbetade värdefulla kontakter förloras.

Göteborgs kyrkliga samfällighet

Utredningen har mycket knapphändigt redovisat konsekvenserna av sitt förslag. Som enda egentliga motiv för förslaget anges en beräknad premievinst på 40 % jämfört med dagens premiekostnader. Enligt kyrkonämndens uppfattning har Göteborgs kyrkliga samfällighet och andra kyrkokommuner framför allt under 1980-talet omprövat sina försäkringsavtal och genom anbudsförfarande åstadkommit premiesänkningar redan nu i den storleksordning kommittén anger.

Konkurrensen mellan olika försäkringsbolag är viktig för prisnivån och den service bolagen ger sina kunder. Med den ökade aktivitet kyrkokommunerna visat när det gäller upphandling har konkurrensbehovet redan tillgodosetts.

Det strider mot nu gällande decentraliseringssträvanden att centralisera

alltfler funktioner inom Svenska kyrkan. För kyrkokommunerna är den lokala kontakten viktig.

Inom Göteborgs kyrkonämnds kansli har upprättats en promemoria med en jämförelse mellan lokalt och centralt tecknad försäkring. Granskningen mynnar ut i följande sammanfattning:

Utredningen har alltför stora brister för att ligga till grund för beslut om förändring av nuvarande försäkringsformer. Innan beslut kan fattas bör utredningen kompletteras i de avseenden som angivits ovan. Ekonomiska beräkningar och kvalitetsmässiga bedömningar måste göras för varje enskild del.

På grundval av föreliggande material avstyrks en övergång till en av kyrkofonden tecknad central försäkring.

Även flera andra remissyttranden avvisar förslaget.

Umeå/Ålidhems kyrkliga samfällighet

Som enskild samfällighet med konkurrens mellan försäkringsbolagen och med hänsynstagande till självrisker och andra överväganden beträffande försäkringarnas omfattning tror vi oss kunna åstadkomma ett bättre resultat beträffande försäkringarna än om vi skulle ingå i ett försäkringskollektiv genom kyrkofonden. Ett skäl som då skulle tala för utredningens förslag är att det skulle vara som ekonomisk utjämningsfaktor. Det måste i så fall enligt vår uppfattning finnas andra vägar att gå. Det är också en fråga om handligsfrihet för enskilda församlingar och samfälligheter. Enligt vår uppfattning bör vinster ur ekonomisk-, handläggnings- och praktisk synpunkt kunna vinnas för de små församlingarna genom att en kollektiv försäkringsuppgörelse via kyrkofonden kunna arrangeras på frivillig basis för de församlingar och samfälligheter som så önskar. Möjlighet för den enskilda församlingen eller samfälligheten att själva välja form för sina försäkringar och därmed omfattning och kostnader bör alltså finnas.

På liknande sätt uttalar sig *Sveriges kyrkokamerala förening*.

Malmö kyrkliga samfällighet

Det kan icke nog understrykas värdet av att kunna få direktkontakt på orten. Vid centralisering föreligger påtaglig risk för krångliga beslutsprocesser och svårigheter att få kontakt. Samfälligheten kan inte heller underlåta att påtala det anmärkningsvärda i att kommittén i detta hänseende förordar centralisering, medan den i övrigt föreslår decentralisering.

Katrineholms församling

Vad gäller kyrkofondens övertagande av försäkringsskyddet kan detta endast tillstyrkas under förutsättning att lokalt inflytande och lokal service bibehålles. I det fall någon samfällighet önskar stå utanför kyrkofondens försäkringsskydd måste regler tillskapas för en reducering av kyrkofondsavgiften med hänsyn härtill.

Den allmänna kyrkoavgiften (10.2.8)

Den allmänna kyrkoavgiften accepteras av alla remissinstanserna som en av grundpelarna i utjämningssystemet.

Linköpings stiftsråd uttalar sig dock om avgiftsbeloppet.

Utredningen föreslår att den allmänna kyrkoavgiften alltfort i lag skall fastställas till 16 öre per skattekrona, en redan i dag alltför låg nivå.

Stiftsrådet är av den meningen att ett ev. lagfäst belopp måste sättas så högt att kyrkofonden får tillräcklig rörelsefrihet att kunna tillgodose olika framtida behov av ekonomiskt stöd till stift och församlingar.

Den särskilda kyrkoavgiften (10.2.9)

I några remissyttranden för man fram förslag att den särskilda kyrkoavgiften helt eller delvis skulle få disponeras av det egna stiftet.

Stiftsnämnden i Linköping

Det tidigare av stiftsjägmästareföreningen föreslagna systemet med stiftsvis utjämning är enligt stiftsnämndens mening väl värt att diskutera vidare. Vore det inte en adekvat uppgift för stiftsstyrelsen att i största möjliga utsträckning svara för utjämningen inom det egna stiftet. Till stiftsstyrelsens förfogande kunde då ställas, förutom den särskilda kyrkoavgiften, skogsavkastningen från egendomsnämnden och den del av allmänna kyrkoavgiften, som skall återgå inom stiftet. Kyrkofondens uppgift i utjämningssystemet skulle då kunna begränsas till ev. erforderliga utjämningar mellan stiften. Stiftsstyrelsen står mycket närmare de berörda församlingarna och pastoraten och borde rimligen ha bättre möjligheter än kyrkofonden att bedöma de verkliga behoven av t. ex. extra utjämningsmedel.

Liknande förslag förs fram av *stiftsnämnderna i Uppsala* och *Strängnäs*.

Flera remissinstanser är tveksamma till användningen av den särskilda kyrkoavgiften som styrmedel för medelsplaceringen och förordar ett avgiftssystem som tar större hänsyn till egendomens verkliga avkastning.

Domkapitlet i Lund

Vad avser den särskilda kyrkoavgiften är domkapitlet tveksamt till om den skall användas som styrmedel i den omfattning som föreslagits. Det är mycket angeläget att man här kan hitta ett system som blir mera följsamt än det föreslagna. Det är uppenbart att datorstöd hos stiftsnämnderna vad avser registrering av lönetillgångarna skulle underlätta avsevärt. Detta är emellertid inte bara en fråga om att få fram medel för registreringen. De manuella register som finns idag är ofta inte helt tillförlitliga och kan alltså inte utan ett omfattande förarbete överföras till dator. Detta kommer – i vart fall i de stora stiften – att ta avsevärd tid och kräva stora resurser.

Systemet med styrning av pastoratens kapitalplacering genom konstruerade procenttal bör omprövas från grunden.

Det har t. ex. av pastoraten upplevts som felaktigt att behöva betala särskild kyrkoavgift på egendomen som man inte längre har kvar. Detta gäller i synnerhet om bankmedel, med högre schablonavgift, har använts till köp av fast egendom. Fastlåsningen vid innehavet vid samma bestämda tidpunkt år efter år är mycket olycklig. Det måste i varje fall gå att införa rutiner så att ändringar i innehav av lönetillgångar årligen får påverka beräkningen av den särskilda kyrkoavgiften.

Den datorisering av stiftskanslierna som kommittén förordar, bör påskyndas genom att särskilda medel ställs till stiftsstyrelsernas förfogande.

Stiftsnämnden i Lund

Stiftsnämnden anser att den särskilda kyrkoavgiften i princip inte skall användas för att försöka göra kyrkliga kommuner till bättre kapitalförvaltare. Den enda styrning i detta hänseende som stiftsnämnden kan tänka sig är att göra det relativt oförmånligt att hålla medel insatta på vanlig bankräkning. Det särskilda kyrkoavgiften i övrigt bör däremot i möjligaste mån vara neutral från placeringssynpunkt och ligga fast under mer än ett år under det att avgiften på bankmedlen årligen anpassas till diskontot.

Stiftsnämnden i Luleå

Nu gällande ordning beträffande den särskilda kyrkoavgiften kan enligt stiftsnämndens mening inte försvaras på sakligt ekonomiska grunder. Systemet med skilda procentsatser för avkastningen på de olika förmögenhetsslagen medför en konstlad styrning av pastoratens placering av prästlönetillgångarna. Därtill kommer att ändringar av de avkastningsmässiga faktorerna som står utanför egendomsförvaltningarnas bestämmande, t. ex. ändrat diskonto och ändrade taxeringsvärden från tid till annan kan ge vitt skilda resultat för den sammantagna avkastningen av förmögenhetsmassan.

Ett av motiven för införandet av nu gällande system var att beräkningar av pastoratens avgifter till kyrkofonden kunde förenklas. Detta motiv saknar numera aktualitet eftersom den ekonomiska redovisningen av pastoratens lönetillgångar sker genom någon form av databehandlingssystem.

Eftersom endast de olika egendomsslagens verkliga avkastning kan vara till ledning för valet mellan olika placeringsalternativ bör nuvarande modell för beräkning av den särskilda kyrkoavgiften slopas.

Liknande synpunkter framförs av *stiftsnämnden i Göteborg*, som också har andra anmärkningar mot förslaget:

Förslaget att för den särskilda kyrkoavgiften behålla utdebiteringsprocenten men relatera denna till "nu gällande taxeringsvärde" är för det första oklart vad beträffar om detta skall avse även framtida förändringar i taxeringsvärdet. För det andra är det ett sätt att överföra stora summor avkastningsmedel från pastoraten till en central kyrkoförvaltning utan att detta klart framgår av texten i förslaget.

Ett mera radikalt förslag läggs fram av *domkapitlet i Härnösand* som en möjlig lösning som emellertid behöver utredas närmare:

Den samlade utdelningen från pastoratens skogar är f. n. 150 mkr. Den särskilda kyrkoavgiften beräknas öka till 130 mkr. Inbetalning av avgifter och senare utbetalning av utjämningsbidrag blir närmast en rundgång av pengar som kräver mycket administration. Vi vill därför ifrågasätta om inte avkastningen från skogen på löneboställen och prästlönefondsfastigheter borde överföras direkt till kyrkofonden i stället för att som nu först betalas ut till pastoraten och sedan till största delen av dem betalas in till fonden. Härigenom skulle man dels komma ifrån problemet med den bristande överensstämmelsen mellan ett pastorats intäkter från skogen och dess kyrkoavgift för samma skog och dels göra administrativa besparingar på alla nivåer. En sådan ökning av effektiviteten i förvaltningen skulle ge mera resurser för den rent kyrkliga verksamheten.

Flera remissinstanser har synpunkter på de av kommittén föreslagna *procentsatserna* för uttaget av den särskilda kyrkoavgiften. I flertalet fall överensstämmer de framförda synpunkterna med vad *stiftsnämnden i Linköping* anför i sitt remissyttrande:

Synpunkter på de föreslagna procentsatserna och ett användande av gällande taxeringsvärden:

Fast egendom, icke skog, 2 %. För denna typ av egendom kan avkastningen i viss mån följa taxeringsvärdenas utveckling. Med hänsyn till jordbrukets svaga lönsamhet kan nivån med tveksamhet accepteras.

Fast egendom, skog, 6 %. Även för detta egendomsslag kan avkastningen följa taxeringsvärdenas utveckling om man ser till helheten, men för det enskilda pastoratet, som får in utdelning efter andelstal, där relationerna mellan pastoraten i princip är låst, blir konsekvenserna förödande. Skall särskilda kyrkoavgiften beräknas på aktuellt skogsbruksvärde måste skogsförvaltningens resultat fördelas med hänsyn härtill och inte enligt andelstalen. Detta är alltså en fördelningsfråga och inte en nivåfråga. Pastoraten betalar dessutom skogsvårdsavgiften.

Aktier m. m., 2 % av ingångsvärdet. I analogi med ovanstående och då knappast mer än ett par tre procents avkastning kan påräknas accepteras detta. Dock tveksamt att ha 50 % av förmögenheten på börsen.

Bankmedel, 8 %. För högt med hänsyn till nuvarande ränteläge. Bör följa diskontots förändringar. Årlig inventering av lönetillgångarna förutsättes. Om kyrkofonden kräver datoriserat material kan det inte vara något problem ens för en ickedatoriserad stiftsnämnd att via servicebyrå tillhandahålla band, diskett eller annat media. (Kan inte kyrkofonden ta emot ett stansunderlag?).

– – –

Om man i utredningens beräkning vill öka kyrkofondens inkomster med 60–65 milj. kr. kan detta enklast ske genom en anpassning av allmänna kyrkoavgiften i stället för en höjning av särskilda kyrkoavgiften. En schablonmässig höjning av särskilda kyrkoavgiften kommer säkerligen att resultera i stora krav på extra utjämningsbidrag, varvid nettoeffekten starkt reduceras.

Statsbidrag till kyrkofonden (10.2.10)

Flera remissinstanser uttrycker oro för den kyrkliga ekonomin i framtiden och menar att staten även i framtiden bör lämna bidrag till svenska kyrkan.

Bidragen bör inte bara inskränkas till kostnader för de verksamheter som enligt förslagen överförs från staten till kyrkokommunerna.

Linköpings domkapitel

Vid studiet av denna del av betänkandet får man ett intryck av att staten önskar så billigt och snabbt som möjligt göra sig av med den "ekonomiska börda" som statskyrkosystemet utgör. Här måste åtgärder vidtas så att icke kyrkan kan gå ekonomiska förluster till mötes.

– – –

Domkapitlet anser det oundgängligen nödvändigt att erforderliga medel tillförs stiftet av statsmakterna under en rimlig övergångsperiod.

Domkapitlet i Skara

Då stiftssamfälligheterna frånsett övergångsåret i övrigt skall finansieras via samfällighetens uttaxering, befarar domkapitlet – som tidigar nämnts – att på något sätt också dessa stiftsbidrag ur kyrkofonden skall uppfattas som öronmärkta för den personal som i fortsättningen på kansliet skall ha liknande arbetsuppgifter som nu, utökade med vissa till stiftsstyrelsen delegerade statliga uppgifter av likartad karaktär, vilket skulle kunna resultera i en personalklyvning som vore olycklig. Man kan tänka sig att statsbidraget till kyrkofonden inte ökas i takt med kostnadsstegringar och behov, medan den inkomstkälla för stiftssamfälligheten som dess del av den kyrkliga utdebiteringen utgör, lättare kan anpassas efter behovet. Öronmärkning skulle då innebära att personalresurserna oavsett behovet skulle vara oförändrade för vissa arbetsuppgifter. En sådan utveckling resp. enbart en sådan farhåga är olycklig och motverkar den sammansmältning av den lagreglerade och den fria sektorn på regionalplanet som åsyftas. Det måste alltså klargöras från början, att stiftssamfällighetens samlade resurser i medelshänseende är en gemensam "pott", oavsett varifrån medlen härrör och oavsett vilken typ av arbetsuppgifter de hos stiftssamfälligheten anställda har eller tidigare haft. Om domkapitlet däremot får egen personal eller egen budget att köpa tjänster från samfällighetens organ, gäller inte det sagda just det framtida domkapitlet.

Domkapitlet i Stockholm har synpunkter på hur en rimlig fördelning av det ekonomiska ansvaret mellan staten och stiftet kan se ut:

Domkapitlet förutsätter att statsbidrag via Kyrkofonden utgår till stiftssamfälligheterna för kostnader för den obligatoriska verksamhet, som nu föreslås åligga dem, såsom kostnader för den andliga vården vid sjukhus och vid kriminalvårdsanstalter och vid militärförband samt för personal vid domkapitel och egendomsnämnd. Kostnader för övrig personal vid stiftskansliet, för församlingslivets utveckling i stiftet, för församlingsarbetet bland finskspråkiga och samer – allt inomkyrkliga uppgifter – bör bekostas med av stiftssamfälligheten utdebiterade medel. Detsamma gäller angående begravningsangelägenheter för ickekristna trosbekännare så länge dessa måste betala sin resterande andel av kyrkoskatten. Om denna skulle bortfalla bör begravningsverksamhet betalas av statliga medel. Domkapitlet anser inte att statliga medel bör utbetalas för den inomkyrkliga verksamheten men skulle med tillfredsställelse se att ett betydande statligt bidrag utgick förslagsvis genom Kyrkofonden för reparation och

underhåll av domkyrkor och andra kyrkobyggnader som har stort kulturhistoriskt värde och vilkas underhåll kostnadsmässigt ofta betydligt överskrider vad respektive församling ekonomiskt orkar med.

Egendomsförvaltning (11)

Egendomsnämnder (11.2.1)

Förslaget att ersätta de nuvarande stifts- och boställsnämnderna med en egendomsnämnd i varje stift tillstyrks helt eller i huvudsak av en majoritet (2/3) av de remissinstanser som har yttrat sig över det. Även bland de kyrkliga kommuner som yttrat sig till svenska kyrkans centralstyrelse och Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund råder majoritet för förslaget.

Fem yttranden kommenterar förslaget om en egendomsnämnd i Stockholms stift.

Domkapitlet i Stockholm

Som ovan framhållits är Stockholms stift berett att ta över förvaltningen av sin egendom från stiftsnämnderna i Uppsala och Strängnäs stift. En egendomsnämnd kommer att tillskapas i stiftet, men som chef för denna behöver i Stockholms stift ej nödvändigtvis finnas en stiftsjägmästare. Däremot erfordras självfallet ekonomisk expertis vid stiftskansliet. För frågor om jord och skog torde erforderlig sakkunskap kunna tillhandahållas genom konsulter.

Stiftsrådet i Stockholms stift har en likartad uppfattning.

Stiftsnämnden i Uppsala

Stiftsnämnden har förståelse för att delegation och självbestämmande motiverar att en egendomsnämnd skall finnas även i Stockholms stift. Jord- och skogsbruksförvaltningen i detta stift ombesörjes för närvarande av stiftsnämnderna i Strängnäs och Uppsala. Om Stockholms stift upprättar egna förvaltningar i dessa hänseenden kommer det att resultera i fördyringar. Inom Uppsala stift utgör förvaltningsarbetet och tillsyn av Stockholms stifts marker en mindre del av det totala arbetet. Det är inte troligt att förslaget medför besparingar inom Uppsala stift som kompenserar ökade kostnader inom Stockholms stift. Nuvarande ordning bör därför ej upphöra.

Stiftsnämnden anser att gällande förhållande med samarbete över stiftsgränsen i stället bör förstärkas. I flera avseenden kan samarbete i förvaltningsfrågor och utnyttjande av gemensamma resurser effektivisera och förbilliga förvaltningsarbetet.

Även *Svenska kyrkans centralstyrelse* liksom *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* ifrågasätter behovet av en särskild egendomsnämnd för Stockholms stift med hänsyn till den ringa omfattningen av det kyrkliga markinnehavet där.

Flera yttranden betonar att krav måste ställas på ledamöternas kompetens och insikter i egendomsförvaltning.

Stiftsnämnden i Skara

Stiftsnämnden trycker mycket på behovet av kompetens i egendomsförvaltningen på pastoratsnivå. Lika viktigt är att egendomsnämndens ledamöter och särskilt dess ordförande besitter kunskaper i de frågor som ankommer på nämnden. Stiftsnämnden anser att kravet på ledamöternas kompetens skall vara obligatoriskt även i fortsättningen och att det kan vara formulerat enligt förslaget som ett allmänt kompetenskrav utan särskilt angivande av specialkompetens i visst slag av egendomsförvaltning. Dock synes lämpligt att i motiven till lagbestämmelsen uttalas, att det är fråga om krav på insikter grundade på erfarenhet av egendomsförvaltning och att enbart intresse för miljöfrågor inte är tillräckligt oavsett hur uttalat det må vara.

Liknande synpunkter framför *lantbruksstyrelsen, domkapitlen i Västerås, Karlstad, Luleå* och *Visby, flertalet stiftsnämnder, Sveriges jägmästares och forstmästares riksförbund* samt *Stiftsjägmästareföreningen.*

Domkapitlet och *stiftsnämnden i Karlstad* som betonar att antalet ledamöter bör vara sju med hänsyn till vikten av en representativ fördelning inom stiftet, föreslår bl. a.:

Stiftsjägmästaren/chefen för skogsförvaltningen skall vara ledamot i egendomsnämnden vid handläggning av ärenden inom hans kompetensområde.

Detsamma föreslår *stiftsnämnden i Linköping* och *Sveriges jägmästares och forstmästares riksförbund.*

Beträffande *egendomsnämndens sammansättning* i övrigt finns ytterligare två förslag.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund

Förbundet har tidigare berört inrättande av egendomsnämnder som en viktig del i den nya stiftsorganisationen. Förbundsstyrelsen har därvid uttalat att nämnden bör erhålla representation på förslag av församlings- och pastoratsförbundets respektive förbundsavdelning.

Stiftsrådet i Luleå stift

Stiftsrådet anser att frågan om behovet av teologisk kompetens inom den föreslagna nämnden närmare bör övervägas. Det är angeläget att kyrkans övergripande ansvar och uppgift och att därmed också kyrkans "innersida" bör företrädas i egendomsnämnden. Risken är annars uppenbar att en egendomsförvaltning som ytterst skall tjäna kyrkans uppgift, kan komma att bli föremål för misstänkliggöranden just på grund av bristen på kontakt med kyrkan i övrigt. Stiftsrådet vill därför förorda att biskopen eller den han utser, har närvaro-, yttrande- och förslagsrätt i egendomsnämnden.

Svenska kyrkans centralstyrelse och *Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund* pekar på en oklarhet kring egendomsnämndens kompetens i relation till andra kyrkokommunala förvaltningar och ställer sig frågande till kommitténs jämförelse med social- och byggnadsnämnd:

Är den tillsyn över andra kyrkokommuners specialreglerade förvaltning, varom här är fråga, likartad med de angivna primärkommunala nämndernas uppgifter? Frågan om egendomsnämnds befogenheter gentemot andra kyrkokommuners förvaltning bör noggrant prövas mot grundlag samt utifrån kommunalrättsliga principer och gällande praxis.

Dessa remissinstanser anser vidare att det bl. a. bör få ankomma på pastoraten att själva få bestämma villkoren vid utarrendering av löneboställenas jordbruk och att föra talan när en arrendenämnd eller en domstol behandlar arrendevillkor.

Egendomsnämndens ansvarsområde och dess ställning gentemot stiftsfullmäktige diskuteras i flera yttranden.

Rikskommittén för stiftstingen

Rikskommittén föreslår, att egendomsnämnden får en bättre förankring i stiftsstyrelsen och att nämnden, som bör ha de bästa förutsättningarna för egendomsförvaltning, av stiftsfullmäktige och -styrelse skall kunna åläggas att förvalta även annan egendom såsom stiftsgårdar och därmed ges kompetens att lämna service åt församlingar och kyrkliga samfälligheter i hithörande frågor. Förslaget till Lag om församlingar och kyrkliga samfälligheter, kap. 9, Stiftsstyrelsen och övriga nämnder i stiftssamfälligheten, Stiftsstyrelsens uppgifter § 1 anger att Stiftsstyrelsen skall "ha tillsyn över övriga nämnders verksamhet". Detta bör avse även egendomsnämnden. I förslag till lag om ändring i lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord, bör därför § 5, st 1, andra meningen avslutas så:"... lag och bestämmelser som meddelats med stöd av lagen eller uppgifter, som meddelats av stiftsfullmäktige eller stiftsstyrelse".

Ett motsvarande förslag har *stiftsrådet i Linköpings stift*.

Domkapitlet och stiftsnämnden i Karlstad

Inom egendomsnämndens kompetens bör vidare enligt stiftsmyndigheternas mening också kunna ligga egendomsfrågor som inte faller inom den nuvarande stiftsnämndens område, t. ex. egendom som kommer att finnas under stiftssamfälligheten – kyrkokommunal egendom –, stiftelseegendom m. m.

Stiftsrådet i Karlstads stift delar denna uppfattning.

Stiftsnämnden i Skara

Uttalandena om egendomsnämndens självständiga förvaltning och övertagande av samtliga uppgifter som i dag ankommer på stifts- och boställs-

nämnderna uppfattar stiftsnämnden så att egendomsnämnden skall besluta om budget för jord och skog som förvaltas av nämnden på samma sätt som uppgiften i dag ankommer på stiftsnämnden. Om stiftsfullmäktiges beslut om anslag för verksamheten endast skall avse den del som i dag belastar statsbudgeten kan det inte sägas, att stiftsfullmäktige får egentligt inflytande över egendomsförvaltningen. Frågan är av stor principiell betydelse för egendomsnämndens ställning gentemot stiftsfullmäktige och stiftsstyrelsen.

Domkapitlet i Skara instämmer.

Stiftsnämnden i Göteborg

Fullmäktiges inflytande över egendomsnämndens arbete bör ta sig uttryck i granskning av nämndens arbete och att detta skett på rätt sätt. Eftersom nämnden skall ha självständigt ansvar skall fullmäktige inte genom anslagsstyrning ha möjlighet att påverka nämndens arbete då i sådant fall det självständiga ansvaret sätts ur spel.

Stiftsnämnden i Luleå är av samma åsikt.

Beträffande *egendomsnämndens personalansvar* anför *JUSEK:*

När det gäller egendomsnämndens ansvar för personal- och budgetfrågor inom den jord- och skogsförvaltande verksamheten är detta oklart. JUSEK anser att det skall anges vem som har ansvaret för dessa frågor.

Svenska skogsarbetareförbundet finner det anmärkningsvärt att frågan om den skogliga personalens framtid inte berörs i utredningen och fortsätter:

– – – all personal vid dagens skogsförvaltningar kommer att, om förslaget genomförs, överföras från sina f. n. statliga anställningar till motsvarande kyrkokommunala sådana. Eftersom förslaget i denna del är så oklart i sina detaljer, kan förbundet av den anledningen inte tillstyrka förslaget. Vi föreslår därför, att frågan om vem som skall vara huvudman för den anställda personalen får ytterligare övervägas med tanke på hur den exakta organisationen i framtiden ska se ut.

Förslaget avstyrks av *kammarkollegiet, länsstyrelsen i Gotlands län, domkapitlen i Växjö* och *Visby, stiftsnämnderna i Växjö, Lund* och *Visby, Sveriges jägmästares och forstmästares riksförbund, Svenska skogsarbetareförbundet, Stiftsjägmästareföreningen* samt *stiftsrådet i Visby stift.*

Kammarkollegiet konstaterar att varken kommitténs förslag eller övriga aktuella ändringar avser att sakligt ändra principerna för den kyrkliga egendomsförvaltningen:

Den lagstiftning som reglerar den kyrkliga jordens förvaltning är statlig, och staten bär alltså det yttersta ansvaret för denna förvaltning. De myndigheter som hittills svarat för lagstiftningens tillämpning har också varit statliga såväl på stiftsplanet som på riksplanet med det särskilda ansvar och de särskilda kontrollmedel som finns för statliga myndigheter. Det

betyder att de närmast handläggande stiftsmyndigheterna i allt varit underkastade statliga regler, att deras avgöranden kunnat överprövas genom förvaltningsbesvär och att deras verksamhet varit underkastad statlig förvaltnings- och redovisningsrevision. Om ansvaret övertas av kyrkokommunala organ, gäller visserligen fortfarande de statliga reglerna för förvaltningen i materiellt hänseende och besvär skall likaledes fortfarande prövas av statliga myndigheter, men den aktiva statliga kontrollen över verksamheten kommer att upphöra. Besvärsprövning och prövning av köp- och försäljningsärenden hos kammarkollegiet har endast marginell betydelse i detta hänseende.

Man måste räkna med att kontrollen över egendomsnämndernas förvaltning efter ett genomförande av kyrkokommitténs förslag reellt kommer att till största delen ligga hos det organ som utser nämnderna, alltså stiftsfullmäktige. Den grundläggande kontrollen sker, som kommittén också nämner, vid valet av nämndens ledamöter. Kommittén framhåller visserligen att nämnden som en specialreglerad nämnd har självständigt ansvar för sina statliga förvaltningsuppgifter men menar samtidigt att stiftsfullmäktige kan påverka inriktningen av verksamheten genom valet av ledamöter. Detta är antagligen en realistisk beskrivning av hur förhållandena kommer att gestalta sig men visar samtidigt svagheten i förslaget att göra egendomsnämnderna till kyrkokommunala organ. Uttalandet är också svårligen förenligt med principerna för speciallagsreglerade kommunala nämnder med statliga förvaltningsuppgifter. För dem gäller uteslutande vad kommittén uttalar om självständigt ansvar under den statliga lagstiftningen. Kommunfullmäktige har inte rätt att lämna några direktiv till byggnadsnämnden för tillämpningen av byggnadslagen, till socialnämnden för tillämpningen av socialtjänstlagen eller till miljö- och hälsoskyddsnämnden för hälsoskyddslagens tillämpning. Inte heller kan den kommunala revisionen uttala sig om sådan lagtillämpning eller de speciallagsreglerade nämndernas verksamhet vid lagtillämpningen bli föremål för fullmäktiges behandling. Detsamma måste gälla vid egendomsnämndernas tillämpning av den kyrkliga förvaltningslagstiftningen såväl i princip som i enskilda fall. En diskussion om en egendomsnämnds förvaltningsbeslut – i förväg eller i efterhand – hos stiftsfullmäktige är alltså inte förenlig med nämndens självständiga ansvar under lagstiftningen – långt mindre får fullmäktige meddela direktiv eller fatta andra beslut i sådana frågor. Med hänsyn till den aktuella diskussionen på detta område är det synnerligen angeläget att egendomsnämndens självständiga ställning gentemot stiftsfullmäktige klargörs, om den tänkta ordningen med nämnden som ett kyrkokommunalt organ genomförs.

Även om egendomsnämndens självständiga ställning blir klarlagd i princip, kommer det att bli synnerligen svårt att upprätthålla principen. Det måste bli en i varje fall psykologiskt svår balansgång för nämndledamöterna mellan å ena sidan författningskravet på en saklig och professionell egendomsförvaltning som skall ge så hög avkastning som möjligt och å andra sidan kravet på lojalitet med den politiska gruppering från vilken ledamoten hämtats och dess på ideologiska motiv grundade uppfattning om hur förvaltningen skall skötas. Även om kravet på kunskap och erfarenhet inom ämnesområdet görs starkare genom lagregler, är det sannolikt så, att politiska meriter i praktiken kommer att väga tyngst när stiftsfullmäktige utser ledamöterna i nämnden. I de flesta stiftsnämnder finns t. ex. lantmäterikunskap representerad i form av lantmätare – i flera fall överlantmätare. Detta är en viktig sakkunskap. Det är knappast troligt att stiftsfullmäktige vid ett val, som antagligen sker efter partipolitiska linjer, kommer att finna plats för en lantmätare i egendomsnämnden annat än i undantagsfall. Det lär också bli svårt att hindra att egendomsnämndernas

verksamhet diskuteras i fullmäktige vid valen eller i varje fall i samband med att nämndernas årsberättelser behandlas i fullmäktige. Diskussionen kan få inslag av starkt vägledande karaktär som de politiskt valda ledamöterna i egendomsnämnden känner sig förpliktade att följa. Det finns därigenom risk för att egendomsnämnden inte får den starka och oberoende ställning som den kyrkliga förvaltningslagstiftningen förutsätter.

I egenskap av kommunal nämnd kommer egendomsnämnden visserligen att bli föremål för kommunal revision men denna kan, som nämnts, inte befatta sig med egendomens lagtillämpande verksamhet, d. v. s. nämndens uppgifter enligt den kyrkliga förvaltningslagstiftningen. Eftersom samtidigt den statliga revisionen upphör, kommer egendomsnämndernas för den kyrkliga ekonomin betydelsefulla verksamhet att i huvudsak lämnas utan revisionell kontroll. Detta kan inte vara godtagbart från allmän synpunkt.

Mot denna bakgrund finner kammarkollegiet övervägande skäl tala mot att göra egendomsnämnden till en kommunal nämnd. Kommittén har som skäl för en sådan ändring anfört att det genom kommitténs förslag i övrigt finns förutsättningar för en sammanhållen förvaltningsorganisation i varje stift. Kommitténs förslag innebär emellertid inte att stiftsorganen genomgående blir statliga. Enligt förslaget bibehålls sålunda domkapitlet som statlig myndighet. Ordförande i såväl domkapitel som stiftsstyrelse blir den statligt tillsatte biskopen, innehavare av en statligt reglerad tjänst. Eftersom någon ändring inte är avsedd i fråga om förvaltningen av den kyrkliga jorden vare sig beträffande den statliga regleringen eller principerna för denna, ter det sig svårförståeligt att föra över organisationen för egendomsförvaltningen på stiftsplanet från den statliga till den kommunala sidan.

Förslaget om kommunalisering av den kyrkliga egendomsförvaltningen på stiftsplanet innebär, som redan nämnts, att den statliga revisionen av denna förvaltning upphör. Samtidigt förutsätter förslaget att den kommunala egendomsnämnden skall överta förvaltningen även av kyrkofondens fastigheter. Kollegiet har i det föregående förordat att kyrkofondens fastighetsinnehav avvecklas. I den mån detta inte skett vid ett genomförande av kyrkokommitténs organisationsförslag, innebär detta att kyrkofondens företrädare inte skulle ha någon insyn i förvaltningen av fondens egendom utan tvingas nöja sig med den redovisning som egendomsnämnden lämnar. En sådan ordning skulle naturligtvis inte vara acceptabel. Den skulle innebära bl. a. att kyrkofondens företrädare saknade möjlighet att bedöma t. ex. fördelningen av kostnader och intäkter mellan kyrkofondens fastigheter och övriga fastigheter under nämndernas förvaltning liksom skäligheten av kostnader för kulturminnesvård och naturvård men också sakna underlag för att pröva lönsamheten hos enskilda fastigheter och därmed frågan om deras bibehållande i kyrkofondens ägo.

En förvaltning av kyrkofondens egendom genom egendomsnämnderna skulle vara ett skäl för att låta nämnderna få karaktär av statlig myndighet. Om detta inte skulle bli utgången, måste kyrkofondens intresse av revisionell insyn i förvaltningen av fondens egendom tillgodoses på annat sätt.

Domkapitlet och *stiftsnämnden i Visby*, *stiftsnämnden i Lund*, *stiftsrådet i Visby stift*, *Sveriges jägmästares och forstmästares riksförbund* samt *Stiftsjägmästareföreningen* avstyrker liksom kammarkollegiet med hänvisning till att det statliga intresset enligt förslaget förblir oförändrat och bäst tillgodoses av en statlig förvaltningsmyndighet.

Stiftsnämnden i Växjö vill avvakta något med reformen:

Det är för närvarande en rad problem förknippade med den kyrkliga egendomens förvaltning. Det föreligger inom hela kyrkan ingen gemensam uppfattning om hur de skall uppfattas och lösas. En kartläggning av situationen måste ske och ett fortsatt reformarbete komma till stånd i syfte att effektivisera förvaltningen. Det är en ganska komplicerad och krävande uppgift att uppnå detta.

Den nuvarande organisationen är enhetlig och sedan tidigare inriktad på att arbeta i denna riktning. En kyrkokommunal organisation kan inte påräknas meddetsamma ha dessa förutsättningar. Egendomsnämnden förutsättes visserligen i förslaget ha en självständig ställning och upprätthålla kontinuiteten med stiftsnämndernas arbete. I praktiken torde stiftssamfälligheten få ett avgörande inflytande på verksamheten. I det fortsatta reformarbetet krävs därvid en samordning inom och mellan stiften som kan bli svår. Sambandet med den centrala nivån inom kyrkan och förutsättningarna i övrigt där synes vara sådana att därifrån inte blir något avgörande inflytande på frågan. En effektivisering av förvaltningen synes därför tills vidare bäst ske inom nuvarande organisation.

Stiftsnämnden ser det sålunda visserligen naturligt och önskvärt att egendomsförvaltningen efter hand inordnas i den kyrkokommunala organisationen men föreslår att nuvarande statliga organisation tills vidare bibehålles i avvaktan på att målen och medlen för den kyrkliga egendomsförvaltningen bättre klarlägges. Därvid bör kansli finnas gemensamt med stiftssamfälligheten och domkapitlet. Den personal som nu har anställning inom skogsförvaltningen bör ges anställning hos stiftssamfälligheten men liksom nu inneha statligt reglerad tjänst.

Förvaltningen av församlingskyrkas fastighet (11.2.2)

Förslaget att församlingskyrkas fastighet skall förvaltas av pastoratet utom skogen som förvaltas av egendomsnämnden tillstyrks av samtliga remissinstanser, som yttrat sig, men avstyrks av några berörda församlingar i Karlstads stift.

Stiftsnämnden i Göteborg påpekar:

Förslaget att lägga skogsbruket på församlingskyrkas fastighet under egendomsnämndens förvaltning får anses rationellt, men fråga är om inte räkenskaperna därvid bör hållas isär eftersom denna egendom ju är destinerad för helt andra ändamål än vad som gäller för pastoratens fastigheter.

Stiftsnämnden i Växjö är av annan uppfattning:

Innebörden i lagrummet (21 § lagen om förvaltning av kyrklig jord) torde av stiftsnämnderna i allmänhet ha tolkats så att det i den löpande förvaltningen är nödvändigt att årligen redovisa avkastningen särskilt för varje prästlönefondsfastighet. Motsvarande skulle med kommitténs förslag gälla för envar av församlingskyrkornas fastigheter. I fråga om löneboställenas skog redovisas avkastningen inte fastighetsvis på detta sätt utan i stället totalt för alla stiftets fastigheter. Den samlade avkastningen fördelas på pastoraten efter deras andelstal, vilka är beräknade med hänsyn till varje fastighets egna förutsättning för skogsproduktion. Genom detta tillvägagångssätt uppnås att pastoraten får en jämnare årlig utdelning, eftersom den inte är beroende av den på respektive fastighet för tillfället rådande skogstillgången. För stiftsförvaltningen underlättas driften genom att redo-

visningen förenklas. Av nämnda skäl borde på samma sätt även prästlönefondsfastigheter och församlingskyrkornas fastigheter ingå i den totala redovisningen och beräkningen. Nämnden föreslår att en sådan tillämpning göres möjlig.

Stiftsjägmästareföreningen föreslår detsamma. *Stiftsnämnden i Lund* anser det också nödvändigt att starkt förenkla reglerna om beräkning av andelar i prästlönefondsfastighet och boställsskog.

Förslaget avstyrks i spontana yttranden av några församlingar i Karlstads stift, med erfarenhet av förvaltning av fastigheter – inte minst skog – som tillhör församlingskyrkan: *Norra Ny*, *Dalby*, *Fryksände*, *Lekvattnets* och *Östmarks församlingar*.

Fryksände församling

För Fryksände församlings del rör det sig huvudsakligen om förvaltningen av den för församlingen i långliga tider så betydelsefulla kyrkskogen Långsjöhöjden i Lekvattnet (tillsammans 2.412 ha). I den för församlingsborna välkända Sirilegenden har man försökt förklara församlingens innehav av detta betydelsefulla skogsområde. Så mycket är klart, att Fryksände kyrkas ägorätt till skogen går mycket långt tillbaka i tiden, och att den blivit fastställd genom Svea Hovrätts dom den 13/1 1825 och Kungl. Maj:ts dom den 10/9 1907. Det torde inte kunna påstås, att församlingen misskött förvaltningen, eller att andra stora problem skulle vara förknippade med det förhållandet, att församlingen själv svarar för förvaltningen. Ännu så sent som 1971 behövde församlingen inte utdebitera någon församlingsskatt. Även för närvarande har denna kunnat hållas relativt låg. Det är med oro som församlingen tagit del av kyrkokommitténs förslag att nu avhända församlingen förvaltningen av kyrkskogen.

På liknande grunder och med hänvisning till församlingskyrkans äganderätt till respektive fastigheter motsätter sig också de övriga nämnda församlingarna kommitténs förslag.

Regler för placering av förmögenhetstillgångar. Delegering och decentralisering av ärendehandläggning (11.2.3 och 11.2.4)

Alla remissinstanser tillstyrker eller lämnar utan erinran kommitténs förslag.

KYRKOMÖTETS SKRIVELSE 1987: 20
1987-08-27

REGERINGEN

Organisationsutskottets betänkande 1987: 3 om ny organisation på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan, m. m. jämte motioner

Med överlämnande av nämnda betänkande får jag anmäla att kyrkomötet den 27 augusti 1987 beslutat

att vid mom. 16 med avslag på motionerna 1987: 31, 53, 59 yrkande 1 samt 41 som sin mening ge regeringen till känna att kyrkomötet godkänner regeringens förslag

samt i övrigt att bifalla vad utskottet hemställt.

Göran Åstrand

/ Bengt Törnell

Organisationsutskottets betänkande 1987:3

om ny organisation på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan, m. m. (RegSkr. 1987:1 jämte motioner)

Kyrkomötet

KO
1987:3

REGERINGENS BESLUT

Regeringen har i skrivelsen 1987:1 till kyrkomötet för yttrande överlämnat förslag till domkapitelslag, kyrkofondslag, lag om förvaltningen av kyrklig jord och prästanställningslag samt för kännedom förslag till församlingslag och kyrklig indelningslag. Regeringens skrivelse har vad gäller förslagen till församlingslag, kyrklig indelningslag och kyrkofondslag hänvisats till organisationsutskottet.

Vidare har nedan angivna motioner, som väckts med anledning av regeringens skrivelse 1987:1, hänvisats till organisationsutskottet.

1987:7 av Dag Sandahl (4.1)

1987:22 av Arne Nilsson (4.2)

1987:25 av Ingrid Johansson (4.2)

1987:26 av Ingrid Johansson (4.2)

1987:30 av Sigvard Hovstadius (4.1)

1987:31 av Sune Holgersson (4.7)

1987:34 av Ingvar Bergenhorn (4.2)

1987:40 av Stig Alexandersson m.fl. (4.6)

1987:41 av Sten Johansson (4.7)

1987:43 av Eskil Jinnegård m.fl. yrk. 1 (5.2.), yrk. 2-3 (4.1), yrk. 4 (6.2) och yrk. 5 (4.5)

1987:44 av Gunnel Eriksson i Karlsborg (5.2)

1987:49 av Carl-Eric Abrahamson (4.1)

1987:50 av Ragnar Nordh (5.2)

1987:53 av Rolf Nordblom (4.7)

1987:59 av Anders Svärd yrk. 1 (4.7)

1987:68 av Sven-E. Kragh (6.2)

1987:75 av Urban Gibson m.fl. yrk. A 1,3 och 7 (4.1), yrk. A 4 (4.2), yrk. A 5 (4.3), yrk. A 8-11 (4.6), yrk. A 6 och A 19 (4.8), yrk. A 17 (6.3), yrk. A 18 (6.5)

1987:84 av Sigvard Hovstadius m.fl. (6.4)

1987:86 av Sigvard Hovstadius m.fl. (4.5)

1987:89 av Karl-Erik Johansson yrk. 1 (4.7)

1987:91 av Urban Gibson m.fl. (6.3)

1987:92 av Robert Schött yrk. 3 b (6.3)

1987:95 av Robert Schött (6.6)

1987:96 av Eskil Jinnegård (4.2)

1987:97 av Kjell Ericson yrk. 1 (4.8) och yrk. 2 (4.2)

1987:99 av Sune Holgersson (4.4)

Motionsyrkandena redovisas i anslutning till i betänkandet berörda delar av regeringens skrivelse. Parenteserna efter respektive motion anger det avsnitt i betänkandet i vilken motionen behandlas. Beträffande det närmare innehållet i motionerna hänvisas till dessa.

Läronämnden har avgett yttrande 1987:6 (bil. 1) med anledning av regeringens skrivelse och därtill anslutande motioner 1987:20, 1987:31, 1987:41, 1987:46, 1987:53, 1987:59, 1987:61, 1987:62 och 1987:89 samt yttrande 1987:14 (bil. 2) med anledning av motion 1987:30.

1 INLEDNING

1982 års kyrkokommitté (Kn 1982:05) tillkallades för att utreda frågan om svenska kyrkans struktur på lokalplanet m.m. (dir. 1982:95). Kommittén gav tillsammans med kyrkomusikerutredningen (Kn 1980:04) ut diskussionsbetänkandet (SOU 1983:55) Församlingen i framtiden. Kommittén sände själv ut betänkandet på en bred remiss till bl.a. församlingar och kyrkliga organ på olika plan. Remissvaren publicerades i betänkandet (SOU 1984:75) Församlingarna och framtiden. I en lägesrapport (SOU 1985:1) Församlingar i samverkan redovisade kommittén därefter sina ställningstaganden. Regeringen överlämnade rapporten till 1985 års kyrkomöte som behandlade rapporten och ett antal motioner i anslutande ämnen (RegSkr. 1985:1, KO 10, kskr. 34). I mars 1986 avlämnade kyrkokommittén sitt slutförslag till lokal och regional organisation i svenska kyrkan i betänkandet (SOU 1986:17 och 18) Framtid i samverkan. Regeringen överlämnade i maj 1987 ett förslag om ny organisation på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan m.m. till kyrkomötet.

2 SAMMANFATTNING AV REGERINGENS SKRIVELSE

Regeringens förslag (RegSkr. 1987:1) Ny organisation på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan, m.m. berör - såvitt avser innehållet i detta betänkande - i korthet följande.

Kompetensfördelningen mellan församlingar och pastorat föreslås bli ändrad så att ansvaret för alla mera kostnadskrävande församlingsangelägenheter - underhåll av fast egendom, skötsel av begravningsplatser, personal - läggs på pastoraten.

Obligatoriska stiftssamfälligheter bildas med kompetens att sköta vissa för stiftets församlingar gemensamma angelägenheter. Stiftsfullmäktige väljer en stiftsstyrelse. Den får överta förvaltningsuppgifter från bl.a. domkapitlet. Biskopen är självskriven ordförande. Domkapitlen behålls för ärenden rörande kyrkans lära och prästernas ämbetsförvaltning. En obligatorisk nämnd hos stiftssamfälligheten - egendomsnämnden - övertar de nuvarande stifts- och boställsnämndernas uppgifter. Stiftssamfälligheten skall hålla stiftsorganen med ett gemensamt kansli.

Beslut om ändrad församlingsindelning och pastoratsindelning m.m. delegeras till kammarkollegiet resp. de nya stiftsstyrelserna. De senare får också besluta om samfällighetsbildning och ändringar i kontraktsindelningen.

Statens kostnader för domkapitel och stiftsnämnder upphör. Kyrkofonden lämnar allmänt utjämningsbidrag till pastorat och samfälligheter men inte längre till församlingarna i flerförsamlingspastorat. Stiftsbidrag ur kyrkofonden skall utgå till stiftskansliernas verksamhet m.m. (liksom bidrag som stiftsstyrelsen kan dela ut till pastorat och kyrkliga samfälligheter med särskilda behov av stöd för sin verksamhet).

Kyrkofondens styrelse kan bevilja bidrag till underhåll av kulturhistoriskt värdefulla kyrkobyggnader.

Skrivelsen utmynnar i förslag till sex nya eller ändrade lagar. Dessa är domkapitelslag, kyrkofondslag, lag om förvaltningen av kyrklig jord, prästanställningslag, församlingslag och kyrklig indelningslag.

Reformen avses träda i kraft under år 1989.

3 UTSKOTTET

Förslagen i regeringens skrivelse överensstämmer i huvudsak med kyrkokommitténs förslag och 1985 års kyrkomötes bedömningar vid behandlingen av lägesrapporten Församlingar i samverkan (RegSkr 1985:1, KO 10, kskr 34).

De principiella övervägandena i regeringens förslag bygger på att församlingen är den grundläggande enheten i svenska kyrkan samt den s.k. dubbla ansvarslinjen dvs. kombinationen av präs-

terlig ämbetsförvaltning och folkligt förankrad självstyrelse. Denna linje innebär att en demokratiskt uppbyggd församlingsorganisation kombineras med prästerligt ämbetsansvar som inte är underställt de demokratiskt valda organen. I förslaget understryks att de reformer som föreslås inte avser att förändra svenska kyrkans grundläggande karaktär av episkopal kyrka där biskopen och prästen har ett självständigt ansvar för kyrkans lära, förkunnelse och sakramentsförvaltning. Utskottet konstaterar vidare att läronämnden i sitt yttrande framhållit att det nu framlagda förslaget som helhet borde kunna resultera i en god samverkan mellan vigda och icke vigda i vår kyrka.

De reformer som föreslås angående överflyttning av uppgifter från statliga myndigheter till kyrkokommunala organ i stiften innebär en decentralisering och en ökad inomkyrklig frihet.

Utskottet kan i huvudsak tillstyrka de till utskottet hänskjutna delarna av förslaget. Vad gäller vissa frågor, där utskottet har en avvikande mening, redovisas dessa i samband med behandlingen av de till utskottet hänskjutna motionerna.

4 FÖRSAMLINGSLAGEN

4.1 Församling och obligatorisk pastoratssamfällighet (RegSkr 3.1.1)

Regeringen föreslår att kompetensen när det gäller församlingsangelägenheterna fördelas i ett flerförsamlingspastorat på följande sätt. Församlingen svarar för främjande av kyrkans gudstjänstliv, undervisning, diakoni och evangelisation. Församlingen får också ha hand om den lösa egendom som inte är byggnadstillbehör i församlingens kyrka och i övriga lokaler för församlingsverksamheten.

Församlingen skall godkänna ändringar av kyrkorummets utseende.

Pastoratssamfälligheten skall ha hand om anskaffning och underhåll av församlingskyrkan och dess fasta inredning och annat byggnadstillbehör, liksom anskaffning och underhåll av övriga lokaler för församlingsverksamhet samt dess fasta inredning och byggnadstillbehör. På samfälligheten faller också kompetensen när det gäller anläggande och underhåll av kyrkogårdar och andra begravningsplatser samt personalen och personaladministrationen.

I ett enförsamlingspastorat sköter församlingen samtliga församlings- och pastoratsangelägenheter.

I frågor som äger samband med den **kyrkokommunala kompetensen** har väckts motioner angående diakonin (1987:30 och 1987:49) förvaltningen av församlingens kyrkogårdar och andra fastigheter (1987:43 yrk. 2 och 3), pastoratens ansvar för prästgårdar och löneboställen (1987:75 yrk. A 1) äganderätten till den fasta egendomen (1987:75 yrk. A 7) samt kyrkokommunens rätt att lämna stöd till internationell kyrklig verksamhet (1987:75 yrk. A 3).

Diakoni

I motion 1987:30 framhålls bl.a. följande.

Av regeringens skrivelse 1987:1 framgår att lagtexten inte innebär någon förändring i sak i fråga om församlingarnas kompetens (s. 150). Detta innebär att rådande oklarhet i kompetensfrågor permanentas med de konsekvenser detta kan få för bl.a. samprojekt med motsvarande verksamhet på den kommunala och landstingskommunala sidan. "Diakoni - omvårdnaden om medmänniskan i hennes olika livssituationer - är en omistlig del av en församlings verksamhet, en konsekvens av evangeliets budskap om den gränslösa kärleken. Den prövar ständigt nya former och verksamhetsområden". Det är därför angeläget att kommentarerna till § 3 p. 1 ges en positiv utformning, som understryker församlingens/-samfällighetens kompetens att själv avgöra vad som i församlingslagens mening är en kristen diakonal verksamhet.

Under hänvisning till vad sålunda anförts föreslås i motionen att kyrkomötet beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som här anförts om utformningen av kommentarerna till kap. 1 3 § p. 1 i förslaget till församlingslag.

I motion 1987:49 hemställs att kyrkomötet beslutar om sådan ändring i församlingslagen kap. 1 3 § p. 1 får följande lydelse: Främjande av kyrkans gudstjänstliv och undervisning, diakoni och evangelisation samt kristen verksamhet bland barn och ungdom.

UTSKOTTET

I fråga om församlingens kompetens att bedriva diakonal verksamhet innebär förslaget ingen ändring i sak av vad som för närvarande gäller.

Läronämnden har i sitt yttrande 1987:14 framhållit att när förslaget till ny församlingslag ger församlingen kompetens att själv utforma och ansvara för diakonin handlar detta om just denna diakoni som verkar i både samhälle och kyrka och vars omfattning och verksamhetsformer ständigt skiftar.

Utskottet kan inte finna att det i kommentarerna till lagtexten finns behov av att närmare utveckla innebörden av begreppet diakoni. Kristen verksamhet bland barn och ungdom ryms enligt utskottets mening utan tvivel under begreppen i kap. 1 3 § 1 p. Någon ändring av den föreslagna lagtexten synes i detta hänseende inte erforderlig. Utskottet avstyrker därför motionerna 1987:30 och 1987:49.

Förvaltning och äganderätt av kyrkogårdar, m.m.

I motion 1987:43 föreslås under p. 2 att en bestämmelse införs som ger församlingen rätt att hos pastorat/samfällighet väcka ärende om underhåll eller andra åtgärder i kyrkobyggnader, församlingshus och andra församlingslokaler.

I motion 1987:43 föreslås under p. 3 att kyrkomötet som sin uppfattning ger regeringen till känna att församlingens kyrkoråd bör vara ansvarigt för de myndighetsfunktioner som gäller kyrkogårdsförvaltningen.

UTSKOTTET

Genom sina representanter i samfällighetens kyrkoråd har församlingen i allmänhet möjlighet att ta initiativ till ärenden av de slag som avses i motionen. Eftersom det är väsentligt att församlingen alltid skall ha möjlighet att väcka sådana ärenden anser utskottet dock att det bör finnas en lagfäst rätt att väcka ärende om underhåll eller andra åtgärder rörande kyrkobyggnader, församlingshus och andra församlingslokaler. Utskottet tillstyrker därför förslaget i motion 1987:43 yrk. 2.

Såsom framhålls i regeringens skrivelse är det väsentligt att det ekonomiska ansvaret för kyrkotomt, kyrkogårdar och övriga begravningsplatser samlas hos pastoratssamfälligheten. I likhet med vad som anges i regeringens skrivelse förutsätter utskottet att pastoratet, när det gäller utformningen och vården av en kyrkogård i anslutning till församlingskyrkan visar stor lyhördhet för den enskilda församlingens önskemål. Möjlighet finns också att i ett flerförsamlingspastorat tillsätta en nämnd för den löpande vården av en församlingskyrkogård vartill väljs sådana som representerar den aktuella församlingen. Utskottet avstyrker därför det i motion 1987:43 yrk. 3 väckta förslaget.

Ägande och förvaltning av fast egendom

I motion 1987:75 yrk. A 1 hemställs att kyrkomötet som svar på regeringens skrivelse 1987:1 anför att det i församlingslagen 3 § p. 4 klart bör anges att pastorat inom ramen för sin kompetens för ägande och underhåll av andra byggnader och annan mark också ansvarar för ägande och underhåll av prästgårdar och löneboställen.

I motion 1987:75 under yrk. A 7 hemställs att kyrkomötet som svar på regeringens skrivelse 1987:1 anför att det i propositionen bör klart utsägas att då en samfällighet bildas, så finns de ingående församlingarna kvar som självständiga juridiska personer med bibehållen äganderätt även till den fasta egendomen samt att det endast är det som samfälligheten förvärvat efter bildandet som blir samfällighetens egendom.

UTSKOTTET

I 7 § förslaget till lag om förvaltning av kyrklig jord förklaras uttryckligen att pastoratet skall förvalta löneboställen och församlingskyrkors fastigheter, med undantag av tillhörande skog samt prästgårdar. Något förtydligande i församlingslagen är därför inte nödvändigt. Utskottet avstyrker yrkandet i motion 1987:75 yrk. A 1.

Att församlingarna även efter en samfällighetsbildning kvarstår som självständiga juridiska personer kan det inte råda någon tvekan om. Något förtydligande på denna punkt är därför inte nödvändigt. Enligt utskottets mening påverkar församlingslagens bestämmelser om kompetens och samfällighetsbildning inte äganderätten till den fasta egendomen. I likhet med vad som anförts i motionen anser utskottet att detta bör klarläggas i den kommande propositionen till ny församlingslag. Yrkandet i **motion 1987:75** A 7 är därmed besvarat.

Stöd till internationell kyrklig verksamhet

I **motion 1987:75** yrk. A 3 yrkas att kyrkomötet som svar på regeringens skrivelse föreslår att beslut träffas som klargör församlingars och pastorats rätt att lämna stöd till internationell kyrklig verksamhet.

UTSKOTTET

Möjlighet finns att lämna bidrag enligt lagen (1975:494) om rätt för kommun och landsting att lämna internationell katastrofhjälp. Vad gäller stöd i övrigt till internationell verksamhet synes rättspraxis rörande den kommunala kompetensen inta en restriktiv hållning. Utskottet anser därför att det saknas grund för att göra några uttalanden av det slag som avses i motionen. Utskottet avstyrker därför yrkandet i **motion 1987:75** yrk. A 3.

4.2 Församlings- och samfällighetsorganisationen (RegSkr 3.1.4)

Enligt regeringens förslag skall kyrkoråd alltid finnas i en församling. Kyrkofullmäktige skall finnas i alla församlingar med mer än 500 röstberättigade kyrkomedlemmar. I övriga församlingar får det finnas kyrkostämma.

Stiftsstyrelsen kan besluta att ett direktvalt kyrkoråd får finnas i en församling som ingår i en total samfällighet. Förutsättningen är dock att församlingen begär det och att det finns fler än 500 röstberättigade kyrkomedlemmar i församlingen. Antalet valda ledamöter i ett direktvalt kyrkoråd får inte understiga tio. I en församling med direktvalt kyrkoråd skall det inte finnas kyrkofullmäktige.

Beslutanderätten i flerförsamlingspastorat och flerpastoratssamfälligheter utövas av församlingsdelegerade eller i totala samfälligheter av kyrkofullmäktige.

De nuvarande särbestämmelserna om samfälligheterna i Stockholm och Göteborg avskaffas.

I frågor som har samband med församlings- och samfällighetsorganisationen har avgetts motioner angående undantag från regeln om att kyrkoråd alltid skall finnas (1987:96 och 1987:97 yrk. 2)

möjlighet till direktvalt kyrkoråd i sådana församlingar som har kyrkostämma (1987:22 och 1987:75 yrk. A 4) antalet suppleanter i direktvalt kyrkoråd (1987:25), tid för kyrkoråds väljande av elektorer (1987:26), kallelse till sammanträde med kyrkoråd (1987:34) samt valbarhet som ledamot i kyrkoråd och som kyrkvärd, m.m. (1987:7).

Kyrkoråd i varje församling

I motion 1987:96 föreslås att förslaget till församlingslag ändras så att stiftsstyrelsen ges kompetens att besluta om dispens från skyldigheten att ha kyrkoråd för de församlingar som p.g.a bl.a. gemensam kyrka och begravningsplats, har gemensamt församlingskyrkoråd eller en gemensam kyrklig samfällighet. I den nuvarande kyrkliga organisationen finns det för ett antal församlingar i vårt land ett gemensamt församlingskyrkoråd för 2 församlingar. Anledningen till detta är att församlingarna sedan 1800-talet har en gemensam kyrka och en gemensam begravningsplats och i övrigt svarar för församlingarnas verksamhet i dess helhet. Några skäl för en sammanläggning av dessa församlingar föreligger inte. Sockenindelningen är starkt förankrad för dem som bor i dessa församlingar. Det finns många historiska och kulturella synpunkter som gör att dessa församlingar bör vara kvar i den nya kyrkliga organisationen.

Med hänvisning till det anförda hemställs i motionen att kyrkomötet i yttrande till regeringen med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 föreslår de ändringar i förslaget till ny församlingslag som angivits i motionen.

I motion 1987:97 yrk. 2 föreslås att 7 kap. 1 § församlingslagen ges följande lydelse.

> Kyrkorådet är församlingens styrelse.
>
> Två eller flera församlingar får ha ett gemensamt kyrkoråd eller, om de särskilda kyrkoråden behålls, utse ett gemensamt kyrkoråd för en eller flera angelägenheter.
>
> Ingår en församling i en kyrklig samfällighet för alla ekonomiska församlingsangelägenheter, får stiftsstyrelsen besluta att kyrkoråd inte skall finnas i församlingen om församlingen begär det.

Med hänvisning till det anförda hemställs i motionen att kyrkomötet i yttrande till regeringen med anledning av regeringens skrivelse 1987:1, föreslår ändring av 7 kap. 1 § i det remitterade förslaget till församlingslag enligt ovan.

UTSKOTTET

Som kyrkokommittén framhållit bygger dess förslag på den grundläggande principen att församlingen har ett självständigt ansvar

för församlingsverksamheten, oavsett om den ingår i en samfällighet eller inte. Med utgångspunkt från denna princip har föreslagits att varje församling skall ha ett eget kyrkoråd.

Enligt regeringens förslag skall också finnas ett kyrkoråd i varje församling. Utskottet anser det vara principiellt viktigt. Av lagförslaget (7 kap. 1 § andra stycket) framgår att två eller flera församlingar får utse ett geemensamt kyrkoråd för en eller flera angelägenheter. Enligt utskottets mening skapas härigenom praktiska möjligheter att lösa för församlingarna gemensamma angelägenheter. Utskottet vill därutöver framhålla att det i sådana fall där församlingar för närvarande endast har gemensamt kyrkoråd kan finnas anledning överväga ändrad församlingsindelning. Utskottet avstyrker motionerna 1987:96 och 1987:97 yrk. 2.

Direktvalt kyrkoråd

I motion 1987:22 hemställes att kyrkomötet i sitt yttrande till regeringen föreslår, att direktvalt kyrkoråd får finnas i alla församlingar i total samfällighet, alltså även i församlingar med kyrkostämma.

I motion 1987:75 yrk. A 4 hemställes att kyrkomötet som svar på regeringens skrivelse anför att det bör finnas möjlighet för alla församlingar som har mindre än 500 röstberättigade innevånare att införa direktvalt kyrkoråd på motsvarande sätt som föreslås för församling i total samfällighet.

UTSKOTTET

Om en församling med över 500 röstberättigade kyrkomedlemmar ingår i en total pastoratssamfällighet eller en total flerpastoratssamfällighet får stiftsstyrelsen enligt 1 kap. 10 § i förslaget till församlingslag besluta att församlingens beslutanderätt skall utövas av kyrkorådet, om församlingen begär det. Denna bestämmelse, som är en ny, innebär ett undantag från huvudbestämmelsen (1 kap. 9 §) att beslutanderätten utövas av kyrkofullmäktige eller på kyrkostämma. Utskottet kan inte finna någon anledning till att möjligheten till att inrätta direktval av kyrkoråd skall begränsas till församlingar med över 500 röstberättigade kyrkomedlemmar. I likhet med vad som föreslås i motionerna 1987:22 och 1987:75 yrk A 4. anser utskottet att denna begränsning bör slopas och möjligheten till direktval skall finnas i alla församlingar som ingår i sådana totala samfälligheter.

Suppleanter i direktvalt kyrkoråd

I motion 1987:25 hemställes att kyrkomötet som sin mening ger regeringen tillkänna att förslaget till församlingslag, 7 kap. 5 §, bör ändras så, att bestämmelsen angående antal suppleanter i direktvalt kyrkoråd kommer i överensstämmelse med den för suppleanter i kyrkoråd, valt av kyrkofullmäktige.

UTSKOTTET

Det direktvalda kyrkorådet ersätter kyrkofullmäktige och kyrkostämma i vissa fall i en total samfällighet. Utskottet anser därför det följdriktigt att det gäller motsvarande regler för utseende av suppleanter. Utskottet avstyrker därför motion 1987:25.

Tid för kyrkoråds val av elektorer

I motion 1987:26 hemställes att kyrkomötet som sin mening ger regeringen tillkänna att förslaget till församlingslag, 7 kap. 16 §, bör ändras till att bli i överensstämmelse med förslagets 6 kap. 9 § och med lagen om kyrkomötet 12 § samt med beaktande av vad i motionen framförts att uppgiften ankommer på fullmäktige och inte på kyrkorådet i de fall fullmäktige finns.

UTSKOTTET

I 7 kap. 16 § tredje stycket sista meningen förslaget till församlingslag föreskrivs att det nyvalda kyrkorådet skall före december månads utgång utse elektorer som avses i 6 kap. och i lagen (1982:943) om kyrkomötet.

I 6 kap. förslaget till församlingslag finns bestämmelser om stiftsfullmäktige. Dessa väljs för en period av tre år räknat från och med den 1 januari året efter val i hela riket av kyrkofullmäktige. För att stiftsfullmäktige skall kunna väljas i god tid har i 6 kap. 9 § i förslaget föreskrivits att elektorer och deras ersättare skall utses före utgången av november det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige har förrättats.

Direktval av kyrkoråd skall ske samtidigt med andra kyrkliga val. Det finns därför inte anledning att i detta fall senarelägga valet av elektorer. Utskottet anser att den i 7 kap. 16 § gjorda hänvisningen till 6 kap. kan utgå. Härigenom skulle samma bestämmelse om tidpunkt för val av elektorer till stiftsfullmäktige gälla vare sig detta görs av kyrkoråd eller kyrkofullmäktige. Härmed anser utskottet att syftet med yrkandet i motion 1987:26 tillgodosetts.

Kallelse till sammanträde med kyrkoråd

I motion 1987:34 hemställs att kyrkomötet i sitt yttrande till regeringen över dess skrivelse 1987:1 föreslår och understryker angelägenheten av att bestämmelser om kallelse till sammanträde med kyrkoråd/motsvarande ges den innebörd som i motionen redovisas under rubriken.

Ny lydelse

Kallelse till sammanträde med kyrkorådet skall innehålla uppgift om tid och plats för sammanträdet samt

uppgift om de ärenden som skall behandlas. Kallelse skall minst en vecka före sammanträdesdagen tillställas varje ledamot och suppleant i rådet på lämpligt sätt. Ärenden som fordrar skyndsam handläggning får även om det inte tillkännagivits i kallelsen avgöras vid sammanträdet om samtliga ledamöter beslutar det.

UTSKOTTET

Utskottet anser det tillfredsställande att bestämmelser införs för kallelse till sammanträde med kyrkoråd. Utskottet har ingen erinran mot de av regeringen föreslagna bestämmelserna.

Utskottet anser emellertid att det i första hand bör ankomma på kyrkofullmäktige eller kyrkostämma att genom reglemente för kyrkorådet och andra nämnder föreskriva om kallelse till sammanträde. Endast om så inte sker finns anledning att tillämpa tvingande lagbestämmelser. Utskottet föreslår därför att de föreslagna bestämmelserna om kallelse till kyrkoråds sammanträden blir dispositiva och således endast skall tillämpas om fullmäktige eller stämma inte utfärdar bestämmelser om detta. Utskottet anser att lagbestämmelsen skall utformas i enlighet med vad utskottet föreslagit. Utskottet anser att motion 1987:34 härmed är besvarad.

Valbarhet som kyrkorådsledamot och kyrkvärd, m.m.

I motion 1987:7 framhålls att personer som flyttar till annan församling enligt nuvarande regler förlorar rösträtt och inte kan behålla uppdrag som kyrkorådsledamot eller kyrkvärd i den församling där de sedan länge har sin tillhörighet. Vidare framhålls att inom ett pastorat kommer de ekonomiska villkoren att vara lika.

Med ledning av vad som sålunda anförts föreslås att kyrkomötet beslutar som sin mening ge regeringen tillkänna vad i motionen anförts om sådana åtgärder att enskild inom pastoratet kan välja församlingstillhörighet och bli röstberättigad i denna församling.

UTSKOTTET

Av motiven till yrkandet i motionen framgår att denna främst tar sikte på sådana fall där församlingen förlorar kompetenta förtroendemän, som i övrigt deltar i församlingslivet, men av formella skäl inte längre är valbara därför att de flyttat utanför församlingen även om det rör sig om från geografisk synpunkt små avstånd. En upplösning av de rådande banden mellan den territoriella församlingen och de som där har rösträtt och är valbara skulle leda till långtgående förändringar av de principer som ligger till grund för organisationen av kyrkans verksamhet.

Frågan om villkoren för medlemskap i kyrklig församling har nyligen behandlats av kyrkomötet (motion 1984:150, KL 1985:5).

I sitt av kyrkomötet godtagna betänkande anförde kyrkolagsutskottet bl.a. följande.

> Medlemskapet i svenska kyrkan regleras i 6-16 §§ religionsfrihetslagen (1951:680).
> Något egentligt medlemskap i kyrklig församling, som kyrkomedlemmen själv förfogar över, föreligger icke. I gudstjänstliv och evangeliserande verksamhet är kyrkan helt öppen. Församlingstillhörigheten - varmed i detta sammanhang får förstås det knippe av rättigheter och skyldigheter som för den enskilde kyrkomedlemmen är förenat med bosättning och egendomsförhållanden m.m. - följer direkt av olika lagbestämmelser och beror huvudsakligen av kyrkobokföringen. Viktiga beståndsdelar i detta församlingstillhörighetskomplex är rösträtt och valbarhet till församlingens organ, skattskyldighet till församlingen och besvärsrätt över beslut av församlingens organ samt rätten att få kyrkliga förrättningar utförda. Förhållandena är ingalunda symmetriska som vid ett reguljärt medlemskap. Man betalar viss skatt och behåller besvärsrätten även om man utträder ur svenska kyrkan. Man kan eventuellt vara skattskyldig också i annan församling än den man är bosatt i osv.
>
> Det kan i vissa avseenden - såsom exemplifieras av motionärerna - uppstå positiva effekter av att försöka gå över till en rörligare församlingstillhörighet.
>
> Det finns emellertid invändningar av både principiellt och praktiskt slag. Anknytningen till nådemedlen och församlingsprästen är grundläggande för folkkyrkan. Territorialförsamlingsprincipen frångås om en församling skall planera för och bedriva verksamhet riktad mot personer såväl inom som utom den egna församlingen. Beskattningsrätten utövas med kyrkokommunal status, vilket bl.a. innebär att den s.k. kommunala likställighetsprincipen skall tillämpas. Alla som bor inom den kyrkliga kommunen skall behandlas lika.

Organisationsutskottet delar den upfattning som framförts i kyrkolagsutskottets betänkande och avstyrker motion 1987:7.

4.3 Kyrkoherdens ställning i kyrkorådet (RegSkr 3.1.5)

Regeringen föreslår att kyrkoherden skall vara självskriven ledamot i församlings- och pastoratskyrkorådet. Om församlingar

från olika pastorat ingår i en samfällighet, skall domkapitlet utse en av kyrkoherdarna att vara ledamot i samfällighetens kyrkoråd. En kyrkoherde som är självskriven ledamot i kyrkoråd eller av domkapitlet utsetts att vara ledamot i en flerpastoratssamfällighets kyrkoråd, skall inte vara valbar till kyrkofullmäktige eller församlingsdelegerade.

I motion 1987:75 yrk. A 5 föreslås att kyrkomötet uttalar att det i författningstexten bör föras in ett klargörande att ersättare för kyrkoherde vid ledighet för kyrkoherde inträder med kyrkoherdens alla rättigheter och skyldigheter vid kyrkorådets sammanträden.

UTSKOTTET

Enligt regeringens förslag är kyrkoherden självskriven ledamot i kyrkorådet. Av denna regel - och då inget undantag stadgats beträffande ersättare för kyrkoherden - följer att den präst som är vikarie för kyrkoherden är självskriven ledamot i kyrkorådet. Utskottet finner därför att det saknas anledning att uttala något behov av ytterligare reglering i denna fråga. Utskottet avstyrker därför motion 1987:75 yrk. A 5.

4.4 Obligatorisk stiftssamfällighet (RegSkr. 3.2.1)

Regeringen föreslår att församlingarna i varje stift skall utgöra en obligatorisk stiftssamfällighet med kompetens att sköta följande församlingsangelägenheter

främjande av församlingslivets utveckling inom stiftet,
främjande av finskspråkigt församlingsarbete och
församlingsarbete bland samer samt andlig vård vid sjukhus och andra större vårdinrättningar, vid kriminalvårddsanstalter och vid militära förband i fredstid, främst genom att tillhandahålla präster för verksamheten i församlingen eller vid nämnda institutioner,
anläggande och underhåll av begravningsplatser för icke kristna trosbekännare.

Stiftssamfälligheten skall också svara för avlöningsförmåner för arbetstagare hos samfälligheten.

Även icke territoriella församlingar får ingå i stiftssamfälligheten, om de önskar det.

I motionen 1987:99 framhålls att alla församlingar bör behandlas lika i fråga om anslutning till obligatorisk stiftssamfällighet. I motionen föreslås att kyrkomötet hos regeringen begär att i förslaget till församlingslag 1 kap. 8 § de två första orden - "De territoriella" - samt den sista meningen strykes.

UTSKOTTET

Utskottet biträder regeringens förslag att alla territoriella församlingar i ett stift skall utgöra en obligatorisk stiftssamfällighet samt att även icke territoriella församlingar får ingå i stiftssamfällighet, om de beslutar det. Utskottet avstyrker bifall till motion 1987:99.

4.5 Utvidgad verksamhet inom stiftssamfälligheten (RegSkr 3.2.2)

Regeringen föreslår att stiftssamfälligheten får besluta om att utvidga sin verksamhet till att omfatta ytterligare ekonomiska församlingsangelägenheter som är gemensamma för församlingarna i stiftet. Regler skall finnas till skydd för en minoritet bland församlingarnas företrädare.

Stiftssamfälligheten och församlingarna

I motion 1987:43 yrk. 5 hemställes att kyrkomötet till regeringen uttalar att den nya stiftsorganisationen bör bedrivas inom realt sett oförändrade kostnader och att kyrkomötet bör uttala att den nya organisationen på stiftsplanet inte får byggas upp på bekostnad av församlingarnas verksamhet.

UTSKOTTET

Enligt 1 kap. 8 § andra stycket i förslaget till församlingslag får en stiftssamfällighet ha hand om andra ekonomiska frågor än de som räknas upp i första stycket. En förutsättning för en sådan utvidgning av stiftssamfällighetens kompetens är emellertid att frågorna är gemensamma för församlingarna inom stiftet.

Kravet på att frågorna skall vara gemensamma för församlingarna inom stiftet innebär att församlingarna skall ha ett gemensamt intresse av frågorna och att församlingarna eller deras medlemmar kan tänkas tillgodogöra sig verksamheten.

Stiftssamfälligheten beslutar själv om verksamheten skall utvidgas. Det kan här bli fråga om att överföra kompetens från församlingarna till stiftssamfälligheten, varefter församlingarna inte längre själva får ha hand om uppgiften. På grund härav har i lagförslaget tagits in bestämmelser om minoritetsskydd vid sådana beslut.

Utskottet delar uppfattningen att organisationen för stiftsplanet inte får byggas upp på bekostnad av församlingarnas verksamhet.

Utskottet finner de i lagförslaget intagna reglerna om minoritetsskydd vara tillfyllest och finner därmed motion 1987:43 yrk. 5 besvarad.

Kyrklig beredskap

I motion 1987:86 uttalas att till stiftssamfällighetens angelägenhet bör höra att främja den kyrkliga beredskapen i stiftet. Ett tillägg bör därför göras i 1 kap. 8 §. De statliga förvaltningsuppgifter som i dag åvilar domkapitel bör överföras till länsstyrelse som redan i dag har en allt avgörande roll för beredskapsverksamheten i dess helhet.

Med hänvisning till vad som sålunda anförts föreslås i motionen att kyrkomötet som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om kyrklig beredskap som en uppgift för stiftssamfälligheten.

UTSKOTTET

Utskottet anser det angeläget att domkapitlen avlastas de statliga förvaltningsuppgifter som i motionen föreslås överföras på länsstyrelserna. Det bör ingå i stiftssamfällighetens uppgifter att främja den kyrkliga beredskapen. Det är väsentligt att länsstyrelsen får tillfälle att med stiftssamfällighetens företrädare diskuterar frågor om kyrklig beredskap på regional och lokal nivå. Det bör därför i församlingslagen anges att det ankommer på stiftssamfälligheten att samverka med länssstyrelsen i fråga om kyrklig beredskap. Utskottet tillstyrker därför motionens yrkande om att 1 kap. 8 § bör kompletteras på sådant sätt att det framgår att fråga om kyrklig beredskap ankommer på stiftssamfälligheten.

4.6 Stiftsfullmäktige (RegSkr 3.2.3)

Regeringen föreslår att stiftssamfällighetens beslutande organ skall vara stiftsfullmäktige, som skall bestå av minst 51 ledamöter och suppleanter. Antalet skall fastställas av stiftsfullmäktige.

Församlingarna utser före utgången av november det år då val i hela riket av kyrkofullmäktige förrättas, alltefter antalet röstberättigade kyrkomedlemmar i församlingen, 1-12 elektorer för val av stiftsfullmäktige. Varje kontrakt utgör i pincip en valkrets för stiftsfullmäktigevalet. Centrala valmyndigheten skall fastställa det antal ledamöter i stiftsfullmäktige som varje kontrakt skall utse. Stiftsstyrelsen utser valförrättare i kontrakten.

Mandatperioden för stiftsfullmäktige skall vara tre år räknat från den 1 januari året efter kyrkofullmäktigeval i hela riket.

Första gången stiftsfullmäktige skall väljas bestämmer domkapitlet antalet ledamöter och suppleanter samt utser valförrättare.

I motion 1987:40 hemställes att kyrkomötet beslutar att val till stiftsfullmäktige sker på samma sätt som till kyrkomöte.

I motion 1987:75 yrk. A 8-11 hemställes att kyrkomötet uttalar

8. att stiftet i sin helhet bör utgöra valkrets vid val till stiftssamfällighet, dock med iakttagande av de undantag som i detta avsende tillämpas vid val till kyrkomöte.

9. att val till stiftssamfällighet bör samordnas med val till kyrkomöte med gemensamma elektorer och gemensam valdag.

10. att valperiod för val till kyrkomöte, stiftsfullmäktige, annan samfällighet och kyrkofullmäktige bör vara fyra år.

11. att det bör uppdras åt centralstyreslen att fördela mandat på valkrets.

UTSKOTTET

Regeringens förslag i fråga om val till stiftsfullmäktige ger representativitet för hela stiftet. Utskottet anser att detta främjar demokratin. Det föreslås i motionen bl.a. att valperioden bestäms till fyra år. Folkstyrelsekommittén har bl.a. behandlat frågan om mandatperiodens längd. Utskottet utgår från att samma regler kommer att gälla för kyrkliga organ som för riksdag och kommunala organ. Enligt utskottets mening skulle det vara direkt olämpligt att ha en separat mandatperiod bara för stiftsfullmäktige. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna 1987:40 och 1987:75 yrk. A 8-11.

4.7 Stiftsstyrelsen och övriga nämnder (RegSkr 3.2.4)

Regeringen föreslår att förvaltning och verkställighet i stiftssamfälligheten skall ankomma på en stiftsstyrelse och andra nämnder. De fullgör även i övrigt uppgifter som ankommer på kyrkoråd och andra nämnder i församlingarna eller i kyrkliga samfälligheter i övrigt.

Stiftsstyrelsen skall bestå av biskopen som självskriven ledamot och ordförande samt minst åtta andra ledamöter, vilka jämte suppleanter väljs av stiftsfullmäktige. Domprosten - eller annan präst som är vice ordförande i domkapitlet - skall vara ersättare för biskopen i hans egenskap av ledamot. Bland de valda ledamöterna utser stiftsfullmäktige en vice ordförande.

Biskops ställning i stiftsstyrelsen

Med anledning härav har väckts motionerna 1987:31, 1987:41, 1987:53 och 1987:59 yrk. 1, som alla gäller biskopens ställning i stiftsstyrelsen.

I **motion 1987:31** hemställes att kyrkomötet i sitt yttrande till regeringen uttalar sig för att 9 kap. 6 § församlingslagen ges följande lydelse: "Stiftsfullmäktige väljer bland stiftsstyrelsens ledamöter en ordförande och en vice ordförande. Fullmäktige bestämmer tiden för uppdragen."

I **motion 1987:41** föreslås att 9 kap. 6 § församlingslagen bör få följande lydelse: Biskopen är stiftsstyrelsens ordförande. Biskop äger dock rätt att avsäga sig ordförandeskapet. Svenska kyrkans centralstyrelse utser annan person till ordförande efter hörande av stiftsfullmäktige. Bland de valda ledamöterna utser stiftsfullmäktige en vice ordförande.

Mot bakgrund av det anförda hemställs att kyrkomötet som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stiftsstyrelsens ordförande.

I **motion 1987:53** hemställes att kyrkomötet beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande det olämpliga i att biskopen är ordförande i stiftsstyrelsen. I motionen framhålls att det är olyckligt att biskopen som ordförande i stiftsstyrelsen får dubbla roller.

I **motion 1987:59** yrk. 1 hemställes att kyrkomötet som sin mening ger regeringen tillkänna att biskopen ej bör vara självskriven ordförande i den föreslagna nya stiftsstyrelsen.

UTSKOTTET

Skälen för att biskopen skall vara självskriven ledamot och ordförande i stiftsstyrelsen anges utförligt i regeringens skrivelse (s. 29). Läronämnden har i sitt yttrande 1987:16 anfört att vad beträffar frågan om biskopens ställning som självskriven ordförande i stiftsstyrelsen vill läronämnden framhålla att en sådan ordning är av betydelse för bevarandet av kyrkans episkopala karaktär och för biskopens uppdrag att ha ett helhetsansvar i stiftet.

Utskottet har i sitt tidigare angivna principbetänkande över kyrkokommitténs lägesrapport Församlingar i samverkan föreslagit att biskopen skall vara självskriven ledamot och ordförande i stiftsstyrelsen. Utskottet har ej funnit anledning frångå sin tidigare bedömning. Utskottet avstyrker därför **motionerna 1987:31, 1987:53** och **1987:59** yrk. 1.

Utskottet delar de i **motion 1987:41** framförda farhågorna för att en lämplig kandidat kan avstå från att kandidera till biskopsämbetet om han även skall vara tvungen att vara stiftsstyrelsens ordförande. Om biskopen avstår från att vara ordförande i stiftsstyrelsen bör ordförande utses av stiftsfullmäktige och inte som i motionen föreslagits av centralstyrelsen. Utskottet föreslår att lagtexten ändras i enlighet med vad utskottet sålunda anfört. Motion 1987:41 är därmed besvarad.

Domprosts valbarhet

I motion 1987:89 yrk. 1 hemställes att kyrkomötet hos regeringen anhåller beträffande valbarheten till stiftsstyrelsen att domprosten och annan kyrkoherde, som regeringen förordnat som vice ordförande i domkapitlet, skall kunna väljas till ordinarie ledamot i stiftsstyrelsen.

UTSKOTTET

I 6 kap. 12 § andra stycket förslaget till församlingslag anges vilka som inte är valbara till stiftsfullmäktige. I likhet med vad som gäller för kyrkofullmäktige i församling och kyrklig samfällighet och för församlingsdelegerade bör biskopen och den som har den ledande ställningen bland de kyrkokommunala tjänstemännen i stiftssamfälligheten inte vara valbara. Eftersom domprosten är självskriven ersättare för biskopen i stiftsstyrelsen är inte heller denne valbar.

Utskottet delar den uppfattning som framförs i regeringens förslag och avstyrker motionen.

4.8 Övergångsbestämmelser (RegSkr 3.8)

Regeringen föreslår att reformen i huvudsak träder i kraft den 1 januari 1989. Vid den tidpunkten har val av stiftsfullmäktige ägt rum. Valen av stiftsstyrelsen och övriga nämnder kan väntas ske i början av år 1989. Först därefter kan den närmare organisationen av det nya stiftskansliet beslutas och personal anställas vid detta. Stiftstyrelsen skall därför först fr.o.m. den 1 juli 1989 överta specialreglerade förvaltningsuppgifter.

I regeringens skrivelse framhålls vidare (s. 92) att organisationskommittér redan har tillsatts i flera stift och att en beredskap inför förändringarna håller på att byggas upp.

I motion 1987:75 yrk. A 19 lämnas under p. 3.8 vissa förslag angående stiftssamfällighets skyldighet att i utgångsläget överta egendom och personal från stiftstingen.

I motionen framhålls bl.a. att det föreslagna genomförandet av reformen kommer att leda till risker för konflikter mellan de två parallella organisationerna och också innebära svårigheter för anställda hos stiftstingsorganisationen att konkurrera om ledande tjänster hos stiftssamfälligheten.

Enligt motionen föreslås bl.a. att övergångsbestämmelser till den föreslagna lagstiftningen utformas så att det blir en skyldighet för den nya stiftssamfälligheten att överta stiftstingens egendom och personal och omhänderha den verksamhet som stiftstingen bedriver 1988-12-31.

I motionen yrkas under A 19 att kyrkomötet beslutar att kyrkomötet i skrivelse till regeringen som svar på regeringens skrivelse 1987:1 till kyrkomötet anför att genomförandet av reformen bör ske enligt något av de alternativ som angetts i denna motion p. 3.8.

I motion 1987:75 yrkas vidare under A 6 att det i övergångsbestämmelser till införandet av församlingslagen bör anges skyldighet för stiftssamfällighet att överta stifttings personal och egendom vid övergångstillfället samt att stiftssamfällighet skall vara skyldig att bedriva den verksamhet som respektive stiftsting bedrev innan övergången till stiftsfullmäktige.

UTSKOTTET

Utskottet vill betona viken av att stiftstingens personal tas om hand av stiftssamfälligheten. Ansvaret för detta bör rymmas inom skyldigheten att främja församlingslivets utveckling. Utskottet finner inte att det finns anledning att lagreglera dessa frågor utan förutsätter att organisationskommittéerna tar hand om dessa. Motion 1987:75 yrk. A 6 och A 19 avstyrks.

I motion 1987:97 yrk. 1 hemställes

att kyrkomötet i yttrande till regeringen med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 föreslår ändring av p. 6 till övergångsbestämmelserna till församlingslag (sid. 203) enligt följande:

Remitterade förslaget:	**Ändringsförslag:**
6. Annan kyrklig samfällighet än som avses i 5 och som har bildats före den 1 januari 1989 skall bestå. Om samfälligheten inte omfattar de församlingar och ekonomiska angelägenheter som anges i 1 kap. 5 eller 6 §§ får den dock bestå längst till utgången av år 1991. I fråga om sådana samfälligheter och församlingar som ingår i dessa tillämpas äldre bestämmelser. Bestämmelserna i kyrkliga indelningslagen (19xx:000) tillämpas i fråga om ändring eller upplösning av sådana samfälligheter.	6. Annan kyrklig samfällighet än som avses i 5 och som har bildats före den 1 januari 1989 skall bestå. Om samfälligheten inte omfattar de församlingar och ekonomiska angelägenheter som anges i 1 kap. 5 eller 6 §§ får den dock bestå i den omfattning den har vid lagens ikraftträdande, dock längst till utgången av år 1991. I fråga om sådana samfälligheter och församlingar som ingår i dessa tillämpas därvid äldre bestämmelser. Stiftsstyrelsen får, om särskilda skäl föreligger, efter ansökan av församlingarna och samfälligheten besluta att samfälligheten får bestå

även efter år 1991. En sådan samfällighet får dock efter 1 januari 1992 endast omfatta ekonomiska angelägenlägenheter varjämte den nya lagens bestämmelser om församlings rätt att själv vårda sina angelägenheter, om beslutanderätten samt om kyrkoråd i församling skall tillämpas på de enskilda församlingarna i samfälligheten. Bestämmelserna i kyrkliga indelningslagen (19xx:000) tillämpas i fråga om ändring eller upplösning av sådana samfälligheter.

UTSKOTTET

Utskottet, som i huvudsak godtar förslaget till ny församlingslag med däri fastlagda principer angående villkoren för samfällighetsbildning anser att det i motionen väckta förslaget till övergångsbestämmelser är ägnade och rubba dessa principer. Utskottet avstyrker yrk. 1 i motion 1987:97.

5 KYRKLIG INDELNINGSLAG

5.1 Församlingarna (RegSkr 3.3.1, 3.3.2)

I regeringens förslag har församlingarnas storlek inte reglerats utan får bestämmas av de lokala förhållandena.

Regeringen föreslår att kammarkollegiet i princip skall överta regeringens roll som centralt beslutande organ i ärenden om rikets indelning i församlingar. Kollegiet beslutar om ändringar i församlingsindelningen och meddelar de föreskrifter som behövs för att genomföra ändringarna. I samband med beslut om ändringar i kommunindelningen skall dock regeringen samtidigt besluta om de ändringar i församlingsindelningen som kan följa härav och meddela de föreskrifter som behövs för genomförandet.

5.2 Pastoraten (RegSkr 3.3.3, 3.3.4 och 3.3.5)

Regeringen föreslår att stiftsstyrelsen åläggs att verka för en ändamålsenlig pastoratsindelning, varvid hänsyn skall tas till pastoratens förmåga att svara för de angelägenheter som enligt författning ankommer på dem.

Ett pastorat får inte utan synnerliga skäl ha färre än 2 000 kyrkomedlemmar eller vara beläget i mer än en kommun.

Stiftsstyrelsen bör göra en fortlöpande översyn av pastoratsindelningen. Arbetet bör utföras av ett inom stiftsstyrelsen särskilt tillsatt utskott.

Pastoratsregleringen bör bygga på frivillighet och samverkan.

Strukturförändringen bör utvärderas före år 2000.

Stiftsstyrelsen föreslås få det övergripande ansvaret för stiftets pastoratsindelning. Den beslutar om ändringar i pastoratsindelningen och meddelar de föreskrifter som behövs för genomförandet.

Indelning av pastorat

I **motion 1987:44** hemställs att kyrkomötet beslutar att bestämmelsen i 3 kap. 1 § förslag till kyrklig indelningslag - om att pastorat endast får vara beläget i en kommun - skall utgå.

I **motion 1987:43** yrk. 1 föreslås att kyrkomötet föreslår regeringen att församlingsdelningar följs av bildandet av nya pastorat i de fall där det för församlingsvården och utifrån lokala förhållanden är angeläget.

I **motion 1987:50** hemställs att kyrkomötet i sitt svar på regeringens skrivelse 1987:1 som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om att då församlingar, som redan ingår i en flerpastoratssamfällighet, på grund av sin storlek skall delas, de nybildade församlingarna också skall bilda egna pastorat inom samfälligheten.

UTSKOTTET

Utskottet uttalade i (KO 1985:10) principbetänkandet över 1982 års kyrkokommittés förslag i fråga om pastorat som skär kommungräns, att om den lokala strukturen motiverar det bör pastoratet undantas från obligatorisk pastoratsreglering.

Regeringen har i viss mån beaktat detta i sitt förslag vilket utskottet ser som tillfredsställande. Emellertid har enligt utskottets mening de fall där undantagsregeln kan bli tillämplig kommit att begränsas alltför mycket. I 3 kap. 1 § kyrkliga indelningslagen uppställs kravet att det skall föreligga "synnerliga skäl" för att ett pastorat skall få vara beläget i mer än en kommun. I den allmänna motiveringen i regeringens skrivelse uttalas att undantag bör bara kunna accepteras i de fall man helt klart kan konstatera att människornas sociala samhörighet på ett tydligt sätt följer den traditionella kyrkliga strukturen mer än den kommunala indelningen. I ett sådant fall skall man i första hand, anför departementschefen, fråga sig om inte kyrkan genom en pastoratsreglering kan medverka till en social struktur som sammanfaller med den kommunala. I specialmotiveringen till regeln uttalas endast att pastoratet "normalt" inte får skära en borgerlig kommungräns.

Utskottet delar motionärens oro för att lagen utformats så att den kommer att tillämpas alltför restriktivt. Utskottet tillstyrker bifall till **motionen 1987:44** och föreslår att lagen ändras till att ange "särskilda" i stället för "synnerliga" skäl. Motion 1987:44 är därmed besvarad.

I 3 kap. 3 § kyrkliga indelningslagen sägs att om en församling som utgör ett enförsamlingspastorat delas, skall de nybildade församlingarna tillsammans utgöra ett pastorat, om inte stiftsstyrelsen beslutar något annat.

I specialmotiveringen anförs bl.a. att stora församlingar skall normalt kunna delas i enheter som bättre svarar mot församlingslivets behov, utan att de för den skull skall behöva bilda egna nya pastorat. Är avsikten att församlingarna skall bilda egna pastorat måste det ske en nära samordning mellan de olika beslutande organens beslutsprocesser. Med en ordning där olika myndigheter beslutar beträffande ändringar i församlingsindelningen respektive pastoratsindelningen kan det emellertid tänkas att besluten inte kan träda i kraft vid samma tidpunkt. Den föreslagna bestämmelsen syftar till att lösa den frågan.

Utskottet instämmer i vad som anförts i regeringens skrivelse.

Bestämmelserna lämnar dock visst utrymme för att den delade församlingen skall kunna utgöra flera pastorat, nämligen om stiftsstyelsen beslutar härom.

Utskottet finner därmed **motion 1987:43** yrk. 1 och **motion 1987:50** vara besvarade.

6 KYRKOFONDSLAGEN

6.1 Bakgrund

Sedan den 1 januari 1983 sker den ekonomiska utjämningen mellan de kyrkliga kommunerna genom kyrkofonden. Ur kyrkofonden betalas allmänt, extra och särskilt utjämningsbidrag.

Det allmänna utjämningsbidraget baseras på att de kyrkliga kommunerna garanteras en viss skattekraft i procent av medelskattekraften i riket. Det särskilda utjämningsbidraget som utgår ur kyrkofonden var ursprungligen tänkt som ett provisorium. Det innehåller två komponenter. Den ena utgörs av ett lönebidrag. Den andra komponenten bygger på de tillskott ur kyrkofonden som utgick före införandet av det nya systemet. Det extra utjämningsbidraget är systemets säkerhetsventil. Möjlighet finns att genom detta komma till rätta med oformligheter i systemet.

Utöver utjämningsbidragen betalas ur kyrkofonden bl.a. vissa löner och pensioner samt vissa förvaltningskostnader.

Kyrkofonden får inkomster främst genom den allmänna och den särskilda kyrkoavgiften. Dessa betalas av pastoraten.

Grundläggande bestämmelser om kyrkofonden, om ekonomisk utjämning mellan kyrkliga kommuner genom kyrkofonden och om vilka andra kostnader som betalas av kyrkofonden finns för närvarande i lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader. Lagen innehåller också bestämmelser om vissa andra kyrkliga kostnader.

Regeringen föreslår nu att 1970 års kyrkliga kostnadsslag ersätts med en ny lag benämnd kyrkofondslag. Förslaget till kyrkofondslag innehåller bestämmelser om kyrkofondens styrelse och förvaltning. Vidare har i förslaget tagits med föreskrifter om hur kyrkofonden tillförs medel och om hur dessa används.

Enligt förslaget träder lagen i kraft den 1 januari 1989, då lagen om kyrkliga kostnader upphör att gälla.

6.2 Det allmänna utjämningsbidraget (Avsnitt 3.6.3 i RegSkr 1987:1)

Regeringen framhålls att det allmänna utjämningsbidraget skall bestå. Enligt förslaget skall det emellertid endast gå ut till pastorat och samfälligheter. Vidare ändras skattegarantin så att besparingar uppnås, motsvarande den av regeringen föreslagna minskningen av transfereringarna till de borgerliga kommunerna.

I **motion 1987:68** framhålls att kyrkomötet med tanke på många mindre församlingars knappa ekonomi inte tillstyrker regeringens förslag att begränsa det allmänna utjämningsbidraget till endast pastorat och samfälligheter. Det allmänna utjämningsbidraget bör i stället utgå till alla kyrkokommuner. De transfereringar som görs till kommunerna är inte helt jämförbara med kyrkans allmänna utjämningsbidrag.

Beträffande pastoratens ekonomi och folkbokföringens överförande ber motionären att få hänvisa till annan motion som talar om ofullständigt utredningsunderlag i denna fråga varför det inte kan utgöra skäl för förändring av utredningsförslaget enligt SOU 1986:17.

I motionen hemställs att kyrkomötet måtte besluta

1. att avslå regeringens skrivelse 1987:1, 3.6.3, Det allmänna utjämningsbidraget
2. att det allmänna utjämningsbidraget skall utgå till alla kyrkokommuner
3. att skattekraften skall följa utredningsförslaget redovisat i SOU 1986:17, s. 151.

I motion 1987:43 yrk. 4 framhålls att motionärerna delar den i regeringens skrivelse framförda uppfattningen att utgångspunkten för reformen skall vara att den inte medför några kostnadsökningar.

I motionen yrkas att kyrkomötet ger regeringen till känna vad

som i motionen anförts beträffande bibehållande av skatteutjämningen till församlingarna.

När det gäller reglerna för skatteutjämning anser motionärerna det vara fel att nu slopa skatteutjämningen till församlingarna. Även om tunga kostnader för fastigheter och personal övertas av pastoraten så ger ju detta i skattesvaga områden inga nya resurser. Församlingens uppgifter - gudstjänstliv, undervisning, diakoni och evangelisation - måste vara det viktigaste arbetet inom svenska kyrkan och för detta måste församlingarna ges resurser.

UTSKOTTET

Utskottet ställer sig bakom de i motionerna uttalade farhågorna för församlingarnas och pastoratens ekonomi.

Utskottet hänvisar vad gäller de kostnadsbesparingar för kyrkan som regeringen räknar med p.g.a slopad folkbokföringsskyldighet, till det av utskottet avgivna betänkandet (KO 1987:4) angående folkbokföringen. Där framgår att utskottet avstyrker ett överförande av folkbokföringen från kyrkan till staten.

Utskottet tillstyrker således vad som i motionerna 1987:68 och 1987:43 yrk. 4 anförs om bibehållande av det allmänna utjämningsbidraget till församlingarna. Beträffande skattekraftsgarantin har utskottet i sitt yttrande (KO 1985:10) godtagit föreslagen ordning. De procentsatser som i regeringens skrivelse föreslår för resp. län avviker från de som var aktuella i betänkandet "Framtid i samverkan", SOU 1986:16. Skattekraftsgarantin kommer att vara föremål för nya överväganden successivt i samband med översyn av den kommunala skatteutjämningen. Utskottet föreslår därför kyrkomötet att uppdra åt centralstyrelsen att fortlöpande i kontakt med regeringen bevaka frågor som sammanhänger med skattekraftsgarantin.

Vad som i övrigt anförs i motionerna har ej gett utskottet anledning uttala annan mening än vad som i dessa redovisats i regeringens skrivelse 1987:1. Motionerna 1987:68 och 1987:43 yrk. 4 är härmed besvarad.

6.3 Stiftsbidrag
(Avsnitt 3.6.2 i RegSkr 1987:1)

Regeringen föreslår att ett belopp motsvarande kyrkofondens kostnader för löner m.m. åt stiftsadjunkter, kontraktsadjunkter, pastoratadjunkter, vikarierande präster samt personalkonsulenter och biträdeshjälp åt biskoparna, sammanlagt 130 milj. kr., samt statens och kyrkofondens kostnader för stiftsmyndigheterna skall utgå som **stiftsbidrag** till stiftssamfälligheterna och användas till löne- och förvaltningskostnader på stiftsplanet. Lönekostnaderna för pastorsadjunkter beräknas på grundval av en antagen lika stor andel pastorsadjunkter i varje stift.

I stiftsbidragen skall vidare ingå belopp motsvarande nuvarande

lönebidrag inom det särskilda utjämningsbidraget - ca 69 milj. kr. - samt kyrkofondens nuvarande kostnader - ca 12 milj. kr. - för icke prästvigda tjänstebiträden, vilka i fortsättningen skall betalas av pastoraten eller samfälligheterna själva.

Fördelningen av stiftsbidragen skall göras av kyrkofondens styrelse. Därvid skall styreslen fastställa för varje stift hur stor del av bidraget som stiftsstyrelsen skall dela ut som **strukturbidrag** till pastorat och övriga samfälligheter i stiftet. Denna bidragsdel kan avse både vissa personalkostnader och olika aktiviteter hos kyrkliga kommuner som, beroende på deras struktur, har behov av stöd.

Stiftsbidraget skall även innefatta medel för sekreterare åt biskopen och för domkapitlen. Kvar på kyrkofonden skall ligga kostnader för ärkebiskopsämbetets kansli och andra rikskyrkliga ändamål, kostnader för kyrkofondens förvaltning och övergångsvis även vissa kostnader för de svenska utlandsförsamlingarna.

I **motion 1987:75** yrk. A 17 liksom i **motion 1987:91** hemställs att kyrkomötet beslutar att i skrivelse till regeringen som svar på regeringens skrivelse 1987:1 till kyrkomötet anföra:

Kyrkomötet konstaterar att förslaget på denna punkt innebär en ny form av skatteutjämning. Kyrkan har redan i dag ett bra och effektivt utjämningssystem genom kyrkofonden. Kyrkomötet anser att storleken på skatteutjämningen bör beslutas i ett sammanhang och finner inte skäl att på denna punkt frångå kyrkokommitténs förslag att alla i övergångsskedet befintliga pastoratsadjunktstjänster i respektive stift skall betalas av kyrkofondsmedel.

I **motion 1987:92** yrk. 3 b hemställs att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 hos regeringen anhåller

att 17 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till kyrkofondslag ges följande lydelse:

17 § Kyrkofondens styrelse får enligt föreskrifter som regeringen meddelar bevilja stiftssamfälligheter bidrag ur kyrkofonden (stiftsbidrag) för betalning av följande kostnader:

1. domkapiptlets, stiftsstyrelsens och egendomsnämndens förvaltningskostnader,

2. lönekostnader för sekreterare till biskopen,

3. lönekostnader för stiftsadjunkter, kontraktsadjunkter, pastorsadjunkter, garnisonspastorn i Boden och kyrkoherdar för samer,

4. arvoden åt kontraktsprostar samt till praktikanter och handledare för dessa,

5. kostnader i samband med möte med stiftets präster,

6. kostnader för särskilda bidrag (strukturbidrag) som stiftsstyrelsen skall fördela mellan pastoraten för särskilda behov.

UTSKOTTET

Enligt specialmotiveringen till 17 § kyrkofondslagen får kyrkofondens styrelse bevilja stiftssamfälligheter bidrag till förvaltningskostnader och kostnader för avlöningsförmåner åt präster anställda hos samfälligheten. Vidare kan stiftssamfälligheten inom en av kyrkofondens styrelse fastställd ram bevilja bidrag för särskilda behov inom stiftet. Ur kyrkofonden betalas redan med gällande ordning kostnaderna för flertalet av de präster som det här är fråga om. Inom ramen för stiftsbidraget bör också täckas bl.a. resekostnader och traktamentskostnader för prästerna vid deltagande i möte med stiftets präster för det ändamål som anges i 7 § den nya domkapitelslagen. Det framhålls att stiftsbidraget är ett bidrag till dessa kostnader och inte automatiskt innebär att de totala kostnaderna härför kommer att täckas. Bidragets storlek får prövas från fall till fall och år från år. Prövningen får ske mot bakgrund av behovet i varje stiftssamfällighet och tillgången på medel i kyrkofonden.

Utskottet som inte finner anledning att motsätta sig den föreslagna konstruktionen anser att regeringens förslag bör tillstyrkas. Utskottet avstyrker därför **motion 1987:75** yrk. A 17 och **motion 1987:91**.

Utskottet delar de i **motion 1987:92** yrk. 3 b framförda åsikterna om vad stiftsbidraget skall kunna användas till. 17 § kyrkofondslagen bör därför erhålla den utformning som föreslagits i motionen. Utskottet tillstyrker **motion 1987:92** yrk. 3 b.

6.4 Bidrag till visst underhåll av församlingskyrkor (RegSkr 3.6.6)

Regeringen föreslår att ett nytt bidrag skall kunna betalas ut ur kyrkofonden. Bidraget är enligt förslaget avsett för mera kostnadskrävande underhåll av församlingskyrkor. Enligt förslaget skall kyrkofondens styrelse besluta om bidraget och själv ange den årliga bidragsramen. Ansökan om bidrag skall enligt förslaget ske hos riksantikvarieämbetet, som avger förslag till fördelning.

I **motion 1987:84** anförs bl.a. följande. Ansökan om bidrag bör inges till kyrkofondens styrelse. Innan styrelsen fattar beslut höres Svenska kyrkans centralstyrelse - eller det organ centralstyrelsen uppdrar uppgiften till såsom Svenska kyrkans Fastighetsdelegation - ävensom riksantikvarieämbetet som övriga berörda organ.

Kyrkofondslagen § 18 ges ett tillägg varigenom kyrkofondens styrelse får bevilja bidrag till utbildningsinsatser och utvecklingsarbete av betydelse för den kyrkliga fastighetsförvaltningen. I de föreskrifter som regeringen meddelar bör framgå att medel kan avsättas till fonder för nämnda ändamål.

Med hänvisning till vad sålunda anförts hemställes

1. att kyrkomötet hos regeringen begär att kyrkofondslagen § 18 ges ett tillägg varigenom kyrkofondens styrelse får bevilja bidrag till utbildningsinsatser och utvecklingsarbete inom den kyrkliga fastighetsförvaltningens område och

2. att kyrkomötet beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som i övrigt anförts i motionen.

UTSKOTTET

Utskottet ser positivt på förslaget till den särskilda reglering av bidrag till kostnadskrävande underhåll och restaurering av församlingskyrka som föreslagits i 18 § kyrkofondslagen. I motionen pekas på det angelägna i att det satsas på utvecklingsarbete och utbildningsinsatser inom området. Utskottet anser också att detta är angeläget. Utskottet menar att underhålls- och restaureringskostnader måste anses omfatta även vissa kostnader för utvecklingsarbete och utbildning på det aktuella området. Till stor del kommer dock sådana kostnader att falla på den övriga fastighetsförvaltningen. Se utskottets uttalanden i betänkandet (KO 1982:7) angående bidrag ur kyrkofonden till den kyrkliga fastighetsförvaltningen (s. 8).

Utskottet är inte berett att sträcka sig längre än vad som föreslås i regeringens skrivelse när det gäller att fastställa vilka byggnader som skall omfattas av bidragsreglerna i 18 § kyrkofondslagen. Reglerna där bör förbehållas församlingskyrkorna och inte omfatta andra kyrkliga byggnader. Det är också beträffande församlingskyrkorna som de största svårigheterna kan uppstå för pastorat och samfälligheter att bekosta bibehållandet av bl.a. det medeltida kyrkobeståndet.

Utskottet avstyrker **motion 1987:84**.

6.5 Den allmänna och den särskilda kyrkoavgiften (RegSkr 3.6.7, 3.6.8)

Regeringen föreslår att den allmänna kyrkoavgiften behålls samt att den liksom hittills betalas av pastoraten. Enligt förslaget skall avgiftens storlek anges i lag.

I skrivelsen föreslås även att den särskilda kyrkoavgiften behålls. Pastoraten skall i likhet med vad som hittills gällt betala avgiften i relation till sitt innehav av boställsegendom. Den ändringen föreslås dock att avgiften i fortsättningen skall bestämmas årligen och beräknas på innehavet den 1 januari året före avgiftsåret (i lagförslaget: 31 december året före det år som närmast föregår bidragsåret). Avgiftssatsen skall fastställas i lag.

I **motion 1987:75 punkt A 18** hemställs att kyrkomötet beslutar att i skrivelse till regeringen som svar på regeringens skrivelse 1987:1 till kyrkomötet anföra att regeringen bör framlägga förslag till författningsändringar innebärande att beslut om den allmänna kyrkoavgiftens storlek samt fastställande av avgiftssatserna för den särskilda kyrkoavgiften fattas av kyrkomötet.

UTSKOTTET

Kyrkoavgifterna innebär ett åliggande för kyrkliga kommuner. Av konstitutionella skäl bör storleken på resp. avgift enligt regeringens förslag anges i lag och sålunda beslutas av riksdagen.

Utskottet har i sitt yttrande (KO 1985:10) över principbetänkandet från 1982 års kyrkokommitté godtagit den av regeringen nu föreslagna beslutsordningen. Utskottet finner inte skäl att frångå denna ståndpunkt mot bakgrund av vad som anförts i motionen.

Det bör dock beträffande den särskilda kyrkoavgiften anmärkas att det i 12 § fjärde stycket kyrkofondslagen inte bör stå "bidragsåret" utan "avgiftsåret" såsom angivits i den allmänna motiveringen (s. 81).

Utskottet avstyrker **motion 1987:75 A 18.**

6.6 Kyrkofondens styrelse

I **motion 1987:95** hemställs att kyrkomötet hos regeringen anhåller om sådana författningsändringar att vice ordföranden i kyrkofondens styrelse skall kunna väljas bland de ledamöter i styrelsen som kyrkomötet utser.

UTSKOTTET

I motionen anförs att 1983 års kyrkomöte beslöt att hos regeringen anhålla om en sådan ändring i lagen (1970:940) om kyrkliga kostnader, att kyrkomötet får utse en majoritet av ledamöterna i kyrkofondens styrelse inbegripet dess ordförande.

Enligt regeringens förslag skall styrelsen bestå av en ordförande och sex andra ledamöter. Ordföranden och tre andra ledamöter skall utses av regeringen.

Utskottet delar den inställning som framgår av motionen att kyrkomötets inflytande i kyrkofondsstyrelsen bör stärkas i förhållande till regeringens förslag. Utskottet anser emellertid att kyrkomötets begäran till regeringen bör sträcka sig längre än till att få utse vice ordföranden. I ett partssammansatt organ, som kyrkofondsstyrelsen, är det rimligt att den ena parten utser ordföranden och den andra vice ordföranden. Utskottet anser vidare att det är rimligt att kyrkomötet får utse majoriteten av ledamöterna. Som en yttersta kompromiss kan utskottet tänka sig att kyrkomötet tillförsäkras rätten att utse vice ordföranden.

Utskottet föreslår att kyrkofondslagens bestämmelser om fondens

styrelse utformas i enlighet med vad utskottet sålunda anfört. Motion 1987:95 är därmed besvarad.

7 HEMSTÄLLAN

Åberopande det anförda hemställer utskottet

1. beträffande **diakoni m.m.**
   att kyrkomötet avslår motionerna 1987:30 och 1987:49,

2. beträffande **förvaltning och äganderätt av kyrkogårdar m.m.**
   att kyrkomötet med bifall till motion 1987:43 yrk. 2 och med avslag på motion 1987:43 yrk. 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört beträffande församlings rätt att väcka ärende.

3. beträffande **ägande och förvaltning av fast egendom**
   att kyrkomötet avslår motion 1987:75 yrk. A 1 och finner motion 1987:75 yrk. A 7 besvarad med vad utskottet anfört,

4. beträffande **stöd till internationell kyrklig verksamhet**
   att kyrkomötet avslår motion 1987:75 yrk. A 3,

5. beträffande **kyrkoråd i varje församling**
   att kyrkomötet avslår motionerna 1987:96 och 1987:97 yrk. 2,

6. beträffande **direktvalt kyrkoråd**
   att kyrkomötet med bifall till motionerna 1987:22 och 1987:75 yrk. A 4 som sin mening ger regeringen till känna att direktvalt kyrkoråd bör få finnas i alla församlingar ingående i totala samfälligheter,

7. beträffande **suppleanter i direktvalt kyrkoråd**
   att kyrkomötet avslår motion 1987:25

8. beträffande **tid för kyrkoråds val av elektorer**
   att kyrkomötet finner motion 1987:26 besvarad med vad utskottet anfört,

9. beträffande **kallelse till sammanträde med kyrkoråd**
   att kyrkomötet finner motion 1987:34 besvarad med vad utskottet anfört,

10. beträffande **valbarhet som kyrkorådsledamot och kyrkvärd, m.m.**
    att kyrkomötet avslår motion 1987:7,

11. beträffande **kyrkoherdens ställning i kyrkorådet**
    att kyrkomötet avslår motion 1987:75 yrk. A 5,

12. beträffande **obligatorisk stiftssamfällighet**
att kyrkomötet avslår motion 1987:99,

13. beträffande **utvidgad verksamhet inom stiftssamfälligheten**
att kyrkomötet finner motion 1987:43 yrk. 5 besvarad med vad utskottet anfört,

14. beträffande **kyrklig beredskap**
att kyrkomötet med bifall till motion 1987:86 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört om kyrklig beredskap som en uppgift för stiftssamfälligheten,

15. beträffande **val av stiftsfullmäktige**
att kyrkomötet avslår motionerna 1987:40 och 1987:75 yrk. A 8–11,

16. beträffande **biskops ställning i stiftsstyrelsen**
att kyrkomötet avslår motionerna 1987:31, 1987:53 och 1987:59 yrk. 1 samt finner motion 1987:41 besvarad med vad utskottet anfört,

17. beträffande **domprosts valbarhet**
att kyrkomötet avslår motion 1987:89 yrk. 1,

18. beträffande **övergångsbestämmelser till församlingslagen**
att kyrkomötet avslår motionerna 1987:75 yrk. A 6 och 19 samt 1987:97 yrk. 1,

19. beträffande **indelning av pastorat**
att kyrkomötet finner motionerna 1987:43 yrk. 1, 1987:44 och 1987:50 besvarade med vad utskottet anfört,

20. beträffande **det allmänna utjämningsbidraget**
att kyrkomötet med anledning av motion 1987:43 yrk. 4 och 1987:68 uppdrar åt centralstyrelsen att fortlöpande bevaka frågor som sammanhänger med skattekraftsgarantin,

21. beträffande **stiftsbidrag**
att kyrkomötet med bifall till motion 1987:92 yrk. 3 b samt med avslag på motionerna 1987:75 yrk. A 17 och 1987:91 hos regeringen begär att 17 § förslaget till kyrkofondslag får den i motion 1987:92 yrk. 3 b föreslagna lydelsen,

22. beträffande **bidrag till församlingskyrkor**
att kyrkomötet avslår motion 1987:84,

23. beträffande **den allmänna och den särskilda kyrkoavgiften**
att kyrkomötet avslår motion 1987:75 A 18,

24. beträffande **kyrkofondens styrelse**
att kyrkomötet finner motion 1987:95 besvarad med vad utskottet anfört,

25. beträffande **förslaget till församlingslag såvitt avser stiftsstyrelsen och övriga nämnder i stiftssamfälligheten (9 kap.) och förslaget till kyrkofondslag**
att kyrkomötet anmäler hos regeringen att kyrkomötet tillstyrker förslagen med undantag av vad som anförts ovan under mom. 16, 17, 20, 21 och 24,

26. beträffande **övriga delar av förslaget till församlingslag samt förslaget till kyrklig indelningslag**
att kyrkomötet som sin mening uttalar att kyrkomötet inte har någon erinran utöver vad som anförts ovan under mom. 2, 3, 6, 8, 9, 13, 14 och 19.

Stockholm den 25 augusti 1987

På organisationsutskottets vägnar

KJELL ERICSON

CARL NORSTRÖM

CECILIA GUNNE NYSTRÖM

Närvarande: Kjell Ericson ordf., Ingemar Hallberg, Brita Pepling, Sven Pettersson, Lars Rydje, Bengt Kindbom, Vera Ekstrand, Birgitta Johansson, Sten Johansson, Eva Gustafson, Per Jan Wållgren, Knut Kullenberg, Karl-Erik Nibell, Sven Lenhoff, P-H Wetterlöf.

Dessutom deltog biskoparna Karl-Gunnar Grape och Arne Palmqvist i utskottets arbete.

Reservationer

1. av Karl-Erik Nibell, Sven Lenhoff och P-H Wetterlöf som anser att utskottet borde anfört följande:

Med anledning av förslagen i RegSkr 1987:1 till kyrkomötet kommer bl.a. församlingsdelningar att äga rum. Därvid kan medlemmar i svenska kyrkan plötsligt finna att de är kyrkobokförda i en annan församling än den där de sedan länge har sitt engagemang i gudstjänstliv, distriktsråd och liknande.

Vidare är det inte ovanligt att man vid flyttning från en bostad

till en annan i samma tätort eller bygd hamnar i en annan församling än i den man hittills levat sitt andliga liv.

Det är mot denna bakgrund rimligt att man inom samma pastorat eller total samfällighet får möjlighet att i enstaka fall välja församlingstillhörighet och bli röstberättigad i annan församling än i den man bor.

Med hänvisning till vad som sålunda anförts hemställer utskottet att kyrkomötet bifaller motion 1987:7.

2. av P-H Wetterlöf som anser att motion 1987:40 och 1987:75 p. A 8-11 angående avsnitt 2.2.9, borde bifallas med de motiveringar som motionärerna har lämnat.

3. av P-H Wetterlöf som anser att motion 1987:75 yrk. A 19 angående avsnitt 3.8, yrk. A 6 angående avsnitt 3.2.1 och 3.2.7, yrk. A 17 angående avsnitt 3.6.2 och 3.6.8 borde bifallits med hänsyn till de motiveringar som motionärerna har lämnat.

Läronämndens yttrande 1987:6

KO 1987:3
Bilaga 1

med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och därtill anslutande motioner

---

Till läronämnden har för yttrande överlämnats RegSkr 1987:1 med förslag till ny organisation på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan m m samt de därmed sammanhängande KMot 1987:20, 31, 41, 46, 53, 59, 61, 62 och 89.

De förslag som läggs fram i RegSkr 1987:1 bygger på ett aktningsvärt utredningsarbete av 1982 års kyrkokommitté, där man också strävat efter att beakta teologiska aspekter. Läronämnden har tidigare yttrat sig över kommitténs lägesrapport "Församlingar i samverkan" (Ln 1985:23). Det som här följer behandlar endast mera övergripande frågor om den nya organisationen på lokal- och stiftsplanet.

Av de speciella frågor som berörs i de nämnda motionerna finner läronämnden att det är två som kräver särskild belysning utifrån läromässiga överväganden, nämligen

dels frågan om relationen mellan stiftsstyrelse och domkapitel bl a vad beträffar fördelningen av ansvar och arbetsuppgifter,

dels frågan om biskopens ställning som självskriven ordförande i stiftsstyrelsen.

Teologiska överväganden och rådande förhållanden

I en evangelisk-luthersk kyrka kan olika ordningar accepteras vad organisationen beträffar fastän läran är en. Strukturförändringar i svenska kyrkan på stifts-, pastorats- och församlingsplanet bör dock utgå både från teologiska överväganden om vad kyrka och församling är och från den aktuella situationen i kyrka och samhälle. Förändringar som föreslås blir med nödvändighet ofta stadier i en utvecklingprocess och utgör kompromisser i rådande läge. Det gäller också de reformer som föreslås i regeringens skrivelse.

Kyrkan beskrivs i dagens teologiska arbete ofta som ett Guds folk i världen. Bibeln innehåller visserligen många bilder av kyrkan - kyrkan som Guds fårhjord, Guds familj, Guds hus, Guds tempel, Guds husbygge, Guds åker, Kristi kropp, Kristi brud m m - men just föreställningen om kyrkan som Guds folk kan av flera skäl ge en grundläggande totalvision: ett folk bundet till Gud som är alla människors skapare, ett folk som är förenat genom tron på Jesus Kristus och genom dopet i den treenige gudens namn, en världsvid gemenskap manifesterad i varje gudstjänstfirande församling. Kyrkan är en plats för Guds handlande till människans frälsning.

Tanken på kyrkan som Guds folk ger vikt åt varje enskild medlem och åt allas inbördes gemenskap. Den kristna församlingen är "ett utvalt släkte, kungar och präster, ett heligt folk, Guds eget folk som skall förkunna hans storverk" i världen, ett andligt husbygge av levande stenar (1 Pet 2:9). Varje sten får sin plats och sin funktion utifrån den hörnsten som Gud själv lagt i sitt bygge, Jesus Kristus, ratad av människor (korsfäst) men utvald av Gud och ärad av honom (uppväckt från de döda och upphöjd). Kyrkan beskrivs i samma urkristna dokument som en grupp människor som tjänar varandra, "var och en med den nådegåva han har fått, som goda förvaltare av Guds nåd i dess många former" (1 Pet 4:10). Här framträder mångfalden, allas gemensamma uppgift trots olika utrustning, ett tjänande i förvaltarskap. Samtidigt har 1 Pet plats för en särskild grupp ledare i församlingen som fått sitt uppdrag från Gud: "Till era äldste riktar jag nu denna maning, ...:var herdar för den hjord som Gud har anförtrott er ....." (5:1f), en text som återkommer i det liggande förslaget till vigning av biskopar och präster i svenska kyrkan. Den bibliska föreställningen om kyrkan som Guds folk på jorden, där alla har sitt ansvar, ger också rum för vigningstjänster med specialuppgifter.

Tre grundläggande principer

Läronämnden har tidigare yttrat sig i den typ av frågor som behandlas i RegSkr 1987:1 (se t ex Ln 1983:5, 1985:8, 23, 26, 27) och då särskilt framhållit tre viktiga principer:

1) De lutherska kyrkornas grundläggande bekännelse om kyrkan, uttryckt i den augsburgska bekännelsens sjunde artikel:

> Vidare lära de, att en helig kyrka skall äga bestånd till evärdelig tid. Men kyrkan är de heligas samfund (latin **communio sanctorum**, tyska "die Versammlung aller Glaubigen"), i vilket evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas. Och för kyrkans sanna enhet är det nog att vara ense i fråga om evangelii lära och förvaltningen av sakramenten. Och det är icke nödvändigt, att nedärvda människobud eller religiösa bruk eller yttre, av människor föreskrivna former för gudsdyrkan överallt äro lika. Paulus säger ju: **En** tro, **ett** dop, **en** Gud som är allas Fader etc." (jfr Ef 4:5).

I denna artikel har två grundläggande principer vävts samman: att Gud verkar genom nådemedlen och att det finns människor som tagit emot vad Gud ger genom nådemedlen.

I "Von den Konziliis und Kirchen" (1539) talar Luther om kyrkans sju kännetecken, **notae ecclesiae**, som visar att kyrkan inte kan beskrivas enbart som en institution och inte heller enbart som en samling människor. De sju kännetecknen - Ordet, dopet, nattvarden, gudstjänsten, bönen, prästämbetet och korset (lidandet) - visar att kyrkans grund är det som

Gud gör genom ordet och sakramenten. Men det Gud gör syftar till att skapa ett Guds folk på jorden, som i gudstjänsten och tron tar emot det Gud ger och som i kallelsen och genom det profetiska vittnesbördet i samhället för evangeliet vidare, även om det skulle möta motstånd (korset).

2) Det allmänna prästadömet, "som gör att församlingsmedlemmarna har rätt och plikt att axla inte endast ett organisatoriskt och ekonomiskt ansvar utan även ett andligt, gemensamt med det kyrkliga ämbetet" (Ln 1985:23, s 1).

Det s k allmänna prästadömet har sin grund i dopet och tron. Alla döpta och troende, vigda eller icke vigda, har tillsammans ansvaret för att kyrkans grundläggande uppgifter blir utförda. Och därvid är både församlingen som helhet och prästen i församlingen underställda evangeliet. Endast i den mån evangeliet får komma till uttryck talar och handlar församlingen och i den dess präst i enlighet med sitt gudomliga uppdrag.

3) Den s k dubbla ansvarslinjen i svensk kyrkorättslig tradition, dvs "kombinationen av prästerlig ämbetsförvaltning och folkligt förankrad självstyrelse" (se bl a Ln 1985:23 s 1).

Denna dubbelhet i kyrkans natur är grundad i hennes bundenhet till bibel och bekännelse. Kyrkans lära är inte framsprungen ur en demokratisk process och kan inte ändras enligt vanliga demokratiska regler.

Läronämnden finner nu att de i RegSkr 1987:1 framlagda förslagen till organisationsförändringar i stort överensstämmer med dessa grundläggande principer även om vissa enskildheter kan diskuteras. Läronämnden vill här något utförligare kommentera den tredje principen.

Enligt gammal tradition och i likhet med de flesta stora kyrkorna viger svenska kyrkan några till särskilda uppdrag i kyrkan, nämligen som biskopar, präster och diakoner, så även enligt det nu liggande förslaget till kyrkohandbok II. Läronämnden anger i sitt yttrande över detta förslag (Ln 1987:1) vissa argument för bevarande av ordet ämbete (Andens ämbete, biskopsämbetet, prästämbetet, diakonämbetet). Efter avgivna löften och genom vigning med bön och handpåläggning ges somliga medlemmar i kyrkan ett särskilt ansvar. Detta får sedan olika följder i kyrkans organisation på olika nivåer. Grundläggande för varje organisationsstruktur måste vara sådant som främjar en god samverkan mellan vigda medlemmar i kyrkan och medlemmar som inte är vigda.

Ett grundläggande uttryck för denna samhörighet är gudstjänsten. Läronämnden vill därför understryka det som kyrkokommittén säger om den fundamentala principen i sitt förslag (citerat i RegSkr 1987:1 s 227), nämligen att "församlingens centrum finns i gudstjänsten och det församlingsliv i övrigt

som är präglat av Ordets förkunnelse och sakramentens förvaltning. Man kan inte tänka sig en församling utan gudstjänst och gudstjänstgemenskap". Vigda och icke vigda har ett gemensamt ansvar för gudstjänsten och den gemenskap och det arbete som växer fram ur denna. Det dubbla ansvaret i kyrkan kan då inte tolkas så att de vigda har ansvar för "det andliga" medan de andra ansvarar för allt det övriga. Att båda "parter" ges plats i beslutande organ med ansvar för församlingen som helhet ligger i linje med det nu sagda. Förslagen om ett breddat och ökat ansvarstagande av icke vigda utgår också naturligt ifrån den förutsättningen att de som utövar detta ansvar finns med i församlingens gudstjänstgemenskap. En allmän modell med "beslutsfattare" och "tjänstemän" som två skilda kategorier skulle svara dåligt mot de överväganden av teologisk art som här gjorts.

Det är med tillfredsställelse som läronämnden konstaterar liknande uppfattningar i RegSkr 1987:1 s 7. Där hänvisas till kyrkokommitténs betoning av att i stort sett samtliga framställningar om ämbetet i dag har sin utgångspunkt i **församlingen**: "Uppdraget att förkunna och gestalta det kristna budskapet är givet åt hela kyrkan, varje församling och enskild troende." Samtidigt betonas ämbetet: "Det anses väsentligt för evangelieförkunnelsens frihet att prästen i sin ämbetsutövning inte är underställd församlingen och dess organ." Svenska kyrkans karaktär av episkopal kyrka framhålls i remissvaren. "Antagningen till präst och prästvigningen anses innebära att prästen träder i hela kyrkans tjänst i ett stift och inte är att betrakta som anställd endast av det pastorat där han eller hon har sin tjänstgöring." Bl a detta är bakgrunden till departementschefens egen bedömning: "För egen del är jag angelägen att understryka att de organisatoriska reformer som jag föreslår i det följande inte avser att förändra svenska kyrkans grundläggande karaktär av en episkopal kyrka där biskopar och präster har ett självständigt ansvar för kyrkans lära, förkunnelse och sakramentsförvaltning."

Enligt läronämndens bedömning borde det nu framlagda förslaget, som helhet kunna resultera i en god samverkan mellan vigda och icke vigda i vår kyrka. För att så skall bli fallet måste dock de teologiska överväganden som läronämnden här redovisar hållas aktuella och beaktas, inte minst under uppbyggnadsskedet.

Enskilda punkter

a. I uppbyggnaden av en ny organisation på lokal- och stiftsplanet är det av vikt att kyrkans universella dimension finner ett klart uttryck. Kyrkan är Kristi kyrka över hela världen. Svenska kyrkan är en del av denna världsvida kyrka. Biskoparna, som i det föreliggande förslaget till ordning för biskopsvigning (CsSkr 1987:4) bl a lovar att "främja enheten i Kristus", spelar här en enhetsskapande roll, något som måste få adekvata konsekvenser i fråga om både organisation och resurser.

b. En rad motioner behandlar frågor om den prästerliga organisationen. Som nämnts inledningsvis gäller det främst

dels ansvarsfördelningen mellan stiftsstyrelse och domkapitel (KMot 20, 46, 61, 62 och 89)

dels biskopens ställning i stiftsstyrelsen (KMot 31, 41, 53 och 59).

Präster och biskopar har genom de löften de avlagt vid vigningen ett särskilt ansvar för att Guds evangelium rätt förkunnas och sakramenten rätt brukas. Deras arbete är därmed bestämt av detta särskilda uppdrag från Gud och inte bundet bara till församlingen och vad den beslutar.

Den prästerliga organisationen är av hävd särskilt bunden till domkapitlen. I det framlagda förslaget, s 32, säger statsrådet:

> Som remissinstanserna kraftigt framhållit och som jag själv i inledningen (2.3) har betonat bör den sedan gammalt tillämpade dubbla ansvarslinjen i svenska kyrkan bevaras, dvs en klar markering skall göras av att biskopar och präster har ett självständigt ämbetsansvar för kyrkans lära, förkunnelse och sakramentsförvaltning. Av denna anledning anser jag att domkapitlen alltjämt bör bestå för att ta hand om de frågor som har samband med kyrkans lära, prästämbetets utövning, gudstjänstlivet och kyrkorummets utformning. Dessa frågor tarvar särskild kyrklig sakkunskap.

En praktisk konsekvens av detta är enligt läronämndens bedömning att också följande uppgifter, som nu föreslås ligga hos stiftsstyrelse, skall handläggas av domkapitel:

- tjänstgöringsföreskrifter för präster

- utfärdande av tjänstgöringsbetyg för präster

- disciplinansvar m m beträffande präster

- förordnande av pastorsadjunkter.

Den sistnämnda punkten bör ses som ett led i prästutbildningen - och enligt förslaget skall domkapitlet besluta i därmed besläktade ärenden som prästexamen och antagning av präster i stiftet.

Denna förändring av förslaget till ansvarsfördelning mellan domkapitel och stiftsstyrelse svarar också väl mot det som sägs i förslaget till domkapitelslag, s 319:

Domkapitlet skall

1. se till att den för svenska kyrkan gällande ordningen med avseende på svenska kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar iakttas i församlingarna,

2. ha tillsyn över prästernas ämbetsförvaltning och efterlevnad av prästlöftena.

Läronämnden finner alltså att ansvarsfördelningen mellan domkapitel och stiftsstyrelse av läromässiga skäl, även anförda i regeringens skrivelse, bör ändras enligt det nu sagda.

Vad beträffar frågan om biskopens ställning som självskriven ordförande i stiftsstyrelsen vill läronämnden framhålla att en sådan ordning är av betydelse för bevarandet av kyrkans episkopala karaktär och för biskopens uppdrag att ha ett helhetsansvar i stiftet.

Stockholm den 17 augusti 1987

På läronämndens vägnar

BERTIL WERKSTRÖM

ÖRJAN WIKMARK

Närvarande: Ärkebiskop Bertil Werkström ordf, biskop Martin Lönnebo, biskop Karl-Gunnar Grape, biskop Tord Simonsson, biskop Sven Lindegård, biskop Per-Olov Ahrén, biskop Bengt Wadensjö, biskop Bengt Hallgren, biskop Gunnar Weman, biskop Tore Furberg, biskop Krister Stendahl, Åke Andrén, Carl-Axel Axelsson, Ulla Ekelund, Caroline Krook, Martin Lind, Birger Olsson, Per Erik Persson och Rune Söderlund.

Läronämndens yttrande 1987:14

med anledning av motion om diakonin som församlingsangelägenhet

---

Till läronämnden har för yttrande överlämnats KMot 1987:30.

Kristen diakoni tar sig uttryck i omsorg och omvårdnad av medmänniskan i olika livssituationer i samhälle och kyrka och utgör en konsekvens av evangeliet. I församlingens verksamhet är diakonin därför självklar. Men människors behov av omsorg och omvårdnad skiftar, och diakonin måste bl.a. på grund av detta ständigt pröva nya former, som inte kan förutses. Läronämnden har i tidigare yttranden framhållit detta (Ln 1986:13, 1987:1 s 5). När förslaget till ny församlingslag (RegSkr 1987:1 s 149) ger församlingen kompetens att själv utforma och ansvara för diakonin handlar det om just denna diakoni som verkar i både samhälle och kyrka och vars omfattning och verksamhetsformer ständigt skiftar.

Stockholm den 17 augusti 1987

På läronämndens vägnar

BERTIL WERKSTRÖM

ÖRJAN WIKMARK

Närvarande: Ärkebiskop Bertil Werkström, ordförande, biskop Martin Lönnebo, biskop Karl-Gunnar Grape, biskop Tord Simonsson, biskop Sven Lindegård, biskop Per-Olov Ahrén, biskop Bengt Wadensjö, biskop Bengt Hallgren, biskop Gunnar Weman, biskop Tore Furberg, biskop Krister Stendahl, Åke Andrén, Carl-Axel Axelsson, Ulla Ekelund, Caroline Krook, Martin Lind, Birger Olsson, Per Erik Persson och Rune Söderlund.

KYRKOMÖTETS SKRIVELSE 1987: 22
1987-08-27

REGERINGEN

Kyrkolagsutskottets betänkande 1987: 5 med anledning av regeringens skrivelse om ny organistion på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan, m. m. jämte motioner

Med överlämnande av nämnda betänkande får jag anmäla att kyrkomötet den 27 augusti 1987 beslutat

att vid mom. 27 bifalla utskottets hemställan med den ändring som däri som föranleddes av bifall till motion 1987: 18 av Sven Lenhoff

att vid mom. 36 bifalla reservation 4 av Gunnar Lindberg med den ändringen i reservantens förslag till 7 §, att första och andra styckena i paragrafen gavs följande lydelse:

> Församlingen skall förvalta skogen på församlingskyrkas fastigheter.
>
> Pastoraten skall förvalta församlingskyrkas fastigheter och löneboställen med undantag av skogen på dessa samt prästgårdar.

samt att i övrigt bifalla vad utskottet hemställt.

Göran Åstrand

/ Bengt Törnell

Kyrkolagsutskottets betänkande 1987:5

med anledning av regeringens skrivelse om ny organisation på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan, m. m. (RegSkr 1987:1) jämte motioner

Kyrkomötet

KL
1987:5

---

1 REGERINGENS SKRIVELSE M.M.

Till utskottet har hänvisats regeringens skrivelse till kyrkomötet 1987:1 i de delar regeringen (civildepartementet) till kyrkomötet för yttrande överlämnat förslag till

1. domkapitelslag,
2. prästanställningslag,
3. lag om förvaltningen av kyrklig jord.

Beträffande det huvudsakliga innehållet i regeringens skrivelse i remitterade delar hänvisar utskottet till framställningen i det följande under rubriken Utskottet på s. 27 f.

I samband med skrivelsen behandlar utskottet följande 21 motioner:

1987:6 av Dag Sandahl om tillsättningen av prästtjänster,

1987:8 av Elin Ekman och Lars Carlzon om lekmannarepresentation i hovkonsistoriet,

1987:9 av Gunnar Lindberg m.fl. om förvaltningen av församlingskyrkas fastighet,

1987:18 av Sven Lenhoff om tredjegångstillsättningar av komminister,

1987:20 av Gustav Börjesson om ansvarsfördelningen mellan stiftsstyrelsen och domkapitlet,

1987:21 av Gustav Börjesson om formerna för prästtillsättning,

1987:35 av Hans-Olof Hansson om tillsättningen av prästtjänster,

1987:38 av Hans-Olof Andrén om domkapitlens rättsliga ställning,

1987:46 av Dag Sandahl om ansvarsfördelningen mellan domkapitel och stiftsstyrelse,

1987:47 av Eric Lundqvist om tjänster i en samarbetskyrka,

1987:48 av Carl-Eric Abrahamson om boställsnämnderna,

1987:52 av Rolf Nordblom om tillsättningen av prästtjänster,

1987:60 av Anders Svärd om tredjegångstillsättningar av kyrko-

1987:61 av Bo D Landberg m.fl. om huvudmannaskapet för prästerskapet,

1987:62 yrkande 2 och 3 av Ingemar Björck om domkapitlets uppgifter, m.m.,

1987:63 av Ingemar Björck om tillsättning av prästtjänster,

1987:75 yrkande A12 och 14-16 av Urban Gibson m.fl. om en ny organisation på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan

1987:89 yrkande 2-4 av Karl-Erik Johansson om valbarhet till stiftsstyrelsen, m.m.

1987:92 yrkande 1-3a av Robert Schött om vissa ändringar i lagförslagen i RegSkr. 1987:1,

1987:94 av Robert Schött om tjänstgöringstidens längd för ledamöter i domkapitlen m.m.,

1987:100 av Birger Sjungargård om domkapitlets kyrkliga karaktär, m.m.

Motionsyrkandena redovisas på s. 23 f.

Läronämnden har yttrat sig över regeringens skrivelse och därtill anslutande motioner. Yttrandet fogas som **bilaga 1** till detta betänkande.

Utskottet har anhållit om yttrande från organisationsutskottet över motionen 1987:89 yrkande 3. Organisationsutskottets yttrande fogas som **bilaga 2** till detta betänkande.

De för yttrande överlämnade lagförslagen har följande lydelse.

Domkapitelslag

Härigenom föreskrivs följande.

Domkapitlet och dess uppgifter

1 § I varje stift skall det finnas ett domkapitel.

Domkapitlet skall

1. se till att den för svenska kyrkan gällande ordningen med avseende på svenska kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar iakttas i församlingarna,

2. ha tillsyn över prästernas ämbetsförvaltning och efterlevnad av prästlöftena,

3. i övrigt utföra de särskilda uppgifter som enligt lag eller annan författning ankommer på domkapitlet.

Ledamöter och suppleanter

2 § Domkapitlet består av följande ledamöter, nämligen

1. biskopen som ordförande,

2. domprosten eller, där det inte finns någon domprost, en av regeringen för sex år i sänder bland stiftets kyrkoherdar förordnad ledamot som vice ordförande,

3. en präst vald av stiftets präster,

4. tre lekmän valda av stiftsfullmäktige.

För ledamöterna enligt första stycket 3 och 4 skall finnas lika många suppleanter. De utses på samma sätt som ledamöterna.

Vid handläggning av ärenden som avses i 20–22 §§ skall domkapitlets sekreterare ingå som ledamot.

Sekreteraren

3 § För domkapitlet skall finnas en sekreterare. Stiftsstyrelsen förordnar sekreteraren efter yttrande av domkapitlet.

Behörig att vara domkapitlets sekreterare är den som är medlem i svenska kyrkan och har avlagt juris kandidatexamen eller juristexamen.

Personal och lokaler m. m.

4 § Stiftssamfälligheten skall tillhandahålla domkapitlet sekreteraren och annan personal, kontorslokaler, inventarier, materiel samt det som i övrigt behövs för att domkapitlet skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Valbarhet

5 § Valbar till lekmannaledamot eller suppleant för denne är den som är kyrkobokförd inom stiftet, är medlem i svenska kyrkan och är myndig senast på valdagen.

Valbar till prästledamot eller suppleant för denne är den som innehar en

anställning som präst inom stiftet.

Om en ledamot eller suppleant inte längre är valbar, upphör hans uppdrag genast.

Valet av prästledamot och suppleant för denne

Rösträtt vid valet

6 § Rösträtt vid val av prästledamot och suppleant för denne har den präst som innehar en anställning som präst inom stiftet och som är behörig att utöva prästämbetet.

Valperiodens längd m. m.

7 § Valet av prästledamoten och dennes suppleant gäller för en tid av sex år räknat från och med den 1 januari året efter det år valet har skett. Valet sker vid möte med stiftets präster inför biskopen som valförrättare. Kan inte möte med stiftets präster sammankallas före en valperiods utgång, får valet förrättas på det sätt som anges i andra stycket.

Om ledamoten eller suppleanten avgår under tjänstgöringstiden och mer än sex månader återstår av denna, skall fyllnadsval förrättas för den återstående tiden. Valet förrättas kontraktsvis med kontraktsprosten som valförrättare.

Kungörelse om valet

8 § Tid och plats för valet beslutas avdomkapitlet. Kungörelsen om beslutet skall i god tid före valet tillställas de röstberättigade genom kontraktsprostarna.

Förfarandet vid valet

9 § Valet sker med slutna sedlar. Vid lika röstetal avgörs utgången av valet genom lottning.

10 § Röstberättigad som är förhindrad att personligen närvara vid valet får sända in sinavalsedlar till valförrättaren i förslutna kuvert. Kuverten skall förses med egenhändigt undertecknad, av två vittnen styrkt påskrift om innehållet. Valsedlarna för valet av ledamoten respektive suppleanten skall läggas i olika kuvert.

De insända kuverten öppnas vid valförrättningen. Valsedlarna tas ut, utan att läsas, och sammanblandas med de valsedlar som lämnats personligen av de röstberättigade. Sedan räknas rösterna samman.

11 § Protokoll skall föras över valet. I detta anges vilka röstberättigade som avlämnat sina valsedlar personligen vid valtillfället och vilka som sänt in sina valsedlar. Protokollet justeras samt skrivs under av valförrättaren och minst två röstberättigade. Det skall sedan omedelbart sändas över till domkapitlet.

Röstsammanräkning

12 § När valet förrättas på möte med stiftets präster, tillkännager valförrättaren valets utgång efter det att rösterna har räknats samman. Om valet

förrättas kontraktsvis, skall domkapitlet räkna samman rösterna på den dag som angetts i kungörelsen om valet och tillkännage valets utgång genom anslag. Genom tillkännagivandet är valet avslutat.

Förvaring av valhandlingar

13 § Valsedlar och annat valmaterial skall förvaras på betryggande sätt till dess att valet har vunnit laga kraft.

Valet av lekmannaledamöter och suppleanter

Tidpunkt för valet

14 § Stiftsfullmäktige skall snarast efter sin valperiods början förrätta val av lekmannaledamöter och suppleanter. Valet gäller till dess att stiftsfullmäktige förrättar nytt val under sin nästa valperiod.

Om en ledamot eller suppleant avgår undertjänstgöringstiden och mer än sex månader återstår av denna, skall fyllnadsval förrättas för den återstående tiden.

Förfarandet vid valet

15 § Valet skall ske på samma sätt som val av ledamöter i stiftsstyrelsen.

Om suppleanterna inte väljs proportionellt, skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

16 § Sedan protokollet över valet har justerats skall det omedelbart sändas till domkapitlet.

Hur man överklagar valen

17 § Val av prästledamot och suppleant för denne får överklagas hos kammarrätten. Skrivelsen med överklagandet skall ges in till domkapitlet inom tio dagar efter det att valet avslutades.

Domkapitlet skall infordra valförrättarens förklaring över överklagandet samt valsedlar och övriga valhandlingar. Domkapitlet skall sända över dessa handlingar och överklagandet med eget yttrande till kammarrätten. Bestämmelserna i 27 och 29 §§ förvaltningslagen (1986:223) om omprövning av beslut skall inte tillämpas. Kammarrätten prövar om skrivelsen med överklagandet har kommit in i rätt tid.

Den som har valts till prästledamot utövar sitt uppdrag utan hinder av att valet har överklagats. Om valet ändras, skall den nya ledamoten inta sin plats så snart ändringen har kungjorts. Vad som nu har sagts om ledamot gäller också för supplenat.

Bestämmelserna om inhibition i 29 § förvaltningslagen (1986:223) gäller inte beslut som avses i denna paragraf.

18 § Val av lekmannaledamöter och suppleanter för dessa får överklagas enligt 13 kap. församlingslagen (1988:000).

Förhinder för biskopen

19 § När biskopen är förhindrad att utöva sin tjänst eller när biskopstjänsten är ledig får domkapitlet

1. utse kontraktsprostar och vikarier för dessa,
2. besluta om vem som skall fullgöra de uppgifter, som biskopen får lämna över till annan.
3. anlita annan biskop för prästvigning och de övriga ämbetsuppgifter som måste fullgöras av biskop.

Förlust av prästämbetet m. m.

20 § En präst, som genom lagakraftägande dom eller beslut har blivit avskedad från sin anställning som präst, kan av domkapitlet skiljas från prästämbetet eller för viss tid, som inte överstiger ett år, förklaras obehörig att utöva detta. Detsamma gäller för den präst, som inte innehar eller uppehåller en prästtjänst och som på grund av sitt levnadssätt eller annars har i avsevärd mån skadat det anseende en präst bör ha.

21 § En präst, som genom lagakraftägande dom eller beslut har ålagts disciplinpåföljd, kan av domkapitlet förklaras obehörig att utöva prästämbetet för en viss tid, som inte överstiger ett år, om han i anslutning till domen eller beslutet på grund av sin sinnesbeskaffenhet har erhållit tjänstledighet. Under den tiden får han inte utöva sin tjänst. Detsamma gäller för den präst som innehar eller uppehåller en prästtjänst och som genom lagakraftägande dom funnits ha begått brott.

En präst kan även förklaras obehörig att utöva prästämbetet under den tid då han är avstängd från sin anställning som präst.

22 § En präst som har övergett svenska kyrkans lära skall av domkapitlet skiljas från prästämbetet. Den som innehar en anställning som präst får dock skiljas från ämbetet först sedan han har slutat sin anställning.

23 § För biskopar prövas frågor som avses i 20–22 §§ av ansvarsnämnden för biskopar.

För övriga präster prövas sådana frågor av domkapitlet i det stift inom vilket prästen har sin anställning som präst eller, om han inte har någon sådan anställning, av domkapitlet i det stift inom vilket han är kyrkobokförd.

För präster som tjänstgör i svensk församling i utlandet, är anställda inom Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet eller av styrelsen för Svenska kyrkan i utlandet skall frågorna prövas av domkapitlet i Uppsala stift. Detsamma gäller för en präst som inte är kyrkobokförd inom riket.

Ansvarsnämnden för biskopar

24 § Nämnden består av fem ledamöter. Ledamöterna skall vara medlemmar i svenska kyrkan. Ordföranden skall vara lagfaren och erfaren i domarvärv. Av de övriga ledamöterna skall en vara biskop. De återstående ledamöterna skall vara lekmän som är förtrogna med det kyrkliga församlingslivet.

Närmare bestämmelser om nämndens sammansättning och verksamhet meddelas av regeringen.

Överklagande av beslut som avses i 20–22 §§

25 § Beslut i ärenden som avses i 20–22 §§ får överklagas hos kammarrätten.

Domkapitlets, ansvarsnämndens för biskopar och kammarrättens beslut i ärenden som avses i 20 § gäller omedelbart, om annat inte förordnas i samband med talan mot beslutet.

Hovkonsistorium

26 § I Stockholm skall det finnas ett hovkonsistorium. Detta skall ha samma befogenheter med avseende på hovförsamlingen som domkapitlen har gentemot församlingarna.

27 § Hovkonsistoriet består av överhovpredikanten som ordförande samt de ordinarie hovpredikanterna.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

2. Genom lagen upphävs

Kungl. Maj:ts instruktion den 28 juni 1681, varefter dess consistorium aulicum vid de där förefallande ärenden skall hava sig att rätta, samt

lagen (1936:567) om domkapitel.

3. Uppdraget för prästledamöter och suppleanter för dessa som har utsetts enligt äldre bestämmelser gäller till och med utgången av sjätte året efter valet.

4. Uppdraget för lekmannaledamöter och suppleanter för dessa som har utsetts enligt äldre bestämmelser upphör när stiftsfullmäktige har valt lekmannaledamöter och suppleanter enligt de nya bestämmelserna och valet har vunnit laga kraft.

Prästanställningslag

Härigenom föreskrivs följande.

Lagens tillämpningsområde m. m.

1 § Denna lag är tillämplig på biskopar och andra präster i svenska kyrkan som har anställning i territoriella pastorat och stiftssamfälligheter.

Bestämmelserna i lagen tillämpas också på präster i svenska kyrkan som har anställning i andra icke-territoriella pastorat än hovförsamlingen.

Avlöningsförmånerna i prästernas anställningar fastställs under medverkan av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (*statligt reglerade anställningar*).

Prästtjänsternas antal och fördelning

2 § Regeringen fastställer hur många statligt reglerade prästtjänster som får finnas inrättade i riket.

Svenska kyrkans centralstyrelse skall besluta hur många prästtjänster som får finnas i varje stift.

Pastoratstjänster

3 § I varje pastorat skall det finnas en tjänst som kyrkoherde. I det pastorat där stiftets domkyrka är belägen skall det i stället finnas en tjänst som domprost, om inte regeringen bestämmer annat. Domprosten är kyrkoherde i pastoratet.

I ett pastorat får det också finnas tjänster som komminister.

Tillsättning av pastoratstjänster

Tjänster som domprost

4 § Tjänster som domprost tillsätts av regeringen.

En tjänst som domprost söks hos domkapitlet. Domkapitlet skall pröva vilka sökande som är behöriga och ge kyrkoråden i varje församling i pastoratet tillfälle att yttra sig över dessa.

Domkapitlet skall därefter med eget yttrande lämna över handlingarna avseende behöriga sökande till regeringen.

Tjänster som kyrkoherde

5 § Första och andra gången av tre, när en tjänst som kyrkoherde blir ledig i ett pastorat, tillsätts den i ett enförsamlingspastorat av kyrkorådet och i ett flerförsamlingspastorat av en tillsättningsnämnd, om inte annat följer av 10 eller 12 §.

En tjänst som kyrkoherde söks hos domkapitlet. Domkapitlet skall pröva vilka sökande som är behöriga och lämna över ansökningshandlingarna från dessa till kyrkorådet eller tillsättningsnämnden.

Kyrkorådet eller tillsättningsnämnden skall underrätta stiftsstyrelsen om sina tillsättningsbeslut. När ett beslut har vunnit laga kraft, skall stiftsstyrelsen utfärda ett anställningsbevis för den som har fått tjänsten.

6 § Finns det inte tre behöriga sökande till en tjänst som kyrkoherde, får kyrkorådet eller tillsättningsnämnden tillsätta tjänsten eller lämna över tillsättningsärendet till domkapitlet. Domkapitlet får därvid tillsätta tjänsten eller besluta att tjänsten skall hållas vakant, om inte annat följer av 21 § tredje stycket.

7 § I varje flerförsamlingspastorat skall det finnas en tillsättningsnämnd.

Kyrkorådet i varje församling i pastoratet väljer inom sig ledamöter i nämnden. Antalet ledamöter och hur många av dem som varje församlingskyrkoråd skall utse bestäms genom överenskommelse mellan kyrkoråden. Varje kyrkoråd skall dock välja minst en ledamot. Om församlingarna inte kan enas avgörs frågan av stiftsstyrelsen. För ledamöterna i nämnden skall väljas lika många suppleanter.

Val av ledamöter och suppleanter i nämnden skall ske på samma sätt som val av ledamöter i församlingskyrkoråd. Om suppleanterna inte väljs proportionellt skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

Beträffande tillsättningsnämnden tillämpas i övrigt bestämmelserna om kyrkoråd i 7 kap. 8 §, 9 §, 10 § första stycket tredje meningen, 11–13 §§, 14 § andra stycket samt 21 och 22 §§ församlingslagen (1988: 000).

8 § Var tredje gång tjänsten som kyrkoherde blir ledig i ett pastorat tillsätts den av domkapitlet, om inte annat följer av 10 eller 12 §. Innan tjänsten tillsätts skall kyrkorådet i varje församling ges tillfälle att yttra sig över de behöriga sökandena.

Domkapitlet skall underrätta stiftsstyrelsen om sina tillsättningbeslut. När ett beslut har vunnit laga kraft, skall stiftsstyrelsen utfärda ett anställningsbesvis för den som har fått tjänsten.

Tjänster som komminister

9 § Tjänster som komminister tillsätts på det sätt som enligt 5 och 6 §§ gäller vid tillsättning av tjänster som kyrkoherde.

Tillsättning av tjänster genom förflyttning

10 § En präst som innehar en tjänst som komminister får av stiftsstyrelsen förflyttas till en annan sådan tjänst. En förflyttning får endast ske om den tjänst prästen innehar dras in eller när det annars finns synnerliga skäl för det.

Det nu sagda gäller också en präst som innehar en tjänst som kyrkoherde. Synnerliga skäl får dock åberopas bara när det annars är domkapitlet som enligt 8 § skulle ha tillsatt den kyrkoherdetjänst till vilken förflyttningen avses ske.

11 § Stiftsstyrelsen skall bereda kyrkorådet eller tillsättningsnämnden i berörda pastorat tillfälle att yttra sig i en fråga om förflyttning.

12 § Tjänster som präst i icke-territoriella pastorat samt tjänster som komminister i en samarbetskyrka mellan svenska kyrkan och annat samfund eller liknade tillsätts av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

Stiftstjänster

13 § I varje stift skall det finnas en tjänst som biskop. I Uppsala stift är ärkebiskopen biskop.

I en stiftssamfällighet får det finnas tjänster som stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt och pastorsadjunkt.

Tillsättning av stiftstjänster

Tjänster som biskop

14 § Val av biskop förrättas enligt bestämmelserna i lagen (1963:633) om biskopsval.

Enligt lagen (1982:942) om svenska kyrkan utnämner regeringen till biskop en av de tre som har föreslagits vid biskopsvalet.

Tjänster som stifts-, kontrakts- och pastorsadjunkt

15 § Tjänster som stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt och pastorsadjunkt tillsätts av stiftsstyrelsen.

Tjänsterna som stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt söks hos domkapitlet. Domkapitlet skall pröva vilka sökande som är behöriga och sedan med eget yttrande lämna över ansökningshandlingarna från dessa till stiftsstyrelsen.

Domkapitlet prövar också vilka som är behöriga till en tjänst som pastorsadjunkt.

Tillsättning av vikariat

16 § Vikariat på tjänster som domprost, kyrkoherde, komminister, stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt tillsätts av stiftsstyrelsen.

Vikariaten söks hos domkapitlet. Domkapitlet skall pröva vilka sökande som är behöriga och sedan med eget yttrande lämna över ansökshandlingarna från dessa till stiftsstyrelsen.

Långtidsvikariat som domprost tillsätts dock i samma ordning som tjänsten.

Vikariat på tjänster som komminister får endast tillsättas efter begäran av pastoratet, om regeringen inte föreskriver något annat.

Behörighet och befordringsgrunder

17 § Av lagen (1982:942) om svenska kyrkan framgår att endast den som bekänner svenska kyrkans lära får utnämnas till präst.

En prästtjänst får endast tillsättas med den som får utöva prästämbetet.

18 § Av regeringsformen följer att svenskt medborgarskap gäller som särskilt villkor för innehav och utövande av tjänst som biskop.

19 § Regeringen får meddela föreskrifter om de särskilda villkor som i övrigt skall gälla för behörighet till annan prästtjänst än biskopstjänst.

20 § Vid tillsättning av en prästtjänst skall avseende fästas endast vid sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet. Bland de grunder som sålunda skall beaktas skall skickligheten sättas främst, om det inte finns särskilda skäl för något annat.

Närmare föreskrifter om vad som sägs i första stycket meddelas av regeringen.

Kungörelse om ledig prästtjänst, ansökan och behörighetsprövning

21 § Prästtjänster och vikariat på sådana tjänster skall av domkapitlet kungöras lediga till ansökan. Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från denna skyldighet.

Ansökan skall ges in till domkapitlet inom föreskriven tid. Om det finns särskilda skäl, får dock domkapitlet vid sin prövning av de sökandes behörighet även beakta ansökningar som har kommit in för sent.

Har en tjänst som kyrkoherde, vilken skall tillsättas i den ordning som anges i 5 och 6 §§, eller en tjänst som komminister kungjorts ledig till ansökan, skall den kungöras ledig ytterligare en gång om det inte finns tre behöriga sökande till tjänsten och om kyrkorådet eller tillsättningsnämnden begär det.

Vad som nu har sagts gäller inte tjänst som biskop eller, såvitt avser första och andra styckena, tjänst som pastorsadjunkt.

Anställningsformer

22 § Tjänst som biskop tillsätts med fullmakt. Övriga prästtjänster samt vikariat tillsätts med förordnande.

23 § Förordnanden gäller tills vidare utan tidsbegränsning.

Förordnanden får dock tidsbegränsas om det föranleds av arbetets särskilda beskaffenhet eller om anställningen gäller vikariat.

Har ett förordnande meddelats i strid med vad som sägs i andra stycket, skall förordnandet på talan av prästen förklaras gälla tills vidare utan tidsbegränsning.

Inrättande av prästtjänster

24 § Frågor om inrättande av tjänster som biskop och domprost prövas av regeringen.

Frågor om inrättande av tjänster som stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt prövas av svenska kyrkans centralstyrelse. Enligt föreskrifter som regeringen meddelar prövar centralstyrelsen också frågor om inrättande av personliga tjänster för präst eller tjänster för präst med tjänstgöring i flera stift.

Frågor om inrättande av tjänster som kyrkoherde och komminister samt pastorsadjunkter prövas av stiftsstyrelsen.

Om vakanthållning och indragning av prästtjänster

25 § När en prästtjänst blir ledig, skall stiftsstyrelsen pröva om den behöver tillsättas.

Om tjänsten inte behöver tillsättas skall den hållas vakant eller dras in. I fråga om en domprosttjänst ankommer prövningen dock på regeringen.

26 § När stiftsstyrelsen finner att en tjänst som stiftsadjunkt eller kontraktsadjunkt bör dras in, skall stiftsstyrelsen föreslå det hos svenska kyrkans centralstyrelse.

Frågor om disciplinansvar m. m.

Disciplinpåföljd

27 § Om en präst uppsåtligen eller av oaktsamhet åsidosätter vad som åligger honom i hans anställning och felet inte är ringa, får disciplinpåföljd åläggas honom för *tjänsteförseelse*.

Disciplinpåföljd får inte i något fall åläggas en präst därför att han har deltagit i strejk eller därmed jämförlig stridsåtgärd.

28 § Disciplinpåföljder är varning och löneavdrag.

Mer än en disciplinpåföljd får inte åläggas samtidigt.

Löneavdrag får göras för minst en och högst trettio dagar. Om storleken av löneavdrag föreskriver regeringen.

29 § Innehåller kollektivavtal någon bestämmelse som avviker från 28 § eller från regeringens föreskrifter om löneavdragets storlek, gäller i stället den bestämmelsen för präster som är sysselsatta inom det område som avtalet avser.

Avskedande

30 § Om en präst har begått brott, som visar att han uppenbarligen är olämplig att inneha sin anställning, får han avskedas.

31 § Har en präst genom annan gärning än brott begått grov tjänsteförseelse som visar att han uppenbarligen är olämplig att inneha sin anställning, får han avskedas i stället för att åläggas disciplinpåföljd. Detsamma skall gälla, om en präst, som ålagts disciplinpåföljd, inom två år därefter i anställning inom samma stift på nytt har begått tjänsteförseelse och därigenom visat sig uppenbarligen olämplig att inneha sin anställning.

32 § En präst som har rätt till statlig pension men inte har uppnått pensioneringsperiodens nedre gräns får inte avskedas enligt 30 eller 31 §, om han har begått brottet eller tjänsteförseelsen under inflytande av själslig abnormitet som avses i 33 kap. 2 § brottsbalken och han lämpligen kan förflyttas eller annars omplaceras till en annan prästtjänst som är förenad med sådan pensionsrätt.

33 § Avskedande får inte grundas enbart på omständigheter som stiftsstyrelsen har känt till mer än en månad före prövningen.

När frågan om avskedande prövas av ansvarsnämnden för biskopar får avskedande inte grundas enbart på en omständighet som den myndighet biskopen lyder under har känt till mer än två månader före prövningen.

Första och andra styckena gäller inte när beslutet om avskedande begärs av riksdagens ombudsmän eller justitiekanslern inom sex månader efter det att omständigheten har inträffat.

34 § En präst som är skäligen misstänkt för att i tjänsteutövningen ha begått brott enligt 20 kap. 1–3 §§ brottsbalken eller annat brott varigenom han har åsidosatt åligganden i tjänsteutövningen, skall anmälas till åtal, om fängelse är föreskrivet för brottet eller om det finns anledning anta att talan om enskilt anspråk kommer att föras.

35 § I fråga om allmänfarlig vårdslöshet som avses i 13 kap. 6 § första stycket brottsbalken får regeringen medge undantag från anmälningsskyldigheten enligt 34 §.

Avstängning och läkarundersökning

36 § Inleds enligt denna lag ett förfarande som syftar till att avskeda en präst, får han avstängas från arbetet.

Vidtas en åtgärd för att anställa åtal mot en präst, får han avstängas från arbetet, om gärningen i fråga kan antas medföra uppsägning eller avskedande.

En avstängning enligt första eller andra stycket gäller längst till dess att anställningen upphör.

37 § Om en präst inte fullgör sina arbetsuppgifter tillfredsställande, får han avstängas från sitt arbete, om den bristande tjänstdugligheten beror på sjukdom eller därmed jämförligt förhållande.

Saknas tillräcklig utredning om att den bristande tjänstdugligheten beror på sjukdom eller därmed jämförligt förhållande men framstår detta ändå som sannolikt, får prästen åläggas att låta sig undersökas av läkare som anvisas honom.

Följer prästen inte åläggandet får han avstängas från arbetet.

38 § Upphör grunden för avstängning enligt 36 eller 37 §, skall avstängningen omedelbart hävas.

39 § Närmare föreskrifter för tillämpningen av 36 och 37 §§ meddelas av regeringen.

Handläggningen av frågor som avses i 27–39 §§

40 § Bestämmelserna i 14 kap. lagen (1976: 600) om offentlig anställning skall tillämpas vid handläggningen av frågor enligt 27–39 §§.

41 § Bestämmmelserna i 11–14 §§ lagen (1976: 580) om medbestämmande i arbetslivet skall inte tillämpas i fråga om beslut som meddelas med stöd av 27–39 §§.

Beslutande myndighet

42 § Frågor om disciplinansvar, avskedande, åtalsanmälan, avstängning och läkarundersökning prövas av stiftsstyrelsen i det stift där prästen innehar sin anställning.

För biskopen prövas dock frågorna av ansvarsnämnden för biskopar. Bestämmelser om den finns i domkapitelslagen (1988: 000).

43 § Bestämmelser om rätt för riksdagens ombudsmän och för justitiekanslern att göra anmälan i ärenden om disciplinansvar, avskedande eller avstängning och om handläggning av sådana ärenden finns i 6 § lagen (1986: 765) med instruktion för riksdagens ombudsmän och i 6 § lagen (1975: 1339) om justitiekanslerns tillsyn.

Verkställighet av beslut

44 § Beslut om avskedande får inte verkställas förrän beslutet har prövats slutligt efter talan som avses i 52 § eller förrän rätten till sådan talan har förlorats.

45 § Beslut om avstängning gäller omedelbart. I tvist om avstängningen får domstolen dock för tiden intill dess lagakraftägande dom eller beslut föreligger bestämma, att avstängningen tills vidare inte skall gälla.

Ansvar för avlöningsförmåner m. m.

46 § Stiftssamfälligheten skall svara för kostnader för avlöningsförmåner till stifts- och kontraktsadjunkter, vikarier på sådana tjänster, pastorsadjunkter samt för prosttillägg.

47 § Pastoratet skall svara för kostnader för avlöningsförmåner till innehavare av prästtjänster i pastoratet och vikarier på sådana tjänster samt för icke prästvigda tjänstebiträden.

48 § Stiftsstyrelsen skall bestämma hur kostnaderna för en präst avlöningsförmåner skall fördelas mellan pastoraten, när prästen tjänstgör i flera pastorat eller i ett pastorat och stiftssamfälligheten.

49 § Regeringen får besluta att innehavaren av en biskopstjänst skall anvisas tjänstebostad.

I fråga om innehavaren av en tjänst som kyrkoherde eller komminister får pastoratet besluta att prästen skall anvisas tjänstebostad. Om tjänsten är tillsatt får pastoratet meddela eller upphäva ett sådant beslut endast med samtycke av den som innehar tjänsten. Pastoratet skall underrätta domkapitlet och egendomsnämnden om beslutet.

Kostnaderna för en tjänstebostad åt en kyrkoherde eller komminister skall betalas av pastoratet.

Egendomsnämnden fastställer hyran för tjänstebostaden. Hyran tillfaller pastoratet.

50 § När en tjänstebostad har anvisats är prästen skyldig att bo i den.

Beslut om befrielse från skyldighet att bo i tjänstebostad fattas av regeringen om beslutet rör en biskop och i andra fall av domkapitlet.

Domkapitlet skall medge en ansökan om befrielse om pastoratet har tillstyrkt den eller om det på grund av prästens eller någon familjemedlems hälsa eller bostadsförhållanden eller andra särskilda omständigheter framstår som skäligt.

51 § Stiftsstyrelsen skall meddela tjänstgöringsföreskrifter för andra präster i stiftet än biskopen, i den mån regeringen inte bestämmer annat. Därvid skall i fråga om pastoratspräster beaktas vad domkapitlet har föreskrivit om gudstjänsthållningen i pastoratet.

52 § Den som är missnöjd med en myndighets beslut om tidsbegränsning av förordnande, disciplinpåföljd, avskedande, avstängning eller läkarundersökning får väcka talan hos tingsrätten eller arbetsdomstolen enligt bestämmelser i lagen (1974: 371) om rättegången i arbetstvister.

53 § Talan som avses i 23 § tredje stycket väcks senast två månader efter förordnandetidens utgång.

Om en präst vill söka ändring i ett beslut enligt 27, 30 eller 31 § eller 37 § andra stycket, skall han väcka talan inom fyra veckor från den dag han fick del av beslutet.

Väcks inte talan inom den föreskrivna tiden, är rätten till talan förlorad.

54 § I fråga om rätt för riksdagens ombudsmän och justitiekanslern att söka ändring i beslut om disciplinansvar, avskedande eller avstängning tillämpas bestämmelserna i 16 kap. 3 § lagen (1976: 600) om offentlig anställning.

55 § Bestämmelserna om skadestånd i 38, 41 och 42 §§ lagen (1982: 80) om anställningsskydd skall tillämpas, om en myndighet i ärenden om disciplinansvar, avskedande, avstängning eller läkarundersökning bryter mot någon av följande bestämmelser:

1. 40 §, såvitt gäller tillämpningen av 14 kap. 1 eller 3–9 § lagen (1976: 600) om offentlig anställning,
2. 42 §,
3. föreskrifter enligt 39 § om handläggning av ärende om avstängning eller läkarundersökning.

I fråga om avvikelser i kollektivavtal från vad som sägs i 41 § lagen om anställningsskydd tillämpas 2 § andra stycket samma lag.

56 § Kyrkorådets, tillsättningsnämndens eller stiftsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas enligt bestämmelserna i 13 kap. 1–7 §§ församlingslagen (1988: 000), om inte annat följer av 52 eller 58 §.

57 § Domkapitlets beslut enligt 50 § får överklagas hos kammarkollegiet. Kammarkollegiets beslut får inte överklagas.

Domkapitlets beslut i övrigt enligt denna lag får överklagas hos regeringen.

Domkapitlets beslut om tillsättning av en prästtjänst får överklagas endast av den som har sökt tjänsten. Överklagandet skall ha kommit in till domkapitlet inom tre veckor från den dag då beslutet tillkännagavs genom anslag på domkapitlets anslagstavla.

58 § Svenska kyrkans centralstyrelses och stiftsstyrelsens beslut om inrättande eller indragning av en prästtjänst får inte överklagas.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.
2. Genom lagen upphävs lagen (1957: 577) om prästval.
3. Om förfarandet för tillsättning av tjänst som avses i denna lag har påbörjats före den 1 juli 1989 skall tillsättningsärendet handläggas enligt äldre bestämmelser.
4. Den turordning som enligt äldre bestämmelser varit avgörande för hur en kyrkoherdetjänst tillsätts ändras inte genom denna lag.

5. Utan hinder av bestämmelserna i denna lag får regeringen var tredje gång en kyrkoherdetjänst är ledig i ett pastorat tillsätta tjänsten genom att till denna förflytta en präst som är anställd med fullmakt. Sådan förflyttning får ske endast om det är nödvändigt av organisatoriska eller andra synnerliga skäl. Vid tillsättning som nu sagts skall i övrigt alltjämt tillämpas bestämmelserna i 37–39 §§ lagen (1957: 577) om prästval.

6. När en tjänst som pastoratsadjunkt blir ledig, skall den dras in. De som vid utgången av juni 1991 innehar en tjänst som pastoratsadjunkt är därefter skyldiga att med frånträdande av utövningen av sin tjänst utöva en tjänst som pastorsadjunkt i stiftssamfälligheten.

7. De som med fullmakt innehar statliga tjänster som kyrkoherde för döva skall utöva sin tjänst genom att fullgöra motsvarande arbetsuppgifter hos Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet.

Lag om förvaltningen av kyrklig jord

Härigenom föreskrivs följande.

Definitioner m. m.

1 § Kyrklig jord är sådan fast egendom eller tomträtt

1. vars avkastning är avsedd för avlöning åt kyrkoherde eller komminister i visst pastorat (*löneboställe*),
2. där tjänstebostad är anvisad åt en kyrkoherde eller komminister (*prästgård*),
3. vars avkastning är avsedd för en församlingskyrkas behov (*församlingskyrkas fastighet*),
4. som förvärvats för medel ur prästlönefonder från flera pastorat och vars avkastning är avsedd för avlöning åt kyrkoherde eller komminister i dessa pastorat (*prästlönefondsfastighet*),
5. vars avkastning tillförs kyrkofonden (*kyrkofondsfastighet*),
6. vars avkastning är avsedd för en domkyrkas behov (*domkyrkas fastighet*), eller
7. där tjänstebostad är anvisad åt en biskop (*biskopsgård*).

Om tjänstebostad inte längre är anvisad på en prästgård blir denna löneboställe.

Vid tillämpning av 21 och 23 §§ skall även sådan fast egendom på vilken en församlingskyrka eller domkyrka av stiftelsekaraktär är uppförd anses som församlingskyrkas fastighet respektive domkyrkas fastighet.

2 § Bestämmelser i lag eller annan författning om fast egendom eller tomträtt som tillhör staten tillämpas inte på kyrklig jord.

3 § Vad som enligt lag eller annan författning åligger fastighetsägare skall fullgöras av den som förvaltar den kyrkliga jorden.

Den som förvaltar den kyrkliga jorden företräder denna om annat inte sägs i denna lag.

Egendomsnämnden

4 § I varje stiftssamfällighet skall det finnas en egendomsnämnd. Nämnden skall ha hand om de uppgifter i fråga om kyrklig jord i stiftet som ankommer på nämnden enligt denna lag eller bestämmelser som har meddelats med stöd av lagen.

5 § Ledamöter och suppleanter i egendomsnämnden väljs av stiftsfullmäktige till det antal fullmäktige bestämmer. Antalet ledamöter får dock inte vara mindre än fem. Antalet suppleanter bör vara minst lika stort som antalet ledamöter.

Om suppleanterna inte skall väljas proportionellt skall det vid valet även bestämmas i vilken ordning de skall inkallas till tjänstgöring.

6 § Följande bestämmelser i församlingslagen (1988:000) tillämpas på egendomsnämnden, nämligen

7 kap. 8 § om rätt till ledighet för uppdraget,
7 kap. 10 § om ordförandeskapet,
7 kap. 11 § om sammanträden,
7 kap. 12 § om suppleanternas tjänstgöring,
7 kap. 13 § första stycket om beslutsförhet,
7 kap. 14 § om val av särskild avdelning samt krav på beslut och protokoll,
7 kap. 15 § om mottagande av framställningar m. m.,
7 kap. 17 § om reglemente,
7 kap. 21 § om förvaring av arkivhandlingar,
7 kap. 22 § första stycket om ersättning till ledamöter och suppleanter,
9 kap. 4 § om valbarhet,
9 kap. 5 § om valperiodens längd.

Därvid skall följande gälla:

1. Bestämmelserna om stiftsstyrelsen skall avse egendomsnämnden.
2. Bestämmelserna om församlingen, kyrkofullmäktige och kyrkostämman skall avse stiftssamfälligheten och stiftsfullmäktige.
3. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får besluta att egendomsnämndens protokoll och andra arkivhandlingar får förvaras på annat sätt än i kyrkoarkiv.

Förvaltningen

Allmänna bestämmelser

7 § Pastoratet skall förvalta löneboställen och församlingskyrkors fastigheter, med undantag av tillhörande skog, samt prästgårdar.

Egendomsnämnden skall förvalta prästlönefondsfastigheter, domkyrkas fastigheter och biskopsgårdar samt skogen på löneboställen och på församlingskyrkors fastigheter. Lunds domkyrkas fastigheter skall dock förvaltas av ett särskilt domkyrkoråd enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Kammarkollegiet skall förvalta kyrkofondsfastigheter. En egendomsnämnd skall dock förvalta en kyrkofondsfastighet, om kammarkollegiet beslutar att överlämna förvaltningen av fastigheten åt nämnden. Kammarkollegiet kan också överlämna förvaltningen åt någon annan förvaltare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får efter ansökan av den som förvaltar den kyrkliga jorden besluta att denna skall förvaltas på annat sätt.

Särskilda bestämmelser om prästgårdar och biskopsgårdar

8 § Vid förvaltningen av prästgårdar och biskopsgårdar skall naturvårdens och kulturminnesvårdens intressen beaktas i skälig omfattning.

Egendomsnämnden får meddela bestämmelser för vården och användningen av prästgårdar som utgör en särpräglad miljö. Detsamma gäller sådana byggnader på prästgårdar som har ett särskilt värde som exempel på en viss tids byggnadsskick.

Vad som sägs om prästgård i första och andra styckena skall även gälla vid förvaltningen av ett löneboställe, som tidigare varit prästgård.

9 § Har ett pastorat enligt 49 § prästanställningslagen (1988:000) anvisat en kyrkoherde eller komminister tjänstebostad på en prästgård, skall pastoratet anordna prästgården.

Pastoratet skall underhålla prästgården och vid behov bygga nya hus på den. Pastoratet svarar för prästgårdens skötsel, om detta inte enligt före-

skrifter som regeringen meddelar eller enligt avtal skall ankomma på innehavaren av tjänstebostaden.

10 § Egendomsnämnden skall svara för löpande underhåll, skötsel och uppvärmning av biskopsgården, om detta inte enligt avtal skall ankomma på någon annan. Behöver husen på biskopsgården byggas om eller en ny biskopsgård byggas, skall egendomsnämnden lämna förslag härom till regeringen. För biskopsgården i Lunds stift gäller dock de bestämmelser som regeringen meddelar.

Regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, kammarkollegiet får meddela ytterligare föreskrifter om hur egendomsnämndens åliggande enligt första stycket skall utföras.

Särskilda bestämmelser om annan kyrklig jord

11 § Förvaltningen av löneboställer, församlingskyrkors fastigheter, prästlönefondsfastigheter, domkyrkors fastigheter och kyrkofondsfastigheter skall inriktas på att egendomens avkastningsförmåga tas tillvara på ekonomiskt bästa sätt. Naturvårdens och kulturminnesvårdens intressen skall beaktas i skälig omfattning.

12 § Ett pastorat får endast efter medgivande av egendomsnämnden företa en mera omfattande värdebeständig rationalisering med avseende på ett löneboställes jordbruk. Detsamma gäller i fråga om nybyggnad eller väsentlig ombyggnad av hus på ett löneboställes jordbruk.

Innan egendomsnämnden avgör en fråga om tillstånd till sådan åtgärd som avses i första stycket, skall nämnden begära in yttrande från lantbruksnämnden och bereda kommunen där egendomen finns tillfälle att yttra sig, om det inte är obehövligt.

13 § När ett löneboställe eller en församlingskyrkas fastighet skall upplåtas på arrende för jordbruk skall egendomsnämnden bestämma villkoren för upplåtelsen. När en arrendenämnd eller en domstol handlägger frågor om sådana villkor företräds den kyrkliga jorden av egendomsnämnden.

14 § Rätt till jakt på kyrklig jord upplåts av den som förvaltar egendomen, om inte annat följer av andra stycket.

Egendomsnämnden upplåter rätt till jakt på ett löneboställe eller en församlingskyrkas fastighet, om nämnden förvaltar skogen på fastigheten. Pastoratet får dock med egendomsnämndens medgivande besluta om upplåtelse i fråga om sådan mark som inte är skogsmark och som ligger avskilt i förhållande till skogen. Sådant medgivande får inte lämnas om det med hänsyn till jaktvården finns skäl för gemensam upplåtelse.

15 § Rätt till fiske i vatten som hör till kyrklig jord upplåts av förvaltaren. Pastoratet upplåter dock rätt till fiske i vatten som hör till ett löneboställe eller en församlingskyrkas fastighet.

16 § Egendomsnämnden skall företräda kyrklig jord med undantag för kyrkofondsfastigheter i ärenden om upplåtelse av följande rättigheter, nämligen

1. nyttjanderätt till mark för församlingsändamål, kommunalt behov, bostadsbebyggelse, industri eller annat liknande ändamål,
2. tomträtt,

3. rätt till annan naturtillgång än vattenkraft,
4. servitut.

Detsamma gäller ärenden som rör ledningsrätt eller vägrätt samt, om regeringen inte föreskriver att annan myndighet skall företräda den kyrkliga jorden, i ärenden som rör byggnadsminnen, naturvårdsområden, naturreservat, naturminnen eller bestämmelser till skydd för djurlivet.

17 § Kammarkollegiet skall företräda kyrklig jord i ärenden som rör upplåtelse av rätt till vattenkraft.

18 § En dispositionsändring, som inte avser en sådan upplåtelse eller sådant godkännande som anges i 16 eller 17 §, skall i fråga om löneboställe prövas av egendomsnämnden och för annan kyrklig jord av den som förvaltar egendomen. Föranleds ändringen av att ett självständigt jordbruk inte längre är bärkraftigt eller kan ändringen leda till att ett sådant jordbruk inte kan bestå, skall frågan alltid prövas av egendomsnämnden.

19 § Den vinst eller förlust som uppkommer vid förvaltningen av prästlönefondsfastigheter skall egendomsnämnden fördela på pastoraten i förhållande till deras andelar i fastigheterna. Detsamma gäller för vinst eller förlust vid förvaltningen av skogen på löneboställena.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om hur andelarna skall beräknas.

Tillsynen över förvaltningen

20 § Egendomsnämnden skall ha tillsyn över sådan förvaltning av kyrklig jord som pastoraten enligt 7 § första stycket har hand om. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får dock i enskilda fall besluta att sådan egendom inte skall stå under nämndens tillsyn.

Försäljning eller byte av kyrklig jord

21 § Tillstånd till försäljning eller byte av kyrklig jord får lämnas

1. för att tillgodose bostadsbehovet i orten,
2. för att bilda lämpliga enheter för jordbruk eller skogsbruk,
3. för att främja annat syfte liknande det som avses i 1 eller 2,
4. för att tillgodose ändamål som avses i 2 kap. expropriationslagen (1972:719), eller
5. när jorden på grund av särskilda omständigheter inte lämpligen bör behållas för sitt ändamål.

Tillstånd till överlåtelse får lämnas endast om överlåtelsen kan ske utan olägenhet för det allmänna och den sker mot ersättning som, om annat inte särskilt föreskrivs, motsvarar fastighetens marknadsvärde.

Om det finns särskilda skäl får tillstånd även ges till sådan överlåtelse av kyrklig jord som medför att denna blir kyrklig jord av annat slag.

22 § Frågor om tillstånd enligt 21 § skall prövas av kammarkollegiet eller egendomsnämnden enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

Om prästlönefonder m. m.

23 § Ersättning för kyrklig jord på grund av försäljning, expropriation, upplåtelse av naturtillgång eller liknande skall fonderas. Avkastningen skall användas för samma ändamål som jorden har varit avsedd för.

Utan hinder av vad som sägs i första stycket skall ersättning som härrör från löneboställe eller prästlönefondsfastighet användas till betalning av sådant lån ur kyrkofonden som upptagits för lönebostället eller prästlönefondsfastigheten.

Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från skyldigheten att fondera medel. Frågor om undantag prövas efter regeringens bestämmande av kammarkollegiet eller egendomsnämnden.

24 § Ersättning som skall fonderas enligt 23 § och som kommer från ett löneboställe eller en prästgård skall utgöra prästlönefond för pastoratet. Även annan fond vars avkastning är avsedd för avlöning åt en kyrkoherde eller komminister utgör prästlönefond.

Prästlönefonderna skall förvaltas av pastoraten. De skall göras räntebärande på samma sätt som föreskrivs om omyndigas medel. Regeringen får meddela föreskrifter om att fondernas tillgångar används på annat sätt. Frågor om undantag prövas efter regeringens bestämmande av kammarkollegiet eller egendomsnämnden.

Av medel ur prästlönefonder från flera pastorat får prästlönejordsfond bildas för inköp av prästlönefondsfastigheter. Prästlönejordsfonderna skall förvaltas av egendomsnämnderna.

25 § Ersättning som skall fonderas enligt 23 § och som kommer från en prästlönefondsfastighet får behållas i en prästlönejordsfond i stiftet och användas till köp av fast egendom, om det kan antas att köp kan komma till stånd inom en nära framtid. Bestämmelser om sådant köp finns i 28 §.

I annat fall än som avses i första stycket skall sådan ersättning som anges där tillföras pastoratens prästlönefonder i förhållande till pastoratens andelar i fastigheten.

26 § Ersättning som skall fonderas enligt 23 § och som kommer från en församlingskyrkas eller en domkyrkas fastighet utgör fastighetsfond för församlingskyrkan respektive domkyrkan.

Ersättning som skall fonderas enligt 23 § och som kommer från biskopsgården i Lunds stift skall tillföras fastighetsfonden för Lunds domkyrka.

Församlingskyrkas fastighetsfond förvaltas av pastoratet. Domkyrkas fastighetsfond förvaltas av den som förvaltar domkyrkan.

En församlingskyrkas eller domkyrkas fastighetsfond skall göras räntebärande på samma sätt som föreskrivs om omyndigas medel. Regeringen får meddela föreskrifter om att fondernas tillgångar används på annat sätt. Frågor om undantag prövas efter regeringens bestämmande av kammarkollegiet eller egendomsnämnden.

27 § Ersättning som avses i 23 § och som kommer från kyrkofondsfastighet eller annan biskopsgård än biskopsgårdarna i Lunds och Visby stift skall tillföras kyrkofonden.

Köp av fast egendom eller tomträtt

28 § Kammarkollegiet eller egendomsnämnden skall enligt bestämmelser som regeringen meddelar pröva frågor om köp av fast egendom eller tomträtt för medel ur prästlönefond, prästlönejordsfond eller församlingskyrkas fastighetsfond samt frågor om ur vilka prästlönefonder medel skall tillskjutas till prästlönejordsfond.

29 § Pastoratets och egendomsnämndens beslut får överklagas hos kammarkollegiet. Egendomsnämndens beslut enligt 13 § får endast överklagas av den som förvaltar egendomen.

Kammarkollegiet får överlämna ett ärende till regeringens avgörande, om kollegiet anser att särskilda skäl motiverar det. Kammarkollegiet skall då bifoga eget yttrande i ärendet.

Kammarkollegiets beslut i en dit överklagad fråga får inte överklagas. I övrigt får kammarkollegiets beslut med undantag av beslut enligt 7 § tredje stycket överklagas hos regeringen.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989, då lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord skall upphöra att gälla.

2. Stiftsfullmäktige skall före utgången av juni månad 1989 välja ledamöter i egendomsnämnden. Valet gäller från och med den 1 juli 1989 till dess stiftsfullmäktige förrättar nytt val under nästa valperiod.

3. Räkenskapsåret för egendomsnämndens förvaltning under dess första verksamhetsår skall utgöras av tiden den 1 juli – den 31 december 1989.

I **motion 1987:6** av Dag Sandahl föreslås

att kyrkomötet som sin mening ger regeringen tillkänna att domkapitlet bör vara tillsättningsmyndighet för prästtjänster men att berörda församlingars kyrkoråd bör få välja på vilket sätt man önskar medverka vid tillsättningen i enlighet med vad som anförts i motionen.

I **motion 1987:8** av Elin Ekman och Lars Carlzon föreslås

att kyrkomötet som sin mening ger regeringen tillkänna att tilllägg bör göras i 27 § i regeringens förslag till ny domkapitelslag innebärande att lekmannaombud jämte suppleant(er) införes i hovkonsistoriet samt att dessa i likhet med konsistoriet i övrigt utses av H.M. Konungen, i detta fall på förslag av hovförsamlingens kyrkostämma.

I **motion 1987:9** av Gunnar Lindberg m.fl. hemställs

1. att kyrkomötet avstyrker regeringens förslag om ändrad förvaltning av församlingskyrkas fasta egendom,

2. att kyrkomötet föreslår regeringen:

Församlingskyrkas fasta egendom, inklusive skog, med tillhörande fond förvaltas av församlingen. Pastoratets kostnader för församlingskyrkan och skoglig personal avräknas mot församlingskyrkans skogsinkomster.

I **motion 1987:18** av Sven Lenhoff hemställs

att kyrkomötet hos regeringen begär förslag till ändring i den föreslagna Prästanställningslagen i regeringens skrivelse 1987:1 så att

1. rubriken "Tjänster som kyrkoherde" ersätts med "Tjänster som kyrkoherde och komminister",

2. i §§ 5, 6 och 8 orden "eller komminister" tillfogas efter ordet "kyrkoherde",

3. § 9 utgår.

I **motion 1987:20** av Gustav Börjesson föreslås

att kyrkomötet i sitt yttrande över regeringens skrivelse 1987:1 i fråga om domkapitlets resp. stiftsstyrelsens ansvarsområde beslutar enligt vad som ovan anförts i motionen.

I **motion 1987:21** av Gustav Börjesson föreslås

att kyrkomötet i fråga om formerna för prästtillsättningarna som

sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen.

I **motion 1987:35** av Hans-Olof Hansson hemställs

att kyrkomötet i sitt yttrande över regeringens skrivelse 1987:1 i fråga om förslaget till ny prästanställningslag beslutar i enlighet med vad som anförs i motionen.

I **motion 1987:38** av Hans-Olof Andrén hemställs

att kyrkomötet beslutar att i sitt yttrande till regeringen över RegSkr. 1987:1 begära att domkapitlen blir statliga förvaltningsmyndigheter under kyrkomötet.

I **motion 1987:46** av Dag Sandahl föreslås

1. att kyrkomötet beslutar att ansvarsfördelningen mellan domkapitel och stiftsstyrelse görs så att domkapitlen beslutar också i de i motionen anförda frågorna,

2. att kyrkomötet beslutar att frågor om pastoratsreglering avgörs av stiftsstyrelsen efter domkapitlets hörande medan frågor om den prästerliga tjänsteorganisationen avgörs av domkapitlet efter stiftsstyrelsens hörande samt

3. att - därest yrkande 1 inte vinner kyrkomötets bifall - kyrkomötet beslutar att frågor om den prästerliga tjänsteorganisationen skall avgöras efter domkapitlets hörande.

I **motion 1987:47** av Eric Lundqvist hemställs

att kyrkomötet hos regeringen begär att kyrkokommitténs förslag till lagbestämmelse om tjänst som komminister i samarbetskyrkor med Evangeliska Fosterlandsstiftelsen fastställes utan ändring.

I **motion 1987:48** av Carl-Eric Abrahamson hemställs

att kyrkomötet uttalar sig för att boställsnämnderna bibehålles i den nya organisationen.

I **motion 1987:52** av Rolf Nordblom hemställs

att kyrkomötet beslutar som sin mening ge regeringen till känna vad som ovan anförts rörande förslag om tre personer vid kyrkoherdetillsättning.

I **motion 1987:60** av Anders Svärd yrkas

att kyrkomötet som sin mening ger regeringen till känna att alla kyrkoherdetillsättningar bör ske på församlingsplanet i likhet med övriga prästtillsättningar.

I **motion 1987:61** av Bo D Landberg m.fl. hemställs

att kyrkomötet beslutar föreslå regeringen att hela huvudmannaskapet för svenska kyrkans prästerskap skall handhavas av domkapitlet.

I **motion 1987:62** yrkande 2 och 3 av Ingemar Björck hemställs

2. att kyrkomötet i skrivelse till regeringen uttalar sig för att domkapitlet skall fastställa prästernas tjänstgöringsföreskrifter,

3. att kyrkomötet i skrivelse till regeringen uttalar sig för att domkapitlets chefjurist skall ha samma kompetens (domarebehörighet) som nu.

I **motion 1987:63** av Ingemar Björck hemställs

1. att kyrkomötet beslutar i skrivelse till regeringen uttala sig för att de röstberättigade i församlingen även i fortsättningen skall få utse sin präst genom val,

2. att kyrkomötet beslutar i skrivelse till regeringen uttala sig för att kyrkorådens befattning med tillsättning av präst skall inskränkas till att avge yttrande över domkapitlets förslag.

I **motion 1987:75** yrkande A 12 och 14-16 av Urban Gibson m.fl. hemställs

12. att regeringen för sin del bör medverka till en lösning av överförandet av prästtjänster till kyrkligt huvudmannaskap i samband med en principöverenskommelse mellan arbetsmarknadsparterna i frågan,

14. att regeringen bör framlägga förslag till lagändring för att tillgodose önskemålet att domprost utses av centralstyrelsen,

15. att författningen bör utformas så att domkapitels tillsättningsbeslut får överklagas hos kyrkomötets besvärsnämnd,

16. att det bör uppdras åt centralstyrelsen att utfärda bestämmelser om särskilda villkor för behörighet till annan prästtjänst än biskopstjänst.

I **motion 1987:89** yrkande 2-4 av Karl-Erik Johansson hemställs

att kyrkomötet hos regeringen anhåller

2. beträffande ansvarsfördelningen mellan stiftsstyrelse och domkapitel, att i motionen framförda synpunkter blir tillgodosedda,

3. beträffande kyrkoherdarna för döva, att dessa skall anställas av stiftsstyrelserna och verksamheten i fråga vara en stiftsangelägenhet,

4. beträffande tillsättningen av prästtjänster,

a) att tillsättningen av präster i pastoraten, kyrkoherdar och komministrar, skall ske på det sätt som föreslagits av domkapitlet i Visby och i motionen redovisats,

b) att, om yrkandet under a) inte vinner kyrkomötets bifall, domkapitlet vid behörighetsprövningen skall rangordna de sökande efter förtjänst och skicklighet.

I **motion 1987:92** yrkande 1-3a av Robert Schött hemställs

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 hos regeringen anhåller

1. beträffande **tillämpningsområdet för prästanställningslagen** att i 1 § andra stycket i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag ges följande lydelse:

Bestämmelserna i lagen tillämpas också på präster i svenska kyrkan som har anställning i andra icke-territoriella pastorat än hovförsamlingen, i den mån regeringen bestämmer detta.

2. beträffande **tjänstebiträden åt präster**

a) att i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag skall införas en ny bestämmelse, 45 a §, samt närmast före 45 a § en ny rubrik av följande lydelse.

Tjänstebiträden åt präster

45 a § Stiftsstyrelsen får förordna tjänstebiträden åt präster enligt föreskrifter som regeringen meddelar.

b) att 47 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag ges följande lydelse:

47 § Pastoratet skall svara för kostnader för avlöningsförmåner till innehavare av prästtjänster i pastoratet och vikarier på sådana tjänster samt för tjänstebiträden åt präster.

3. beträffande **kostnadsansvaret för praktikanter m.m.**

a) att 46 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag ges följande lydelse:

46 § Stiftssamfälligheten skall svara för följande kostnader:

1. avlöningsförmåner till stifts- och kontraktsadjunkter, vikarier på sådana tjänster samt pastorsadjunkter,

2. arvoden till praktikanter och handledare för dessa,

3. prosttillägg.

I **motion 1987:94** av Robert Schött hemställs

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 hos regeringen anhåller om sådana författningsändringar att en enhetlig tjänstgöringsperiod fastställs för de valda ledamöterna och ersättarna i domkapitlen, ansvarsnämnden för biskopar och kyrkomötets besvärsnämnd.

I **motion 1987:100** av Birger Sjungargård föreslås

1. att kyrkomötet för regeringen uttalar att domkapitlen och stiftsnämnderna/egendomsnämnderna är kyrkliga organ med ett kyrkligt utrprung och med kyrkliga funktioner och uppgifter, och att detta är och förblir förhållandet såväl i nuvarande ordning som i dessa organs karaktär och funktion i den reformerade stiftsorganisation som föreslås i skrivelsen,

2. att kyrkomötet för regeringen uttalar att präst- och biskopsämbetena och präst- och biskopstjänsterna är och förblir kyrkliga ämbeten och tjänster såväl i nuvarande ordning som i den reformerade ordning som föreslås för kyrkans stifts- och lokalplan.

Beträffande de närmare motiveringarna hänvisas till motionerna.

3 UTSKOTTET

3.1 Inledning

Åren efter det att kyrkomötet år 1979 hade avvisat tanken på ändrade relationer mellan staten och kyrkan tillsattes olika utredningar för att möta önskemål om reformer på det kyrkliga området. År 1982 tillsattes en parlamentarisk kommitté, 1982 års kyrkokommitté för att utreda frågan om svenska kyrkans struktur på lokalplanet m.m. I kommitténs uppdrag ingick även frågan om den prästerliga tjänsteorganisationen samt vissa frågor om det ekonomiska utjämningssystemet för kyrkliga kommuner. Kommittén gav år 1983 ut ett diskussionsbetänkande (SOU 1983:55) Församlingen i framtiden, som gick ut på en bred remiss. Med beaktande av vad som hade kommit fram vid remissbehandlingen avgav kommittén i början av år 1985 lägesrapporten (SOU 1985:1) Församlingar i samverkan. Kyrkomötet behandlade år 1985 kommitténs förslag (RegÄr. 1985:1, KO 10, kskr 34). Därefter har kyrkokommittén lämnat sitt slutförslag till lokal och regional organisation i svenska kyrkan i betänkandet (SOU 1986:17 och 18) Framtid i samverkan. Betänkandet har remissbehandlats.

De förslag som läggs fram i regeringens skrivelse bygger på betänkandet och remissbehandlingen därav.

3.2 Skrivelsens huvudsakliga innehåll

I skrivelsen redovisar regeringen sina förslag till reformer med

anledning av de förslag som har lagts fram av 1982 års kyrkokommitté.

Kyrkomötets yttrande inhämtas över fyra lagförslag, nämligen förslag till domkapitelslag, kyrkofondslag, lag om förvaltningen av kyrklig jord och prästanställningslag. Härutöver bereds kyrkomötet tillfälle att ta del av ytterligare två lagförslag, nämligen förslag till församlingslag och kyrklig indelningslag. Sistnämnda två lagförslag samt förslaget till kyrkofondslag behandlas inte i detta betänkande.

Enligt förslaget ändras kompetensfördelningen på lokalplanet så att ansvaret för mera kostnadskrävande församlingsangelägenheter läggs på pastoratsnivån.

I varje stift skall det finnas en stiftssamfällighet med kompetens att sköta vissa för stiftets församlingar gemensamma angelägenheter. Det beslutande organet i samfälligheten - stiftsfullmäktige - skall välja en stiftsstyrelse. Förutom att vara beredande och verkställande organ åt stiftsfullmäktige får stiftsstyrelsen överta uppgifter från bl.a. domkapitlet.

Domkapitlen behålls som statliga myndigheter för ärenden rörande kyrkans lära och prästernas ämbetsförvaltning. Lekmannaledamöterna väljs av stiftsfullmäktige.

De nuvarande stifts- och boställsnämnderna avskaffas. Deras uppgifter övertas av en obligatorisk nämnd hos stiftssamfälligheten - egendomsnämnden.

Den prästerliga tjänsteorganisationen förenklas. Prästvalen avskaffas. Domkapitlens s.k. tredjegångstillsättning av kyrkoherdar behålls. I övrigt tillsätts kyrkoherdar och komministrar av församlingskyrkoråden. I flerförsamlingspastorat tillsätts tjänsterna av en särskild tillsättningsnämnd. De nya stiftsstyrelserna övertar flertalet av domkapitlens arbetsgivarfunktioner gentemot prästerna. Stiftsstyrelsen beslutar också om inrättande av prästtjänster i pastoraten. Svenska kyrkans centralstyrelse beslutar om inrättande av prästtjänster i stiftssamfälligheterna - stifts- och kontraktsadjunkter.

För stiftskansliernas verksamhet m.m. skall ur kyrkofonden utgå stiftsbidrag. Från detta skall stiftsstyrelsen kunna bevilja pastorat och kyrkliga samfälligheter med särskilda behov bidrag.

Förslagen föreslås träda i kraft under år 1989.

3.3 Domkapitlen

3.3.1 Ansvarsfördelningen mellan domkapitel och stiftsstyrelse m.m.

Regeringens förslag

Domkapitlen skall enligt regeringens förslag bestå som statliga förvaltningsmyndigheter. Deras uppgifter begränsas emellertid till frågor som främst har anknytning till svenska kyrkans lära och gudstjänst och den prästerliga ämbetsförvatlningen. Domkapitlen föreslås också få avgöra sådana ärenden där en präst personliga intressen kan komma i motsättning till de kyrkokommunala, t.ex. befrielse från tjänstebostadsskyldighet. De ärenden som domkapitlet skall få besluta i är enligt förslaget i huvudsak följande:

- prästexamen och antagning av präster i stiftet
- behörighet vid tillsättning av stiftspräster och pastoratspräster
- tillsättning av kyrkoherde i pastorat var tredje gång tjänsten är ledig
- tillsättning av präst i samarbetskyrka med EFS eller med ett annat trossamfund
- skiljande från prästämbetet eller förklaring att en präst är obehörig att utöva sitt ämbete
- befrielse för en präst från skyldighet att bo i tjänstebostad
- förordnande enligt förordningen (1975:1047) om vigselförrättare i vissa fall
- utseende av en kyrkoherde att vara ledamot i en flerpastoratssamfällighets kyrkoråd
- föreskrifter om gudstjänsthållningen i församlingarna
- överklagande i fråga om anteckning i kyrkobok eller beslut av präst enligt religionsfrihetslagen eller angående förrättande av vigsel
- överklagande av kyrkoråds beslut om kyrkas upplåtande.

Enligt regeringens förslag skall vissa av de uppgifter som i dag ankommer på domkapitlen föras över till de nya stiftssamfälligheternas styrelse - stiftsstyrelserna. På dessa skall även föras över andra förvaltningsuppgifter som i dag ligger på statliga förvaltningsmyndigheter på central nivå. Sålunda föreslås att stiftsstyrelsen skall få besluta i följande ärenden:

- bildande av kyrkliga samfälligheter
- kontrakts- och pastoratsindelning
- den prästerliga tjänsteorganisationen i pastoraten
- inrättande av pastorsadjunktstjänster
- tjänstgöringsföreskrifter för präster
- fastställande av tjänsteställen för präst
- ledigförklarande, vakantsättning och indragning av prästtjänster
- tillsättning av stiftspräster
- förordnande av pastorsadjunkter
- tjänstledighet och vikarier för präster
- utfärdande av anställningsbevis och tjänstgöringsbetyg för präster
- entledigande av präster
- disciplinansvar m.m. beträffande präster.

Motioner

Frågan om **ansvarsfördelningen mellan stiftsstyrelsen och domkapitlet** tas upp i fem motioner. Motionerna tar sikte på handläggningen av ärenden som rör prästerliga tjänsteinnehavare.

I **motion 1987:20** kritiseras den föreslagna ansvarsfördelningen mellan stiftsstyrelsen och domkapitlet. Enligt motionären bör domkapitlet behålla sitt arbetsgivaransvar för prästerna. Motionären föreslår att domkapitlen utöver vad regeringen har föreslagit skall handha följande ärenden:

- tillsättning av stiftspräster efter yttrande av stiftsstyrelsen
- tillsättning av pastoratspräster efter det att förslag/yttrande avgivits av församling (församlingarna)
- ledigförklarande, vakantsättning och förordnanden
- förordnande av pastorsadjunkter
- tjänstledighet och vikarier för präster
- utfärdande av anställningsbevis och tjänstgöringsbetyg för präster
- entledigande av präster
- disciplinärenden m.m. beträffande präster
- föreskrifter om den prästerliga tjänsteorganisationen i pastorat och tjänstgöringsföreskrifter.

I **motion 1987:46** föreslås att domkapitlet förutom de av regeringen föreslagna uppgifterna också skall besluta i följande ärenden

- tjänstgöringsföreskrifter för präster
- tillsättning av stiftspräster
- förordnande av pastorsadjunkter
- tjänstledighet och vikarier för präster
- utfärdande av anställningsbevis och tjänstgöringsbetyg för präster
- entledigande av präster
- disciplinansvar m.m. beträffande präster.

I **motion 1987:61** avvisas tanken på stiftsstyrelsen som huvudman för prästerskapet. Motionärerna yrkar att hela huvudmannaskapet för prästerskapet skall has om hand av domkapitlet.

I **motion 1987:62** föreslås att domkapitlet skall fastställa prästernas tjänstgöringsföreskrifter.

I **motion 1987:89** pekas på det kyrkliga ämbetets självständighet och frihet i förhållande till de kyrkokommunala organen. Enligt motionären bör beslut om tjänstgöringsföreskrifter och ärenden om disciplinansvar beträffande präster ligga hos domkapitlet. Detta gäller även förordnande av pastorsadjunkter.

I två motioner behandlas **domkapitlens rättsliga ställning.**

I **motion 1987:38** framhålls att domkapitlens uppgifter enligt

regeringens förslag koncentreras till frågor som är av den "inomkyrkliga" typ för vilken normgivningen enligt kyrkomötesreformen har delegerats till kyrkomötet. Med dessa förändrade uppgifter bör domkapitlen enligt motionären bli statliga förvaltningsmyndigheter under kyrkomötet.

I motion 1987:100 framförs protester mot att domkapitlen och stiftsnämnderna i regeringens skrivelse beskrivs som statliga organ under regeringen. Motionären yrkar att kyrkomötet för regeringen uttalar att domkapitlen och stiftsnämnderna/egendomsnämnderna är och förblir kyrkliga organ med ett kyrkligt ursprung och med kyrkliga funktioner och uppgifter.

Utskottets överväganden

I regeringens skrivelse betonas att den sedan gammalt tillämpade dubbla ansvarslinjen i svenska kyrkan bör bevaras. Föredragande statsrådet uttalar att en klar markering skall göras av att biskopar och präster har ett självständigt ansvar för kyrkans lära, förkunnelse och sakramentsförvaltning (s. 32). Med hänvisning till detta föreslås att domkapitlen alltjämt skall bestå för att ta hand om de frågor som har samband med kyrkans lära, prästämbetets utövning, gudstjänstlivets och kyrkorummets utformning.

Utskottet ansluter sig för sin del till regeringens förslag i denna del.

När det gäller ärenden som rör prästerliga tjänsteinnehavare föreslår regeringen en uppdelning mellan stiftsstyrelsen och domkapitlet. Enligt förslaget skall stiftsstyrelsen ha hand om frågor som rör prästernas anställning, medan domkapitlet skall ha hand om frågor som rör prästernas ämbetsutövning. Förslaget, som skiljer sig från kyrkokommitténs i dessa delar, motiveras med att en så klar uppdelning som möjligt bör göras mellan anställning och ämbetsutövning.

Enligt utskottets mening kan dock förslaget i denna del ifrågasättas på flera punkter. Den föreslagna ansvarsfördelningen kritiseras också i flera motioner och i läronämndens yttrande.

Utskottet vill till en början konstatera att varje uppdelning mellan olika organ av uppgifter som rör prästerliga tjänsteinnehavare alltid innebär en risk för att gränsdragningsproblem kan uppstå. Att, som regeringen föreslår, skilja mellan anställning och ämbete - innebär enligt utskottets mening inte att sådana problem undviks. Utgångspunkten för en fördelning av uppgifter bör i stället vara den kompetens som respektive organ besitter samt sambandet med övriga uppgifter. Av betydelse för bedömningen är också, som läronämnden framhåller i sitt yttrande, domkapitlets uppgifter enligt 1 § andra stycket 1 och 2 den föreslagna domkapitelslagen. Enligt dessa bestämmelser skall domkapitlet se till att den för svenska kyrkan gällande ordningen med avseende på svenska kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar iakttas i församlingarna samt ha

tillsyn över prästernas ämbetsförvaltning.

Utskottet delar läronämndens uppfattning att det bör ankomma på domkapitlet att

- meddela tjänstgöringsföreskrifter för prästerna,
- utfärda tjänstgöringsbetyg,
- besluta i frågor om disciplinansvar m.m. för präster samt
- förordna pastorsadjunkter.

Tjänstgöringsföreskrifter för prästerna har samband med domkapitlets uppgifter både att ha tillsyn över prästerna och gudstjänstlivet. På domkapitlet ankommer även att meddela föreskrifter om gudstjänsthållningen i församlingarna. När tjänstgöringsföreskrifter meddelas måste hänsyn tas till föreskrifterna om gudstjänsthållningen. Enligt utskottets mening är det därför både från praktiska och principiella utgångspunkter lämpligast att uppgiften att besluta om tjänstgöringsföreskrifter has om hand av domkapitlet. Samtidigt vill utskottet framhålla att det får anses ligga i sakens natur att domkapitlet i dessa frågor samråder med stiftsstyrelsen. Utskottet ansluter sig sålunda till motionerna 1987:20, 1987:46, 1987:62 och 1987:89 i denna del.

De **tjänstgöringsbetyg** som utfärdas för prästerna innehåller bl a en bedömning av prästernas ämbetsförvaltning och leverne. Eftersom dessa frågor hör till domkapitlets tillsynsansvar när det gäller prästerna anser utskottet att det bör ankomma på domkapitlet att utfärda sådana betyg. Utskottet delar alltså i denna del den uppfattning som kommer till uttryck i motionerna 1987:20 och 1987:46.

När det gäller **disciplinansvar** beträffande prästerna ligger det också med hänsyn till domkapitlets förut redovisade uppgifter närmast till hands att beslutanderätten ligger kvar hos domkapitlen. Domkapitlen får genom sitt fortlöpande tillsynsansvar och sin medverkan vid varje prästtillsättning genom behörighetsprövning anses ha de största möjligheterna att bedöma frågor om disciplinansvar. Frågorna har även sådant samband med frågor om förlust av prästämbetet att domkapitlet redan av denna anledning bör behålla beslutanderätten i dessa frågor. Det anförda innebär att utskottet ansluter sig till förslagen i motionerna 1987:20, 1987:46 och 1987:89 i denna del.

När det gäller **förordnande av pastorsadjunkter** vill utskottet framhålla följande. Pastorsadjunktstjänster är utbildningstjänster för nyprästvigda. Pastorsadjunkter skall biträda pastor i församlingen och arbetar ännu inte självständigt. Domkapitlet har att besluta i ärenden om prästexamen och antagning för präster i stiftet. Genom prövningen av prästkandidaten har domkapitlet god kännedom om kandidaten och kan bättre än stiftsstyrelsen bedöma den nyprästvigdes behov av vidare utbildning som pastorsadjunkt. Utskottet anser därför i likhet med vad som föreslås i motionerna 1987:20, 1987:46 och 1987:89 att pastorsadjunkter bör

förordnas av domkapitlet.

I motionerna 1987:20 och 1987:46 föreslås att domkapitlet skall utfärda **anställningsbevis** för präster samt besluta om **tjänstledighet** och **entledigande** av präster. Enligt utskottets uppfattning har dessa uppgifter inte så nära samband med domkapitlets övriga uppgifter att de bör ligga på domkapitlet. Uppgifterna är av mera administrativ karaktär och kan med fördel ligga hos stiftsstyrelsen. Utskottet ifrågasätter emellertid om inte befogenheten för stiftsstyrelsen att besluta om tjänstledighet och entledigande måste ges i lag med hänsyn till reglerna i 8 kap 5 § regeringsformen. Utskottet avstyrker motionerna i denna del.

Frågan om tillsättning av **vikariat** tas också upp i motionerna 1987:20 och 1987:46. Motionärerna anser att domkapitlet bör besluta i dessa frågor. Enligt regeringens förslag skall vikariat på tjänster som domprost, kyrkoherde, komminister, stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt tillsättas av stiftsstyrelsen. Vikariaten söks hos domkapitlet, som skall pröva behörigheten och sedan med eget yttrande överlämna ansökningshandlingarna till stiftsstyrelsen. Långtidsvikariat på tjänst som domprost tillsätts dock i samma ordning som tjänsten (16 § förslaget till prästanställningslag). Genom att domkapitlet skall yttra sig över ansökningarna anser utskottet att domkapitlets kompetens att bedöma de sökandes lämplighet blir i tillräcklig grad tillvaratagen. På grund härav och då fråga endast är om vikariat ansluter sig utskottet inte till motionärernas förslag i denna del. Utskottet vill emellertid peka på att enligt den ordning som i dag gäller kan domkapitlet delegera beslutanderätten i fråga om korttidsvikariat och vissa kortare tjänstledigheter till kontraktsprosten. Detta är en praktisk ordning som även bör övervägas för framtiden. Om stiftsstyrelsen skall ges befogenhet att delegera beslutanderätten i dessa fall torde föreskrifter om detta behöva ges i lag.

I motionerna 1987:20 och 1987:46 tas också upp frågorna om **tillsättning av stiftspräster** och om den **prästerliga tjänsteorganisationen**. Utskottet återkommer till dessa frågor under avsnitt 3.4.5 och 3.4.4.

I motionerna 1987:38 och 1987:100 tas frågan om **domkapitlens rättsliga ställning** upp.

Förslaget i motion 1987:38 går ut på att domkapitlen bör bli statliga förvaltningsmyndigheter under kyrkomötet. Som skäl anges att domkapitlets uppgifter enligt regeringens förslag skall koncentreras till "inomkyrkliga frågor". Utskottet har i det föregående föreslagit en annan ansvarsfördelning mellan domkapitel och stiftsstyrelse än regeringen. Enligt utskottets förslag skall domkapitlen utöver frågor om bl a läran och prästämbetet även handha betydelsefulla gentemot de i stiftet anställda prästerna. Med hänsyn till bl a dessa förhållanden finner utskottet att anledning saknas att ändra domkapitlens konstitutionella ställning. Utskottet avstyrker därför motionen.

I motion 1987:100 protesteras mot att domkapitlen och stiftsnämnderna beskrivs som statliga organ under regeringen. Motsvarande kritik har förts fram i samband med remissbehandlingen av kyrkokommitténs förslag.

Utskottet vill för sin del framhålla följande.

Domkapitlen har ett annat ursprung än de statliga organen med en annan identitet och självständighet. "Bevarandet av biskopsämbetet och domkapitlet och som följd härav stiftets kyrkliga självstyrelse gav åt den svenska kyrkans författning dess särprägel i jämförelse med den dansk-norska och de tyska reformationskyrkorna" (SOU 1935:31, s. 38). De svenska domkapitlen utvecklades som kyrkliga konsistorier och organ för en decentraliserad kyrkostyrelse. Det var då inte tal om, att domkapitlen skulle vara statliga organ. De var kyrkliga organ, genom vilka staten fullgjorde sina uppgifter i kyrkans sammanhang. De var på så sätt statskyrkliga men inte statliga.

I propositionen (1951:100) med förslag till religionsfrihetslag beskrevs svenska kyrkan som en andlig gemenskap, ett trossamfund som leder sitt ursprung från de äldsta kristna församlingarna, och vars karaktär och verksamhet bestämmes av dess bekännelse. I propositionen anslöt sig regeringen till den uppfattning som kommit till uttryck vid 1929 års kyrkomöte, nämligen att svenska kyrkan "bör vara en evangelisk folkkyrka och att den varken bör förvandlas till en i religiöst avseende obestämd statsfunktion eller till en förening med trånga och snäva gränser" (kskr 1929:30). Det är också denna linje som kommer till uttryck i lagen (1982:942) om svenska kyrkan.

Domkapitlen och stiftsnämnderna är från konstitutionell synpunkt statliga förvaltningsmyndigheter under regeringen. Detta förhållande bottnar i att regeringsformen dels inte känner andra förvaltningsmyndigheter än statliga och kommunala (1 kap 8 § regeringsformen), dels inte känner andra statliga förvaltningsmyndigheter än sådana som antingen lyder under regeringen eller riksdagen (11 kap 6 § regeringsformen) eller under kyrkomötet (punkt 11 övergångsbestämmelserna till regeringsformen). De i regeringens skrivelse föreslagna stiftsstyrelserna och egendomsnämnderna kommer med hänsyn till reglerna i 1 kap 8 § regeringsformen att från konstitutionell synpunkt bli kommunala förvaltningsmyndigheter.

Från kyrklig synpunkt är och förblir domkapitlen och stiftsnämnderna kyrkliga organ, vilket också motionären framhåller. Med hänsyn till de nuvarande relationerna mellan kyrkan och staten är emellertid både domkapitlen och stiftsnämnderna inordnade i den statliga förvaltningsorganisationen. Detta förhållande undanskymmer emellertid inte deras kyrkliga karaktär.

Enligt utskottets mening saknas anledning att påtala nu angivna förhållanden för regeringen. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen.

3.3.2 Domkapitlets sammansättning

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att domkapitlet liksom hittills skall bestå av sex ledamöter. Biskopen skall vara ordförande och domprosten vice ordförande. Vidare skall det finnas en präst som jämte en suppleant skall väljas av stiftets präster för en period av sex år. Dessutom skall tre lekmannaledamöter väljas av stiftsfullmäktige. Valet av dessa skall enligt förslaget ske snarast efter valperiodens början och gälla till dess att stiftsfullmäktige förrättar nytt val under nästa valperiod.

Motion

I **motion 1987:94** behandlas frågan om tjänstgöringstidens längd för ledamöter i domkapitlen, ansvarsnämnden för biskopar och kyrkomötets besvärsnämnd. Motionären anser med hänsyn till bl.a. dessa organs kommande uppgifter när det gäller det kyrkliga ämbetet att en enhetlig och sexårig tjänstgöringstid framstår som lämplig. Enligt motionären bör i vart fall tjänstgöringsperioden vara enhetlig i samma organ.

Utskottets överväganden

Utskottet har för sin del inget att erinra mot regeringens förslag i fråga om domkapitlets sammansättning.

Frågan om tjänstgöringstidens längd för de valda ledamöterna av domkapitlet tas upp i motion 1987:94.

Valperioden för prästledamoten i domkapitlet har hittills bestämts av tiden för prästmötena, vilket enligt nuvarande ordning hålls vart sjätte år. Förslaget innebär ingen ändring i detta hänseende. När det gäller lekmannaledamöterna utses den som väljs av pastoraten och de som utses av regeringen för en tid av sex år. Enligt förslaget skall lekmannaledmöterna väljas av stiftsfullmäktige för en valperiod om tre år.

Även om samtliga valda ledamöter av domkapitlen enligt den ordning som nu gäller har en mandatperiod om sex år, sammanfaller inte perioderna i tiden. Detta skulle inte heller bli fallet om tjänstgöringstiden för de av stiftsfullmäktige valda ledamöterna förlängdes till sex år. Att förkorta prästledamotens tjänstgöringstid framstår varken som praktiskt eller lämpligt. Bortsett från dessa förhållanden bör enligt utskottets mening bedömningen ske utifrån de funktioner de olika valda ledamöterna får anses ha i domkapitlet. Medan prästledamoten tillsammans med biskopen och domprosten företräder läroämbetet och den kyrkliga sakkunskapen, har lekmannaledamöterna indirekt sitt uppdrag från församlingarna. Utskottet anser bl.a. mot denna bakgrund att skäl saknas att söka åstadkomma en enhetlig tjänstgöringsperiod. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen i denna del och tillstyrker regeringens förslag.

Ansvarsnämnden för biskopar och kyrkomötets besvärsnämnd utses på annat sätt än ledamöterna i domkapitlen. Deras uppgifter är begränsade och har inte sådant samband med domkapitlens uppgifter att en överensstämmelse i tjänstgöringsperioder är påkallad. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen även i denna del.

3.3.3 Domkapitlets sekreterare

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att domkapitlet skall ha en sekreterare som har avlagt juris kandidat eller juristexamen. Enligt förslaget skall sekreteraren vara ledamot i domkapitlet vid handläggningen av frågor om att skilja en präst från prästämbetet. Förslaget överensstämmer med den ordning som nu gäller.

Motion

I motion 1987:62 framhålls att man bör slå vakt om domkapitlets kompetens och resurser och föreslås att domkapitlets chefjurist skall ha samma kompetens som nu.

Utskottets överväganden

Som framgår av redovisningen ovan överensstämmer regeringens förslag med den ordning som nu gäller i fråga om kravet på kompetens för domkapitlets sekreterare. Därmed torde önskemålet i motion 1987:62 i denna del vara tillgodosett. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen. Utskottet vill emellertid i sammanhanget framhålla vikten av att sekreteraren också blir anställd i det gemensamma stiftskansliet.

Härutöver vill utskottet anmärka att utskottets ställningstagande i frågan om disciplinansvar m.m. för präster innebär att domkapitlets sekreterare - i likhet med vad som nu gäller - bör ingå som ledamot i domkapitlet vid handläggning av sådana ärenden.

3.3.4 Gemensamt stiftskansli

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att stiftssamfälligheten skall tillhandahålla domkapitlet sekreteraren och annan personal liksom övriga kansliresurser som behövs för att domkapitlet skall kunna fullgöra sina uppgifter. En regel härom har tagits in i 4 § förslaget till domkapitelslag.

Genom att det ekonomiska ansvaret för kansliresurserna på stiftsplanet ligger hos stiftssamfälligheten ges möjligheten att åstadkomma ett gemensamt stiftskansli i varje stift.

Enligt förslaget skall särskilda medel få anvisas ur kyrkofonden till ärkebiskopens kansli (8 § 7 förslaget till kyrkofondslag).

Utskottets överväganden

Utskottet noterar med tillfredsställelse att möjligheter nu öppnas att sammanföra kansliresurserna på stiftsplanet. Utskottet tillstyrker därför regeringens förslag.

3.3.5 Hovkonsistoriet

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att de nu gällande grundläggande reglerna om hovkonsistoriet förs över till den nya domkapitelslagen.

Motion

I motion 1987:8 föreslås att hovkonsistoriets sammansättning ändras så att i konsistoriet även skall ingå lekmannaombud jämte suppleanter. Enligt motionärerna bör dessa - efter förslag av hovförsamlingens kyrkostämma - utses av H.M. Konungen i likhet med konsistoriet i övrigt.

Utskottets överväganden

I Stockholm finns ett hovkonsistorium som har samma befogenheter med avseende på hovförsamlingen som domkapitlen har gentemot församlingarna. Hovkonsistoriet består av överhovpredikanten som ordförande samt de ordinarie hovpredikanterna.

Enligt vad som framgår av motionen har hovförsamlingens kyrkostämma uttalat önskemål om lekmannarepresentation i hovkonsistoriet och begärt åtgärder i sådan riktning. Enligt utskottets mening saknas anledning att motsätta sig det önskemål som sålunda framförts. Utskottet tillstyrker därför bifall till motionen.

3.3.6 Förslaget till domkapitelslag

Regeringens förslag

Grundläggande föreskrifter om stiftsverksamheten finns i dag i lagen (1936:567) om domkapitel. Lagen gäller för domkapitlen, men är också tillämplig på hovkonsistoriet. Lagen berör också indirekt biskopsämbetes befogenheter.

Regeringen föreslår att 1936 års lag ersätts med en ny lag benämnd domkapitelslag. Vid utarbetande av lagsförslaget har regeringen bl.a. beaktat den bearbetning av nu gällande författningar som kyrkoförfattningsutredningen gjort i dess slutbetänkande (SOU 1987:4 och 5) En ny kyrkolag m.m.

Den föreslagna lagen innehåller bestämmelser om domkapitlet, dess uppgifter och sammansättning. Vidare finns regler om val av ledamöter. I lagen har också tagits in föreskrifter om förlust av prästämbetet och förfarandet i samband därmed. Lagen innehåller också regler om hovkonsistorium.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1989.

Utskottets överväganden

I 1 § andra stycket p. 1 i den föreslagna domkapitelslagen föreskrivs att domkapitlet skall se till att den för svenska kyrkan gällande ordningen med avseende på svenska kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar iakttas i församlingarna. Genom de ändringar i övergångsbestämmelserna till regeringsformen som genomfördes i samband med 1982 års kyrkomötesreform kom normgivningskompetensen beträffande bl.a. de ämnen som domkapitlet enligt den föreslagna bestämmelsen skall ha tillsyn över att föras över till kyrkomötet.

Normgivningsbestämmelserna i detta hänseende finns dels i p. 10 första stycket övergångsbestämmelserna till regeringsformen, dels i 7 § lagen (1982:942) om svenska kyrkan. Enligt sista stycket i p. 10 övergångsbestämmelserna kan riksdagen i lagen om svenska kyrkan meddela föreskrifter i de ämnen som anges i första stycket. Detta gäller även om kyrkomötet har bemyndigats att besluta föreskrifter i ämnet.

Enligt utskottets mening kan det starkt ifrågasättas om inte 1 § andra stycket p. 1 förslaget till domkapitelslag reglerar ämnen som, om de ges i lag, måste tas in i lagen om svenska kyrkan. I sammanhanget kan hänvisas till vad kyrkoförfattningsutredningen anfört i en liknande fråga i sitt slutbetänkande (SOU 1987:4) En ny kyrkolag m.m., Del 1, s. 108. Om det bedöms nödvändigt att ta in bestämmelsen i lagen om svenska kyrkan har utskottet för sin del ingen erinran mot detta.

Utskottet har i sitt betänkande KL 1987:2 föreslagit att beslut om att skilja en präst från prästämbetet skall överklagas hos kyrkomötets besvärsnämnd. Utskottets förslag bör föranleda ändringar även i det nu framlagda förslaget till domkapitelslag.

I 20–22 §§ första meningarna i förslaget till domkapitelslag anges att en präst av domkapitlet i vissa fall skall skiljas från eller förklaras obehörig att utöva prästämbetet. Enligt utskottets mening kan orden "av domkapitlet" utgå eftersom 23 § innehåller bestämmelser om att domkapitlet beslutar i dessa frågor.

I 24 § lagförslaget finns den grundläggande bestämmelsen om ansvarsnämnden för biskopar. Enligt utskottets mening bör bestämmelsen i stället tas in i den föreslagna prästanställningslagen.

3.4 Prästtjänster

3.4.1 Den prästerliga tjänsteorganisationen

Nuvarande ordning

Dagens prästerliga tjänsteorganisation består dels av församlingsprästerliga tjänster, dels av tjänster på stiftsplanet. Enheten för den församlingsprästerliga organisationen är pastoratet. Varje pastorat har en kyrkoherde. I pastorat kan det också finnas, beroende på pastoratets storlek och befolkningsstruktur, en eller flera komministertjänster och/eller en eller flera kyrkoadjunkturer. Kyrkoherde och komminister innehar ordinarie prästtjänster, medan kyrkoadjunkten har en extra ordinarie prästtjänst.

Tjänster för kyrkoherde, komminister och kyrkoadjunkt inrättas av regeringen.

På stiftsplanet finns stiftsadjunktstjänster och kontraktsadjunktstjänster. En stiftsadjunkt arbetar med frågor som rör hela stiftet, medan kontraktsadjunkten har sin verksamhet begränsad till en del av stiftet, ett kontrakt.

Tjänster för stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt inrättas av regeringen efter framställning från domkapitlet.

Domkapitlet kan dessutom besluta om att inrätta tjänster för pastoratsadjunkter. Sådana tjänster innehas dels av nyprästvigda, dels av övriga tjänstgörande präster inom stiftet som inte innehar ordinarie eller extra ordinarie församlingstjänst eller stifts- eller kontraktsadjunktur. Tjänsterna som pastoratsadjunkt används som en rörlig prästerlig resurs i ett stift för att fylla vakanser och avhjälpa tillfälliga arbetsbelastningar.

Kostnaderna för kyrkoherde, komminister och kyrkoadjunktstjänsterna bärs av pastorat, medan övriga prästtjänster bekostas av kyrkofonden.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår en förenkling av tjänsteorganisationen. Enligt förslaget skall det i pastoraten endast finnas två tjänstekategorier, kyrkoherde och komminister. Dessa benämns **pastoratspräster** och har i dag ordinarie tjänster tillsatta med fullmakt. Regeringen föreslår att pastoratspräster i framtiden tillsätts med förordnande. Pastoratsprästerna avlönas av pastoratet.

Enligt förslaget skall det på stiftsplanet också bara finnas två tjänstekategorier, stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt. Dessa **stiftspräster** har i dag extra ordinarie tjänster. Deras anställningsförhållanden ändras endast på det sättet att de får en ny huvudman, stiftssamfälligheten.

Regeringen föreslår vidare att för nyvigda präster skall tjänster med benämningen pastorsadjunkt få inrättas. Pastorsadjunkterna avlönas av stiftssamfälligheten.

Enligt förslaget skall prästtjänsterna även i fortsättningen vara statligt reglerade (1 § tredje stycket förslaget till prästanställningslag).

Motion

I **motion 1987:75** anförs bl.a. att allt som kan skall göras för att stimulera arbetsmarknadens parter till en överenskommelse om en kyrkokommunal reglering av prästtjänsterna. Motionärerna anser att kyrkomötet bör uttala att regeringen för sin del bör medverka till en lösning av överförandet av prästtjänster till kyrkligt huvudmannaskap i samband med en principöverenskommelse mellan arbetsmarknadens parter.

I **motion 1987:100** protesteras mot beskrivningen av prästtjänsterna som statliga. Motionären föreslår att kyrkomötet uttalar att präst- och biskopsämbetena och präst- och biskopstjänsterna är och förblir kyrkliga ämbeten och tjänster.

Utskottets överväganden

Utskottet har för sin del ingen erinran mot regeringens förslag i fråga om den prästerliga tjänsteorganisationen i pastoraten och stiften.

Enligt regeringens förslag skall, som ovan har redovisats, prästtjänsterna vara statligt reglerade. Detta betyder att avlöningsförmånerna i prästernas anställningar fastställs under medverkan av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer, vilket framgår av 1 § sista stycket i förslaget till prästanställningslag. Det innebär vidare att prästerna i princip är underkastade samma regler som gäller för arbetstagare hos staten och som finns i lagen (1976:600) om offentlig anställning (LOA) och andra av statsmakterna beslutade författningar. Dessa förhållanden motsäger inte det ostridiga faktum att präst- och biskopsämbetena liksom präst- och biskopstjänsterna är och förblir kyrkliga ämbeten och tjänster. På grund av det anförda avstyrker utskottet bifall till motion 1987:100 i denna del.

I motion 1987:75 tas upp frågan om en övergång för prästerna till kyrkokommunala tjänster. Utskottet har i det föregående redovisat den huvudsakliga innebörden av att anställningar är statligt reglerade. Kommunala anställningar är i princip oreglerade. För dessa gäller endast de lagar och andra författningar som gäller för arbetstagare i allmänhet, t.ex. lagen (1982:80) om anställningsskydd. Anställningsformer och löneförmåner bestäms genom avtal mellan parterna på arbetsmarknaden.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund har, som påpekas i motionen, lagt fram förslag i den riktning motionären föreslår. 1982 års kyrkokommitté diskuterade frågan i sitt betänkande (SOU 1986:17) Framtid i samverkan med anledning av förbundets förslag. Kommittén anförde i denna del bl.a. följande (s. 122 f):

"Pastoratsförbundets förslag är sålunda, att den del av den statliga regleringen av prästtjänsterna som utgörs av de statliga kollektivavtalen och till dessa kopplade författningar avvecklas. Statens arbetsgivarverks befattning med prästtjänsterna bör upphöra och uppgifterna överföras till kyrkokommunernas egen arbetsgivarorganisation, dvs. pastoratsförbundet.

Vi inser till fullo de tekniska och administrativa fördelar som den föreslagna åtgärden skulle innebära. Frågan är emellertid huruvida kyrkokommunala avtal för prästerna går att förena med alla huvuddragen i den reform vi föreslår. Förbundet menar i sin skrivelse att detta skulle vara fallet. Man pekar på den av alla omfattade uppfattningen att svenska kyrkans verksamhet skall bedrivas under iakttagande av principen av en lämplig avvägning mellan folkligt förankrad självstyrelse och prästerlig ämbetsförvaltning. Denna konkretiseras i vårt förslag om domkapitlens framtida uppgifter.

En förändring i den föreslagna riktningen kräver enligt vår mening enighet om vad en sådan förändring innebär och om dess förenlighet med grundläggande principer i svenska kyrkans organisation. Någon sådan enighet föreligger inte. Vi har därför avstått från att närmare utreda och lägga fram förslag i frågan."

Utskottet delar den bedömning kyrkokommittén har gjort och vill samtidigt betona att en "kommunalisering" av prästtjänsterna inte bara innebär en kommunal lönereglering. En förändring måste också ses i samband med de grundläggande principerna för svenska kyrkans organisation. Enligt utskottets mening bör kyrkomötet bl.a. mot den bakgrunden inte ta något initiativ i frågan. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen.

3.4.2 Tjänstgöring i annat pastorat

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att stiftsstyrelsen i form av ett arbetsledningsbeslut skall kunna bestämma att en pastoratspräst skall fullgöra kyrkliga arbetsuppgifter i stiftet utanför pastoratet. Enligt förslaget skall stiftsstyrelsen fastställa tjänstgöringsföreskrifter för samtliga präster (51 § förslaget till prästanställningslag. En delad tjänstgöring bör alltid fastställas i sådana föreskrifter. Stiftsstyrelsen skall besluta om den ekonomiska reglering som kan behövas i sådana fall (48 § förslaget till prästanställningslag).

Enligt förslaget skall det även i fortsättningen vara möjligt att besluta att en präst under begränsad tid skall vara skyldig att frånträda utövningen av sin tjänst eller att jämsides med sin tjänst utöva annan prästtjänst och tjänstgöra i ett annat pastorat i samma stift.

Utskottets överväganden

Utskottet har i det föregående (avsnitt 3.3.1) avstyrkt regeringens förslag att tjänstgöringsföreskrifter för prästerna skall meddelas av stiftsstyrelsen. Som utskottet tidigare har anfört bör domkapitlen även i fortsättningen meddela sådana föreskrifter.

Regeringen föreslår att en delad tjänstgöring för präster i olika pastorat skall bestämmas genom tjänstgöringsföreskrifter. Enligt utskottets mening är det angeläget att möjligheter ges till en så stor flexibilitet som möjligt när det gäller prästernas tjänstgöring i olika pastorat. Detta är av stor betydelse för att utjämna de problem som finns bl.a. på grund av prästbristen och därmed också förbättra arbetssituationen för prästerna i framför allt pastorat med många församlingar och kyrkor, men med få präster. Som utskottet redan tidigare har anfört har frågan bl.a. sådant samband med domkapitlets föreskrifter om gudstjänsthållningen i församlingarna att beslut om tjänstgöringsföreskrifter bör ankomma på domkapitlet. Det ligger i sakens natur att domkapitlet därvid samråder med stiftsstyrelsen och berörda pastorat.

Regeringens förslag att stiftsstyrelsen skall besluta om den ekonomiska reglering som behövs i sådana fall tillstyrks av utskottet. Till ledning för beslutet får därvid ligga de av domkapitlet fastställa tjänstgöringsföreskrifterna.

Regeringen föreslår i skrivelsens allmänna motivering (s. 56 f) att det skall vara möjligt att besluta att en präst under begränsad tid skall vara skyldig att utöva annan prästtjänst eller att tjänstgöra i annat pastorat. Denna ordning gäller i dag enligt 8 § förordningen (1965:729) med vissa bestämmelser om anställning som präst. I skrivelsens allmänna motivering föreslås att beslutanderätten i dessa frågor skall tillkomma stiftsstyrelsen. Utskottet kan emellertid inte finna någon bestämmelse härom i den föreslagna prästanställningslagen. Oavsett detta anser utskottet att beslutanderätten i sådana ärenden bör tillkomma domkapitlet. Utskottet avstyrker därför det i den allmänna motiveringen framförda förslaget i denna del.

Enligt 11 § prästanställningsförordningen är en präst som är anställd med fullmakt skyldig att låta sig förflyttas till annan prästerlig tjänst som tillsätts med samma anställningsform, om det är påkallat av organisatoriska eller andra synnerliga skäl. Frågor om förflyttning av präst prövas enligt 12 § sista stycket samma förordning av regeringen. I regeringens förslag har bestämmelser om förflyttning tagits in i 10 § prästanställningslagen. Enligt förslaget skall stiftsstyrelsen besluta om förflyttning. Utskottet har för sin del ingen erinran mot förslaget i denna del.

Stiftsstyrelsens beslut om förflyttning får enligt förslaget

överklagas genom kommunalbesvär (56 § lagförslaget). Motsvarande beslut när det gäller arbetstagare hos staten får överklagas genom att talan väcks hos tingsrätten eller arbetsdomstolen enligt bestämmelserna i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister (7 kap. 8 § och 16 kap LOA). Enligt utskottets mening bör samma ordning gälla i fråga om stiftsstyrelsens beslut om förflyttning.

3.4.3 Kyrkoherdar för döva

Regeringens förslag

I dag finns sju kyrkoherdar för döva. De har sin egen organisation under Stockholms domkapitel. Dessa särskilda kyrkoherdetjänster bekostas av kyrkofonden.

Regeringen föreslår att kyrkoherdarna för döva förs över till den rikskyrkliga organisationen och avlönas av Svenska kyrkans stiftelse för rikskyrklig verksamhet.

Motion

I motion 1987:89 ifrågasätts anledningen till att de döva skall särbehandlas. Motionären föreslår att kyrkoherdarna för döva skall anställas av stiftsstyrelserna och att verksamheten i fråga blir en stiftsangelägenhet.

Utskottets överväganden

Regeringens förslag innebär att Svenska kyrkans nämnd för diakoni och samhällsansvar skall ta över huvudmannaskapet för kyrkoherdarna för döva. Förslaget överensstämmer med vad 1982 års kyrkommitté föreslog i sitt slutbetänkande. Genom p. 7 övergångsbestämmelserna till den föreslagna prästanställningslagen föreslås att dessa kyrkoherdar skall vara skyldiga att tjänstgöra hos nämnden.

I sitt remissyttrande över kyrkokommitténs slutbetänkande ställde sig nämnden i princip positiv till kommitténs förslag. Samtidigt pekade nämnden på behovet av att ytterligare utreda kyrkoherdarnas relation till domkapitel och biskop. Kyrkokommitténs förslag har varit föremål för närmare överväganden i en arbetsgrupp inom Kyrkliga rådet för döva och hörselskadade. Arbetsgruppens förslag innebär att det kyrkliga arbetet bland döva och hörselskadade skall vara en angelägenhet för varje stiftssamfällighet.

Svenska kyrkans nämnd för diakoni och samhällsansvar har till Svenska kyrkans centralstyrelse överlämnat arbetsgruppens förslag. I skrivelse den 18 maj 1987 till centralstyrelsen har nämnden anfört att arbetsgruppens förslag skapar bättre förutsättningar för en utveckling av verksamheten än den av kyrkokommittén föreslagna organisationen.

Enligt utskottets uppfattning talar övervägande skäl för att

församlingsarbete bland döva och hörselskadade blir en angelägenhet för stiftssamfälligheterna på samma sätt som har föreslagits beträffande församlingsarbete bland finskspråkiga och samer. Detta kan lämpligen ske antingen genom att församlingsarbete bland döva och hörselskadade anges ligga inom stiftssamfälligheternas fastlagda kompetensområde enligt 1 kap. 8 § första stycket i den i skrivelsen föreslagna församlingslagen, eller genom att stiftsfullmäktige beslutar om utvidgad verksamhet i dessa hänseenden enligt andra stycket samma paragraf.

I vissa stift kan det föreligga behov av flera prästtjänster, medan det i andra stift inte finns underlag för mer än en deltidstjänst. Tjänsterna blir i den föreslagna tjänsteorganisationen stiftsadjunkturer. Frågan bör enligt utskottets mening behandlas av de organisationskommittéer som förbereder övergången till den nya organisationen på lokal- och stiftsplanet i varje stift.

Svenska kyrkans nämnd för diakoni och samhällsansvar bör i enlighet med den förut nämnda arbetsgruppens förslag handlägga ärenden som kräver samordning på riksplanet, t.ex. långtidsplanering rörande bl.a. personalutbildning och personalrekrytering.

Utskottet anser att frågan om huvudmannaskapet för kyrkoherdarna för döva bör övervägas ytterligare med inriktning på att de inordnas i stiftsprästorganisationen. Med det anförda avstyrker utskottet regeringens förslag i denna del och tillstyrker motionens förslag.

3.4.4 Prästtjänsternas fördelning

Regeringens förslag

I skrivelsen föreslås att regeringen skall fastställa det totala antalet prästtjänster i landet. Vidare föreslås att Svenska kyrkans centralstyrelse skall besluta hur många prästtjänster som får finnas i varje stift (2 § förslaget till prästanställningslag). Enligt förslaget skall nuvarande prästtjänster, inberäknat pastoratsadjunktstjänsterna, vara utgångspunkt för den nya tjänsteorganisationen.

När det gäller inrättande, vakantsättning och indragning av prästtjänster föreslås att stiftsstyrelsen beslutar i dessa frågor beträffande pastoratstjänster och pastorsadjunktstjänster. Enligt förslaget beslutar Svenska kyrkans centralstyrelse om inrättande, vakantsättning eller indragning av stiftstjänster (24 och 25 §§ förslaget till prästanställningslag).

Motion

I motion 1987:46 föreslås att frågor om pastoratsreglering avgörs av stiftsstyrelsen efter domkapitlets hörande, medan frågor om tjänsteorganisation avgörs av domkapitlet efter stiftsstyrelsens hörande.

Utskottets överväganden

Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att i skrivelsen uttalas (s. 58) att det nuvarande antalet prästtjänster inberäknat pastoratsadjunktstjänsterna skall vara utgångspunkt för den nya tjänsteorganisationen. Däri bör enligt utskottet inräknas de pastoratsadjunkter som vid övergångstillfället är tjänstlediga för t.ex. studier.

Regeringens förslag i fråga om **det totala antalet prästtjänster** avviker från kyrkokommitténs. Kommittén föreslog i sitt slutbetänkande (SOU 1984:17) Framtid i samverkan (s. 128) att några beslut om det totala antalet präster inom svenska kyrkan inte skulle fattas. Enligt kommittén skulle det totala antalet präster i stället bli beroende av kyrkokommunernas, pastoratens och stiftssamfälligheternas, vilja och förmåga att finansiera prästtjänster och av centralstyrelsen fördelningsmässiga mål liksom av den framtida tillströmningen till prästyrket. Utskottet anser för sin del att kyrkokommitténs förslag i denna del är att föredra. Kommitténs förslag lämnar över åt kyrkan själv att fördela prästtjänsterna. Någon risk torde knappast föreligga att det totala antalet prästtjänster därigenom skulle öka i någon avgörande mån. Genom att pastoraten och stiftssamfälligheterna i första hand själva skall bekosta tjänsterna kommer - om inte annat - budgetmässiga hänsyn att verka begränsande. Utskottet vill emellertid inte motsätta sig regeringens förslag i denna del, men utgår från att regeringen förutsättningslöst omprövar det totala antalet präster när den nya tjänsteorganisationen har blivit genomförd.

Utskottet ansluter sig också till förslaget att Svenska kyrkans centralstyrelse skall **fördela prästtjänster mellan stiften**. Regeringens förslag skiljer i denna del från kyrkokommitténs i fråga om sättet för fördelning. Regeringens förslag innebär att centralstyrelsen skall besluta hur många tjänster det får finnas i varje stift, medan kommitténs förslag innebär att centralstyrelsen genom beslut om inrättande och indragning av stiftstjänster skall reglera fördelningen.

Enligt utskottets mening kan det ifrågasättas om inte de beslut som centralstyrelsen fattar om prästtjänsternas fördelning är normgivning. Det är fråga om beslut som har viss generell räckvidd och som är bindande för stiftsstyrelsen och pastoraten. Som jämförelse kan nämnas att domkapitlens beslut om t.ex. kollekter och gudstjänsthållningen i församlingarna har ansetts som normgivning, vilket föranledde de grundlagsregler om vidaredelegation som nu finns i p. 10 andra stycket övergångsbestämmelserna till regeringsformen och som trädde i kraft den 1 januari 1986.

För den händelse regeringens förslag av konstitutionella skäl inte går att genomföra har utskottet för sin del ingen erinran mot att kyrkokommitténs förslag i denna del genomförs.

Enligt regeringens förslag skall stiftsstyrelsen fördela **prästtjänsterna inom stiftet**. Denna fördelning sker på det sättet att

stiftsstyrelsen beslutar om inrättande och indragning av tjänster som kyrkoherde och komminister. Beslutanderätten i dessa frågor tillkommer i dag regeringen. I motion 1987:46 föreslås att domkapitlet skall besluta om tjänsteorganisationen i pastoraten efter hörande av stiftsstyrelsen.

Utskottet vill till en början framhålla att domkapitlet och stiftsstyrelsen enligt förslaget förutsätts ha ett gemensamt kansli. Den personal som kommer att behövas för de ärenden som ankommer på domkapitlet kommer att vara anställda hos stiftssamfälligheten. Det kan antas att personalen i stor utsträckning kommer att handlägga såväl domkapitlets som stiftsstyrelsens ärenden. Några föreskrifter om obligatoriskt yttrande från den ena myndigheten till den andra i ärenden av det slag som motionären tar upp framstår därför som onödiga.

När det härefter gäller frågan om domkapitlet skall besluta om den prästerliga tjänsteorganisationen i pastoraten, ansluter sig utskottet till regeringens förslag. Stiftsstyrelsen skall ha det övergripande ansvaret för strukturfrågor i stiftet och skall enligt förslaget bl.a. besluta i ärenden om pastoratsindelningen. Dessa frågor hör nära samman med den prästerliga tjänsteorganisationen och bör handläggas av samma organ. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen i denna del.

3.4.5 Tillsättningen av prästtjänster

Nuvarande ordning

Komminister-, kyrkoherde- och domprosttjänster är ordinarie församlingsprästerliga tjänster. Tillsättningsförfarandet regleras i lagen (1957:577) om prästval och i prästvalsförordningen (1958:261). Tillsättning av komminister och kyrkoherde sker efter val två gånger av tre. Då utnämner domkapitlet den som erhållit de flesta rösterna. Tredje gången en kyrkoherde- eller komministertjänst är ledig utnämner domkapitlet en av de sökande efter yttrande från kyrkorådet i varje församling. Före den 1 januari 1983 gällde en ordning, enligt vilken domkapitlet tillsatte komministertjänsterna och regeringen kyrkoherdetjänsterna var tredje gång de var lediga. Före regeringens utnämning avgav domkapitlet förord.

Tillsättning av domprosttjänst är en komplicerad procedur. Vid samtliga tillfällen äger val rum men valet är inte utslagsgivande. Regeringen tillsätter tjänsten.

Tjänster som kyrkoadjunkt, stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt och pastoratsadjunkt tillsätts av domkapitlet. Föreskrifter härom finns i prästanställningsförordningen.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår i fråga om **kyrkoherdetjänster** att sådana

tillsätts första och andra gången tjänsten är ledig av kyrkorådet i ett enförsamlingspastorat och av en särskild tillsättningsnämnd i ett flerförsamlingspastorat. Innan tjänsten tillsätts skall dock domkapitlet pröva vilka sökande som är behöriga. Tredje gången en kyrkoherdetjänst är ledig tillsätts den av domkapitlet sedan kyrkoråden i berörda församlingar har yttrat sig (5 och 6 §§ förslaget till prästanställningslag).

Komministertjänster tillsätts enligt förslaget på samma sätt som när en kyrkoherdetjänst är ledig första och andra gången (9 § förslaget till prästanställningslag).

I fråga om **domprosttjänster** föreslås att dessa liksom i dag tillsätts av regeringen, dock utan föregående val. Enligt förslaget skall tjänsten sökas hos domkapitlet. Sedan domkapitlet berett kyrkoråden i varje församling tillfälle att yttra sig, skall de med eget yttrande lämna över ansökningshandlingarna till regeringen (4 § förslaget till prästanställningslag).

Enligt förslaget skall tjänster som **stifts-** och **kontraktsadjunkt** tillsättas av stiftsstyrelsen efter behörighetsprövning av domkapitlet. Stiftsstyrelsen föreslås vidare tillsätta och placera tjänster som **pastorsadjunkt** (15 § förslaget till prästanställningslag).

I skrivelsen föreslås att domkapitlets tillsättningsbeslut får överklagas hos regeringen. Beslut av kyrkoråd, tillsättningsnämnd och stiftsstyrelse får överklagas i den ordning som gäller för kommunala beslut (56 och 57 §§ förslaget till prästanställningslag).

Motioner

I **motion 1987:6** skisseras olika modeller på hur församlingar kan engagera sig vid tillsättning av prästtjänster. Som motionen är att förstå anser motionären att alla pastoratstjänster skall tillsättas av domkapitlet, men att berörda församlingars kyrkoråd själva skall få bestämma på vilket sätt man vill engagera sig i tillsättningen.

I **motion 1987:18** anförs att det för att behålla balansen mellan församlings- och domkapitelsutnämningar är ett minimikrav att komministertjänster liksom kyrkoherdetjänster var tredje gång tillsätts av domkapitlet.

I **motion 1987:21** föreslås följande förfarande när det gäller tillsättning av pastoratstjänster

- ansökan sker hos domkapitlet
- domkapitlet behörighetsförklarar och upprättar förslag efter samma normer som nu gäller
- kyrkoråd/tillsättningsnämnd avger yttrande och förslag
- domkapitlet utnämner inom förslaget.

I motion 1987:35 behandlas frågan om tillsättning av pastoratstjänster och tjänster som pastorsadjunkt. Enligt motionären är ett samlat huvudmannaskap för prästerna klart fördelaktigt. Motionären föreslår att domkapitlen skall ha tillsättningsrätten i samtliga fall samt att domkapitlen skall placera nyprästvigda som pastorsadjunkter.

I motion 1987:52 föreslås i likhet med kyrkokommitténs förslag att domkapitlet upprättar/sätter upp tre behöriga sökande på förslag till kyrkoherdetjänst.

I motion 1987:75 föreslås att tjänster som domprost skall tillsättas av centralstyrelsen. Vidare föreslås att domkapitlets tillsättningsbeslut skall få överklagas hos kyrkomötets besvärsnämnd.

I motion 1987:60 föreslås att domkapitlets roll vid kyrkoherdetillsättningar begränsas till behörighetsprövning. Enligt motionären bör alla kyrkoherdetillsättningar ske på församlingsplanet.

I motion 1987:63 föreslås att prästvalen behålls samt att kyrkorådens befattning med prästtillsättningar inskränks till att avge yttrande över domkapitlets förslag.

I motion 1987:89 föreslås att tillsättning av pastoratspräster skall ske på det sätt som domkapitlet i Visby har föreslagit i sitt remissyttrande över kyrkokommitténs förslag. Domkapitlets förslag innebär följande.

1. Ledig tjänst sökes i vanlig ordning hos domkapitlet, som på grundval av företagen meritvärdering upprättar förslag, vilket beroende på antalet behöriga sökande upptar en, två eller tre präster.

2. Sedan förslaget vunnit laga kraft genomförs anställningsintervjuer med de på förslaget uppförda. Intervjuerna genomförs under ledning av kontraktsprosten eller annan präst, som domkapitlet därtill förordnar, och utfrågare är av församlingskyrkoråden utsedda representanter, vilkas antal bör begränsas till totalt tio; dock skall varje församlingskyrkoråd vara företrätt. Närmare anvisningar för intervjuernas genomförande bör ges i prästtillsättningskungörelsen.

3. Församlingskyrkoråden avger var för sig förord för den som enligt rådets bedömning är bäst lämpad för tjänsten.

4. Domkapitlet utnämner till tjänsten den som vid en samlad bedömning i första hand bör komma i fråga. Härvid skall hänsyn tas till tidigare merit- och skicklighetsprövning, kyrkorådens förord samt den bedömning som kontraktsprosten kan ha gjort på grundval av anställningsintervjuerna.

Motionären föreslår vidare, för den händelse förslaget ovan inte vinner bifall, att domkapitlet vid sin behörighetsprövning skall rangordna de sökande efter förtjänst och skicklighet.

I tre motioner redovisade under avsnitt 3.3.1 tas frågan om tillsättning av prästtjänster också upp.

I **motion 1987:20** föreslås att domkapitlet tillsätter stiftspräster efter yttrande av stiftsstyrelsen. Vidare föreslås att domkapitlet tillsätter pastoratspräster efter det att förslag/-yttrande har avgivits av församling (församlingarna) samt att domkapitlet förordnar pastorsadjunkter.

I **motion 1987:46** anser motionären att domkapitlet skall tillsätta stiftspräster och förordna pastorsadjunkter.

I **motion 1987:61** föreslås att domkapitlet tillsätter kyrkoherdar efter hörande av församlingarnas kyrkoråd i ett pastorat.

Utskottets överväganden

Utskottet vill till en början redovisa bakgrunden till den nuvarande ordningen när det gäller tillsättning av präster i pastoraten genom att återge kyrkokommitténs redovisning härav i SOU 1985:17 s. 131:

"Alltsedan den äldsta kristna tiden i Sverige har det funnits en spänning mellan "myndighetstillsättning" och "folkets val" vid tillsättning av prästtjänster. De första kyrkorna byggdes av sockenmännen, och det ansågs självklart de därför också skulle ha rätten att utse sin präst. Men detta förfaringssätt stred mot den kanoniska rätten (den katolska kyrkans rättspraxis), enligt vilken prästerna skulle tillsättas av biskopen. Vid sidan av de vanliga sk.k. konsistoriella gällen (konsistorium = domkapitel, gäll = pastorat) kom efter hand s.k. regala gäll där kungen hade tillsättningsrätten och patronella gäll, där en adelsman (patronus) hade rätt att utnämna präst. Dessa både senare tillsättningsförfaranden avskaffades först under början av 1900-talet. Man kan se den gamla spänningen som en spänning mellan synen på prästen som tjänsteman (myndighetstillsättning) och förtroendeman (folkets val). De tre prästvalslagar som hittills stiftats under 1900-talet (1910, 1934 och 1957) kan ses som försök att finna en balans mellan de båda synsätten. Kravet på ökad myndighetstillsättning har samtidigt varit ett prästerligt krav på ett rättvist befordringssystem. Som ett led i detta infördes år 1934 de s.k. tredjegångstillsättningarna, vars användningsområde kom att utvidgas genom bestämmelserna i lagen (1957:577) om prästval."

Regeringens nu framlagda förslag om tillsättning av pastoratspräster utgår från den sedan gammalt hävdade synen att församlingen utser sin präst. Även de motioner där domkapitlet föreslås tillsätta pastoratstjänster utgår från en stark församlingsmedverkan vid tillsättningsförfarandet.

Förslaget att prästvalen avskaffas och ersätts med en ordning enligt vilken församlingen genom kyrkorådet/tillsättningsnämnden utser präst två gånger av tre, medan domkapitlet utser tredje gången överensstämmer i princip med det förslag 1982 års kyrkokommitté lade fram i sin lägesrapport (SOU 1985:1). 1985 års kyrkomöte tillstyrkte förslaget med följande motivering (KO 1985:10 s. 13 f):

"Såsom kommittén framhållit har de prästvalslagar som stiftats under 1900-talet sökt skapa en balans mellan kraven på att prästtillsättning skall ske genom "folkets val" respektive genom "myndighetstillsättning". Enligt kommitténs förslag skall kyrkorådets ledamöter välja präst två gånger av tre. Det kan måhända ifrågasättas om inte "folkets val" bättre speglas av ett val där den gudstjänstfirande församlingen i vart fall har möjlighet att delta. Å andra sidan kan det hävdas att domkapitlet, som enda tillsättande organ inom stiftet, skulle ha möjlighet att utarbeta en strategi i tillsättningsärendena med beaktande av stiftets totala behov av präster. Utskottet har därvid funnit att kommitténs förslag tillfredsställande torde tillgodose församlingens berättigade krav på att få välja präst med utgångspunkt från församlingens och tjänstens särskilda behov."

Utskottet anser för sin del att anledning saknas att frångå kyrkomötets ställningstagande år 1985 i fråga om prästvalens avskaffande. Detsamma gäller frågan om tillsättning genom kyrkorådet/tillsättningsnämnden två gånger av tre en kyrkoherdetjänst är ledig och tillsättning genom domkapitlet tredje gången. Utskottet tillstyrker sålunda regeringens förslag i dessa delar när det gäller tillsättning av **kyrkoherdetjänst** och avstyrker bifall till motionerna 1987:6, 1987:20 i denna del, 1987:21, 1987:35 i denna del, 1987:60 i denna del, 1987:63 och 1987:89 i denna del.

Tillsättning av **komministertjänster** skall enligt regeringens förslag alltid ske genom kyrkoråd/tillsättningsnämnd. I motion 1987:18 föreslås att komministertjänster tillsätts var tredje gång av domkapitlet. Vid bedömningen av denna fråga är att beakta att de framtida komministertjänsterna kommer att omfatta såväl de nuvarande kyrkoadjunkturerna, som de nuvarande komministertjänsterna (Se SOU 1986:17 s. 137 f). Utskottet avstyrker därför bifall till motion 1987:18.

I flera motioner uttrycks farhågor när det gäller kyrkorådens/-tillsättningsnämndernas **meritvärdering**. Det framhålls att kyrkoråden/tillsättningsnämnden inte har samma kompetens att bedöma de sökandes lämplighet för tjänsten som domkapitlet samt att risk finns för godtyckliga utnämningar. I motion 1987:52 föreslås att domkapitlet, i likhet med vad som nu gäller vid prästvalen, sätter upp tre behöriga sökande på förslag. I motion 1987:89 föreslås som alternativ till domkapitelstillsättningar att domkapitlet rangordnar de sökande efter förtjänst och skicklighet vid behörighetsprövningen.

Utskottet vill för sin del framhålla att kyrkorådet respektive tillsättningsnämnden, i motsats till valmenigheten, är en myndighet som har att tillämpa sakliga grunder vid tillsättning av tjänster. I 20 § i den föreslagna prästanställningslagen har också tagits in en regel enligt vilken vid tillsättning av en prästtjänst avseende endast skall fästas vid sakliga grunder såsom förtjänst och skicklighet.

I motsats till kyrkokommittén föreslår regeringen inte att domkapitlet skall sätta upp **förslag**. Föredragande statsrådet anför emellertid att det dock bör vara tillåtet för domkapitlet att ge det tillsättande organet visst stöd för bedömningen genom att i eget yttrande anlägga oförbindande synpunkter på i vilken inbördes ordning de sökande eller de främsta av dem enligt domkapitlets mening bör komma ifråga vid tillsättningen (s. 63). Ett resultat av regeringens förslag är att de sökande inte som nu blir bundna, om de förs upp på förslag, utan har möjlighet att även söka andra tjänster medan tillsättningsförfarandet pågår.

I skrivelsen uttalas att det inte är lika angeläget som tidigare att begränsa kandidatkretsen när prästvalen avskaffas. Utskottet delar denna uppfattning. Enligt utskottets mening kan det alltid vara värdefullt om domkapitlet till kyrkorådet/tillsättningsnämnden yttrar sig över de behöriga sökande till tjänsten. Denna ordning har föreslagits beträffande tillsättning av stiftspräster (15 § andra stycket förslaget till prästanställningslag), tjänster som domprost (4 § andra stycket lagförslaget) och vid tillsättning av vikariat (16 § andra stycket lagförslaget). Utskottet förslår att samma ordning skall gälla vid tillsättning av pastoratstjänster. Därmed avstyrker utskottet bifall till motionerna 1987:52 och 1987:89 i denna del.

Frågan om tillsättning av tjänster som **domprost** tas upp i motion 1987:75. I motionen föreslås att centralstyrelsen skall tillsätta dessa tjänster. Samma fråga behandlades vid 1986 års kyrkomöte med anledning av en motion i ämnet. Utskottet anförde i sitt betänkande med anledning av motionen i denna del följande (KL 1986:6):

"I motion 1986:72 anges som skäl för att flytta över utnämningsrätten beträffande biskopar och domprostar till centralstyrelsen, att domkapitlen enligt 1982 års kyrkokommittés förslag skall få reducerade uppgifter och att dessa kvarvarande uppgifter huvudsakligen rör inkomkyrkliga frågor, som nu ligger inom kyrkomötets normgivningskompetens. Utskottet vill för sin del påpeka att bland domkapitlens framtida uppgifter enligt kommittéförslaget även ingår betydelsefulla myndighetsfunktioner gentemot de i stiften anställda prästerna, som har statligt reglerade tjänster.

Enligt utskottets mening är det därför inte ens om kyrkokommitténs förslag genomförs alldeles givet att domkapitlens konstitutionella ställning bör ändras. Utskottet avstyrker därför yrkandena i motion 1986:72."

Kyrkomötet följde utskottet. Utskottet saknar anledning att bedöma frågan på annat sätt än föregående år. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen i denna del.

I motionerna 1987:20, 1987:35 och 1987:46 föreslås att domkapitlen tillsätter inte bara pastoratspräster, utan även **stiftspräster**. Enligt utskottets mening är det rimligt och konsekvent att stiftsstyrelsen tillsätter de präster som skall tjänstgöra hos stiftssamfälligheten. De intressen domkapitlet har att företräda blir enligt utskottets mening tillgodosedda genom att domkapitlet enligt förslaget skall pröva de sökandes behörighet och med eget yttrande lämna över ansökningshandlingarna till stiftsstyrelsen. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna 1987:20, 1987:35 och 1987:46, samtliga i denna del.

Utskottet har under avsnitt 3.3.1 föreslagit att domkapitlet skall förordna **pastorsadjunkter**.

I motion 1987:75 föreslås att domkapitlets tillsättningsbeslut får överklagas hos kyrkomötets besvärsnämnd. Som skäl för förslaget anförs att ett sådant beslut skall vara inomkyrkligt. Det av motionärerna anförda skälet är enligt utskottets mening inte tillräckligt för att frångå regeringens förslag. Utskottet kan för sin del inte heller finna något annat skäl för förslaget. Utskottet avstyrker därför bifall till motion 1987:75 i denna del.

3.4.6 Behörighet

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att den allmänna behörighetsprövningen för sökande till prästerlig tjänst enligt 6 § lagen (1957:577) om prästval avskaffas. Vidare föreslås att regeringen får meddela föreskrifter om särskilda villkor för behörighet till annan prästtjänst än biskopstjänst.

Motion

I motion 1987:75 föreslås att det uppdras åt centralstyrelsen att i stället för regeringen utfärda bestämmelser om särskilda villkor för behörighet till annan prästtjänst än biskopstjänst.

Utskottets överväganden

Den allmänna behörigheten regleras i dag i 6 § prästvalslagen, som lyder: "Till prästerlig tjänst må ifrågakomma endast den som äger utöva prästämbetet och som prövas hava den förmåga och de egenskaper, vilka erfordras för tjänstens nöjaktiga bestridande".

Utskottet har för sin del ingen erinran mot att den allmänna behörighetsprövningen enligt 6 § prästvalslagen avskaffas. Enligt

utskottets mening bör dock domkapitlet i samband med behörighetsprövningen även pröva de sökandes lämplighet för tjänsten.

Beträffande förslaget i motion 1987:75 kan utskottet konstatera att regeringsformen inte medger att normgivningskompetens i ämnet delegeras till centralstyrelsen. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen.

3.4.7 Tjänster i en samarbetskyrka

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att tjänster som präst i icke-territoriella pastorat samt tjänster som komminister i en samarbetskyrka mellan svenska kyrkan och annat samfund eller liknande skall tillsättas av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (12 § förslaget till prästanställningslag). Enligt förslaget får regeringen meddela föreskrifter om tillsättning av prästtjänster i en samarbetskyrka.

Motion

I motion 1987:47 befarar motionären att det kommer att dröja innan föreskrifter om tillsättning av präster i samarbetskyrka kan förhandlas fram. I motionen föreslås därför att kyrkokommitténs förslag till lagbestämmelse om tillsättning av komministertjänster i samarbetskyrka med Evangeliska Fosterlandsstiftelsen fastställs utan ändring.

Utskottets överväganden

I sitt förslag till lag om prästtjänster tog kyrkokommittén i 10 § upp en bestämmelse om tillsättning av tjänster som komminister inrättad vid samarbetskyrka med Evangeliska Fosterlandsstiftelsen. Enligt den föreslagna bestämmelsen skulle sådana tjänster tillsättas av domkapitlet efter yttrande av kyrkoråden i varje församling i pastoratet. Domkapitlet skulle också enligt kommitténs förslag bereda den distriktsstyrelse inom Evangeliska Fosterlandsstiftelsen som berörs tillfälle att yttra sig.

Regeringen motiverar sitt förslag med att samarbetskyrkor redan i dag torde finnas eller planeras även med andra samfund eller sammanslutningar. Regler om tillsättningar bör därför fastställas i en förordning. I skrivelsen framhålls samtidigt att det framstår som självklart att en tjänstetillsättning alltid bör ske i enighet mellan de samverkande parterna.

Utskottet vill för egen del anföra följande. Flertalet av de lagförslag som regeringen lägger fram i sin skrivelse 1987:1 till kyrkomötet kommer att kräva ändringar och kompletteringar i nu gällande regeringsförfattningar. Chefen för civildepartementet har i november 1986 tillsatt en arbetsgrupp med uppdrag att utarbeta de kyrkliga författningar som behövs i anslutning till

lagförslagen i skrivelsen. Arbetsgruppen förväntas att under hösten 1987 redovisa resultatet av sitt arbete. Enligt vad utskottet har inhämtat kommer arbetsgruppens förslag att innehålla även föreskrifter om tillsättning av prästtjänster i en samarbetskyrka med Evangeliska Fosterlandsstiftelsen. Därmed torde önskemålen i motionen bli tillgodosedda. Utskottet tillstyrker för sin del regeringens förslag i denna del och avstyrker bifall till motionen.

3.4.8 Förslaget till prästanställningslag

Regeringens förslag

Enligt p. 9 övergångsbestämmelserna till regeringsformen skall grundläggande föreskrifter om prästerliga tjänster i svenska kyrkan meddelas i lagen om svenska kyrkan eller i annan lag, som stiftas av riksdagen efter yttrande av kyrkomötet.

Regeringen lägger i skrivelsen fram förslag till en ny prästanställningslag. Enligt förslaget skall lagen tillämpas på biskopar och andra präster i svenska kyrkan som har anställning i territoriella pastorat och stiftssamfälligheter. Lagen skall också tillämpas på prästtjänster i icke-territoriella pastorat, med undantag av hovförsamlingen.

Lagen reglerar den prästerliga tjänsteorganisationen i stift och pastorat samt förfarandet vid tillsättning av prästtjänster. I lagen har också tagits in bestämmelser om disciplinansvar, avskedande m.m. med avseende på präster. Lagen innehåller också bestämmelser om viss ekonomisk reglering när en präst har delad tjänstgöring. Vidare innehåller lagen vissa bestämmelser om tjänstebostäder för präster.

Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1989, varvid lagen om prästval kan upphävas.

Motion

I **motion 1987:92** tas bl.a. upp vissa frågor med avseende på den föreslagna prästanställningslagen. Motionären pekar på att 1 § andra stycket i lagen närmast skall motsvara 1 § första stycket lagen (1957:577) om prästval, enligt vilken vissa bestämmelser i lagen tillämpas på präster i icke-territoriella pastorat endast i den mån regeringen bestämmer detta. I motionen föreslås vidare att i lagen tas in en bestämmelse som ger stiftsstyrelsen befogenhet att förordna tjänstebiträden åt präster. Motionären tar också upp frågan om kostnadsansvaret för praktikanter. I motionen framhålls att regeringen föreslår på s. 72 i skrivelsen bl.a. att kostnaderna för arvoden för praktikanter skall betalas av stiftssamfälligheterna. Stiftsbidrag skall dock kunna utgå för dessa kostnader. Detta framgår emellertid inte av de föreslagna bestämmelserna i 46 § prästanställningslagen och 17 § kyrkofondslagen. Motionären föreslår att de angivna paragraferna kompletteras i dessa hänseenden.

Utskottets överväganden

För de **icke territoriella pastoraten** gäller särskilda stadgor. Lagen (1957:577) om prästval reglerar tillsättningen av domprost-, kyrkoherde- och komministertjänster. Enligt 1 § prästvalslagen tillämpas lagen på motsvarande tjänster i icke-territoriella pastorat, om regeringen så förordnar. Det i skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag reglerar förutom prästtillsättningar även andra frågor som har avseende på prästtjänster i svenska kyrkan. Det gäller tjänsteorganisationen, anställningsformer, inrättande, indragning och vakanthållning av prästtjänster, disciplinansvar m.m.

Enligt utskottets mening bör ingen ändring ske i förhållande till vad som i dag gäller för prästtjänster i de icke-territoriella pastoraten. Lagförslaget innebär ändringar såvitt avser tillsättning av prästtjänster i vissa av dessa pastorat. Vidare innebär lagförslaget ändringar i fråga om tillsättning av vikariat samt i fråga om inrättande, indragning och vakanthållning av tjänster i de icke-territoriella pastoraten. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet förslaget att lagen i dessa hänseenden skall tillämpas på prästtjänster i de icke-territoriella pastoraten. Däremot anser utskottet att reglerna om anställningsformer och disciplinansvar m.m. bör gälla även i fråga om prästtjänster i dessa pastorat. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen 1987:92 i denna del.

I motionen föreslås att bestämmelser om att stiftsstyrelsen förordnar tjänstebiträden tas in i förslaget till prästanställningslag. Utskottet vill med anledning härav framhålla att tjänstebiträden förordnas som ett led i utbildningen för blivande präster. Enligt utskottets mening bör domkapitlet även i fortsättningen förordna dessa. Utskottet avstyrker därför bifall till motionen i denna del.

När det gäller kostnaderna för **arvoden åt praktikanter** ansluter sig utskottet på de i motionen angivna skälen till motionärens förslag i denna del.

Utskottet har utöver vad som tidigare anförts ingen erinran mot förslaget till prästanställningslag.

3.5 Egendomsförvaltningen

3.5.1 Bakgrunden

Grundläggande bestämmelser om förvaltningen av den s.k. specialreglerade kyrkliga egendomen finns i lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord. Till denna anknyter förordningen (1971:869) om förvaltning av kyrklig jord.

Central förvaltningsmyndighet för frågor om kyrklig egendom är

kammarkollegiet. Regionala statliga myndigheter för frågor om förvaltning av kyrklig jord m.m. är stiftsnämnderna och boställsnämnderna.

I varje stift skall det finnas en stiftsnämnd och boställsnämnder till det antal regeringen bestämmer. I Stockholms stift fullgörs de uppgifter som ankommer på stiftsnämnd av stiftsnämnderna i Uppsala och Strängnäs stift.

Förutom förvaltningen av viss kyrklig egendom skall nämnden ha tillsyn över kyrklig jord. Stiftsnämnden handlägger också ärenden om pastoratens och kyrkofondens ekonomiska mellanhavanden samt vissa ärenden om köp, försäljning och byte av kyrklig jord m.m.

Boställsnämnderna har en mellanställning i förhållande till stifts- och församlingsorganen. De fungerar dels som självständiga myndigheter, dels som stiftsnämndernas fältorganisationer. Till deras uppgifter hör bl.a. tillsyn över prästgårdar och löneboställen samt att utföra värderingsuppgifter och arrendesättningar.

3.5.2 Egendomsnämnder

Regeringens förslag

Regeringen föreslår att de nuvarande stiftsnämnderna och boställsnämnderna avskaffas och ersätts med en obligatorisk kommunal nämnd i varje stiftssamfällighet. Enligt förslaget skall denna nämnd kallas egendomsnämnd.

Egendomsnämnden skall enligt förslaget bestå av minst fem ledamöter med lika många suppleanter. Ledamöterna och suppleanterna skall väljas av stiftsfullmäktige för varje valperiod.

I skrivelsen föreslås att egendomsnämnderna skall överta de uppgifter som enligt lagen och förordningen om förvaltning av kyrklig jord ankommer på de nuvarande stifts- och boställsnämnderna. Regeringen föreslår dock att kammarkollegiet skall överta stiftsnämndernas förvaltningsansvar för kyrkofondsfastigheterna.

Även Stockholms stift skall enligt förslaget få en egendomsnämnd.

Motion

I motion 1987:48 framhålls att boställsnämnderna är väl insatta i parternas förhållanden samt att de har en kompetens som är etablerad och väl fördelad geografiskt över stiftet med god kännedom om lokala förhållanden. Motionären anser därför att boställsnämnderna bör behållas i den nya organisationen.

Utskottets överväganden

Utskottet har för egen del ingen erinran mot regeringens förslag

att stiftsnämnderna ersätts med en obligatorisk nämnd i varje stiftssamfällighet som benämns egendomsnämnd.

I motionen föreslås att boställsnämnderna behålls. Frågan om att avskaffa boställsnämnderna behandlades av 1986 års kyrkomöte med anledning av regeringens skrivelse 1986:3. Utskottet tillstyrkte regeringens förslag att avskaffa nämnderna. Kyrkomötet följde utskottet. I sitt betänkande (KL 1986:1) med anledning av regeringens förslag framhöll utskottet att omfattningen av det kyrkliga jordinnehavet växlar starkt mellan de olika stiften, liksom behovet av lokalkännedom och jordbruksexpertis. Utskottet framhöll vidare att det borde ankomma på stiftsnämnderna själva att bedöma vilket behov av biträde som kan föreligga i det egna stiftet och att stiftsnämnderna bäst kunde avgöra i vilken form ett sådant behov lämpligen kan tillgodoses. Enligt utskottets mening gäller de synpunkter som utskottet framförde föregående år på stiftsnämnderna även egendomsnämnderna. Det får vidare anses ligga i sakens natur att de nya egendomsnämnderna genom arvodering och delegation tar tillvara den sakkunskap som redan finns i stiftet, inte minst hos de nuvarande boställsnämndsordförandena, när nämnden tar över ansvaret för den kyrkliga jorden. Behovet av kännedom om de lokala förhållandena kan vidare tillgodoses genom att stiftsfullmäktige väljer ledamöter i nämnden från olika delar av stiftet. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen.

3.5.3 Förvaltningen av församlingskyrkas fastighet

Regeringens förslag

Församlingskyrkas fastighet förvaltas i dag av församlingen. Avkastningen är avsedd för församlingskyrkas behov.

Regeringen föreslår att församlingskyrkas fasta egendom med tillhörande fond skall förvaltas av pastoratet. Enligt förslaget skall dock skog på sådan fastighet förvaltas av egendomsnämnden.

Motion

I motion 1987:9 avstyrks förslaget. Motionärerna anser att det saknas reell grund för en centraliserad förvaltning och att det är av stor vikt att förvaltningen ligger kvar så nära församlingskyrkan som möjligt. Vidare föreslår motionärerna att pastoratets kostnader för församlingskyrkan och skogspersonalen skall räknas av mot församlingskyrkas skogsinkomster.

Utskottets överväganden

Regeringen motiverar sitt förslag om att pastoratet skall överta förvaltningen av församlingskyrkas fastigheter med att kostnadsansvaret för anskaffning och underhåll av församlingskyrkan m.m. enligt förslaget till församlingslag flyttas till pastoratsnivån. När det gäller församlingskyrkas skog anges att pastoraten nu in-

te har någon egen skogsförvaltning, varför skogen bör förvaltas av egendomsnämnden.

Utskottet vill till en början, i likhet med regeringen, framhålla att äganderätten till en församlingskyrkas fastighet med tillhörande fondmedel inte påverkas av förvaltningsansvarets placering. Ändamålet för vilket avkastningen är avsedd påverkas inte heller.

Motionen har sin utgångspunkt i de skogsägande församlingskyrkorna i Värmland. Betydande areal skogsmark ägs av ett mindre antal församlingskyrkor. Motionärerna framhåller att de förtroendevalda förfogar över goda insikter om villkoren för ett ekonomiskt, långsiktigt och uthålligt skogsbruk.

Anledning saknas att ifrågasätta att det i dag på flera håll finns väl etablerade och väl fungerande förvaltningar när det gäller församlingskyrkas fastigheter med tillhörande skog. Samtidigt måste emellertid påpekas att förhållandena på andra håll är sådana att församlingarna inte själva har resurser att på ett ändamålsenligt sätt förvalta församlingskyrkans fastigheter. I flera fall har med hänsyn till detta också utnyttjats den i 9 § lagen (1970:939) om förvaltning av kyrklig jord givna möjligheten att på framställning av den som förvaltar jorden besluta om förvaltning i annan ordning. Denna möjlighet föreslås stå kvar (7 § sista stycket förslaget till lag om förvaltningen av kyrklig jord).

Enligt utskottets mening får det förutsättas att förvaltningen efter särskilda beslut får vara kvar hos församlingen i de fall församlingen önskar fortsätta förvaltningen och har en väl fungerande organisation för en rationell förvaltning av församlingskyrkans fastigheter. Detta torde särskilt bli aktuellt för de stora skogsegendomar som ägs av vissa församlingskyrkor i Värmland. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet bifall till motionen.

3.5.4 Förslaget till lag om förvaltningen av kyrklig jord

Regeringen föreslår att 1970 års lag om förvaltning av kyrklig jord ersätts av en ny lag på området. Enligt förslaget skall den benämnas lagen om förvaltningen av kyrklig jord. Vid utarbetande av lagförslaget har regeringen bl.a. beaktat den bearbetning av nu gällande författningar som kyrkoförfattningsutredningen har presenterat i slutbetänkandet (SOU 1987:4 och 5) En ny kyrkolag m.m.

Lagen föreslås få samma tillämpningsområde som 1970 års lag. Lagen innehåller bestämmelser med definitioner på kyrklig jord m.m. Vidare har i lagen tagits in bestämmelser om egendomsnämnden samt om förvaltningen av kyrklig jord. I lagen regleras också prästlönefonder och andra fonder samt frågor om köp och försäljning av kyrklig jord.

Med hänsyn till 8 kap. 5 § regeringsformen (RF) jämfört med punkt 13 övergångsbestämmelserna till RF måste vissa frågor som nu regleras i förordningen (1971:860) om förvaltning av kyrklig jord tas in i lag. Det gäller de befogenheter som egendomsnämnderna tar över från stifts- och boställsnämnderna.

Lagförslaget innehåller vidare bestämmelser som innebär att vissa ärenden rörande den kyrkliga jorden decentraliseras och att rätten att överklaga beslut enligt lagen begränsas.

Utskottet har ingen annan erinran mot det framlagda lagförslaget än att det i 29 § bör anges att det är pastoratets och egendomsnämndens beslut enligt lagen som får överklagas hos kammarkollegiet.

4 HEMSTÄLLAN

Utskottet hemställer

1. beträffande **tjänstgöringsföreskrifter för präster**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och motionerna 1987:20, 1987:46 yrkande 1 och 1987:89 yrkande 2, alla i denna del, och med bifall till motionen 1987:62 yrkande 2 avstyrker 51 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag,

2. beträffande **tjänstgöringsbetyg**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och motionerna 1987:20 och 1987:46 yrkande 1, båda i denna del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört (avsnitt 3.3.1),

3. beträffande **disciplinansvar m.m.**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse och motionerna 1987:20, 1987:46 yrkande 1 och 1987:89 yrkande 2, alla i denna del, hos regeringen anhåller att 33 § första stycket och 42 § första stycket i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag ges följande som Utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag	Utskottets förslag
33 § första stycket	
Avskedande får inte grundas enbart på omständigheter som stiftsstyrelsen har känt till mer än en månad före prövningen.	Avskedande får inte grundas enbart på omständigheter som domkapitlet har känt till mer än en månad före prövningen.
42 § första stycket	
Frågor om disciplinansvar, avskedande, åtalsanmälan, avstängning och läkarundersökning prövas av stiftsstyrelsen i det stift där prästen innehar sin anställning.	Frågor om disciplinansvar, avskedande, åtalsanmälan, avstängning och läkarundersökning prövas av domkapitlet i det stift där prästen innehar sin anställning

4. beträffande **anställningsbevis, tjänstledighet och entledigande av präster**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med avslag på motionerna 1987:20 och 1987:46

yrkande 1, båda i denna del, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört (avsnitt 3.3.1),

5. beträffande **förordnande av pastorsadjunkt**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och motionerna 1987:20, 1987:35, 1987:46, alla i denna del, och 1987:89 yrkande 2 i återstående del, hos regeringen anhåller att 15 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag ges följande som Utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag	Utskottets förslag
15 §	
Tjänster som stiftsadjunkt, kontraktsadjunkt och pastorsadjunkt tillsätts av stiftsstyrelsen.	Tjänster som stiftsadjunkt, och kontraktsadjunkt tillsätts av stiftsstyrelsen. Tjänster som pastorsadjunkt tillsätts av domkapitlet.

Tjänsterna som stiftsadjunkt och kontraktsadjunkt söks hos domkapitlet. Domkapitlet skall pröva vilka sökande som är behöriga och sedan med eget yttrande lämna över ansökningshandlingarna från dessa till stiftsstyrelsen

Domkapitlet prövar också vilka som är behöriga till tjänst som pastorsadjunkt.

6. beträffande **tillsättning av vikariat**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med avslag på motionerna 1987:20 och 1987:46 yrkande 1, båda i denna del, hos regeringen anmäler att kyrkomötet tillstyrker 16 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag samt som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört (avsnitt 3.3.1),

7. beträffande **domkapitlets rättsliga ställning**

att kyrkomötet avslår motion 1987:38,

8. beträffande **domkapitlet som statligt organ**

att kyrkomötet avslår motion 1987:100 yrkande 1,

9. beträffande **domkapitlets sammansättning m.m.**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med avslag på motionen 1987:94 hos regeringen anmäler att kyrkomötet tillstyrker 7 och 14 §§ i det genom skrivelsen framlagda förslaget till domkapitelslag,

10. beträffande **domkapitlets sekreterare**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med avslag på motionen 1987:62 yrkande 3 hos regeringen anmäler att kyrkomötet tillstyrker 3 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till domkapitelslag,

11. beträffande **sekreteraren som ledamot i domkapitlet**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 hos regeringen anhåller att 2 § sista stycket i det genom skrivelsen framlagda förslaget till domkapitelslag ges följande som Utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag	Utskottets förslag
2 § sista stycket	
Vid handläggningen av ärenden som avses i 20-22 §§ skall domkapitlets sekreterare ingå som ledamot.	Vid handläggning av ärenden som avses i 20-22 §§ samt i 42 § prästanställningslagen (1988:000) skall domkapitlets sekreterare ingå som ledamot.

12. beträffande **hovkonsistoriet**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med bifall till motionen 1987:8 som sin mening ger regeringen till känna vad som har anförts i motionen 1987:8 om tillägg till 27 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till domkapitelslag,

beträffande **förslaget till domkapitelslag**

13. att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört om 1 § andra stycket p 1 i det genom skrivelsen framlagda förslaget till domkapitelslag,

14. att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 hos regeringen anhåller att orden "av domkapitlet" utgår ur första meningarna i 20-22 §§ i det genom skrivelsen framlagda förslaget till domkapitelslag,

15. att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse hos regeringen anhåller att rubriken närmast före 24 § och 24 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till domkapitelslag utgår samt att i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag införs en ny paragraf, 42 a §, och närmast före denna en ny rubrik med följande som Utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag	Utskottets förslag
	Ansvarsnämnden för biskopar
	42 a §
	För biskopar prövas frågor som avses i 42 § av en särskild nämnd, ansvarsnämnden för biskopar.
	Nämnden består av fem ledamöter. Ordföranden skall vara lagfaren och erfaren i domarvärv. Av de övriga ledamöterna skall en vara biskop. De återstående ledamöterna skall vara lekmän som är förtrogna med det kyrkliga församlingslivet.
	Närmare bestämmelser om nämndens sammansättning och verksamhet meddelas av regeringen.

16. att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 hos regeringen anhåller att 25 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till domkapitelslag ges följande som Utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag	Utskottets förslag
25 §	
Beslut i ärenden som avses i 20-22 §§ får överklagas hos kammarrätten.	Beslut i ärenden som avses i 20-22 §§ får överklagas hos kyrkomötets besvärsnämnd. Besvärsnämndens beslut får inte överklagas.
Domkapitlets, ansvarsnämndens för biskopar och kammarrättens beslut i ärenden som avses i 20 § gäller omedelbart, om inte annat förordnas i samband med talan mot beslutet.	Domkapitlets och ansvarsnämndens för biskopar beslut i ärenden som avses i 20 § gäller omedelbart, om inte annat förordnas i samband med talan mot beslutet.

17. att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 hos regeringen anmäler att kyrkomötet tillstyrker

det genom skrivelsen framlagda förslaget till domkapitelslag i övrigt,

18. beträffande **statligt reglerade prästanställningar**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med avslag av motionen 1987:100 yrkande 2 hos regeringen anmäler att kyrkomötet tillstyrker 1 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag,

19. beträffande **kommunalt lönereglerade prästtjänster**

att kyrkomötet avslår motionen 1987:75 yrkande A 12,

20. beträffande **tjänstgöring under begränsad tid i annat pastorat**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört (avsnitt 3.4.2),

21. beträffande **talan mot beslut om förflyttning**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 hos regeringen anhåller att 52 § och 53 § andra stycket i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag ges följande som Utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag	Utskottets förslag
52 §	
Den som är missnöjd med en myndighets beslut om tidsbegränsning av förordnande, disciplinpåföljd, avskedande, avstängning eller läkarundersökning får väcka talan hos tingsrätten eller arbetsdomstolen enligt bestämmelser i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.	Den som är missnöjd med en myndighets beslut om förflyttning, tidsbegränsning av förordnande, disciplinpåföljd, avskedande, avstängning eller läkarundersökning får väcka talan hos tingsrätten eller arbetsdomstolen enligt bestämmelser i lagen (1974:371) om rättegången i arbetstvister.
53 § andra stycket	
Om en präst vill söka ändring i ett beslut enligt 27, 30 eller 31 § eller 37 § andra stycket, skall han väcka talan inom fyra veckor från	Om en präst vill söka ändring i ett beslut enligt 10, 27, 30 eller 31 § eller 37 § andra stycket, skall han väcka talan inom fyra

den dag han fick del av beslutet.	veckor från den dag han fick del av beslutet.

22. beträffande **kyrkoherdar för döva**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med bifall till motionen 1987:89 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört (avsnitt 3.4.3) och avstyrker punkt 7 övergångsbestämmelserna i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag,

23. beträffande **det totala antalet prästtjänster och prästtjänsternas fördelning mellan stiften**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet har anfört (avsnitt 3.4.4),

24. beträffande **prästtjänsternas fördelning mellan pastoraten**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med avslag på motionerna 1987:20 i denna del och 1987:46 yrkande 2 och 3 hos regeringen anmäler att kyrkomötet tillstyrker 24 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag,

25. beträffande **tillsättning av kyrkoherdetjänster**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse och med avslag på motionerna 1987:6 i denna del, 1987:20 i denna del, 1987:21 i denna del, 1987:35 i denna del, 1987:52, 1987:60, 1987:63 yrkande 1 och 2 i denna del och 1987:89 yrkande 4 i denna del hos regeringen anmäler att kyrkomötet tillstyrker 5 § första stycket och 8 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag och hos regeringen anhåller att 5 § andra stycket lagförslaget ges följande som Utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag	Utskottets förslag
5 § andra stycket	
En tjänst som kyrkoherde söks hos domkapitlet. Domkapitlet skall pröva vilka sökande som är behöriga och lämna över ansökningshandlingarna från dessa till kyrkorådet eller tillsättningsnämnden.	En tjänst som kyrkoherde söks hos domkapitlet. Domkapitlet skall pröva vilka sökande som är behöriga och med eget yttrande lämna över ansökningshandlingarna från dessa till kyrkorådet eller tillsättningsnämnden.

26. beträffande **tillsättning av tjänster som domprost**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med avslag på motionen 1987:75 yrkande A 14 hos regeringen anmäler att kyrkomötet tillstyrker 4 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag,

27. beträffande **tillsättning av komministertjänster**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med avslag på motionerna 1987:6 i återstående del, 1987:18, 1987:20 i denna del, 1987:21 i återstående del, 1987:35 i denna del, 1987:63 yrkande 1 och 2 i återstående delar och 1987:89 yrkande 4 i återstående del hos regeringen anmäler att kyrkomötet tillstyrker 9 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag,

28. beträffande **tillsättning av tjänster som stifts- och kontraktsadjunkt**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med avslag på motionerna 1987:20, 1987:35 och 1987:46 yrkande 1, samtliga i återstående delar, hos regeringen anmäler att kyrkomötet med den ändring som angetts i mom. 5 tillstyrker 15 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag,

29. beträffande **överklagande av domkapitlets tillsättningsbeslut**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med avslag på motionen 1987:75 yrkande A 15 hos regeringen anmäler att kyrkomötet tillstyrker 57 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag,

30. beträffande **föreskrifter om särskilda behörighets villkor**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med avslag på motion 1987:75 yrkande A 16 hos regringen anmäler att kyrkomötet tillstyrker 19 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag,

31. beträffande **tjänster i samarbetskyrka och i icke territoriella pastorat**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med avslag på motionerna 1987:47 och 1987:92 yrkande 1 hos regeringen anhåller att 1 § andra stycket

och 12 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag ges följande som Utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag	Utskottets förslag
1 § andra stycket	
Bestämmelserna i lagen tillämpas också på präster i svenska kyrkan som har anställning i andra icke-territoriella pastorat än hovförsamlingen.	Bestämmelserna i lagen, med undantag av 4-11 §§, 16 §, 21 §, 24 och 25 §§, tillämpas också på präster i svenska kyrkan som har anställning i andra icke-territoriella pastorat än hovförsamlingen.
12 §	
Tjänster som präst i icke-territoriella pastorat samt tjänster som komminister i samarbetskyrka mellan svenska kyrkan och annat trossamfund eller liknande tillsätts av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.	Tjänster som komminister i en samarbetskyrka mellan svenska kyrkan och annat trossamfund eller liknande tillsätts av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer.

32. beträffande **kostnadsansvaret för praktikanter**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med bifall till motionen 1987:92 yrkande 3a hos regeringen anhåller att 46 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag ges följande som Utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag	Utskottets förslag
46 §	
Stiftssamfälligheten skall svara för kostnader för avlöningsförmåner till stifts- och kontraktsadjunkter, vikarier på sådana tjänster, pastorsadjunkter samt för prosttillägg.	Stiftssamfälligheten skall svara för följande kostnader: 1. avlöningsförmåner till stifts- och kontraktsadjunkter, vikarier på sådana tjänster samt pastorsadjunkter, 2. arvoden till praktikanter och handledare för dessa, 3. prosttillägg

33. beträffande **tjänstebiträden åt präster m.m.**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med avslag på motionen 1987:92 yrkande 2a samt med bifall till motionen 1987:92 yrkande 2b hos regeringen anhåller att 47 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag ges följande som Utskottets förslag betecknade lydelse:

Regringens förslag	Utskottets förslag
47 §	
Pastoratet skall svara för kostnader för avlöningsförmåner till innehavare av prästtjänster i pastoratet och vikarier på sådana tjänster samt för icke prästvigda tjänstebiträden.	Pastoratet skall svara för kostnader för avlöningsförmåner till innehavare av prästtjänster i pastoratet och vikarier på sådana tjänster samt för tjänstebiträden åt präster.

34. beträffande **förslaget till prästanställningslag i övrigt**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med avslag på motionen 1987:61 hos regeringen anmäler att kyrkomötet i övrigt tillstyrker det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag,

35. beträffande **boställsnämnderna**

att kyrkomötet avslår motionen 1987:48,

36. beträffande **förvaltningen av församlingskyrkas fastighet**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med avslag på motionen 1987:9 hos regeringen anmäler att kyrkomötet tillstyrker 7 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till lag om förvaltning av kyrklig jord,

37. beträffande **överklagande av beslut om förvaltning av kyrklig jord**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 hos regeringen anhåller att 29 § första stycket i det genom skrivelsen framlagda förslaget till lag om förvaltningen av kyrklig jord ges följande som Utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag	Utskottets förslag
29 § första stycket	
Pastoratets och egendomsnämndens beslut får överklagas hos kammarkollegiet. Egendomsnämndens beslut enligt 13 § får endast överklagas av den som förvaltar egendomen.	Pastoratets och egendomsnämndens beslut enligt denna lag får överklagas hos kammarkollegiet. Egendomsnämndens beslut enligt 13 § får endast överklagas av den som förvaltar egendomen.

38. beträffande förslaget till lag om förvaltningen av kyrklig jord i övrigt

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 hos regeringen anmäler att kyrkomötet tillstyrker lagförslaget i övrigt.

Stockholm den 20 augusti 1987

På kyrkolagsutskottets vägnar

KARL-ERIK JOHANSSON

LOTTY NORDLING

Närvarande: Karl-Erik Johansson, ordförande, Gunnar Lindberg, Rune Norberg, Karl-Axel Johansson, Solveig Fridh, Thomas Söderberg, Torsten Gustafsson, Sune Holgersson, Berith Öhrnberg, Ingemar Björck, Robert Schött, Per Wihlborg, Urban Gibson, Lars Svensson och Lennart Dahlin.

RESERVATIONER

Reservationer har avgivits

1. av Urban Gibson som ansett

att utskottet under mom. 19 bort hemställa

19. att kyrkomötet med bifall till motionen 1987:75 yrkande A 12 hos regeringen anhåller att regeringen medverkar till en lösning av överförandet av prästtjänster till kyrkligt huvudmannaskap i samband med principöverenskommelse mellan arbetsmarknadens parter.

2. av Karl-Erik Johansson som ansett

att utskottet under mom. 25 och 27 bort hemställa

25 och 27. att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med bifall till motionen 1987:89

yrkande 4a hos regeringen anmäler att kyrkomötet avstyrker 5-9 §§ i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag.

3. av Urban Gibson som ansett

att utskottet under mom. 26 bort hemställa

26. att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med bifall till motionen 1987:75 yrkande A 14 hos regeringen anmäler att kyrkomötet avstyrker 4 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till prästanställningslag och anhåller att regeringen föreslår riksdagen sådan lagändring att domprost utses av centralstyrelsen.

4. av Gunnar Lindberg som ansett att utskottet under mom. 36 bort hemställa

36. att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och med bifall till motionen 1987:9 hos regeringen anhåller att 7 § i det genom skrivelsen framlagda förslaget till lag om förvaltningen av kyrklig jord ges följande som Utskottets förslag betecknade lydelse:

Regeringens förslag	Utskottets förslag
7 §	
	Församligen skall förvalta församlingskyrkas fastighet
Pastoratet skall förvalta löneboställen och församlingskyrkos fastigheter, med undantag av tillhörande skog, samt prästgårdar.	Pastoratet skall förvalta löneboställen med undantag av tillhörande skog, samt prästgårdar.
Egendomsnämnden skall förvalta prästlönefondsfastigheter, domkyrkas fastigheter och biskopsgårdar samt skogen på löneboställen och på församlingskyrkors fastigheter. Lunds domkyrkas fastigheter skall dock förvaltas av ett särskilt domkyrkoråd enligt bestämmelser som regeringen meddelar.	Egendomsnämnden skall förvalta prästlönefondsfastigheter, domkyrkas fastigheter och biskopsgårdar samt skogen på löneboställen. Lunds domkyrkas fastigheter skall dock förvaltas av ett särskilt domkyrkoråd enligt bestämmelser som regeringen meddelar.

Kammarkollegiet skall förvalta kyrkofondsfastigheter. En egendomsnämnd skall dock förvalta en kyrkofondsfastighet, om kammarkollegiet beslutar att överlämna förvaltningen av fastigheten åt

nämnden. Kammarkollegiet kan också överlämna förvaltningen åt någon annan förvaltare.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får efter ansökan av den som förvaltar den kyrkliga jorden besluta att denna skall förvaltas på annat sätt.

Läronämndens yttrande 1987:6

KL 1987:5
Bilaga 1

med anledning av regeringens skrivelse 1987:1 och därtill anslutande motioner

---

Till läronämnden har för yttrande överlämnats RegSkr 1987:1 med förslag till ny organisation på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan m m samt de därmed sammanhängande KMot 1987:20, 31, 41, 46, 53, 59, 61, 62 och 89.

De förslag som läggs fram i RegSkr 1987:1 bygger på ett aktningsvärt utredningsarbete av 1982 års kyrkokommitté, där man också strävat efter att beakta teologiska aspekter. Läronämnden har tidigare yttrat sig över kommitténs lägesrapport "Församlingar i samverkan" (Ln 1985:23). Det som här följer behandlar endast mera övergripande frågor om den nya organisationen på lokal- och stiftsplanet.

Av de speciella frågor som berörs i de nämnda motionerna finner läronämnden att det är två som kräver särskild belysning utifrån läromässiga överväganden, nämligen

dels frågan om relationen mellan stiftsstyrelse och domkapitel bl a vad beträffar fördelningen av ansvar och arbetsuppgifter,

dels frågan om biskopens ställning som självskriven ordförande i stiftsstyrelsen.

Teologiska överväganden och rådande förhållanden

I en evangelisk-luthersk kyrka kan olika ordningar accepteras vad organisationen beträffar fastän läran är en. Strukturförändringar i svenska kyrkan på stifts-, pastorats- och församlingsplanet bör dock utgå både från teologiska överväganden om vad kyrka och församling är och från den aktuella situationen i kyrka och samhälle. Förändringar som föreslås blir med nödvändighet ofta stadier i en utvecklingprocess och utgör kompromisser i rådande läge. Det gäller också de reformer som föreslås i regeringens skrivelse.

Kyrkan beskrivs i dagens teologiska arbete ofta som ett Guds folk i världen. Bibeln innehåller visserligen många bilder av kyrkan - kyrkan som Guds fårhjord, Guds familj, Guds hus, Guds tempel, Guds husbygge, Guds åker, Kristi kropp, Kristi brud m m - men just föreställningen om kyrkan som Guds folk kan av flera skäl ge en grundläggande totalvision: ett folk bundet till Gud som är alla människors skapare, ett folk som är förenat genom tron på Jesus Kristus och genom dopet i den treenige gudens namn, en världsvid gemenskap manifesterad i varje gudstjänstfirande församling. Kyrkan är en plats för Guds handlande till människans frälsning.

Tanken på kyrkan som Guds folk ger vikt åt varje enskild medlem och åt allas inbördes gemenskap. Den kristna församlingen är "ett utvalt släkte, kungar och präster, ett heligt folk, Guds eget folk som skall förkunna hans storverk" i världen, ett andligt husbygge av levande stenar (1 Pet 2:9). Varje sten får sin plats och sin funktion utifrån den hörnsten som Gud själv lagt i sitt bygge, Jesus Kristus, ratad av människor (korsfäst) men utvald av Gud och ärad av honom (uppväckt från de döda och upphöjd). Kyrkan beskrivs i samma urkristna dokument som en grupp människor som tjänar varandra, "var och en med den nådegåva han har fått, som goda förvaltare av Guds nåd i dess många former" (1 Pet 4:10). Här framträder mångfalden, allas gemensamma uppgift trots olika utrustning, ett tjänande i förvaltarskap. Samtidigt har 1 Pet plats för en särskild grupp ledare i församlingen som fått sitt uppdrag från Gud: "Till era äldste riktar jag nu denna maning, ...:var herdar för den hjord som Gud har anförtrott er ....." (5:1f), en text som återkommer i det liggande förslaget till vigning av biskopar och präster i svenska kyrkan. Den bibliska föreställningen om kyrkan som Guds folk på jorden, där alla har sitt ansvar, ger också rum för vigningstjänster med specialuppgifter.

Tre grundläggande principer

Läronämnden har tidigare yttrat sig i den typ av frågor som behandlas i RegSkr 1987:1 (se t ex Ln 1983:5, 1985:8, 23, 26, 27) och då särskilt framhållit tre viktiga principer:

1) De lutherska kyrkornas grundläggande bekännelse om kyrkan, uttryckt i den augsburgska bekännelsens sjunde artikel:

> Vidare lära de, att en helig kyrka skall äga bestånd till evärdelig tid. Men kyrkan är de heligas samfund (latin **communio sanctorum**, tyska "die Versammlung aller Glaubigen"), i vilket evangelium rent förkunnas och sakramenten rätt förvaltas. Och för kyrkans sanna enhet är det nog att vara ense i fråga om evangelii lära och förvaltningen av sakramenten. Och det är icke nödvändigt, att nedärvda människobud eller religiösa bruk eller yttre, av människor föreskrivna former för gudsdyrkan överallt äro lika. Paulus säger ju: **En** tro, **ett** dop, **en** Gud som är allas Fader etc." (jfr Ef 4:5).

I denna artikel har två grundläggande principer vävts samman: att Gud verkar genom nådemedlen och att det finns människor som tagit emot vad Gud ger genom nådemedlen.

I "Von den Konziliis und Kirchen" (1539) talar Luther om kyrkans sju kännetecken, **notae ecclesiae**, som visar att kyrkan inte kan beskrivas enbart som en institution och inte heller enbart som en samling människor. De sju kännetecknen - Ordet, dopet, nattvarden, gudstjänsten, bönen, prästämbetet och korset (lidandet) - visar att kyrkans grund är det som

Gud gör genom ordet och sakramenten. Men det Gud gör syftar till att skapa ett Guds folk på jorden, som i gudstjänsten och tron tar emot det Gud ger och som i kallelsen och genom det profetiska vittnesbördet i samhället för evangeliet vidare, även om det skulle möta motstånd (korset).

2) Det allmänna prästadömet, "som gör att församlingsmedlemmarna har rätt och plikt att axla inte endast ett organisatoriskt och ekonomiskt ansvar utan även ett andligt, gemensamt med det kyrkliga ämbetet" (Ln 1985:23, s 1).

Det s k allmänna prästadömet har sin grund i dopet och tron. Alla döpta och troende, vigda eller icke vigda, har tillsammans ansvaret för att kyrkans grundläggande uppgifter blir utförda. Och därvid är både församlingen som helhet och prästen i församlingen underställda evangeliet. Endast i den mån evangeliet får komma till uttryck talar och handlar församlingen och i den dess präst i enlighet med sitt gudomliga uppdrag.

3) Den s k dubbla ansvarslinjen i svensk kyrkorättslig tradition, dvs "kombinationen av prästerlig ämbetsförvaltning och folkligt förankrad självstyrelse" (se bl a Ln 1985:23 s 1).

Denna dubbelhet i kyrkans natur är grundad i hennes bundenhet till bibel och bekännelse. Kyrkans lära är inte framsprungen ur en demokratisk process och kan inte ändras enligt vanliga demokratiska regler.

Läronämnden finner nu att de i RegSkr 1987:1 framlagda förslagen till organisationsförändringar i stort överensstämmer med dessa grundläggande principer även om vissa enskildheter kan diskuteras. Läronämnden vill här något utförligare kommentera den tredje principen.

Enligt gammal tradition och i likhet med de flesta stora kyrkorna viger svenska kyrkan några till särskilda uppdrag i kyrkan, nämligen som biskopar, präster och diakoner, så även enligt det nu liggande förslaget till kyrkohandbok II. Läronämnden anger i sitt yttrande över detta förslag (Ln 1987:1) vissa argument för bevarande av ordet ämbete (Andens ämbete, biskopsämbetet, prästämbetet, diakonämbetet). Efter avgivna löften och genom vigning med bön och handpåläggning ges somliga medlemmar i kyrkan ett särskilt ansvar. Detta får sedan olika följder i kyrkans organisation på olika nivåer. Grundläggande för varje organisationsstruktur måste vara sådant som främjar en god samverkan mellan vigda medlemmar i kyrkan och medlemmar som inte är vigda.

Ett grundläggande uttryck för denna samhörighet är gudstjänsten. Läronämnden vill därför understryka det som kyrkokommittén säger om den fundamentala principen i sitt förslag (citerat i RegSkr 1987:1 s 227), nämligen att "församlingens centrum finns i gudstjänsten och det församlingsliv i övrigt

som är präglat av Ordets förkunnelse och sakramentens förvaltning. Man kan inte tänka sig en församling utan gudstjänst och gudstjänstgemenskap". Vigda och icke vigda har ett gemensamt ansvar för gudstjänsten och den gemenskap och det arbete som växer fram ur denna. Det dubbla ansvaret i kyrkan kan då inte tolkas så att de vigda har ansvar för "det andliga" medan de andra ansvarar för allt det övriga. Att båda "parter" ges plats i beslutande organ med ansvar för församlingen som helhet ligger i linje med det nu sagda. Förslagen om ett breddat och ökat ansvarstagande av icke vigda utgår också naturligt ifrån den förutsättningen att de som utövar detta ansvar finns med i församlingens gudstjänstgemenskap. En allmän modell med "beslutsfattare" och "tjänstemän" som två skilda kategorier skulle svara dåligt mot de överväganden av teologisk art som här gjorts.

Det är med tillfredsställelse som läronämnden konstaterar liknande uppfattningar i RegSkr 1987:1 s 7. Där hänvisas till kyrkokommitténs betoning av att i stort sett samtliga framställningar om ämbetet i dag har sin utgångspunkt i **församlingen**: "Uppdraget att förkunna och gestalta det kristna budskapet är givet åt hela kyrkan, varje församling och enskild troende." Samtidigt betonas ämbetet: "Det anses väsentligt för evangelieförkunnelsens frihet att prästen i sin ämbetsutövning inte är underställd församlingen och dess organ." Svenska kyrkans karaktär av episkopal kyrka framhålls i remissvaren. "Antagningen till präst och prästvigningen anses innebära att prästen träder i hela kyrkans tjänst i ett stift och inte är att betrakta som anställd endast av det pastorat där han eller hon har sin tjänstgöring." Bl a detta är bakgrunden till departementschefens egen bedömning: "För egen del är jag angelägen att understryka att de organisatoriska reformer som jag föreslår i det följande inte avser att förändra svenska kyrkans grundläggande karaktär av en episkopal kyrka där biskopar och präster har ett självständigt ansvar för kyrkans lära, förkunnelse och sakramentsförvaltning."

Enligt läronämndens bedömning borde det nu framlagda förslaget som helhet kunna resultera i en god samverkan mellan vigda och icke vigda i vår kyrka. För att så skall bli fallet måste dock de teologiska överväganden som läronämnden här redovisar hållas aktuella och beaktas, inte minst under uppbyggnadsskedet.

Enskilda punkter

a. I uppbyggnaden av en ny organisation på lokal- och stiftsplanet är det av vikt att kyrkans universella dimension finner ett klart uttryck. Kyrkan är Kristi kyrka över hela världen. Svenska kyrkan är en del av denna världsvida kyrka. Biskoparna, som i det föreliggande förslaget till ordning för biskopsvigning (CsSkr 1987:4) bl a lovar att "främja enheten i Kristus", spelar här en enhetsskapande roll, något som måste få adekvata konsekvenser i fråga om både organisation och resurser.

b. En rad motioner behandlar frågor om den prästerliga organisationen. Som nämnts inledningsvis gäller det främst

dels ansvarsfördelningen mellan stiftsstyrelse och domkapitel (KMot 20, 46, 61, 62 och 89)

dels biskopens ställning i stiftsstyrelsen (KMot 31, 41, 53 och 59).

Präster och biskopar har genom de löften de avlagt vid vigningen ett särskilt ansvar för att Guds evangelium rätt förkunnas och sakramenten rätt brukas. Deras arbete är därmed bestämt av detta särskilda uppdrag från Gud och inte bundet bara till församlingen och vad den beslutar.

Den prästerliga organisationen är av hävd särskilt bunden till domkapitlen. I det framlagda förslaget, s 32, säger statsrådet:

> Som remissinstanserna kraftigt framhållit och som jag själv i inledningen (2.3) har betonat bör den sedan gammalt tillämpade dubbla ansvarslinjen i svenska kyrkan bevaras, dvs en klar markering skall göras av att biskopar och präster har ett självständigt ämbetsansvar för kyrkans lära, förkunnelse och sakramentsförvaltning. Av denna anledning anser jag att domkapitlen alltjämt bör bestå för att ta hand om de frågor som har samband med kyrkans lära, prästämbetets utövning, gudstjänstlivet och kyrkorummets utformning. Dessa frågor tarvar särskild kyrklig sakkunskap.

En praktisk konsekvens av detta är enligt läronämndens bedömning att också följande uppgifter, som nu föreslås ligga hos stiftsstyrelse, skall handläggas av domkapitel:

- tjänstgöringsföreskrifter för präster

- utfärdande av tjänstgöringsbetyg för präster

- disciplinansvar m m beträffande präster

- förordnande av pastorsadjunkter.

Den sistnämnda punkten bör ses som ett led i prästutbildningen - och enligt förslaget skall domkapitlet besluta i därmed besläktade ärenden som prästexamen och antagning av präster i stiftet.

Denna förändring av förslaget till ansvarsfördelning mellan domkapitel och stiftsstyrelse svarar också väl mot det som sägs i förslaget till domkapitelslag, s 319:

Domkapitlet skall

1. se till att den för svenska kyrkan gällande ordningen med avseende på svenska kyrkans lära, böcker, sakrament, gudstjänst och övriga handlingar iakttas i församlingarna,

2. ha tillsyn över prästernas ämbetsförvaltning och efterlevnad av prästlöftena.

Läronämnden finner alltså att ansvarsfördelningen mellan domkapitel och stiftsstyrelse av läromässiga skäl, även anförda i regeringens skrivelse, bör ändras enligt det nu sagda.

Vad beträffar frågan om biskopens ställning som självskriven ordförande i stiftsstyrelsen vill läronämnden framhålla att en sådan ordning är av betydelse för bevarandet av kyrkans episkopala karaktär och för biskopens uppdrag att ha ett helhetsansvar i stiftet.

Stockholm den 17 augusti 1987

På läronämndens vägnar

BERTIL WERKSTRÖM

ÖRJAN WIKMARK

Närvarande: Ärkebiskop Bertil Werkström ordf, biskop Martin Lönnebo, biskop Karl-Gunnar Grape, biskop Tord Simonsson, biskop Sven Lindegård, biskop Per-Olov Ahrén, biskop Bengt Wadensjö, biskop Bengt Hallgren, biskop Gunnar Weman, biskop Tore Furberg, biskop Krister Stendahl, Åke Andrén, Carl-Axel Axelsson, Ulla Ekelund, Caroline Krook, Martin Lind, Birger Olsson, Per Erik Persson och Rune Söderlund.

Organisationsutskottets yttrande 1987:1 y

KL 1987:5
Bilaga 2

avser frågan om verksamheten som bedrivs av kyrkoherdarna för döva

---

Till kyrkolagsutskottet

Kyrkolagsutskottet har anhållit om organisationsutskottets yttrande över motion 1987:89 p. 3 såvitt avser frågan om verksamheten som bedrivs av kyrkoherdarna för döva skall vara en stiftsangelägenhet.

Som svar på kyrkolagsutskottets begäran får organisationsutskottet anföra följande.

I regeringens skrivelse anförs följande:

> När det gäller tillsynen över den prästerliga ämbetsutövningen uppkommer frågan om kyrkoherdarna för döva skall vara underställda domkapitlet i Stockholm såsom hittills eller domkapitlet i Uppsala i enlighet med önskemål som de själva fört fram. Domkapitlet i Uppsala har tillsynen över präster i utlandet. Jag anser att kyrkoherdarna för döva, som inte heller är geografiskt bundna till ett bestämt stift, också lämpligen bör höra under domkapitlet i Uppsala.

Organisationsutskottet ansluter sig till den bedömning som här görs i regeringens skrivelse 1987:1

Organisationsutskottet vill vidare framhålla att stiftssamfälligheterna har möjlighet att enligt 1 kap. 8 § andra stycket förslaget till församlingslag besluta om utvidgning av stiftssamfällighets verksamhet till att avse verksamhet som bedrivs av kyrkoherdarna för döva.

Stockholm den 24 augusti 1987

För organisationsutskottet

KJELL ERICSON

CARL NORSTRÖM

I N N E H Å L L S F Ö R T E C K N I N G

1 REGERINGENS SKRIVELSE M.M.

2 MOTIONER

3 UTSKOTTET

3.1 **Inledning**

3.2 **Skrivelsens huvudsakliga innehåll**

3.3. **Domkapitlen**

3.3.1 Ansvarsfördelningen mellan domkapitel och stiftsstyrelse m.m.
3.3.2 Domkapitlets sammansättning m.m.
3.3.3 Domkapitlets sekreterare
3.3.4 Gemensam stiftskansli
3.3.5 Hovkonsistoriet
3.3.6 Förslaget till domkapitelslag

3.4 **Prästtjänster**

3.4.1 Den prästerliga tjänsteorganisationen
3.4.2 Tjänstgöring i annat pastorat
3.4.3 Kyrkoherdar för döva
3.4.4 Prästtjänsternas fördelning
3.4.5 Tillsättningen av prästjänster
3.4.6 Behörighet
3.4.7 Tjänster i samarbetskyrka
3.4.8 Förslaget till prästanställningslag

3.5 **Egendomsförvaltningen**

3.5.1 Bakgrunden
3.5.2 Egendomsnämnden
3.5.3 Förvaltningen av församlingskyrkas fastighet
3.5.4 Förslaget till lag om förvaltningen av kyrklig jord

4 HEMSTÄLLAN

RESERVATIONER

SÄRSKILT YTTRANDE

BILAGOR
Läronämndens yttrande Ln 1987:6
Organisationsutskottets yttrande KO 1987:1

Sammanfattning av kyrkoförfattningsutredningens slutbetänkande (SOU 1987: 4 och 5) En ny kyrkolag m. m. såvitt avser avsnitt III, Prästämbetet, samt förteckning över remissinstanserna och sammanställning av remissyttrandena

Sammanfattning

Normgivningen om prästämbetet förs över till kyrkomötet

Förutom kyrkolagen, som i allt väsentligt inneburit en lagteknisk bearbetning av gällande rätt, har kyrkoförfattningsutredningen också haft att ta ställning till om vissa ändringar i sak bör göras beträffande normgivningen om prästämbetet. I denna fråga har det från kyrkligt håll framförts starka önskemål om att ämnet skall överföras till kyrkomötets normgivningskompetens. Kyrkoförfattningsutredningen delar denna uppfattning och har därför föreslagit att regeringsformens övergångsbestämmelser och lagen om svenska kyrkan ändras så att detta blir möjligt. Förslaget innebär bl. a. att frågor om att frånta någon prästämbetet uteslutande skall prövas av kyrkliga organ och inte som nu ibland av förvaltningsdomstolar. Detta föreslås gälla utan hinder av att prästen samtidigt uppehåller en prästtjänst. (*Avdelning III i betänkandet*).

Remissinstanser

Efter remiss har yttranden över det aktuella förslaget kommit in från:
Justitiekanslern
Hovrätten för Västra Sverige
Kammarrätten i Sundsvall
Arbetsdomstolen
Kammarkollegiet
Universitets- och högskoleämbetet
Ärkebiskopen
Domkapitlet i Uppsala
Domkapitlet i Skara
Domkapitlet i Strängnäs
Domkapitlet i Lund
Domkapitlet i Härnösand
Domkapitlet i Visby
Svenska kyrkans centralstyrelse
Ansvarsnämnden för biskopar
Riksdagens ombudsmän
Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund
Svenska kyrkans personalförbund

Universitets- och högskoleämbetet har överlämnat yttranden från de teologiska och juridiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala och Lund.

Yttranden har därutöver kommit in från Svenska Kyrkans Diakon- och Diakonissförbund samt domkapitlet i Västerås.

Sammanställning av remissyttrandena

Kyrkoförfattningsutredningens förslag i här berörda del tillstyrks i huvudsak av samtliga som yttrat sig över det utom av *hovrätten för Västra Sverige*, som avstyrker förslaget. Några instanser anser dock att normgivningskompetensen bör avse "det kyrkliga ämbetet", vilket skulle kunna omfatta såväl präst- och biskopsämbetet som diakonatet inom kyrkan.

Domkapitlet i Strängnäs konstaterar att enligt förslaget ämbetslinjen inte kommer att ha samma inflytande i nu aktuella ämnen på riksplanet som på stiftsplanet. Domkapitlet anser att vissa ändringar i sammansättningen av och befogenheterna hos de berörda kyrkliga riksorganen bör övervägas innan kompetensen att besluta i frågor rörande prästämbetet förs över dit.

Hovrätten för Västra Sverige

För ett trossamfund är det en rimlig utgångspunkt att det självt skall reglera alla frågor som har med tron att göra och att samfundet då skall vara bundet endast av de lagar och andra föreskrifter som gäller för andra som är underkastade svensk lag. För svenska kyrkans vidkommande har utredningen (s. 98), i enlighet med detta betraktelsesätt, uppgivit att det har ansetts vara kyrkans ensak att bestämma åt vem prästämbetet skall ges. På motsvarande sätt skulle det kunna hävdas att prästernas ämbetsplikter skall bestämmas av kyrkans egna organ.

Saken kompliceras emellertid av svenska kyrkans ställning som stats- och kommunkyrka, något som kommer till uttryck bl. a. genom vissa åtaganden inom det offentliga livet och genom att kyrkliga organ i stor omfattning förvaltar egendom som är bekostad med skattemedel och att kyrkans verksamhet i huvudsak finansieras med löpande skatteinkomster.

De senaste decenniernas utveckling ger prov på konflikter mellan kyrkliga gruppers och de världsliga samhällsorganens krav, konflikter i vilka olika uppfattningar om den kristna läran har hävdats. Den långvariga och ännu icke slutförda striden om kvinnan som präst har väckt särskild uppmärksamhet. En fråga som på sin tid tilldrog sig stort intresse är den om prästernas skyldighet att viga frånskilda (se nu 4 kap. 3 § giftermålsbalken). Båda dessa frågor rör sådant som med betänkandets terminologi hör till "ämbetet" och inte till tjänsten. Hovrätten finner det antagligt att det fortfarande finns utbredda krav bland den del av befolkningen som tillhör svenska kyrkan på att kvinnor skall kunna vara präster i kyrkan och på att de som tillhör kyrkan skall ha rätt till kyrklig vigsel även om de är frånskilda. Redan dessa två exempel visar enligt hovrättens mening att tanken på att överföra kompetensen att ge föreskrifter om prästämbetet till kyrkomötet kräver noggranna överväganden.

Utredningens överväganden framstår som motsägelsefulla. Så t. ex. anförs att det "ligger i kyrkans intresse att innehavaren av ämbetet motsvarar de krav som staten i sin tur har på innehavaren av prästtjänsten" (s.

105) och att staten inte "kan – – – acceptera att reglerna utformas så, att jämställdheten mellan könen skulle äventyras vid tillsättningen av prästtjänster" (s. 106). Ett likartat exempel bildar yttrandena att "kyrkomötet /måste/ beakta att den som i dag får en biskopstjänst också kan räkna med att automatiskt få bli vigd till ämbetet" och att "en inomkyrklig reglering av behörigheten till biskopsämbetet /inte får/ medföra någon ändring i detta hänseende" (s. 106).

Hovrätten finner det mindre tillfredsställande att riksdagen genom bestämmelser i regeringsformen och lagen om svenska kyrkan skapar illusionen om en beslutanderätt för kyrkomötet i frågor där staten uppträder med så noga definierade anspråk på att bestämma beslutens innehåll.

På vissa särskilda punkter har anmärkningar och kritiska synpunkter förts fram.

1 Gränsdragningen mellan ämbete och tjänst

Ärkebiskopen påtalar den alltför skarpa gränsdragning som utredningen har gjort mellan prästämbete och tjänst och riktar även kritik mot utredningens bestämning av innehållet i framför allt biskopsämbetet. Även *domkapitlet i Västerås* för fram kritik i dessa delar.

Juridiska fakulteten vid universitetet i Lund
Beträffande den offentligrättsliga regleringen bör en klar gränsdragning ske mellan prästämbetet (andligt ämbete) och prästtjänst (offentlig anställning). Utredningen förordar emellertid (sid. 108) att det inte bör föreligga några principiella hinder mot att kyrkomötet får utfärda föreskrifter om disciplinära åtgärder mot innehavare av ämbetet som *uppehåller en prästtjänst*. Sett utifrån förslagen i övrigt kan därvid problem uppstå främst när det gäller omfattningen av kompetensen för kyrkomötets besvärsnämnd. För undvikande av denna kompetenstvist, som också är av statsrättsligt intresse, bör därför alla frågor om prästtjänsten regleras i nuvarande arbetsrättsliga ordning, dvs. prövning skall ske av tingsrätt och arbetsdomstolen.

2 Normgivningskompetensens omfattning

Teologiska fakultetsnämnden vid universitetet i Lund (TFN)
Utredningens terminologi inbjuder till missförstånd av olika slag. De klassiska och i Svenska kyrkans bekännelseskrifter brukade sammanfattande uttrycken – Guds ords ämbete, Andens eller det andliga ämbetet, predikoämbetet – har numera ofta fått träda tillbaka för ännu en klassisk term, kyrkans ämbete. Av två skäl bör detta uttryckssätt brukas i de föreslagna författningarna (del 2 s. 5 och 7).

För det första bör man på allmänna grunder använda en samlingsbeteckning som har hävd och som framstår just som grundläggande bestämning. Det krävs särskild exeges för att klarlägga att "prästämbetet" avser mer än prästers uppdrag.

För det andra bör en statlig kyrkolag enligt utredningens grundläggande premisser inte bruka en formulering som i realiteten innebär ett statligt diktat i en lärofråga. Historiskt och framförallt i nutiden är det ett centralt ekumeniskt samtalsämne på vilka sätt kyrkans ämbete kan eller måste struktureras med hänsyn till uppdragstyper. Den diskussionen finns även inom Svenska kyrkan. I det läget kan t. ex. utredningens resonemang om biskopsämbetet som "en högre grad av predikoämbetet", dvs. "prästämbetet" enligt utredningen, lätt nog uppfattas som ett ställningstagande i något som samtidigt förklaras vara en inomkyrklig angelägenhet.

Enligt TFN:s mening använder de här aktuella nya författningarna en för Svenska kyrkan främmande men likafullt lanserad terminologi för att klargöra kyrkomötets kompetensområde. I konsekvens med den terminologin är det rimligt att såsom särskilt ämnesområde i nyssnämnda katalog föra in "kyrkans ämbete".

Domkapitlet i Visby

Domkapitlet ifrågasätter [dock], om kyrkomötets normgivningskompetens skall begränsas till "prästämbetet". Enligt domkapitlets mening bör den i stället avse "det kyrkliga ämbetet". Frågan om det kyrkliga ämbetets innehåll och utformning är i våra dagar föremål för viktiga ekumeniska samtal och överväganden på internationellt plan. Mot den bakgrunden och med hänsyn till den fortgående debatten om diakonatets ställning i svenska kyrkan måste det anses olyckligt, om kyrkomötets normgivningskompetens för framtiden begränsas till det traditionella präst- och biskopsämbetet. I samtliga här berörda författningstexter bör således ordet "prästämbetet" utbytas mot "det kyrkliga ämbetet" med de följdändringar, som blir nödvändiga i de föreslagna 12 och 13 §§ lagen (1982: 942) om svenska kyrkan.

Svenska Kyrkans Diakon- och Diakonissförbund

Det var för oss av stor betydelse, att kyrkokommittén aviserade att kyrkoförfattningsutredningen övervägde att föreslå en ändring i regeringsformen med innebörd att kyrkomötet skulle kunna meddela föreskrifter i ämnet "svenska kyrkans ämbete". Det är därför med stor besvikelse vi nu sett att kyrkoförfattningsutredningen begränsar sitt förslag till att gälla prästämbetet. Som intresseförening för diakoner och diakonissor i Svenska kyrkan vill vi med kraft hävda att kyrkomötet måste ges kompetens att besluta om ämbetet utan att någon begränsning görs till prästämbetet.

När 1975 års kyrkomöte för sin del antog ett förslag till Lag om diakonat hälsades detta med stor glädje och vid ett par olika tillfällen uppvaktades regeringen om att låta lagförslaget gå vidare till riksdagen. Så skedde ej. Istället skulle frågorna om diakonatet lösas av först den s. k. prästtjänstkommittén och sedan 1982 års kyrkokommitté. Sistnämnda kommitté har för sin egen del ej lagt fram några direkta förslag men pekat på olika möjligheter till inomkyrkliga beslut. Ingen tvekan har rått om att därmed har avsetts beslut fattade av kyrkomötet. Skulle det läget nu uppstå att kyrkomötet inte ges möjlighet att besluta i frågor om diakonatet som

kyrkligt ämbete innebär detta en av ingen önskad situation. År 1985 framhöll kyrkomötets diakoniutskott det som synnerligen angeläget att diakonatets ställning i Svenska kyrkan stärks och preciseras. Denna diakoniutskottets åsikt synes ha delats av kyrkomötet.

Domkapitlen i Strängnäs och *Lund* samt *Svenska kyrkans personalförbund* stöder förslaget om en normgivningskompetens som omfattar även diakonatet.

Svenska kyrkans centralstyrelse vill med särskild hänvisning till de uppenbara svårigheter som blir följden, om kyrkomötet endast får kompetens att meddela föreskrifter om en del av det som uppfattas som kyrkans ämbete, yrka att normgivningsbefogenheten skall avse hela svenska kyrkans ämbete. Den skulle därmed omfatta även diakonatet.

3 Överprövning av beslut om skiljande från prästämbetet

Kammarrätten i Sundsvall

Utredningens förslag att frågor om att skilja någon från prästämbetet uteslutande skall prövas av kyrkliga organ med kyrkomötets besvärsnämnd som slutinstans aktualiserar, som utredningen framhåller, frågan om besvärsnämndens sammansättning. Kammarrätten ser det som betydelsefullt att nämnden tillförs en sådan kompetens och får en sådan sammansättning att den framstår som väl ägnad att fylla de krav som måste ställas på en slutinstans med de angivna uppgifterna.

Ansvarsnämnden för biskopar

Det är självfallet önskvärt att kyrkomötets besvärsnämnd vid handläggningen av besvär över ansvarsnämndens beslut besitter erforderlig kompetens. För att besvärsnämnden skall kunna tillföras sådan kompetens kan ifrågasättas om inte ledamöterna i besvärsnämnden bör väljas på samma sätt som kyrkomötets läronämnd, i vilken de åtta ledamöter som kyrkomötet väljer inte behöver vara ledamöter av kyrkomötet.

Ansvarsnämnden vill som en särskild synpunkt framhålla att nämnden har svårt att tänka sig något fall, då en präst som skilts från sitt ämbete bör få behålla sin tjänst (jfr del I s. 108 3 st.). Med hänsyn härtill bör övervägas att införa en bestämmelse av innebörd att den som skilts från sitt prästämbete skall avskedas från sin tjänst.

Svenska kyrkans församlings- och pastoratsförbund

Förbundet tillstyrker vidare att domkapitlets beslut och ansvarsnämndens beslut i fortsättningen skall få överklagas hos ett inomkyrkligt organ. Om detta organ blir kyrkomötets besvärsnämnd, vilket kan vara lämpligt, bör särskilda regler om teologisk kompetens tillföras bestämmelserna om besvärsnämndens sammansättning.

Juridiska fakulteten vid universitetet i Uppsala

Juridiska fakulteten i Uppsala tillstyrker i huvudsak utredningens förslag till ny kyrkolag, såvitt avser förslaget (avd III) om ändrad normgivningskompetens beträffande prästämbetet. Dock finner fakulteten det vara nöd-

vändigt, att det i lagtexten föreskrives, att i den föreslagna kyrkomötets besvärsnämnd (6: 22–25) skall i likhet med vad som gäller för ansvarsnämnden för biskopar (Lag 1975: 956) ingå en biskop.

Fakulteten finner lagförslaget väl underbyggt och genomarbetat. Utredningen har tagit tillbörlig hänsyn till kyrkans och de kyrkliga ämbetenas speciella karaktär och i överensstämmelse därmed utformat sitt lagförslag. På en punkt har utredningen icke velat fullfölja denna linje fullt ut, nämligen i fråga om kyrkomötets besvärsnämnd. Med hänsyn till såväl den enskilde individens rättssäkerhet som till kyrkan som trossamfund bör en av ledamöterna av kyrkomötets besvärsnämnd vara en biskop. Biskoparna företräder kyrkans läroämbete, och i besvärsnämnden bör det alltid finnas en högsta företrädare för detta ämbete i likhet med vad som är fallet med ansvarsnämnden för biskopar.

Förslag till ändrad lagtext 7: 23: "Besvärsnämnden består av fem ledamöter, en ordförande, som skall vara eller ha varit ordinarie domare, samt fyra inom kyrkomötet valda ledamöter, av vilka en alltid skall vara biskop. Ordförande väljs särskilt.

För ordföranden och den biskoplige ledamoten skall det finnas ersättare. Vad som föreskrives om ordföranden och om den biskoplige ledamoten gäller också ersättarna. För övriga ledamöter skall lika många ersättare utses inom kyrkomötet."

KYRKOMÖTETS SKRIVELSE 1987: 12

1987-08-25

REGERINGEN

Kyrkolagsutskottets betänkande 1987: 9 med anledning av regeringens skrivelse om ändrad normgivningskompetens beträffande det kyrkliga ämbetet, m. m. (RegSkr 1987: 5) jämte motion

Med överlämnande av nämnda betänkande får jag anmäla att kyrkomötet den 25 augusti 1987 bifallit vad utskottet hemställt.

Göran Åstrand

/Bengt Törnell

Kyrkolagsutskottets betänkande 1987:9

Kyrkomötet

med anledning av regeringens skrivelse om ändrad normgivningskompetens beträffande det kyrkliga ämbetet, m. m. (RegSkr 1987:5) jämte motion

KL
1987:9

REGERINGENS SKRIVELSE M.M.

I regeringens skrivelse 1987:5 har regeringen (civildepartementet) till kyrkomötet för yttrande lämnat över förslag till lag om ändring i lagen (1982:942) om svenska kyrkan.

I samband med skrivelsen behandlar utskottet motion 1987:93 yrkande 1 och 2 av Robert Schött om kyrkomötets besvärsnämnd.

Motionsyrkandet redovisas på s.3.

Läronämnden har yttrat sig över regeringens skrivelse. Yttrandet fogas som bilaga till detta betänkande.

Det för yttrande överlämnade lagförslaget har följande lydelse.

Lag om ändring i lagen (1982:942) om svenska kyrkan

Härigenom föreskrivs att 7 § lagen (1982:942) om svenska kyrkan skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
7 §[1]	
Kyrkomötet får genom kyrklig kungörelse meddela föreskrifter i följande ämnen:	
1. svenska kyrkans lära,	1. svenska kyrkans lära, lära,
2. svenska kyrkans böcker,	2. *det kyrkliga ämbetet*,
3. svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar,	3. svenska kyrkans böcker,
4. kollekter,	4. svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar,
5. central verksamhet för evangelisation, mission och övrigt utlandsarbete samt diakoni,	5. kollekter,
6. kyrkomötets arbetssätt samt verksamheten hos myndigheter under kyrkomötet.	6. central verksamhet för evangelisation, mission och övrigt utlandsarbete samt diakoni,
	7. kyrkomötets arbetssätt samt verksamheten hos myndigheter under kyrkomötet.

Kyrkomötet får genom kyrklig kungörelse överlåta åt svenska kyrkans centralstyrelse att i sådan kungörelse meddela föreskrifter om kollekter. Kyrkomötet får också genom kyrklig kungörelse överlåta åt domkapitel, kyrkliga kommuner och kyrkokommunala förvaltningsmyndigheter att meddela föreskrifter om svenska kyrkans böcker, svenska kyrkans sakrament, gudstjänst och övriga handlingar samt kollekter.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1989.

MOTIONEN

I motion 1987:93 yrkande 1 och 2 av Robert Schött hemställs

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:1, 1987:2 och 1987:5 hos regeringen anhåller om sådana författningsändringar att

1. beslut i frågor om inträde i det kyrkliga ämbetet respektive att skilja någon från det kyrkliga ämbetet eller att för viss tid förklara någon obehörig att utöva det kyrkliga ämbetet får överklagas hos kyrkomötets besvärsnämnd samt att besvärsnämndens beslut i dessa frågor inte får överklagas,

2. valbarhetskraven för ledamöter och ersättare i kyrkomötets besvärsnämnd skall vara desamma som för ledamöter och ersättare i svenska kyrkans centralstyrelse.

Beträffande den närmare motiveringen hänvisas till motionen.

UTSKOTTET

Bakgrunden

Föreskrifter om kyrkans ämbeten beslutas av riksdagen eller regeringen.

Kyrkomötet, svenska kyrkans centralstyrelse och biskopsmötet har vid skilda tillfällen hos regeringen hemställt om en översyn av bestämmelserna om obehörighet att utöva prästämbetet och om skiljande av präst från ämbetet. Regeringen har överlämnat framställningarna till kyrkoförfattningsutredningen (Kn 1982:06).

I sitt slutbetänkande (SOU 1987:4 och 5) En ny kyrkolag m.m. har kyrkoförfattningsutredningen föreslagit ändringar i regeringsformens övergångsbestämmelser som gör det möjligt för riksdagen att delegera rätten att meddela föreskrifter om prästämbetet. Utredningen har vidare föreslagit ändringar i lagen (1982:942) om svenska kyrkan varigenom riksdagen överlåter åt kyrkomötet att meddela föreskrifter om prästämbetet.

Utredningens förslag har remissbehandlats. Regeringens skrivelse grundar sig på utredningens förslag i fråga om normgivningskompetensen beträffande prästämbetet och remissyttrandena däröver.

Ändring i normgivningskompetensen

Regeringen föreslår i skrivelsen att rätten att meddela föreskrifter om det kyrkliga ämbetet förs över till kyrkomötets kompetensområde. Förslaget förutsätter ändringar i dels punkt 10 övergångsbestämmelserna till regeringsformen, dels 7 § lagen om svenska kyrkan. Till kyrkomötet har för yttrande lämnats över förslag till ändring i 7 § lagen om svenska kyrkan. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juli 1989.

Kyrkoförfattningsutredningen har begränsat sitt förslag till att

avse normgivningen i fråga om prästämbetet. Frågan om diakonatets ställning i svenska kyrkan har inte legat inom ramen för utredningens uppdrag. Några remissinstanser har ansett att kyrkomötets normgivningskompetens inte skall begränsas till prästämbetet utan i stället avse det kyrkliga ämbetet. På så sätt skulle normgivningskompetensen komma att omfatta inte bara det traditionella präst- och biskopsämbetet utan även diakonatets ställning i svenska kyrkan. I skrivelsen anför föredragande statsrådet i denna fråga bl.a. följande (s. 5f):

> "Något statligt intresse av vilka bestämmelser som skall gälla för antagning och vigning av diakoner och diakonissor i svenska kyrkan och om vilka förpliktelser som följer av vigningen föreligger inte utan detta får ses som en rent inomkyrklig fråga, som bör få utredas och beslutas av svenska kyrkans egna organ. Det bör då enligt min mening ges möjlighet för kyrkomötet att på grundval av inomkyrkliga överväganden ta ställning till om diakonatet hör hemma inom det kyrkliga ämbetet och i sådant fall även besluta om villkoren för innehav av detta.
>
> Jag föreslår därför att kyrkomötets normgivningskompetens i lagtexten skall ges en vidare ram än den som anges med kyrkoförfattningsutredningens terminologi och som inbjuder till missförstånd. Till kyrkomötets normgivningskompetens bör enligt mitt förslag hänföras frågor som avser `det kyrkliga ämbetet`."

Utskottet vill för sin del ansluta sig till vad läronämnden har anfört i sitt yttrande med anledning av skrivelsen. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Behörigheten till och förlusten av prästämbetet

I sitt slutbetänkande har kyrkoförfattningsutredningen även behandlat frågan om instansordningen när det gäller att skilja en präst från prästämbetet. Utredningen föreslår i denna del att den nuvarande ordningen behålls när det gäller att i första instans pröva frågor om att skilja en präst eller en biskop från prästämbetet eller att för viss tid förklara en präst eller en biskop obehörig att utöva ämbetet. Enligt utredningens förslag skall alltså domkapitlet och ansvarsnämnden för biskopar även i fortsättningen pröva dessa frågor. När det gäller instansordningen för att överklaga domkapitlets eller ansvarsnämndens beslut om förlust av prästämbetet föreslår utredningen att sådana beslut skall få överklagas hos kyrkomötets besvärsnämnd. Besvärsnämndens beslut skall enligt utredningens förslag inte få överklagas.

I regeringens skrivelse anför föredragande statsrådet att regeringen inte bör ta ställning till några nya förslag i fråga om disciplinära åtgärder avseende prästämbetet och om beslutande myndighet avseende förlust av prästämbetet m.m. förrän kyrkomötet har avgett sitt yttrande över regeringens skrivelse till kyrkomötet om ny organisation på lokal- och stiftsplanet i svenska kyrkan, m.m. (RegSkr 1987:1).

Utskottet har den 15 maj 1987 med anledning av en vid 1986 års kyrkomöte i ämnet väckt motion (1986:71) behandlat frågan om instansordningen när det gäller beslut att skilja en präst från prästämbetet. I utskottets betänkande med anledning av motionen (KL 1987:2) har utskottet anfört att det enligt utskottets mening saknas anledning att avvakta grundlagsändringar i fråga om normgivningskompetensen beträffande prästämbetet för en ändrad instansordning när det gäller att överklaga beslut om att skilja en präst eller biskop från prästämbetet. Utskottet har i det nyss angivna betänkandet hemställt att kyrkomötet anhåller att regeringen föreslår riksdagen sådana lagändringar att domkapitlets och ansvarsnämndens för biskopar beslut om att skilja en präst eller en biskop från prästämbetet eller att för viss tid förklara en präst eller en biskop obehörig att utöva prästämbetet får överklagas hos kyrkomötets besvärsnämnd, att besvärsnämndens beslut inte får överklagas samt att lagändringarna träder i kraft den 1 januari 1988.

I motion 93 anförs att kyrkomötets besvärsnämnd bör bli andra och sista instans vid prövning av frågor om inträde i och skiljande från det kyrkliga ämbetet när normgivningskompetensen beträffande ämbetet förs över till kyrkomötet. Enligt motionären bör besvärsnämndens ledamöter och ersättare därvid lämpligen kunna väljas också bland andra än kyrkomötets ledamöter.

Utskottet vill mot bakgrund av det anförda framhålla följande.

Först sedan normgivningskompetensen beträffande det kyrkliga ämbetet genom nödvändiga grundlagsändringar och ändringar i lagen om svenska kyrkan har förts över till kyrkomötet kan detta ämbetes innehåll och utformning definieras i en kyrklig kungörelse. Detta kräver i sin tur noggranna överväganden. Innan så har skett bör lagregleringen av instansordningen begränsas till att avse det traditionella präst- och biskopsämbetet.

Inträde i prästämbetet beslutas enligt den ordning som i dag gäller av biskopen och domkapitlet genom antagning och prästvigning. Biskopens och domkapitlets beslut kan inte överklagas. När det gäller återinträde i prästämbetet fattas beslutet av domkapitlet.

Domkapitlet är i sådana ärenden beslutfört endast om biskopen är närvarande. Delade meningar råder i frågan om beslut om återinträde i prästämbetet kan överklagas. Frågan kräver utredning och noggranna överväganden. I avvaktan härpå bör några förslag i ämnet inte nu läggas fram. Utskottet avstyrker därför bifall till motion 93 i denna del.

När det däremot gäller frågan om att överklaga beslut om att skilja en präst eller biskop från prästämbetet har utskottet, som förut sagts, redan i sitt betänkande KL 1987:2 föreslagit en ändrad instansordning. Anledning saknas att i detta sammanhang göra någon annan bedömning än den utskottet redan gjort.

I motion 93 aktualiseras även frågan om besvärsnämndens samman-

sättning. Frågan har också aktualiserats vid remissbehandlingen av kyrkoförfattningsutredningens förslag i denna del. Enligt 47 § lagen (1982:943) om kyrkomötet består kyrkomötets besvärsnämnd av en ordförande, som skall vara eller ha varit ordinarie domare, och fyra inom kyrkomötet valda ledamöter. För ordföranden skall finnas en ersättare. Vad som föreskrivs om ordföranden gäller också ersättaren.

Enligt utskottets mening är det av stor betydelse att besvärsnämnden för erforderlig juridisk och teologisk kompetens för att som slutinstans handlägga frågor om förlust m.m. av prästämbetet. För att tillförsäkra nämnden en sådan kompetens bör kyrkomötet kunna välja ledamöter även utanför kretsen av kyrkomötesledamöter.

Med hänsyn till karaktären av de ärenden besvärsnämnden har att handlägga bör krävas att ledamöterna tillhör svenska kyrkan. Några andra valbarhetskrav, förutom att ordföranden skall vara eller ha varit ordinarie domare bör inte ställas upp. Enligt utskottets mening får det förutsättas att kyrkomötet väljer ledamöter så att nämnden får den kompetens som behövs.

För att få nödvändig kontinuitet på ordförandeposten anser utskottet att besvärsnämnden bör ha en vice ordförande som är ledamot av nämnden. För vice ordförande bör - i likhet med vad som nu gäller för ersättaren för ordföranden - gälla samma valbarhetskrav som för ordföranden. För att nämnden skall kunna få en så bred kompetens som möjligt bör nämnden utöver ordföranden och vice ordföranden bestå av ytterligare fyra ledamöter, för vilka väljs lika många ersättare.

Utskottet ansluter sig alltså till förslaget i motion 93 att valbarhetskraven för ledamöter och ersättare skall vara desamma som för ledamöter och ersättare i svenska kyrkans centralstyrelse. Därutöver föreslår utskottet att i nämnden väljs en vice ordförande, fyra andra ledamöter samt lika många ersättare. Förslaget kräver ändringar i lagen om kyrkomötet.

Förslaget om att kyrkomötets besvärsnämnd blir slutinstans i ärenden om skiljande m.m. från prästämbetet aktualiserar även frågor om nämndens beslutförhet och om omröstning när skiljaktiga meningar uppkommer. Dessa frågor behandlar utskottet emellertid i samband med regeringens skrivelse 1987:2 om följdlagstiftning till förvaltningslagen.

UTSKOTTETS HEMSTÄLLAN

Utskottet hemställer

1. beträffande

ändrad normgivningskompetens i fråga om det kyrkliga ämbetet

att kyrkokomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:5 tillstyrker regeringens förslag till ändring i lagen (1982:943) om svenska kyrkan,

2. beträffande **behörigheten till och förlusten av prästämbetet**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:5 och med anledning av motion 1987:93 i denna del (yrkande 1) som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. beträffande **kyrkomötets besvärsnämnd**

att kyrkomötet med anledning av regeringens skrivelse 1987:5 och med bifall till motion 1987:93 i denna del (yrkande 2) anhåller att regeringen föreslår riksdagen sådan ändring i lagen (1982:43) om kyrkomötet att besvärsnämnden väljs i enlighet med vad utskottet anfört.

Stockholm den 20 augusti 1987
På kyrkolagsutskottets vägnar

KARL-ERIK JOHANSSON

LOTTY NORDLING

Närvarande: Karl-Erik Johansson, ordf., Gunnar Lindberg, Rune Norberg, Karl-Axel Johansson, Solveig Fridh, Thomas Söderberg, Torsten Gustafsson, Sune Holgersson, Hans Davidson *, Berith Öhrnberg, Ingemar Björck, Robert Schött, Per Wihlborg, Urban Gibson och Lars Svensson.

* Ej närvarande vid betänkandets justering

Läronämndens yttrande 1987:7

med anledning av regeringens skrivelse 1987:5

Bilaga

Ln
1987:7

Läronämndens yttrande

1987:7

med anledning av regeringens skrivelse 1987:5

Till läronämnden har för yttrande överlämnats RegSkr 1987:5.

Läronämnden hälsar med tillfredsställelse det framlagda förslaget att kyrkomötet genom kyrklig kungörelse skall få meddela föreskrifter i fråga om det kyrkliga ämbetet. Det är både följdriktigt och naturligt att kyrkomötets kompetens även omfattar det kyrkliga ämbetet, eftersom detta i grundläggande avseenden bestams av svenska kyrkans lära som redan tillhor kyrkomötets normgivningskompetens.

Stockholm den 17 augusti 1987

På läronämndens vägnar

BERTIL WERKSTRÖM

ÖRJAN WIKMARK

Närvarande: Ärkebiskop Bertil Werkström ordf, biskop Martin Lönnebo, biskop Karl-Gunnar Grape, biskop Tord Simonsson, biskop Sven Lindegård, biskop Per-Olov Ahrén, biskop Bengt Wadensjö, biskop Bengt Hallgren, biskop Gunnar Weman, biskop Tore Furberg, biskop Krister Stendahl, Åke Andrén, Carl-Axel Axelsson, Ulla Ekelund, Caroline Krook, Martin Lind, Birger Olsson, Per Erik Persson och Rune Söderlund.

Bilagedelens innehållsförteckning

Bilaga 1	Sammanfattning av 1982 års kyrkokommittés slutbetänkande (SOU 1986: 17 och 18) Framtid i samverkan	1
Bilaga 2	Förteckning över remissinstanserna och sammanställning av remissyttrandena över kyrkokommitténs slutbetänkande	10
Bilaga 3	Kyrkomötets skrivelse 1987: 20	94
Bilaga 4	Organisationsutskottets betänkande 1987: 3	95
Bilaga 5	Kyrkomötets skrivelse 1987: 22	134
Bilaga 6	Kyrkolagsutskottets betänkande 1987: 5	135
Bilaga 7	Sammanfattning av kyrkoförfattningsutredningens slutbetänkande (SOU 1987: 4 och 5) En ny kyrkolag m. m. såvitt avser avsnitt III. Prästämbetet, samt förteckning över remissinstanserna och sammanställning av remissyttrandena	214
Bilaga 8	Kyrkomötets skrivelse 1987: 12	220
Bilaga 9	Kyrkolagsutskottets betänkande 1987: 9	221

Norstedts Tryckeri, Stockholm 1987